JOHN IRVING

Sidro namų taisyklės

XX AMŽIAUS AUKSO FONDAS

Alma littera

XX AMŽIAUS AUKSO FONDAS

JOHN IRVING

Sidro namų taisyklės

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
Daiva Daugirdienė

Alma littera

UDK 820(73)-3
Ir32

Versta iš:
John Irving
The Cider House Rules
Black Swan, London, 1986

ISBN 9955-08-739-0

Skiriu Deividui Calicchio

Įprastinės elgesio normos – ne dorovė. Teisuoliškumas – ne religija. Jei kritikuoji viena, tai dar nereiškia, kad užsipuoli ir visa kita.

– Šarlotė Brontė, 1847

Praktiniu požiūriu abortą galima apibrėžti kaip nėštumo nutraukimą, kol kūdikis dar negyvybingas.

– H. Dž. Boldtas,
medicinos daktaras, 1906

1. BERNIUKAS, KURIO NAMAI BUVO SENT KLAUDO PRIEGLAUDA

Našlaičių namų ligoninėje – Meino valstijoje esančios Sent Klaudo prieglaudos berniukų skyriuje – dviem medicinos seserims buvo pavesta duoti naujagimiams vardus ir žiūrėti, kaip po privalomo apipjaustymo gyja mažytės jų varputės. Anuomet (trečiajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje) visi Sent Klaudo prieglaudoje gimę berniukai būdavo apipjaustomi, nes prieglaudos gydytojas negalėjo pamiršti tam tikrų sunkumų, kurių patyrė gydydamas neapipjaustytus kareivius per Pirmąjį pasaulinį karą. Tas gydytojas, – einantis ir berniukų skyriaus direktoriaus pareigas, – nebuvo religingas; į apipjaustymą jis žiūrėjo ne kaip į ritualą, o kaip į grynai medicininę procedūrą, atliekamą dėl higieninių priežasčių. Vienai iš medicinos seserų tas gydytojas, Vilburis Larčas*, nors nuolat atsiduodantis eteriu, atrodė išties panašus į stiprų, ištvermingą spygliuotį, bet jai labai nepatiko juokingas Vilburio vardas – buvo apmaudu, kad kažkas taip kvailai sugretino tokį žodį kaip Vilburis su tvirto medžio pavadinimu.

Kita medicinos sesuo manė, kad yra įsimylėjusi daktarą Larčą, ir kai būdavo jos eilė duoti naujagimiui vardą, dažnai pavadindavo vaikelį Džonu Larču, arba Džonu Vilburiu (Džonas buvo jos tėvo vardas), arba Vilburiu Volšu (jos motinos mergautinė pavardė buvo Volš). Kad ir kaip mylėdama daktarą Larčą, ta medicinos sesuo neįsivaizdavo, kad Larčas galėtų būti ir vardas, ne tik pavardė, – be to, galvodama apie

* Larch – maumedis (*angl.*).

daktarą, ji niekada negalvodavo apie medžius. Jai patiko vardas Vilburis, nes jį galima buvo priderinti ir kaip vardą, ir kaip pavardę, – o kai atsibosdavo vadinti kūdikius Džonais, arba kai kolegė papriekaištaudavo, kad Džonų jau per daug, ji retai sugalvodavo ką nors originaliau negu „Robertas Larčas“ arba „Džekas Vilburis“ (lyg nebūtų žinojusi, kad Džekas – to paties Džono mažybinė forma).

Jeigu vardą jam būtų davusi ta nuobodi, iš meilės apkvaišusi medicinos sesuo, jis tikriausiai būtų buvęs koks Larčas arba Vilburis; ir dar Džonas, Džekas arba Robertas – tai skambėtų dar nykiau. Tačiau tąkart buvo kitos medicinos sesers eilė sugalvoti naujagimiui vardą, todėl jis buvo pavadintas Homeru Velzu*.

Tos kitos medicinos sesers tėvas kasė šulinius; tai tikrai sunkus, varginantis, garbingas, kruopštus darbas, – dukters nuomone, tėvas turėjo daug gerų savybių, suteikiančių žodžiui „šuliniai“, *wells*, tam tikrą tarytum iš žemės gelmių kylančią prasmę. Homeras buvo vienos iš daugybės tos medicinos sesers šeimos laikytų kačių vardas.

Ta kita medicinos sesuo – beveik visi ją vadino sesele Andžela – retai kada naujagimiams duodavo tuos pačius vardus, o vargšė seselė Edna jau tris berniukus buvo pavadinusi Džonais Vilburiais jaunesniaisiais, du – Džonais Larčais trečiaisiais. Seselė Andžela žinojo devynias galybes visokių prasmingų daiktavardžių, iš kurių stropiai darė pavardes, – pavyzdžiui, Meiplas, Fildsas, Stounas, Hilas, Notas, Dėjus, Votersas**, – ir ne ką mažiau vardų, kuriuos skolinosi iš begalės savo kadaise turėtų, jau nugaišusių, bet vis dar mylimų naminių gyvulėlių (Feliksas, Fazis, Smoukis, Semas, Snoujis, Džo, Kerlis, Edas ir taip toliau).

Daugumai našlaičių, žinoma, tie medicinos seserų sugalvoti vardai buvo laikini. Iš berniukų skyriaus daugiau vaikų negu

* Wells – šuliniai (*angl.*).
** Maple – klevas, fields – laukai, stone – akmuo, hill – kalva, knot – mazgas, day – diena, waters – vandenys (*angl.*).

iš mergaičių būdavo įtėvių paimami dar kūdikiai, per maži, kad žinotų gerųjų seselių jiems duotus vardus; dauguma našlaičių išvis neprisimindavo nei seselės Andželos, nei seselės Ednos – pirmųjų šiame pasaulyje apie juos tupinėjusių moterų. Daktaras Larčas tvirtai laikėsi nusistatymo *nesakyti* našlaičius įvaikinančioms šeimoms medicinos seserų jiems stropiai rinktų vardų. Sent Klaude buvo manoma, kad vaikas, paimtas iš prieglaudos, turėtų viską džiaugsmingai pradėti iš naujo, – tačiau kartais (ypač jei kalbėtume apie berniukus, kuriems buvo sunku rasti įtėvius ir kurie vaikų namuose gyveno ilgiausiai) seselė Andžela ir seselė Edna, ir netgi daktaras Larčas, negalėdavo susilaikyti negalvoję, kad jų Džonai Vilburiai ir Džonai Larčai (jų Feliksai Hilai, Kerliai Meiplai, Džo Notai, Smoukiai Votersai) tais prieglaudoje duotais vardais bus vadinami visą gyvenimą.

Homeras Velzas savo vardo neprarado todėl, kad tiek daug kartų grįžo į prieglaudą, po tokios daugybės nesėkmingų mėginimų atiduoti jį globėjams, jog Sent Klaude ilgainiui visi suvokė, kad jis, matyt, nusiteikęs gyventi prieglaudoje kaip namuose. Niekam nebuvo lengva su tuo susitaikyti, bet ir seselė Andžela, ir seselė Edna – ir, galiausiai, daktaras Vilburis Larčas – turėjo pripažinti, kad Homero Velzo vieta iš tikrųjų yra Sent Klaude. Ryžtingasis berniukas daugiau nebebuvo siūlomas galimiems įtėviams.

Seselė Andžela, itin mylinti kates ir našlaičius, apie Homerą Velzą kartą pasakė, jog tam vaikui turbūt labai patinka jos duotas vardas, jeigu jau jis taip stengiasi jo neprarasti.

Meino valstijoje esantis Sent Klaudas – miestelis – beveik visą devynioliktą amžių buvo miško ruošos darbininkų gyvenvietė. Ta gyvenvietė, pamažu virtusi miesteliu, kūrėsi upės slėnyje, lygumoje, kur buvo lengviau tiesti pirmuosius kelius ir atsivežti sunkius įrenginius. Pirmiausia iškilo lentpjūvė. Pirmieji naujakuriai buvo prancūzų kilmės kanadiečiai – miš-

kininkai, medkirčiai, lentpjoviai; paskui atvyko medienos vežėjai ir baržininkai, po kurio laiko pasirodė prostitutės, dar vėliau – visokie valkatos ir galvažudžiai, ir (galiausiai) buvo pastatyta bažnyčia. Pirmąją miško ruošos darbininkų gyvenvietę visi vadino Klaudsu* – nes slėnis buvo gilus ir jį nuolat dengė sunkiai išsisklaidantys debesys. Tirštas rūkas virš putojančios upės tvyrodavo kone iki pietų, o nuo krioklių, šniokščiančių vienas už kito per tris mylias aukščiau pirmosios gyvenvietės, aplinkui be perstojo krito dulksna. Kai pirmieji medkirčiai ten ėmėsi darbo, mišką naikinti jiems trukdė tik juodos musės ir uodai; tiems nelemtiems vabzdžiams beveik nuolatinė debesų priedanga sustingusiuose slėniuose Meino gilumoje patiko labiau negu gaivus kalnų oras ar ryški saulės šviesa spindinčiame pajūryje.

Daktaras Vilburis Larčas buvo ne tik našlaičių namų gydytojas (bei įkūrėjas) ir berniukų skyriaus direktorius, bet ir savanoris miestelio praeities tyrinėtojas. Pasak daktaro Larčo, miško ruošos darbininkų gyvenvietė, pavadinta Klaudsu, *Sent* Klaudsu tapo tik dėl „nenugalimo miško tankmėje apsigyvenusių katalikų potraukio pridėti „Sent“ prie daugelio dalykų – tarytum tai būtų galėję suteikti tiems dalykams gerų savybių, kurių jie šiaip neįgytų“. Sent Klaudsu gyvenvietė buvo vadinama beveik pusę šimtmečio, o paskui kažkas – tikriausiai nežinojęs, kaip tas pavadinimas atsirado, – išmetė vieną „s“. Kai Sent Klaudsas tapo Sent Klaudu, jis jau atrodė panašesnis į prie lentpjūvės pastatytą miestelį negu į miško ruošos darbininkų gyvenvietę. Miškas – daug mylių aplinkui – buvo iškirstas; ten, kur anksčiau upę užkimšdavo plukdomi rąstai ir kur be jokių patogumų gyveno daugybė apšlubusių ir kitaip suluošintų vyrų, iškritusių iš medžių arba nukentėjusių medžiams užvirtus ant jų, dabar prieš miglotą saulę džiūvo į aukštas krūvas tvarkingai suguldytos ką tik išpjautos lentos. Viskas buvo apnešta dumbluotomis pjuvenomis, kai kur tokiomis

* Clouds – debesys (*angl.*).

smulkiomis, kad net nematomomis, tačiau nuolat keliančiomis miestelėnams čiaudulį ir dusulį, juntamomis dieną naktį niežtinčiose nosyse ir švokščiančiuose plaučiuose. Miestelio sužeistieji dabar išdidžiai visiems rodė nebe mėlynes ir lūžusius kaulus, o susiūtas gilias pjautines žaizdas (jie netgi puikavosi tuo, kad lentpjūvės pjūklai jiems nurėžė vieną ar kitą kūno dalį). Šaižus pjūklų geležčių žviegimas Sent Klaude buvo toks pat nekintamas dalykas kaip ir tirštas rūkas, dulksna bei drėgmė, tvyranti Meino gilumoje per ilgų, žvarbių, sniegingų žiemų šalčius ir per dvokiančia, troškia kaitra alsinančių lietingų vasarų karščius, atslūgstančius tik retkarčiais, kai nugriaudėja smarki perkūnija.

Toje Meino dalyje niekada nebūdavo pavasario, tik tam tikras laiko tarpas kovo bei balandžio mėnesiais, kai atitirpdavo purvynai. Tuomet sunkūs miško ruošos įrenginiai būdavo imobilizuojami; darbas visame miestelyje sustodavo. Dėl neišvažiuojamų kelių visi turėdavo tupėti namuose – patvinusi upė tekėdavo taip greitai, kad niekas nesiryždavo kur nors plaukti. Pavasarį Sent Klaudą užgriūdavo nelaimės: dėl girtuoklystės, peštynių, ištvirkavimo, išžaginimų. Pavasaris buvo savižudybių metas. Pavasarį būdavo gausiai sėjama sėkla našlaičių prieglaudai.

O ruduo? Savo žurnale – savotiškame dienoraštyje, kuriame kasdien aprašydavo įvairius našlaičių prieglaudos reikalus bei įvykius, – daktaras Vilburis Larčas rašė ir apie rudenį. Visus įrašus daktaras Larčas pradėdavo žodžiais: „Čia, Sent Klaude..." – išskyrus tuos, kurių pirmieji žodžiai būdavo: „Kituose pasaulio kraštuose..." Apie rudenį daktaras Larčas rašė: „Kituose pasaulio kraštuose ruduo – derliaus nuėmimo metas; dorojami pavasario ir vasaros darbų vaisiai. Tie vaisiai labai praverčia, kai ateina snaudulingas, augimui nepalankus laikotarpis, vadinamas žiema. Tačiau čia, Sent Klaude, ruduo trunka tik penkias minutes".

Kokio klimato galima tikėtis ten, kur yra našlaičių prieglauda? Tikriausiai niekas nemano, kad oras toje vietovėje

galėtų būti kaip *kurorte*. Argi našlaičių prieglauda klestėtų *padoriame* miestelyje?

Rašydamas dienoraštį, daktaras Larčas pabrėžtinai taupė popierių. Rašė mažomis, suspaustomis raidėmis, abiejose lapų pusėse, iki pat kraštų. Daktaras Larčas buvo ne toks žmogus, kad paliktų paraštes. „Čia, Sent Klaude, – rašė jis, – atspėkite, kas yra didžiausias Meino miškų priešas, nenaudėlis nelaukiamų kūdikių tėvas, priežastis, dėl kurios sausuoliai užkemša upę, o slėnis lieka nusiaubtas, neapsodintas, pamažu graužiamas potvynių... atspėkite, *kas* yra tas nepasotinamas naikintojas (pirmiausia miško kirtėjų dervuotais delnais ir sutraiškytais pirštais; paskui kitų miško ruošos darbininkų, lentpjūvės vergų, kurių rankos šiurkščios, suskeldėjusios, o kai kurie pirštai egzistuoja tik atsiminimuose), ir dar atspėkite, *kodėl* tas besotis nepasitenkina vien rąstais ir mediena... atspėkite, *kas* jis."

Daktaro Larčo supratimu, tas priešas buvo popierius – tiksliau sakant, Ramzio popieriaus bendrovė. Daktaras Larčas manė, kad sienojams ir lentoms medžių pakanka, bet jų niekada nebus gana popieriui, kurį Ramzio popieriaus bendrovė nori gaminti, arba kurio jai reikia, – ypač jei miškai nebus atsodinami. Kai slėnis apie Sent Klaudą buvo iškirstas ir visur sužėlė į nugeibusią pelkių augmeniją panašus pomiškis (žemaūgės, kreivos pušelės ir kiti bet kaip sudygę spygliuočiai), ir kai nebebuvo rąstų, kuriuos galima būtų plukdyti upe, nuo Trijų Mylių Krioklių iki Sent Klaudo, – nes neliko medžių, – tada Ramzio popieriaus bendrovė Meinui parodė, kas yra dvidešimtas amžius, uždarydama Sent Klaudo lentpjūvę bei miško medžiagos sandėlį ir perkeldama darbininkų gyvenvietę toliau, žemupio link.

O ką ji paliko? Blogą orą, pjuvenas, išdarkytą, subjaurotą paupį (kur didžiuliai miškavežiai buksuodami išgremžė naują krantą) ir pastatus: lentpjūvę, kurios langai buvo išdaužyti, be tinklelių; viešnamį su šokių sale pirmame aukšte ir bingo kambariu, langais išeinančiu į putojančią upę; keletą pri-

vačių iš rąstų pastatytų namų ir bažnyčią, katalikų, statytą prancūzų kilmės kanadiečiams, – ta bažnyčia, pernelyg švari ir tuščia, Sent Klaude atrodė lyg ne vietoje ir žmonių joje niekada nesusirinkdavo nė perpus tiek, kiek pas prostitutes ar šokių salėje, ar netgi bingo kambaryje. (Daktaras Larčas savo dienoraštyje rašė: „Kituose pasaulio kraštuose žmonės žaidžia tenisą arba pokerį, o čia, Sent Klaude, visi lošia bingo iš pinigų".)

Kokie žmonės liko Sent Klaude? Savo darbuotojų Ramzio popieriaus bendrovė nepaliko, bet miestelis neištuštėjo: niekur neišvyko pagyvenusios, ne tokios patrauklios prostitutės ir tų prostitučių vaikai. Iš ignoruojamų Sent Klaudo katalikų bažnyčios tarnų nepasiliko nė vienas; jie tikėjosi daugiau paklydusių sielų rasią keliaudami žemupio link, paskui Ramzio popieriaus bendrovės darbininkus.

Trumpoje Sent Klaudo istorijoje daktaras Larčas pažymėjo, kad bent jau viena iš pasilikusių prostitučių mokėjo skaityti ir rašyti. Paskutine barža pasroviui išplaukiantiems žmonėms, keliaujantiems paskui Ramzio popieriaus bendrovę į naują civilizaciją, ta palyginti raštinga prostitutė įdavė laišką, adresuotą BET KURIAM MEINO VALSTIJOS VALDININKUI, KURIAM RŪPI NAŠLAIČIAI!

Stebuklas, kad laiškas kažkaip pasiekė adresatą. Daug kartų persiųstas kitais adresais („ne tik dėl to, kad svarbus, – rašė daktaras Larčas, – bet ir todėl, kad labai keistas"), jis galiausiai buvo įteiktas valstijos medikų komisijai. Jauniausiam tos komisijos nariui – „pienburniui, ką tik baigusiam medicinos mokslus", kaip save apibūdino daktaras Larčas, – prostitutės laiškas buvo pakištas tarsi koks jaukas. Kiti komisijos nariai jaunąjį Larčą laikė „vieninteliu tarp jų įsimaišiusiu beviltiškai naiviu demokratu ir liberalu". Laiške buvo parašyta: TURĖTŲ BŪTI KOKS NORS SUKNISTAS DAKTARAS, KOKIA NORS SUKNISTA MOKYKLA, NETGI KOKS NORS SUKNISTAS POLICININKAS IR KOKS SUKNISTAS ADVOKATAS SENT KLAUDE, IŠ KURIO PABĖGO

VISI SUKNISTI VYRAI (NEKOKIE IR BUVO), PALIKĘ BEJĖGES MOTERIS IR NAŠLAIČIUS!

Valstijos medikų komisijos pirmininkas buvo į pensiją išėjęs terapeutas, įsitikinęs, kad visame pasaulyje yra tik du ne iš kelmo spirti vyrai – jis pats ir prezidentas Tedis Ruzveltas.

– Kodėl gi jums nepasidomėjus šituo jovalu, Larčai? – tarė pirmininkas nė nenujausdamas, kad toks jo paraginimas bus valstijos remiamos globos įstaigos – našlaičių globos! – kūrimo pradžia. Ilgainiui ta įstaiga gaus bent jau dalinę finansinę federacinės valdžios ir netgi tam tikrą aiškiai neapibrėžtą, mažiausiai patikimą „privačių aukotojų" paramą.

Šiaip ar taip, pirmajame ką tik prasidėjusio (netgi Meino gilumoje) vilčių kupino dvidešimto amžiaus dešimtmetyje daktaras Vilburis Larčas ėmėsi užduoties šalinti Sent Klaudo negeroves. Kaip tik tokiam darbui jis ir atrodė tinkamas. Per beveik dvidešimt metų daktaras Larčas iš Sent Klaudo išvyko tik vieną kartą – į Pirmąjį pasaulinį karą, kur vargu ar buvo reikalingesnis. Kas galėjo geriau atitaisyti tai, ką padarė Ramzio popieriaus bendrovė, negu žmogus, kurio pavardė – vieno iš spygliuočių pavadinimas? Savo dienoraštyje – pačioje pradžioje – daktaras Larčas rašė: „Čia, Sent Klaude, seniai laikas padaryti ką nors, kas būtų kam nors *naudinga*. Ar galima įsivaizduoti vietą, tinkamesnę teigiamiems poslinkiams – asmenybės tobulėjimui ir visų žmonių labui – negu miestelis, kuriame blogis neabejotinai klestėjo, o gal ir triumfavo?"

Trečiajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje, kai gimė Homeras Velzas, – kai jam buvo nukirpta apyvarpė ir sugalvotas vardas, – seselė Edna (įsimylėjusi) ir seselė Andžela (neįsimylėjusi) Sent Klaudo našlaičių prieglaudos įkūrėją, gydytoją, berniukų skyriaus direktorių, miestelio praeities tyrinėtoją ir karo didvyrį (jis netgi buvo apdovanotas) tarp savęs vadino abiem patinkančiu maloniniu vardu.

„*Šventas* Larčas", – sakydavo jos – kodėl gi ne?

Leisdamas Homerui Velzui gyventi Sent Klaudo prieglaudoje tol, kol pačiam berniukui atrodys, jog čia ir yra jo

namai, daktaras Vilburis Larčas paprasčiausiai pasinaudojo savo nemenka, ir neabejotinai pelnyta, įtaka. Jeigu jau reikėjo nuspręsti, kam vieta Sent Klaude, o kam ne, daktaras Larčas tikrai buvo didelis autoritetas. Pats šventas Larčas savo vietą jau buvo suradęs – dvidešimtame amžiuje – ten, kur, jo žodžiais tariant, galėjo būti „naudingas". Taip jis ir pasakė Homerui Velzui, kai tvirtai apsisprendęs pripažino, jog tam berniukui iš tikrųjų reikia pasilikti Sent Klaude.

– Ką gi, Homerai, jeigu jau taip, – tarė šventas Larčas, – tikiuosi, kad būsi naudingas.

Jis (Homeras Velzas) tik tą ir darė, kad buvo naudingas. Poreikį būti naudingam tikriausiai pajuto anksčiau, negu daktaras Larčas ėmė jį mokyti. Pirmieji globėjai grąžino Homerą į prieglaudą; jie manė, kad jam kažkas negerai – jis visai neverkė. Globėjai skundėsi, kad pabusdavo visiškoje tyloje, dėl kurios, tiesą sakant, ir buvo nusprendę įsivaikinti našlaitį. Jie pašokdavo sunerimę, kad kūdikis jų nepažadino, ir strimgalviais lėkdavo į jo kambarį, bijodami pamatyti jį negyvą, o Homeras Velzas tiesiog gulėdavo dantenomis prikandęs lūpą arba darydavo kažkokias grimasas, bet garsiai nereikšdavo pasipiktinimo, kad niekas jo nepamaitino ir nepervystė. Jo globėjams kaskart atrodydavo, kad jis nemiegodamas gulėjo ir tyliai kankinosi keletą valandų. Jie manė, jog tai nenormalu.

Daktaras Larčas jiems paaiškino, kad Sent Klaudo kūdikiai įpratę vieni ramiai gulėti lovytėse. Seselė Andžela ir seselė Edna, nors ir nuoširdžiai atsidavusios našlaičiams, negalėjo pulti prie kiekvieno vos jam pravirkus; Sent Klaude verkti nebuvo labai naudinga (bet širdies gilumoje daktaras Larčas puikiai suprato, kad Homero sugebėjimas sulaikyti ašaras neįprastas netgi našlaičiui).

Daktaras Larčas iš patirties žinojo, kad globėjai, taip lengvai atbaidomi nuo noro turėti vaiką, – ne patys geriausi įtėviai našlaičiui. Pirmieji Homero globėjai taip greitai nusprendė,

jog iš prieglaudos gavo netikusį kūdikį – nesveiką, protiškai atsilikusį, kuriam pažeistos smegenys, – kad daktaras Larčas nė nesistengė jų įtikinti, jog Homeras – stiprus ir sveikas berniukas, pasirengęs drąsiai žengti ilgu gyvenimo keliu.

Antroji Homerą globojusi šeima į jo tylumą – jo pasiryžimą laikytis vyriškai ir žūtbūt ramiai gulėti lovytėje – reagavo kitaip. Jie mušė Homerą taip dažnai, kad galų gale jiems pavyko iš jo išgauti šiokį tokį kūdikišką garsą. Verksmas Homerą išgelbėjo.

Anksčiau jis visada atsilaikydavo nepravirkęs, o dabar pamatė, kad ašaros, garsus rėksmas bei spiegimas, ko gero, ir yra tai, ko iš jo nori globėjai, ir stengėsi būti naudingas: klykė iš visų jėgų, kiek tik nešė jo plaučiai. Kadangi prieglaudoje būdavo viskuo patenkintas, daktaras Larčas labai nustebo sužinojęs, kad kūdikis iš Sent Klaudo drumsčia, laimė, mažo ir netoli esančio Trijų Mylių Krioklių miestelio ramybę. Gerai, kad Trijų Mylių Kriokliai buvo mažas miestelis: kalbos apie Homero klyksmą, kaip svarbiausia naujiena, jo apylinkėse sklido keletą savaičių. Gerai ir tai, kad Trijų Mylių Kriokliai buvo netoliese: tas kalbas, netrukus pasiekusias Sent Klaudą, išgirdo seselė Andžela ir seselė Edna, seniai kontroliuojančios aplinkinių paupio miestelių ir miško ruošos darbininkų gyvenviečių paskalų rinką. Seselių, išgirdusių pasakojimus, kad jų Homeras Velzas neleidžia Trijų Mylių Kriokliams miegoti iki paryčių, o paskui vėl žadina visą miestelį dar neprašvitus, atmintis nešlubavo; jos iš karto nuėjo pas šventą Larčą.

– *Mano* Homeras taip nedaro! – sušuko seselė Andžela.

– *Iš prigimties* jis ne verksnys, Vilburi, – pasakė seselė Edna – naudodamasi proga ištarti širdžiai mielą vardą: Vilburis! (Seselė Andžela visada labai supykdavo, kai seselė Edna, kreipdamasi į daktarą Larčą, neatsispirdavo norui vadinti jį *Vilburiu.*)

– *Daktare* Larčai, – tarė seselė Andžela, pabrėžtinai ir, ko gero, perdėtai laikydamasi formalumų, – jeigu Homeras Velzas

nuolat žadina Trijų Mylių Krioklius, tai tie žmonės, kuriems jį atidavėte, tikriausiai degina vargšą berniuką cigaretėmis.

Ne, jie nebuvo *tokie* žmonės. Seselė Andžela nuolat prisigalvodavo baisių dalykų – ji nekentė rūkymo; vos pamačiusi kam nors iš burnos kyšančią cigaretę, iškart prisimindavo prancūziškai kalbėjusį indėną, kuris kadaise užsuko pas jos tėvą pasitarti dėl šulinio kasimo ir, prispaudęs cigaretę vienai jos katei prie snukučio, nudegino nosį! Ta katė, sterilizuota ir ypač meili, buvo užšokusi indėnui ant kelių. Visi ją vadino Bandite – jos snukutis atrodė lyg su kauke, kaip meškėno. Tos katės vardo seselė Andžela nedavė nė vienam našlaičiui – jos nuomone, tai buvo mergaitiškas vardas.

Tie žmonės iš Trijų Mylių Krioklių buvo ne tokie, kokie paprastai būna sadistai. Senyvas vyriškis ir gerokai jaunesnė jo žmona gyveno kartu su jau suaugusiais vyriškio vaikais iš ankstesnės santuokos; jaunoji žmona norėjo turėti savo vaiką, bet negalėjo pastoti. Visi šeimos nariai manė, jog būtų labai gerai, jeigu ji pasigimdytų kūdikį. Niekas neužsimindavo apie tai, kad viena iš suaugusių jos vyro dukterų turėjo nesantuokinį kūdikį, bet nelabai juo rūpinosi, todėl kūdikis vis verkė ir verkė. Visi skundėsi, kad jis rėkia dieną naktį, taigi vieną rytą ta suaugusi vyriškio duktė paprasčiausiai pasiėmė savo kūdikį ir kažkur pradingo. Paliko tik tokį raštelį:

MAN ATSIBODO KLAUSYTIS JŪSŲ PRIEKAIŠTŲ, KAD MANO VAIKAS NUOLAT VERKIA. MANAU, JEI IŠVYKSIU, NESIILGĖSITE NEI JO VERKSMO, NEI MANĘS.

Bet jie *ilgėjosi* verksmo – visi ilgėjosi to nuostabaus visa gerkle plyšaujančio kūdikio ir jį išsivežusios mielos minkštaprotės merginos.

– Būtų tikrai neblogai, jei čia vėl knėkštų koks kūdikis, – pasakė kažkas iš šeimos, taigi jie nuvažiavo ir pasiėmė kūdikį iš Sent Klaudo.

Tokiai šeimai nereikėjo duoti neverkiančio kūdikio. Neįprastu tylumu Homeras juos taip nuvylė, kad jie suprato tai kaip

savotišką įžeidimą ir ėmė tarpusavyje varžytis, kuris pirmas tą kūdikį pravirkdys; paskui kuris privers jį rėkti garsiausiai, o dar vėliau – ilgiausiai.

Pirmąkart jie jį pravirkdė tiesiog jo nemaitindami, o garsiausiai Homeras rėkdavo iš skausmo; paprastai jie jį žnaibydavo arba kumščiuodavo, bet buvo ir nemažai aiškiai matomų kandžiojimo žymių. Ilgiausiai jis verkdavo išgąsdintas; netrukus jie suprato, kad lengviausia kūdikius išgąsdinti prislinkus prie jų netikėtai. Jie, matyt, kaip reikiant įgudo išgauti iš Homero Velzo garsiausią ir ilgiausią riksmą, jeigu jau pasakojimai apie klykiantį kūdikį pasklido visuose Trijų Mylių Kriokliuose. Tame miestelyje buvo labai sunku ką nors išgirsti – ką jau kalbėti apie tai, kad koks pasakojimas sklistų nelyginant legenda.

Kriokliai Trijų Mylių Kriokliuose šniokštė be perstojo ir taip garsiai, kad tas miestelis atrodė ideali vieta žmogžudystei; niekas ten nebūtų išgirdęs nei šūvio, nei aukos klyksmo. Nužudęs ką nors Trijų Mylių Kriokliuose ir įmetęs kūną į upę ties kriokliais, galėjai tikėtis, kad tas kūnas be jokio sustojimo (niekur neužkliūdamas ir, žinoma, niekieno nepastebėtas) plauks pasroviui mažiausiai tris mylias, iki pat Sent Klaudo. Taigi buvo labai keista, kad visas miestelis girdėjo Homero Velzo verksmą.

Seselė Andžela ir seselė Edna kokius metus visaip ramino Homerą Velzą, kol jis galiausiai liovėsi cypdamas šokinėti iš lovytės ir nesavu balsu rėkti kiekvieną kartą, kai tik kas įžengdavo į jo regėjimo lauką arba kai pasigirsdavo koks nors žmogaus sukeltas garsas, netgi atitraukiamos kėdės brūkštelėjimas per grindis, lovos girgždesys arba uždaromo lango ar atidaromų durų trinktelėjimas. Pamatęs bet kokį šešėlį ar išgirdęs bet kokį garsą, kaip nors susijusį su žmogumi, galbūt einančiu artyn, Homeras imdavo visa gerkle, užsikirsdamas spiegti ir taip apsipildavo ašaromis, kad koks prašalietis, užsukęs į berniukų skyrių, galėjo pamanyti, jog čia ne prieglauda, o vaikų

kalėjimas, kuriame našlaičiai, kaip pasakose, nežmoniškai kankinami ir prievartaujami.

– Homerai, Homerai, – ramindavo daktaras Larčas – tuo tarpu berniukas, visas skaisčiai išraudęs, įtraukdavo į plaučius oro. – Homerai, per tave mus pradės kvosti, ar ko nenužudėm! Per tave uždarys mūsų prieglaudą.

Vargšės seselės – ir Edna, ir Andžela – dėl šeimos iš Trijų Mylių Krioklių elgesio tikriausiai patyrė didesnę psichinę traumą negu pats Homeras Velzas, o gerasis, kilnusis šventas Larčas po to atsitikimo taip ir neatsigavo. Juk jis buvo susitikęs su ta šeima, kalbėjosi su jais visais – ir baisiai apsiriko juos vertindamas; dar kartą juos visus jis pamatė tą dieną, kai nuvyko į Trijų Mylių Krioklius parsivežti Homero Velzo į Sent Klaudą.

Daktaras Larčas niekaip negalės pamiršti išgąsčio, kurį matė visų tos šeimos narių akyse, kai ryžtingai įėjo į jų namus ir paėmė Homerą ant rankų. Ta baimė, šmėstelėjusi jų veiduose, visada persekios daktarą Larčą – tarytum akivaizdi visko, ko jis nesuprato galvodamas apie nevienareikšmius suaugusiųjų jausmus vaikams, išraiška. Štai žmogaus kūnas, neabejotinai sutvertas taip, kad *norėtų* vaikų, – ir žmogaus protas, labai dėl to sutrikęs. Kartais protas nenori vaikų, o kartais jis būna toks iškrypęs, jog verčia kitus žmones gimdyti kūdikius, kurių šie žinosi nenorį. Kieno labui atkakliai laikomasi tokio nusistatymo? Daktaras Larčas to nesuprato. Kieno labui kai kurie žmonės reikalauja, kad netgi tikrai nepageidaujami kūdikiai *būtinai* ateitų, garsiai rėkdami, į šį pasaulį?

O kiti žmonės, kurie nusprendžia, kad jiems reikia vaikų, bet paskui nesugeba (arba nenori) tinkamai jais rūpintis... ką jie sau mano? Nugrimzdęs į tokius apmąstymus, daktaras Larčas vėl matydavo baimę tų žmonių iš Trijų Mylių Krioklių akyse ir girdėdavo legendinį Homero Velzo klyksmą. Tos šeimos baimė, kaip įkyrus vaizdinys, įsitvirtino daktaro Larčo sąmonėje; jis buvo įsitikinęs, jog niekas, joks žmogus, matęs tokią baimę, neturėtų reikalauti, kad moterys gimdytų kūdi-

kius, kurių pačios nenori. „NIEKAS! – rašė daktaras Larčas savo dienoraštyje. – Joks žmogus, netgi iš Ramzio popieriaus bendrovės!"

Buvo aišku, kad jei turi bent kruopelytę sveiko proto, nepasisakysi prieš abortus, kalbėdamasis su daktaru Vilburiu Larču, – kitaip teks išklausyti visas smulkmenas apie tas šešias savaites, kurias Homeras Velzas praleido šeimos iš Trijų Mylių Krioklių namuose. Tik taip Larčas išreikšdavo savo nuomonę šiuo klausimu (ir niekam neleisdavo su juo ginčytis). Jis buvo akušeris, bet, kai kas nors paprašydavo – ir kai tai nebūdavo pavojinga, – darydavo ir abortus.

Sulaukęs ketverių, Homeras nebesapnuodavo tų sapnų, nuo kurių pabusdavo visa Sent Klaudo prieglauda, – tų sapnų, dėl kurių vienas naktimis budėdavęs sargas net išėjo iš darbo („Mano širdis neišlaikys, – pasakė jis, – jei dar bent naktį turėsiu būti su tuo berniuku.") ir kurie taip giliai įstrigo daktarui Vilburiui Larčui į atmintį, kad jis, kaip buvo šnekama, dar daug metų per miegus girdėdavo kūdikių verksmą ir neramiai vartydavosi murmėdamas: „Homerai, Homerai, dabar jau viskas gerai, Homerai".

Savaime suprantama, Sent Klaudo prieglaudoje kūdikių verksmą per miegus nuolat girdėdavo visi, bet nė vienas kūdikis niekada nepabusdavo klykdamas taip, kaip klykdavo Homeras Velzas.

– Viešpatie, jis rėkia lyg *badomas peiliu*, – baisėdavosi seselė Edna.

– Lyg deginamas cigarete, – sakydavo seselė Andžela.

Bet iš tikrųjų tik Vilburis Larčas žinojo, į ką panašus tas klyksmas, nuo kurio pabusdavo pats Homeras Velzas ir (taip audringai pabudęs) pažadindavo visus kitus. „Rėkia kaip apipjaustomas, – rašė daktaras Larčas dienoraštyje. – Tarsi kas karpytų mažytę jo varputę – vis iš naujo, karpytų ir karpytų."

Trečioji šeima, nesėkmingai mėginusi globoti Homerą Velzą, iš kitų išsiskyrė tokiomis retomis ir puikiomis ypatybėmis, kad apie visą žmoniją spręsti pagal tą šeimą būtų tikrai kvaila. Tai buvo tokia gera šeima! Tiesiog tobula – kitaip daktaras Larčas nebūtų jiems leidęs pasiimti Homero. Po anos šeimos iš Trijų Mylių Krioklių daktaras Larčas ypač rūpinosi Homeru.

Profesorius Dreiperis su žmona, beveik keturiasdešimties metų, gyveno Votervilyje, Meino valstijoje. Votervilis ketvirtajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje, kai ten nuvyko Homeras Velzas, buvo nelabai įspūdingas koledžo miestelis; bet palyginti su Sent Klaudu, arba su Trijų Mylių Kriokliais, Votervilis, be abejo, atrodė tikrų dorovės ir draugingumo titanų bendruomenė. Tas miestelis irgi buvo valstijos gilumoje, bet gerokai aukščiau virš jūros lygio – prie kalnų, nuo kurių tikrai toli matyti; kai gyveni kalnuose (arba prie vandenyno, arba ten, kur lygumos, arba didžiuliai suarti laukai), gali grožėtis vaizdais. Kai yra kur paganyti akis, atsiranda plačios perspektyvos ir sielai, – bent jau taip manė profesorius Dreiperis; jis buvo mokytojas iš prigimties.

– Nedirbami slėniai, – monotonišku balsu šnekėdavo jis, – apie kuriuos galvodamas aš įsivaizduoju miškus, pernelyg žemus ir tankius, kad būtų galima matyti bent kiek į tolį, smukdo žmogaus dvasią ir sustiprina įgimtus ydingus, niekšiškus polinkius.

– Žinai, Homerai, – sakydavo ponia Dreiper. – Profesorius – apsigimęs mokytojas. Neimk už gryną pinigą visko, ką jis šneka.

Visi ją vadino Mama. O profesoriaus niekas (netgi suaugę jo vaikai, netgi anūkai) nevadino niekaip kitaip, tik Profesoriumi. Net daktaras Larčas nežinojo jo vardo. Nors profesorius visada kalbėdavo profesorišku balsu ir kartais pernelyg įkyriai pamokslaudavo, šiaip jo įpročiai ir temperamentas buvo kaip visai normalaus žmogaus, mėgstančio pajuokauti.

– Šlapi batai, – kartą pasakė profesorius Homerui, – Meine yra neišvengiamas dalykas. Gyvenimo realybė. Tavo, Homerai, metodas – kai tu padedi šlapius batus ant palangės, tikėdamasis, kad juos išdžiovins blausi ir, deja, retai pasirodanti Meino saulė, – žavi pozityvizmu ir ryžtingu optimizmu. Bet *aš*, – toliau kalbėjo profesorius, – patarčiau tau šlapius batus džiovinti kitaip – ir turiu pridurti, kad mano rekomenduojamu metodu juos galima džiovinti nepriklausomai nuo oro, nes šis metodas susijęs su patikimesniu, bent jau Meine, šilumos šaltiniu: su krosnimi. Atsižvelgdamas į tai, jog batai dažniausiai sušlampa kaip tik tomis dienomis, kai saulės nematom, turi pripažinti, kad jų džiovinimo prie krosnies metodas tam tikra prasme pranašesnis.

– Neimk už gryną pinigą, Homerai, – tarė berniukui ponia Dreiper. Net profesorius vadino ją Mama; net Mama vadino jį Profesoriumi.

Gal Homerui Velzui ir atrodydavo, kad profesoriaus kalboje pernelyg daug turiningų pamokymų, bet jis nesiskundė. Nors profesoriaus Dreiperio studentai bei kolegos koledžo Istorijos fakultete laikė jį nuolat visus auklėjančiu nuoboda – ir kur pamatę sprukdavo šalin, kaip zuikiai nuo lėtai pėdsaką uodžiančio šuns, – toks jų požiūris negalėjo pakeisti Homero nuomonės apie tėvą jam atstojantį žmogų, pirmą jo gyvenime neginčijamą autoritetą, beveik galintį varžytis su daktaru Larču.

Nuo pat atvykimo į Votervilį dienos Homeras lepinosi tokia rūpestinga globa, kokios niekada anksčiau nejuto. Seselė Andžela ir seselė Edna rūpindavosi tik būtiniausiais dalykais; daktaras Larčas buvo mylintis, bet griežtokas ir išsiblaškęs prižiūrėtojas. O ponia Dreiper buvo mamų mama, nuolat tupsenanti aplinkui. Ji keldavosi, kai Homeras dar nebūdavo pabudęs; sausainukai, kurių ji prikepdavo, kol jis valgydavo pusryčius, jo priešpiečių krepšelyje stebuklingai išlikdavo šilti iki pat vidurdienio. Mama Dreiper Homerą *pėsčiomis* lydėdavo į mokyklą – jie eidavo per laukus, nepaisydami kelio; ji sakydavo, kad jai reikia „pajudėti gryname ore“.

Po pietų profesorius Dreiperis su Homeru susitikdavo mokyklos žaidimų aikštelėje – pamokų laikas atrodė apskaičiuotas taip, kad jos visada baigtųsi tuo pat metu kaip ir paskutinė profesoriaus paskaita koledže, – ir juodu drauge žygiuodavo namo. Žiemą, kuri Votervilyje prasidėdavo anksti, tai būdavo tikrai varginantis žygis – su sniegbačiais, kuriais apsiavus taisyklingai eiti, profesoriaus manymu, buvo taip pat svarbu, kaip ir mokytis skaityti bei rašyti.

– Naudokis ir kūnu, ir protu, Homerai, – sakydavo profesorius.

Nesunku suprasti, kodėl Vilburiui Larčui tas žmogus padarė gerą įspūdį. Jis nuolat liaupsino naudingumą.

Tiesą sakant, Homerui ta seniai nusistovėjusi tvarka patiko – tas ilgas ėjimas pėsčiomis, tas *klampojimas*, ir tai, kad viskas buvo žinoma iš anksto. Našlaičiai vaikiškesni už kitus vaikus tuo, kad iš tikrųjų vertina viską, kas daroma kasdien, tiksliai pagal dienotvarkę. Našlaičiams visada patinka tai, kas atrodo ne laikina ir neturėtų keistis.

Daktaras Larčas berniukų skyriui vadovavo stengdamasis imituoti kuo daugiau įvairiausių normalaus kasdienio gyvenimo apraiškų – kiek tik įmanoma našlaičių prieglaudoje. Pusryčiai, pietūs ir vakarienė buvo patiekiami punktualiai, kasdien tuo pat laiku. Kiekvieną vakarą tą pačią valandą daktaras Larčas garsiai skaitydavo knygą – visada tiksliai tiek pat laiko, net jei reikėdavo sustoti neperskaičius skyriaus iki galo, kokiam nors nuotykiui tik įpusėjus, ir berniukai šaukdavo: „Dar, dar, tik perskaitykit, kas bus *toliau*!“

Tada šventas Larčas sakydavo: „Rytoj, tuo pat laiku, toje pačioje vietoje“. Nusivylę vaikai dar padūsaudavo, bet Larčas žinodavo, kad davė jiems pažadą, nustatė tam tikrą tvarką. „Čia, Sent Klaude, – rašė jis savo dienoraštyje, – pagrindinis saugumo matas yra ištesėti pažadai. Kiekvienas vaikas supranta, kas yra pažadas, – jeigu jo laikomasi, – ir laukia kito pažado. Našlaičių saugumo jausmą reikia ugdyti iš lėto, bet reguliariai.“

Žodžiais „iš lėto, bet reguliariai“ galima apibūdinti ir Homero Velzo gyvenimą Votervilyje, pas Dreiperius. Kad ir ką jis veikdavo, tai būdavo pamoka; kiekviename seno, patogaus namo kampelyje slypėjo kas nors, iš ko galima buvo sužinoti ką nors nauja, o paskui tomis žiniomis pasikliauti.

– Čia Rudis. Jis labai senas, – pasakė profesorius, supažindindamas Homerą su šunimi. – Čia Rudžio kilimėlis; šitas kilimėlis – jo valdos. Kai Rudis miega ant savo kilimėlio, jo nežadink – nebent norėtum, kad jis tau įkąstų.

Tai pasakęs profesorius pakėlė iš miegų nukaršusį šunį, tas kaukštelėjo dantimis – ir tarytum suglumo nieko nesugriebęs, nasruose pajutęs tik orą, prisigėrusį suaugusių Dreiperių vaikų, jau sukūrusių šeimas ir turinčių savo vaikų, kvapo.

Homeras su jais visais susipažino per Padėkos dieną. Padėkos diena Dreiperių namuose būdavo tokia šeimos šventė, kokią pamačiusios kitos šeimos tikrai būtų pasijutusios nevisavertės. Mama pranokdavo pati save mamiškumu. Profesorius būdavo parengęs paskaitas visomis įmanomomis temomis: apie baltosios mėsos savybes, ir apie raudonosios; apie praėjusius rinkimus; apie šakučių salotoms pretenzingumą; apie devyniolikto amžiaus romano pranašumus (ką jau kalbėti apie kitas geras to amžiaus ypatybes); apie tinkamą spanguolių padažo konsistenciją; apie tai, ką reiškia „atgaila“; apie mankštos naudą (ir kuo skiriasi malkų skaldymas nuo čiuožimo pačiūžomis); apie pogulio kenksmingumą. Kiekvieną kartą, kai tik profesorius kuo įmantriausiai išreikšdavo savo nuomonę, suaugę jo vaikai (dvi ištekėjusios moterys ir vedęs vyras) sutartinai jam pritardavo:

– Tikrai!

– Visada taip ir būna, ar ne?

– Jūsų tiesa, Profesoriau!

Tarp tų nesąmoningų pritarimo šūksnių Mama vis įterpdavo, taip pat uoliai, savo mėgstamą: „Neimkite už gryną pinigą“.

Homeras Velzas ritmingo jų šūkaliojimo klausėsi kaip ateivis iš kito pasaulio, mėginantis iššifruoti kažkokios keistos genties būgnais siunčiamus signalus. Jis beveik nieko nesuprato. Tariamas visų pastovumas ir ištikimybė jį tiesiog pribloškė. Tik gerokai paaugęs jis suvoks, kas jam kėlė įtarimą – ar numanoma (o kartais ir aiškiai rodoma) nuolat save giriančių žmonių geradarystė, ar pernelyg širdingos ir varginančios pastangos supaprastinti gyvenimą.

Šiaip ar taip, Homerui tai nebepatiko; tai jam kliudė ieškoti savo kelio, suprasti save – kas jis toks, kas turėtų būti. Jis prisiminė Padėkos dienos šventimą Sent Klaude. Ten ši šventė nebūdavo tokia linksma kaip Votervilyje, pas Dreiperius, bet atrodydavo daug tikresnė. Homeras galvojo apie tai, koks jausdavosi naudingas. Prieglaudoje visada būdavo kūdikių, kurie patys nemokėdavo pavalgyti. Bet kurią akimirką, užėjus pūgai, galėjo dingti elektra; Homerui buvo pavesta rūpintis žvakėmis ir žibalinėmis lempomis. Be to, jis turėdavo padėti virtuvėje dirbantiems žmonėms nukraustyti stalus, padėti seselei Andželai ir seselei Ednai nuraminti verkiančius mažylius – ir dar būti daktaro Larčo pasiuntiniu: berniukų skyriuje tai buvo labiausiai vertinamos pareigos. Dar nesulaukęs nė dešimties metų, – daug anksčiau, negu daktaras Larčas jam aiškiai pasakė, ko iš jo tikisi, – Homeras Sent Klaude jautėsi *labai naudingas*.

Kas buvo negerai per Padėkos dieną pas Dreiperius, kad ta šventė jų namuose Homerui nepatiko taip, kaip patikdavo Sent Klaude? Mama buvo neprilygstama virėja; taigi maistas tikrai negalėjo pasirodyti prastesnis – Sent Klaude visi patiekalai būdavo kažkokie bespalviai ir, regis, beviltiškai prėski. Gal Homerui nepatiko malda? Sent Klaude malda nelabai kam rūpėjo – daktaras Larčas nebuvo pamaldus.

– Būkime dėkingi, – sakydavo jis, paskui akimirką patylėdavo – lyg iš tikrųjų susimąstęs: „Už ką?“ – Būkime dėkingi už viską, ką gero esame patyrę, – toliau kalbėdavo Larčas, atsargiai apžvelgdamas nepageidaujamus, paliktus vaikus. – Būkime

dėkingi už seselę Andželą ir seselę Edną, – pridurdavo jau tvirtesniu balsu. – Būkime dėkingi už tai, kad galime pasirinkti, ko norime, ir kad kartais mums pasitaiko dar viena proga viską pradėti iš naujo, – sykį pasakė žiūrėdamas į Homerą Velzą.

Padėkos malda – per Padėkos dieną Sent Klaude – būdavo tarytum apgaubta numatomų galimybių, savaime suprantamo atsargumo ir Larčui būdingo santūrumo skraiste.

Malda pas Dreiperius buvo perdėtai jausminga ir keista. Ji atrodė kažkaip susijusi su tuo, kaip profesorius nusakė žodžio „atgaila" reikšmę. Profesorius Dreiperis pareiškė, jog tikrai atgailaujantis žmogus pirmiausia turi prisipažinti, kad yra niekingas. Kai reikėjo kalbėti maldą, profesorius sušuko:

– Sakykite kartu su manimi: „Esu niekingas, neapkenčiu savęs, tačiau dėkoju už visus mūsų šeimos narius!"

Visi taip ir sakė – netgi Homeras, netgi Mama (kuri bent kartą susilaikė nepatarusi neimti visko už gryną pinigą).

Sent Klaude gyveno blaivaus proto žmonės, jie mažai už ką galėjo dėkoti Dievui, bet jų padėkos malda atrodydavo nuoširdi. Tam tikrus prieštaravimus Dreiperių šeimoje Homeras Velzas pirmą kartą pastebėjo kaip tik per Padėkos dieną. Votervilyje berods visi gyveno gerai, ne taip kaip Sent Klaude, – kūdikiai, pavyzdžiui, buvo laukiami. Tai iš kur ta „atgaila"? Ar žmogus turi jaustis kaltas, kad jam pasisekė? Ir jeigu Larčo pavardė (kaip Homerui kažkas buvo sakęs) kilusi iš medžio pavadinimo, tai Dievo vardas (kurį Homeras nuolat girdėjo minimą Votervilyje) tikriausiai susijęs su dar kietesniu daiktu: su kokiu nors kalnu ar ledo luitu. Dievas Votervilyje tarytum turėjo visus prablaivinti, tačiau Padėkos diena Dreiperių šeimoje – Homero nuostabai – buvo didžiulės išgertuvės.

Profesorius, pasak Mamos, atrodė „įmaukęs". Homeras padarė išvadą, jog tai reiškia, kad profesorius išgėrė daugiau negu savo įprastinę, kasdienę alkoholio normą – nuo kurios, pasak Mamos, tik „kauštelėdavo". Homeras apstulbo pamatęs, kad abi ištekėjusios profesoriaus dukterys bei vedęs sūnus irgi elgiasi taip, tarsi būtų „įmaukę". Be to, kadangi Padėkos

diena buvo ypatinga šventė ir Homeras – kaip ir Dreiperių anūkai – galėjo ilgiau neiti miegoti, jis išvydo tai, ką kasvakar tik girdėdavo: jam jau mingant, pasigirsdavo dunksėjimas, sunkiai velkamų kojų brūkščiojimas per grindis ir kažkoks prislopintas įtikinėjimas – tai profesorius vos apversdamas liežuvį mėgindavo priešintis Mamai, per prievartą vedančiai jį laiptais į viršų, paskui su stulbinama jėga pakeliančiai ir guldančiai ant lovos.

– Mankštos nauda! – sušuko suaugęs ir jau vedęs profesoriaus sūnus ir, nuvirtęs nuo žalio šezlongo, lyg nunuodytas susmuko ant kilimo – šalia senojo Rudžio.

– Obuolys nuo obels netoli krenta! – tarė viena iš ištekėjusių profesoriaus dukterų. Kita ištekėjusi duktė, kaip pastebėjo Homeras, neturėjo ką pasakyti. Ji ramiai snaudė supamajame krėsle, beveik visą plaštaką – iki pat antrųjų pirštų sąnarių – įmerkusi į artipilnę taurę, gana rizikingai laikomą ant kelių.

Neprižiūrimi anūkai laužė tūkstančius Dreiperių namų taisyklių. Padėkos dieną visi tarytum pamiršo jausmingus profesoriaus perspėjimus dėl visokio triukšmavimo ir tvarkos ardymo.

Homeras Velzas, kuriam dar nebuvo nė dešimties, tyliai nuslinko į savo lovą. Jis dažnai stengdavosi užmigti galvodamas apie vieną ypač liūdną su Sent Klaudu susijusį dalyką. Ir dabar prisiminė, kaip kartą stebėjo iš prieglaudos ligoninės išvykstančias motinas, – ligoninė buvo greta berniukų skyriaus, bet matoma ir iš mergaičių korpuso, su berniukų skyriumi ją jungė ilga pašiūrė, kurioje seniau būdavo laikomos atsarginės diskinių pjūklų geležtės. Buvo ankstyvas rytas, bet lauke dar tamsu, Homeras tik ekipažo žibintų šviesoje įžiūrėjo krintančias snaiges. Jis prastai miegodavo ir dažnokai gulėdavo jau išsibudinęs, kai ekipažas iš geležinkelio stoties į Sent Klaudo prieglaudą atveždavo virtuvės darbuotojus, valytojus ir pirmą ligoninės pamainą. Tas ekipažas buvo paprasčiausias nebereikalingas traukinio vagonas; žiemą, užkeltas ant pavažų, jis pavirsdavo arklių traukiamomis rogėmis. Kai ant gruntke-

lio nebūdavo pakankamai sniego, pavažos, šliuoždamos per akmenis, leisdavo kibirkštis ir baisiausiai džergždavo (niekas neskubėdavo pavažų keisti ratais, kol nebūdavo aišku, kad žiema jau pasibaigė). Ryškiai plieskiantis žibintas, kaip saulės žybsnis, tarpais nušviesdavo ant kažko panašaus į pasostę įsitaisiusį antklodėmis storai apsimuturiavusį vežiką; ekipažo viduje mirkčiodavo blankesnės švieselės.

Tą rytą Homeras kieme pastebėjo kelias moteris, kurios sniegui sningant laukė jas paimsiančio ekipažo. Homeras Velzas tų moterų, neramiai trepsenusių vietoje, kol prieglaudos darbuotojai lipo iš rogių, nepažino. Tarp abiejų žmonių grupių tarytum tvyrojo kažkokia įtampa – į roges sėsti nekantraujančios moterys stovėjo sutrikusios, gal netgi susigėdusios, o į darbą atvažiavę žmonės, palyginti su jomis, atrodė pasipūtę, lyg būtų už jas pranašesni; kažkas iš jų (tai buvo moteris) kažką šiurkščiai tarstelėjo išvykstančiosioms. Homeras neišgirdo, ką ji pasakė, bet po tų žodžių ekipažo laukusias moteris tarsi koks šalto žiemos vėjo šuoras nupūtė į šalį. Į roges įlipusios moterys nesidairė atgal, nežiūrėjo ir viena į kitą. Jos net nesikalbėjo; negana to, ir vežikas, kuris Homerui visada atrodė draugiškas, turintis ką pasakyti beveik kiekvienam žmogui bet kokiu oru, toms moterims neištarė nė žodžio. Ekipažas tiesiog apsisuko ir per sniegą nušliuožė geležinkelio stoties link; pro apšviestus seno vagono langus Homeras Velzas matė, kad keletas moterų viduje sėdi rankomis užsidengusios veidus arba lyg sustingusios, kaip sustingsta kai kurie laidotuvių dalyviai – tie, kurie turi dėtis esą viskam abejingi, baimindamiesi, kad kitaip visiškai praras savitvardą.

Homeras anksčiau niekada nebuvo matęs motinų, Sent Klaudo prieglaudoje pagimdžiusių ir palikusių nepageidaujamus kūdikius; aiškiai jų neįžiūrėjo ir tąkart. Neabejotinai reikšmingiau buvo tai, kad jis pirmą kartą jas pamatė išvažiuojančias, o ne atvykstančias – pilvotas, dar neatsikračiusias savo naštos. Svarbu ir tai, kad Homeras suprato, jog ir išvažiuodamos jos nesijaučia atsikračiusios *visos* naštos. Joks jo matytas

žmogus neatrodė nelaimingesnis už tas moteris; Homeras įtarė, kad jos ne atsitiktinai išvažiuoja dar neprašvitus.

Stengdamasis užmigti – tą Padėkos dienos vakarą Dreiperių namuose Votervilyje – Homeras Velzas vėl matė ne tik sniegui sningant išvykstančias motinas, bet ir tai, ko negalėjo matyti aną žiemos rytą. Naktimis, kai niekaip neužmigdavo, Homeras mintyse kartu su tomis moterimis ekipažu važiuodavo į geležinkelio stotį, kartu su jomis įsėsdavo į traukinį, kartu keliaudavo į jų namus; jis tarp jų susirasdavo *savo* motiną ir sekdavo paskui *ją*. Homerui būdavo sunku įsivaizduoti, kaip ji atrodo ir kur gyvena, iš kur atvažiavo, ar ten ir sugrįžo, – o dar sunkiau galvoti, kas galėtų būti jo tėvas ir ar ji sugrįžo pas *jį*. Kaip dauguma našlaičių, Homeras Velzas manė, jog dažnai mato savo nežinia kur pradingusius tėvus, bet jie jo neatpažįsta. Būdamas dar mažas, jis labai sutrikdavo, kai kas nors nutverdavo jį įsispoksojusį į suaugusiuosius, kartais meiliai, o kartais priešiškai, – tas instinktyvus priešiškumas jam pačiam būtų pasirodęs nesuvokiamas, jeigu jis būtų matęs savo veido išraišką.

– Liaukis, Homerai, – tokiais atvejais sakydavo jam daktaras Larčas. – Išmesk tai iš galvos.

Ir suaugęs Homeras Velzas neretai bus nutveriamas į ką nors įsispoksojęs.

Tačiau Padėkos dienos vakarą Votervilyje jis į savo *tikrųjų* tėvų gyvenimą žiūrėjo taip įdėmiai, kad jau buvo juos beveik susiradęs, kai išvargęs pagaliau užmigo. Netrukus jį šiurkščiai pažadino vienas iš Dreiperių anūkų, šiek tiek vyresnis berniukas; Homeras buvo pamiršęs, kad turės miegoti su juo vienoje lovoje, nes namuose daug žmonių.

– Pasislink, – tarė tas berniukas. Homeras pasislinko. – Ir laikyk savo pimpį pižamoje, – pasakė berniukas Homerui, kuris ir neketino nieko išsitraukti. – Juk žinai, ką daro *pederastai*? – dar paklausė Dreiperių anūkas.

– Ne, – atsakė Homeras.

– Žinai, žinai, Pimpiagalvi, – tarė berniukas. – Jūs visi taip darot Sent Klaude. Visi ten krušatės. Nuolatos. Sakau tau, tik pamėgink prie manęs lįsti, grįši ten be pimpio! Nupjausiu ir sušersiu šuniui.

– Rudžiui? – paklausė Homeras Velzas.

– Taip, Rudžiui, Pimpiagalvi, – tarė berniukas. – Tai vėl sakysi, kad nežinai, ką daro pederastai?

– Nežinau, – pasakė Homeras.

– Nori, kad parodyčiau, ar ne? – paklausė berniukas.

– Ne, nenoriu.

– Taip, nori, Pimpiagalvi, – tarė berniukas ir jau mėgino prievartauti Homerą Velzą. Homeras niekada nebuvo nei matęs, nei girdėjęs, kad kas nors Sent Klaude būtų taip skriaudžiamas. Dreiperių anūkas ištvirkauti buvo įpratęs privačioje mokykloje, labai geroje, bet niekas niekur jo nemokė rėkti taip, kaip Homeras Velzas buvo išmokęs globojamas šeimos iš Trijų Mylių Krioklių. Homeras nusprendė, kad jam pats laikas paverkti, garsiai, – jeigu nori išvengti priekabiavimo, – ir suklykęs akimirksniu pažadino vienintelį suaugusį žmogų iš visos Dreiperių šeimos, paprasčiausiai užmigusį, o ne nugeibusį nuo persigėrimo. Kitaip sakant, Homeras pažadino Mamą. Ir visus anūkus, žinoma; ir kadangi keletas jų buvo už Homerą jaunesni, ir nė vienas nė neįtarė, kaip Homeras gali rėkti, išgirdę jo klyksmą jie baisiausiai persigando – pabudo net Rudis (ir kaukštelėjo dantimis).

– Dėl Dievo meilės, kas atsitiko? – paklausė Mama, atlėkusi prie Homero kambario durų.

– Jis prie manęs lindo, tai daviau jam į kailį, – atsakė privačios mokyklos mokinys. Homeras iš visų jėgų stengėsi užgniaužti legendinį savo riksmą – nusiųsti jį atgal į praeitį; jis nežinojo, kad anūkais tikima labiau negu našlaičiais.

„Čia, Sent Klaude, – rašė daktaras Larčas, – daug galvodami apie tėvus ir protėvius vaikai sugniužtų, tai būtų žiauru. Kituose pasaulio kraštuose našlaičio tėvai ir protėviai, deja, visada atrodo įtartini.“

Mama sudavė Homerui taip pat smarkiai, kaip mušdavo nevykėliai globėjai iš Trijų Mylių Krioklių. Paskui visai likusiai nakties daliai ištrėmė jį į kūryklą; tame kambarėlyje bent jau buvo sausa ir šilta, be to, ten stovėjo sulankstomoji lova, kurią Dreiperiai pasiimdavo vasarą vykdami stovyklauti.

Ten buvo ir daugybė šlapių batų – viena pora netgi priklausė Homerui. Kai kurios kojinės atrodė jau beveik išdžiūvusios, Homerui jos buvo kaip tik. Padžiautų vaikiškų žieminių kombinezonų bei kitokios drėgmei atsparios kelioninės aprangos irgi netrūko, Homeras turėjo iš ko pasirinkti. Jis apsirengė šiltais viršutiniais drabužiais – dauguma jų buvo beveik sausi. Homeras žinojo, jog Mama ir profesorius yra pernelyg geros nuomonės apie šeimą, kad išsiųstų jį atgal į Sent Klaudą vien dėl ištvirkimo; jeigu jis nori grįžti į prieglaudą, – o jis tikrai nori, – turės išeiti pats.

Tiesą sakant, Mama Homerui parodė, kaip tariami jo iškrypėliški polinkiai bus vertinami ir kaip jis, be abejonės, bus „gydomas". Kūrykloje ji privertė Homerą atsiklaupti priešais sulankstomąją lovą.

– Sakyk kartu su manim, – tarė ji ir ėmė kalbėti keistą profesoriaus maldą. „Esu niekingas, neapkenčiu savęs", – šnekėjo Mama, o Homeras kartojo jos žodžius – žinodamas, kad visa tai netiesa. Jis pirmą kartą pats sau taip patiko. Homeras jautė, kad eina teisingu keliu ir tuoj sužinos, kas jis toks ir kaip galėtų padėti žmonėms, tačiau suprato, jog tas kelias veda atgal į Sent Klaudą.

Pabučiavusi jį ir palinkėjusi labos nakties, Mama tarė:

– Klausyk, Homerai, nesidėk į galvą visko, ką apie tai pasakys profesorius. Kad ir ką jis sakytų, neimk už gryną pinigą.

Homeras Velzas nelaukė profesoriaus paskaitos apie vyrų lytinį santykiavimą su vyrais. Homeras išėjo į lauką; jo nesustabdė net sniegas. Tūkstantis devyni šimtai trisdešimt kažkelintaisiais metais Votervilyje niekam neatrodė keista, kad Padėkos dieną ant žemės tiek daug sniego; be to, profesorius

Dreiperis Homerą buvo labai kruopščiai apmokęs, kaip reikia taisyklingai eiti apsiavus sniegbačiais.

Homeras buvo geras žygeivis. Jis nesunkiai rado keliuką į miestelį, o paskui ir didesnį kelią. Jau išaušus sustojo pirmas sunkvežimis; tai buvo miškavežis. Homeras pamanė, kad miškavežis turėtų važiuoti kaip tik ten, kur jam reikia.

– Aš iš Sent Klaudo, – pasakė jis vairuotojui. – Pasiklydau.

Ketvirtajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje visi miško vežėjai žinojo, kur yra Sent Klaudas; šis vairuotojas žinojo, kad važiuoti reikėtų priešinga kryptimi.

– Eini ne į tą pusę, vaike. Apsisuk ir dairykis kita kryptimi važiuojančio sunkvežimio, – patarė jis berniukui. – *Ką* sakei? Tu iš Sent Klaudo? – dar paklausė vairuotojas. Kaip ir dauguma žmonių, jis manė, kad našlaičiai visada bėga *iš* prieglaudos, o ne atgal *į* ją.

– Ten mano namai, – tarė Homeras Velzas, ir vairuotojas atsisveikindamas jam pamojavo. Daktaro Larčo nuomone, tas vairuotojas – toks nejautrus, kad leido mažam berniukui toliau vienam eiti per sniegą, – tikriausiai dirbo Ramzio popieriaus bendrovėje.

Kitas vairuotojas irgi vairavo miškavežį, bet nepakrautą; jis važiavo į mišką rąstų, Sent Klaudas jam buvo daugmaž pakeliui.

– Tu – našlaitis? – paklausė tas vairuotojas Homero, kai šis pasakė, kad keliauja į Sent Klaudą.

– Ne, – tarė Homeras. – Ten mano namai – kol kas.

Ketvirtajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje Meine, kad ir kur važiuodavai, tekdavo važiuoti ilgai, ypač kai keliai būdavo užsnigti. Jau temo, kai Homeras Velzas grįžo namo. Lauke buvo ne ką šviesiau negu tą ankstyvą rytą, kai jis matė motinas, paliekančias savo kūdikius. Dabar Homeras kurį laiką stovėjo prie ligoninės durų ir žiūrėjo, kaip krinta sniegas. Paskui nuėjęs pastovėjo prie berniukų skyriaus durų. Paskui vėl grįžo prie ligoninės, nes ten buvo šviesiau.

Jis tebegalvojo, ką reikėtų pasakyti daktarui Larčui, kai prie ligoninės durų stabtelėjo ekipažas iš geležinkelio stoties – tos pačios nelinksmos rogės; išlipo vienintelė keleivė. Ta keleivė buvo tokia pilvota, kad vežikas iš pradžių net atrodė susirūpinęs, kad ji nepaslystų ir nepargriūtų; paskui jis tarytum suvokė, kodėl ji čia atvyko, ir jam į galvą tikriausiai atėjo mintis, jog būtų nepadoru, jeigu jis padėtų tokiai moteriai klampoti per sniegą. Taigi jis nuvažiavo, palikęs ją atsargiai besiartinančią prie durų, ir prie Homero Velzo. Homeras paskambino durų varpeliu, nes atrodė, kad moteris nežino, ką daryti. Staiga jam dingtelėjo, kad ji gal irgi tikėjosi turėsianti šiek tiek laiko pagalvoti, ką norėtų pasakyti daktarui Larčui.

Bet kas, išvydęs juodu prie ligoninės, būtų pamanęs, jog tai motina su sūnumi. Juodu žiūrėjo vienas į kitą lyg seni pažįstami; abu puikiai žinojo, ko čia atėjo, – ir vienas, ir kitas. Homeras nerimavo dėl to, ką jam pasakys daktaras Larčas, bet suprato, kad šalia stovinti moteris jaudinasi labiau negu jis, – ji juk nepažįsta daktaro Larčo; nė nenutuokia, kas per vieta tas Sent Klaudas.

Viduje įsižiebė daugiau šviesų ir Homeras pažino dievišką seselės Andželos, ateinančios atidaryti durų, siluetą. Pats nesuvokdamas kodėl, Homeras paėmė nėščią moterį už rankos. Gal todėl, kad ryškesnėje šviesoje įžiūrėjo jai prie skruosto prišalusią ašarą, bet, šiaip ar taip, jam reikėjo rankos, į kurią galėtų įsikibti. Jis – Homeras Velzas – buvo visiškai ramus, kai seselė Andžela, iš visų jėgų stengdamasi atplėšti apšalusias duris, nustebusi įdėmiai žiūrėjo į snieguotą tamsą. Nėščiai moteriai – ir nepageidaujamam jos vaikui – Homeras pasakė:

– Nesijaudinkite. Čia visi labai malonūs.

Jis jautė, kaip nėščia moteris suspaudė jam ranką – taip smarkiai, kad net suskaudo. Kai seselė Andžela galiausiai atidarė duris ir sugriebė Homerą Velzą į glėbį, jam kažkodėl išsprūdo: „Mama!“

– Ak, *ak*! – šūkčiojo seselė Andžela. – Ak, *Homeras* – mano Homeras, *mūsų* Homeras! Žinojau, kad tu sugrįši!

Kadangi nėščia moteris tvirtai tebelaikė Homerą už rankos, – nė vienas iš jų negalėjo atgniaužti pirštų, – seselė Andžela pasisukusi apkabino ir ją. Seselei Andželai pasirodė, kad ta nėščia moteris – dar vienas našlaitis, parėjęs (kaip ir Homeras Velzas) kaip tik ten, kur ir turėjo pareiti.

Daktarui Larčui Homeras pasakė, kad Votervilyje jautėsi nenaudingas. Dar turėjo pasiaiškinti ir dėl „pederastiško ištvirkavimo" – dėl to, ką pasakė Dreiperiai, paskambinę Larčui ir pranešę, kad Homeras pabėgo, – o paskui jau šventas Larčas Homerui aiškino, kas yra pederastija. Daktaras Larčas nustebo sužinojęs, kad profesorius girtauja (dažniausiai jis tai pajusdavo iš karto), be to, jį suglumino ir maldos. Daktaro Larčo laiškelis Dreiperiams buvo labai trumpas; profesorius dėl savo kalbėsenos ypatumų taip glaustai beveik niekada nesugebėdavo nieko pasakyti.

„Atgailaukite, – rašė Larčas. Galėjo tuo ir baigti, bet nesusilaikė nepridūręs: – Jūs *tikrai* niekingi, *tikrai* turėtumėt savęs neapkęsti."

Vilburis Larčas žinojo, kad nebus lengva Homerui Velzui surasti dar vienus – jau ketvirtus – globėjus. Jis jų ieškojo trejus metus; kai pagaliau rado, Homerui jau buvo dvylika – beveik trylika. Larčas suprato, koks didžiausias pavojus gresia: turės praeiti daug metų, kol Homerui kur nors kitur pasidarys taip pat jauku kaip Sent Klaude.

„Čia, Sent Klaude, – rašė Larčas savo dienoraštyje, – mums neramu tik dėl vieno dalyko. Kad visada bus našlaičių – ne mūsų bėda; to tiesiog nepakeisi – darom, ką galim, rūpinamės jais. Kad visada turėsime per mažai lėšų išlaidoms – irgi ne bėda; to taip pat nepakeisi – našlaičių namai vis kaip nors išsiverčia; iš esmės gal taip ir turėtų būti. Ne bėda ir tai, kad ne visos pastojusios moterys nori gimdyti ir auginti kūdikį; galbūt sulauksime šviesesnių laikų, kai moterys turės teisę nutraukti nepageidaujamą nėštumą, – bet kai kurios mote-

rys ir tada bus nepakankamai išsilavinusios, kai kurios bus sutrikusios, išsigandusios. Net ir šviesesniais laikais gims ir nelaukiamų kūdikių.

Be to, visada bus kūdikių, kurie buvo *labai* laukiami, tik *vėliau* liko našlaičiai – netekę tėvų per nelaimingus atsitikimus ar dėl kažkieno seniai sumanyto arba atsitiktinio smurto; tiesą sakant, tai irgi ne bėda. Čia, Sent Klaude, mes tik veltui švaistytume ribotas savo jėgas ir ribotą vaizduotės galią, jei į visokias gyvenimo negeroves žiūrėtume kaip į tai, ką būtinai turime pakeisti. Čia, Sent Klaude, mums neramu tik dėl vieno dalyko. Dėl vaiko, kurio vardas Homeras Velzas. Augindami Homerą mes tikrai pasistengėme. Mūsų dėka jis prieglaudą laiko savo namais; tai ir yra didžiausia bėda. Kai stengiesi kokią nors valstijos ar valstybės įstaigą, bet kokios valdžios išlaikomą įstaigą, apgaubti meile – maždaug tokia, kokią žmogus turėtų jausti savo šeimai, – ir kai ta įstaiga yra našlaičių prieglauda ir tau *pavyksta* apgaubti ją meile, – tada sukuri tikrą pabaisą: prieglaudą, kuri tampa ne tarpustote našlaičio kelyje į geresnį gyvenimą, o pirma ir paskutine sustojimo vieta, *vienintele* vieta, kur jis jaučiasi savas.

Negalima pateisinti žiaurumo, bet gal reikėtų – našlaičių prieglaudoje – stengtis nuslėpti meilę; jeigu nepavyksta nuo našlaičių nuslėpti meilės, sukuri našlaičių namus, iš kurių nė vienas našlaitis nenori išeiti. Ir turi savo Homerą Velzą – tikrą našlaitį, nes Sent Klaudo prieglauda visada bus vieninteliai jo namai. Tegul Dievas (ar kas nors kitas) man atleidžia. Aš iš vaiko padariau tikrą našlaitį; jis vardu Homeras Velzas ir jo vieta visada bus Sent Klaude.“

Kai Homerui suėjo dvylika, jis jau tvarkė kone visus prieglaudos ūkio reikalus, buvo apėjęs visas krosnis ir malkų rietuves, elektros saugiklių dėžes, baltinių spintas, skalbyklą, virtuvę; jis žinojo, kuriose kertėse dažniausiai miega katės – ir kada atvežamas paštas, kas gauna laiškų; žinojo ir visų vardus, ir kas kurioje pamainoje dirba, kur apskutamos atvykusios motinos, kiek laiko jos būna

reikia, padedamos – išvyksta. Homeras žinojo, kada skamba varpeliai; tiesą sakant, pats jais ir skambindavo. Jis žinojo, kas per žmonės yra prieglaudoje besilankantys repetitoriai; iš eisenos pažindavo juos atžingsniuojančius nuo geležinkelio stoties, kai jie dar būdavo už dviejų šimtų jardų. Homeras buvo žinomas net mergaičių skyriuje, nors bijojo už jį vyresnių mergaičių (tokių buvo vos kelios) ir stengdavosi ten praleisti kuo mažiau laiko – nueidavo tik daktaro Larčo pasiųstas: kai reikėdavo ką nors pasakyti ar nunešti vaistų. Mergaičių skyriui vadovavo ne gydytoja, todėl susirgusios mergaitės arba pačios eidavo į ligoninę pas daktarą Larčą, arba Larčas aplankydavo jas. Mergaičių skyriaus direktorė buvo airė iš Bostono, kurį laiką dirbusi „Naujosios Anglijos mažųjų klajūnų namuose". Visi ją vadino ponia Grogan, nors ji niekada neužsimindavo apie jokį *poną* Groganą ir vargu ar kas ją matydamas galėjo manyti, kad jos gyvenime kažkada buvo kažkoks vyriškis. Ko gero, jai tiesiog labiau patiko vadintis ponia negu panele. „Naujosios Anglijos mažųjų klajūnų namuose" ji priklausė „Mažųjų Dievo tarnų" draugijai; daktarui Larčui dėl to buvo truputį neramu. Tačiau Sent Klaude ponia Grogan lyg ir nemėgino suburti tokios draugijos; gal buvo pernelyg užsiėmusi – be mergaičių skyriaus direktorės pareigų, ji dar turėjo rūpintis bent šiokiu tokiu našlaičių mokymu.

Jei koks našlaitis, baigęs šeštą klasę, tebegyvendavo Sent Klaudo prieglaudoje, jis toliau nebeturėdavo kur mokytis, – negana to, vienintelė šešiametė mokykla buvo Trijų Mylių Kriokliuose; traukiniu iš Sent Klaudo reikėdavo pavažiuoti tik iki gretimos stotelės, tačiau ketvirtajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje traukiniai dažnai vėluodavo, o ketvirtadieniais dirbantis mašinistas dar buvo liūdnai pagarsėjęs tuo, kad nuolat pamiršdavo stabtelėti Sent Klaude (gal važiuodamas pro daugybę apleistų pastatų jis manydavo, kad Sent Klaudas tebėra ištuštėjęs, o gal šitaip norėdavo išreikšti nepritarimą ten išlipančioms moterims).

Dauguma viename kambaryje įsikūrusios Trijų Mylių Krioklių mokyklos moksleivių manėsi esą pranašesni už retkarčiais į pamokas ateinančius našlaičius; tai ypač aiškiai parodydavo tie vaikai, kurie savo šeimose buvo neprižiūrimi arba skriaudžiami, – arba ir neprižiūrimi, ir skriaudžiami, – todėl Homeras Velzas, lankydamas tą mokyklą nuo pirmos iki šeštos klasės, daugiau pešėsi, negu mokėsi. Jis praleisdavo tris ketvirtadienius iš keturių – metai iš metų – ir dar bent dieną (kiekvieną savaitę) todėl, kad traukinys atvažiuodavo per vėlai; žiemą jis mažiausiai vieną dieną per savaitę praleisdavo susirgęs. O kai būdavo labai daug sniego, traukiniai išvis nevažinėdavo.

Trys į prieglaudą atvykstantys repetitoriai irgi kentė tuos pačius nepatogumus dėl tuometinio traukinių eismo, nes jie visi į Sent Klaudą važinėjo iš Trijų Mylių Krioklių. Matematikos našlaičius mokė moteris, tekstilės fabriko buhalterė – „finansininkė praktikė“, pasak seselės Ednos, – tačiau ta finansininkė nieku gyvu nenorėjo prasidėti su algebra ar geometrija, negana to, sudėtis ir atimtis jai patiko daug labiau negu daugyba ir dalyba (Homeras Velzas jau bus suaugęs, kai daktarui Larčui pagaliau paaiškės, kad berniukas niekada nesimokė daugybos lentelės).

Kita moteris, pasiturinti vandentiekininko našlė, mokė gramatikos ir rašybos. Jos mokymo metodas buvo labai varginantis ir painus. Ji pateikdavo daugybę klaidingai parašytų žodžių – vien mažosiomis raidėmis, be jokios skyrybos – ir reikalaudavo, kad mokiniai iš tų žodžių, ištaisę klaidas ir kruopščiai sudėję skyrybos ženklus, sudarytų rišlius sakinius. Paskui ji taisydavo jų taisymus; galutinis variantas – subraukytas kelių spalvų rašalu – būdavo panašus į daug kartų peržiūrėtą sutartį tarp dviejų kariaujančių nelabai raštingų tautų. Pats tekstas, netgi pagaliau ištaisytas, Homerui Velzui visada atrodydavo keistokas. Tikriausiai todėl, kad repetitorė žodžius dažniausiai parinkdavo iš šeimos giesmyno, o Homeras Velzas nebuvo matęs jokios bažnyčios ir nebuvo girdėjęs jokios

giesmės (išskyrus Kalėdų giesmes, ir dar psalmes, kurias giedodavo ponia Grogan, – tačiau vandentiekininko našlė nebuvo tokia kvaila, kad imtų sakinius iš Kalėdų giesmių). Homeras Velzas sapnuodavo košmarus apie tai, kaip stengiasi iššifruoti vandentiekininko našlės sukurptas eilutes.

atiaikite i pamatikite ka višpats padare
pasiziurekite i jo nuostibius darbus ziameje...

Arba:

Buk mana uola stipry tvertove man isgialbeti...

Ir taip toliau.

Trečiasis repetitorius, į pensiją išėjęs mokytojas iš Kemdeno, buvo senas, nelaimingas vyriškis; jis gyveno su dukters šeima, nes reikėjo, kad kas nors jį prižiūrėtų. Tas repetitorius mokė istorijos, bet neturėjo jokių knygų. Jis apie viską pasakodavo iš atminties; sakė, jog datos – nesvarbu. Galėdavo ištisą pusvalandį postringauti apie Mesopotamiją, bet, akimirką nutilęs įkvėpti oro arba gurkštelėti vandens, staiga atsidurdavo Romoje arba Trojoje; jis nestabtelėdamas cituodavo ilgiausias ištraukas iš Tukidido*, tačiau vos nurijęs seiles jau būdavo Elbos saloje, kartu su Napoleonu.

– Manau, – kartą pasakė seselė Edna daktarui Larčui, – kad jam pavyksta atskleisti istorijos mastą.

Seselė Andžela užvertė akis.

– Kai tik mėginu jo klausytis, – tarė ji, – iškart sugalvoju bent šimtą gerų priežasčių, kodėl reikia karo.

Homeras Velzas suprato, kad ji nori pasakyti, jog niekas neturėtų gyventi taip ilgai.

Nesunku suvokti, kodėl Homerui labiau patiko dirbti namų ruošos darbus negu mokytis.

* Tukididas – Peloponeso karo istorikas. (*Vert. past.*)

Mėgstamiausias jo darbas būdavo parinkti, ką daktaras Larčas skaitys vakare. Homeras turėdavo pažymėti ištrauką, kurią daktaras Larčas galėtų perskaityti tiksliai per dvidešimt minučių; tai buvo sunkoka, nes balsu pats sau Homeras skaitydavo lėčiau, o tyliai – greičiau, negu daktaras Larčas skaitydavo vaikams. Skaitydamas po dvidešimt minučių kas vakarą, *Didžiuosius lūkesčius* daktaras Larčas perskaitė per kelis mėnesius, o su *Deividu Koperfildu* užtruko ilgiau nei metus, – paskui šventas Larčas Homerui pareiškė, kad vėl nuo pradžios skaitys *Didžiuosius lūkesčius*. Iš našlaičių, kurie klausėsi *Didžiųjų lūkesčių*, kai ta knyga buvo skaitoma pirmą kartą, prieglaudoje tebegyveno tik Homeras.

Šiaip ar taip, beveik nė vienas iš vaikų nesuprato nei *Didžiųjų lūkesčių*, nei *Deivido Koperfildo*. Jie buvo per maži klausytis Dikenso kalbos, per maži net ir tam, kad suvoktų, kas jiems sakoma įprastine Sent Klaudo kalba. Daktarui Larčui svarbiausia atrodė tai, kaip skaitymas balsu veikia vaikus, – mažyliams, nesusigaudantiems, ko jie klausosi, tai buvo nebloga migdomoji priemonė, o keletas tų, kurie suprasdavo žodžius ir pasakojimo turinį, pasiklausę prieš miegą skaitomos knygos galėdavo bent sapnuose ir svajonėse ištrūkti iš Sent Klaudo.

Dikensą labai mėgo pats daktaras Larčas; ne atsitiktinumas, be abejo, ir tai, kad abi knygos – ir *Didieji lūkesčiai*, ir *Deividas Koperfildas* – buvo apie našlaičius. („Ką dar, po galais, galima skaityti našlaičiams?“ – pats savęs klausė daktaras Larčas savo dienoraštyje.)

Taigi Homeras Velzas puikiai įsivaizdavo pelkyne stovinčias kartuves – „su keliomis kabančiomis grandinėmis, kadaise laikiusiomis piratą“, – be to, įpratęs mintyse regėti našlaitį Pipą, katorgininką Magvičą... gražuolę Estelą ir kerštingąją panelę Hevišem... jis prieš užmigdamas dar aiškiau matydavo vaiduokliškas motinas, tamsos priedangoje išeinančias iš Sent Klaudo našlaičių namų ir sėdančias į arklių traukiamą ekipažą arba, vėliau, į autobusą, kuris pakeitė ekipažą ir į kurį žiūrėdamas Homeras Velzas pirmą kartą pajuto, kaip slenka laikas

ir viskas juda į priekį. Netrukus po to, kai ekipažą pakeitė autobusas, Sent Klaude išvis buvo nutrauktas susisiekimas autobusais. Nuo to laiko motinos eidavo pėsčios; tai matydamas Homeras dar geriau suprato, kas yra judėjimas į priekį.

Motinos, kurias jis matydavo per miegus, niekada nesikeisdavo. O vyrai, nesiteikę palydėti jų į Sent Klaudą, – kur buvo jie? Homerui patiko ta vieta iš *Didžiųjų lūkesčių*, kur Pipas išvykdamas sako: „...rūkas jau buvo iškilmingai pakilęs... ir pasaulis plytėjo priešais mane lyg ant delno". Berniukas iš Sent Klaudo puikiai žinojo, kaip atrodo tas „rūkas" – jis nuolat gaubė ir upę, ir miestelį, ir prieglaudą; jis slinkdavo į žemupio pusę nuo Trijų Mylių Krioklių; per tą rūką našlaičiai ir negalėdavo matyti savo tėvų. Tas rūkas buvo Sent Klaudo debesys, kurių priedangoje tėvai pasprukdavo nepastebėti.

– Homerai, – sakydavo Daktaras Larčas, – kada nors tu pamatysi vandenyną. Kol kas buvai nuvažiavęs tik iki kalnų; jie toli gražu ne tokie įspūdingi kaip jūra. Pakrantę dažnai gaubia rūkas, kartais dar tirštesnis negu čia, o kai rūkas išsisklaido, Homerai... – sykį pridūrė šventas Larčas, – na, tą akimirką turi pamatyti.

Bet Homeras Velzas jau buvo matęs tą akimirką, buvo ją įsivaizdavęs – „rūkas... iškilmingai pakilęs". Jis nusišypsojo daktarui Larčui ir atsiprašęs pasakė turįs eiti; buvo laikas skambinti varpeliu. Kaip tik tai jis ir darė – skambino varpeliu, – kai į Sent Klaudą jo paimti atvažiavo ketvirtieji globėjai. Daktaras Larčas buvo puikiai jį parengęs; Homeras iš karto pažino atvykusią porą.

Jie buvo, kaip dabar sakoma, sportiški žmonės; tūkstantis devyni šimtai trisdešimt kažkelintaisiais metais Meine daug kas manė, kad sutuoktiniai, norintys įsivaikinti dvylikametį Homerą Velzą, tiesiog pamišę dėl visko, kas daroma lauke. Ta pora skriedavo kanojomis per putojančius upių slenksčius, buriuodavo vandenyne, kabarodavosi į kalnus, nardydavo jūrų gelmėse, stovyklaudavo atokiausiose dykynėse. Jie pėsčiomis leisdavosi į šimto mylių žygius (forsuoto maršo žingsniu).

Buvo tikri sportininkai – bet jokiuose tvarkingai organizuojamuose sporto renginiuose nedalyvaudavo; lepūnėlių sportas jų nedomino.

Tą dieną, kai jie atvyko į prieglaudą, Homeras Velzas dešimtą valandą varpeliu suskambino keturiolika kartų. Pamatęs juos nebejautė, ką daro, – jie atrodė tokie tvirti, raumeningi, ėjo pasišokėdami, dideliais žingsniais, vyras buvo su safario skrybėle, o moteris prie šovinių juostos turėjo prisisegusi į ilgą dėklą (išsiuvinėtą indėniškais karoliukais) įkištą mačetę brūzgynams prakirsti. Abu avėjo auliniais batais, su kuriais tikriausiai ir miegodavo. Jų automobilis buvo kažkoks savadarbis turistinių furgonų, po daugelio metų imtų vadinti nameliais ant ratų, pirmtakas; jis atrodė pritaikytas tam, kad būtų galima pagauti ir vežtis raganosį. Homeras iškart suvokė, kad jam, ko gero, reikės medžioti meškas, imtis su aligatoriais – trumpai tariant, gyventi gamtoje. Seselė Edna sulaikė jo ranką, kol jis nesuskambino penkioliktą kartą.

Vilburis Larčas buvo atsargus. Dėl Homero dvasinės būklės jis nesibaimino. Berniukas, po du kartus pats perskaitęs *Didžiuosius lūkesčius* ir *Deividą Koperfildą*, – ir dar girdėjęs tas knygas skaitomas garsiai, irgi abi po du kartus, – psichologiškai viskam pasirengęs geriau negu dauguma kitų. Daugiau abejonių daktarui Larčui kėlė fizinis berniuko išsivystymas bei sportavimo įgūdžiai. Sportas, palyginti su reikalingesnių, svarbesnių įgūdžių ugdymu, Larčui atrodė tuščias laiko leidimas. Larčas suprato, kad prieglaudos sporto programa – blogu oru tik futbolas uždaroje patalpoje, valgykloje, – neatitinka reikalavimų. Kai oras būdavo geras, berniukų ir mergaičių skyriai žaisdavo liestynių arba spardydavo konservų dėžutę, arba kartais atmušinėdavo seselės Ednos arba seselės Andželos mėtomą kamuoliuką. Kamuoliukas buvo padarytas iš kelių lipniąja juostele apvyniotų kojinių; jis nekaip atšokdavo. Larčas nebuvo nusiteikęs prieš gyvenimą atvirame ore; kita vertus, jis nieko apie tai nežinojo. Jam atrodė, kad kurį laiką tuščiai paeikvoti energiją (Larčas manė, jog tai tuščias jos eikvojimas)

Homerui bus naudinga – gal fizinis aktyvumas sužadins berniuko humoro jausmą.

Seselės Ednos ir seselės Andželos humoro jausmą sužadino sportiškųjų sutuoktinių pavardė. Jie buvo Vinklai*; jis vardu Grantas, o ji – Bili. Abu priklausė labai negausiam Meino piniguočių sluoksniui. Iš savo „biznio", kaip patys juokingai tai vadino, jie nepelnydavo nė cento, bet jiems ir nereikėjo užsidirbti pinigų; jie gimė turtingi. Niekam tikęs jų verslas buvo vežti žmones į nuošalias, negyvenamas vietas ir stengtis sukurti regimybę, kad jie ten pasiklydo; kartais jie su klientais, susodintais į nelabai tvirtas pripučiamąsias valtis ar kanojas, skriedavo žemyn kalnų upėmis, per putojančius slenksčius, stengdamiesi sukurti regimybę, kad prieš nuskęsdami visi neabejotinai užsimuš, atsitrenkę į uolas. Vinklų verslas buvo apgaulingų pojūčių kūrimas žmonėms, kurie taip atsiriboję nuo visokių iš jų pačių ar iš aplinkos kylančių pojūčių, kad tik patirdami ypač pavojingą (bet netikrą) nuotykį dar gali kaip nors reaguoti į tai, kas vyksta. Daktarui Larčui Vinklų „biznis" nepadarė įspūdžio; Larčas žinojo, kad jie tiesiog turtingi žmonės, užsiimantys kaip tik tuo, kuo nori užsiimti, ir jaučiantys poreikį tai, ką daro, vadinti kokiu nors solidžiau skambančiu žodžiu negu „žaidimas". Įspūdį Larčui padarė tik tai, kad Vinklai atrodė beprotiškai laimingi. Vilburis Larčas jau seniai buvo pastebėjęs, jog suaugusieji – ir našlaičiai – labai retai būna beprotiškai laimingi.

„Kituose pasaulio kraštuose, – rašė daktaras Larčas, – manoma, kad beprotiška laimė yra protingo žmogaus psichinė būsena. Čia, Sent Klaude, matome, kad beprotiškai laimingi gali būti tik visiški bepročiai. Todėl aš tai vadinčiau rečiausiu dalyku: sielos būsena." Kalbėdamas apie sielą, Larčas dažnai pajuokaudavo. Jis ypač mėgo erzinti seselę Edną ir seselę Andželą operacinėje, kur, prabilęs apie sielą, galėdavo užklupti mieląsias seseles netikėtai.

* Winkle – krantinė sraigė (angl.)

Kartą, atvėręs ant stalo gulinčio kūno pilvo ertmę, Larčas labai dramatiškai parodė kažką glotnų, kaštoninės spalvos, glūdintį tarp krūtinės ląstos ir vidurių; tai atrodė tarytum koks nemažas duonos kepalas ar didokas dviskiltis metalo luitas.

– Žiūrėkit! – pašnibždomis tarė Larčas. – Nekada pavyksta ją pamatyti, bet šįkart užtikom. Greičiau žiūrėkit, kol nepajudėjo!

Seselės žiūrėjo net išsižiojusios.

– *Siela*, – pagarbiai sušnibždėjo Larčas.

Iš tikrųjų tai buvo stambiausia žmogaus liauka, turinti galių, priskiriamų ir sielai, – pavyzdžiui, galinti atkurti pažeistas savo ląsteles. Tai buvo *kepenys*, kurias Larčas vertino labiau negu sielą.

Kad ir kas – psichinė ar sielos būsena – buvo ta beprotiška Vinklų laimė, Vilburis Larčas tikėjosi, kad bent kiek jos nubyrės ir Homerui Velzui. Vinklai visada norėjo turėti vaiką, – kad galėtų, pasak jų, „gyventi su juo gamtoje“ ir „tiesiog padaryti jį laimingą, be abejo“. Žiūrėdamas į juos, daktaras Larčas tarėsi suprantąs, kodėl jiems nepavyksta susilaukti palikuonių. „Jie kaip reikiant nesusikaupia, – galvojo Larčas; jis įtarė, kad Vinklai niekada neišbūna vienoje vietoje pakankamai ilgai, kad susieitų. – Galbūt, – mąstė jis, žvilgčiodamas į Bili Vinkl, – iš tikrųjų ji ne moteris.“

Grantas buvo kai ką sumanęs. „Jis be veido“, – padarė išvadą daktaras Larčas, mėgindamas įžiūrėti neišraiškingus to vyriškio bruožus, kažkur tarp šviesios jo barzdos ir dar šviesesnių plaukų. Plaukai buvo apkirpti paliekant karčiukus, visiškai uždengiančius žemą kaktą. Skruostai, bent jau ta jų dalis, kurią Larčas matė, stirksojo tarytum kalvagūbris, užstoantis akis. Visa kita buvo barzda – šviesus brūzgynas, pro kurį prasibrauti, daktaro Larčo manymu, Bili Vinkl galėjo nebent mojuodama savo mačete. Grantas buvo sumanęs pasiimti Homerą stebėti briedžių. Vinklai rengėsi plaukti kanoja, prieš tai persivežę ją per šiaurinę valstijos miško dalį; pagrindinis jų tikslas buvo [illegible]

numatomas malonumas – su Homeru Velzu šiek tiek paplaukioti putojančiomis upėmis.

Šventas Larčas jautė, kad tokia išvyka į dideles ir tvirtas Vinklų rankas atiduodamam Homerui nebus pavojinga. Bet jis abejojo, ar Homeras norės gyventi su tais žmonėmis ir vėliau būti jų įsūnytas. Larčas beveik negalvojo apie tai, kad berniuką galbūt vargintų pamišėliškas Vinklų gyvenimo būdas, – tai neatrodė tikėtina. Kurį gi berniuką vargina nuolatiniai nuotykiai? Vilburis Larčas tik įtarė, kad Vinklai gali atsibosti Homerui iki gyvo kaulo arba iki ašarų. Ką gi, stovyklavimas valstijos miške – plaukiojimas kanoja, vienas kitas briedis – gal padės berniukui susivokti, ar jis galėtų pakęsti Grantą ir Bili visą laiką.

– Jeigu tau patiks su mumis miške, – linksmai pasakė Homerui Grantas Vinklas, – vėliau nusivešim tave paplaukioti vandenyne!

„Jie tikriausiai jodinėja ant banginių“, – įsivaizdavo Homeras. „Jie erzina ryklius“, – galvojo daktaras Larčas.

Tačiau daktaras Larčas norėjo, kad Homeras pamėgintų stovyklauti, ir Homeras Velzas mielai sutiko – dėl švento Larčo jis buvo pasirengęs išmėginti viską.

– Nieko, kas būtų pavojinga! – griežtai pasakė Larčas Vinklams.

– Ne, ne, dievaži! – žegnodamasi sušuko Bili; Grantas irgi persižegnojo.

Daktaras Larčas žinojo, kad per šiaurinę valstijos miško dalį veda tik vienas kelias. Tą kelią nutiesė Ramzio popieriaus bendrovė, ir jis tebėra jos nuosavybė. Jiems neleidžiama kirsti medžių valstijos miške, bet galima tuo keliu gabenti įrenginius į savo miškų plotus. Tik dėl to daktaras Larčas ir nerimavo – kad Homeras bus netoli tos vietos, kur šeimininkauja Ramzio popieriaus bendrovė.

Homeras nustebo pamatęs, kaip ankšta savadarbio Vinklų visureigio kabinoje. Inventorius, kurį jie vežėsi, buvo tikrai įspūdingas: kanoja, palapinė, žvejybos reikmenys, visokie

puodai, ginklai. O vairuotojui ir keleiviams vietos beveik nelikę. Homeras visureigio kabinoje sėdėjo Bili ant kelių; čia vietos pakako, bet sėdėti buvo nepatogu – Bili šlaunys Homerui pasirodė kietokos. Iki tol moters glėbyje Homeras buvo atsidūręs tik vieną kartą, per Sent Klaudo prieglaudoje kasmet rengiamas porines lenktynes.

Kartą per metus berniukų ir mergaičių skyriai tomis lenktynėmis linksmindavo visą miestelį. Per jas būdavo surenkama šiek tiek lėšų prieglaudai, todėl visi stengdavosi kaip nors ištverti. Dvejų pastarųjų metų lenktynes Homeras laimėjo – tik todėl, kad jo partnerė, vyriausia iš visų mergaičių, buvo tokia stipri, kad jį tiesiog pakėlė ir apkabinusi pernešė per finišo liniją. Panašaus amžiaus berniuko ir mergaitės kojos būdavo surišamos – *jo* kairė su *jos* dešine; paskui jie šokuodavo finišo link, atsispirdami laisvosiomis kojomis, o apgailėtiną „trečiąją koją“ vilkdami per vidurį. Tai didelei mergaitei iš mergaičių skyriaus nereikėjo Homero vilkti – ji sukčiavo, nešė jį pakėlusi nuo žemės. Tačiau praėjusiais metais, pasiekusi finišą, pargriuvo ir suspaudė Homerą glėbyje. Mėgindamas išsivaduoti iš jos glėbio, Homeras netyčia uždėjo ranką jai ant krūties ir ji jam skaudžiai sužnybo tai, ką privačios mokyklos mokinys Votervilyje vadino pimpiu.

Ta mergaitė buvo vardu Melonija; kaip ir kelių kitų našlaičių iš mergaičių skyriaus, jos vardas kadaise buvo užrašytas su klaida. Iš tikrųjų Melonija turėjo būti Melodija, – bet mergaičių skyriaus sekretorė prastai spausdino mašinėle. Tiesą sakant, gal ir gerai, kad ji suklydo, nes ta mergaitė neatrodė nei švelni, nei daininga. Ji buvo maždaug šešiolikos (niekas tiksliai nežinojo, kiek jai metų); putlios jos krūtys ir apvalus užpakalis labai priminė melionus.

Visą ilgą kelionę į šiaurę Homeras nerimavo, kad Bili Vinkl irgi gali sužnybti jam pimpį. Jis žiūrėjo į pranykstančius namus nei gyvulius; keliuose nebebuvo jokių kitų automobilių – nei lengvųjų, nei sunkvežimių. Netrukus liko vien tik kelias, vienos juostos keliukas – jis beveik visą laiką ėjo palei vandenį;

vanduo tekėjo greitai. Priešakyje – jau, ko gero, keletą valandų – dunksojo kalnas snieguota viršūne, net liepos mėnesį. To kalno pavadinimas buvo indėniškas.

– Štai ten ir važiuojam, Homerai! – pasakė berniukui Grantas Vinklas. – Ten, po visu tuo sniegu, yra ežeras.

– Briedžiai tiesiog iš proto kraustosi dėl to ežero, – tarė Homerui Bili, – tau irgi taip bus.

Homeras tuo neabejojo. Tai buvo nuotykis. Daktaras Larčas juk sakė, kad nereikės visą laiką gyventi su Vinklais.

Nakčiai Vinklai sustojo dar nesutemus. Tarp kelio ir veržliai srūvančio vandens jie pastatė palapinę, kurioje buvo trys kambarėliai. Viename įjungė kelioninę viryklę, kitame Bili padarė šimtą atsisėdimų iš gulimos padėties (Homeras palaikė jai kojas), kol Grantas sugavo keletą margųjų upėtakių. Vakaras buvo toks vėsus, kad net vabzdžiai neskraidė aplinkui; dar ilgai po to, kai sutemo, Homeras su Grantu ir Bili sėdėjo prie degančių žibintų, neužsileidę palapinės atvartų. Grantas su Bili pasakojo apie savo nuotykius. (Vėliau daktaras Larčas dienoraštyje rašė: „Apie ką gi dar, po galais, jie galėjo pasakoti?“)

Grantas prisiminė šešiasdešimtmetį teisininką, pasisamdžiusį juos, kad jie jam parodytų besivaikuojančią mešką. Bili Homerui parodė nuo meškos nagų likusius randus. O kitas vyriškis kartą paprašė Vinklų įsodinti jį į mažą valtelę – su vienu irklu – ir palikti plūduriuojantį jūroje. Tam vyriškiui buvo įdomu, ką jaučia žmogus, besistengiantis išlikti gyvas. Jis norėjo pažiūrėti, ar sugebės rasti kelią į krantą, bet pageidavo, kad Vinklai iš tolo jį stebėtų ir išgelbėtų, jeigu jam grėstų tikras pavojus. Svarbiausia, kad jis nematytų, jog yra stebimas. Naktimis – kai tas kvailys užmigdavo ir bangos bei vėjas nunešdavo jį tolyn į jūrą – Vinklai atsargiai pavilkdavo jo valtelę sausumos link. Tačiau išaušus – sykį krantas netgi buvo matomas plika akimi – vyriškis sugebėdavo vėl pasiklysti. Galiausiai Vinklai turėjo jį išgelbėti – kai pastebėjo, kad jis geria jūros vandenį; vyriškis taip nusivylė, kad keletą kartų

siuntė jiems negaliojančius čekius, kol pagaliau sumokėjo mokestį už nuotykį.

„Mokestis už nuotykį" buvo Bili sugalvotas terminas.

Homeras manė, kad galimi jo įtėviai, ko gero, pasijustų nejaukiai, jeigu jis imtų šnekėti apie tai, kaip gyvena Sent Klaude, – arba, dar blogiau, apie Padėkos dieną Votervilyje. Jis jautė, jog turi papasakoti ką nors, kas atitiktų dabartinio jo nuotykio dvasią, bet vienintelės geros istorijos, kurias žinojo, buvo *Didieji lūkesčiai* ir *Deividas Koperfildas*. Daktaras Larčas buvo leidęs jam pasiimti *Didžiuosius lūkesčius*; ši knyga Homerui patiko labiau negu *Deividas Koperfildas*. Homeras Vinklų paklausė, ar negalėtų jiems perskaityti kelių savo mėgstamos istorijos puslapių. Šie atsakė, kad jiems tai, be abejo, labai patiktų; jiems niekada niekas neskaitė knygų – bent jau jie neprisimena. Homeras šiek tiek jaudinosi; *Didžiuosius lūkesčius* buvo skaitęs keletą kartų, tačiau tik sau, be klausytojų.

Bet jam puikiai sekėsi! Pavyko netgi pamėgdžioti Džo Gardžerio tarseną, kokią įsivaizdavo; o priėjęs tą vietą, kur ponas Vopslis „su pavargusio žmogaus pykčiu" sušunka: „Ne!", Homeras jau tarėsi žinąs, koks balsas tiktų visam pasakojimui, – be to, pirmą kartą pasijuto lyg ir turįs talentą. Deja, nors jis ir buvo talentingas, besiklausydami jo skaitymo Vinklai kietai įmigo. Homeras vienas skaitė toliau, iki septinto skyriaus pabaigos. „Gal ne dėl mano skaitymo", – galvojo Homeras; gal Vinklai tiesiog pavargo – nuo visų tų atsisėdimų iš gulimos padėties, upėtakių gaudymo ir apskritai nuo neginčijamai malonaus, bet varginančio buvimo atvirame ore.

Homeras kaip galėdamas apkamšė Vinklus jų miegmaišiu – didžiuliu, skirtu gulėti dviese. Paskui užgesino žibintus. Erdvioje palapinėje susiradęs savo kambarėlį, ir pats įlindo į miegmaišį. Gulėjo pasidėjęs galvą prie pat neužleisto palapinės langelio ir žiūrėjo į žvaigždes; netoliese šniokštė vanduo. Tas šniokštimas jam nepriminė Trijų Mylių Krioklių – upė čia atrodė nė kiek nepanaši į tenykštę upę. Ji tekėjo taip pat greitai, bet giliu, siauru tarpekliu – buvo akinamai skaidri, prikritusi

didelių apvalių akmenų, su spindinčiais duburiais, kuriuose Grantas gaudė upėtakius. Homerui nebuvo nemalonu galvoti apie tolesnius nuotykius su Vinklais, tik jis niekaip negalėjo įsivaizduoti briedžio. Kokio didumo bus tas briedis? Didesnis negu Vinklai?

Homeras nejautė nepasitikėjimo Vinklais, ir tikrai jų nebijojo. Jam dėl jų buvo tik truputį neramu – jis žinojo, kad jie nepavojingi, bet šiek tiek kitokie negu dauguma žmonių. Kai Homeras užmigo, vaikiškoje jo sąmonėje Vinklai jau buvo visiškai susipainioję su briedžiais. Anksti rytą jis prabudo nuo kažkokio garso ir neabejojo, kad tai *briedžiai*, – tačiau tai buvo Vinklai gretimame palapinės kambarėlyje. Atrodė, kad jie energingai sveikina brėkštančią dieną. Nors Homeras niekada nebuvo girdėjęs, kaip mylisi žmonės arba kaip poruojasi briedžiai, jis iš karto suprato, kad Vinklai poruojasi. Jeigu ten būtų buvęs ir daktaras Larčas, jis, ko gero, būtų padaręs kitą išvadą, kodėl Vinklams nepavyksta susilaukti palikuonių. Greičiausiai būtų pamanęs, kad šitaip audringai, sportiškai santykiaudami jie tiesiog sunaikina arba mirtinai išgąsdina visus kiaušinėlius ir spermatozoidus.

Homeras mandagiai apsimetė miegąs. Vėliau Vinklai žaismingai jį pažadino. Jie kaip didžiuliai šunys keturpėsti įsiveržė į jo kambarėlį ir ėmė dantimis tampyti miegmaišį. Pasakė einą paplaukioti. Abu buvo tokie stambūs, kad Homeras nuoširdžiai stebėjosi, kaip tiek daug kūno gali šitaip vikriai judėti. Be to, jis nesuprato, kaip jie plaukios toje šėlstančioje upėje, – juk srovė tuoj pat blokš juos į akmenis ir nuneš tolyn. Homeras nemokėjo plaukti – net ramiame vandenyje.

Tačiau Vinklai buvo seni vilkai, įpratę gamtoje rodyti savo įgūdžius ir sumaniai naudotis visokia įranga. Jie per upės sraunumą permetė, kaip paaiškino Homerui, apsaugos virvę. Viename tos virvės gale styrojo keli į grėblį panašūs smaigai, kuriuos Grantas Vinklas kitame šniokščiančios upės krante patikimai įtvirtino tarp uolų; tai padaręs, jis prie pagrindinės virvės pririšo antrą, paskui trečią. Tos papildomos virvės buvo

gana sudėtingos – su metalinėmis kilpelėmis, kabliukais ir suveržiamais saugos diržais, kuriais Vinklai tvirtai apsijuosė per liemenį. Naudodamiesi šia tikrai avantiūristiška įranga, jie galėjo šokinėti, ligi pusės panirdami į vandenį, virš putojančių upės slenksčių – srovės blaškomi į visas puses kaip guminiai vonios žaisliukai, bet saugiai likdami toje pačioje vietoje, prisirišę vienas prie kito ir prie vadinamosios apsaugos virvės. Homerui buvo smagu juos stebėti. Tarpais vanduo tarytum visiškai juos prarydavo – veržlus srautas įsiurbdavo ir traukdavo žemyn. Tačiau po kelių sekundžių jie vėl iškildavo ir toliau striuokčiodavo, tarsi žingsniuodavo per sūkuriuojančias putotas bangas. Upės vidury jie dūko kaip didžiulės šviesios ūdros. Homeras buvo beveik įtikėjęs, kad jiems pavaldžios visos stichijos – bent jau vanduo, – ir jau norėjo prašyti, kad jie leistų ir jam pažaisti, pasimaudyti sraunumoje, kai staiga suvokė, kad jie jo negirdi. Net jeigu jis sušuktų – net jeigu rėktų visa gerkle, – aplink Vinklus kunkuliuojančio vandens šniokštimas neabejotinai užgožtų jo balsą.

Taigi Homeras toliau ramiai sėdėjo ant kranto ir žiūrėjo, kaip išdykauja galimi jo įtėviai, kai žemė po juo netikėtai ėmė drebėti. Jis tai suprato veikiau prisiminęs keletą nekaip papasakotų istorijų, skaitytų nekaip parašytose knygose vaikams, negu įsigilinęs į savo pojūčius; tose knygose vaikams žemė *visada* dreba, kai artinasi kažkas baisaus. Iš pradžių Homeras net nenorėjo tuo tikėti, bet žemė tikrai virpėjo; paskui jo ausis pasiekė duslus dundesys.

Homeras dar atidžiau stebėjo Vinklus, manydamas, kad jie žino viską, kas darosi. Vinklai tebešėlo sraunumoje; jie nieko negirdėjo ir nejautė, kaip dreba žemė, nes ant jos nestovėjo.

„Dievulėliau, ateina *briedis*!“ – dingtelėjo Homerui Velzui. Jis pašoko. Atsistojęs žiūrėjo, kaip ant tirtančios žemės kilnojasi jo kojos – pačios. „Visa briedžių *banda*!“ – pagalvojo. Dabar Homeras girdėjo ne tik tolimą dundesį, bet ir skardesnius garsus: traškėjimą, tarpais labai garsų, panašų į pistoleto šūvius. Jis žvilgtelėjo į Vinklus ir suprato, kad jie irgi išgirdo ta

šaižų poškesį. Kad ir kas ten buvo, Vinklai, matyt, iš patirties žinojo, kuo tai gali baigtis; jie tiesiog persimainė – nebeatrodė nusiteikę pažaisti. Dabar abu iš visų jėgų grūmėsi su vandens srautu, o iš jų veidų (tolydžio pradingstančių kunkuliuojančiose baltose putose) išraiškų buvo matyti, kad jie puikiai suvokia, kas tuoj atsitiks, ir yra išsigandę. Kai tik galėdavo į ką nors žvilgtelėti (akimirką išnirę iš sraunumos), abu žiūrėdavo prieš srovę.

Homeras irgi pažvelgė į tą pusę – ir spėjo pamatyti atbildančius rąstus, kai jie dar buvo maždaug už dvidešimt penkių jardų. Medžiai palei kranto liniją tarpais lūžo lyg sausi prakurai – kai koks pavienis rąstas, didumo kaip telefono stulpas, tik storesnis, išlėkęs iš vandens atsitrenkdavo į akmenį ir sukdamasis bent dvidešimt pėdų skriedavo oru, o paskui, kur nukritęs ir riedėdamas toliau, sulygindavo su žeme nemažą miško plotą. Daugybė kitų rąstų, visi kaip telefono stulpai, upe garmėjo žemyn; prieš juos slinko aukšta vandens siena. Tas vanduo buvo ne skaidrus kaip visoje upėje, o purvinas ir susidrumstęs, prikritęs medžių žievės atplaišų ir didelių nuo kranto atskilusių žemės luitų. Pasak Ramzio popieriaus bendrovės, rąstų upe buvo plukdoma ne kažin kiek; būtent tą kartą ne daugiau kaip kokie keturi, na, gal septyni šimtai.

Homeras Velzas tebebėgo ir pasiekęs kelią, kur buvo saugus. Atsisukęs dar pamatė pro šalį pralekiančius rąstus. Plonesnė virvė, nutiesta nuo palapinės, buvo surišta su Vinklų apsaugos virve, todėl dabar visa palapinė ir viskas, kas joje buvo (ir Homero *Didieji lūkesčiai*), nuskriejo pasroviui kartu su staiga ūžtelėjusia dundančių rąstų griūtimi. Ramzio popieriaus bendrovė Bili ir Granto kūnų ieškojo tris dienas; rado beveik už keturių mylių.

Homeras Velzas buvo gana ramus. Jis žvelgė į aukštupio pusę – nežinojo, ar jau viskas; jei kas nors dar būtų artinęsis, tai tik iš ten. Po kurio laiko berniukas lengviau atsikvėpė; apžiūrėjo Vinklų visureigį, kuris be palapinės ir be virtuvės

rakandų atrodė kažkoks plikas. Rado kai kuriuos žvejybos reikmenis, tačiau žvejoti nedrįso; būtų reikėję stovėti pernelyg arti upės. Paskui Homeras rado ir keletą šautuvų, bet neturėjo nė menkiausio supratimo, kaip jais šaudoma (tačiau šautuvai vis tiek buvo šiokia tokia paguoda). Išsirinko didžiausią, iš pažiūros pavojingiausią, – dvylikto kalibro dvivamzdį, – ir jau nepaleido iš rankų, vaikščiodamas visur valkiojo iš paskos per žemę.

Popietei įpusėjus, pasijuto gerokai praalkęs, bet dar nesutemus išgirdo vis artėjančio miškavežio burzgimą; iš to, kaip garsiai vairuotojas perjunginėjo pavaras, Homeras suprato, jog miškavežis pakrautas. Homerui labai pasisekė (kaip ir tada, kai jis nėjo šėlioti su Vinklais, nes nemokėjo plaukti), kad miškavežis važiavo kaip tik ten, kur jam reikėjo.

– Į Sent Klaudą, – pasakė Homeras suglumusiam vairuotojui, kuriam šautuvas tikrai padarė įspūdį.

Tai buvo Ramzio popieriaus bendrovės sunkvežimis, todėl daktaras Larčas iš pradžių baisiai supyko, matydamas jį privažiuojantį prie ligoninės durų.

– Nebent būtų labai skubus atvejis, – pasakė iki ausų įsimylėjusiai seselei Ednai, – o šiaip nepriimsiu nieko iš tos bendrovės, nė piršto nepakrutinsiu!

Larčas tikrai nusivylė, išvydęs Homerą Velzą, ir sunerimo, kai pamatė šautuvą. Atrodė, kad Homeras sunkiai susivokia aplinkoje, jo veido išraiška buvo tokia pat, kokia dažnai būdavo daktaro Larčo pacienčių, bundančių iš eterio miego.

– Nedaug laiko davei Vinklams, Homerai, – niauriai tarė daktaras Larčas.

Homeras jam paaiškino, kodėl taip greitai grįžo.

– Nori pasakyti, kad Vinklų *nebėra*? – paklausė daktaras Larčas.

– Juos nunešė, – tarė Homeras Velzas. – *Ūžt!*

Tada Vilburis Larčas ir neteko vilties surasti Homerui Velzui namus. Kaip tik tada daktaras Larčas pasakė, kad Homeras gali gyventi Sent Klaudo prieglaudoje tol, kol jam pačiam atrodys

jog čia ir yra jo namai. Kaip tik tada šventas Larčas tarė: „Ką gi, Homerai, jeigu jau taip, tikiuosi, kad būsi naudingas“.

Homerui Velzui tai buvo nesunku. Jis jautė, jog našlaičiai tam ir gimsta, kad būtų *naudingi*.

2. *DIEVO DARBAS*

Vilburis Larčas, tikras Meino vaikas, gimė Portlende tūkstantis aštuoni šimtai šešiasdešimt kažkelintaisiais metais; jo motina, amžinai suniurusi, tvarkinga moteris, buvo viena iš kelių vyriškio, vardu Nilas Dou, – Portlendo mero, dar vadinto Meino svaigiųjų gėrimų draudimo įstatymo tėvu, – namų šeimininkių ir virėjų. Nilas Dou kartą buvo Prohibicijos partijos kandidatas į prezidentus, bet gavo tik dešimt tūkstančių balsų, – taigi dauguma balsuotojų pasirodė esą protingesni už Vilburio Larčo motiną, kuri tiesiog dievino savo darbdavį ir manėsi esanti veikiau jo bendražygė, kartu kovojanti dėl blaivybės reformos, negu tarnaitė (kas iš tikrųjų buvo).

Įdomu tai, kad Vilburio Larčo tėvas girtavo – Portlende mero Dou laikais tam tikrai reikėjo drąsos ir sumanumo. Parduotuvių vitrinose buvo leidžiama reklamuoti alų, – ir škotišką šviesųjį, ir kartųjį, – kurį Vilburio Larčo tėvas maukė be paliovos; jis sakydavo, jog tuos silpnus gėralus reikia gerti kibirais, kad bent kiek apkauštum. Mažajam Vilburiui tėvas niekada neatrodydavo girtas – jis niekada nesvirduliuodavo, nepargriūdavo, negulėdavo lyg netekęs sąmonės, niekada nerėkaudavo, kalbėdavo aiškiai, nenukąsdamas žodžių. Jį matydamas galėjai pamanyti, kas jis tik nuolat nustebęs, – kaip žmogus, labai dažnai ir netikėtai kažką suvokiantis, jis eidamas staiga sustodavo arba šnekėdamas nutildavo vidury sakinio, tarsi ką tik prisiminęs (arba pamiršęs) tai, apie ką mąstė jau keletą dienų.

Be to, jis nuolat purtydavo galvą ir visą gyvenimą skleidė dezinformaciją: visiems pasakojo, kad devyniolika tūkstančių

tonų sveriantis laivas *Great Eastern*, pastatytas Portlende, turėjo kursuoti per Šiaurės Atlantą tarp Europos ir Meino. Vilburio Larčo tėvas manė, kad dvi geriausios prieplaukos Portlendo uoste buvo pastatytos specialiai tam laivui, kad didžiulis naujas viešbutis Portlende iškilo *Great Eastern* keleiviams apgyvendinti ir kad tik dėl kažkokio piktavalio arba kažkieno papirkto, arba tiesiog kvailo pareigūno kaltės tas laivas negrįžta į gimtąjį uostą Meine.

Vilburio Larčo tėvas dirbo tekintoju, kai buvo statomas *Great Eastern*; tikriausiai nuo įkyraus tekinimo staklių ūžimo bei nuolatinio svaigulio, kurį jausdavo prisiplempęs alaus, žmogeliui ir susisuko protas. *Great Eastern* buvo pastatytas ne tam, kad plaukiotų iš Portlendo į Europą ir atgal; iš pradžių tą laivą ketinta siųsti į Australiją, bet jo nuleidimą į vandenį teko daugybę kartų atidėti vis tolesniam laikui; galiausiai savininkai bankrutavo ir *Great Eastern* buvo parduotas, kad gabentų keleivius per Šiaurės Atlantą, tačiau paaiškėjo, jog tam maršrutui jis netinkamas. Tiesą sakant, tas laivas buvo išvis nevykęs.

Taigi Vilburio Larčo tėvo galvoje atsiminimai apie tuos laikus, kai dirbo tekintoju, buvo visiškai susipainioję, be to, jis nuoširdžiai nekentė blaivybės reformos, žmonos įsitikinimų ir jos darbdavio, paties mero Nilo Dou. Vilburio Larčo tėvo nuomone, *Great Eastern* į Portlendą negrįžo dėl prohibicijos – to kryžiaus, dėl kurio jis turi tulžtančia širdimi gerti vien škotišką šviesųjį arba kartųjį alų. Kadangi Vilburis tėvą pažinojo tik vėliau, jau pagyvenusį, – kai *Great Eastern* jau buvo išplaukęs ir tėvas Portlende dirbo nešiku Didžiojo magistralinio geležinkelio stotyje, – jis galėjo tik spėlioti, kodėl darbas su medžio tekinimo staklėmis buvo prasmingiausias tėvo gyvenimo etapas.

Vaikystėje Vilburiui Larčui nė karto neatėjo į galvą, jog tėvas kelių pirštų neturi todėl, kad medį staklėmis tekindavo prisigėręs per daug alaus, – pasak paties tėvo, tai buvo „tiesiog nelaimingi atsitikimai“, – o motina blaivybės reforma taip ža-

visi veikiausiai dėl to, kad pažemintam tekintojui tenka dirbti nešiku. Vėliau Vilburis, žinoma, suprato, kad jo tėvai — paprasčiausi tarnai; jų nusivylimas gyvenimu paskatino Vilburį tapti, anot jo dėstytojų, puikiu studentu.

Vilburis Larčas užaugo mero rezidencijoje, bet visada vaikščiojo tik pro užpakalines duris ir pusryčius, pietus bei vakarienę valgydavo kartu su didžiojo prohibicionisto samdiniais; jo tėvas pusryčius, pietus bei vakarienę *gerdavo* dokuose. Vilburis Larčas buvo geras studentas, nes labiau mėgo leisti laiką su knygomis negu klausytis motinos bei kitų mero Dou tarnaičių šnekų apie blaivybę.

Jis mokėsi Bodeno koledže, paskui Harvardo universiteto Medicinos fakultete — kur pakerėtas bakterijų vos neatsižadėjo ketinimo dirbti gydytoju, vos netapo laboratorijos žiurke ar bent jau bakteriologu. Jo profesorius sakė, kad jis turi tam talentą; Vilburiui patiko atidumas ir tikslumas, būdingas darbui laboratorijoje, be to, jam labai norėjosi daugiau sužinoti apie bakterijas. Studijuodamas mediciną jaunasis Vilburis beveik metus laiko savyje turėjo bakteriją, kuri jį taip erzino ir kankino, kad jis ne vien žinių troškimo vedamas stengėsi išsiaiškinti, kaip jos atsikratyti. Jis sirgo gonorėja: tą dovaną buvo — netiesiogiai — gavęs iš tėvo. Nuo alaus apkvaišęs senis Vilburiu taip didžiavosi, kad tūkstantis aštuoni šimtai aštuoniasdešimt kažkelintaisiais metais, prieš išsiųsdamas studijuoti medicinos, nusprendė jį dar apdovanoti. Jis nupirko savo berniukui Portlendo prostitutę: susitarė, kad viename iš pensionų netoli krovinių uosto sūnus atseit maloniai praleis naktį. Tokios dovanos jaunuolis iš drovumo negalėjo atsisakyti. Savanaudiško ilgesio slegiamas tėvas retai kada taip kilniai atkreipdavo dėmesį į sūnų; rūstus motinos teisuoliškumas irgi buvo savaip savanaudiškas; jaunąjį Vilburį sujaudino tėvo noras ką nors jam padovanoti.

Pensione, — kurio medinės sienos buvo perdžiūvusios nuo druskos, o užuolaidos ir lovatiesė prisigėrusios jūros drėgmės, — prostitutė Vilburiui pasirodė panaši į vieną iš pa-

trauklesnių motinos kolegių, mero tarnaičių; jis užsimerkė ir mėgino įsivaizduoti, kad kažkokiame slaptame mero rezidencijos kambarėlyje tuoj patirs neleistiną meilės nuotykį. Atsimerkęs pamatė žvakės šviesoje išryškėjusias strijas ant prostitutės pilvo; tada jis nežinojo, jog tai strijos. Prostitutei berods nerūpėjo, ar Vilburis mato jos strijas, ar ne; kai abu jau grimzdo į miegą, jis padėjęs galvą jai ant pilvo, Vilburis, be kita ko, dar pagalvojo, ar tos moters raukšlės neįsispaus jo veide – ar jis nebus paženklintas. Po kurio laiko pažadintas kažkokio aštraus, nemalonaus kvapo, Vilburis greitai pasitraukė nuo prostitutės, stengdamasis jos nepajudinti. Viename iš kambaryje stovinčių krėslų – tame, ant kurio prostitutė buvo pasidėjusi drabužius, – kažkas rūkė cigarą. Vilburis matė, kaip tam žmogui traukiant dūmą ryškiau įsižiebia cigaro galiukas, ir pamanė, jog ten kažkoks vyriškis – kitas prostitutės klientas – mandagiai laukia, kol jis išeis, bet paklausęs, ar nėra naujos žvakės, kurią galėtų užsidegti (jam reikėjo susirasti drabužius), išgirdo jaunos merginos balsą.

– Galėjai turėti mane, už mažiau, – tepasakė ji.

Vilburis jos aiškiai neįžiūrėjo, – nes naujos žvakės nebuvo, – bet ji pašvietė jam kelią prie drabužių kelis kartus smarkiai užsitraukdama savo cigaro, nuo kurio paieškos vietoje sklido ne tik rausva šviesa, bet ir dūmų debesėliai. Jis padėkojo jai už pagalbą ir išėjo.

Rytiniu traukiniu važiuodamas į Bostoną, Vilburis sutriko, kai vėl pamatė tą pačią prostitutę. Dienos šviesoje ji buvo paprasčiausia plepi moteriškė su kartonine skrybėlių dėžute, kurią nešėsi labai oriai, kaip kokia pirkimo manijos apsėsta puošeiva; Vilburis pasijuto turįs sausakimšame traukinyje užleisti jai savo vietą. Kartu su prostitute važiavo jauna mergina. „Mano duktė“, – pasakė prostitutė, nykščiu bakstelėjusi tai merginai į pašonę. Mergina Vilburiui priminė, kad jie jau buvo susitikę, staiga tiesiai jam į veidą papūsdama neįtikimai bjauriai cigarais dvokiančio oro. Ji atrodė už Vilburį šiek tiek jaunesnė.

Prostitutės pavardė buvo Ymz. „Ponia Ymz, su *y*, kaip žodyje *klyksmas*“, – buvo sakęs Vilburiui tėvas. Dabar ponia Ymz Vilburiui papasakojo, jog yra našlė ir padoriai gyvena Bostone, bet kad turėtų lėšų šitaip gyventi, jai kartais tenka parsidavinėti – kokiame atokesniame mieste. Ji maldavo, kad Vilburis leistų jai išlaikyti nesugadintą damos įvaizdį bei reputaciją – Bostone. Vilburis ją patikino, kad jos reputacija tikrai nenukentės; negana to, jis neprašomas dar sumokėjo jai – iš savų pinigų, čia pat – daugiau, negu iš karto buvo sumokėjęs jo tėvas. Kiek prostitutei buvo sumokėta iš karto, Vilburis sužinojo vėliau – kai tėvas jam pasakė, jog ponia Ymz iš tikrųjų yra geros reputacijos *portlendietė*, retkarčiais turinti parsidavinėti *Bostone*, kad galėtų padoriai gyventi Portlende. Nukrypti nuo savo nusistatymo ir nusižeminti gimtajame mieste ji esą sutikusi – „Tik šį kartą!“ – darydama paslaugą Vilburio tėvui, kaip senam pažįstamam.

Vilburio tėvas nežinojo, kad ponia Ymz turi dukterį, kainuojančią – pasak jos pačios – mažiau negu motina ir nesistengiančią išlaikyti padorios moters įvaizdžio nei Bostone, nei Portlende. Ta paniurusi mergina važiuodama traukiniu neištarė nė žodžio, iki pat Bostono Šiaurinės stoties; užtat labai iškalbingas buvo cigarais pradvisęs jos kvėpavimas bei paniekos kupinas žvilgsnis. Vilburis tėvui taip ir nepasakė, jog iš tiesų neaišku, *kuriame* mieste ponia Ymz yra geros reputacijos moteris; niekada neužsiminė ir apie tai, kad iš ponios Ymz, kuri gal net nežinojo, jog yra užsikrėtusi, gavo triperį.

Studijuodamas mediciną Vilburis sužinojo, kad gonokokai moterų kiaušintakiuose išlieka gyvi daugelį metų. Kartais tik tada, kai pilvo ertmėje susidaro pūlinys, moteris suvokia, jog platina ligą. Gonorėjos požymiai – išskyros, ir taip toliau – gana ilgai gali būti nepastebimi. Vilburis Larčas juos pastebėjo iš karto; bakterijų sukeltas uždegimas – tais laikais, kai dar nebuvo penicilino, – jaunojo Vilburio kūne liepsnojo daug mėnesių ir vertė jį aistringai domėtis bakteriologija, kol galiausiai nuslopo. Po ligos Vilburio šlaplė liko randuota, o

prostata – kieta kaip akmuo. Be to, sirgdamas Vilburis pamėgo eterį – nes užsimigdęs eteriu bent retkarčiais galėdavo pabėgti nuo deginančio skausmo, kurį šiaip jausdavo ir šlapindamasis, ir sapnuodamas. Išvargintas skausmingų vienintelį kartą patirto lytinio pasitenkinimo pasekmių ir vis prisimindamas tėvų vedybinį gyvenimą be meilės, būsimasis gydytojas įtikėjo, kad lytinis susilaikymas, kad ir kaip į tai žiūrėsi – ar mediciniškai, ar filosofiškai, – yra sveikas dalykas.

Tais pačiais metais, tūkstantis aštuoni šimtai aštuoniasdešimt kažkelintais, kai Vilburis Larčas tapo gydytoju, mirė Nilas Dou. Netrukus paskui savo blaivybės didvyrį į kapus nukeliavo ir sielvarto palaužta Vilburio Larčo motina. Po kelių dienų Vilburio tėvas iš varžytynių pardavė visus mero rezidencijos tarnų kambariuose buvusius savo ir velionės žmonos daiktus ir Didžiuoju magistraliniu geležinkeliu išdundėjo į Monrealį – ne tokį nuosaikų miestą kaip Portlendas; ten Vilburio Larčo tėvas pribaigė savo kepenis. Jo kūnas į Portlendą buvo grąžintas tuo pačiu Didžiuoju magistraliniu geležinkeliu, kuriuo buvęs tekintojas ir išvažiavo. Vilburis Larčas sutiko traukinį; jis pabuvo tėvo palaikų nešiku. Atlikdamas pirminę internatūrą, jaunasis daktaras Larčas buvo matęs daugybę kepenų ciroze sergančių gyvų lavonų, todėl tiksliai žinojo, kaip prieš mirtį turėjo jaustis jo tėvas. Cirozė kepenis paverčia kietu randų ir gumbų dariniu, ligonio oda nuo tulžies pagelsta, pašviesėja išmatos, patamsėja šlapimas, nekreša kraujas. Daktaras Larčas beveik neabejojo, kad tėvas net nebuvo pastebėjęs ilgainiui pasireiškusios impotencijos.

Galėtume daryti jaudinančią išvadą, kad jaunasis Larčas tapti akušeriu nusprendė todėl, kad netekęs tėvų pajuto norą atvesti į šį pasaulį kuo daugiau kūdikių, bet Larčo kelias į akušeriją buvo nusėtas bakterijomis. Harvardo universiteto Medicinos fakultete bakteriologijos laboratoriniams darbams vadovavęs daktaras Haroldas Ernstas dažniausiai prisimenamas

kaip vienas iš pirmųjų studentų beisbolo komandos metikų, metęs suktą kamuoliuką; be to, jis buvo pirmas fakulteto beisbolininkas, tapęs bakteriologu. Anksti rytą laboratorijoje – kol pasirodydavo daktaras Ernstas, buvęs suktų kamuoliukų metikas, ir imdavo dėlioti savo preparatus – jaunasis Vilburis Larčas būdavo visiškai vienas. Bet jis nesijausdavo vienišas su daugybe mažytėse Petri lėkštelėse augančių bakterijų ir su bakterijomis, gyvenančiomis jo šlaplėje bei priešinėje liaukoje.

Jis iš savo varpos ant paprasto padažyto objektinio stiklelio išspausdavo šiek tiek pūlių. Net ir padidintos daugiau negu tūkstantį kartų, tos nenaudėlės, kurias kiekvieną rytą matydavo žiūrėdamas pro mikroskopą, būdavo mažesnės už visur paplitusias rudąsias skruzdėles.

Po daugelio metų Larčas rašė, kad gonokokai atrodydavo susikūprinę, lyg į eskimų iglų sulindę pernelyg aukšti svečiai. („Jie linksta, – rašė jis, – tarsi turėtų liemenį ir lankstytųsi vienas prieš kitą.“)

Jaunasis Larčas įdėmiai žiūrėdavo į savo pūlius, kol ateidavo daktaras Ernstas ir pasisveikindavo su visoje laboratorijoje išdėliotais mažyčiais bandomaisiais gyviais (kaip su senais beisbolo komandos draugais).

– Garbės žodis, Larčai, – vieną rytą tarė garsusis bakteriologas, – tu pro mikroskopą žiūri taip, tarsi regztum keršto planus!

Tačiau tai, ką daktaras Ernstas įžvelgdavo Vilburio Larčo veide, būdavo ne kerštingo pasitenkinimo šypsena. Larčas tiesiog stengdavosi išsivaduoti iš eteriu sukelto svaigulio. Jaunasis medicinos studentas buvo pastebėjęs, kad tie lengvi, kvapnūs garai saugiai ir veiksmingai malšina jo skausmą. Per daugelį dienų, kurias praleido kovodamas su šokančiais gonokokais, jis tapo gana išmoningu eterio uostytoju. Kol nuožmiosios bakterijos nusigalavo, Larčas įprato nuolat svaigintis eteriu. Jį lašindavo atviru būdu. Viena ranka laikydavo ant nosies ir burnos uždėtą kūgio pavidalo kaukę; tą kaukę pasidarydavo pats (iš standaus popieriaus susuktą piltuvėlį apvyniodavo ke-

liais marlės sluoksniais); kita ranka kaukę sudrėkindavo. Eterį lašindavo iš žiogeliu pradurtos ketvirčio svaro skardinukės; nuo žiogelio linkio krintantys lašai būdavo tiksliai tokio dydžio, kokio reikėjo, ir kapsėdavo reikiamu dažnumu.

Tokiu pat būdu Larčas eteriu migdydavo ir savo pacientes, skirtumas tik tas, kad sau lašindavosi gerokai mažiau; vos tik ranka, kurioje laikydavo eterio skardinukę, imdavo drebėti, padėdavo skardinukę į šalį; kai kita ranka, kuria prie nosies ir burnos spausdavo kaukę, nuslysdavo jam prie šono, kaukė tuoj pat nukrisdavo nuo veido – pati nesilaikydavo kur uždėta. Larčas nejausdavo tokios baimės, kokią patiria eteriu migdomi ligoniai, – jis niekad nepriartėdavo prie akimirkos, kai ima trūkti oro. Visada leisdavo kaukei nukristi anksčiau.

Iš pradžių, kai jaunasis daktaras Larčas iš Bostono gimdymo namų Pietinio skyriaus eidavo priimti naujagimių skurdžiuose miesto kvartaluose, vienoje jo sąmonės kertelėje glūdėdavo eterio teikiama ramybė. Nors jis visada turėdavo pasiėmęs skardinukę eterio ir marle apvyniotą kaukę, kartais nespėdavo numalšinti gimdyvei skausmo. Dažnai gimdymas būdavo per daug pasistūmėjęs į priekį, kad eteris galėtų jai padėti. Žinoma, Larčas vartodavo eterį anestezavimui, kai tam pakakdavo laiko; jis niekada nepritarė kai kurių vyresnių kolegų nuomonei, kad skausmo malšinimas eteriu yra nukrypimas nuo normos, – kad vaikai *turėtų* būti gimdomi skausme.

Pirmas Larčo priimtas kūdikis gimė lietuvių šeimoje – nykiame bute viršutiniame namo aukšte, kur iš čiaupo bėgo tik šaltas vanduo, o aplinkinės gatvės buvo nuklotos sumaigytais vaisiais, sutryptomis daržovėmis ir apterštos arklių. Nebuvo ledo, kurio reikia uždėti ant pilvo, ties gimda, jei po gimdymo moteris smarkiai kraujuoja. Ant viryklės jau stovėjo puodas verdančio vandens, bet Larčui norėjosi sterilizuoti visą butą. Jis išsiuntė gimdyvės vyrą parnešti ledo. Paskui išmatavo jos dubenį. Apčiuopė vaisių. Jo širdies tonų

klausėsi žiūrėdamas į katę, ant virtuvės grindų žaidžiančią su negyva pele.

Bute buvo ir būsima močiutė; su gimdyve ji šnekėjosi lietuviškai. Su daktaru Larču mėgino susikalbėti keista gestų kalba, todėl jis pamanė, kad būsimoji močiutė ne viso proto. Ji isteriškai rodė, kad didžiulis apgamas jai ant veido ją arba labai džiugina, arba baisiai liūdina – Larčas nesuprato, kaip ten iš tikrųjų yra; gal ji tiesiog prašė, kad jis tą apgamą pašalintų, arba prieš priimdamas kūdikį, arba paskui. Močiutė prisigalvojo visokių būdų apgamui parodyti – iš pradžių pakišo po juo šaukštą, tarsi jis būtų bekrentąs; paskui uždengė jį arbatos puodeliu ir staiga vėl atidengė, lyg norėdama ką nustebinti ar, tarytum kokia iliuzionistė, pralinksminti netikėtu triuku. Bet Vilburiui Larčui, matančiam, kaip ji neriasi iš kailio, piršosi mintis, jog senutė paprasčiausiai neprisimena, kad jau parodė jam savo apgamą.

Su ledu grįžęs gimdyvės vyras užlipo ant katės ir ši pasipiktinusi sukniaukė tokiu balsu, jog Vilburis Larčas pamanė, kad kūdikis jau gimsta. Larčas dėkojo Dievui, kad neprireikė žnyplių; tai buvo greitas, saugus ir labai rėksmingas gimdymas, po kurio gimdyvės vyras atsisakė nuprausti naujagimį. Tai padaryti siūlėsi močiutė, bet Larčas būgštavo, kad jos jaudinimasis, sumišęs su silpnaprotyste, prie gero neprives. Jis kaip galėdamas parodė (lietuviškai šnekėti juk nemokėjo), kad kūdikį reikia nuprausti šiltu vandeniu, su muilu, – kad *negalima* jo virinti puode ant viryklės ar laikyti galva žemyn po šalto vandens čiaupu, – ir sutelkė dėmesį į placentą, kuri vis nenorėjo išlįsti. Iš to, kaip pacientė kraujavo, Larčas suprato, kad netrukus jam teks stabdyti pavojingą kraujoplūdį.

Jis meldė gimdyvės vyrą, kad šis jam atkirstų šiek tiek ledo, – stiprus vyrukas buvo atnešęs visą luitą, tam pasiskolinęs iš pardavėjų didžiules žnyples; dabar jis stovėjo virtuvėje, grėsmingai užsidėjęs tas žnyples ant peties. Jo atgabento ledo luito būtų pakakę kelių kraujuojančių pacienčių gimdoms atšaldyti; uždėtas visas ant vienos pacientės, tas luitas būtų

sutraiškęs gimdą, o gal ir pačią pacientę. Staiga močiutė išleido iš rankų muiluotą naujagimį ir jis įkrito į kriauklę, kurioje mirko šaltu vandeniu užpilti nešvarūs indai; tą pačią akimirką gimdyvės vyras vėl užlipo ant katės.

Naudodamasis sąmyšiu ir matydamas, kad nei močiutė, nei gimdyvės vyras į jį nežiūri, Larčas per pilvo sieną suėmė pacientės gimdos dugną ir smarkiai spūstelėjo. Moteris garsiai sukliko ir stvėrė jam už rankų; močiutė, palikusi naujagimį tarp indų, sučiupo Larčą per liemenį ir įkando jam į tarpumentę. Gimdyvės vyras viena ranka išgriebė kūdikį iš kriauklės, o kita iškėlė ledo žnyples Larčui virš galvos. Laimė, kaip tik tada Vilburis Larčas pajuto, kad placenta galiausiai atsiskyrė. Kai jis ramiai parodė, kad ji jau lenda, močiutė ir gimdyvės vyras sužiuro į ją, ko gero, pagarbiau, negu žiūrėjo į kūdikį. Pats nuprausęs naujagimį ir davęs motinai išgerti skalsių ekstrakto, Larčas be žodžių, vien galvos linktelėjimu, atsisveikino. Išėjęs iš buto, jis labai nustebo, nes beveik tą pačią akimirką, kai uždarė duris, viduje kilo baisus erzelis: močiutė, ledu apdėta gimdyvė, jos vyras – visi rėkė, lietuviškai, vienas ant kito; prie šeimos barnio pirmą kartą prisidėjo ir skardžiabalsis naujagimis. Atrodė, kad gimdymas, ir daktaro Larčo apsilankymas, buvo tik trumpa nesuprantamos tų žmonių gyvenimo maišaties pertrauka.

Larčas tamsiais laiptais nulipo žemyn ir apgraibomis išėjo į lauką; ten šiurptelėjo, užmynęs ant apipuvusios salotų gūžės, kuri po padu suknežo lyg minkšta naujagimio kaukolė. Šįkart klaikus katės kniaukimas jam nepasirodė panašus į kūdikio verksmą. Jis pažvelgė į viršų ir dar spėjo pamatyti kažkokį pro lietuvių buto langą išlekiantį daiktą. Greitai atšokęs į šalį, šiaip taip išsisuko. Neabejojo, kad buvo taikoma į jį, tik nesuprato, kuo įžeidė tuos vargšus žmones. Gal nusižengė kokiam lietuviškam papročiui? Larčas nustėro pamatęs, jog daiktas, išmestas pro langą, – ir dabar be gyvybės žymių gulintis ant žemės jam po kojomis, – yra katė. Bet iš pradžių jis buvo nustėręs dar labiau; akimirką manė, jog tai gali būti kūdikis.

Harvarde akušerijos dėstytojas buvo sakęs, kad naujagimių kūneliai „tiesiog neįtikimai tampūs“, bet Larčas žinojo, kad kačių kūneliai irgi pakankamai tampūs, ir matė, kad gyvulėliui vis dėlto nepavyko išlikti gyvam po kritimo.

„Čia, Sent Klaude, – vėliau rašė daktaras Larčas, – nuolat jaučiuosi dėkingas už tai, ką patyriau pietinėje Bostono dalyje.“ Jis norėjo pasakyti, kad jaučiasi dėkingas už tų skurdžių miesto kvartalų vaikus ir už tai, ką jų dėka išgyveno: padėdamas jiems ateiti į šį pasaulį, jis jausdavo, kad gimimas, ko gero, yra saugiausias jų gyvenimo kelionės etapas. Larčas jautėsi dėkingas ir už atsiminimus, kuriuos jam sužadindavo pietinės Bostono dalies prostitutės. Jas išvydęs iškart prisimindavo skausmingą ponios Ymz dovaną. Negalėdavo žiūrėti į prostitutes neįsivaizduodamas pro mikroskopą matomų bakterijų. O įsivaizduodamas tas bakterijas jausdavo, kaip jam reikia svaigios eterio šilumos – bent sykį kvėptelėti, nors truputėlį (ir šiek tiek nusnūsti). Daktaras Larčas negirtuokliavo ir nemėgo tabako. Bet kartkarčiais pasigerindavo kritusią nuotaiką eteriu.

Vieną naktį Vilburiui, snaudusiam Bostono gimdymo namų Pietiniame skyriuje, kitas gydytojas pranešė, kad atvyko pacientė, kurios būklė kritiška, ir kad dabar jo eilė teikti pagalbą. Nors nuo to laiko, kai Larčas paskutinį kartą ją matė, ji buvo netekusi daug svorio ir viso savo jaunatviškumo, jis iš karto pažino ponią Ymz. Ji taip bijojo ir kentė tokį skausmą, kad vos galėjo kvėpuoti ir niekaip neįstengė registratorei aiškiai pasakyti savo pavardės.

– Su *y*, kaip *klyksmas*, – paslaugiai tarė daktaras Larčas.

Gal tada ponia Ymz jį ir pažino, bet neišsidavė. Ji buvo šalta palytėti, jos pulsas – labai greitas, o pilvas – kietas ir baltas kaip smarkiai sugniaužtos plaštakos krumpliai; Larčas nepastebėjo jokių gimdymo požymių ir negirdėjo vaisiaus, kurį nenorom įsivaizdavo panašų į paniurusią paauglę ponios Ymz dukterį, širdies plakimo. „Kiek dabar metų tai dukteriai?“ – galvojo

Larčas. Ji turėjo būti maždaug jo amžiaus, – tiek jis spėjo prisiminti, kol apžiūrėjo ponią Ymz ir nustatė diagnozę: kraujavimas pilvo ertmėje. Operavo, kai tik vyresnysis ligoninės internas surado kraujo perpylimui reikalingus donorus.

– Ponia Ymz? – tyliai tarė Larčas, vis dar tikėdamasis, kad ligonė jį pažins.

– Kaip laikosi tavo tėvas, Vilburi? – prieš pat operaciją paklausė ji.

Jos pilvo ertmė buvo pilna kraujo; Larčas tamponais jį valė, ieškodamas žaizdos, ir galiausiai pamatė, kad kraujas plūsta iš šešių colių plyšio užpakalinėje gimdos sienelėje. Padaręs cezario pjūvį, Larčas ištraukė negyvą kūdikį, kurio menkas, niekinamai surauktas veidukas iš tikrųjų atrodė labai panašus į cigarus rūkančios ponios Ymz dukters. Larčas nesuprato, kodėl ponia Ymz į ligoninę atvyko viena.

Iki tos akimirkos operuodamas jaunasis Larčas pasitikėjo savimi. Nors ir žinojo, kokia moteris atvertu pilvu guli priešais jį ant stalo, ir dar nebuvo pamiršęs, kokia liga nuo jos užsikrėtė, – tiesą sakant, buvo tik neseniai tos ligos atsikratęs, – ir nors pacientės būklė atrodė kritiška, jis jautėsi galįs jai padėti. Bet kai jau norėjo susiūti poniai Ymz gimdą, pamatė, kad siūlė nesilaiko, siūlai tiesiog išsitraukia kiaurai per audinius, kaip per minkštą sūrį, – įsivaizduokite, kad siuvate munsterį! Larčui nebuvo kitos išeities; jis turėjo pašalinti gimdą. Po kelių kraujo perpylimų Larčas stebėjosi matydamas, kad ponios Ymz savijauta tarytum visai nebloga.

Iš ryto jis pasitarė su vienu iš vyresnių chirurgų. Visų Bostono gimdymo namuose dirbančių gydytojų akušerių išsilavinimo pagrindas buvo chirurgija, – Larčas chirurgijos praktiką buvo atlikęs Masačusetso Centrinėje ligoninėje. Vyresnysis kolega, su kuriuo Larčas kalbėjosi, irgi atrodė suglumęs ir nė nenumanė, kodėl ponios Ymz gimdos audiniai tokie suirę. Nuostabą kėlė ir nežinia kaip atsiradęs plyšys. Nebuvo jokio po ankstesnio cezario pjūvio likusio rando, kuris būtų galėjęs plyšti; gimdos sienelės toje vietoje negalėjo susilpninti ir

placenta, nes ji buvo kitoje pusėje. Gimdoje nebuvo jokio auglio.

Dvi paras ponia Ymz laikėsi labai gerai. Ji guodė jaunąjį Vilburį, netekusį tėvų. „Tavo motinos, savaime suprantama, nepažinojau", – prisipažino. Ir vėl sunerimusi prašė, kad Vilburis saugotų jos reputaciją; Vilburis ją patikino, jog tikrai saugos (ir *saugojo* – vyresniajam kolegai nepasakė, jog baiminasi, kad ponios Ymz būklė, ko gero, gali būti gonorėjos pasekmė). Tiesa, jis dar pagalvojo, jog nežino, ką ponia Ymz, stengdamasi išlaikyti gerą vardą, visiems pasakoja šįkart: ar sakosi padoriai gyvenanti Portlende, ar Bostone; o gal dabar šneka apie kurį nors kitą, jau trečią, miestą ir prisidengia trečia išgalvota gyvenimo istorija?

Trečią dieną po keistos gimdos pašalinimo ponios Ymz pilvo ertmė vėl prisipildė kraujo ir Vilburis Larčas iš naujo atvėrė žaizdą; šį kartą jis tikrai bijojo to, ką manė pamatysiąs. Operuodamas iš pradžių pajuto palengvėjimą; kraujo buvo mažiau negu anąsyk. Bet jį valydamas Larčas netyčia, vos palietęs, pradūrė žarną, o kai kilstelėjo pažeistą kilpą, norėdamas užsiūti skylę, jo pirštai pralindo kiaurai, lyg žarna būtų iš želatinos. Larčas žinojo, kad jeigu visi ponios Ymz organai bus virtę tokiais gležnais drebučiais, ji ilgai negyvens.

Ponia Ymz išgyveno dar tris paras. Tą naktį, kai ji mirė, Larčas sapnavo košmarą – jo varpa atitrūko nuo kūno ir liko rankose; jis mėgino ją prisisiūti, bet ji vis iro; paskui panašiai atsiskyrė pirštai. „Chirurgo mąstysena!" – galvojo jis. Pirštai branginami labiau negu varpos. Vilburio Larčo mąstysena! .

Po viso to ir taip jau tvirta Larčo nuomonė dėl lytinio susilaikymo dar labiau sutvirtėjo. Jis baiminosi, kad netrukus tai, kas pražudė ponią Ymz, pasiglemš ir jį, bet skrodimą daręs žymus patologas tarytum išklydo iš kelio.

– Skorbutas, – tarė patologas.

„Jau tie patologai!.. – galvojo Vilburis Larčas. – Tik pamanykit, skorbutas!"

– Ponia Ymz buvo prostitutė, – pagarbiai pasakė Larčas patologui, – o ne jūreivė.

Tačiau patologas dėl mirties priežasties neabejojo. Ji nebuvo susijusi nei su gonorėja, nei su nėštumu. Ponia Ymz mirė nuo jūreivius varginančios ligos; jos organizme nebuvo nė truputėlio vitamino C ir ta stoka, pasak patologo, „pasireiškė jungiamojo audinio irimu ir besiplečiančiu kraujavimu". Skorbutas.

Liga, nuo kurios mirė ponia Ymz, buvo tikrai mįslinga, bet Larčas pagaliau patikėjo, kad ne venerinė, ir bent vieną naktį gerai išsimiegojo – prieš ponios Ymz dukters apsilankymą.

– Juk dar ne mano eilė? – mieguistu balsu paklausė Larčas jį pažadinusio kolegos.

– Ji sako, kad esi jos gydytojas, – tarė kolega.

Larčas nepažino ponios Ymz dukters, kadaise kainavusios mažiau, negu pati ponia Ymz; dabar duktė jau galėjo prašyti daugiau už motiną. Traukinyje ji atrodė už Vilburį šiek tiek jaunesnė, o dabar – keleriais metais vyresnė. Paaugliškas niūrumas jai bręstant buvo virtęs akiplėšišku kandumu. Ji buvo be jokio saiko išsidažiusi, išsikvėpinusi ir apsikarsčiusi papuošalais; apsirengusi kažkokia suskretusia suknele. Jos plaukai – supinti į vieną storą kasą ir persmeigti kiro plunksna – buvo sušukuoti į viršų ir taip smarkiai įtempti, kad net gyslos išsivertusios smilkiniuose; kaklo raumenys irgi atrodė įsitempę – tarytum koks įsišėlęs meilužis būtų parbloškęs ją aukštielninką ir laikęs už tvirtos, tamsios kasos.

Su Vilburiu Larču ji pasisveikino šiurkščiai įbrukdama jam į rankas butelį kažkokio rudo skysčio – pro nesandarų kamštį smelkėsi aitrus kvapas. Užrašas dėmėtoje etiketėje buvo neįskaitomas.

– Va kas ją nugalabijo, – urzgiu balsu tarė mergina. – Aš negeriu. Yra ir kitų būdų.

– Jūs – panelė Ymz? – paklausė Vilburis Larčas, stengdamasis užuosti nepamirštamą cigarų dvoką.

– Sakiau, yra ir *kitų* būdų! – pakartojo panelė Ymz. – Mano dar ne tiek daug laiko, kiek buvo jos, mano *dar ne gyvas*.

Vilburis Larčas pauostė jos atneštą butelį; jis žinojo, ką reiškia „gyvas". Sakydamos, kad vaisius jau gyvas, motinos turėdavo galvoje, kad jau pajuto jo judesius; iš to būdavo galima suprasti, jog nėštumas maždaug įpusėjęs, eina ketvirtas ar penktas mėnuo; kai kurie gydytojai, religingi, laikėsi nuomonės, kad „gyvas" vaisius jau turi sielą. Vilburis Larčas apskritai nemanė, kad kas nors turi sielą, bet iki devyniolikto amžiaus vidurio nerašytas įstatymas dėl abortų buvo paprastas ir (Vilburio Larčo įsitikinimu) protingas: kol vaisius dar nekrutėdavo – kol moteris dar nejausdavo jo judesių, – abortas būdavo teisėtas. Vilburiui Larčui, kaip gydytojui, svarbiausia atrodė tai, kad abortas, daromas nėštumo pradžioje, kol vaisius dar nejuda, nepavojingas moters gyvybei. Vilburis Larčas žinojo, kad vėliau, kai būna praėję trys mėnesiai, vaisius – nesvarbu, ar jau judantis, ar ne, – tvirtai sukimba su gimda ir jį daug sunkiau atplėšti.

Pavyzdžiui, tas skystis butelyje, kurį Vilburis Larčas dabar laikė paėmęs, nebuvo pakankamai stiprus, kad atskirtų nuo ponios Ymz jos vaisių, – nors jį ir nužudė, ir pavertė ponios Ymz vidurius koše.

– Turbūt gryni nuodai, – pasakė ryžtingoji ponios Ymz duktė Vilburiui Larčui; šis užlašino ant suteptos butelio etiketės lašelį savo numylėto eterio ir šiek tiek pavalė, kad būtų galima perskaityti užrašą.

PRANCŪZIŠKAS MĖNULIO TIRPALAS
Sugrąžina reguliarias mėnesines!
Nutraukia užsilaikymą!

(Jaunasis Larčas žinojo, kad „užsilaikymas" yra eufemizmas, vartojamas vietoj žodžio „nėštumas".)

Atsargiai: pavojingas ištekėjusioms moterims!
Beveik visada sukelia persileidimą!

– buvo parašyta etiketėje; kaip tik todėl, žinoma, ponia Ymz tą tirpalą vis gėrė ir gėrė.

Larčas, studijuodamas mediciną, buvo mokęsis apie neleistiną įvairių abortą sukeliančių priemonių vartojimą. Kai kurios iš jų, – kaip skalsių ekstraktas, kurio Larčas duodavo motinoms po gimdymo, kad gimda greičiau susitrauktų, ir pituitrinas, – tiesiogiai veikia gimdą. Kitos suardo žarnyną – iš tiesų tai tik pernelyg stipriai veikiantys vidurių paleidžiamieji vaistai. Iš lavonų, kuriuos Larčas preparavo Medicinos fakultete, du buvo tais laikais gana įprastos naminės abortą sukeliančios priemonės – terpentino – aukos. Devintajame ir dešimtajame devyniolikto amžiaus dešimtmetyje moterys, nenorėjusios turėti vaikų, nuodydavosi strichninu ir rūtų nuoviru. Ponios Ymz išmėgintas „Prancūziškas mėnulio tirpalas" buvo bitkrėslių nuoviras; ji gėrė jį taip ilgai, ir po tiek daug, kad jos žarnynas laikui bėgant visai nebegalėjo pasisavinti vitamino C. Taip ji ir pavirto minkštu sūriu. Taigi patologas neklydo, sakydamas, kad ponia Ymz mirė nuo skorbuto.

Buvo ir kitų būdų, kuriuos ponia Ymz galėjo pasirinkti, mėgindama atsikratyti dar negimusio nepageidaujamo vaiko. Daug kas šnekėjo apie vieną pietinėje Bostono dalyje gana gerai žinomą abortus darantį šundaktarį, esą jis – dar ir sėkmingiausiai besiverčiantis to rajono sąvadautojas. Kadangi už abortą jis imdavo beveik penkis šimtus dolerių, o vargingai gyvenančios moterys dažniausiai tiek neturėdavo, įsiskolinusios jos tapdavo jo prostitutėmis. Vietą, kur jis darė abortus, – ir kitas panašias vietas, – žmonės vadino tiesiog „šalia Harisono" – tas pavadinimas buvo pakankamai miglotas, bet ne bereikšmis. Vienas iš Bostono gimdymo namų Pietinio skyriaus korpusų buvo Harisono gatvėje, taigi išgirdęs sakant „šalia Harisono", galėjai suprasti, jog ten kažkas daroma neoficialiai – ir, be abejo, neteisėtai.

Darytis abortą „šalia Harisono" nebuvo labai protinga, ir poniai Ymz, matyt, užteko proto, kad tai suvoktų. Jos duktė irgi žinojo, kaip ten darbuojamasi, todėl ir suteikė Vilburiui

Larčui progą padaryti viską kaip reikia, o sau pačiai – progą atsikratyti nėštumo saugiai.

– Sakiau, mano dar ne gyvas, – tarė ponios Ymz duktė jaunajam Larčui. – Būtų visai nesunku. Po poros minučių aš iš čia dingčiau.

Buvo jau po vidurnakčio. Pietiniame skyriuje visi – ir vyresnysis internas, ir sesuo anestezuotoja – miegojo. Larčą pažadinęs kolega irgi jau buvo nuėjęs gulti.

Kai išplečiamas gimdos kaklelis – bet kuriame nėštumo etape – gimda paprastai ima susitraukinėti ir išstumia tai, kas joje yra. Be to, Larčas žinojo, kad ir bet kaip kitaip dirginant gimdą dažniausiai galima pasiekti trokštamą tikslą: kontrakciją ir išstūmimą. Jaunasis Vilburis Larčas neatitraukdamas akių žiūrėjo į ponios Ymz dukterį; jo kojos tarytum suakmenėjo. Jis jautėsi taip, lyg tebestovėtų viena ranka atsirėmęs į poniai Ymz užleistos sėdynės atlošą siūbuojančiame traukinyje, lekiančiame iš Portlendo, dar nežinodamas, kad užsikrėtė gonorėja.

– Norite, kad padaryčiau jums abortą, – tyliai pasakė Vilburis Larčas. Jis pirmą kartą ištarė tą žodį.

Ponios Ymz duktė išsitraukė iš kasos kiro plunksną ir staiga dūrė jos smaigaliu Larčui į krūtinę.

– Šik arba eik nuo puoduko, – pasakė.

Jai tariant „šik“ ir „eik“ Larčo nosį pagaliau pasiekė gaižus cigarų dvokas.

Vilburis Larčas girdėjo, kad sesuo anestezuotoja kietai įmigusi, – jai buvo užsikimšę sinusai. Larčas pagalvojo, kad abortui tiek eterio, kiek paprastai suvartoja malšindamas skausmą gimdyvėms, neprireiks; reikės tik šiek tiek daugiau, negu jis įpratęs lašintis sau. Be to, ar būtina pacientę apskusti? Moterys visada būdavo apskutamos prieš gimdymą; Larčas manė, kad vertėtų tai padaryti ir prieš abortą, tačiau taupydamas laiką galėjo apsieiti ir be tos procedūros; o be eterio tai *neapsieis*. Makšties sritį pateps raudonuoju gyvsidabrio tirpalu. Jeigu jo paties vaikystė būtų buvusi tokia kaip ponios Ymz dukters,

jis irgi nenorėtų, kad jo kūdikis išvystų pasaulį. Ims plėtiklius su Daglaso antgaliais – paapvalintais, truputį užriestais; juos lengva įkišti į gimdą ir ištraukti nesugnybant audinių. Kai gimdos kaklelis bus pakankamai išplėstas, žnyplių tikriausiai neprireiks, nebent ponios Ymz dukters nėštumas būtų trijų ar keturių mėnesių, – bet ir tada žnyplių reikėtų tik placentai ir didesnėms vaisiaus dalims pašalinti. Viename iš medicinos vadovėlių buvo vartojamas eufemizmas: „apvaisinimo padariniai". Juos galima nugrandyti nuo gimdos sienelės grandikliu – gal dviem skirtingo dydžio grandikliais, mažesniu patogiau pasiekti kampus.

Bet jis, Vilburis Larčas, buvo per jaunas; jis nesiryžo. Galvojo, kiek laiko praeis, kol ponios Ymz duktė atsigaus po eteriu sukeltos narkozės, ir ką jis pasakys kolegoms arba seselei, jeigu ji pabus, – ar netgi vyresniajam internui, jei paaiškės, kad reikia palaikyti merginą ligoninėje iki ryto (jeigu ji, pavyzdžiui, labai kraujuos). Staiga Larčui suskaudo krūtinę; pasiutėlė ponios Ymz duktė vėl badė jį kiro plunksna.

– Mano dar ne gyvas! Mano *dar ne gyvas*, sakiau! – rėkė mergina, vis badydama jį ir badydama, kol plunksna jos rankoje sulinko; ji taip ir paliko ją įsmeigtą Larčui į marškinius. Nusisukdama sunkia kasa brūkštelėjo jam per veidą – jos plaukai smarkiai atsidavė rūkalais. Kai ji išėjo, Larčas, traukdamas iš marškinių kiro plunksną, pamatė, kad šiek tiek bitkrėslių nuoviro – „Prancūziško mėnulio tirpalo" – išsiliejo jam ant rankų. To tirpalo kvapas neatrodė nemalonus, bet akimirksniu nustelbė kitą kvapą, kurį Larčas mėgo ir prie kurio buvo pripratęs, – nustelbė eterio kvapą; ir Larčas prarado dvasios ramybę.

„Šalia Harisono" niekas nesiterliojo su eteriu. Skausmas ten niekam nerūpėjo. „Šalia Harisono" skausmą užgoždavo muzika. Kažkoks ansamblis, vadinamas vokiečių choru, „šalia Harisono", kambariuose į gatvės pusę, repetuodavo *Lieder*.

Dainuodavo garsiai ir aistringai. Gal ponios Ymz dukteriai tai patiko, bet ji neužsiminė apie muziką, kai po savaitės buvo atvežta į Bostono gimdymo namų Pietinį skyrių. Niekas tiksliai nežinojo, kaip ji atsidūrė ligoninėje; ko gero, kažkas tiesiog numetė ją prie durų. Be to, atrodė, kad ji buvo mušama – per veidą ir per sprandą, – gal todėl, kad negalėjo sumokėti įprasto mokesčio už abortą. Ji baisiai karščiavo – ištinęs jos veidas buvo karštas ir sausas kaip ką tik iš krosnies ištrauktas duonos kepalas. Matydami, kiek ji turi temperatūros ir koks įsitempęs jos pilvas, kietas kaip akmuo, vyresnysis internas ir tą naktį budėjusi seselė nusprendė, kad jai tikriausiai peritonitas. Vilburį jie pažadino todėl, kad ponios Ymz duktė prie suknelės peties turėjo prisismeigusi popieriaus skiautę su užrašu:

DAKTARE LARČAI –
ŠIK ARBA EIK
NUO PUODUKO!

Prie kito jos peties – kaip koks nepriderintas epoletas, perkreipiantis visą suknelę, – buvo prismeigtos moteriškos kelnaitės. Vienintelės, kurias ji turėjo. Netrukus paaiškėjo, kad ji be kelnaičių. Prie suknelės peties jos, matyt, buvo prismeigtos paskubomis, kad kur nenusimestų. Vilburiui Larčui nereikėjo labai kruopščiai apžiūrinėti ponios Ymz dukters, kad suprastų, jog kažkieno jai darytas abortas nepavyko. Vaisius, kurio širdis nebeplakė, tebebuvo nenormaliai, spazmiškai susitraukusioje jos gimdoje. Kraujoplūdį ir infekciją galėjo sukelti nėštumo nutraukimas bet kuriuo iš kelių „šalia Harisono“ taikomų būdų.

Kartais būdavo „gydoma“ vandeniu, tam reikėdavo intrauterinio vamzdelio ir švirkšto, bet nei vamzdelis, nei vanduo nebūdavo sterilūs, – o švirkštas dažnai naudojamas ir kitiems tikslams. Kai kurie šundaktariai darbuodavosi primityviu siurbiamuoju įrenginiu; tai būdavo paprasčiausias hermetiškas kaušelis, iš kurio oras išpumpuojamas koja spaudoma pompa;

kartais taip pavykdavo nutraukti nėštumą, tačiau neretai pro odos poras būdavo išsiurbiama daug kraujo. Labai nukentėdavo minkštieji audiniai. Dar vienas prietaisas, naudojamas nėštumui nutraukti, buvo Makintošo galvaninė baterija – mažytėje iškaboje ant durų „šalia Harisono“ galėjai perskaityti: GYDOME MĖNESINIŲ UŽSILAIKYMĄ ELEKTROS SROVE! Prie baterijos būdavo prijungiami ilgi laidai su į makštį ir į gimdą kišamais antgaliais bei izoliuotomis, guma aptrauktomis rankenomis – kad abortą darantis „gydytojas“ nejaustų elektros smūgio.

Kai ponios Ymz duktė mirė, – daktaras Larčas net nespėjo pradėti operuoti ir daugiau neišgirdo iš jos nė žodžio (tik perskaitė tą jai prie peties prismeigtą raštelį: „Šik arba eik nuo puoduko!“), – jos kūno temperatūra buvo beveik 42°C. Vyresnysis internas jautėsi turįs Larčo paklausti, ar šis pažinojo tą moterį. Raštelis atrodė neabejotinai asmeniškas.

– Ji ant manęs pyko, kad nedariau jai aborto, – atsakė Vilburis Larčas.

– Gerai pasielgei! – tarė vyresnysis internas.

Bet Vilburis Larčas nesuprato, kaip tai galėjo kam nors išeiti į gera. Visą ponios Ymz dukters pilvo ertmę – pilvaplėvę ir vidaus organus – buvo apėmęs uždegimas, gimda dviejose vietose pradurta, o vaisius, jau negyvas, prieš abortą, kaip mergina ir sakė, dar nekrutėjo.

Iš ryto daktaras Larčas apsilankė „šalia Harisono“. Jam reikėjo pačiam išsiaiškinti, kas ten atsitiko; jis norėjo žinoti, kur eina moterys, kai gydytojai atmeta jų prašymus. Vis galvodamas apie tai, kaip ponios Ymz duktė paskutinį kartą išleido iš plaučių cigarais dvokiantį orą – tiesiai jam į veidą, kai jis, jai jau mirštant, palinko artyn, – Larčas, žinoma, prisiminė ir tą naktį, kai papsėdama savo cigarą ji padėjo jam susirasti drabužius. „Jeigu puikybė yra nuodėmė, – galvojo daktaras Larčas, – tai didžiausia nuodėmė būtų puikavimasis savo dorovingumu.“ Jis miegojo su tos merginos motina ir rengėsi jos dukters cigaro skleidžiamoje šviesoje. Jis nesunkiai susilaikys

nuo lytinių santykių visą likusį gyvenimą, bet kaip galėtų kada nors smerkti kitą žmogų už tai, kad šis mylėjosi?

Prie durų su mažyte iškaba, kurioje buvo žadama grąžinti mėnesines elektros srove, jį apkurtino vokiečių choras. Šaižiai grojo išsiderinęs pianinas, – nebuvo nei obojaus, nei anglų rago, nei mecosoprano, – tačiau Larčui ta muzika vis tiek pasirodė panaši į Malerio *Kindertotenlieder**. Po daugelio metų, pirmą kartą girdėdamas net garsiausią klyksmą nustelbiantį vandens šniokštimą Trijų Mylių Kriokliuose, jis vėl prisimins „šalia Harisono" griaudėjusias dainas. Larčas padaužė į duris – galėjo ir rėkti, vis tiek niekas nebūtų išgirdęs. Kai pats tas duris atsidaręs įėjo į vidų, niekas į jį nė nežvilgtelėjo. Vokiečių choras dainavo toliau. Vienintelis instrumentas buvo pianinas, be to, moterims trūko kėdžių, kambaryje stovėjo vos keli piupitrai; vyrai buvo susispietę į dvi grupeles, gana toli nuo moterų; turbūt neužteko natų, kad būtų galima duoti kiekvienam. Prie pianino stovėjo dirigentas – liesas, plikas vyriškis be marškinių, tik su nešvaria balta marškinių apykakle (tikriausiai sugerti prakaitui). Prisimerkęs, tarsi melsdamasis, jis rankomis įnirtingai smūgiavo į visas puses – lyg jam būtų sunku išjudinti nuo cigarų dūmų ir pigaus, šlapimu trenkiančio pilstomo alaus dvoko net sutirštėjusį orą. Choristai sekė beprotiškus dirigento rankų judesius.

„Nervingas arba kritiškai nusiteikęs Dievas, – pagalvojo Vilburis Larčas, – nutrenktų mus vietoje." Užėjęs už pianino, Larčas pro vieninteles atviras duris patraukė tolyn. Atsidūrė kambaryje, kuriame nebuvo nieko – nei baldų, nei langų. Tik uždarytos durys. Larčas jas atidarė ir pateko tarytum į laukiamąjį – bent jau atrodė, kad žmonės ten kažko laukia. Ten netgi buvo padėta laikraščių, pamerkta gėlių ir atvertas langas; keturi žmonės sėdėjo poromis. Niekas neskaitė laikraščių, neuostė gėlių ir nežiūrėjo pro langą; visi buvo nudelbę akis žemyn ir

* *Kindertotenlieder* – „Dainos apie mirusius vaikus" (*vok.*).

nepakėlė jų, kai įėjo Vilburis Larčas. Prie rašomojo stalo, ant kurio buvo padėtas tik bloknotas ir dėžutė pinigams, sėdėjo budrus vyriškis; jis kažką valgė iš dubenėlio – kažkokias baltas pupeles. Tas vyriškis, iš pažiūros jaunas, stiprus ir viskam abejingas, vilkėjo darbiniu kombinezonu ir berankoviais apatiniais marškiniais; jam po kaklu, kaip treneriui švilpukas, kabėjo raktas – tikriausiai pinigų dėžutės. Jaunasis vyriškis buvo toks pat plikas kaip ir choro dirigentas; Larčas pagalvojo, kad jų galvos, ko gero, nuskustos.

Nė nežiūrėdamas į Vilburį Larčą jaunasis vyriškis (jis galėjo būti vienas iš choristų, nusprendęs bent dainą praleisti) tarė:

– Ei, jums čia negalima. Tegu ponia ateina viena arba su drauge.

Vilburis Larčas girdėjo chorą priešakiniame kambaryje dainuojant apie kažkieno „motulę“ – argi ne tai reiškia žodis *mütterlein*?

– Aš – gydytojas, – tarė daktaras Larčas.

Pinigų dėžutės saugotojas nesiliovė valgęs, bet dabar jau pakėlė akis į Larčą. Dainininkai giliai įkvėpė; akimirką stojusioje tyloje Larčas girdėjo, kaip vikriai ir meistriškai jaunasis vyriškis šaukštu grando dubenėlį, – o iš kito kambario pasigirdo žiaukčiojimas ir tuoj pat į metalinį indą šliūkštelėjo vėmalai. Viena iš laukiamajame sėdinčių moterų pravirko, tačiau Larčas nespėjo išgirsti kuri, nes dainininkai, įtraukę oro, vėl garsiai uždainavo. Kaip Larčas suprato, lyg ir apie Kristaus kraują.

– Ko norite? – paklausė Larčo jaunasis vyriškis.

– Aš – gydytojas, noriu pasikalbėti su čionykščiu gydytoju, – tarė Larčas.

– Čia nėra gydytojo, – pasakė vyriškis. – Tik jūs.

– Tada norėčiau patarti. Kaip medikas. Duoti nemokamų patarimų.

Vyriškis atidžiai tyrinėjo Larčo veidą, lyg būtų tikėjęsis iš jo išraiškos suprasti, kaip reikėtų reaguoti į tokį pasiūlymą.

– Jūs čia ne pirmas, – galiausiai tarė. – Palaukite savo eilės.

Tai atrodė kol kas daugmaž priimtina jiems abiem, todėl Larčas apsidairė, kur galėtų atsisėsti, ir pasirinko kėdę tarp dviejų kambaryje jau sėdinčių moterų porų. Jis buvo pernelyg sukrėstas viso to, ką matė, kad nustebtų, pažinęs dvi moteris: vienoje pusėje šalia jo tylomis sėdėjo lietuvė, kurios kūdikį jis kadaise priėmė (tai buvo pirmas jo priimtas naujagimis), su savo apgamuota motina. Jiedvi į jį nežiūrėjo; Larčas nusišypsojo ir linktelėjo. Lietuvės pilvas atrodė jau labai didelis – per didelis, kad būtų įmanoma lengvai nutraukti nėštumą, kad ir kaip saugiai tai būtų daroma. Larčas persigando suvokęs, jog negali jai to pasakyti; juk ji kalba tik lietuviškai. Ir tikriausiai mano, kad jis nedaro nieko daugiau, tik priima naujagimius! Be to, Larčas nežinojo, kaip laikosi pirmasis jos kūdikis, ar jam nieko nenutiko, – kaip ji gyveno su tuo kūdikiu, arba kaip gyvena dabar. Nervingai treptelėjęs koja, Larčas pažvelgė į kitą moterų porą – jos irgi, be jokios abejonės, buvo motina ir duktė, bet abi jaunesnės už lietuves, todėl sunkiai galėjai suprasti, kuri iš jų nėščia. Na, bent jau atrodė, jog tą nėštumą nutraukti bus lengviau. Larčas pagalvojo, jog duktė iš pažiūros lyg ir per jauna, kad būtų nėščia; bet kam tada motina tą mergaitę čia atsivedė? Ar jai taip reikėjo palydovės, ar tai turėjo būti gera pamoka? Saugokis – taip gali atsitikti ir tau! Priešakiniame kambaryje choras isteriškai plyšavo apie Dievo meilę ir kažkokią „akinančią lemtį" – *verblendenen Geschicke.*

Vilburis Larčas žiūrėjo į uždarytas duris, už kurių kažkas ką tik neabejotinai vėmė. Vieniša bitė, atsidūrusi tikrai ne vietoje, pro atvirą langą įzvimbė į kambarį ir tuoj pat išlėkė lauk – veikiausiai pajuto, kad gėlės dirbtinės. Žvilgtelėjęs į lietuves, Larčas suprato, jog močiutė jį pažino ir sugalvojo dar vieną būdą, kaip galėtų parodyti savo apgamą, dabar jau apaugusį tankesniais ir ilgesniais gyvaplaukiais ir šiek tiek pakeitusį spalvą. Ji ėmė pirštais gnaibyti apgamą iš visų pusių, veido oda aplinkui paraudo ir atrodė, kad apgamas tuoj susprogs – pratrūks kaip pritvinkusi šunvotė. Nėščia moteris motinos darkymosi tarytum nematė, o į Larčą žiūrėjo lyg jo

nepažindama; Larčas jos veide įžvelgė tik tai, kad ji lietuvė. Jis pagalvojo, kad gal jos vyras išmetė kūdikį pro langą ir ji išsikraustė iš proto. Staiga Larčui dingtelėjo mintis, jog ir choristai, ko gero, lietuviai, tačiau netrukus jis išgirdo, kad jie dainuoja, tikrai vokiškai, apie *Gott und Schicksal* – apie tai, kaip Dievas kovoja su Likimu.

Klyksmas, prasiveržęs pro uždarytas duris, akimirksniu nustelbė balsus, skelbiančius, kad Dievas laimėjo. Mergaitė pašoko nuo kėdės, paskui vėl atsisėdo, susiėmė rankomis, riktelėjo ir įsikniaubė motinai į kelius, kad nebūtų girdėti verksmo. Larčas suprato, kad būtent ji verkė ir anksčiau. Be to, dabar jam buvo aišku, jog aborto reikia jai – ne motinai. Mergaitė atrodė ne vyresnė negu dešimties ar dvylikos metų.

– Atleiskite, – kreipėsi Larčas į jos motiną. – Aš – gydytojas.

Jis jautėsi kaip talentingas aktorius, sugniuždytas vienos nevykusios eilutės, – nežinojo, ką daugiau galėtų pasakyti. „Aš – gydytojas." Ir kas iš to?

– Vadinasi, jūs – gydytojas, – tarė mergaitės motina, gana kandžiai, bet Larčas apsidžiaugė išgirdęs, kad ji kalba ne lietuviškai. – Tai kuo jūs galite padėti?

– Kelių mėnesių jos nėštumas? – paklausė Larčas motinos.

– Gal trijų... – įtariai atsakė moteris. – Bet aš čia jau sumokėjau.

– Kiek jai metų? – paklausė Larčas.

Mergaitė pakėlė galvą nuo motinos kelių; drumzlinai gelsvų plaukų sruoga buvo įlindusi jai į burną.

– Man keturiolika, – tarė lyg teisindamasi.

– *Bus* keturiolika, kitąmet, – pasakė motina.

Larčas atsistojo ir kreipėsi į vyriškį su pinigų dėžutės raktu ant kaklo:

– Atiduokite joms pinigus. Aš padėsiu mergaitei.

– Maniau, atėjote patarimo, – tarė vyriškis.

– Atėjau patarti, – pasakė daktaras Larčas.

– O kodėl pats šio to nepasimokote, jeigu jau atėjote? – tarė vyriškis. – Kai sumokate pinigus, yra ir užstatas. Užstatas negrąžinamas.

– *Kiek* yra užstatas? – paklausė Larčas. Vyriškis gūžtelėjo pečiais; paskui pirštais pabarbeno į pinigų dėžutę.

– Gal pusė, – tarė.

Eure ganze Macht! – dainavo choras. „Visa Jūsų galia“, – išsivertė Vilburis Larčas. Daugelis medicinos studentų neblogai suprato vokiškai.

Pagaliau nelemtosios durys atsivėrė ir senukų pora, tarytum suglumę kažkieno seneliai, nerimastingai apžvelgė laukiamąjį, – jų veiduose, kurie, kaip ir daugelio senų sutuoktinių veidai, atrodė supanašėję, buvo galima įžvelgti ne tik susirūpinimą, bet ir smalsumą. Abu senukai buvo mažučiai, susikūprinę, o už jų, ant sulankstomosios lovos, – sustingusi nelyginant paveikslas, – gulėjo paklode užklota moteris; jos akys buvo atmerktos, bet žvilgsnis tuščias. Dubuo su vėmalais, padėtas ant rankšluosčio, stovėjo ant grindų, kad ji galėtų pasiekti.

– Jis sako, kad yra gydytojas, – tarė pinigų dėžutės saugotojas, nė nežvilgtelėjęs į senukus. – Sako, kad atėjo duoti jums nemokamų patarimų. Sako, kad turiu grąžinti toms ponioms pinigus. Sako, kad pats pasirūpins panele.

Iš to, kaip ryžtingai žilaplaukė senutė atsistojo – arba, aiškiau pasakius, *įsitvirtino* – tarpduryje tarp laukiamojo ir „operacinės“, Larčas suprato, kad viskam vadovauja *ji*, o pražilęs senukas – jos padėjėjas. Tokiai senutei būtų labai tikę sukiotis jaukioje virtuvėje, kepti sausainius ir kviesti kaimynų vaikus užeiti pas ją, kada tik jie norės.

– Daktaras Larčas, – prisistatė daktaras Larčas nusilenkdamas, gal pernelyg oficialiai.

– O, taip, daktaras Larčas, – abejingu balsu tarė senutė. – Atėjote šikti arba eiti nuo puoduko?

Ta senutė, daranti abortus, visoje apylinkėje „šalia Harisono“ buvo žinoma kaip ponia Kalėdų senelė. Posakį „šik arba eik nuo puoduko“ sugalvojo – ir raštelį rašė – ne ji. Ponios

Ymz duktė raštelį Larčui parašė pati, prieš eidama pas ponią Kalėdų senelę; ji pakankamai gerai žinojo, kokie pavojai jai grės „šalia Harisono", kad suprastų, jog paskui, kai ponia Kalėdų senelė jau bus ją patvarkiusi, gal išvis nebegalės rašyti.

Larčas nebuvo pasirengęs susitikimui su ponia Kalėdų senele – tiksliau sakant, jį nustebino jos laikysena. Larčas manė, kad susitikęs su nelegaliai abortus darančiu šundaktariu, *jis* (daktaras Larčas) jausis viršesnis. Jis ir mėgino atitinkamai elgtis. Įėjo į „operacinę" ir paėmė į rankas kažkokį daiktą – vien tam, kad pasirodytų esąs kompetentingas. Tai, ką jis paėmė, buvo siurbiamasis kaušelis, neilga žarna sujungtas su koja spaudoma pompa. Jis kaip tik tilpo Larčui į delną; nebuvo sunku įsivaizduoti, prie ko dar tas kaušelis galėtų šitaip priglusti. Larčo nuostabai, kai jis pridėjo kaušelį sau prie delno, ponia Kalėdų senelė ėmė koja spaudyti pompą. Pajutęs, kad odos poros prisipildo kraujo, Larčas greitai nusiplėšė kaušelį nuo rankos, kol tas daiktas nepadarė jam nieko daugiau, tik kraujo pilną pūslę ant nykščio pakylos.

– Na? – paklausė karingai nusiteikusi ponia Kalėdų senelė. – Tai ką galėtumėte patarti, daktare?

Lyg atsakydama į jos klausimą, paklode užklota pacientė prisitraukė Larčą prie savęs; moters kakta buvo lipni nuo prakaito.

– Jūs nesuprantate, ką darote, – pasakė daktaras Larčas poniai Kalėdų senelei.

– Aš bent jau šį tą darau, – pabrėžtinai ramiai tarė senutė. – Jeigu jūs žinote, kaip reikėtų tai daryti, tai kodėl nedarote? – paklausė. – Jeigu žinote, kodėl neišmokote manęs?

Atrodė, kad paklode užklotai moteriai labai silpna, bet ji stengėsi kaip nors susiimti. Atsisėdo ir mėgino apsižiūrėti; pamačiusi, kad po paklode tebevilki savo suknele, lyg ir lengviau atsikvėpė.

– Prašau – paklausykite manęs, – pasakė jai daktaras Larčas. – Jeigu karščiuosite, jeigu kraujo bus nors kiek daugiau nei truputis, būtinai ateikite į ligoninę. Nedelskite.

– Maniau, ketinote patarinėti *man*, – tarė ponia Kalėdų senelė. – Kur patarimai *man*?

Larčas mėgino nekreipti į ją dėmesio. Jis grįžo į laukiamąjį ir pasakė motinai su mergaite, kad jiems jau reikėtų eiti, tačiau motinai rūpėjo pinigai.

– Atiduok! – paliepė pinigų dėžutės saugotojui ponia Kalėdų senelė.

– Užstatas negrąžinamas, – vėl pasakė vyriškis.

– Atiduok ir užstatą! – piktai tarė senutė. Ji išėjo į laukiamąjį stebėti nemalonios pinigų grąžinimo operacijos. Paskui uždėjo ranką daktarui Larčui ant dilbio. – Paklauskite jos, kas tėvas, – tarė.

– Tai ne mano reikalas, – pasakė Larčas.

– Jūs teisus, – tarė senutė. – Bent jau *tai* suprantate. Bet vis tiek paklauskite – įdomi istorija.

Larčas toliau mėgino nekreipti į ją dėmesio; ponia Kalėdų senelė sučiupo abi – ir motiną, ir dukterį. Ji kreipėsi į motiną:

– Pasakykite jam, kas tėvas, – tarė. Duktė ėmė verkšlenti ir inkšti; ponia Kalėdų senelė jos nepaisė, žiūrėjo tik į motiną. – Pasakykite, – pakartojo.

– Mano vyras, – sumurmėjo moteris. Paskui pridūrė, tarsi tai dar nebūtų aišku: – Jos tėvas.

– Jos tėvas yra tėvas, – tarė daktarui Larčui ponia Kalėdų senelė. – Supratote?

– Taip, supratau, ačiū, – pasakė daktaras Larčas. Jis turėjo viena ranka apkabinti trylikametę, nes atrodė, kad ji tuoj susmuks; jos akys buvo užmerktos.

– Koks trečdalis mergaičių būna kaip ji, – rūsčiai tarė Larčui ponia Kalėdų senelė; ji elgėsi su juo taip, tarsi *jis* būtų kūdikio tėvas. – Maždaug trečdalis jų pastoja nuo savo tėvų arba brolių. Prievartavimas, – pasakė ponia Kalėdų senelė. – Kraujomaiša. Suprantate?

– Taip, ačiū, – tarė Larčas, vilkdamas iš kambario mergaitę – ir timpčiodamas motiną už rankovės, kad ji sektų iš paskos.

– Šik arba eik nuo puoduko! – riktelėjo jiems pavymui ponia Kalėdų senelė.

– Išbadėję daktarai! – sušuko pinigų dėžutės saugotojas. – Visur jūs kišatės.

Choras tebedainavo. Larčas tarėsi girdįs žodžius *vom keinen Sturm erschrecket* – „neišgąsdina jokia audra".

Tuščiame kambaryje, skiriančiame dainas nuo abortų, Larčas, mergaitė ir jos motina susidūrė su po paklode gulėjusia moterimi. Ji dar netvirtai laikėsi ant kojų, akys lakstė į visas puses, o suknelė buvo prilipusi prie prakaituotos nugaros.

– Prašau – nepamirškite! – tarė tai moteriai Larčas. – Jeigu karščiuosite, jeigu kraujo bus nors kiek daugiau nei truputis...

Staiga jis pamatė kelnaites, žiogeliu prisegtas prie moters suknelės peties. Tas nekokius prisiminimus sukeliantis epoletas buvo nelyginant savotiška „šalia Harisono" prisegama emblema, tarsi ordinas už drąsą. Jau išeinanti moteris, matyt, nežinojo, kad jos kelnaitės tabaluoja ant peties. Larčas pagalvojo, kad pietinėje Bostono dalyje, ko gero, neretai galima sutikti sverdinėjančių moterų su kelnaitėmis ant pečių, išskiriančiomis jas iš minios taip pat aiškiai, kaip kadaise, puritoniškoje Naujojoje Anglijoje, išskirdavo raidės *A* ant krūtinių.

– Palaukite! – šūktelėjo Larčas ir griebė kelnaites.

Moteris nenorėjo laukti; ji pasimuisčiusi išsilaisvino, žiogelis atsisegė ir įsmigo Larčui į delną. Kai ji nuėjo, Larčas įsikišo jos kelnaites į kostiumo švarko kišenę.

Jis vedėsi motiną su dukterimi per kambarį, paprastai skardintį nuo dainų, tačiau dabar choras ilsėjosi – gėrė alų. Liesas, plikas dirigentas, ką tik priglaudęs prie burnos putotą bokalą, pakėlė akis ir pamatė su moterimis išeinantį daktarą Larčą; ant viršutinės dirigento lūpos baltavo putų ūsai, nosies galiukas irgi buvo aplipęs putomis. Dirigentas kilstelėjo bokalą daktaro Larčo link, siūlydamas tostą.

– Garbinkime Viešpatį! – sušuko. – Gelbėkite tas vargšes sielas, daktare!

– *Danke schön!* – Larčui pavymui šaukė choristai. Jie, žinoma, negalėjo dainuoti Malerio „Dainų apie mirusius vaikus“, tačiau būtent tas dainas Vilburis Larčas tarėsi girdįs.

„Kituose pasaulio kraštuose, – rašė daktaras Vilburis Larčas, atvykęs į Sent Klaudą, – svarbiausia yra sugebėti veikti – ir ne bet kaip, o tinkamai – daug negalvojant. Gal čia bus daugiau laiko pamąstyti – čia, Sent Klaude.“

Jis turėjo galvoje, kad Bostone elgėsi kaip tikras didvyris; ten jis nebūtų ilgai išsilaikęs – šitaip didvyriškai elgdamasis. Jis nusivedė mergaitę su motina į Pietinį skyrių. Vyresniajam internui nurodė parašyti:

„Trylikos metų mergaitė. Dubens skersmuo – tik trys su puse colio. Lyties organai sudraskyti per du ankstesnius, labai sunkius, gimdymus; daug sukietėjusių randų. Tai jau trečias mergaitės nėštumas – kraujomaišos, prievartavimo pasekmė. Jei leistume išnešioti kūdikį, atėjus laikui pati ji nepagimdytų, reikėtų daryti cezario pjūvį, o tai – dėl nekokios vaiko sveikatos būklės (ši mergaitė *tebėra* vaikas), ką jau kalbėti apie jos dvasinę būseną, – būtų pavojinga. Todėl nusprendžiau nutraukti nėštumą.“

– Nusprendėte? – paklausė vyresnysis internas.

– Taip, – tarė Vilburis Larčas ir kreipėsi į seserį anestezuotoją: – Imsimės to tuojau pat.

Abortas truko tik dvidešimt minučių; kolegos pavydėjo Larčui sugebėjimo meistriškai dozuoti eterį. Jis pasirinko plėtiklius su Daglaso antgaliais ir porą grandiklių – vidutinio dydžio ir mažiausią. Mergaitės lyties organai, savaime aišku, nebuvo sudraskyti; nebuvo ir daugybės sukietėjusių randų. Tai buvo pirmas, o ne trečias jos nėštumas, ir nors ji atrodė dar maža, jos dubens skersmuo, be abejo, buvo didesnis negu trys su puse colio. Išgalvotus duomenis Vilburis Larčas vyresniajam internui susakė vien tam, kad šis galėtų parašyti įtikimesnę ataskaitą. Niekas Bostono gimdymo namuose niekada nesu-

abejojo Larčo sprendimo daryti tą abortą teisingumu – niekas nė karto apie tai net neužsiminė, tačiau daktaras Larčas jautė, kad kai kas pasikeitė.

Jis pastebėjo, kaip nutrūksta pokalbiai, jam įėjus į kambarį. Pastebėjo, kad visi nuo jo kažkaip atitolo; gal kolegos jo ir nevengė, bet niekur ir nekvietė. Larčas pietaudavo vienas netoliese esančiame vokiečių restorane; valgydavo kiaulių kojas su raugintais kopūstais, sykį dar išgėrė bokalą alaus. Gerdamas prisiminė tėvą; tą vakarą Vilburis Larčas alų gėrė pirmą ir paskutinį kartą.

Tuo gyvenimo laikotarpiu Vilburiui Larčui, matyt, buvo lemta daug ką patirti pirmą ir paskutinį kartą; jis vienąkart suartėjo su moterimi, išgėrė vieną bokalą alaus, padarė vieną abortą. Užtat eterio svaigulį patyrė daugybę kartų; be to, žinia, kad atsirado alternatyva poniai Kalėdų senelei ir „šalia Harisono" taikomiems nėštumo nutraukimo būdams, pietinėje Bostono dalyje pasklido labai greitai. Pirmą kartą prašymą padėti Larčas gatvėje išgirdo stovėdamas prie vaisių pardavėjo vežimėlio ir gerdamas ką tik išspaustas apelsinų sultis; šalia jo kaip iš žemės išdygo aukšta, suvargusi moteris su pirkinių maišeliu ir didele skalbinių pintine.

– Mano dar ne gyvas, – pašnibždomis pasakė ta moteris Vilburiui Larčui. – Kiek atsieis? Dar nekruta, dievaži.

Netrukus jos jau persekiojo jį visur. Pietiniame skyriuje Larčas mieguistu balsu vieno ar kito kolegos klausdavo: „Juk dar ne mano eilė, ar ne?" Atsakymas visada būdavo toks pat: „Ji sako, kad esi jos gydytojas".

Vilburis Larčas, Meino vaikas, anksčiau buvo įpratęs žiūrėti žmonėms į akis, sugauti jų žvilgsnius; o dabar vis nuleisdavo akis žemyn arba nusukdavo į šalį; kaip tikras miestietis, jis jau vertė kitus žmones gaudyti jo žvilgsnį. Kartu su „Fred Halsam & Co." chirurgo instrumentų katalogu Larčas paštu gavo ir ponios V. H. Maksvel knygą *Gydytojos patarimai Jungtinių Valstijų moterims*. Ponia Maksvel iki aštuntojo devyniolikto amžiaus dešimtmečio pabaigos vadovavo moterų

klinikai Niujorke. „Autorė savo ligoninę įsteigė ne vien tam, kad padėtų gimdyvėms, – rašė ji. – Matydama plačiosios visuomenės negailestingumą paklydėlėms, ji mano, jog toms nelaimingoms moterims reikėtų prieglaudos, į kurią jos galėtų pabėgti, kurioje pasislėpusios turėtų progą netrukdomos viską apmąstyti, visam laikui pamiršti dabartinį savo liūdesį ir pasiryžti ateityje elgtis protingiau. Tikro gydytojo širdis niekada nebus nei pernelyg atvira, nei per švelni."

Vilburis Larčas pietinėje Bostono dalyje, žinoma, matė nežmoniškai daug negailestingumo paklydėlėms apraiškų ir suprato tapęs, paklydėlių manymu, savotiška prieglauda, į kurią galima bėgti.

Bet, užuot priglaudęs tas moteris, jis pats pabėgo. Grįžo namo, į Meiną. Kreipėsi į Meino valstijos medikų komisiją, prašydamas gydytojo akušerio vietos, kur galėtų būti naudingas. Garbieji medikai ieškojo jam vietos kokioje nors besikuriančioje bendruomenėje, o kol kas, kadangi jiems patiko tai, kad jis baigęs Harvardo universitetą, padarė jį savo komisijos nariu. Naujo paskyrimo Vilburis Larčas laukė gimtajame Portlende – tame saugiame uoste, kur stovėjo senoji mero rezidencija, kurioje jis buvo praleidęs pusę savo amžiaus – vaikystę, ir druskinas pensionas, kuriame ponia Ymz jam parodė, kas yra gyvenimas, užkrėsdama gonorėja.

Larčas vis galvojo, ar kada nors ilgėsis pietinės Bostono dalies: chiromantės, įtikinėjusios, kad jis gyvens ilgai ir turės daug vaikų („Tiek daug, kad sunku ir suskaičiuoti!"), Larčas tai suprato kaip patvirtinimą, jog neapsiriko, nusprendęs tapti akušeriu; kitos būrėjos, pareiškusios, kad jis niekada neseks tėvo pėdomis (Vilburiui Larčui, nieko nenutuokiančiam apie tekinimo stakles, nemėgstančiam girtuokliauti ir įsitikinusiam, kad į kapus jį nuvarys ne kepenys, tai atrodė labai gerai); ir kinų žolininko, pasakiusio, kad gonorėją jis, jaunasis Larčas, gali išsigydyti dėdamas ant varpos sutrintus žalius augalų lapus ir duonos pelėsius. Tas pusdaktaris buvo beveik teisus. Augalų lapuose esantis chlorofilas žudo bakterijas, sukeliančias nekro-

zę, bet nesunaikina pūlių ląstelėse šokančių porų, gyvybingųjų gonokokų; juos užmuša iš tam tikrų duonos pelėsių gaunamas penicilinas. Po daugelio metų Larčas kartais pasvajodavo, kad jeigu tik daktaras Haroldas Ernstas, Harvardo universiteto Medicinos fakulteto bakteriologas bei suktų kamuoliukų metikas, ir tas pietinėje Bostono dalyje gyvenęs kinų žolininkas būtų suvieniję jėgas... na, jie tikriausiai būtų išgydę visas žmonių negales!

„Net jie nebūtų galėję padaryti taip, kad nebūtų našlaičių", – rašė daktaras Larčas, pabudęs iš tų svajonių.

Dėl pietinės Bostono dalies našlaičių: Vilburis Larčas nepamiršo, kiek jų matė įvairiuose Bostono gimdymo namų skyriuose. Dešimtajame devyniolikto amžiaus dešimtmetyje mažiau negu pusė gimdyvių būdavo ištekėjusios. Ligoninės įstatuose buvo parašyta, kad priimamos „tik ištekėjusios moterys arba neseniai likusios našlėmis, apie kurias žinoma, kad jos nepriekaištingos reputacijos". Labdaringos miestiečių draugijos, iš pradžių aukojusios tūkstančius dolerių, kad būtų įkurti gimdymo namai vargšams... *jos* to reikalavo; bet iš tikrųjų į ligoninę buvo priimamos beveik visos gimdyvės. Daugybė moterų tvirtindavo esančios našlės arba į jūrą išplaukusių jūreivių žmonos, – Vilburis Larčas dažnai pagalvodavo, kad jų vyrai, matyt, išplaukė taip ir negrįžusiu *Great Eastern*.

Jis nesuprato, kodėl Portlende nėra našlaičių, nėra vaikų ar moterų, kuriems reikėtų padėti. Tvarkingame Portlendo mieste Vilburis Larčas nesijautė labai naudingas; iš tiesų ironiška, kad kai jis laukė paskyrimo kur nors, kur jo reikia, prostitutės laiškas, kuriame buvo rašoma apie likimo valiai paliktas moteris ir našlaičius, iš Sent Klaudo jau keliavo pas jį.

Bet prieš gaudamas tą laišką Vilburis Larčas dar sulaukė kito kvietimo. Kažkokia ponia Čening-Pibodi iš Bostono Čeningų-Pibodžių, kasmet vasarojančių savo viloje vandenyno pakrantėje šiek tiek į rytus nuo Portlendo, maloniai kvietė jį atvykti į svečius. Kvietime buvo užsimenama, kad jaunasis Larčas turbūt pasiilgo Bostono visuomenės, prie kurios

neabejotinai yra pripratęs, ir gal norėtų pažaisti tenisą arba kroketą, ar netgi truputį paburiuoti, prieš pietus su Čeningais-Pibodžiais ir jų draugais. Larčas *nebuvo* pripratęs prie jokios Bostono visuomenės. Jis jautė, kad Čeningai-Pibodžiai turėtų gyventi Kembridže, arba Bikon Hile, – kur niekada nebuvo kviečiamas, – ir žinojo, kad Čeningai ir Pibodžiai yra senų Bostono šeimų pavardės, bet pirmą kartą matė jas taip keistai suporuotas. Ne ką tenutuokdamas apie tą visuomenės sluoksnį, Vilburis Larčas pamanė, kad gal Čeningai ir Pibodžiai kartu rengia pobūvį, todėl ir sutarė kvietimuose sujungti pavardes brūkšneliu.

Dėl buriavimo, tai Vilburis Larčas niekada neplaukiodavo nei *ant* vandens, nei vandenyje. Gimęs ir užaugęs Meine, jis nebuvo toks kvailas, kad mokytųsi plaukti vandenyne; vandenynas prie Meino krantų, Vilburio Larčo nuomone, buvo tinkamas tik vasarotojams ir omarams. O dėl teniso arba kroketo... jis neturėjo reikiamos aprangos. Prisiminė kartą matęs akvarelę, kurioje buvo pavaizduoti kažkokie keisti žaidimai ant žolės; tada jam atrodė, kad mediniu plaktuku iš visų jėgų mušinėti medinį rutuliuką būtų malonu, bet dabar reikėjo laiko, kad galėtų pasimokyti tai daryti vienas ir niekieno nestebimas. Larčas gailėjo pinigų, kuriuos turėjo sumokėti pasisamdytam vairuotojui, nuvežusiam jį į Čeningų-Pibodžių vasarvietę, ir labai nepatogiai jautėsi apsirengęs nevasariškais drabužiais – vienintelis jo kostiumas buvo tamsus ir sunkus, nė karto nevilkėtas nuo tos dienos, kai jis lankėsi „šalia Harisono“. Jau kilstelėjęs didelį žalvarinį plaktuką prie Čeningų-Pibodžių namo durų (nusprendęs prisistatyti oficialiai, o ne eiti tiesiai prie lauke visokius žaidimus žaidžiančių baltai apsirengusių žmonių), Larčas staiga suvokė, kad jo kostiumas ne tik per šiltas, bet ir susilamdęs, be to, švarko kišenėje užčiuopė moters, „šalia Harisono“ atsikračiusios negimusio kūdikio, kelnaites. Kai ponia Čening-Pibodi atidarė duris, Vilburis Larčas laikė tas kelnaites rankoje ir negalėjo atplėšti nuo jų žvilgsnio, – prisiminęs,

kaip jos tabalavo vargšei moteriai ant peties, tarsi prašmatnūs drąsaus karžygio epoleto spurgai.

Matydamas, jog nesugrūs kelnaičių atgal, kur jos buvo, pakankamai greitai, Larčas įsikišo jas į kišenę taip, lyg tai būtų ne kelnaitės, o nosinė, į kurią ką tik išsišnypštė nosį. Tačiau kai ponia Čening-Pibodi skubiai nusuko akis į šalį, jis suprato, kad ji spėjo įžiūrėti, kas tai: moteriškos kelnaitės, aišku kaip dieną.

– Daktaras Larčas? – atsargiai paklausė ponia Čening-Pibodi, tarytum kelnaitės būtų padėjusios jai nustatyti Larčo tapatybę.

„Reikėtų tučtuojau apsisukti ir išeiti“, – galvojo Vilburis Larčas, tačiau tarė: „Taip, daktaras Larčas“, – ir nusilenkė tai moteriai – ne moteriai, o tikram tankui; jos veidas buvo įdegęs saulėje, galva su sidabriniu žilų plaukų šalmu atrodė glotni ir pavojinga kaip kulka.

– Užeikite, būtinai turite susipažinti su mano dukra, – pasakė ta moteris. – Ir su visais kitais! – pridūrė pratrūkdama griausmingu juoku, nuo kurio Vilburiui Larčui net prakaitas atšalo ant nugaros.

Visų kitų pavardės, regis, buvo Čeningai, arba Pibodžiai, arba Čeningai-Pibodžiai; be to, kai kurių vardai skambėjo kaip pavardės. Tarp svečių buvo kažkoks Kebotas, ir Čedvikas, ir Loringas, ir Emeralda (anaiptol neįsidėmėtinomis rudomis akimis); o duktė, kurią ponia Čening-Pibodi būtinai norėjo supažindinti su daktaru Larču, atrodė pati neišvaizdžiausia, jauniausia ir ne tokia sveika kaip visi kiti vasarotojai toje draugijoje. Jos vardas buvo Misi.

– Misi? – pakartojo Vilburis Larčas. Mergina linktelėjo ir patraukė pečiais.

Juodu buvo pasodinti prie ilgo stalo, vienas šalia kito. Priešais juos sėdėjo kažkuris iš balta teniso apranga vilkinčių jaunuolių, maždaug jų amžiaus, – arba Čedvikas, arba Kebotas. Jis atrodė piktas – gal buvo ką tik susikivirčijęs su panele Čening-Pibodi arba pats troško sėdėti šalia jos. „O gal jis yra

jos brolis ir norėtų sėdėti kur nors toliau", – galvojo Vilburis Larčas.

Mergina lyg ir negalavo. Ji vienintelė įdegusių žmonių šeimoje buvo blyški; maistą tik paknibinėjo. Tai buvo tokie pietūs, kur kiekvieną kartą, atnešus kitą patiekalą, pakeičiami visi indai, ir kai pokalbis išblėsdavo ir nutrūkdavo, ar bent jau pritildavo, būdavo aiškiai girdėti, kaip skimbčioja porcelianas bei sidabriniai įrankiai, ir prie stalo vis didėdavo įtampa. Ta įtampa kildavo ne dėl to, kad kas nors būtų kalbėjęs apie keblius dalykus, o todėl, kad išvis nebuvo apie ką kalbėti.

Kažkoks nukaršęs gydytojas, jau išėjęs į pensiją, pasodintas šalia Vilburio iš kitos pusės, – jis buvo arba Čeningas, arba Pibodis, – tarytum nusivylė išgirdęs, kad Larčas yra akušeris. Tačiau tas senas skrabalas vis tiek atkakliai klausinėjo, kuris placentos išstūmimo į žemutinius gimdymo takus būdas daktarui Larčui labiausiai patinka. Vilburis Larčas mėgino daktarui Pibodžiui arba Čeningui, ar kokia ten buvo jo pavardė, tyliai nupasakoti, kaip išspaudžiama placenta, tačiau senukas neprigirdėjo ir vis reikalavo, kad jaunasis Larčas *kalbėtų garsiau*. Netrukus juodu, vieninteliai besišnekantys žmonės prie stalo, jau kalbėjosi apie tarpvietės traumas – apie tai, kaip reikia prilaikyti kūdikio galvutę, kad tarpvietė neplyštų, ir apie tinkamą šoninę inciziją, makšties angos prapjovimą, kai tarpvietės plyšimas atrodo neišvengiamas.

Vilburis Larčas matė, kaip keičiasi šalia jo sėdinčios Misi Čening-Pibodi odos spalva. Jos pieno baltumo veidas iš pradžių pasidarė gelsvas kaip garstyčios, paskui skaisčiai pažaliavo, o prieš nualpdama ji vėl buvo beveik tokia pat balta kaip anksčiau. Merginos oda atvėso ir sudrėko nuo prakaito, be to, Vilburis Larčas pastebėjo, kaip ji užvertė akis. Motina su tuo suirzusiu balta teniso apranga vilkinčiu jaunuoliu, Kebotu arba Čedviku, nutempė ją nuo stalo.

– Jai reikia daugiau *oro*, – garsiai pasakė ponia Čening-Pibodi, nors oro Meine lyg ir netrūko.

Vilburis Larčas jau žinojo, ko iš tikrųjų reikia Misi. Jai reikėjo atsikratyti nėštumo. Larčas tai suprato matydamas, kaip pyksta jaunasis Čedvikas, arba Kebotas; tai po truputį aiškėjo ir iš kvailų nukaršusio gydytojo klausimų apie „šiuolaikinę“ akušerijos metodiką, ir iš to, kad daugiau niekas prie stalo apie nieką nesikalbėjo, ir iš pernelyg garsaus peilių, šakučių bei lėkščių skimbčiojimo. Štai kodėl jie jį pasikvietė: Misi Čening-Pibodi, kurią rytais pykina, reikia padaryti abortą. To prireikia ir turtuoliams. Netgi turtuoliai, kurie, Vilburio Larčo manymu, viską sužinodavo paskiausiai, *netgi jie* jau žinojo apie jį. Jis norėjo tuoj pat išeiti, tačiau dabar jį sulaikė jo lemtis. Kartais, kai būname tarytum paženklinti, kai mums priklijuojama tam tikra etiketė, tai tampa mūsų pašaukimu; Vilburis Larčas jautėsi pašauktas. Prostitutės laiškas iš Sent Klaudo jau keliavo pas jį, ir jis ten važiuos, bet pirmiausia turėjo kai ką padaryti čia.

Jis pakilo nuo stalo. Vyrai buvo siunčiami į kažkokį atskirą kambarį – rūkyti cigarų. Moterys susispietė aplink kažkieno kūdikį – auklė, arba guvernantė (*tarnaitė*, galvojo Vilburis Larčas), atnešė mažylį į valgomąjį, ir moterys supuolė jo pažiūrėti. Vilburis Larčas irgi žvilgtelėjo. Moterys susispaudė, kad jis galėtų prieiti. Kūdikis atrodė rausvas ir linksmas, maždaug trijų mėnesių, bet daktaras Larčas pastebėjo žnyplių žymę ant jo skruostuko: buvo aišku, jog to įspaudo vietoje liks randas. „Aš moku geriau priimti naujagimius“, – pagalvojo Larčas.

– Mielas mažylis, ar ne, daktare Larčai? – tarė viena iš moterų.

– Gaila, kad šitaip paženklintas žnyplėmis, – pasakė Larčas, ir jos visos iškart nutilo.

Ponia Čening-Pibodi išsivedė Larčą į koridorių. Iš ten jis paskui ją ėjo į jam jau paruoštą kambarį. Pakeliui ji tarė:

– Mums iškilo tokia problemėlė...

– Kelių mėnesių jos nėštumas? – paklausė Larčas ponios Čening-Pibodi. – Ar jau *juda*?

Neaišku, ar Misi Čening-Pibodi vaisius jau judėjo, ar ne; galima pasakyti tik tai, kad ji atrodė puikiai parengta. Nedidelę skaityklą šeima buvo pavertusi operacine. Nuo sienų, lyg išgirdę komandą „ramiai", iš senų paveikslų žvelgė uniformuoti vyrai, aplinkui tarsi asistentai stirksojo knygos (iš pažiūros seniai niekieno nevartomos). Geriausiai matomoje niūraus kambario vietoje stovėjo tvirtas stalas, užtiestas, kaip ir reikėjo, medvilniniu vatinu ir gumuota paklode; Misi gulėjo ant to stalo – tiksliai taip, kaip turi gulėti apžiūrima pacientė. Ji jau buvo apskusta, apiplauta gyvsidabrio dichlorido tirpalu. Kažkas, matyt, labai stengėsi padaryti viską kaip reikiant; galbūt jie prispyrę iškamantinėjo senąjį šeimos gydytoją. Daktaras Larčas pastebėjo, kad kambaryje padėta ir spirito, ir medicininio muilo, ir nagų šepetukas (jį paėmęs Larčas nedelsdamas pradėjo plautis rankas). Oda aptrauktoje dėžutėje, su atlasiniu pamušalu, buvo šeši metaliniai plėtikliai ir trys grandikliai. Šalia buvo ir buteliukas chloroformo bei kaukė, ir kaip tik dėl šios vienintelės klaidos – dėl to, kad jie nežinojo, jog jam labiau patinka eteris, – Larčas jiems vos neatleido.

Vilburis Larčas negalėjo jiems atleisti tik todėl, kad jie juo aiškiai šlykštėjosi. Kambaryje tupinėjo kažkokia senyva moteriškė, tikriausiai ištikima šeimos tarnaitė ir pribuvėja, priėmusi daugybę mažų Čeningų-Pibodžių, gal netgi pačią Misi. Ta senutė iš veido atrodė ypač sukta ir akyla, į Larčą ji žvilgčiojo lyg tikėdamasi, jog jis pagirs ją už tai, kad ji taip gerai parengė pacientę, – kita vertus, ji nebūtų pripažinusi, kad jis su ja kalbėjosi. O ponia Čening-Pibodi, regis, negalėjo prie Larčo net prisiliesti; bet ji pasisiūlė palaikyti jo švarką, ir Larčas prieš paprašydamas, kad ji išeitų, leido jai jį paimti.

– Atsiųskite čia tą vaikiną, – pasakė jis. – Manau, jam reikėtų čia būti.

Larčas turėjo omenyje tą ypač priešiškai nusiteikusį balta teniso apranga vilkintį jaunuolį, kad ir kas jis buvo – pasipiktinęs brolis ar nusikaltęs mylimasis, o gal ir tas, ir tas. „Šiems žmonėms manęs reikia, bet jie vis tiek manęs nekenčia", – gal-

vojo Larčas šveisdamasis panages. Paskui, pamerkęs rankas į spirito vonelę, jis susimąstė apie tai, kad Čeningai-Pibodžiai tikriausiai pažįsta daugybę gydytojų (ko gero, nemažai gydytojų yra ir tarp jų giminaičių!), bet jie nieku gyvu nesikreiptų nė į vieną iš saviškių, prašydami padėti iškilus tokiai „problemėlei“. Jie pernelyg tyri.

– Norite, kad jums padėčiau? – paklausė Larčo atėjęs jaunasis paniurėlis.

– Ne, – atsakė Larčas. – Nieko nelieskite ir stovėkite man iš kairės. Tik žiūrėkite man per petį ir pasistenkite viską matyti.

Kai Vilburis Larčas pradėjo darbuotis grandikliu, jaunojo Čedviko (arba Keboto) veide beveik nebebuvo matyti aukštuomenei būdingos klasinės paniekos; o kai pasimatė „apvaisinimo padariniai“, vaikinas tarytum atsivėrė, nebeatrodė toks greitas kritikuoti, jo veido, spalva jau ne ką tesiskiriančio nuo teniso aprangos, išraiška išvis pasikeitė, žvilgsnis sušvelnėjo.

– Štai ką pastebėjau ir galiu pasakyti apie gimdos sienelę, – tarė daktaras Larčas vaiduokliškai išbalusiam jaunuoliui. – Tai tvirta, standi, raumeninga sienelė, ir kai ją švariai nugrandai, pasigirsta grikšėjimas. Tada žinai, kad išvalei viską – visus apvaisinimo padarinius. Klausykitės, kol išgirsite grikšėjimą. – Jis dar pagrandė. – Girdite? – paklausė.

– Ne, – sušnibždėjo jaunuolis.

– Na, gal „išgirsite“ ir ne visai tinkamas žodis, – tarė Vilburis Larčas. – Gal tą grikšėjimą greičiau galima pajausti, bet man atrodo, kad jį girdžiu. *Grikšėjimą*, – pasakė Larčas, kai jaunasis Kebotas, arba Čedvikas, rieškučiomis jau gaudė savo vėmalus.

– Matuokite jai temperatūrą kas valandą, – paliepė Larčas griežtajai tarnaitei, laikančiai sterilius rankšluosčius. – Jeigu bent kiek daugiau kraujuos arba turės karščio, kvieskite mane. Ir elkitės su ja kaip su princese, – dar pasakė Vilburis Larčas senutei ir mirtinai išblyškusiam, vėmulio iškankintam vaikinui. – Negalima leisti, kad kas nors verstų ją gėdytis.

Larčas kilstelėjo Misi vokus, pažvelgė į nuo chloroformo apdujusias jos akis ir gal jau būtų išėjęs kaip džentelmenas, bet apsivilkęs švarką pajuto, kad vidinėje kišenėje pūpso vokas. Neskaičiavo, kiek ten pinigų, tačiau matė, kad keli šimtai dolerių. Staiga tarytum vėl atsidūrė mero rezidencijoje, galiniuose kambariuose, tarp tarnų; buvo aišku, kad Čeningai-Pibodžiai daugiau nekvies jo pažaisti teniso arba kroketo, ar paburiuoti.

Maždaug penkiasdešimt dolerių jis tuoj pat padavė senutei, apiplovusiai Misi lyties organus gyvsidabrio dichlorido tirpalu, o paskui uždengusiai steriliu higieniniu paketu. Gal dvidešimt kyštelėjo jaunajam tenisininkui, prasivėrusiam duris į vidinį kiemą ir kvėpuojančiam grynu sodo oru. Jau buvo beišeinąs, bet susikišęs rankas į švarko kišenes vėl užčiuopė moteriškas kelnaites; daug negalvodamas pasigriebė iš kambario placentos žnyples. Ieškojo senojo gydytojo, tačiau valgomajame buvo tik keli tarnai – tebekraustė stalą. Kiekvienam iš jų Larčas davė po dvidešimt ar trisdešimt dolerių.

Senąjį gydytoją rado miegantį skaitymo krėsle kitame kambaryje. Pražiodęs žnyples, Larčas sugnybo jomis „šalia Harisono" pasisavintas kelnaites ir prisegė jas iškaršusiam knarkliui prie švarko atlapo.

Tada rado virtuvę, kurioje irgi triūsė keletas tarnų; ten išdalijo kokius du šimtus dolerių.

Išėjęs į lauką, visus likusius pinigus, dar du šimtus dolerių, atidavė gėlių lysvėje šalia paradinių durų klūpančiam sodininkui. Tuščią voką mielai būtų grąžinęs poniai Čening-Pibodi, tačiau kilmingoji dama nuo jo tikriausiai kažkur slėpėsi. Jis mėgino voką sulankstyti ir didžiuliu žalvariniu plaktuku prispausti prie durų, bet vėjyje tas nelemtas popiergalis vis nulėkdavo į šalį. Galiausiai supykęs Larčas sugniaužė jį į gumulėlį ir numetė į išpuoselėtą apskritą pievelę, aplink kurią, matyt, apvažiuodavo priešais namą apsisukantys automobiliai. Tolimesnėje pievelėje du kroketo žaidėjai stabtelėjo ir nustebę pažvelgė iš pradžių į suglamžytą voką, paskui į žydrą vasaros

dangų, tarsi būtų tikėjęsi, kad Larčą, mažų mažiausiai, tuoj nutrenks žaibas.

Grįždamas į Portlendą Vilburis Larčas mąstė apie praėjusio šimtmečio mediciną – apie tuos laikus, kai nebuvo uždrausta nutraukti nėštumą, kai medicinos studentai būdavo mokomi daryti ne tik paprasčiausius abortus, bet ir daug sudėtingesnes operacijas: tokias kaip vaisiaus susmulkinimas gimdoje arba jo galvos sutraiškymas (užuot darius gerokai pavojingesnį cezario pjūvį). Larčas murmėjo sau panosėje: „vaisiaus susmulkinimas“, „galvos sutraiškymas“. Kol privažiavo Portlendą, spėjo viską gerai apmąstyti. Jis buvo akušeris; padėdavo naujagimiams ateiti į šį pasaulį. Jo kolegos tai vadino „Dievo darbu“. Kita vertus, jis darė abortus; padėdavo moterims atsikratyti nėštumo. *Tai* kolegos vadino „Šėtono darbu“, tačiau pats Vilburis Larčas manė, kad *viskas*, ką jis daro, yra Dievo darbas. Ne veltui ponia Maksvel rašė: „Tikro gydytojo širdis niekada nebus nei pernelyg atvira, nei per švelni“.

Vėliau, kai tik dėl kokių nors priežasčių suabejos, ar teisingai elgiasi, Larčas stengsis prisiminti: jis miegojo su jaunos merginos motina ir rengėsi jos dukters cigaro skleidžiamoje šviesoje. Jis nesunkiai susilaikys nuo lytinių santykių visą likusį gyvenimą, bet kaip galėtų kada nors smerkti kitą žmogų už tai, kad šis mylėjosi? Larčas prisimins ir tai, ko *nepadarė* ponios Ymz dukteriai, ir kuo tai baigėsi.

Jis padės gimdyvėms. Padės ir toms moterims, kurios nenori gimdyti.

Portlende jo jau laukė laiškas iš Sent Klaudo. Siųsdami Vilburį Larčą į Sent Klaudą, Meino valstijos medikų komisijos nariai negalėjo žinoti, kaip jis atjaučia našlaičius, – negalėjo žinoti ir kad jis pasirengęs palikti gimtąjį Portlendą, tą saugų uostą, iš kurio išplaukė niekada neturėjęs grįžti *Great Eastern*. Komisijos nariai, beje, taip ir nesužinos, kad per pirmą Sent Klaude praleistą savaitę Vilburis Larčas įkūrė našlaičių prieglaudą (nes jos reikėjo), priėmė tris naujagimius (vieną lauktą, du neišvengiamus – vienas iš jų bus našlaitis) ir padarė vieną

abortą (iš viso jau trečią). Larčas daug metų mokys tenykščius žmones, kaip išvengti nėštumo, – kurį laiką abortų ir gimdymų santykis nesikeis: bus nutraukiamas vienas iš keturių nėštumų. Paskui vienas iš penkių, o dar vėliau – vienas iš šešių.

Pirmojo pasaulinio karo metais, kai Vilburis Larčas buvo Prancūzijoje, prieglaudoje jį pavadavęs gydytojas abortų nedarė; gimstamumas staiga padidėjo, našlaičių atsirado dvigubai daugiau, tačiau tas gydytojas seselėms Ednai ir Andželai sakė, jog į šį pasaulį atėjo tam, kad dirbtų Dievo darbą, o ne Šėtono. Vėliau pasirodys, jog šitaip nežymiai atskirti vieną darbą nuo kito pravartu ir seselei Andželai, ir seselei Ednai, ir daktarui Vilburiui Larčui, kuris iš Prancūzijos savo gerosioms seselėms rašė matęs tikrąjį Šėtono darbą: Šėtonas švaistosi artilerijos sviediniais ir granatų skeveldromis, šrapneliais ir mažytėmis purvinomis drabužių skiautelėmis, kurios kartu su kulkomis įstringa žaizdose. Šėtono darbas ir dujinė gangrena, ta baisiausia Pirmojo pasaulinio karo rykštė, – Vilburis Larčas niekada nepamirš jos pažeistuose audiniuose susikaupusių dujų traškėjimo.

– Pasakykite jam, – rašė Larčas seselei Andželai ir seselei Ednai, – pasakykite tam kvailiui, – turėjo omenyje jį pavaduojantį gydytoją, – kad *visoks* darbas, kokį tik dirbate prieglaudoje, yra Dievo darbas – juk viską darote našlaičių labui, padedate *jiems*!

Kai karas baigėsi ir Vilburis Larčas grįžo namo, į Sent Klaudą, seselės Edna ir Andžela jau žinojo, kaip reikia vadinti prieglaudoje dirbamus darbus, – viena kitai sakydavo dirbsiančios Dievo darbą, arba Šėtono, ir abi iš karto suprasdavo, kokia operacija kada bus daroma. Vilburis Larčas neprieštaravo – tokie pasakymai buvo pravartūs, – nors iš tikrųjų abi seselės pritarė jo nuomonei, kad *viskas*, ką jie daro, yra Dievo darbas.

Pirmas keblumas jiems iškilo tik tūkstantis devyni šimtai trisdešimt kažkelintaisiais metais. Dėl našlaičio, vardu Homeras Velzas. Jis tiek daug kartų buvo išsiųstas į pasaulį ir vėl grįžo į prieglaudą, kad jau būtinai reikėjo duoti jam kokio

nors darbo; paauglio metų berniukas turi būti naudingas. Bet abi seselės ir daktaras Larčas vis galvojo, ar jis supras. Homeras buvo matęs, kaip motinos ateina ir išeina, palikusios savo kūdikius, bet kiek laiko praeis, kol jis pradės jas skaičiuoti – ir suvoks, kad motinų ateina ir išeina daugiau, negu prieglaudoje paliekama naujagimių? Kiek laiko praeis, kol jis pastebės, kad ne visų į Sent Klaudą atvykstančių motinų nėštumas aiškiai matomas – ir kad kai kurios net nenakvoja? „Ar reikia jam pasakyti?“ – galvojo seselės ir daktaras Larčas.

– Vilburi, – kartą tarė seselė Edna, tuo tarpu seselė Andžela išraiškingai užvertė akis, – berniukas prižiūri visą ūkį – netrukus jis pats viską supras.

– Jis taip greit auga, – pasakė seselė Andžela. – Kasdien sužino ką nors nauja.

Iš tikrųjų: po aborto atsigaunančių moterų jie niekada neguldydavo tame pačiame kambaryje, kuriame ilsėdavosi gimdyvės, kaupiančios jėgas ir besirengiančios palikti savo kūdikius; tai galėjo pastebėti net vaikas. Be to, Homeras Velzas dažnai turėdavo ištuštinti šiukšliadėžes, *visas* šiukšliadėžes, net ir stovinčias operacinėje – sandarias ir iškratomas tiesiai į krosnį šiukšlėms deginti.

– O kas, jeigu jis žvilgtelės į kurią nors iš tų šiukšliadėžių, Vilburi? – paklausė seselė Edna.

– Jeigu jis jau pakankamai didelis, kad žvilgtelėtų, tai jam, matyt, jau laikas sužinoti, – tarė šventas Larčas.

Turbūt Larčas norėjo pasakyti: „Jeigu jis jau pakankamai didelis, kad suprastų, ką mato“. Ir po Dievo darbo, ir po Šėtono atliekos šiukšliadėžėje būdavo beveik tokios pat: dažniausiai kraujas ir gleivės, vatos ir marlės gniužulėliai, placenta ir gaktos plaukai. Abi seselės daktarui Larčui sakė, kad nereikia apskusti pacienčių prieš abortą, tačiau Larčas viską darė labai skrupulingai; be to, jis manė, kad jeigu jau viskas, ką daro, yra Dievo darbas, tai turi taip pat ir atrodyti. Šiukšliadėžėse, kurias Homeras Velzas nešdavo prie krosnies, būdavo visa Sent Klaudo istorija: nukirpti šilkinių ir ketguto siūlų galiukai,

fekalijos ir muilinas klizmų vanduo, ir tai, ko, seselių Ednos ir Andželos manymu, Homerui jokiu būdu nereikėjo matyti, – vadinamieji apvaisinimo padariniai, žmogaus gemalas arba atpažįstamos jo dalys.

Būtent taip Homeras Velzas (vargšas trylikametis) ir sužinojo, kad Sent Klaude ne tik priimami gimstantys kūdikiai, bet ir atsikratoma negimusių. Vieną dieną, eidamas atgal nuo krosnies, Homeras pastebėjo ant žemės gulintį gemalą: jis buvo iškritęs iš šiukšliadėžės, bet Homeras pamanė, kad iš dangaus. Berniukas pasilenkė, paskui apsidairė, ar nepamatys kokio lizdo, iš kurio tas gemalas galėjo iškristi, – tačiau arti nebuvo jokių medžių. Homeras Velzas žinojo, kad paukščiai nededa kiaušinių skrisdami – ir kad kiaušinis krisdamas negali išsilukštenti.

Homerui į galvą dar atėjo mintis, kad gal koks nors gyvulėlis čia *persileido*, – našlaičių prieglaudoje, šalia ligoninės, dažnai galėjai išgirsti tą žodį, – tačiau *koks* gyvulėlis? Gemalas svėrė mažiau negu vieną svarą, atrodė gal aštuonių colių ilgio, o tas šešėlis ant beveik permatomos jo galvutės buvo bedygstantys plaukai, ne plunksnos; be to, suspaustame veidelyje buvo matyti lyg ir antakiai, ir blakstienos. O čia ar ne *speneliai* – tie maži rausvi taškučiai ant krūtinės, didumo sulig storu nykščiu? O tos ataugėlės rankų ir kojų pirštų galiukuose – juk čia *nagai*! Laikydamas gemalą saujoje, Homeras nubėgo tiesiai pas daktarą Larčą. Larčas sėdėjo prie rašomosios mašinėlės seselės Andželos kabinete, rašė laišką „Naujosios Anglijos mažųjų klajūnų namams“.

– Štai ką radau! – pasakė Homeras Velzas ir ištiesė ranką.

Larčas paėmė iš jo gemalą, paguldė ant švaraus balto rašomojo popieriaus lapo ir padėjo ant seselės Andželos stalo. Matė, kad gemalas maždaug trijų mėnesių – daugių daugiausia keturių. Dar nebuvo „gyvas“, bet beveik.

– Kas čia? – paklausė Homeras Velzas.

– Dievo darbas, – tarė Vilburis Larčas, Sent Klaudo šventasis, nes kaip tik tą akimirką suprato, jog tai irgi Dievo darbas:

išmokyti Homerą Velzą, viską jam papasakoti, pasistengti, kad jis visada skirtų, kas gera ir kas bloga. Buvo aišku, jog to darbo, Dievo darbo, bus daug, ir jeigu jau Larčas taip pasitiki savimi, kad drįsta jo imtis, turės padaryti jį tobulai.

3. MEINO PRINCAI, NAUJOSIOS ANGLIJOS KARALIAI

„Čia, Sent Klaude, – rašė daktaras Larčas, – su našlaičiais elgiamės taip, tarsi jie būtų karalių kilmės."

Berniukų skyriuje toks požiūris buvo juntamas ir klausantis jausmingo jo palinkėjimo prieš naktį – savotiško palaiminimo, kasvakar nuskambančio tamsoje, virš eilėmis sustatytų lovų. Daktaras Larčas vaikams labos nakties linkėdavo po knygos skaitymo, o skaityti – nuo to laiko, kai per nelaimingą atsitikimą žuvo Vinklai, – buvo Homero Velzo pareiga. Daktaras Larčas norėjo, kad Homeras labiau pasitikėtų savimi. Kai Homeras daktarui Larčui pasakė, kad jam labai patiko skaityti Vinklams jų safario palapinėje – ir berods puikiai sekėsi, nors Vinklai ir užmigo, – daktaras nusprendė, jog berniuką reikia skatinti ugdyti savo gabumus.

Tūkstantis devyni šimtai trisdešimt kažkelintaisiais metais, beveik tuoj pat po to, kai pirmą kartą pamatė gemalą, Homeras Velzas pradėjo berniukų skyriui skaityti *Deividą Koperfildą*, po dvidešimt minučių kas vakarą, ne daugiau ir ne mažiau; jam pačiam atrodė, kad skaitys tą knygą ilgiau, negu Dikensas ją rašė. Iš pradžių Homeras vis užsikirsdavo – ir būdavo pašiepiamas kelių bemaž to paties amžiaus berniukų (vyresnių nebuvo), – bet po kurio laiko jau skaitė visai neblogai. Kiekvieną vakarą pats sau pusbalsiu dar pakartodavo įžanginį knygos sakinį. Tai buvo tarytum litanija – kartais, ištaręs tuos žodžius, jis ramiai užmigdavo.

Ar aš pats savo gyvenime tapsiu didvyriu, ar tas vaidmuo teks kam nors kitam – turės parodyti šie puslapiai.

„Ar aš pats savo gyvenime tapsiu didvyriu..." – šnibždėdavo Homeras. Jis prisimindavo, kokios sausos buvo jo akys ir nosis

Dreiperių kūryklos kambarėlyje Votervilyje; prisimindavo ir vandens, kuris nunešė Vinklus, purslus; ir šaltą, drėgną, susirietusią gyvybės užuomazgą, negyvą gulėjusią jam ant delno. (Tas daiktas, kurį jis laikė rankoje, tikrai negalėjo būti didvyris.)

Po komandos „išjungti šviesas", kai seselė Edna arba seselė Andžela jau būdavo paklaususios, ar niekas nenori paskutinį kartą atsigerti vandens ir ar niekam nereikia paskutinį kartą nubėgti į tualetą, – kai tamsoje tebemirksėdavo ką tik užgesintų lempučių šviesos taškeliai ir sugulę našlaičiai arba jau grimzdavo į miegą, arba svajodavo, arba mintyse išgyvendavo Deivido Koperfildo nuotykius, – daktaras Larčas atidarydavo duris iš ligoninės spalvomis išdažyto koridoriaus, kuriame buvo matyti pliki vamzdžiai.

– Labanakt! – sušukdavo jis. – Labanakt, Meino princai, Naujosios Anglijos karaliai!

(Tas daiktas, kurį Homeras laikė rankoje, nebuvo princas – ir negyveno tiek ilgai, kad taptų karaliumi.)

Paskui – trinkt! – durys užsiverdavo, ir našlaičiai vėl likdavo juodoje tamsoje. Dabar jau su visokiais įsivaizduojamais karališkųjų šeimų nariais. Kokius princus ar karalius jie galėjo būti matę? Apie kokią ateitį galėjo svajoti? Kokie karališkieji globėjai sveikindavo juos sapnuose? Kokios princesės juos mylėdavo? Kokias karalienes jie vesdavo? Ir kada jie pagaliau ištrūkdavo iš tamsos, kuri likdavo su jais, kai Larčas uždarydavo duris, kai nebebūdavo girdėti nueinančios seselės, Ednos arba Andželos, batų girgždėjimo? (Tas daiktas, kurį Homeras laikė rankoje, tikrai nebūtų girdėjęs, kaip girgžda seselių batai, – jo ausytės buvo tokios mažos, susisukusios!)

Homeras Velzas į viską žiūrėjo kitaip. Jis mintyse niekada neišvykdavo iš Sent Klaudo. Meino princai, kuriuos Homeras matydavo, ir Naujosios Anglijos karaliai, kuriuos įsivaizduodavo, – jie karaliavo Sent Klaudo dvare, niekada niekur nekeliaudavo; neprisirengdavo net nuvažiuoti prie jūros, nebuvo matę vandenyno. Tačiau daktaro Larčo palaiminimas vis dėlto

kažkaip pakeldavo nuotaiką net Homerui Velzui, atrodydavo kupinas vilties. Šie Meino princai ir Naujosios Anglijos karaliai, šie Sent Klaudo našlaičiai – kad ir kas jie būtų, vis dėlto *yra* didvyriai savo pačių gyvenime. Bent jau tai Homeras galėjo įžvelgti tamsoje; bent jau tai daktaras Larčas, tarsi tėvas, jam davė.

Žmogus visada gali elgtis kaip princas, netgi kaip karalius, netgi Sent Klaude. Tikriausiai tai daktaras Larčas ir norėjo pasakyti.

Homeras Velzas įsivaizdavo esąs princas. Jis pakėlė akis į savo karalių: sekė kiekvieną švento Larčo judesį. Vis galvojo, koks šaltas buvo tas daiktas.

– Todėl, kad jau negyvas, tiesa? – paklausė daktaro Larčo. – Todėl ir šaltas, tiesa?

– Taip, – tarė daktaras Larčas. – Tam tikra prasme, Homerai, jis niekada ir nebuvo gyvas.

– Niekada ir nebuvo gyvas, – pakartojo Homeras.

– Kartais, – pasakė daktaras Larčas, – moteris tiesiog negali prisiversti nutraukti nėštumo, ji jaučia, kad kūdikis jau yra kūdikis – nuo pat pirmos kruopelytės – ir kad ji turi jį pagimdyti, nors iš tikrųjų jo nenori ir negali juo rūpintis; tada ji ateina pas mus ir čia pagimdo savo kūdikį. Ir palieka jį mums. Ji pasikliauja mumis; tikisi, kad surasime jam namus.

– Ji pagimdo našlaitį, – tarė Homeras Velzas. – Kas nors turi jį įvaikinti.

– Paprastai kas nors ir įvaikina, – pasakė daktaras Larčas.

– Paprastai, – tarė Homeras Velzas. – Gal.

– Galų gale vis tiek įvaikina.

– O kartais, – tarė Homeras Velzas, – moteris viso to *nedaro*, tiesa? Ji negimdo savo kūdikio.

– Kartais, – pasakė daktaras Larčas, – pastojusi moteris išsyk žino, jog tas vaikas nepageidaujamas.

– Našlaitis, nuo pat pradžių, – tarė Homeras Velzas.

– Galima sakyti ir taip.

– Tada moteris jį nužudo, – pasakė Homeras Velzas.

– Galima sakyti ir taip, – neprieštaravo Vilburis Larčas. – Arba, kitaip tariant, sustabdo jo vystymąsi, kol jis dar netapo vaiku, tiesiog sustabdo. Pirmus tris ar keturis mėnesius vaisius – arba embrionas (tada aš dar nesakau „vaikas") – pats kaip ir negyvena. Jis tarsi motinos dalis. Dar neišsivystęs.

– Tik truputį pradėjęs vystytis, – tarė Homeras Velzas.

– Pats dar nejuda, – pasakė daktaras Larčas.

– Dar neturi normalios nosies, – prisiminė Homeras Velzas. To daikto, kurį jis laikė rankoje, nei šnervės, nei visa nosis dar nebuvo nuožulni; šnervės – dvi skylutės veide – atrodė nukreiptos tiesiai į priekį, kaip paršiuko.

– Kartais, – tarė daktaras Larčas, – kai moteris labai stipri ir žino, jog niekas nesirūpins jos kūdikiu, jeigu ji pagimdys, kai nenori paleisti to vaiko į pasaulį ir ieškoti jam namų – ji ateina pas mane ir aš visa tai sustabdau.

– Kaip, sakėte, vadinasi tas *sustabdymas*? – paklausė Homeras Velzas.

– Abortas, – pasakė daktaras Larčas.

– Tiesa, – tarė Homeras Velzas. – Abortas.

– O tai, ką tu laikei rankoje, Homerai, buvo per abortą išimtas gemalas, – paaiškino daktaras Larčas. – Embrionas, kokių trijų ar keturių mėnesių.

– Išimtas gemalas, embrionas, kokių trijų ar keturių mėnesių, – tarė Homeras Velzas; jis turėjo erzinantį įprotį kuo rimčiausiu balsu kartoti sakinių pabaigas, lyg būtų rengęsis skaityti jas vaikams, kaip *Deividą Koperfildą*.

– Štai kodėl, – kantriai kalbėjo daktaras Larčas, – kai kurios čia ateinančios moterys *neatrodo* nėščios... Embrionas, gemalas, ne toks didelis, kad matytųsi.

– Bet jos vis dėlto *nėščios*, – tarė Homeras Velzas. – Visos moterys, kurios čia ateina. Jos arba rengiasi gimdyti našlaitį, arba nori, kad visa tai sustabdytumėt, tiesa?

– Tiesa, – pasakė daktaras Larčas. – Aš – tik gydytojas. Aš joms padedu, kad viskas būtų taip, kaip jos nori. Priimu našlaitį arba darau abortą.

– Našlaitį arba abortą, – tarė Homeras Velzas.

Seselė Edna kartais paerzindavo daktarą Larčą dėl Homero Velzo.

– Turite naują šešėlį, Vilburi, – sakydavo.

– *Daktare* Larčai, – pridurdavo seselė Andžela. – Kas čia per aidas? Paskui jus sekioja kažkokia papūga.

„Dieve, ar kas tu ten esi, atleisk man, – rašė daktaras Larčas. – Aš iš to vaiko padariau ištikimą savo sekėją, turiu trylikos metų *mokinį*."

Kai Homerui suėjo penkiolika, *Deividą Koperfildą* jis skaitė jau taip gerai, kad kai kurios vyresnės mergaitės iš mergaičių skyriaus daktarą Larčą vis klausinėjo, ar nebūtų galima Homero įkalbėti skaityti ir joms.

– Tik vyresnėms? – paklausė Homeras.

– Ne, žinoma, ne tik, – atsakė daktaras Larčas. – Skaitysi visoms.

– Mergaičių skyriuje?

– Na, taip, – tarė daktaras Larčas. – Būtų nepatogu, jei visos mergaitės vaikščiotų į berniukų skyrių.

– Tiesa, – sutiko Homeras Velzas. – Bet ar pirmiau turėsiu skaityti mergaitėms, ar berniukams?

– Mergaitėms, – tarė Larčas. – Mergaitės eina miegoti anksčiau negu berniukai.

– Tikrai? – nustebo Homeras.

– Čia – taip, – pasakė daktaras Larčas.

– Reikės skaityti tą pačią ištrauką? – paklausė Homeras. *Deividą Koperfildą* jis skaitė jau ketvirtą kartą, garsiai – tik trečią; jau buvo priėjęs šešioliktą skyrių, „Aš pasidarau daugeliu atžvilgių kitoks berniukas".

Tačiau daktaras Larčas – laikydamasis to paties nusistatymo, pagal kurį našlaičiams derėjo skaityti knygas apie našlaičius, – nusprendė, kad našlaitės turėtų klausytis pasakojimų apie našlaites, ir pavedė Homerui mergaičių skyriuje skaityti *Džeinę Eir*.

Homeras iškart pastebėjo, kad mergaitės dėmesingesnės negu berniukai; jos apskritai buvo geresnės klausytojos – tik truputį pakrizendavo jam atėjus ir išeinant. Pamatęs, kad jos klausosi daug atidžiau, Homeras nustebo, nes jam pačiam *Džeinė Eir* atrodė toli gražu ne tokia įdomi knyga kaip *Deividas Koperfildas*; jis neabejojo, kad Šarlotė Brontė – toli gražu ne tokia gera rašytoja kaip Čarlzas Dikensas. „Palyginti su mažuoju Deividu, – galvojo Homeras, – Džeinė tikra verksnė, žliumba." Bet mergaitės mergaičių skyriuje visada prašydavo paskaityti daugiau, dar bent vieną pastraipą – kiekvieną vakarą, kai Homeras nutildavo ir sprukdavo lauk, iš jų korpuso į naktį, bėgte į berniukų skyrių, kur laukdavo Dikensas.

Naktis tarp berniukų ir mergaičių skyrių dažnai atsiduodavo pjuvenomis; tik naktyje ir buvo išlikęs senojo Sent Klaudo atminimas, paslaptingoje tamsoje sklindantys lentpjūvių kvapai ir netgi pakartęs lentpjovių cigarų dvokas.

– Naktis kartais kvepia mediena ir cigarais, – pasakė Homeras Velzas daktarui Larčui, puikiai prisimenančiam cigarus; daktarą nukratė šiurpas.

Homeras vis pagalvodavo, kad mergaičių skyriuje kvapas kitoks negu berniukų, nors ir ten buvo tokie pat pliki vamzdžiai, ligoninės spalvos ir tokia pat drausmė miegamajame. Viena vertus, mergaičių skyriaus kvapas atrodė saldesnis, malonesnis; kita vertus – šleikštesnis; Homeras nesuprato, kas tai per kvapas.

Berniukai ir mergaitės miegodavo apsirengę labai panašiai – apatiniais marškiniais ir kelnaitėmis, – be to, kai Homeras ateidavo į mergaičių skyrių, šios jau būdavo lovose, užsiklojusios kojas; vienos sėdėdavo, kitos gulėdavo. Tos, kurioms jau ryškėjo krūtys, – tokių buvo nedaug, – paprastai sėdė-

davo sukryžiavusios rankas ant krūtinių, kad nebūtų matyti, kokios jos subrendusios. Tik viena iš jų nesidangstė – pati stambiausia ir vyriausia; ji buvo ir stambesnė, ir vyresnė už Homerą Velzą. Būtent ji pernešė Homerą per garsiųjų porinių lenktynių finišo liniją – ta mergaitė, vardu Melonija, turėjusi būti Melodija; ta, kurios krūtis Homeras netyčia palietė, kuri sužnybo jam pimpį.

Skaitymo Melonija klausydavosi atsisėdusi kaip indėnė – ant antklodės; kelnaitės jai buvo mažokos; rankomis ji įsiremdavo į klubus, alkūnes tarsi sparnus atkišdavo į šonus, nemenką krūtinę atstatydavo į priekį; būdavo matyti plikas didžiulio jos pilvo ruoželis. Ponia Grogan, mergaičių skyriaus direktorė, kiekvieną vakarą klausdavo:

– Ar neperšalsi neužsiklojusi, Melonija?

– Ne-e, – atsakydavo Melonija, ir ponia Grogan atsidusdavo – kone sudejuodavo. Tokia, beje, ir buvo jos pravardė: ponia Dejonė. Mergaitėms ponia Dejonė vadovavo pasikliaudama savo gebėjimu priversti jas manyti, kad jos ją skaudina, kai kuo nors kenkia pačios sau ar viena kitai.

– O, kaip man skaudu tai matyti! – sakydavo ji, kai jos susipešdavo, tampydavosi už plaukų, kandžiodavo viena kitai veidą, mėgindavo išspausti akis. – Kaip skaudu!

Toks pasakymas paveikdavo mergaites, kurioms ponia Grogan patiko. Melonijai jos žodžiai nedarė jokios įtakos. Ponia Grogan itin mėgo Meloniją, bet jautė, kad jos pastangos pelnyti Melonijos palankumą eina niekais.

– O, man skaudu matyti, Melonija, kaip tu šaldaisi – neužsiklojusi, – sakydavo ponia Grogan, – pusnuogė. Kaip skaudu!

Tačiau Melonija sėdėdavo kaip sėdėjusi, nenuleisdama akių nuo Homero Velzo. Ji buvo stambesnė už ponią Grogan, per didelė, kad galėtų toliau gyventi mergaičių skyriuje. Per didelė, kad galima būtų tikėtis, jog kas nors ją įsidukrins. „Per didelė, kad būtų *mergaitė*", – galvojo Homeras Velzas. Melonija buvo aukštesnė už seselę Edną ir už seselę Andželą,

beveik tokio pat ūgio kaip daktaras Larčas – ir stora, bet atrodė stangri, nesuglebusi. Nors Homeras Velzas jau kelinti metai nedalyvavo porinėse lenktynėse, jis žinojo, kokia Melonija stipri. Homeras nusprendė kol kas nelenktyniauti, nes nenorėjo būti poruojamas su Melonija, – buvo aišku, kad jį neišvengiamai poruos su ja, kol jis bus vyriausias berniukas, o ji – vyriausia mergaitė.

Skaitydamas *Džeinę Eir*, Homeras stengėsi nežiūrėti į Meloniją; vos į ją žvilgtelėjęs iškart prisimindavo, kaip jo koja buvo surišta su jos. Jis jautė, kad ją piktina jo atsisakinėjimas dalyvauti kasmet rengiamose lenktynėse. Be to, Homeras bijojo, kad ji gali suprasti, jog jam *patinka* jos stambumas, – jog nutukimas jam, našlaičiui, atrodo tarsi koks sėkmės ženklas.

Kai kurios ypač jausmingos *Džeinės Eir* ištraukos (pernelyg jausmingos, Homero Velzo manymu) daugumai mergaičių išspausdavo ašaras, ponia Grogan graudžiai dūsaudavo ir dejuodavo; tik Melonija, besiklausydama tokių švelnybių, imdavo švokšti – tarsi jausmingumas būtų jai kėlęs sunkiai suvaldomą pyktį.

Išgirdusi ketvirto skyriaus pabaigą, Melonija taip įniršo, kad nebesusivaldė.

„Ta popietė praslinko ramiai ir harmoningai, – skaitė Homeras Velzas; jam ištarus žodžius „ramiai“ ir „harmoningai“, Melonija ėmė šnypšti, bet jis drąsiai skaitė toliau: – O vakare Besė pasekė man keletą nuostabiausių savo pasakų ir padainavo gražiausių savo dainų, – skaitė Homeras, džiaugdamasis, kad liko tik vienas sakinys; Homeras matė, kaip kilnojasi plati Melonijos krūtinė. – Net ir man [čiulbėjo mažoji Džeinė Eir] gyvenime kartais pašviesdavo saulelė.“

– „Pašviesdavo saulelė“! – piktai sušuko Melonija, lyg netikėdama savo ausimis. – Tegu ji ateina čia! Tegu *man* parodo tą saulelę!

– O, kaip man skaudu, Melonija, girdėti tave taip sakant, – tarė ponia Grogan.

– *Saulelė?* – riaumojo Melonija. Mažesnės mergaitės palindo po antklodėmis; kai kurios apsiverkė.

– Taip skaudu, kad nežinau, ar ištversiu, Melonija, – dejavo ponia Grogan.

Homeras Velzas išslinko pro duris. Šiaip ar taip, jau buvo perskaitęs visą skyrių. Dabar turėjo skubėti į berniukų miegamąjį. Šįkart mergaičių krizenimas jam išeinant buvo sumišęs su kūkčiojimu ir Melonijos patyčiomis.

– *Pašviesdavo!* – riktelėjo Melonija jam įkandin.

– Mums *visoms* skaudu, – jau tvirtesniu balsu pasakė ponia Grogan.

Lauke naktis Homerui Velzui pasirodė prisigėrusi naujų kvapų. Su pakartusiu pjuvenų ir cigarų dvoku maišėsi aitrus kvepalų aromatas, tikriausiai vėjo atpučiamas nuo buvusio viešnamio. Be to, ore sklido lyg ir prakaito kvapas. Gal iš bingo kambario? Kažkuo dvelkė ir upė.

Viduje Homero laukė berniukai. Kai kurie mažyliai jau buvo užmigę. Kiti gulėjo plačiai atsimerkę – nelyginant lizduose žiopčiojantys paukščiukai; Homerui atrodė, kad jis puldinėja nuo lizdo prie lizdo, savo balsu maitina tuos paukščiukus, vis prašančius daugiau. Nuo jo skaitymo, kaip nuo maisto, jie netrukus apsnūsdavo, o pats Homeras dar ilgai negalėdavo užmigti. Dažniausiai gulėdavo nesumerkdamas akių ir klausydavosi, kaip tamsiame kambaryje tebeaidi seniai nuskambėjusio kasvakar kartojamo palaiminimo „princai“ ir „karaliai“. Kartais pagalvodavo, kad gal geriau būtų miegoti kūdikių kambaryje, liūliuojamam ritmingo nuolat pabundančių naujagimių verksmo.

Vyresni našlaičiai turėjo visokių erzinančių įpročių. Vienas iš seselės Ednos Džonų Vilburių miegodavo ant klijuotės; Homeras gulėdavo atsimerkęs ir laukdavo, kol išgirs, kaip tas vaikas šlapinasi lovoje. Kartais Homeras naktį jį pažadindavo, nuvesdavo į tualetą, nukreipdavo į reikiamą pusę mažytį jo pimpuką ir šnibždėdavo: „Daryk, Džonai Vilburi. Daryk *dabar*. *Čia*“. Berniukas, pastatytas ant kojų, bet nepabudęs,

nesišlapindavo – laukdavo, kol vėl atsidurs ant savo mielosios klijuotės, įprastoje lovos įduboje, šiltoje balutėje.

Retkarčiais, kai būdavo ypač suirzęs, Homeras Velzas naktį tiesiog atsistodavo prie Džono Vilburio lovos ir įsakmiai sušnibždėdavo berniukui į ausį: „Daryk!“ Rezultato sulaukdavo beveik akimirksniu!

Dar daugiau rūpesčių kėlė seselės Andželos sugalvotu vardu pavadintas vaikas, mažasis ligoniukas Fazis Stounas. Fazį kankino nuolatinis sausas kosulys. Fazio akys buvo ašarotos, paraudusios. Jis miegodavo palapinėje, kurioje buvo drėkinamas oras; baterijos sukamas vandens malūnėlis ir smulkius drėgmės lašelius sklaidantis vėdintuvas ūždavo visą naktį. Fazio Stouno krūtinė šniokštė tarsi gendantis varikliukas; šlapios, šaltos paklodės, kuriomis vaikas buvo atitvertas, plastėjo nelyginant didžiulio, beveik permatomo plaučio paviršius. Vandens malūnėlio ir vėdintuvo ūžesys, sukrečiantis Fazio Stouno švokštimas – visa tai susiliedavo Homero sąmonėje. Jeigu kuris nors iš tų trijų garsų staiga būtų nutilęs, vargu ar Homeras būtų iškart supratęs, kuriuos du dar girdi.

Daktaras Larčas Homerui sakė manąs, kad Fazis Stounas alergiškas dulkėms; tai, kad berniukas gimė ir kurį laiką miegodavo buvusioje lentpjūvėje, be jokios abejonės, neišėjo jam į gera. Vaikui, sergančiam lėtiniu bronchitu, sunku surasti įtėvius. Kas gi norės vežtis namo kosulį?

Galutinai išvargintas Fazio Stouno kosėjimo, kai trijų Fazio gyvybę šiaip taip palaikančių varikliukų – plaučių, vandens malūnėlio ir vėdintuvo – skleidžiami garsai atrodydavo tiesiog nebesuvokiami, Homeras tyliai nuslinkdavo į naujagimių kambarį. Ten visada būdavo arba seselė Andželа, arba seselė Edna; paprastai jos nemiegodavo – tupinėdavo apie kurį nors mažylį. Tačiau kartais, kai nė vienas kūdikis neverkdavo, snausdavo ir budinti seselė; tada Homeras Velzas ant pirštų galų prastypsendavo pro juos visus.

Sykį jis pamatė naktį naujagimių kambaryje stovinčią vieną iš motinų. Neatrodė, kad ji ieškotų savo kūdikio; apsirengu-

si vien ilgais ligoninės marškiniais, ji tiesiog stovėjo vidury naujagimių kambario, užsimerkusi, stengdamasi suimti į save visus to kambario kvapus ir garsus. Homeras bijojo, kad ta moteris pažadins ant budėtojos lovos užsnūdusią seselę Andželą. Seselė Andžela būtų labai ant jos supykusi. Iš lėto, kaip, jo manymu, reikėjo vesti lunatikę, Homeras palydėjo tą moterį atgal į gimdyvių kambarį.

Motinos dažnai nemiegodavo, kai Homeras užsukdavo į jas žvilgtelėti. Kartais jis kuriai nors paduodavo stiklinę vandens.

Moterys, kurios atvykdavo į Sent Klaudą darytis abortų, retai kada pasilikdavo nakvoti. Joms reikėjo mažiau laiko, kad atsigautų, negu gimdyvėms, be to, daktaras Larčas pastebėjo, kad joms geriausia atvažiuoti iš ryto, dar neprašvitus, ir išvažiuoti pavakary, kai tik sutemsta. Dieną kūdikių verksmas nebūdavo labai aiškiai girdimas – jį užgoždavo vyresnių našlaičių keliamas triukšmas ir gimdyvių bei seselių pokalbiai. Daktaras Larčas matė, kad nutraukti nėštumo atvykusios moterys ypač nuliūsta tik išgirdusios naujagimių riksmą. O naktį – be Džono Vilburio šlapinimosi ir Fazio Stouno kosulio – pabudusių kūdikių verksmas ir pelėdų ūkavimas būdavo vieninteliai garsai Sent Klaude.

Tai pastebėti nebuvo sunku: moterys, atvykusios darytis aborto, dar labiau sunerimsta, išgirdusios riksmą ar kitus naujagimių skleidžiamus garsus. Gimdymo laiko tiksliai nenumatysi, o abortus Larčas visada stengdavosi daryti iš ryto, anksti, kad moterys paskui turėtų visą dieną jėgoms atgauti ir pavakary galėtų išvykti namo. Kai kurioms reikėdavo keliauti gana toli – tokiais atvejais Larčas patardavo joms atvažiuoti į Sent Klaudą iš vakaro ir duodavo kokių nors stiprių migdomųjų, kad jos gerai pailsėtų; paskui jos dar turėdavo visą kitą dieną jėgoms atgauti.

Nusprendusios nakvoti ligoninėje, tos moterys niekada nebūdavo guldomos tame pačiame kambaryje, kur gulėdavo būsimos ar neseniai pagimdžiusios motinos. Homeras Velzas – kai

kankinamas nemigos vaikštinėdavo po prieglaudą – matydavo, jog tų viešnių veidai, kai jos miega, neatrodo nei labiau susirūpinę, nei ramesni negu moterų, tuoj gimdysiančių (arba jau pagimdžiusių) savo kūdikius. Kartais Homeras Velzas, žiūrėdamas į miegančių ir negalinčių užmigti moterų veidus, mėgindavo tarp jų įsivaizduoti ir savo motiną. Kur ji nekantravo grįžti – kai apmalš gimdymo skausmas? O gal apskritai nebuvo tokių namų, į kuriuos ji būtų norėjusi grįžti? Ir apie ką, kai ji gulėjo ligoninėje, galvojo jo tėvas – jeigu jis išvis žinojo, kad yra tėvas? Jeigu ji išvis žinojo, kas jis toks.

Moterys Homerą kalbindavo:

– Mokaisi? Nori būti daktaras?

– Ar būsi gydytojas, kai užaugsi?

– Ar tu vienas iš našlaičių?

– Kiek tau metų? Tavęs dar niekas neįsūnijo?

– Tave grąžino atgal?

– Tau čia patinka?

Jis atsakydavo:

– Gal ir būsiu daktaras.

– Žinoma, daktaras Larčas – geras mokytojas.

– Taip: vienas iš našlaičių.

– Beveik šešiolika. *Buvau* atiduotas įsūnyti, tačiau tai man, matyt, netiko.

– Aš *norėjau* sugrįžti.

– Žinoma, patinka!

Viena moteris – jau galudienė, su didžiuliu po įsitempusia antklode pūpsančiu pilvu – paklausė:

– Turi galvoje, kad, jeigu kas nors norėtų tave pasiimti ir įsisūnyti, tu nevažiuotum?

– Nevažiuočiau, – tarė Homeras Velzas. – Taigi.

– Net negalvotum apie tai? – paklausė ta moteris. Jis negalėjo į ją žiūrėti – atrodė, kad ji tuoj sprogs.

– Na, gal ir pagalvočiau, – pasakė Homeras Velzas. – Bet tikriausiai nuspręsčiau pasilikti čia, bent jau kol galiu čia padėti... suprantate, galiu būti naudingas.

Nėščia moteris pravirko.

– „...būti naudingas“, – ištarė, tarsi būtų iš Homero Velzo perėmusi įprotį kartoti sakinių pabaigas. Ji nutraukė žemyn antklodę ir pasikėlė marškinius; seselė Edna jau buvo ją apskutusi. Susidėjo rankas ant didžiulio pilvo. – Žiūrėk, – sušnibždėjo. – Nori būti naudingas?

– Taip, – tarė Homeras Velzas, sulaikęs kvėpavimą.

– Niekas nė karto neuždėjo rankos man ant pilvo, kad pajustų vaikelį, tik aš pati. Niekas nenorėjo priglausti ausies ir paklausyti, – pasakė moteris. – Nereikėtų gimdyti kūdikio, jeigu niekas nenori pajusti, kaip jis spardosi, arba paklausyti, kaip juda.

– Nežinau, – tarė Homeras Velzas.

– Gal tu nori jį paliesti arba pridėti ausį? – paklausė moteris.

– Gerai, – pasakė Homeras Velzas, uždėdamas ranką ant jos karšto, kieto pilvo.

– Pridėk ir ausį, – patarė moteris.

– Aha, – tarė Homeras.

Jis ausimi labai atsargiai prisilietė prie jos, bet ji staiga smarkiai prispaudė jo veidą sau prie pilvo; ji buvo tarsi būgnas – dzingt! pokšt! Tarsi įšilęs variklis – jau išjungtas, tačiau tebespragsintis nuo karščio. Jei Homeras būtų bent kartą buvęs prie vandenyno, būtų supratęs, kad ji kaip potvynis ir atoslūgis, kaip bangų mūša – kaip pirmyn ir atgal siūbuojanti jūra.

– Nereikėtų gimdyti kūdikio, jeigu nėra žmogaus, kuris norėtų užmigti štai čia padėjęs galvą, – sušnibždėjo moteris, tapšnodama tą vietą, prie kurios laikė šiurkščiai prispaudusi Homero veidą. „*Kur* „čia“?“ – galvojo Homeras, nes ant apvalaus jos pilvo nebuvo patogios vietos galvai padėti, jokio lygaus plotelio tarp krūtų ir pilvo apačios. Krūtys atrodė bent jau minkštesnės, tačiau Homeras žinojo, kad galvą turi laikyti ne ten. Girdėdamas visokius iš moters pilvo sklindančius garsus ir jausdamas judesius, jis negalėjo patikėti, kad ji išnešiojo

tik vieną kūdikį. Homeras Velzas manė, kad ta moteris tuoj pagimdys visą pulką mažylių.

– Nori būti naudingas? – tyliai ašarodama paklausė ji.

– Taip. Naudingas, – tarė Homeras.

– Tai miegok čia, – pasakė moteris.

Jos telaikomas jis apsimetė, jog miega, priglaudęs veidą prie to didžiulio ir kieto kaip akmuo būgno. Kad jai nubėgo vandenys, jis išgirdo pirmiau, negu ji pati tai pajuto, – buvo kietai įmigusi. Homeras nuėjo ir pakvietė seselę Edną, nepažadinęs moters, kuri prieš aušrą pagimdė septynis svarus sveriantį kūdikį, mergytę. Kadangi nei seselė Edna, nei seselė Andžela nebuvo įpareigotos duoti vardus mergaitėms, po kelių dienų vardą jai sugalvojo kažkas iš mergaičių skyriaus – tikriausiai ponia Grogan, kuriai patiko airiški vardai, o jeigu ponios Grogan vardų atsargos tąkart buvo išsibaigusios, tai gal mergaičių skyriaus sekretorė, kuri prastai spausdino mašinėle ir dėl kurios kaltės „Melodija“ tapo „Melonija“; sekretorė irgi mėgo duoti mažylėms vardus.

Homeras Velzas vėliau taip ir nesurado tos mergaitės tarp daugybės kitų, bet vis ieškojo, tarsi būtų turėjęs vilties, jog galės atpažinti ją vien todėl, kad visą naktį budėjo prie jos motinos, priglaudęs veidą prie krutančio jos pilvo.

Jis niekada jos neatpažins, be abejo. Juk prisiminė tik jos judesius tamsoje, jam po ausimi, ir kažkokį kliurksėjimą. Bet nesiliovė ieškojęs; atidžiai stebėdavo mergaites mergaičių skyriuje, lyg būtų tikėjęsis, kad ji kaip nors išsiduos.

Kartą jis netgi užsiminė apie tą savo slaptą žaidimą kalbėdamasis su Melonija, bet Melonija, kaip visada, tik pasišaipė.

– Ir ką gi ta mažė turėtų padaryti, kad tu suprastum, jog tai ji? – paklausė. – Kaip nors sugurguliuoti? Pabezdėti? O gal spirti tau į ausį?

Homeras Velzas ir pats žinojo, kad tiesiog žaidžia savotišką žaidimą – vienas, su savimi; našlaičiams tokie slapti žaidimai patinka. Pavyzdžiui, vienas iš seniausių našlaičių žaidžiamų žaidimų yra be jokio pagrindo manyti, kad tėvai nori juos

susigrąžinti – kad tėvai jų ieško. Tačiau Homeras juk praleido vakarą su paslaptingosios mergaitės motina; girdėjo, ką ši sakė apie jos tėvą – kad jam visa tai nerūpi. Homeras žinojo, kad paslaptingosios mergaitės tėvai jos *neieško*; gal todėl jis ir nusprendė jos ieškoti. Jeigu ta mažylė užaugs, jeigu ji žais įprastą našlaičių žaidimą, argi nebus geriau, jei *bent vienas* žmogus jos ieškos – nors ir toks pat kaip ji, našlaitis?

Daktaras Larčas mėgino su Homeru pasikalbėti apie Melonijos pyktį.

– Pyktis – juokingas dalykas, – pradėjo pokalbį daktaras, iš tikrųjų įsitikinęs, kad pyktis *nebūna* juokingas.

– Na, aš irgi manau, jog ta pastraipa, kur rašoma apie „saulelę“, na... skystoka, – tarė Homeras. – Tokias vietas skaitydamas net nusipurtai, tačiau Džeinė būtent taip ir pasakytų, ji taip ir kalba. Tai ką čia pakeisi? O Melonija tiesiog *įsiuto*.

Daktaras Larčas žinojo, kad Melonija – viena iš nedaugelio Sent Klaude tebegyvenančių našlaičių, gimusių ne prieglaudoje. Vieną ankstų rytą ją, ketverių ar penkerių metų mergaitę, kažkas tiesiog paliko prie ligoninės durų; ji visada atrodė per didelė pagal savo amžių, todėl niekas negalėjo tiksliai pasakyti, kiek jai tada buvo metų. Melonija prakalbo tik sulaukusi aštuonerių ar devynerių. Iš pradžių Larčas manė, kad ji, ko gero, protiškai atsilikusi, bet paskui paaiškėjo, kad ne.

– Melonija visados buvo pikta, – pasakė Homerui daktaras Larčas. – Nieko nežinom nei apie jos tėvus, nei apie kūdikystę; gal ir ji pati nežino, iš kur tas pyktis. – Larčas galvojo, ar reikia Homerui Velzui sakyti, kad Melonija buvo įdukrinta ir grąžinta atgal į prieglaudą dar daugiau kartų negu jis. – Melonijai nelabai sekėsi globėjų namuose, – atsargiai tarė daktaras Larčas. – Jeigu tau kada pasitaikytų proga jos paklausinėti, ką ji ten išgyveno... jeigu ji išvis norės apie tai kalbėti... gal jai ir pavyktų atsikratyti bent dalelės to savo pykčio.

– Paklausinėti, ką ji išgyveno... – tarė Homeras Velzas, purtydamas galvą. – Kažin... Niekada nemėginau su ja *kalbėtis*.

Daktaras Larčas jau gailėjosi, kad išsakė tą mintį. Gal Melonija prisimins savo pirmuosius globėjus ir papasakos Homerui apie juos; jie parsiuntė ją atgal į prieglaudą, nes ji atseit įkando jų šuniui, susigrūmusi su juo dėl kamuolio. Globėjai jaudinosi ne tik dėl tų grumtynių; jie pareiškė, kad Melonija šunį kandžiojo nuolat. Ištisas savaites po to atsitikimo ji vis prisėlindavo prie vargšo gyvulėlio ir staiga užpuldavo jį ėdantį arba kur užsnūdusį. Melonija buvo apkaltinta, kad išvarė šunį iš proto.

Iš antrųjų ir trečiųjų globėjų namų Melonija pabėgo; esą tų šeimų vyrai – arba tėvai, arba broliai – prie jos priekabiavo. Ketvirtieji globėjai tvirtino, kad pati Melonija lytiškai priekabiavo prie kito vaiko – jaunesnės mergaitės. O dėl penktųjų globėjų, tai tie sutuoktiniai po kurio laiko išsiskyrė – dėl Melonijos santykių su galimu įtėviu; žmona sakė, kad jos vyras suvedžiojo Meloniją, o šis dievagojosi, kad pati Melonija sugundė („tiesiog užpuolė") jį. Melonija nė nemėgino išsisukinėti. „Niekas manęs nesuvedžiojo ir nesuvedžios!" – išdidžiai pareiškė poniai Grogan. Apie šeštąją globėjų porą galima pasakyti tik tai, kad vyras netrukus po Melonijos atvykimo į jų namus mirė nuo širdies priepuolio, o žmona grąžino mergaitę atgal į Sent Klaudą, nes nesijautė galėsianti auginti ją viena. (Melonija poniai Grogan tik tarstelėjo: „Tai jau tikrai! Kur ji galės!")

Staiga daktaras Larčas pagalvojo, kad Homeras gali visa tai išgirsti iš pačios Melonijos, ir gerokai sunerimo. Jis baiminosi, kad bus padaręs Homerą Velzą savo mokiniu, padedančiu dirbti sunkų darbą Sent Klaude; kita vertus, daktaras Larčas kartais negalėdavo atsispirti norui apsaugoti tą berniuką nuo nemalonios tikrovės.

Kaip ir galima buvo tikėtis, seselė Andžela sakė, kad Homeras Velzas „tikras angelas", o seselė Edna, savaime suprantama, vis šnekėjo, koks jis „tobulas" ir „tyras", tačiau daktarui Larčui

nerimą kėlė tai, kad Homeras nuolat mato likimo nuskriaustas moteris, kurioms reikia Sent Klaude teikiamų paslaugų, – tas išeinančias motinas, į kurias žiūrėdamas – ir klausydamasis jų gyvenimo istorijų – berniukas, be abejo, mėgina įsivaizduoti savo motiną. O tos susirūpinusios švariai išgrandytos moterys, kurios išeina nepalikusios nieko (tik „apvaisinimo padarinius“), – kokį įspūdį berniukui daro *jos*?

Homeras Velzas buvo gero, atviro veido; turėdamas tokį veidą, nieko nenuslėpsi, jame matyti visi jausmai, visos mintys – taip pat, kaip medžių neužstotame ežere atsispindi visoks oras. Norėjosi paimti Homerą už rankos, žiūrėti jam į akis ir viską išsipasakoti; daktaras Larčas nerimavo dėl kai kurių dalykų, kuriuos Homeras galėjo išgirsti besiklausydamas moterų gyvenimo istorijų, – ne tik dėl to, kas buvo šlykštu, bet ir dėl daugybės galimų pamąstymų bei pasiteisinimų.

O dabar dar Melonija, neabejotinai įtakinga mergaičių skyriaus sunkiasvorė, sutrikdė berniuką savo pykčiu, kuris, daktaro Larčo manymu, buvo tik pradžia, ledkalnio viršūnė, menka tos merginos galių dalelė; jos galimybės auklėti Homerą Velzą atrodė siaubingos ir milžiniškos.

Prisidėti prie Homero auklėjimo Melonija nusprendė jau kitą vakarą, kai jis vėl turėjo skaityti knygą mergaičių skyriuje. Homeras atėjo anksti (tikėjosi anksčiau ir išeisiąs), bet pamatė, kad mergaičių miegamajame baisi netvarka. Daugelis mergaičių dar negulėjo lovose – kai kurios, išvydusios jį, ėmė spiegti; jų kojos buvo plikos. Homeras suglumo; stovėjo po palubėje kabančia elektros lempute ir nesėkmingai dairėsi jam visuomet malonios ponios Grogan, abiem rankom spausdamas prie savęs *Džeinę Eir*, – tarsi būtų bijojęs, kad įsišėlusios mergaitės ją iš jo atims.

Jis pastebėjo, kad Melonija jau sėdi savo įprasta poza, kaip visada pusnuogė. Sutikęs jos skvarbų, bet jokios nuomonės nereiškiantį žvilgsnį, Homeras vis suko akis į šalį, arba žemyn, arba į savo rankas, laikančias knygą.

– Ei, tu, – pasakė Melonija – ir jis išgirdo, kaip visos kitos mergaitės tuoj pat nuščiuvo. – Ei, tu, – pakartojo Melonija. Pažvelgęs į ją, Homeras pamatė, kad ji atsiklaupusi ant lovos ir atkišusi jam didžiausią nuogą užpakalį, kokį tik jis kada buvo regėjęs. Ant vienos įsitempusios jos šlaunies tamsavo kažkoks melsvas šešėlis (gal mėlynė); tarp kraupiai atrodančių sėdmenų, lyg tarp išsipūtusių skruostų, buvo tamsus taškas – tarsi į Homerą žiūrinti akis. – Ei, *Saulele,* – pašaukė Melonija Homerą, nuraudusį kaip tekanti ar besileidžianti saulė. – Ei, Saulele, – meiliai sušnibždėjo, duodama našlaičiui Homerui Velzui savo pačios sugalvotą vardą: *Saulelė.*

Kai Homeras daktarui Larčui papasakojo, ką Melonija jam padarė, daktaras Larčas suabejojo, ar buvo protinga liepti Homerui skaityti ir mergaičių skyriuje. Kita vertus, Larčas suvokė, kad leisdamas berniukui nebedirbti to nemalonaus darbo savotiškai pažemintų jo pareigas; Homeras, ko gero, jaustųsi pralaimėjęs. Našlaičių prieglaudoje reikia būti ryžtingam; pajutęs, kad jam trūksta ryžto, – kai reikėdavo apsispręsti dėl Homero Velzo, – Vilburis Larčas suprasdavo, jog išgyvena normalius tėviškus jausmus. Mintis, kad leido sau tapti tėvu ir kankintis dėl tėviško neryžtingumo, daktarą Larčą taip slėgė, kad jis tuoj pat imdavo ieškoti išganingos eterio teikiamos ramybės, – eterio jam prireikdavo vis dažniau.

Sent Klaudo prieglaudoje nebuvo užuolaidų. Ligoninės vaistinė buvo kampinis kambarys, su langais į pietus ir į rytus; kaip tik dėl to lango į rytus, seselės Ednos nuomone, daktaras Larčas taip anksti ir keldavosi. Atrodydavo, kad ant baltos geležinės ligoninės lovos niekas nė nebuvo prigulęs; daktaras Larčas paskutinis eidavo miegoti ir pirmas pabusdavo – todėl ir sklido kalbos, kad jis išvis niekada nemiega. Niekas neabejojo, kad jeigu jis kada ir snusteli, tai ne kur kitur, tik vaistinėje. Naktimis jis rašydavo, sėdėdavo prie rašomosios mašinėlės seselės Andželos kabinete. Abi seselės jau seniai buvo pamir-

šusios, kodėl tas kambarys vadinamas seselės Andželos kabinetu; tai buvo vienintelis kabinetas Sent Klaudo prieglaudoje ir daktaras Larčas visada ten rašydavo. Kadangi vaistinė buvo jo miegamasis, gal daktarui Larčui tiesiog norėjosi sakyti, kad kabinetas priklauso ne jam.

Vaistinėje buvo dvejos durys (vienos į tualetą bei dušą); dėl tų durų mažame kambarėlyje buvo sunku gražiai sustatyti baldus. Kai yra langai į pietus ir į rytus bei durys ir šiaurinėje sienoje, ir vakarinėje, nebelieka laisvos sienos, į kurią galėtum ką nors *atremti*. Asketiška lova tilpo po langu į rytus. Uždarytos ir užrakintos spintos su trapiomis stiklinėmis durelėmis stovėjo surikiuotos aplink stalą vidury kambario tarytum nevykusiai išraitytas labirintas; kadangi tai buvo vaistinė, atrodė visai normalu, kad vaistai, eterio skardinukės ir kitos nedidelėms operacijoms daryti reikalingos priemonės sudėtos matomiausioje vietoje, tačiau Larčas šitaip viską sutvarkė dėl savų priežasčių. Spintelių labirintą vidury kambario jis išraitė ne tik tam, kad galėtų laisvai prieiti prie durų į koridorių ir į tualetą, bet ir kad nuo durų į koridorių, kurios, kaip ir visos kitos durys našlaičių prieglaudoje, buvo be užrakto, nebūtų matyti lovos.

Spintelėmis užgriozdintoje vaistinėje Larčas galėdavo bent kiek pasislėpti, kai norėdavo pasimėgauti eteriu. Kaip jam patikdavo laikyti rankoje tą ketvirčio svaro skardinukę! Kad svaigintumeisi eteriu, turi būti prityręs, turi mokėti tai daryti. Etilo eteris aitraus kvapo, bet lakus, nors ir dukart sunkesnis už orą; eteriu sukelti nejautrą, – kai pacientas, užuodęs dusinantį dvoką, puola į paniką, – visai kas kita. Jautresnėms pacientėms Larčas į kaukę iš pradžių įlašindavo penkis ar šešis lašelius apelsinų aliejaus. Jam pačiam tokios aromatingos įžangos, vaisiais kvepiančios apgaulės, nereikėjo. Jis visada dar išgirsdavo bumbtelėjimą, kai padėdavo eterio skardinukę ant grindų, šalia lovos, bet kartais nebematydavo, kaip atsigniaužę pirštai paleidžia kaukę; marle apvyniotas popierinis kūgio pavidalo piltuvėlis – stumiamas iškvepiamo oro – nukrisdavo į

šalį. Larčas paprastai jausdavo, kokia suglebusi jo ranka, laikiusi kaukę; keista, kad būtent ta ranka pirmiausia ir sujudėdavo jam bundant – dažniausiai siekdavo kaukės, kurios ant veido nebebūdavo. Larčas girdėdavo balsus už durų – jei kas nors jį šaukdavo – ir žinodavo, kad jam užteks laiko atsipeikėti.

– Daktare Larčai? – sakydavo seselė Andžela arba Edna, arba Homeras Velzas; to pakakdavo, kad Larčas grįžtų iš ten, kur jį būdavo nuskraidinęs eteris.

– Aš čia! – atsiliepdavo jis. – Ilsiuosi.

Šiaip ar taip, tai buvo vaistinė; ligoninių vaistinėse visada kvepia eteriu. Ir kas galėjo stebėtis tuo, kad žmogus, kuris tiek daug dirba ir mažai miega (o gal ir išvis nemiega), kartais prigula snustelėti dieną?

Ne kas kitas, o Melonija, kalbėdamasi su Homeru Velzu, pirma užsiminė apie slaptus daktaro Larčo įpročius ir nepaprastus sugebėjimus.

– Klausyk, Saulele, – pasakė Melonija Homerui, – kaip čia yra, kad tavo mylimiausias daktaras nežiūri į moteris? Tikrai nežiūri – patikėk. Nežiūri net į mane, o šiaip jau į mane žiūri visi vyrai – visur, visada – ir vyrai, ir berniukai. Netgi tu, Saulele. Ir tu į mane žiūri.

Bet Homeras Velzas nusuko akis.

– Ir kokiu ten kvapu nuo jo trenkia? – paklausė Melonija.

– Eterio, – tarė Homeras Velzas. – Jis juk gydytojas. Kvepia eteriu.

– Nori pasakyti, jog tai normalu?

– Taip.

– O koks nors pieninininkystės fermos savininkas? – klastingai paklausė Melonija. – Jis turėtų atsiduoti pienu ir karvių mėšlu, taip?

– Taip, – atsargiai tarė Homeras Velzas.

– Ne, Saulele, – pasakė Melonija. – Tavo mylimiausias daktaras eteriu tvoskia taip, tarsi būtų jo prisigėręs – tarsi jo gyslomis tekėtų eteris.

Homeras nesiginčijo. Tamsus jo viršugalvis vos siekė Melonijos petį. Juodu ėjo medkirčių nuplikintu ir erozijos išėstu paupiu toje Sent Klaudo dalyje, kur apleisti pastatai tebebuvo apleisti; upė ten buvo išgraužusi ne tik krantą, bet ir namų pamatus; tiesą sakant, kai kurie iš tų namų išvis neturėjo nei tinkamų pamatų, nei rūsių – jie stovėjo ant polių, dabar jau matomų, pūvančių vandenyje prie pat upės krašto.

Namas, kuris Homerui su Melonija labiausiai patiko, buvo su prieangiu, statytu ne taip, kad kyšotų virš upės, bet dabar jau kyšančiu; pro aplaužytų medinių grindų tarpus buvo matyti apačioje srūvantis drumzlinai mėlynas vanduo.

Šis namas kadaise, matyt, buvo savotiškas šiurkščių senojo Sent Klaudo lentpjūvėse bei miško medžiagos sandėliuose dirbusių vyrų bendrabutis; neatrodė pakankamai stilingas, kad jame būtų galėję gyventi viršininkai ar bent jau brigadininkai, – Ramzio popieriaus bendrovės darbuotojai turėjo kambarius kekšių viešbutyje. O tokiuose namuose kaip šis gyveno lentpjoviai, krovėjai, sandėlių darbininkai, taip pat vyrai, kurie plukdydavo rąstus upe, išardydavo jų sangrūdas, kurie vilkikais ištraukdavo juos iš vandens ir pjaustydavo pakrantėse.

Paprastai Homeras su Melonija į namo vidų neidavo, stoviniuodavo prieangyje. Viduje buvo tik tuščia bendra virtuvė ir daugybė prišnerkštų kambarėlių su gultais – suplėšytuose čiužiniuose knibždėjo pelės. Kadangi netoli buvo geležinkelis, kartais čia užklysdavo valkatos ir netrukus vėl išsinešdindavo, kaip šunys pažymėję savo teritoriją – primyžčioję aplink pelių mažiausiai apgraužtus čiužinius. Nors langai buvo be stiklų ir žiemą vėjas pripustydavo kambarius sniego kone iki pusės, pastato viduje tvyrojo neišvėdinamas šlapimo dvokas.

Vieną dieną, priviliota menkos pavasario saulės, ant medinių prieangio grindų šildėsi juoda gyvatė, dar vangoka nuo šalčio; ją pamačiusi Melonija tarė Homerui Velzui: „Žiūrėk, Saulele“. Kaip tokia stambi mergina, ji stebėtinai vikriai sugriebė prisnūdusią gyvatę už galvos. Tai buvo pieniškoji gyvatė – be-

veik trijų pėdų ilgumo; ji apsivyniojo Melonijai apie ranką, tačiau Melonija laikė ją taip, kaip reikia: už galvos, tvirtai, bet nedusindama. Pagavusi ji tarytum nebekreipė dėmesio į tą gyvatę; stebėjo dangų, lyg laukdama kokio ženklo, ir toliau kalbėjosi su Homeru Velzu.

– Tavo mylimiausias daktaras, Saulele, – pasakė Melonija, – žino apie tave daugiau, negu tu manai. Apie mane gal irgi daugiau, negu man atrodo.

Homeras nesiginčijo. Jis prisibijojo Melonijos, ypač dabar, kai Melonija turėjo rankoje gyvatę. „Ji gali ir mane šitaip sučiupti, – galvojo jis. – Gali man ką nors padaryti su ta gyvate."

– Ar kada galvoji apie savo motiną? – paklausė Melonija, kažko tebeieškodama danguje. – Ar norėtum žinoti, kas ji, kodėl tavęs neaugino, kas tavo tėvas... ir visa kita, supranti?

– Taip, – tarė Homeras Velzas, neatitraukdamas akių nuo gyvatės. Ši vyniojosi Melonijai apie ranką; paskui staiga atsileido ir nukabo kaip virvė; paskui ėmė tampytis – darėsi tai storesnė, tai plonesnė. Nedrąsiai prisiglaudė prie didžiulės Melonijos šlaunies ir galiausiai, turbūt nusprendusi, jog taip bus saugiau, apsiraitė apie storą Melonijos liemenį – vos jį apimdama.

– Man sakė, kad buvau palikta prie durų, – tarė Melonija. – Gal tai tiesa, o gal ir ne.

– Aš čia ir gimiau, – pasakė Homeras Velzas.

– Taip tau sakė, – tarė Melonija.

– Vardą man davė seselė Andžela, – pateikė įrodymą Homeras.

– Seselė Andžela arba seselė Edna būtų davusios tau vardą ir jei būtum *paliktas*, – tarė Melonija. Ji vis dar žiūrėjo į dangų ir nekreipė dėmesio į gyvatę.

„Ji už mane didesnė ir vyresnė, ir žino daugiau negu aš, – galvojo Homeras Velzas. – Be to, ji turi gyvatę", – priminė sau, nusprendęs nuleisti negirdomis ir šiuos Melonijos žodžius.

– Saulele, – atsainiai pasakė Melonija. – Tu tik pagalvok: jeigu gimei čia, Sent Klaude, tai turėtų būti įregistruota. Tavo mylimiausias daktaras žino, kas tavo motina. Privalėjo įrašyti jos vardą į bylą. Apie tave turi būti kas nors parašyta. Toks įstatymas.

– Įstatymas, – bejausmiu balsu pakartojo Homeras Velzas.

– Pagal įstatymą turėtum būti įregistruotas, – tarė Melonija. – Raštu – turi būti įrašas, byla. Tu – istorijos dalis, Saulele.

– Istorijos dalis, – pakartojo Homeras Velzas. Jis įsivaizdavo daktarą Larčą, sėdintį prie rašomosios mašinėlės seselės Andželos kabinete; jeigu yra kokia gimimo įrašų knyga, ji tikriausiai ten.

– Jeigu nori sužinoti, kas tavo motina, – kalbėjo Melonija, – tau reikia tik pažiūrėti. Tiesiog paieškok savo byloje. Galėtum paieškoti ir ko nors apie mane, jeigu jau žiūrėsi. Kadangi taip gerai skaitai, Saulele, neturėtum ilgai užtrukti. Be to, tuos įrašus skaityti bus įdomiau negu *Džeinę Eir*. Jau vien mano byla bus įdomesnė, galiu lažintis! O ką žinai, kas parašyta apie tave?

Homeras išdrįso atitraukti akis nuo gyvatės. Pro skylę prieangio grindyse pažvelgė į kažkokią apačioje plaukiančią nuolaužą; gal tai srovės nešama nulūžusi medžio šaka arba vyriškas batas – o gal žmogaus koja? Išgirdęs švilpesį, tarsi gerai įsukto botago garsą, tuoj pat pasigailėjo, kad buvo akimirką užsimiršęs; vos spėjo pasilenkti; Melonija susikaupusi tebežiūrėjo aukštyn. Ji suko ir suko gyvatę sau virš galvos, tačiau visas jos dėmesys buvo sutelktas į dangų – ne į kokį nors ten pasirodžiusį ženklą, o į rudagalvį vanagą. Vanagas kybojo virš upės, tarytum tingiai sklendė ratu, iškilęs aukštai į orą, kaip visada sklendžia medžiojantys vanagai. Melonija švystelėjo gyvatę palei upės paviršių; vanagas nėrė paskui grobį, smigo žemyn anksčiau, negu gyvatė įkrito į vandenį ir gelbėdamasi ėmė plaukti sausumos link. Ji nesistengė priešintis smarkiai tėkmei, plaukė pasroviui, tokia kryptimi, kad

kuo greičiau pasiektų vandens išgraužą po krantu ar tankų paparčių sąžalyną.

– Žiūrėk, Saulele, – tarė Melonija. Už gerų dešimties jardų nuo kranto vanagas pačiupo plaukiančią gyvatę ir nešėsi ją, besiraitančią ir geliančią, vis aukščiau. – Noriu tau dar kai ką parodyti, – pasakė Melonija, dabar, kai viskas buvo aišku, jau nukreipusi žvilgsnį nuo dangaus.

– Gerai, – tarė Homeras Velzas – išpūtęs akis ir pastatęs ausis. Iš pradžių atrodė, kad su nemažai sveriančia, ir dar krutančia, gyvate vanagui bus sunku pakilti, bet kuo aukščiau jis kilo, tuo lengviau plasnojo sparnais – tarsi oras viršuje būtų buvęs kitoks negu prie žemės, kur klestėjo gyvatė.

– Saulele! – nekantriai pašaukė Melonija. Ji nusivedė Homerą į senojo namo vidų, paskui laiptais aukštyn, į vieną iš tamsiausių kambarių su gultais. Kvapas tame kambaryje atrodė toks, lyg ten kažkas būtų – galbūt kažkas gyvas, – bet buvo pernelyg tamsu, kad galėtum įžiūrėti pelių užplūstus čiužinius ar kokį kūną. Melonija atstūmė ant vieno vyrio kabančią aplūžusią langinę ir atsiklaupė ant čiužinio prie sienos, matomos pro langinės nebedengiamą lango pusę įsiskverbusioje dienos šviesoje. Prie tos sienos buvo prismeigta sena nuotrauka – maždaug ten, kur kadaise, matyt, buvo kažkieno lovos galvūgalis; nuo surūdijusio smeigtuko per visą rusvų atspalvių nuotrauką ėjo žemyn nutekėjusių rūdžių ruoželis.

Homeras jau buvo apžiūrėjęs kitas nuotraukas, kituose kambariuose, bet šitą kažkodėl praleidęs. Tos, kurias prisiminė, buvo kūdikių nuotraukos, ir tikriausiai motinų bei tėvų – kaip tik tokios šeimų nuotraukos, kokios visada domina našlaičius.

– Žvilgtelk į šitą, Saulele, – tarė Melonija. Ji mėgino nagu atkrapštyti berods daugybę metų sienoje išbuvusį smeigtuką. Homeras atsiklaupė šalia jos, ant pūvančio čiužinio. Ne iš karto suprato, ką mato nuotraukoje; galbūt jo dėmesį blaškė tai, kad jis staiga suvokė taip arti Melonijos atsidūręs pirmą kartą nuo tos dienos, kai jų kojos buvo surištos per porines lenktynes.

Kai Homeras pagaliau suprato, kas tai per nuotrauka (jeigu ne kam ji buvo padaryta, tai bent jau kas joje pavaizduota), jam pasidarė nesmagu į ją žiūrėti, juo labiau klūpant šalia Melonijos. Kita vertus, jis numanė, jog bus apkaltintas bailumu, jeigu nusuks žvilgsnį į šalį. Tikrovė nuotraukoje atrodė gerokai iškreipta; tokie paveiksliukai buvo daromi daugelyje fotografijos studijų dvidešimto amžiaus pradžioje; nuotraukos pakraščiai buvo pagražinti pripieštais debesėliais ir lyg aptraukti gedulinga, o gal pagarbią baimę keliančia migla; galėjai pamanyti, kad keista scena, kurią matai, nufotografuota labai stilingame rojuje arba pragare.

Homeras Velzas nusprendė, jog tai veikiausiai pragaras. Nuotraukoje buvo pavaizduota ilgakojė mergina su žemaūgiu poniu. Nuoga mergina, išskėtusi savo ilgas kojas, gulėjo ant kilimo, – neaišku, ar persiško, ar rytietiško (Homeras Velzas nežinojo, kuo jie skiriasi), – o ponis stovėjo ją apžergęs, pasisukęs į kitą pusę. Jo galva buvo nuleista žemyn, lyg jis būtų norėjęs atsigerti ar parupšnoti žolės, snukis prikištas prie pat vešlių merginos gaktos plaukų; iš snukio išraiškos galėjai suprasti, kad ponis šiek tiek nejaukiai jaučiasi prieš fotoaparatą, arba gėdijasi, arba tiesiog yra kvailas. Ponio lyties organas atrodė ilgesnis ir storesnis negu Homero Velzo ranka, tačiau iš pažiūros gana sportiška mergina stipriomis rankomis laikė jį prilenkusi sau prie burnos. Jos kaklas buvo išriestas, žandai išsipūtę, lyg ji seniai gulėtų sulaikiusi kvapą; akys išsprogusios; bet veido išraiška vis tiek tokia, kad nesuprasi, ar ta mergina tuoj pratrūks juoku, ar jau dūsta su ponio organu burnoje. Gauruotas ponio snukis atrodė kupinas apsimestinio abejingumo – gyvulys tarytum stengėsi išlikti orus.

– Pasisekė poniui, ar ne, Saulele? – paklausė Melonija, tačiau Homeras Velzas pajuto, kaip jam rankas ir kojas nukratė drebulys – tą akimirką, kai staiga įsivaizdavo fotografą, šitaip bjauriai manipuliavusį ir mergina, ir poniu, ir rojaus debesimis arba pragaro dūmais. „Bent jau šiame pasaulyje tokios miglos tai tikrai nebūna“, – galvojo Homeras. Pašiurpęs jis tarsi iš-

vydo prieš akis šmėstelėjusį ir tuoj pat pradingusį nelemtąjį tamsaus kambariuko genijų, sukūrusį tą paveikslėlį. Daug sunkiau Homerui buvo atsikratyti minčių apie žmogų, miegojusį ant čiužinio, ant kurio atsiklaupę juodu su Melonija dabar tarytum meldėsi, žiūrėdami į didžiausią to žmogaus brangenybę. Kažkoks miško ruošos darbininkas būtent šią nuotrauką norėjo matyti vos prabudęs; šis ponio ir merginos portretas jam, ko gero, atstojo šeimą. Tai Homerui ir buvo skaudžiausia: įsivaizduoti pavargusį žmogų Sent Klaudo darbininkų miegamajame, įbedusį akis į merginą su poniu, neturintį jokio širdžiai mielesnio atvaizdo – nei kūdikio, nei motinos, nei tėvo, nei žmonos, nei mylimosios, nei brolio, nei draugo.

Bet nors jam ir buvo skaudu, Homeras Velzas niekaip negalėjo nusisukti nuo tos nuotraukos. Melonija stebinamai švelniai, mergaitiškai tebeknibinėjo surūdijusį smeigtuką – labai apdairiai, nė akimirką neužstodama paveikslėlio Homerui.

– Jei pavyks nukrapštyti nuo sienos, – tarė, – padovanosiu tau.

– Man nereikia, – pasakė Homeras Velzas, bet nebuvo tuo įsitikinęs.

– Žinoma, kad reikia, – tarė Melonija. – *Man* tai čia tikrai nėra nieko įdomaus. Poniai man nerūpi.

Galiausiai ištraukusi smeigtuką iš sienos, Melonija pamatė, kad nusilaužė nagą ir įsidrėskė virš jo esančią odelę; keli mažyčiai jos kraujo lašiukai dar labiau ištepė nuotrauką – netrukus išdžiūvę jie pasidarė beveik tokios pat spalvos kaip rūdžių ruoželis, einantis per ponio karčius ir merginos šlaunį. Melonija įsikišo pirštą su nulaužtu nagu į burną ir padavė nuotrauką Homerui Velzui.

Paskui, spausdama pirštą prie apatinių dantų, juo šiek tiek atitraukė apatinę lūpą.

– Juk *supranti*, ar ne, Saulele? – paklausė Homero Velzo. – Supranti, ką ta moteris daro poniui?

– Taip, – tarė Homeras Velzas.

– Gal norėtum, kad tau padaryčiau, ką ta moteris daro poniui? – paklausė Melonija. Ji kyštelėjo pirštą dar giliau į burną ir apėmė jį lūpomis, virš antrojo sąnario; taip ir laukė Homero atsakymo, tačiau Homeras nuleido jos klausimą negirdomis. Tada Melonija ištraukė šlapią pirštą iš burnos ir pridėjo jo galiuką prie sučiauptų Homero lūpų. Homeras nė nekrustelėjo; žinojo, kad jeigu pažiūrės į jos pirštą, jo akys atrodys žvairos. – Jeigu nori, kad tau tai padaryčiau, Saulele, – tarė Melonija, – turi tik atnešti man mano bylą – įrašus apie mane. – Ji šiek tiek per smarkiai spaudė pirštą jam prie lūpų.

– Žinoma, kai ieškosi bylos apie mane, gali pažiūrėti ir kas parašyta apie tave, jeigu tau įdomu, – pridūrė Melonija. Ji patraukė pirštą. – Duok man savo pirštą, Saulele, – tarė, bet Homeras Velzas, abiem rankom suėmęs nuotrauką, nusprendė verčiau nereaguoti į tą prašymą. – Nagi! – įkalbinėjo Melonija. – Neskaudės. – Homeras ištiesė jai kairę ranką, o nuotrauką laikė dešinėje; tiesą sakant, atkišo sugniaužtą kumštį, todėl ji pirmiausia turėjo atlenkti jo pirštus, tik paskui galėjo apžioti kairį jo smilių. – Žiūrėk į nuotrauką, Saulele, – pasakė Melonija; jis darė ką liepiamas. Ji baksnojo jo pirštu sau į dantis, tuo pat metu sakydama: – Tik atnešk man tą bylą. Pats supranti, ką už tai gausi. Turėk nuotrauką ir galvok apie tai.

Iš tikrųjų Homeras galvojo apie ką kita: jam atrodė, kad tas nerimą keliantis žiūrėjimas į nuotrauką, atsiklaupus šalia jo pirštą į burną įsikišusios Melonijos, ant čiužinio, kuriame knibžda daugybė pelių, truks amžinai. Bet staiga pasigirdo toks šiurpus *dunkstelėjimas* ant namo stogo, – tarsi iš dangaus būtų nukritęs koks negyvėlis, o paskui jau tylesnis bildesys (tarsi negyvėlis būtų atšokęs), – kad Melonija, Homerui nespėjus ištraukti piršto jai iš burnos, smarkiai jį sukando. Vis dar klūpodami, juodu puolė vienas kitam į glėbį; tvirtai apsikabino ir sulaikė kvėpavimą. Homeras Velzas jautė, kaip daužosi jo širdis prie Melonijos krūtų.

– *Kas*, po velnių, čia buvo? – paklausė Melonija.

Homeras Velzas vėl nuleido jos klausimą negirdomis. Įsivaizdavo miško ruošos darbininko, kurio nuotrauką laiko paėmęs, šmėklą; lentpjūvės juodadarbio kūną, nusileidžiantį ant stogo; žmogų su aprūdijusiais pjūklais abiejose rankose; žmogų, kurio ausys per amžius girdės tik pjūklų geležčių žviegimą. Kai tas negyvas kūnas dunkstelėjo ant apleisto namo stogo, Homeras ir pats tarėsi girdįs iš praeities atsklindantį šaižų pjūklų zvimbesį – tačiau koks ten spigus riksmas, beveik kaip žmogaus, prasiskverbė pro tolimą triukšmą? „Tarsi kas verktų, – pagalvojo Homeras, – tarsi plonyčiais balseliais klyktų kūdikiai ant kalvos, pirmieji Sent Klaudo našlaičiai.“

Karštu skruostu jis jautė, kaip pulsuoja Melonijos kaklas. Atrodė, kad kažkas lengvučiais, vos girdimais žingsniais vaikščioja po stogą – lyg šmėklos kūnas, nukritęs iš dangaus, vėl virstų dvasia.

– Dievulėliau! – tarė Melonija, atstumdama Homerą Velzą nuo savęs – taip smarkiai, kad tas atsitrenkė į sieną. Išgirdusi Homero sukeltą triukšmą, dvasia ant stogo ėmė lakstyti greičiau ir išleido veriamą dviejų skiemenų garsą – tai buvo lengvai atpažįstamas rudagalvio vanago riksmas.

– *Kyy-joo!* – riktelėjo vanagas.

Melonija vanago riksmo, matyt, neatpažino ir pradėjo spiegti, o Homeras iš karto suvokė, kas vaikšto ant stogo; jis pasileido laiptais žemyn ir pripuolė prie aplūžusių prieangio turėklų. Dar spėjo pamatyti, kaip vanagas kyla į viršų; šįkart atrodė, kad gyvatę nešti jam jau lengviau – ji kabėjo visiškai išsitiesusi, kaip svambalo virvelė. Buvo sunku suprasti, ar vanagas tiesiog neišlaikė gyvatės, ar numetė ją tyčia – žinodamas, jog tokiu būdu neabejotinai, galima sakyti, netgi meistriškai, ją užmuš. Kad ir kaip ten būtų, iš aukštai ant stogo nukritusi gyvatė tikrai nusibaigė, ir ją negyvą nusinešti vanagui buvo daug lengviau negu besirangančią tarp nagų ir vis kertančią į krūtinę. Homeras pastebėjo, kad gyvatė šiek tiek ilgesnė, bet ne tokia stora kaip ponio lyties organas.

Melonija sunkiai gaudydama kvapą stovėjo prieangyje šalia Homero. Kai vanagas dingo iš akių, ji pakartojo savo pažadą.

– Turėk nuotrauką ir galvok apie tai, – pasakė.

Homeras Velzas ir neliepiamas būtų „apie tai" galvojęs. Jis tiek daug visko turėjo apmąstyti!

„Paauglystė, – rašė Vilburis Larčas. – Ar ne tada pirmą kartą gyvenime suvokiame, jog yra kai kas baisaus, ką slepiame nuo tų, kurie mus myli?"

Homeras Velzas pirmą kartą gyvenime kai ką slėpė nuo daktaro Larčo – ir nuo seselės Andželos, ir nuo seselės Ednos. Kartu su ponio lyties organą apžiojusios merginos nuotrauka Homeras Velzas slėpė ir pirmuosius savo nuogąstavimus dėl švento Larčo. Kartu su nuotrauka jis paslėpė ir pirmąjį savo geismą – sužadintą ne tik tos merginos su įspūdingu ponio įnagiu burnoje, bet ir padrąsinamai nuskambėjusio Melonijos pažado. Kartu su nuotrauka (kurią Homeras laikė įkišęs tarp savo lovos čiužinio ir geležinių spyruoklių) buvo paslėptas ir jo nerimas dėl to, ką gali sužinoti iš vadinamųjų bylų – iš įsivaizduojamo įrašo apie jo gimimą Sent Klaudo prieglaudoje. Netoli tos nuotraukos, į kurią Homerui vis labiau norėjosi žiūrėti, slypėjo ir jo motinos gyvenimo istorija.

Jis išsitraukdavo tą nuotrauką iš po čiužinio ir žiūrėdavo į ją tris ar keturis kartus per dieną; naktį, kai negalėdavo užmigti, įbesdavo į ją žvilgsnį užsidegęs žvakę – blankioje, snaudulingoje šviesoje merginos akys atrodydavo ne taip baisiai išsprogusios, o kai liepsna suvirpėdavo, Homeras tardavosi matąs, kaip kruta jos skruostai. Virptelėjusi žvakės šviesa tarytum sujudindavo ir ponio karčius. Vieną naktį, žiūrėdamas į nuotrauką, Homeras išgirdo, kaip Džonas Vilburis prišlapino lovą. Tačiau dažniausiai jis į tą nuotrauką spoksodavo klausydamasis dramatiško Fazio Stouno švokštimo – vaiko plaučių, vandens malūnėlio ir vėdintuvo skleidžiamų garsų kakofonija kaip tik

pritiko prie keisto moters ir ponio suartėjimo, kurį Homeras Velzas buvo gerai įsiminęs ir puikiai įsivaizdavo.

Homero nemiga pasidarė kitokia; daktaras Larčas tai pastebėjo. O gal slapukaujančiam Homerui tik atrodė, kad daktaras Larčas jį stebi? Larčas *visada*, kai tik Homeras vėlai vakare ant pirštų galų sėlindavo į seselės Andželos kabinetą, sėdėdavo prie rašomosios mašinėlės – ir visada pamatydavo Homerą, atsargiai slenkantį koridoriumi.

– Tau ko nors reikia, Homerai? – klausdavo daktaras Larčas.

– Tiesiog negaliu užmigti, – atsakydavo Homeras.

– Kas dar nauja? – pratardavo daktaras.

Nejaugi jis rašo visą naktį? Dieną seselės Andželos kabinetas nuolat būdavo užimtas – tik tame kambaryje buvo galima kalbėtis telefonu arba su atėjusiais žmonėmis. Be to, ten buvo daugybė visokių daktaro Larčo popierių – tarp jų ir laiškai, gauti iš kitų našlaičių prieglaudų, iš įvaikinimo įstaigų, iš galimų įtėvių, ir dėmesio vertas (nors ir prikaišiotas juokaujamų pastabų) prieglaudos žurnalas, savotiškas daktaro Larčo dienoraštis, jo paties vadinamas *Trumpa Sent Klaudo istorija*. Ji jau nebebuvo „trumpa“ ir kasdien vis ilgėjo – bet daktaras Larčas ir toliau visus įrašus pradėdavo žodžiais: „Čia, Sent Klaude...“ arba „Kituose pasaulio kraštuose...“

Tarp daktaro Larčo popierių buvo ir išsamios šeimų istorijos – tačiau tik našlaičius įvaikinusių šeimų. Priešingai, negu manė Melonija, niekur nebuvo jokių įrašų apie tikrąsias našlaičių motinas ir tėvus. Į našlaičio asmens bylą pirmiausia būdavo įrašoma jo gimimo data, paskui visa kita: ar kūdikis vyriškos, ar moteriškos lyties, kokio ūgio (coliais) gimė, kiek svarų svėrė, jo vardas, duotas kurios nors iš seselių (jeigu tai būdavo berniukas), arba ponios Grogan, arba mergaičių skyriaus sekretorės (jeigu mergaitė). Šie duomenys, ir dar įrašai apie tai, kokiomis ligomis vaikas sirgo ir nuo ko yra skiepytas, ir buvo viskas, ką galėjai perskaityti. Aplankai su duomenimis apie našlaičių įtėvius buvo gerokai storesni – daktaras Larčas manė, jog labai svarbu apie tas šeimas žinoti kuo daugiau.

„Čia, Sent Klaude, – rašė jis, – kiekvieną kartą, kai nustatau ar pažeidžiu kokią taisyklę, stengiuosi atsižvelgti į tai, kad labiausiai turiu rūpintis našlaičių ateitimi. Kaip tik dėl laimingesnės jų ateities aš, pavyzdžiui, sunaikinu visus įrašus apie tikrąsias jų motinas. Tos nelaimingos moterys, kurios čia gimdo, jau būna tikrai nelengvai apsisprendusios; būtų negerai, jei vėliau jos turėtų apsispręsti dar kartą. Negana to, beveik visada reikia stengtis apsaugoti našlaičius nuo pagundos ieškoti savo biologinių tėvų; dažniausiai nieku gyvu negalima leisti, kad našlaičiai juos surastų.

Aš galvoju apie juos, visada apie juos – tik apie našlaičius! Žinoma, kada nors jie norės sužinoti; jiems bus mažų mažiausiai smalsu. Bet argi gerai, kai žmogus kažko tikisi iš praeities? Ar teisingai pasielgtume su našlaičiais, jei leistume jiems svajoti apie praeitį? Vaikai, juo labiau našlaičiai, turi svajoti apie ateitį.

Ar gerai būtų našlaičiui, jeigu jo ar jos biologinė motina vėliau imtų gailėtis, kad gimdė čia? Jeigu būtų kokių nors įrašų, tikrieji tėvai kada nors galėtų susirasti savo vaikus. Neprivalau rengti našlaičių ir juos pradėjusių biologinių tėvų susitikimų! Tegu tuo užsiima graudžių istorijų rašytojai. Mano darbas – *rūpintis* našlaičiais."

Šią ištrauką iš *Trumpos Sent Klaudo istorijos* Vilburis Larčas parodė Homerui Velzui, kai užtiko jį beverčiantį jo popierius seselės Andželos kabinete.

– Aš čia kai ko ieškojau, bet neradau, – šiaip taip išlemeno Homeras.

– Žinau, ko ieškojai, Homerai, – pasakė jam daktaras Larčas. – Nerasi, nes to išvis nėra.

Tai ir buvo parašyta raštelyje, kurį Homeras padavė Melonijai, atėjęs į mergaičių skyrių skaityti *Džeinės Eir*. Juodu jau buvo papratę kas vakarą be žodžių kartoti tuos pačius judesius: Melonija įsikišdavo pirštą į burną – giliai, gal iki galugerklio – ir išversdavo akis, mėgdžiodama merginą su poniu, o Homeras Velzas tiesiog papurtydavo galvą, šitaip rodydamas,

jog dar nerado to, ko ieško. Kai Melonija perskaitė raštelį: „Išvis nėra", iš sunerimusio jos veido išraiškos buvo matyti, kad visa tai jai atrodo labai įtartina.

– Homerai, – tąkart pasakė daktaras Larčas, – aš neatsimenu tavo motinos. Neatsimenu netgi *tavęs*, kai buvai naujagimis; tada dar *nebuvai* toks, koks esi dabar.

– Maniau, yra įstatymas, – tarė Homeras. Jis kalbėjo apie Melonijos minėtą įstatymą, pagal kurį viskas turėjo būti įregistruota, surašyta visa istorija; tačiau Sent Klaude Vilburis Larčas buvo vienintelis istorikas ir vienintelis įstatymas. Viskas buvo daroma pagal našlaičių prieglaudos įstatymą: našlaičio gyvenimo pradžia būdavo laikoma ta diena, nuo kurios jį atsimindavo Vilburis Larčas; o jeigu našlaitis būdavo įvaikinamas niekam dar nespėjus jo įsidėmėti (paprastai visi to ir tikėdavosi), tai jo gyvenimas prasidėdavo nuo tada, kai jį pasiimdavo įtėviai. Toks buvo Larčo įstatymas. Šiaip ar taip, Larčas prisiimdavo būtiną atsakomybę laikydamasis nerašyto įstatymo, kai reikėdavo nuspręsti, ar vaisius jau gyvas, ar dar ne; taisyklės, kuriomis vadovaudamasis jis priimdavo naujagimį arba padėdavo moteriai atsikratyti nėštumo, irgi buvo *jo* taisyklės.

– Seniai galvoju apie tave, Homerai, – pasakė berniukui daktaras Larčas. – Vis dažniau ir dažniau, bet negaištu laiko pats – ir negaišinu tavęs – galvodamas, kas tu buvai, kai tavęs dar nepažinojau.

Larčas parodė Homerui savo kaip tik rašomą laišką – dar neišimtą iš rašomosios mašinėlės. Tas laiškas buvo adresuotas kažkam iš „Naujosios Anglijos mažųjų klajūnų namų" – dar senesnės našlaičių prieglaudos negu Sent Klaudo.

Laiško tonas buvo draugiškas ir familiarus; Larčas tikriausiai rašė kokiam senam kolegai ar netgi bičiuliui. Jo samprotavimuose buvo galima pastebėti ir dažnų diskusijų kibirkštėlių – su tuo susirašinėjimo draugu Larčas, matyt, mėgo pasiginčyti filosofinėmis temomis.

„Našlaičius reikėtų įvaikinti anksčiau, negu jie sulaukia paauglystės, pirmiausia todėl, kad jie turi jaustis mylimi – ir patys turi ką nors mylėti – dar prieš įžengdami į tą neišvengiamą paauglystės tarpsnį, kuriam būdingas polinkis apgaudinėti, – laiške išreiškė savo nuomonę Larčas. – Paauglys pajunta, kad apgaudinėjimas – beveik toks pat viliojantis dalykas kaip lytiniai santykiai ir kad tam nereikia tiek daug pastangų. Kartais ypač lengva apgaudinėti tuos, kuriuos myli, – tave mylintys žmonės labiausiai nenori pripažinti, kad juos apgavai. Bet jeigu nemyli nieko ir jauti, kad niekas nemyli tavęs, tai niekas negali sukelti tau skausmo sakydamas, kad meluoji. Jei našlaitis nėra įvaikinamas dar nesulaukęs šio nerimą keliančio paauglystės laikotarpio, iškyla grėsmė, kad jis visada apgaudinės ir save, ir kitus.

Paauglys bauginamai ilgai apgaudinėja save; jis mano, kad gali apgauti visą pasaulį. Mano, kad yra nepažeidžiamas. Paauglys, kuris įžengęs į šį amžiaus tarpsnį tebėra našlaitis, gali niekada nesubręsti.“

Daktaras Larčas, be abejo, žinojo, kad Homerui Velzui tai negresia; Homeras buvo *mylimas*: jį mylėjo ir seselė Andžela, ir seselė Edna, ir – prieš savo valią – daktaras Larčas; be to, Homeras Velzas ne tik jautė, kad yra mylimas, bet turbūt ir suprato, kad ir pats myli tuos žmones. Galima buvo tikėtis, kad *jis* apgaudinėjimo laikotarpį išgyvens palaimingai greitai.

Melonija buvo puikus Larčo laiške „Naujosios Anglijos mažųjų klajūnų namams“ aprašyto paauglystės sulaukusio našlaičio pavyzdys. Tai suvokė ir Homeras Velzas, kartą – dar prieš paduodamas raštelį, kuriuo pranešė, kad įrašų apie jos kilmę „išvis nėra“, – Melonijos paklausęs, ką ji darytų, susiradusi savo motiną.

– Aš ją užmuščiau, – nedvejodama atsakė Melonija. – Gal nunuodyčiau, bet jeigu ji ne tokia didelė kaip aš, jeigu aš už ją daug stipresnė... manau, kad tikrai stipresnė... tai norėčiau pasmaugti.

– Pasmaugti... – nesusilaikęs pakartojo Homeras Velzas.

– O ką? – paklausė Melonija. – Ką *tu* darytum, susiradęs savo motiną?

– Net nežinau, – pasakė Homeras. – Gal kai ko jos paklausčiau.

– Kai ko jos paklausčiau! – tarė Melonija. Tokią panieką Melonijos balse Homeras girdėjo pirmą kartą nuo tada, kai ji piktinosi Džeinės Eir „saulele".

Homeras suprato, kad paprasto jo raštelio – „Išvis nėra" – Melonijai tikrai nepakaks, nors jam pačiam daktaro Larčo paaiškinimas pasirodė, kaip visada, įtikimas. Be to, Homeras kai ką tebeslėpė; jis vis dar apgaudinėjo daktarą Larčą – ir, šiek tiek, save. Moters su poniu nuotrauka tebebuvo suspausta tarp jo lovos čiužinio ir spyruoklių; jau gerokai aptrinta bečiupinėjant. Tiesą sakant, Homeras nuoširdžiai apgailestavo. Žinojo, kad negalės Melonijai pateikti įrašų apie jos kilmę, o jų nepateikęs nepatirs, regis, nepaprastų pojūčių, kuriuos patyrė ponis.

– Ką jis nori tuo pasakyti, „išvis nėra"? – užrėkė ant Homero Melonija; juodu stovėjo nukabusiame namo, kuriame moteris su poniu praleido daugybę metų, prieangyje. – Dedasi esąs Dievas – duoda tau tavo gyvenimo istoriją arba atima! Jeigu tai ne apsimetinėjimas Dievu, tai kas?

Homeras Velzas nuleido jos klausimą negirdomis. Jis žinojo, jog daktaras Larčas Dievu apsimeta kitaip; kad ir kaip ten būtų buvę, Homeras vis dar manė, kad daktaras Larčas Dievo vaidmenį atlieka visai neblogai.

„Čia, Sent Klaude, – rašė daktaras Larčas, – aš galėjau arba apsimesti Dievu, arba palikti beveik viską likimo valiai. Iš patirties žinau, jog dažniausiai beveik viskas ir paliekama likimo valiai; žmonės, kurie tiki, kad yra gėris ir blogis, kurie mano, kad gėris turėtų nugalėti, – tie žmonės turėtų būti budrūs, nepražiopsoti akimirkų, kai galima imtis Dievo vaidmens. Turėtume pasinaudoti tokiomis akimirkomis. Jų nebus daug.

Čia, Sent Klaude, akimirkų, kuriomis galima pasinaudoti, gal ir daugiau negu šiaip visame pasaulyje, tačiau taip yra tik todėl, kad daug kas iš to, ko čia sulaukiame, jau buvo palikta likimo valiai."

– Kad jis kur prasmegtų! – rėkė Melonija; bet netoliese kaip visada garsiai šniokštė upė, tuščias namas kadaise buvo girdėjęs daug baisesnių riksmų, o Homeras Velzas negirdomis nuleido ir šiuos jos žodžius.

– Ką gi, tau nepasisekė, Saulele, – atžariai tarė jam Melonija. – Ar ne? – dar paklausė. Homeras stengėsi laikytis nuo jos atokiau.

– Taigi! – staiga suklykė ji. Kitapus upės plytintys Meino miškai į tai atsiliepė tik trumpu aidu: „i!" Melonija kilstelėjo sunkią savo koją ir nuspyrė visą aplūžusių prieangio turėklų atkarpą tiesiai į upę. – Taigi, viskas *baigta*! – šūktelėjo, tačiau miškai buvo per tankūs, kad atkartotų bent paskutinį žodžio „baigta" skiemenį. Meino miškai, kaip ir Homeras Velzas, nuleido Melonijos šūksnį negirdomis. – Viešpatie! – rėkė Melonija, bet miškai nekartojo nieko; senasis namas lyg ir sugirgždėjo – gal atsiduso. Buvo nelengva sugriauti tą namą; laikas ir kiti vandalai jau buvo jį suardę; Melonija dairėsi kokios nors jo dalies, kurią dar galėtų sunaikinti. Homeras saugiu atstumu sekiojo paskui ją.

– Saulele, – tarė Melonija, radusi mažą dar neišdaužtą langelį – ir jį išdaužusi. – Saulele, mudu neturim *nieko*. Jei sakysi, kad turim vienas kitą, aš tave nudėsiu.

Homerui nė mintis nebuvo atėjusi į galvą jai ką nors sakyti; jis tylėjo.

– Jei sakysi, kad turim tavo mylimiausią daktarą Larčą arba šituos namus, – kalbėjo Melonija, koja išlaužusi grindų lentą ir abiem rankom mėgindama atplėšti ją nuo kitų, – jei taip sakysi, prieš nudėdama tave dar pakankinsiu.

– Taip, – tarė Homeras Velzas.

Sugriebusi išplėštą lentą, Melonija puolė pagrindinių laiptų turėklus; turėklai iškart subyrėjo į šipulius, bet pirmo aukšto

koridoriuje juos laikęs stulpas liko stačias. Melonija numetė grindų lentą į šalį ir kaip meška apsikabino tą stulpą.

– Kad jūs prasmegtumėt! – surėkė daktarui Larčui, savo motinai, Sent Klaudui, visam pasauliui. Nuvertė stulpą ant grindų; po grindimis jis tebebuvo sukibęs su skersiniu jungiamuoju rąstu, bet Melonija kažkokia turėklų nuolauža, kaip kuoka, daužė jį tol, kol atskyrė. Pamėginusi stulpą pakelti – ir neįstengusi – atsigręžė į Homerą Velzą.

– Nematai, kad man reikia pagalbos? – tarė.

Juodu drauge tą stulpą pakėlė ir juo kaip taranu nugriovė virtuvės sieną.

– Kodėl tu nepyksti? – paklausė Melonija Homero. – Kas tau yra? Juk niekada nesužinosi, kas su tavimi taip pasielgė! Nejaugi tau nerūpi?

– Nežinau, – tarė Homeras Velzas.

Juodu įsibėgėję trenkė stulpu tiesiai į kažkokį iš pažiūros svarbų statramstį. „Gal jis laiko antrą aukštą?" – galvojo Homeras Velzas. Daužėsi į tą statramstį tris kartus, atšokdami vis į kitą pusę; ketvirtu smūgiu jį perlaužė. Kažkas jiems virš galvų tarytum pasislinko. Melonija metė laikytą stulpo galą ir abiem rankom apsikabino perlaužtą statramstį; impulsyviai mėgino su juo bėgti – per slenkstį ir į prieangį. Vienas iš viršutinio aukšto miegamųjų nugriuvo žemyn, į virtuvę; iškart po to nulinko dalis prieangio stogo, o turėklų likučiai sukrito į upę. Tokia griūtis berods padarė įspūdį net Melonijai; ji paėmė Homerą Velzą už rankos ir kone švelniai užsivedė į viršų – daugiau negu pusė antro aukšto tebebuvo antrame aukšte (ir tas miegamasis, kuriame ponis su mergina kadaise linksmino Sent Klaudo miško ruošos darbininką).

– Padėk man, – tyliai tarė Melonija Homerui Velzui. Juodu priėjo prie lango ir drauge nuplėšė langinę nuo vienintelio ją laikiusio vyrio; abu žiūrėjo, kaip ji krinta kiaurai per prieangio stogą, per išplėšytas medines grindis ir galiausiai pliumpteli į upę. – Gražu, a? – abejingu balsu paklausė Melonija.

Ji atsisėdo ant čiužinio, ant kurio juodu klūpojo anąkart, kai į stogą atsitrenkė gyvatė.

– Padėk man, – vėl tarė ir ranka parodė Homerui, kad šis sėstųsi šalia jos. – Padėk man, arba aš pabėgsiu, – pasakė, – padėk, arba ką nors nužudysiu. – Jai tie ketinimai, matyt, atrodė kažkuo susiję, o gal ir išvis neatsiejami. Homeras suprato, kad jam nebus lengva „būti naudingam“ Melonijai, bet stengėsi.

– Nieko nežudyk, – tarė jis. – Nepabėk.

– Kurių galų čia pasilikti? – atšovė Melonija. – *Tu* juk neliksi – nesakau, kad pabėgsi... turiu galvoje, tave kas nors įsisūnys.

– Neįsisūnys, – pasakė Homeras. – Be to, aš niekur nevažiuočiau.

– Važiuotum, – tarė Melonija.

– Ne. Prašau tavęs – nepabėk, ir nieko nežudyk.

– Jei pasiliksiu, tu irgi būsi čia – ar *tai* nori pasakyti? – paklausė Melonija. „Ar *tai* aš turiu galvoje?“ – susimąstė Homeras Velzas. Tačiau Melonija, kaip visada, neleido jam ilgiau pagalvoti. – Pažadėk man, kad būsi čia, kol būsiu aš, Saulele, – tarė. Ji pasislinko arčiau prie jo; paėmusi Homero ranką, atlenkė pirštus ir įsikišo jo smilių į burną. – Poniui pasisekė, – sušnibždėjo, bet Homeras Velzas nebuvo įsitikinęs, kad tam poniui taip jau pasisekė. Senasis namas tarytum sudejavo. Melonija, apžiojusi Homero pirštą, traukiojo jį pirmyn ir atgal. – Pažadėk man, kad būsi čia, kol būsiu aš, Saulele, – pakartojo.

– Gerai, – tarė Homeras Velzas. Ji jam įkando. – *Pažadu*, – pasakė Homeras. Į virtuvę nugriuvo dar viena viršutinio aukšto dalis; persikreipę statramsčiai, tebelaikantys prieangio stogo likučius, užjaučiamai sugirgždėjo.

Kas blaškė Homero dėmesį, kai Melonija, pagaliau radusi susitraukusią jo varpą, įsikišo ją į burną? Homeras nebijojo, kad senasis namas gali galutinai sugriūti ir juos abu užmušti; tai būtų buvusi visiškai pagrįsta baimė. Jis negalvojo ir apie

čiužinį, ant kurio juodu gulėjo; to čiužinio praeitis tikriausiai buvo audringa – netgi Melonijos vertinimu. Taip pat negalvojo nei apie prarastą savo gyvenimo istoriją, nei apie tai, kad būdamas su Melonija galbūt išduoda daktarą Larčą. Homerui susikaupti šiek tiek trukdė garsai – tie, kurie sklido iš Melonijos burnos, ir jos kvėpavimas, ir jo paties kvėpavimas. Šie aistros garsai Homerui priminė mažąjį Fazį Stouną ir visus įrenginius, šiaip taip palaikančius jo gyvybę. Matydamas, kiek daug drėgmės ir pastangų reikia vien tam, kad Fazis išliktų gyvas, bet kas galėjo suprasti, kokia ta jo gyvybė trapi.

Homero varpa Melonijos burnoje nekiek tepadidėjo, o kai vėl pradėjo mažėti, Melonija ėmė darbuotis energingiau. Labiausiai Homero dėmesį blaškė aiškiai įsivaizduojama nuotrauka. Be to, ant apdulkėjusios sienos, toje vietoje, kur ji anąkart kabėjo, jis matė likusį švarų stačiakampį. Iš pradžių, žiūrėdamas į tą nuotrauką, jis įsivaizduodavo, kaip suartės su Melonija, o dabar kaip tik ta nuotrauka jam ir trukdė tai padaryti. Iš pradžių nuotraukoje matoma moteris tarytum skatino jį galvoti apie Meloniją, o dabar ir ta moteris, ir Melonija atrodė tiesiog prievartaujamos. Tik gyvuliškas ponio abejingumas buvo toks pat: nederamas kvailo padaro romumas. Homeras jautė, kad jo varpa darosi mažesnė, negu kada nors buvo.

Melonija pasijuto pažeminta; ji liežuviu išstūmė Homero varpą iš burnos.

– Kad tu prasmegtum! – sušuko. – Kas, po galais, tau yra? Tik nesakyk, jog čia dėl manęs!

– Ne, – tarė Homeras, – ne dėl tavęs.

– Tai jau tikrai! – rėkė Melonija, bet atrodė, kad jai skauda nubrūžintas lūpas; be to, Homeras matė, kaip jos akys iš pykčio prisipildė ašarų. Ji staiga ištraukė čiužinį jam iš po nugaros, perlenkė pusiau ir išmetė pro langą. Čiužinys bumbtelėjo ant prieangio stogo ir įstrigo langinės pramuštoje skylėje. Tai, kad jis nepralindo kiaurai ir neįkrito į upę, Meloniją tiesiog įsiutino. Ji verkdama ėmė ardyti arčiausiai esantį gultą. Homeras Velzas, kaip ir tada, kai ji buvo įpykusi dėl „saulelės“,

atsargiai pasišalino. Nelabai tvirtais laiptais nusėlino žemyn; kai žengė į prieangį, šis sugirgždėjo ir smuktelėjo upės link; Homeras akimirksniu neteko pusiausvyros. Girdėjo, kaip į stogą jam virš galvos atsitrenkė arba keli gultai, arba dalis sienos. Greitai išbėgo į atvirą vietą. Melonija tikriausiai matė jį pro antro aukšto langą.

– Tu man pažadėjai, Saulele! – sušuko ji. – Pažadėjai, kad manęs nepaliksi! Kol čia būsiu aš, būsi ir tu!

– Pažadu! – riktelėjo jai Homeras, bet tuoj pat nusisuko ir patraukė upės pakraščiu, srovės linkme, atgal prie gyvenamų Sent Klaudo pastatų, į stovinčią ant kalvos prieglaudą. Dar tebėjo krantu, nebuvo nutolęs nuo vandens, kai Melonijai kažkaip pavyko išjudinti virš upės kyšantį prieangį (kartu nugriuvo ir prieangio stogas); Homeras sustojęs žiūrėjo, kaip pasroviui plaukia, sakytum, pusė namo. Atrodė, kad Melonija – jei turėtų pakankamai laiko – galėtų nušluoti nuo žemės paviršiaus visą miestelį. Bet Homeras toliau to nepaliaujamo griovimo nebestebėjo. Jis grįžo į prieglaudą ir pasuko tiesiai į berniukų skyriaus miegamąjį, prie savo lovos. Kilstelėjo čiužinį – norėjo išmesti nuotrauką, bet jos ten nebebuvo.

– Čia ne aš, – tarė Fazis Stounas. Nors buvo jau vidurdienis, Fazis tebegulėjo miegamajame, įkalintas savo drėgnoje palapinėje. Homeras suprato, jog tai reiškia, kad Fazio sveikatos būklė vėl pablogėjo. Naktį ta palapinė būdavo Fazio namas, bet kai Fazis joje praleisdavo ir dieną, tai jau buvo vadinama gydymu. Be to, visi žinojo, kad Fazį reikia nuolat, pasak daktaro Larčo, „tikrinti" ir kad jam kasdien leidžiami vaistai. Priėjęs prie keistai plazdančio ir švokščiančio įrenginio, Homeras Fazio Stouno paklausė, kur nuotrauka. Fazis papasakojo, jog Džonas Vilburis taip smarkiai prisišlapino, kad seselė Andžela liepė jam pagulėti ant Homero lovos, kol pakeis sugadintą čiužinį. Džonas Vilburis rado nuotrauką; jis parodė ją Faziui ir dar keliems netoliese buvusiems berniukams – tarp jų ir Vilburiui Volšui bei Snoujui Medouzui; Snoujis apsivėmė.

– O kas buvo paskui? – paklausė Homeras Fazį, kuriam jau trūko oro. Devynerių metų Fazis buvo antras pagal amžių berniukų skyriuje, jaunesnis tik už Homerą Velzą.

Fazis papasakojo, kad seselė Andžela, atnešusi Džonui Vilburiui naują čiužinį, *irgi* pamatė nuotrauką ir, savaime suprantama, tuoj pat ją iš berniukų atėmė. Džonas Vilburis jai, be abejo, pasakė, kur tą nuotrauką rado. Homeras suprato, jog dabar nelemtąją nuotrauką jau bus mačiusi ir seselė Edna, ir daktaras Larčas. Pirmiausia Homerui į galvą atėjo mintis, kad reikia susirasti Džoną Vilburį ir jam užvožti, tačiau tas berniūkštis buvo per mažas – jis būtų tik apsišlapinęs, o Homeras būtų turėjęs teisintis dar ir dėl to.

– O kas ten per nuotrauka? – sušvokštė Fazis Stounas.

– Juk matei, – tarė Homeras.

– Mačiau, bet kas ten joje buvo? – vėl paklausė Fazis. Atrodė nuoširdžiai persigandęs.

Jis Homerui paaiškino, jog Snoujis Medouzas pamanė, kad ta moteris ryja ponio žarnas; Vilburis Volšas pabėgo. „O Džonas Vilburis tikriausiai dar kartą privarė lovą“, – pagalvojo Homeras Velzas.

– Ką jie ten *darė*? – maldaujamu balsu klausė Fazis Stounas. – Ta moteris, – ištarė gaudydamas orą, – kaip ji *galėjo*? Kaip ji galėjo *kvėpuoti*? – pridūrė jau dusdamas. Homeras jį paliko baisiai švokščiantį. Dieną Fazis atrodė kone permatomas – galėjai pamanyti, kad laikydamas jį prieš pakankamai ryškios šviesos šaltinį, matytum viską kiaurai, net iš paskutiniųjų besidarbuojančius silpnučius jo vidaus organus.

Daktaro Larčo seselės Andželos kabinete, kur Homeras tikėjosi jį rasti, nebuvo; Homeras džiaugėsi, kad niekur nesutiko ir seselių – nei Ednos, nei Andželos; jam būtų buvę ypač gėda pažvelgti joms į akis. Seselę Andželą jis matė lauke, prie ligoninės durų, besišnekančią su atliekas, kurių negalima deginti, išvežančiu šiukšlininku. Juodu kalbėjosi apie senąjį Džono Vilburio čiužinį. Homeras nuėjo į vaistinę – pažiūrėti, ar daktaro Larčo nėra ten.

Vilburiui Larčui ta diena buvo nekokia, todėl jis vaistinėje pusiausėda prigulė ant savo lovos, užsidėjęs marle apvyniotą kaukę, į kurią eterio prisilašino daugiau negu paprastai. Išgirdęs apie vadinamojo lentpjovių namo niokojimą, Larčas nesusijaudino taip, kaip kai kurie miestelėnai, matę, kiek nuostolių padarė Homeras ir Melonija, – daktaras Larčas neabejojo, kad daugiausia Melonija. „Kam dar reikalingi tie apleisti pastatai, – pagalvojo jis, – jeigu ne tam, kad vaikai juose galėtų šiek tiek pasiautėti?" Kalbos, kad pasroviui nuplaukė pusė namo, daktarui Larčui atrodė gerokai perdėtos.

Jis traukė į save eterį ir galvojo apie tai, dėl ko iš tikrųjų buvo sunerimęs: apie nuotrauką. Apie moterį su poniu.

Dėl to, kad Homeras Velzas laikė tą nuotrauką, Larčas sau galvos per daug nesuko; paaugliams tokie dalykai rūpi. Larčas žinojo, kad Homeras nieku gyvu nebūtų jos rodęs jaunesniems berniukams; iš to, kad Homeras turėjo tokią nuotrauką, Vilburis Larčas tik padarė išvadą, kad jau laikas Homerui patikėti rimtesnes pareigas, kaip subrendusiam žmogui. Laikas paspartinti jo mokymąsi.

Pati nuotrauka Larčo labai nepribloškė. Šiaip ar taip, jis kadaise juk dirbo pietinėje Bostono dalyje. Ten tokių nuotraukų netrūko; tais laikais, kai Vilburis Larčas darbavosi Bostono gimdymo namuose, tokie paveikslėliai kainuodavo dešimt centų.

Larčui buvo neramu tik dėl nufotografuotos moters; jis iškart pažino drąsiąją ponios Ymz dukterį. Ne pirmą kartą matė šitaip išpūstus jos skruostus – ji buvo sena rūkalė, nuolat traukianti cigarus, įpratusi kištis į burną visokią bjaurastį. O kai ją kažkas atgabeno prie ligoninės durų, sergančią ūminiu peritonitu, kilusiu dėl neapsakomai baisių sužalojimų, kuriuos ji patyrė „šalia Harisono", – tada jos akys buvo taip pat išsprogusios. Žiūrėdamas į nuotrauką Larčas galvojo, koks turėjo būti ponios Ymz dukters gyvenimas; be to, jis prisiminė, kad galėjo jai tą gyvenimo kančią palengvinti... šiek tiek... jei būtų padaręs abortą. Jis galėjo išgelbėti žmogui gyvybę – nors gal

ir neilgam. Nelaimingoji ponios Ymz duktė turėjo būti pirma iš daugybės pacienčių, kurioms jis nutraukė nėštumą.

Vilburis Larčas žiūrėjo į nuotrauką ir galvojo, ar ponios Ymz duktė už pozavimą su poniu gavo bent jau tiek, kad pakaktų sumokėti už abortą „šalia Harisono“. Nusprendė, kad tikriausiai ne, – ta nuotrauka neatrodė labai gera. Žmogus, pastatęs ponį ir paguldęs merginą, kad ir kas jis buvo, visai nekreipė dėmesio į stulbinamai gražią tamsiaplaukės merginos kasą; ją galima buvo permesti merginai per petį, ar netgi uždėti ant krūtinės, kur tamsūs plaukai būtų pabrėžę odos baltumą, arba paprasčiausiai ištiesti už galvos, kad bent jau būtų matyti, kokia ta kasa stora ir ilga. Tačiau turbūt niekas apie tai nė nepagalvojo. Kasa gulėjo ponios Ymz dukteriai prie pat skruosto, susiraičiusi stambios, trumpos, gauruotos ponio kojos šešėlyje. Nuotraukoje ji išvis nebuvo pastebima; tik pažinodamas ponios Ymz dukterį galėjai suprasti, kas yra ta tamsi dėmė prie įsitempusio jos veido.

– Atleisk, – tarė Larčas, įkvėpdamas eterio. Ponios Ymz duktė nieko neatsakė, todėl jis dar kartą tarė: – Atleisk. – Ir iškvėpė. Jam pasigirdo, kad ponios Ymz duktė jį šaukia.

– Daktare Larčai!

– ... su *y*, kaip žodyje *klyksmas*, – sumurmėjo Vilburis Larčas. Ir įkvėpė kuo giliau. Jo ranka paleido kaukę ir ši, nukritusi jam nuo veido, nuriedėjo po lova.

– Daktare Larčai? – vėl pašaukė Homeras Velzas. Šįkart vaistinėje tvyrantis eterio kvapas Homerui, vaistų spintelių labirintu einančiam pažiūrėti, ar daktaras Larčas guli ant lovos, pasirodė neįprastai stiprus.

– Šik arba eik nuo puoduko! – ištarė daktaras Larčas. (Ir vėl giliai įkvėpė ir iškvėpė.) – Atleisk, – pasakė, pamatęs šalia lovos stovintį Homerą. Atsisėdo pernelyg greitai; jautė, kaip svaigsta galva; kambarys tarytum sukosi ratu. – Atleisk, – pakartojo.

– Nieko tokio, – tarė Homeras Velzas. – Atsiprašau, kad pažadinau.

– ... su *y*, kaip žodyje *klyksmas*, – pasakė Vilburis Larčas.

– Atleiskite? – nesuprato Homeras Velzas.

Uždaroje vaistinėje kvapni kaukė, kaip koks rutuliukas kandims naikinti, skleidė svaigius garus.

– Sėskis, Homerai, – pasakė daktaras Larčas – ir tik tada suvokė, kad Homeras jau sėdi ant lovos šalia jo. Larčas gailėjosi, kad taip apsvaigo; žinojo, kad berniukui šis pokalbis svarbus. Homeras tikėjosi, kad jam bus priekaištaujama, ir ne bet kaip, o labai aiškiai, tačiau Larčas bijojo, kad dabar, ko gero, nesugebės kalbėti įtikinamai.

– Vandalizmas! – pradėjo Larčas. – Pornografija!

„Tai bent įžanga", – pagalvojo, bet šalia sėdintis berniukas tiesiog kantriai laukė, ką jis pasakys toliau. Larčas godžiai įkvėpė oro – vylėsi, kad jau grynesnio; vaistinėje tebebuvo juntamas aitrus eterio kvapas; oras prie pat lovos ir migdė, ir žaižaravo mažomis žvaigždutėmis.

– Vandalizmas yra vienas dalykas, Homerai, – pasakė Larčas, – o pornografija – visai kas kita.

– Taigi, – tarė Homeras Velzas – augantis ir kasdien sužinantis ką nors nauja.

– O dėl mūsų santykių, Homerai... svarbiausia tai, kad tu mane apgaudinėji. Taip?

– Taip, – tarė Homeras.

– Puiku, – pasakė Larčas.

Žvaigždutės vaistinės palubėje žibėjo taip ryškiai, jog daktaras Larčas akimirką pamanė, kad su berniuku kalbasi naktį, po dangaus skliautu. Jis atlošė galvą, kad daugiau nebeįkvėptų eterio garų, bet staiga prarado pusiausvyrą ir aukštielninkas nugriuvo ant lovos.

– Ar jūs gerai jaučiatės? – paklausė jo Homeras.

– Puikiai! – nuoširdžiai sugriaudėjo Larčas. Paskui pratrūko juoktis.

Homeras Velzas pirmą kartą girdėjo daktarą Larčą besijuokiantį.

– Klausyk, Homerai, – tarė Larčas, bet niekaip nenustojo kikenęs. – Jeigu jau esi toks subrendęs, kad griauni namus

ir masturbuojiesi žiūrėdamas į nuotraukas, kuriose moterys čiulpia galus poniams, tai tau jau laikas tapti mano padėjėju! – Tai Larčui pasirodė taip juokinga, kad jis net susirietė ant lovos. Homeras irgi pamanė, jog tai nuskambėjo juokingai, ir išsišiepė. – Nesupranti, ar ne? – tebekikendamas paklausė Larčas. – Nesupranti, ką turiu galvoje. – Jis gulėjo aukštielninkas ir mataravo pakeltomis kojomis, o jiedviem virš galvų sukosi žvaigždėtas dangaus skliautas. – Mokysiu tave chirurgijos! – sušuko Homerui Larčas, ir abu net apsiašarojo iš juoko. – Akušerijos, Homerai, – tarė Larčas; dabar ir Homeras atvirto ant lovos. – Mokysiu dirbti ir Dievo darbą, ir Šėtono, Homerai! – rėkė Larčas. – *Abu* darbus! – kone sužviegė. Homeras besijuokdamas užsikosėjo. Jis labai nustebo, kai Larčas – kaip koks iliuzionistas – išsitraukė moters su poniu nuotrauką ir ėmė ja mojuoti jam prieš akis. – Jeigu esi pakankamai subrendęs, kad apie tai galvotum, – pasakė Larčas, – tai jau gali dirbti suaugusio žmogaus darbą! – Tai Larčą ir pribaigė – jis turėjo paduoti nuotrauką Homerui, nes jautė, kad nebepajėgia jos išlaikyti.

– Klausyk, Homerai, – tarė Larčas. – Tu baigsi medicinos fakultetą anksčiau, negu pradėsi lankyti vidurinę mokyklą! – Homero nuomone, tai buvo ypač juokinga, tačiau daktaras Larčas staiga surimtėjo. Ištraukė nuotrauką Homerui iš rankų. – Žiūrėk, – įsakė. Juodu sėdėjo ant lovos krašto; Larčas laikė nuotrauką prispaudęs prie kelio, kad nekrutėtų. – Tuoj tau parodysiu, ko nežinai. Žiūrėk! – tarė, durdamas pirštu į kasą, vos įžiūrimą ponio kojos šešėlyje. – Kas čia? – paklausė Homero Velzo. – Jūs, paaugliai: jums atrodo, kad viską žinote, – grėsmingai pasakė. Homeras pastebėjo, kaip pasikeitė daktaro Larčo balsas, ir atidžiai įsižiūrėjo į tą nuotraukos vietą, į kurią pirmiau nekreipė dėmesio. Gal tai dėmė ant kilimo arba kraujas, ištekėjęs iš merginos ausies?

– Na? – paklausė Larčas. – Skaitydamas *Deividą Koperfildą* to nerasi. Arba *Džeinę Eir*... Nerasi to, ką tau reikia žinoti, – piktokai pridūrė.

Kadangi juodu buvo ką tik kalbėjęsi apie mediciną, Homeras Velzas jau neabejojo, kad nuotraukoje tikrai matyti kraujo balutė – ir kad tiktai gydytojas galėjo suprasti tai iš karto.

– Kraujas, – tarė Homeras. – Ta moteris kraujuoja.

Larčas su nuotrauka nubėgo prie ant vaistinės stalo stovinčios lempos.

– Kraujas? – nustebo. – Kraujas! – Gerai apžiūrėjo visą nuotrauką. – Čia ne kraujas, kvaily! Čia kasa! – Jis vėl parodė nuotrauką Homerui Velzui; Homeras ją matė paskutinį kartą, nors pats daktaras Larčas vėliau į tą nuotrauką žiūrėdavo gana dažnai. Laikė ją prisegtą prie *Trumpos Sent Klaudo istorijos* puslapių; ne todėl, kad jį būtų dominusios pornografinės nuotraukos, o tam, kad prisimintų moterį, su kuria blogai pasielgė du kartus: kai jai matant miegojo su jos motina ir kai nesuteikė jai paslaugos, kurios ji turėjo teisę prašyti. Jis nepadėjo jai kaip gydytojas, todėl dabar norėjo ją prisiminti. Dėl to, kad turėjo ją prisiminti su ponio lyties organu burnoje, kadaise padarytos klaidos jam atrodė dar baisesnės; Larčui tai patiko.

Jis buvo griežtas žmogus – ir kitiems, ir sau.

Homerą Velzą jis prispaudė prie mokslo smarkiau, negu berniukas galėjo tikėtis, klausydamasis linksmų jo pažadų, – mokyti paauglį dirbti, pasak Larčo, „abu darbus" buvo ne juokai. Kad užsiimtum chirurgija, akušerija, – netgi tam, kad sugebėtum priimti normaliai gimstantį kūdikį ar padaryti paprastą išplėtimo ir išgrandymo operaciją, – reikia nemažai išmanyti ir būti gerai pasirengusiam.

– Jautiesi esąs labai „kietas", žiūrėdamas į moterį su ponio lyties organu burnoje, Homerai? – paklausė Larčas kitą dieną – kai nebebuvo paveiktas eterio. – Turėtum pažvelgti į šį tą, ką suprasti bus dar sunkiau. Štai, – tarė, duodamas Homerui gerokai aptrintą Grėjaus *Anatomiją*, – žiūrėk. Žiūrėk tris ar keturis kartus per dieną, ir kiekvieną vakarą. Pamiršk ponių pimpalus ir mokykis.

„Čia, Sent Klaude, – rašė daktaras Vilburis Larčas, – man nelabai reikia Grėjaus *Anatomijos*; o Prancūzijoje, per Pirmąjį

pasaulinį karą, prireikdavo kasdien. Tai buvo vienintelis kelrodis, vienintelis žemėlapis, kurį ten turėjau."

Larčas davė Homerui ir savo akušerijos vadovėlį, ir studijų bei internatūros laikų užrašų sąsiuvinius; pirmiausia chemijos paskaitų užrašus ir įprastinį tų laikų vadovėlį. Vaistinėje paskyrė kampelį keliems nesudėtingiems bakteriologijos bandymams, – nors, vos pamatęs Petri lėkšteles, Larčas pajuto, kaip jį vėl pervėrė pažįstamas skausmas; Larčui nepatiko pasaulis, matomas pro mikroskopą. Nepatiko ir Melonija – ypač todėl, kad ji neabejotinai darė įtaką Homerui Velzui. Larčas manė, kad juodu kartais sugula; jis įtarė, kad Melonija atėmė Homerui nekaltybę (taip ir buvo) ir dabar verčia santykiauti toliau (dėl to jis klydo). Tiesa, po kurio laiko jie ėmė mylėtis, bet labai kasdieniškai, o tą įtaką, kurią, daktaro Larčo manymu, Melonija darė Homerui, atsvėrė įtaka, Homero daroma Melonijai (Larčas nieko nežinojo apie Homero jai duotą pažadą). Larčas buvo įsitikinęs, kad atsakomybę už Meloniją turėtų prisiimti ponia Grogan, ir nejautė, kad rūpindamasis Homeru Velzu kartais, ko gero, primiršta kitas savo pareigas.

Jis pasiuntė Homerą prie upės, kad šis ten pasigautų varlę; paskui privertė tą varlę išskrosti, nors ne visos varlės kūno dalys galėjo būti deramai aprašytos Grėjaus *Anatomijoje*. Homeras prie upės nuėjo pirmą kartą nuo tos dienos, kai pabėgo, Melonijai ėmus griauti vadinamąjį lentpjovių namą, ir apstulbo pamatęs, kad iš tikrųjų nebėra pusės pastato.

Ne mažesnį įspūdį jam padarė ir pirmą kartą matomas gimdymas, kurio buvo pakviestas stebėti, – ne tiek ypatingi daktaro Larčo sugebėjimai ar seselės Andželos ir seselės Ednos stropiai, taisyklingai atliekamos procedūros, kiek pats gimdymo procesas, gerokai pasistūmėjęs į priekį dar prieš įsikišant daktarui Larčui; Homerui atrodė nuostabu, kiek daug moteriai ir jos vaikui visko atsitiko savaime, tiesiog pagal gamtos dėsnius, – kokie ritmiški buvo sąrėmiai (pagal juos galėjai nusistatyti laikrodį), kaip smarkiai susitraukinėjo naujagimį stumiantys moters raumenys, kaip kūdikis skubėjo gimti. Ne-

normaliausias dalykas, Homero Velzo nuomone, buvo tai, kad naujagimiui aplinka, kurioje jis pirmą kartą pamankštino plaučius, be jokios abejonės, pasirodė priešiška, – naujasis pasaulis, nors ir jaudinantis, tikrai nedraugiškai sutiko kūdikį, kuris (jei tik būtų galėjęs) veikiausiai būtų nusprendęs verčiau pasilikti ten, kur buvo. Melonija, jei būtų viską mačiusi, ko gero, būtų pareiškusi, jog tai visai neblogas atsakas. Kad ir kaip Homerui patiko mylėtis su Melonija, jį kankino mintis, kad lytinis aktas savavališkesnis negu gimimas.

Dabar, kai Homeras mergaičių skyriuje skaitydavo *Džeinę Eir*, Melonija jam atrodydavo prislėgta – ne nugalėta ar susitaikiusi su likimu, o prislėgta; kažkas joje tarytum išseko, jos žvilgsnis buvo lyg nublankęs. Šiaip ar taip, ji klydo manydama, kad daktaras Larčas savo žinioje turi jos gyvenimo istoriją, – o kai suklysti dėl ko nors svarbaus, visuomet jautiesi išsekęs. Be to, ji buvo pažeminta – kai taip neįtikimai susitraukė mažylio Homero Velzo pimpukas, ir paskui, kai Homeras labai jau greitai į lytinius santykius su ja ėmė žiūrėti kaip į savaime suprantamą dalyką. Homeras, beje, dar manė, kad Melonija tikriausiai pavargusi ir *fiziškai* – juk vien savo rankomis sunaikino nemažą žmonių sukurtos Sent Klaudo istorijos dalį. Nustūmė į praeitį pusę namo. „Ji turi teisę atrodyti išsekusi", – galvojo Homeras Velzas.

Kartais Homerui į galvą ateidavo mintis, kad ir jis pats pasikeitė, *Džeinę Eir* skaito lyg ir nebe taip kaip pirmiau – tarsi kitaip suvokdamas ir šios, ir visų kitų knygų prasmę, gal dėl to, ką neseniai išgyveno: matė moterį su ponio lyties organu burnoje, patyrė pirmą lytinę nesėkmę, pirmą kartą mylėjosi reguliariai, skaitė Grėjaus *Anatomiją*, stebėjo gimdymą. Džeinės nerimas, anksčiau kėlęs nuobodulį, dabar jam atrodė suprantamesnis. „Džeinė turi teisę nerimauti", – galvojo Homeras.

Laikas buvo netinkamas – gaila, kad iškart po to, ką patyrė drauge su Melonija, Homerui reikėjo skaityti tą pastraipą dešimto skyriaus viduryje, kur Džeinė įsivaizduoja, kas būtų, jeigu ji išvyktų iš prieglaudos, ir suvokia, kad tikrasis pasaulis

„neaprėpiamas", kad tokio gyvenimo, kokį gyveno, jai „nebepakanka". Gal Homerui tik pasirodė, kad mergaitės sužiuro į jį pagarbiau, kai jis skaitė tą vietą, – kad Melonija, ypač ji, tarytum sustingo, lyg būtų girdėjusi tuos žodžius pirmą kartą? Tada Homeras ir perskaitė:

„Tą popietę man staiga paaiškėjo, kad esu pavargusi nuo vienodo gyvenimo, trukusio aštuonerius metus".

Skaitydamas pajuto, kad jam džiūsta burna; turėjo nugurkti seiles, todėl ta eilutė nuskambėjo reikšmingiau, negu jis norėjo. Kai mėgino pasitaisyti, Melonija jį sustabdė.

– Kaip ten parašyta? Perskaityk dar kartą, Saulele.

– „Tą popietę man staiga paaiškėjo, kad esu pavargusi nuo vienodo gyvenimo, trukusio aštuonerius metus", – perskaitė Homeras Velzas.

– Žinau, kaip ji jaučiasi, – piktokai, tačiau tyliai tarė Melonija.

– Man skaudu girdėti tave taip sakant, Melonija, – švelniai įsiterpė ponia Grogan.

– Žinau, kaip ji jaučiasi! – pakartojo Melonija. – Ir tu žinai, Saulele! – pridūrė. – Mažylė Džeinė turėtų šitaip pagyventi penkiolika arba šešiolika, arba septyniolika metų, – garsiai pareiškė. – *Tada* tai tikrai pasijustų „pavargusi"!

– Tu tik skaudinsi save, mieloji, jei toliau taip šnekėsi, – tarė ponia Grogan. Ko gero, ji sakė teisybę; Melonija verkė. Nors buvo tokia didelė, padėjo galvą poniai Grogan ant kelių ir nesipriešino, kai ši ėmė glostyti jai plaukus, – bet niekaip nenustojo tyliai verkusi. Ponia Grogan nebeprisiminė, kada paskutinį kartą šitaip laikė ant kelių Melonijos galvą. Homeras pagavo ponios Grogan žvilgsnį: suprato, jog turi išeiti. Nespėjęs perskaityti viso skyriaus, netgi to puslapio, netgi pastraipos. Dar daug ką reikėjo perskaityti; kitos eilutės pradžia buvo:

„Aš troškau laisvės..."

Bet skaityti toliau būtų buvę žiauru. Džeinė Eir jau buvo pasakiusi, ką norėjo pasakyti. Ir Homeras, ir Melonija jau buvo išgyvenę keletą tokių popiečių – tokių dienų, kai jautiesi pavargęs nuo viso savo gyvenimo.

Šįkart nakties oras tarp berniukų ir mergaičių skyrių atrodė bekvapis, neatsidavė jokia praeitimi. Lauke buvo paprasčiausiai tamsu.

Sugrįžęs į savo skyrių, Homeras iš seselės Andželos sužinojo, kad Džono Vilburio nebėra – jį *įsisūnijo*!

– Labai miela šeima, – patenkinta pasakojo Homerui seselė Andžela. – Tėvas, kai buvo mažas, ir pats dažnai prišlapindavo lovą. Jie tikrai bus supratingi.

Daktaras Larčas – kaip kaskart, kai kas nors būdavo įvaikinamas, – šiek tiek pakeitė savo įprastą tamsoje nuskambantį palinkėjimą berniukams prieš naktį. Prieš pavadindamas juos „Meino princais" ir „Naujosios Anglijos karaliais", jis gana keistai, ceremoningai paskelbė naujieną.

– Pasidžiaukime kartu su Džonu Vilburiu, – pasakė Vilburis Larčas. – Jis rado šeimą. Labanakt, Džonai, – tarė, ir berniukai paskui jį sumurmėjo:

– Labanakt, Džonai!

– Labanakt, Džonai Vilburi.

Paskui, pagarbiai patylėjęs, daktaras Larčas kaip visada sušuko:

– Labanakt, Meino princai, Naujosios Anglijos karaliai!

Homeras Velzas prie žvakės, kurią galėdavo įsižiebti prieš mėgindamas užmigti, dar truputį pažiūrinėjo Grėjaus *Anatomiją*. Nakties tamsoje nebebuvo girdėti ne tik Džono Vilburio šlapinimosi, bet ir dar kažko. Homeras tik po kurio laiko suvokė, ko trūksta; susigaudė įsiklausęs į tylą. Fazis Stounas su triukšminguoju įrenginiu buvo išgabentas į ligoninę. Tikriausiai kvėpavimo prietaisą – ir patį Fazį – reikėjo stebėti atidžiau, todėl daktaras Larčas viską ir pernešė į atskirą kambarį greta

operacinės, kad seselė Edna arba seselė Andžela galėtų nuolat žvilgčioti, kaip laikosi ligoniukas.

Vėliau, kai jau šį tą išmanė apie išplėtimą ir išgrandymą, Homeras Velzas suprato, į ką buvo panašus Fazis Stounas: į embrioną – Fazis Stounas atrodė kaip vaikštantis, kalbantis gemalas. Štai kodėl Fazio oda buvo tokia keista, kone permatoma, o kūnelis lyg susirietęs; štai kodėl jis atrodė toks pažeidžiamas. Galėjai pamanyti, kad jis dar negyvena, dar tik vystosi, dar turėtų būti gimdoje. Daktaras Larčas Homerui pasakė, kad Fazis gimė neišnešiotas – kad Fazio plaučiai nespėjo pakankamai išsivystyti. Homeras nelabai įsivaizdavo, ką tai reiškia; aiškiau suvokė tik pamatęs kai kurias atpažįstamas vaisiaus dalis – kai pirmą kartą stebėjo įprastą „apvaisinimo padarinių" pašalinimo procedūrą.

– Ar klausaisi manęs, Homerai? – paklausė Vilburis Larčas, baigęs darbą.

– Taip, – tarė Homeras Velzas.

– Nesakau, kad tai *gerai*, supranti? Sakau, kad ji pasirinko tokią išeitį – moteris taip nusprendė. Ji turi teisę apsispręsti, supranti?

– Taip, – pasakė Homeras.

Negalėdamas užmigti, Homeras galvojo apie Fazį Stouną. Nulipęs žemyn ir įėjęs į atskirą kambarį greta operacinės, neišgirdo kvėpavimo prietaiso ūžimo. Stovėjo sustingęs ir klausėsi; visada surasdavo Fazį, girdėdamas nuo jo sklindančius garsus – plaučių, vandens malūnėlio ir vėdintuvo, – o dabar ausyse spengė tyla; Homeras Velzas jos išsigando labiau, negu buvo išsigandęs gyvatės dunkstelėjimo ant stogo, kai Melonija laikė apžiojusi jo pirštą.

„Vargšė Melonija", – pagalvojo Homeras. *Džeinės Eir* ji dabar klausydavosi taip, tarsi tai būtų kieno nors pasakojama *jos* gyvenimo istorija, ir nebesakydavo Homerui Velzui nieko daugiau, tik primindavo jo pažadą. („Neišvažiuosi iš čia anksčiau negu aš, prisimeni? Tu pažadėjai.")

– Kur jis? – paklausė Homeras daktaro Larčo. – Kur Fazis?

Daktaras Larčas sėdėjo prie rašomosios mašinėlės seselės Andželos kabinete – ten, kur sėdėdavo iki vėlumos, beveik kiekvieną vakarą.

– Galvojau, kaip tau pasakyti, – tarė Larčas.

– Sakėte, kad aš – jūsų mokinys, teisybė? – paklausė Homeras. – Jei taip ir yra, turite man pasakyti. Jei mane mokote, negalite nieko praleisti. Teisybė?

– Teisybė, Homerai, – neprieštaravo daktaras Larčas.

Kaip tas berniukas pasikeitė! Ką daryti, kad pastebėtum laiko tėkmę našlaičių prieglaudoje? Kodėl Larčas anksčiau nematė, kad Homerui Velzui jau reikia skustis? Kodėl neparodė, kaip tai daroma? „Aš atsakau už viską – jeigu jau prisiimu atsakomybę“, – priminė sau Larčas.

– Fazio plaučiai nebuvo pakankamai stiprūs, Homerai, – tarė daktaras Larčas. – Nebuvo kaip reikiant išsivystę. Jis sirgo visomis užkrečiamomis kvėpavimo takų ligomis, kokias tik esu matęs.

Homeras Velzas tylėjo. Labai gailėjosi, kad Fazis pamatė nelemtąją nuotrauką. Homeras brendo, vis dažniau jausdavosi už ką nors atsakingas. Fazis Stounas susinervino dėl tos nuotraukos; nei Homeras, nei daktaras Larčas, žinoma, negalėjo pataisyti Faziui plaučių, bet tą nuotrauką tai jau tikrai reikėjo nuo jo nuslėpti.

– Ką pasakysite mažyliams? – paklausė Homeras daktaro Larčo.

Vilburis Larčas pažvelgė į Homerą; Viešpatie, kaip jam patiko tai, ką matė! Apimtas tėviško išdidumo, jis vos galėjo kalbėti. Meilė, kurią jautė Homerui Velzui, jį apsvaigino kaip eteris.

– O kaip tu manai, ką turėčiau pasakyti, Homerai? – paklausė daktaras Larčas.

Homeras pirmą kartą apsisprendė kaip suaugęs žmogus. Labai gerai viską apgalvojo. Tūkstantis devyni šimtai trisdešimt kažkelintaisiais metais jam buvo beveik šešiolika. Jis jau mokėsi būti gydytoju – tuo laiku, kai dauguma jo amžiaus berniukų

pratinosi vairuoti automobilį. Homeras vairuoti dar nemokėjo; Vilburis Larčas ir pats niekada nebuvo to mokęsis.

– Manau, – tarė Homeras Velzas, – kad mažyliams turėtumėte pasakyti tai, ką sakote visada. Turėtumėte pasakyti, kad Fazį pasiėmė įtėviai.

Vilburis Larčas nenuleido akių nuo Homero. *Trumpoje Sent Klaudo istorijoje* jis vėliau rašė: „Kaip mane nervina tas tėviškumas! Tie žmogų nejučiom apimantys jausmai: jų paveiktas nebegali būti nešališkas, nebesuvoki, kas yra teisingas elgesys. Man nerimą kelia tai, kad dėl mano kaltės Homeras Velzas tarytum peršoko vaikystę – jis visai nepabuvo vaikas! Tačiau daugeliui našlaičių lengviau išvis peršokti vaikystę, negu mėgautis vaikiškais malonumais prieglaudoje. Jeigu padėjau Homerui Velzui išvengti vaikystės, ar galima sakyti, kad padėjau jam išsisukti nuo blogo dalyko? Velniai rautų, tas tėviškumo jausmas visai sumaišo protą! Tėviška meilė kartais uždengia viską lyg debesis, ir nebežinai, kaip turėtum elgtis". Parašęs tą eilutę, Vilburis Larčas žvilgtelėjo į fotografo sukurtą debesį, apgaulingai gaubiantį ponios Ymz dukters ir ponio nuotraukos pakraščius, – ir dar pridūrė visą pastraipą apie debesis. (Koks šlykštus būna oras Meino gilumoje; kokie baisūs debesys Sent Klaude, ir taip toliau.)

Kai Homeras Velzas daktarui Larčui patarė mažyliams pasakyti, kad Fazį pasiėmė įtėviai, Larčas suprato, kad Homeras teisus; to sprendimo negaubė jokie abejonių debesys. Kitą vakarą Vilburis Larčas ir padarė taip, kaip jam patarė jaunasis mokinys. Deja, gal todėl, kad melavo, Larčas pamiršo įprastą tvarką. Užuot pirmiausia paskelbęs naujieną apie Fazį Stouną, iškart palinkėjo berniukams labos nakties; viską supainiojo.

– Labanakt, Meino princai, Naujosios Anglijos karaliai! – tamsoje kreipėsi į našlaičius. Paskui prisiminė, ką turi pasakyti. – O! – garsiai ištarė iš susijaudinimo persimainiusiu balsu; vienas iš mažiausių berniukų išsigandęs net pašoko iš lovos.

– Kas atsitiko? – riktelėjo Snoujis Medouzas, kuris *nuolat* apsivemdavo – ne tik tąkart, kai nuotraukoje pamatė moterį su, kaip jam pasirodė, ponio žarna burnoje.

– Nieko baisaus! – nuoširdžiai pasakė daktaras Larčas, tačiau dabar jau visi kambaryje sugulę berniukai buvo apimti nerimo. Tokioje nervingoje aplinkoje Larčas mėgino įprastais žodžiais pranešti neįprastą žinią. – Pasidžiaukime kartu su Faziu Stounu, – tarė daktaras Larčas. Homeras Velzas suprato, ką reiškia posakis „girdėtum skrendančią musę". – Fazis Stounas rado šeimą, – pridūrė daktaras Larčas. – Labanakt, Fazi.

– Labanakt, Fazi! – pasigirdo kažkieno balselis. Bet Homeras Velzas pajuto ore sklandančią dvejonę; viskas buvo padaryta ne taip kaip visada, todėl ne visi berniukai patikėjo.

– Labanakt, Fazi! – autoritetingai tarė Homeras Velzas, ir keli mažyliai pakartojo jo žodžius.

– Labanakt, Fazi!

– Labanakt, Fazi Stounai!

Homeras Velzas suprato ir ką žmonės turi galvoje sakydami, jog tyla kartais tiesiog kurtina. Kai daktaras Larčas jau buvo išėjęs, pirmas pagaliau prabilo mažasis Snoujis Medouzas.

– Homerai? – tarė Snoujis.

– Aš čia, – tamsoje atsiliepė Homeras Velzas.

– Kaip kas nors galėjo įsivaikinti Fazį Stouną, Homerai? – paklausė Snoujis Medouzas.

– *Kas* galėjo jį pasiimti? – įsiterpė Vilburis Volšas.

– Žmogus, turintis geresnį kvėpavimo aparatą, – pasakė Homeras Velzas. – Geresnį negu tas, kurį Faziui padarė daktaras Larčas. Ta šeima tikrai išmano apie kvėpavimo aparatus. Tai jų verslas, – pridūrė. – Jie juos gamina.

– Faziui pasisekė! – stebėdamasis tarė kažkuris iš berniukų.

Homeras suprato, kad juos įtikino, kai Snoujis Medouzas pasakė:

– Labanakt, Fazi.

Homeras Velzas, kuriam dar nebuvo šešiolikos, – gydytojo mokinys, seniai kankinamas nemigos, – nuėjo prie upės, pa-

sroviui nunešusios nemažai Sent Klaudo istorijos nuotrupų. Upės šniokštimas Homerą ramino; prie garsiai srūvančio vandens jis jautėsi geriau negu tąnakt ypač tyliame miegamajame. Stovėjo ant kranto, toje vietoje, kur pirmiau buvo lentpjovių namo prieangis, kur matė vanagą, smingantį iš dangaus žemyn dar greičiau, negu gyvatė plaukė į sausumą, – o gyvatė juk buvo greita...

Jeigu Vilburis Larčas būtų matęs Homerą ten stovintį, būtų labai susirūpinęs, nes atrodė, kad berniukas atsisveikina su vaikyste – per anksti. Tačiau daktaras Larčas buvo užsimigdęs eteriu, o Homeras Velzas neturėjo jokio vaisto nuo nemigos.

– Labanakt, Fazi, – tarė Homeras, žiūrėdamas į upę. Meino miškai, kaip ir reikėjo tikėtis, nuleido tuos žodžius negirdomis, tačiau Homeras norėjo būti išgirstas. – Labanakt, Fazi! – sušuko visa gerkle. Paskui dar garsiau: – Labanakt, Fazi! – Jis šaukė ir šaukė – suaugęs berniukas, apie kurio verksmą kadaise sklido legendos, šiek tiek toliau aukštupio link, Trijų Mylių Kriokliuose.

– Labanakt, Fazi Stounai!

4. *JAUNASIS DAKTARAS VELZAS*

„Kituose pasaulio kraštuose, – rašė Vilburis Larčas, – yra tai, ką žmonės vadina „visuomene". Čia, Sent Klaude, visuomenės nėra – nėra galimybės rinktis, lyginti, kas geriau ar blogiau, kuri bemaž visada būna bet kokioje visuomenėje. Čia viskas paprasčiau, nes tai, ką turi pasirinkti, arba akivaizdu, arba išvis nepriklauso nuo tavo valios. Tačiau kaip tik dėl to, kad čia beveik nėra pasirinkimo laisvės, našlaičiai taip veržiasi į visuomenę – *bet kokią*; kuo daugiau joje rezgama pinklių ir sklando paskalų, tuo geriau. Kai tik pasitaiko proga, našlaitis galvotrūkčiais puola į visuomenę – kaip ūdra į vandenį."

Rašydamas apie „pasirinkimo laisvę", Vilburis Larčas turėjo galvoje, kad Homerui Velzui nebuvo jokios kitos išeities nei dėl mokymosi, nei dėl Melonijos. Jiedviem su Melonija buvo lemta tapti lyg ir pora, nes jie daugiau su niekuo ir negalėjo susiporuoti. Visuomenėje būtų buvę svarbu, ar jie vienas kitam tinka; Sent Klaude tai, kad jie vienas kitam *netiko*, neturėjo jokios reikšmės. Ir ko dar Homeras, jau pasinaudojęs visais ne per geriausių į Sent Klaudą atvykstančių repetitorių žinių ištekliais, galėjo mokytis, jei ne chirurgijos? Tiksliau sakant, akušerijos. Ir dar to, ko daktarui Larčui buvo gerokai lengviau jį išmokyti: kaip išplėsti kaklelį ir išgrandyti gimdą.

Homeras Velzas kai ką užsirašydavo viename daktaro Larčo studijų laikų sąsiuvinyje; Larčo paskaitų užrašai buvo glausti, su dideliais tarpais – taigi tuščios vietos pakako. Larčas nemanė, kad Homerui reikėtų turėti savo sąsiuvinį. Apsižvalgęs aplinkui, Vilburis Larčas matydavo, kiek kainuoja popierius. Aplinkui nebebuvo medžių; tik daugybė našlaičių – ir visa tai dėl popieriaus.

Po antrašte „Išplėtimas ir išgrandymas“ Homeras parašė: „Saugiausia, kai moters kojos įkištos į kilpas“. Daktaras Larčas dar norėdavo, kad moteris būtų apskusta.

„MAKŠTIES sritis patepama ANTISEPTINIU TIRPALU, – rašė Homeras Velzas; jis daug ką užsirašydavo DIDŽIOSIOMIS RAIDĖMIS – tai buvo susiję su jo įpročiu kartoti sakinių pabaigas arba svarbiausius žodžius. – Apžiūrima GIMDA; nustatoma, kokio ji didumo. Viena ranka uždedama ant PILVO SIENELĖS; du arba trys kitos rankos pirštai įkišami į MAKŠTĮ. Paskui į MAKŠTĮ įkišamas SKĖTIKLIS, panašus į anties snapą, – pro jį matyti GIMDOS KAKLELIS. („GIMDOS KAKLELIS, – skliaustuose dar parašė Homeras, tarsi norėdamas geriau įsiminti, – yra į kaklą panaši apatinė, siauresnė GIMDOS dalis.“) KAKLELIO viduryje esanti anga yra GIMDOS žiomenys. Jie panašūs į vyšnių spalvos gelbėjimosi ratą. Kai moteris NĖŠČIA, GIMDOS KAKLELIS būna pabrinkęs ir žvilgantis.

Keliais METALINIAIS PLĖTIKLIAIS gimdos KAKLELIS išplečiamas, kad būtų galima įkišti CHIRURGINES ŽNYPLES. Tai tokios žnyplės, kuriomis gydytojas suima, kas yra GIMDOJE. Ir ištraukia, ką gali ištraukti.“

Tai, ką gydytojas ištraukia (ką Homeras turėjo omenyje), buvo kraujas ir gleivės. Pasak jo, „apvaisinimo padariniai“.

„GRANDIKLIU, – toliau rašė Homeras, – GIMDOS SIENELĖ švariai nugrandoma. Kad ji jau švari, supranti išgirdęs grikšėjimą.“

Tik tiek Homeras ir užsirašė į sąsiuvinį apie išplėtimą ir išgrandymą. Tiesa, kaip papildomą pastabą apie šią operaciją dar pridūrė: „Knygose rašoma, kad GIMDA yra moters lytinis organas, kuriame įsitvirtina APVAISINTAS KIAUŠINĖLIS“. Paraštėje brūkštelėjo puslapio numerį – Grėjaus *Anatomijos* puslapio, kuriame yra skyriaus „Moters dauginimosi organai“ pradžia ir naudingiausios iliustracijos bei aprašymai.

Tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt kažkelintaisiais metais Homeras Velzas (dar nesulaukęs dvidešimties) jau buvo

akušeris, padėjęs daktarui Larčui priimti daugybę naujagimių ir padaryti maždaug keturiskart mažiau abortų; nemažai kūdikių jis buvo priėmęs ir vienas, visada stebimas daktaro Larčo, bet Larčas nė sykio neleido Homerui pačiam daryti aborto. Jie abu žinojo, kad Homeras mokėtų tai padaryti, tačiau Larčas manė, kad berniukui, kol jis nebaigė medicinos fakulteto – *tikro* medicinos fakulteto – ir neatliko internatūros kitoje ligoninėje, nederėtų imtis tokios operacijos. Ne todėl, kad ta operacija būtų buvusi sudėtinga; Larčo nuomone, Homerui reikėjo suteikti galimybę rinktis. Daktaras Larčas norėjo, kad Homeras bent kiek susipažintų su visuomene ir pats nuspręstų, ar darys abortus, ar ne.

Larčas ieškojo žmogaus, sutinkančio paremti Homerą Velzą. Jis norėjo, kad kas nors pasiųstų berniuką į koledžą, – ne tik tam, kad Homeras gerai pasirengtų ir paskui įstotų studijuoti medicinos į universitetą, bet ir kad pagyventų kitokiame pasaulyje, už Sent Klaudo ribų.

Vilburis Larčas suko galvą, kaip reikėtų pasiskelbti, kad ieško tokio rėmėjo. Gal galėtų paprašyti savo kolegos ir susirašinėjimo draugo, dirbančio „Naujosios Anglijos mažųjų klajūnų namuose“, kad šis leistų pasinaudoti daugybės jų turimų adresų sąrašu?

PRITYRĘS AKUŠERIS, MOKANTIS DARYTI ABORTUS, IEŠKO RĖMĖJO, GALINČIO PASIŲSTI JĮ Į KOLEDŽĄ IR VĖLIAU DAR APMOKĖTI STUDIJŲ MEDICINOS FAKULTETE IŠLAIDAS!

„Kur ta visuomenė, kurioje atsirastų vietos Homerui Velzui?“ – galvojo Vilburis Larčas.

Larčas žinojo, kad svarbiausia kaip nors atplėšti jaunąjį mokinį nuo Melonijos. Būdami kartu jie taip gadino Larčui nuotaiką! Atrodė lyg pavargę ir vienas kito nemylintys sutuoktiniai. Lytinio potraukio, kurį Melonija kažkaip sugebėdavo sužadinti ankstesniais pykčio kupino jų flirto metais, dabar

juodu vienas kitam berods nebejautė. Gal kartais dar ir suguldavo, bet tikriausiai nedažnai ir be ypatingo džiaugsmo. Per priešpiečius sėdėdavo drauge nesikalbėdami, stebimi viso mergaičių arba berniukų skyriaus; drauge žiūrinėdavo gerokai aptrintą Grėjaus *Anatomiją*, tarsi tai būtų painus žemėlapis, kurį ištyrinėję jie galėtų tikėtis kada nors surasti kelią iš Sent Klaudo.

Melonija net nebemėgino pabėgti. Daktarui Larčui atrodė, kad Homerą su Melonija sieja kažkokia be žodžių sudaryta nelinksma sutartis. Matydamas, kaip niauriai juodu žvelgia vienas į kitą, daktaras Larčas prisimindavo ponios Ymz dukterį, amžinai gulėsiančią su ponio lyties organu burnoje. Melonija su Homeru niekada nesimušdavo; niekada nesiginčydavo; Melonija tarytum net nebekeldavo balso. Larčas neabejojo, kad jeigu jie dar kada ir pasimyli, tai daug negalvodami ir tik iš nuobodulio.

Daktaras Larčas surado Melonijai darbą: ji turėjo prižiūrėti pasiturinčią senutę ir gyventi su ja Trijų Mylių Kriokliuose. Gal ta senutė tikrai buvo kaprizinga ligonė, kuri būtų ėmusi skųstis bet kuo? Šiaip ar taip, Melonija ji skundėsi – sakė, kad Melonija „nejautri", kad niekada nenori nieko „pasipasakoti" ir kad kartais, kai padeda, pavyzdžiui, įlipti į vonią arba iš jos išlipti, būna „neįtikimai šiurkšti". Daktarui Larčui nebuvo sunku tuo patikėti, be to, Melonija irgi reiškė nepasitenkinimą; sakėsi norinti gyventi Sent Klaude; jeigu jau būtinai reikia dirbti, tai verčiau važinėsianti į kokį nors darbą ir atgal.

– Norėčiau vakarais grįžti namo, – pasakė ji poniai Grogan ir daktarui Larčui. „Namo?" – pagalvojo Larčas.

Buvo ir kitas darbas, miestelyje, bet reikėjo, kad Melonija mokėtų vairuoti. Daktaras Larčas netgi surado vietinį vaikinuką, sutinkantį ją išmokyti, tačiau tas pašiurpo pamatęs, kaip ji vairuoja, ir Melonijai teko tris kartus laikyti egzaminą, kol pagaliau gavo vairuotojo pažymėjimą. Jos darbas buvo statybos rangovui vežioti visokias detales bei įrankius, bet netrukus ji to darbo neteko. Negalėjo paaiškinti, kur per vieną savaitę nu-

važiavo – kaip rodė krovininio furgono hodometras – daugiau negu du šimtus mylių.

– Tiesiog pasivažinėjau, buvo nuobodu, – pasakė ji daktarui Larčui, gūžtelėdama pečiais. – Ir dar susitikinėjau su tokiu vaikinu, neilgai, tik kelias dienas.

Larčas bijojo, kad Melonijos, kuriai jau buvo beveik dvidešimt, nebegalės nei įdarbinti, nei įsiūlyti kokiems įtėviams; ji atrodė pernelyg įpratusi būti šalia Homero Velzo, nors juodu tarytum nė žodžiu nepersimesdavo ištisas dienas – tiesą sakant, kartais visai nebendraudavo, tik būdavo drauge, ištisas savaites (jei Melonijos buvimą drauge su kuo nors galima pavadinti „tik" buvimu). Kadangi daktarui Larčui Melonija visada sugadindavo nuotaiką, jis manė, kad jos buvimas šalia taip pat slegia ir Homerą Velzą.

Vilburis Larčas mylėjo Homerą Velzą – dar niekada nieko nebuvo mylėjęs taip, kaip mylėjo tą berniuką, ir neįsivaizdavo, kaip ištvertų Sent Klaude be jo, – tačiau suprato, kad Homerui reikia susipažinti su visuomene, nes tik tada jis galės pats pasirinkti sau gyvenimo kelią. Larčas labiausiai troško, kad Homeras išdrįstų išeiti į pasaulį, o paskui nuspręstų sugrįžti į Sent Klaudą. „Tačiau kas galėtų pasirinkti tokį gyvenimą?" – galvojo Larčas.

Meino valstijoje buvo daug miestelių, bet nė vienas neatrodė toks nepatrauklus, kaip Sent Klaudas.

Larčas vaistinėje atsigulė ant lovos ir įkvėpė šiek tiek eterio. Prisiminė saugų Portlendo uostą; mintyse žymėjo miestelius į rytus arba į krašto gilumą nuo Portlendo, vien lūpomis tardamas gražiai skambančius jų pavadinimus.

(Vėl įkvėpė ir iškvėpė.) Vilburis Larčas beveik užuodė lakius tų miestelių pavadinimus. Štai Kenebankas ir Kenebankportas, Vasalboras ir Noublboras, ir Voldoboras, štai Viskasetas ir Vest Batas, Damariskota ir Frendšipas, Penobskot Bėjus ir Sagadahok Bėjus, Jarmutas ir Kamdenas, Rokportas ir Arundelis, Rumfordas ir Bidefordas, ir Livamor Folzas.

Į rytus nuo keliautojus viliojančio Keip Keneto yra Harts Heivenas, o šiek tiek toliau į krašto gilumą nuo to prieglobsčiu* vadinamo gražaus miestelio, turinčio uostą, tūno Harts Rokas**. Jis taip pavadintas tikriausiai todėl, kad šiaip jau tobulame Harts Heiveno uoste tarytum plūduriuoja, kaip negyvas banginis, uolėta negyvenama sala. Ta sala tiesiog bado akis, Harts Heiveno gyventojai jos nemėgsta; nelabai malonų pažiūrėti kaimyninį miestelį jie, ko gero, tyčia pavadino Harts Roku, niršdami dėl savo paukščių nudergtos žuvies pilvo baltumo salos. Per potvynius beveik užliejama, ta sala boluoja vandenyje, šiek tiek pasvirusi į šoną, – todėl ji taip ir vadinama: Negyvo Banginio Uola. O Harts Roke, kurio nereikėtų niekinti, jokios uolos nėra; nuo Harts Roko iki vandenyno – tik penkios mylios; vandenynas matyti nuo kai kurių miestelio kalvų; beveik visur juntamas gaivus jūros vėjas.

Tačiau palyginti su Harts Heivenu, visi kiti miesteliai – tarsi mišrūnai. Peikdami Harts Roką, Harts Heiveno gyventojai neužsimena apie tai, kokios savitos ir žavios vienintelės to miestelio parduotuvės – Sanborno universalinė bei Tito metalo dirbinių ir santechnikos prekių krautuvė. Harts Heiveno gyventojai dažniau šneka apie Drinkvoterio ežerą ir apie vasarnamius dumblinose jo pakrantėse. Tas nelabai švarus gėlavandenis ežeras, panašesnis į tvenkinį, – nes jau liepos viduryje jo dugnas susidrumsčia ir apželia dumbliais, – yra vienintelis vandens telkinys Harts Roke, prie kurio galima vasaroti. Žmonės, vasarą įsikuriantys Drinkvoterio pakrantėse, nebūna atvažiavę iš toli; daugelis jų gyvena kur nors kitur Harts Roke – arba dar kaimiškesnėje vietovėje, Kenet Kornerse. Stovyklavietėse ir vasarnamiuose, išsimėčiusiuose aplink ežerą, daug kas praleidžia ir rudens savaitgalius, kai prasideda medžioklės sezonas. Stovyklaviečių ir vasarnamių pavadinimai, matyt, atspindi slaptus jų savininkų troškimus:

* Haven – prieglobstis (*angl.*).
** Rock – uola (*angl.*).

Aido Pakraštys ir Paskutinė Elnio Kova (tas namas išpuoštas elnių ragais); Begalinis Savaitgalis, su plūduriuojančia prieplauka; Trys Mažyliai (ten tikriausiai gyvena beveik nepakenčiamai mieli žmonės); ir paprasčiausias Šermano Urvas (tai, beje, gana tikslus tos vasarvietės apibūdinimas).

Penktajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje Drinkvoterio ežeras jau buvo apspistas poilsiautojų, o po dar dešimties metų jame tiesiog be perstojo zuis motorinės valtys ir vandenslidininkai – nuo dugno pakelti glitūs žali dumbliai painiosis į sraigtus, kaip girliandos kabinsis už irklų. Ežerą supantis miškas toks tankus, kad pro jį neprasiskverbia joks vėjas; burinės valtys taip ir sustoja sustingusiame vandens paviršiuje; toks vanduo – geriausia uodų perykla, be to, nuo per daugelį metų susikaupusio vaikų šlapimo ir benzino jis apsitraukęs tarytum kokia blizgančia plėvele. Meino valstijoje yra daug puikių nuošalių ežerų, tačiau Drinkvoterio ežeras ne toks. Koks nors netyčia užklydęs kanojininkas, ieškantis laukinės gamtos, ten jos tikrai nerastų. Velioniams patrakėliams Vinklams tas ežeras nebūtų patikęs. Vargu ar kas noriai gertų Drinkvoterio* vandenį; apie tai nuolat pasakojamos visokios juokingos, bet daug kam jau įgrisusios istorijos, visos išgalvotos Harts Heivene, kur Harts Rokas nuo seno vertinamas pagal jo vienintelį apgailėtiną vandens telkinį.

Kai Homeras Velzas pirmą kartą pamatys Drinkvoterio ežerą, jam į galvą ateis mintis, kad jeigu nelaimingieji Sent Klaudo našlaičiai turėtų vasarvietę, ji tikrai būtų pelkėje tarp Aido Pakraščio ir Šermano Urvo.

Ne visas Harts Rokas toks bjaurus. Tame miestelyje, apsuptame gana atvirų ir kruopščiai dirbamų laukų, visada gyveno sėslūs žmonės; tai buvo pienininkystės ir vaismedžių kraštas. Penktajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje Vande-

* To drink – gerti; water – vanduo (*angl.*).

nyno Vaizdo sodai šalia Drinkvoterio kelio, jungiančio Harts Roką su Harts Heivenu, buvo gražus ir turtingas ūkis – netgi išlepusio ir itin reiklaus Harts Heiveno vertinimu. Nors Vandenyno Vaizdo sodai buvo Harts Roke, jie atrodė tarsi Harts Heiveno dalis; gyvenamąjį namą juosė akmens plokštėmis grįstas kiemas, aplinkui augo tvarkingai susodinti rožių krūmai, – kaip prie dailių Harts Heiveno namų vandenyno pakrantėje, – o veja, besidriekiančia nuo didžiojo namo iki baseino ir iki artimiausio obelų sodo, rūpinosi tie patys kiemų prižiūrėtojai, kurių dėka Harts Heiveno vejos buvo lygutėlės tarytum aikštelės aplink golfo duobutes.

Vandenyno Vaizdo sodų šeimininko, Voleso Vortingtono, net pavardė skambėjo kaip žmogaus iš Harts Heiveno – neatrodė panaši į kitų Harts Roko gyventojų pavardes. Iš tikrųjų Volesas Vortingtonas buvo iš Niujorko; jis išgelbėjo savo kapitalą, investuodamas jį į sodininkystės ūkį, kaip tik prieš visuotinį investicijų žlugimą; gal jis ir ne ką teišmanė apie obuolius, – buvo ne tik ūkininkas, bet ir džentelmenas, ir siela, ir kūnu (ir drabužiais), – tačiau apie pinigus žinojo beveik viską ir pasisamdė tinkamus žmones Vandenyno Vaizdo sodams prižiūrėti (žmones, kurie tikrai išmanė apie obuolius).

Vortingtonas buvo nuolatinis Heiveno klubo valdybos narys; vienintelis, dėl kurio teisės būti valdyboje niekada nereikėjo balsuoti, – ir vienintelis Heiveno klubo narys, gyvenantis Harts Roke. Kadangi jo soduose dirbo pusė Harts Roko gyventojų, Volesas Vortingtonas, kaip niekas kitas, buvo pripažįstamas ir vertinamas abiejuose miesteliuose.

Vilburiui Larčui Volesas Vortingtonas būtų pasirodęs panašus į žmones, matytus pas Čeningus-Pibodžius, kur daktaras Larčas darė antrą savo gyvenime abortą – turtuolių abortą, kaip pats mintyse vadino. O Homeras Velzas susipažinęs su Volesu Vortingtonu pamanys, kad būtent taip turėtų atrodyti *tikras* Naujosios Anglijos karalius.

Turėtumėte gyventi Harts Roke arba Harts Heivene – ir būti šį tą girdėję apie tuose miesteliuose įsikūrusių šeimų

praeitį, – kad suprastumėte, jog Voleso Vortingtono žmona nebuvo tikra karalienė; ji neabejotinai ir atrodė, ir elgėsi kaip karalienė, tikrų tikriausia. Bet tenykščiai žmonės žinojo, kad Olivija Vortington – nors gimusi Harts Heivene – kilusi ne iš tos miestelio pusės. Visuomenė – toks painus darinys, kad netgi Harts Heivene buvo ne ta pusė.

Vaikystėje Olivija Vortington buvo Alisa Byn; ją pažįstantys žmonės žinojo, kad ji Bruso Byno (moliuskų rinkėjo) duktė ir protingoji Bakio Byno (šulinių kasėjo) sesuo, – tai girdėdamas kas nors galėjo pamanyti, kad Bakis kvailas; iš tikrųjų jis buvo bent jau protingesnis negu jo tėvas, Brusas. Šulinių kasimas (tuo vertėsi ir seselės Andželos tėvas, todėl Homeras Velzas ir gavo tokią pavardę) buvo pelningas darbas: kaip sakoma Meine, šulinius kasti tūkstantį kartų geriau, negu rinkti moliuskus.

Olivija Vortington užaugo pardavinėdama moliuskus iš tirpstančio ledo prikrauto pikapo kėbulo. Jos motina, Modė, išvis nekalbėdavo; viename visokiais daiktais apdėtos virtuvės spintelės kampe ji turėjo į trinką atremtą įskilusį makiažo veidrodį – jos kosmetikos priemonės, nuo kurių ji negalėjo atsitraukti, mėtėsi tarp moliuskų. Didelė moliusko geldelė buvo vienintelė jos peleninė. Kartais į šalį numesta juoda, smėlėta nuvalyto moliusko odelė prilipdavo prie kokio skaistalų buteliuko. Modė mirė nuo plaučių vėžio, kai Olivija dar nebuvo baigusi vidurinės mokyklos.

Alisa Byn tapo Vortington, ištekėjusi už Voleso Vortingtono; Olivija ji ėmė vadintis pasikeitusi vardą Harts Heiveno savivaldybės sekretoriaus kabinete. Paprasčiausiai nuėjusi ir savo pageidavimu užpildžiusi teisėto vardo pakeitimo blanką – tai nebuvo labai sunku. Miestelėnai be galo, be krašto smaginosi, tardami vardą *Olivija*, visaip gromuliavo jį, tarsi nevalgomą keisto vaisiaus* kauliuką; už akių dar daug kas Oliviją vadino Alisa Byn, tačiau tik jos brolis Bakis išdrįsdavo taip į ją kreiptis. Visi kiti žmonės pakankamai ją gerbė, kad paisytų jos noro

* Olive – Olivija (vardas); olive – alyva (vaisius) (*angl.*).

būti Olivija; be to, visi laikėsi nuomonės, kad, nors ji ir ištekėjo už Vortingtono ir tapo turtinga obuolių verslo savininke, santuoka su Volesu jai nebuvo labai geras sandėris.

Linksmas, pajuokauti mėgstantis pramogautojas Volesas Vortingtonas buvo kilnus ir mielas. Jis dievino Oliviją be jokių išlygų – ir pilkas jos akis, ir pilkšvai geltonus, su švelniu perlamutro atspalviu, plaukus, ir jos koledže išmoktą Naujosios Britanijos tartį (dažnai pamėgdžiojamą Heiveno klube). Už tą koledže išmoktą tartį, be kurios Olivijai gal nebūtų pavykę patraukti Voleso Vortingtono dėmesio, sumokėjo sėkmingai šulinių kasimu užsiėmęs jos brolis Bakis. Tikriausiai iš dėkingumo Olivija ir leido Bakiui vadinti ją Alisa. Ji netgi nesipiktindavo iš anksto nuspėjamais jo apsilankymais Vandenyno Vaizdo soduose – nors jo batai visada būdavo aplipę rusvu iš žemės gilumos ištrauktu moliu, kokiu išsitepa tik šulinių kasėjai. Olivija stengdavosi nekrūpčioti iš pasibaisėjimo, kai Bakis, apsiavęs tais savo batais, drimblindavo po kambarius, kreipdamasis į ją: „Alisa, mažute". O karštomis vasaros dienomis jis su visais drabužiais įšokdavo į baseiną, tik tuos žemės gelmių purvu išterliotus batus ir palikęs ant krašto, prie pat spindinčio vandens (kuris paskui dar ilgai teliūskuodavo Atlanto bangomis, pakraščiuose nusidažęs molio spalva). Po Bakio Byno maudymosi ant baseino kraštų likdavo purvo ruožas – toks pat, koks lieka ant vonios kraštų, kai numaudai purviną vaiką.

Atsikračiusi savo senosios, Alisos Byn, tapatybės, Olivija Vortington nestokojo nieko, tačiau Volesui Vortingtonui kažkas buvo negerai. Nors jis buvo tikras džentelmenas ir puikiai mokėjo paerzinti Heiveno klube susirenkančius respublikonus, be to, dorai elgėsi su pasisamdytais sodininkais (savo sąskaita apdraudė jų sveikatą tuo laiku, kai dauguma ūkių darbininkų gyveno žemiau didžiausio skurdo ribos), nors jis, Volesas Vortingtonas, mėgo žaviai pasipuikuoti (visos Vandenyno Vaizdo soduose naudojamos transporto priemonės ir jo paties automobiliai buvo su jo monograma didelio rau-

dono obuolio fone!) – nors Volesas daugeliu atžvilgiu buvo tikrai puikus žmogus, jis nuolat atrodydavo girtas ir, negana to, toks nenormaliai, vaikiškai energingas, toks nenuorama, kad ir Harts Heivene, ir Harts Roke visi suprato, jog su juo gyventi nelengva.

Jis buvo girtas, kai centriniame Heiveno klubo korte pažemino tinklą (kurio berods niekaip negalėjo tinkamai užkabinti), perpjaudamas jį dideliu dantytu lenktiniu peiliu, ir kai Heiveno klube daktarą Daririmplą ištiko insultas; Volesas įmetė tą senyvą džentelmeną į seklųjį baseino galą – „kad atsigautų", kaip vėliau pasakė. Taigi senukas ne tik patyrė insultą, bet dar ir vos nenuskendo; įžeisti Daririmplai taip pasipiktino, kad net atšaukė savo narystę. Volesas buvo girtas ir tada, kai viename iš sodų važiuodamas „Kadilaku" pataikė tiesiai į penkių šimtų galonų talpos Hardžio purkštuvą ir išpylė ant savęs bei ant savo austrės baltumo automobilio (nudengtu viršumi) chemikalus, nuo kurių jam išbėrė pilvą bei šlaunis, o skaisčiai raudoni „Kadilako" sėdynių apmušalai visam laikui neteko spalvos. Kitą kartą jis girtas užsispyrė vairuoti traktorių, tempiantį platformą, ant kurios buvo sukrauta pusė Airos Titkombo avilių, ir netrukus išvertė tą krovinį – medų, avilius bei milijonus įsiutusių bičių – Drinkvoterio kelio ir Dėjaus tako sankryžoje (ir buvo baisiai sugeltas). Bitės sugėlė ir Everetą Taftą, ir jo žmoną, Dotę, ir Dotės jaunesniąją seserį, Debrą Petigru, tada kaip tik dirbusius Dėjaus tako sode.

Vis dėlto niekas neabejojo, kad Volesas Vortingtonas ištikimas Olivijai, – cinikai šnekėjo, jog jis būna toks girtas, kad jam tiesiog nepasistoja su jokia kita moterimi, gal nepasistoja ir su Olivija. Šiaip ar taip, buvo aišku, kad bent jau vieną kartą jam su ja tikrai pasistojo; tąkart jis pradėjo sūnų, kuriam tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt kažkelintaisiais jau turėjo sueiti dvidešimt metų. Tas sūnus, toks pat aukštas, gražus ir žavingas kaip tėvas, iš motinos buvo paveldėjęs dulsvai pilkas akis ir šviesius, bet ne visai tokius kaip jos, plaukus (jo plaukai buvo gelsvai rudi, ne pilkšvi); kartais atrodydavo, kad jis

paveldėjo ir jos Naujosios Britanijos koledže išmoktą tartį. Volesas Vortingtonas jaunesnysis buvo pernelyg išvaizdus, kad galima būtų vadinti jį Jaunėliu (visi jį vadino Voliu). Volesas Vortingtonas vyresnysis nuo pat Volio gimimo dienos gavo naują vardą – Senis. Taip jį vadino net Olivija, ilgainiui ėmė vadinti ir Volis.

Iš to, kas čia papasakota, dar negalima gerai suprasti, kokia buvo Harts Heiveno ir Harts Roko visuomenė. Jei daktaras Larčas būtų žinojęs tik tiek, ko gero, būtų mėginęs neleisti Homerui Velzui ten važiuoti; gal būtų manęs, kad ten gyvendamas Homeras visai susipainios. Ką našlaitis žino apie paskalas? Ar jam rūpi visuomenės sluoksniai? Bet Vilburiui Larčui Harts Heivenas ir Harts Rokas buvo tik maloniai skambantys pavadinimai, dar pagražinti eterio.

Jei daktaras Larčas būtų bent kiek pabendravęs su vyresniuoju Vortingtonu, gal būtų supratęs, jog apie tą vyriškį susidariusi neteisinga nuomonė; žinoma, jis gėrė per daug – daugelis žmonių, jeigu apskritai geria, geria per daug. Tačiau Senis nebuvo girtuoklis. Jam reiškėsi įprasti klinikiniai Alcheimerio ligos požymiai; Vilburis Larčas būtų juos pastebėjęs ir jam būtų buvę aišku, kas tai: progresuojantis organinis smegenų sindromas. Alcheimerio aprašytai priešsenatvinei silpnaprotystei būdingas intelekto nykimas, atminties blogėjimas ir aiškiai pastebimas spartus vidutinio amžiaus žmonių senėjimas; labai greitai, per keletą metų, tie požymiai dar labiau išryškėja, ir galiausiai liga baigiasi mirtimi. Nenusėdėjimas vietoje, nenormalus energingumas ir nuovokos stoka – irgi šios ligos simptomai. Bet kad ir kokie įžvalgūs buvo Harts Heiveno žmonės, jie neskyrė girtumo nuo Alcheimerio ligos ir manėsi seniai perpratę Vortingtonus.

Jie neteisingai vertino ir Oliviją Vortington. Ji nusipelnė savo pavardės. Gal ir buvo pasiryžusi viskam, kad tik pakiltų aukščiau moliuskų lygio, bet žinojo, kas yra darbas; buvo mačiusi, kaip greitai tirpsta ledas pikapo kėbule, kaip neilgai pavyksta išlaikyti moliuskus atšaldytus. Jai dažnai tekdavo

skubėti ir pasikliauti savo apsukrumu. Ji tuoj pat suprato, kad Volesas Vortingtonas moka tvarkyti piniginius reikalus, tačiau ne ką tenutuokia apie obuolius, todėl obuolių auginimu ėmė rūpintis pati. Išsiaiškinusi, kurie brigadininkai geriausiai išmano savo darbą, padidino jiems atlyginimus; kitus atleido; paskui pasisamdė jaunesnių, patikimesnių darbininkų. Ji kepė obuolių pyragus jai įtinkančių sodininkų vaikams ir mielai pasakydavo receptus jų žmonoms. Olivija pasirūpino, kad obuolių prekyvietėje būtų įtaisyta picų kepimo krosnis; netrukus ten jau buvo galima iš karto kepti keturiasdešimt aštuonis pyragus; šitaip ji prisidėjo prie prekybos derliaus nuėmimo metu – anksčiau jie pardavinėdavo tik obuolių sidrą ir marmeladą. Olivija dosniai atsilygino Airai Titkombui už nuostolius, patirtus dėl sudaužytų avilių, ir po kurio laiko ant savo prekystalio jau turėjo ir obelų žiedų medaus. Universitete ji sužinojo viską apie kryžmišką apdulkinimą ir apie tai, kaip reikia sodinti naujus sodus; apie pelių naikinimą, atžalų šalinimą, šakų retinimą ir naujausius chemikalus išsiklausinėjo daugiau, negu žinojo jos sodininkai; paskui pati juos mokė.

Olivija vis prisimindavo savo tyliąją motiną, Modę, lyg apkerėtą blankstančio savo pačios atvaizdo makiažo veidrodyje – tarp daugybės moliuskų. Maži vatos gumulėliai, padažyti į pudrą (tokios pat spalvos kaip molis ant baisiųjų Bakio batų), būdavo aplipę moliusko geldelėje nebetelpančių surūkytų cigarečių pelenais. Tokie prisiminimai suteikdavo Olivijai jėgų. Ji žinojo, kokio gyvenimo išvengė; Vandenyno Vaizdo soduose Olivija ne tik kad užsidirbdavo pragyvenimui; iš nerūpestingų Senio rankų ji perėmė visą ūkį ir labai protingai jį tvarkė.

Vakare, kai parvažiuodavo iš Heiveno klubo (visada vairuodavo Olivija), ji palikdavo nusmigusį Senį ant keleivio sėdynės ir padėdavo sūnui ant pagalvės raštelį, kuriame prašydavo, kad Volis, kai sugrįš namo, nepamirštų užnešti tėvo į viršų ir paguldyti į lovą. Volis visada taip ir padarydavo; jis buvo išties auksinis berniukas, ne vien iš išvaizdos. Tą vienintelį kartą, kai jaunasis Volis pats per daug išgėrė ir nebegalėjo užnešti

tėvo į miegamąjį, Olivija Vortington sūnui iškart paaiškino, kaip neteisingai jis elgėsi.

– Gali būti panašus į tėvą kuo tik nori, aš neprieštarauju, tik ne pomėgiu girtauti, – pasakė ji Voliui. – Jeigu būsi panašus į jį ir šiuo atžvilgiu, neteksi šito ūkio – ir kiekvieno cento, gaunamo už kiekvieną obuolį. Gal manai, kad tavo tėvas gali man neleisti šitaip su tavimi pasielgti?

Volis žvilgtelėjo į tėvą, kurį buvo palikęs visą naktį miegoti ant obelų purškimui naudojamų chemikalų išmargintos „Kadilako" keleivio sėdynės. Vaikinas matė, kad Senis vargu ar gali kam nors ko nors neleisti.

– Ne, mama, – pagarbiai tarė Volis – pagarbiai ne tik todėl, kad buvo išsilavinęs ir mandagus (būtų galėjęs mokyti Heiveno klubo narius teniso ir gerų manierų, ir jam būtų puikiai sekęsi), bet ir dėl to, kad žinojo, jog jo motina, Olivija Vortington, „atitekėjusi į turtingą ūkį", negavo nieko daugiau, tik šiek tiek apyvartinių lėšų. O *darbo* į tą ūkį ypač daug įdėjo ji pati; Vilburiui Larčui tai tikrai būtų atrodę verta pagarbos.

Blogiausia, kad ir Olivija laikėsi neteisingos nuomonės apie vargšą Senį, kuris iš tiesų buvo ne tiek alkoholizmo, kiek jį jau bepribaigiančios Alcheimerio ligos auka.

Visuomenė mažuose miesteliuose visada kai ką apie žmogų žino, kai ko nepastebi. Senis Vortingtonas niekaip nesuprato, kodėl taip blogėja jo sveikata, ir pats manė, jog tai nelemto išgėrinėjimo pasekmė. Kai gerdavo mažiau – ir vis tiek iš ryto neprisimindavo, ką pasakė ar padarė praėjusį vakarą; vis tiek matydavo, kad neįtikimai greitas jo senėjimas nė kiek nesulėtėjo; vis tiek šokinėdavo nuo vieno užsiėmimo prie kito, švarką palikdavo vienoje vietoje, skrybėlę kitoje, o automobilio raktelius pamesto švarko kišenėje, – kai gerdavo mažiau ir *vis tiek* elgdavosi kaip paskutinis kvailys, pasijusdavo visiškai išmuštas iš vėžių ir vėl imdavo maukti kaip reikiant. Galiausiai jį pribaigs ne tik Alcheimerio liga, bet ir alkoholizmas; jis bus laimingas girtuoklis, visus stebinantis nepastovia nuotaika. Geresniame daugiau žinančių žmonių pasaulyje Senis būtų

buvęs prižiūrimas kaip beveik niekuo neprasikaltęs ligonis, koks jis iš tikrųjų ir buvo.

Šiuo vieninteliu atžvilgiu Harts Heivenas ir Harts Rokas buvo panašūs į Sent Klaudą: Senio Vortingtono nebuvo galima išgelbėti nuo to, kas jį kankino, kaip nebuvo galima išgelbėti Fazio Stouno.

Tūkstantis devyni šimtai trisdešimt kažkelintaisiais metais Homeras Velzas pradėjo studijuoti Grėjaus *Anatomiją* – nuo pradžios. Nuo osteologijos, nuo skeleto. Nuo kaulų. O keturiasdešimt kažkelintaisiais jau trečią kartą keliavo Grėjaus *Anatomijos* puslapiais, kai kada drauge su Melonija. Melonija ne visuomet sugebėdavo susikaupti, nors prisipažino, kad painoka nervų sistema jai atrodo įdomi, ypač dvyliktojo, arba paliežuvinio, nervo aprašymas; dvyliktasis yra motorinis liežuvio nervas.

– Kas yra motorinis nervas? – paklausė Melonija, iškišdama liežuvį.

Homeras mėgino jai aiškinti, bet jautėsi pavargęs. Jis jau šeštą kartą skaitė *Deividą Koperfildą*, septintą kartą *Didžiuosius lūkesčius*, ketvirtą kartą *Džeinę Eir*. Kaip tik iš vakaro buvo priėjęs tą vietą, kurioje Melonija visada susigūždavo, – Homerui tada pasidarydavo neramu.

Toje vietoje, dvylikto skyriaus pradžioje, Džeinė labai įžvalgiai sako: „Tuščia tvirtinti, kad žmogus turi būti patenkintas ramybe: jis negali gyventi be veiklos; ir jis susikuria ją, jeigu jos jam neduoda likimas“.

– Nepamiršk, Saulele, – pertraukė Homerą Melonija. – Kol čia būsiu aš, būsi ir tu. Turi laikytis pažado.

Bet Homerui Velzui jau buvo atsibodę nervintis dėl tokių Melonijos perspėjimų. Jis pakartojo sakinį; šįkart perskaitė jį tarsi kažkam grasindamas.

„Tuščia tvirtinti, kad žmogus turi būti patenkintas ramybe: jis negali gyventi be veiklos; ir jis susikuria ją, jeigu jos jam

neduoda likimas." – Ponia Grogan atrodė nustebinta nerimą keliančio jo balso.

Homeras nusirašė tą sakinį beveik tokia pat tvarkinga ir glausta rašysena kaip daktaro Larčo; paskui išspausdino seselės Andželos mašinėle, padarė tik keletą klaidų. O vėliau, kai Vilburis Larčas „tiesiog ilsėjosi" vaistinėje, atsargiai prisėlino prie pavargusio šventojo ir padėjo popieriaus skiautelę su citata iš *Džeinės Eir* jam ant besikilnojančios krūtinės. Daktaras Larčas žodžių, kuriuos perskaitė citatoje, gal labai ir neišsigando, bet pasijuto nejaukiai: suprato, kad Homeras, matyt, viską žino apie jo pomėgį svaigintis eteriu, todėl jam ir pavyko prisiartinti prie lovos pastebėtam. „O gal dabar lašinuosi šiek tiek daugiau?" – galvojo Larčas.

Gal ką nors turėjo reikšti ir tai, kad Homeras citatą iš *Džeinės Eir* Larčui prie krūtinės prispaudė eterio kauke?

„Istorija, – rašė daktaras Larčas, – susidaro iš menkiausių, dažnai net nepastebimų, klaidų."

Jis turbūt turėjo galvoje tokias klaidas kaip ta, dėl kurios Sent Klaudsas tapo Sent Klaudu. Jo mintį galima būtų pailiustruoti ir žodžio „Harts" Harts Heiveno ir Harts Roko pavadinimuose pavyzdžiu; labai panašiai ir Melodija visam laikui buvo pavadinta Melonija.

Tyrinėtojas, kuris, kaip manoma, atrado puikųjį, gražųjį Harts Heiveno uostą, – jūreivis, vardu Redžinaldas Hartas, – po kurio laiko pirmas įsikūrė Harts Roke, dirbo žemę ir mėgino ūkininkauti. Ir tais laikais, ir vėliau, po Redžinaldo Harto mirties, dauguma žmonių buvo neraštingi; niekas nemokėjo teisingai parašyti jo pavardės. Harts Heivene ir Harts Roke apsigyvenę naujakuriai tikriausiai nežinojo, kad Redžinaldo Harto pavardės reikšmė yra „elnias", jie manė, kad pirmas jų miestelių pavadinimų žodis reiškia „širdis" *.

„Tuščiaviduris raumeninis kūgio formos organas, – galėjo atmintinai pasakyti Homeras Velzas, nė nežvilgčiodamas į

* Hart – elnias; heart – širdis (*angl.*), abu žodžiai tariami vienodai. (*Vert. past.*)

Grėjaus *Anatomiją*, – ... esantis PERIKARDO ertmėje." Penktajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje Homeras jau buvo apžiūrėjęs visų trijų daktaro Larčo jam parūpintų lavonų širdis (kiekvienas iš tų lavonų tyrinėjimui buvo tinkamas maždaug dvejus metus).

Visi lavonai buvo moterų; vargu ar būtų buvę labai naudinga, jei daktaras Larčas – mokantis Homerą Velzą padėti gimdyvėms ir atlikti šiek tiek kitokias su akušerija susijusias procedūras – būtų davęs savo mokiniui tyrinėti vyrų kūnus. Gauti lavoną būdavo nelengva (kartą vienas buvo atgabentas jau nebe apdėtas ledu, o mirkstantis vandenyje; kito teko atsisakyti todėl, kad balzamavimo skystis buvo neabejotinai pasenęs arba per silpnas). Homeras puikiai įsiminė visus tris lavonus. Bet tiktai gavęs trečią negyvėlę jau turėjo pakankamai gerą humoro jausmą, kad duotų jai vardą; pavadino ją Klara – ištižėlės Deivido Koperfildo motinos, tos nelaimingos, silpnos moteriškės, leidusios baisiajam ponui Merdstonui engti ir ją, ir mažąjį Deividą, vardu.

– Geriau pavadintum Džeine, – patarė Homerui Melonija; ji tai bjaurėdavosi Džeine Eir, tai visiškai su ja susitapatindavo.

– Džiaukis, kad nepavadinau Melonija, – atšovė Homeras, bet Melonija ne visada suprasdavo juokus; jai labiau patikdavo pačiai iš ko nors šaipytis.

Praktikuodamasis su antruoju lavonu, Homeras iš esmės pasirengė pirmą kartą daryti cezario pjūvį; operuodamas jautė, kad daktaras Larčas nė akimirką nenuleidžia akių nuo jo rankų, todėl tos rankos pačiam Homerui atrodė lyg ne jo – jų judesiai buvo tokie sklandūs ir tikslūs, kad Homeras tikrai manė, jog daktaras Larčas kažkaip sugebėjo nepriekaištingą, ne ilgesnį, negu reikia, pjūvį gimdos sienelėje padaryti vien mintimis (nė nekrustelėdamas).

Netrukus dėl piktų ginčų, kilusių geležinkelio stotyje, kai buvo atgabenta negyvėlė, vėliau pavadinta Klara, Homeras turėjo progą pirmą kartą išvysti, kas yra eklampsijos traukuliai, – arba pogimdyminiai traukuliai, kaip buvo sakoma

Vilburio Larčo laikais Bostono gimdymo namuose. Tuo metu, kai daktaras Larčas su geležinkelio stoties viršininku garsiai diskutavo apie tai, kaip galėtų atsiimti vargšę Klarą, Homeras Velzas Sent Klaudo prieglaudoje, palinkęs prie antrojo lavono, ieškojo, kur – tiksliai – yra apatinė skydliaukės vena. Homeras nežinojo, jog tai, kad jis akimirką pasimetė, tikrai atleistina; antrasis lavonas buvo jau visiškai netekęs prekinės išvaizdos, jame daug ką buvo sunku surasti. Homeras jau norėjo žvilgtelėti į Grėjaus *Anatomiją*, bet staiga į kambarį įlėkė seselė Edna – ir suklykė (kaip klykdavo kiekvieną kartą, kai pamatydavo Homerą su antruoju lavonu; galėdavai pamanyti, kad užtiko vaikiną kažką negera darantį su Melonija).

– O, *Homerai*! – sušuko seselė Edna, bet daugiau neištarė nė žodžio, tik plasnojo rankomis kaip išgąsdinta višta, kol galiausiai šiaip taip sugebėjo Homerui parodyti, kad jis eitų į vaistinę. Homeras strimgalviais nulėkė ten ir pamatė ant vaistinės grindų gulinčią moterį – jos akys buvo tokios pastėrusios ir negyvos, kad iš pradžių Homeras pamanė, jog tai ir yra tas lavonas, kurio daktaras Larčas nuėjo išplėšti iš stoties viršininko nagų. Paskui moteris sukrutėjo, ir Homeras Velzas suprato, kad ji iš tikrųjų tuoj bus lavonas; pirmiausia jai ėmė trūkčioti veidas, paskui traukuliai apėmė visus kūno raumenis. Paraudęs veidas apteko prakaitu ir pasidarė melsvai juodas; kulnais ligonė taip trenkė į grindis, kad abu bateliai nulėkė į šonus, – Homeras iškart pamatė, kokios ištinusios jos kulkšnys. Moters žandikauliai atrodė lyg surakinti, iš burnos per smakrą tekėjo putotos seilės, susimaišiusios su krauju, nes ji buvo įsikandusi liežuvį – dar gerai, kad neprarijusi. Kvėpavo ji sunkiai; staiga su švilpesiu iškvėpė orą iš plaučių ir aptaškė Homerui veidą – taip smarkiai, kaip niekas nebuvo aptaškęs nuo tos dienos, kai jis atsitraukęs nuo upės kranto žiūrėjo į vandenį, nunešantį Vinklus.

– Eklampsija, – tarė Homeras Velzas seselei Ednai. Šis žodis kilęs iš graikų kalbos; jo reikšmė, kaip Homerui buvo sakęs daktaras Larčas, susijusi su šviesos blyksniais, kuriuos

mato ligonė prasidedant pogimdyminių traukulių priepuoliui. Homeras žinojo, kad jei nėščioji bent kiek prižiūrima, eklampsijos dažniausiai galima išvengti. Nesunku pastebėti tokius ligos požymius kaip padidėjęs kraujospūdis, albuminai šlapime, rankų ir kojų tinimas, galvos skausmas, vėmimas ir, žinoma, kartais matomos šviesios dėmės ir blyksniai. Ligonė paprastai jaučiasi geriau, kai guli lovoje, laikosi dietos, vartoja mažiau skysčių, ir kai jai išvalomas žarnynas; o jeigu tai nepadeda, beveik visada galima apsaugoti ją nuo traukulių, paskatinus pirmalaikį gimdymą; dažnai šitaip pavyksta išgelbėti ir naujagimį.

Tačiau tokios moterys, kokios buvo daktaro Larčo pacientės, nėštumo metu nesikreipdavo į gydytojus, jos net nesuprasdavo, kam išvis reikalinga nėščiųjų priežiūra. Ši traukulių tampoma gimdyvė atvyko tikrai paskutinę akimirką – netgi palyginti su kitomis daktaro Larčo pacientėmis.

– Daktaras Larčas geležinkelio stotyje, – ramiai pasakė Homeras seselei Ednai. – Reikia ką nors pasiųsti, kad jį pakviestų. Judvi su sesele Andžela turėtumėte pasilikti čia ir man padėti.

Paėmęs gimdyvę ant rankų ir nešdamas į gimdymo palatą, Homeras jautė, kokia drėgna ir šalta jos oda, ir prisiminė abu tyrinėtus lavonus – pirmąjį ir antrąjį (pastarąjį, beje, buvo palikęs ant apžiūros stalo kambaryje, kuriame dabar mokydavosi anatomijos, šalia berniukų skyriaus virtuvės). Homeras Velzas žinojo, kad praėjusiame amžiuje gydytojas tokią pacientę būtų užmigdęs eteriu ir išplėtęs jai gimdos žiomenis, kad paspartintų gimdymą, – dažniausiai tai baigdavosi pacientės mirtimi.

Bostono gimdymo namuose Vilburis Larčas buvo išmokęs sustiprinti širdies raumenį rusmenės preparatais, kad plaučiuose neatsirastų skysčio. Homeras pasiklausė vandeningo gimdyvės kvėpavimo ir suprato, jog šitaip ją gydyti, ko gero, per vėlu, net jeigu jis tiksliai prisimintų, kaip tai daroma. Jis žinojo, kad eklampsijos priepuolius reikia stengtis palengvinti konservatyviai; net jeigu jam tektų paspartinti gimdymą, jis

turi daryti viską, kad gimdymo eiga būtų kuo natūralesnė. Staiga moteris sudejavo; galva ir kulnais tuo pat metu trinktelėjo į operacinį stalą, išsipūtęs jos pilvas tarytum pakilo į orą, – o viena ranka, nevalingai, be jokio tikslo, švystelėjusi aukštyn, sudavė Homerui per veidą.

Homeras žinojo, kad kartais gimdyvę ištinka tik vienas traukulių priepuolis; kita vertus, knygose buvo rašoma, jog keletas ligonių išliko gyvos ir po šimto. Tačiau Homeras, be abejo, negalėjo žinoti, ar mato tik antrą šiai moteriai užeinantį priepuolį, ar jau devyniasdešimtą.

Kai seselė Edna grįžo į gimdymo palatą kartu su sesele Andžela, Homeras joms liepė suleisti ligonei morfino; pats jai į veną įšvirkštė šiek tiek magnio sulfato, kad bent jau kuriam laikui sumažėtų kraujospūdis. Tarp ką tik pasibaigusio vieno ir netrukus, kiek Homerui buvo žinoma, prasidėsiančio kito priepuolio Homeras paprašė, kad seselė Edna paimtų moters šlapimo mėginį, o seselė Andžela patikrintų, ar jame yra albuminų pėdsakų. Paskui Homeras pacientės paklausė, kiek priepuolių ji jau ištvėrė, tačiau moteris, nors gerai suprato jo klausimus ir netgi sugebėjo gana protingai į juos atsakyti, nepajėgė tiksliai suskaičiuoti, kiek iš viso tų priepuolių buvo. Kaip ir reikėjo tikėtis, pačių traukulių ji apskritai neprisiminė – tik jų pradžią ir visiško išsekimo jausmą po jų. Apytikriu jos pačios apskaičiavimu, gimdyti ji turėjusi mažiausiai po mėnesio.

Vėl prasidedant traukuliams, Homeras pacientę truputį apramino eteriu, tikėdamasis, kad šitaip pavyks priepuolį bent kiek palengvinti. Šįkart traukuliai iš tikrųjų atrodė kitokie negu anksčiau, nors Homeras nebuvo įsitikinęs, kad silpnesni; moters judesiai sulėtėjo, bet ji tarytum įgavo daugiau jėgų. Homeras užgulė jai krūtinę, tačiau visas jos kūnas staiga išsilenkė – ir jis tiesiog pakilo nuo operacinio stalo. Po priepuolio, kai eteriu apsvaiginta moteris tebebuvo suglebusi, Homeras ją apžiūrėjo ir pamatė, kad jos gimdos kaklelis nesutrumpėjęs, jo žiomenys neišsiplėtę; gimdymas dar nebuvo prasidėjęs.

Homeras svarstė, ar neturėtų jo paskatinti, mintyse meldėsi, kad jam nereikėtų vienam apsispręsti, ir galvojo, kodėl taip ilgai niekas neranda daktaro Larčo.

Kai smarkiai peršalęs našlaitis, kuriam buvo pavesta geležinkelio stotyje surasti daktarą Larčą, pagaliau grįžo, jam iš abiejų šnervių tekėjo tiršti snargliai, nutįsę skersai vieno skruosto kaip kokia botago kirčio žymė. To našlaičio vardas ir pavardė (sugalvoti, be abejo, seselės Andželos) buvo Kerlis Dėjus; jis šniurkščiodamas pranešė, jog daktaras Larčas traukiniu išvažiavo į Trijų Mylių Krioklius – nori pasivyti ir susigrąžinti lavoną, kurį stoties viršininkas, baisiai susierzinęs dėl to, kad buvo užgauti jo religiniai jausmai, tyčia pasiuntė toliau, į gretimą miestelį. Viršininkas tiesiog atsisakė priimti tokį krovinį. Larčas, įsiutęs dar labiau negu stoties viršininkas, įlipo į kitą ta pačia kryptimi važiuojantį traukinį.

– Oho, – tarė seselė Edna.

Homeras pirmą kartą davė pacientei išgerti rusmenės preparato; paskui duos periodiškai, kol pamatys, kad jos širdies ritmas pagerėjo. Kartu su moterimi laukdamas kito priepuolio, jis paklausė, ar ji nusprendė palikti savo kūdikį prieglaudoje, kad jis būtų įvaikintas, ar atvyko į Sent Klaudą tik todėl, kad čia buvo artimiausia ligoninė, – trumpai tariant, ar tai trokštamas kūdikis, ar ne.

– Norite pasakyti, kad jis mirs? – paklausė moteris.

Homeras nusišypsojo jai daktaro Larčo šypsena, kuri turėjo reikšti: „Ne, tikrai ne!“ Bet iš tikrųjų manė, kad kūdikis turbūt mirs, jeigu jis nepaspartins gimdymo, o jeigu paspartins, tai, ko gero, mirs gimdyvė.

Moteris pasakė, kad atvyko į Sent Klaudą pakeliui važiuojančiu automobiliu, nes neturi jokio artimo žmogaus, kuris būtų galėjęs ją atvežti, ir kad pati nesirengia auginti savo kūdikio – bet nori, labai nori, kad jis gyventų.

– Gerai, – tarė Homeras, tarsi pats būtų taip nusprendęs.

– Jūs kažkoks per jaunas, – pasakė moteris. – Juk aš nemirsiu, ar ne?

– Ne, nemirsite, – tarė Homeras Velzas vėl prisidengdamas daktaro Larčo šypsena; taip šypsodamasis bent jau atrodė vyresnis.

Bet kai daktaras Larčas dar nebuvo grįžęs ir po dvylikos valandų, o moteris ant operacinio stalo vėl išsilenkė visu kūnu, tampoma jau septinto traukulių priepuolio, Homeras Velzas nebeįstengė prisiminti, kaip nutaisoma ta raminama šypsena.

Jis žvilgtelėjo į seselę Andželą, padedančią jam laikyti pacientę, ir tarė:

– Paskatinsiu gimdymą. Praplėšiu vaisiaus maišelį.

– Neabejoju, kad žinai, kas dabar būtų geriausia, Homerai, – pasakė seselė Andžela; ji irgi mėgino mėgdžioti padrąsinamą daktaro Larčo šypseną, bet jai nelabai pavyko.

Po dar dvylikos valandų pacientei prasidėjo sąrėmiai; Homeras Velzas vėliau neprisiminė, kiek traukulių priepuolių ji patyrė per tą laiką. Jis jau labiau jaudinosi dėl daktaro Larčo, negu dėl gimdyvės, ir turėjo stengtis kaip nors įveikti baimę, kad daktarui Larčui kažkas atsitiko, kad galėtų susikaupti ir dirbti savo darbą.

Praėjus dešimčiai valandų nuo sąrėmių pradžios, pacientė pagimdė berniuką – keturių svarų ir vienuolikos uncijų svorio, geros būklės. Labai greitai pagerėjo ir motinos būklė – kaip Homeras ir tikėjosi. Jos nebetampė traukuliai, kraujospūdis vėl buvo normalus, albuminų šlapime nedaug.

Kitos dienos vakare, jei skaičiuotume nuo to ryto, kai išėjo į stotį atsiimti lavono, kurio stoties viršininkas nenorėjo nei pasilikti sau, nei atiduoti, Vilburis Larčas – su išgelbėta negyvėle, netrukus pavadinta Klara, – pavargęs, bet patenkintas, kad laimėjo, grįžo į Sent Klaudą. Vydamasis lavoną, jis nuvažiavo į Trijų Mylių Krioklius, tačiau tenykštis stoties viršininkas, apimtas siaubo, buvo liepęs negyvėlės net neiškrauti iš traukinio; ji keliavo toliau, o Larčas paskui ją, į kitą ir dar kitą stotį, iš paskos važiuojančiu traukiniu. Klaros niekam

nereikėjo, visiems atrodė, kad ją galima nebent palaidoti, bet juk ne stočių viršininkai turėjo tai daryti – todėl nė vienas iš jų ir nenorėjo savo stotyje iškrauti niekieno nepasitinkamo lavono. Be to, Klara buvo tikrai ne toks lavonas, kokie laidojami. Tas antgamtiškas besiteliūskuojančio balzamavimo skysčio garsas, lyg išdirbta negyvėlės oda, kai kuriose vietose matomos nežemiškų spalvų arterijos ir venos... „Kad ir kas tai būtų, man čia šito daikto nereikia", – pasakė Trijų Mylių Krioklių stoties viršininkas.

Taigi Klara iš Trijų Mylių Krioklių važiavo į Mizeri Gorą, paskui į Moksi Gorą, į Ist Moksį – vis tolyn ir tolyn. Larčas baisiai susikivirčijo su stoties viršininku Harmonio miestelyje, kur Klara praleido kelias minutes – ir kaip reikiant pašiurpino visus geležinkelininkus, – kol buvo pasiųsta toliau.

– Ten *mano* lavonas! – rėkė Larčas. – Ant jo buvo *mano* pavardė. Jo reikia medicinos studentui, kurį mokau savo ligoninėje Sent Klaude. Jis *mano*! Kodėl siunčiat į priešingą pusę? Kodėl siunčiat *tolyn*?

– Jis atvažiavo čia, ar ne? – tarė stoties viršininkas. – Kaip suprantu, Sent Klaude jo niekas nepaėmė.

– Sent Klaudo stoties viršininkas visai pakvaišęs! – suriaumojo Larčas; iš pykčio jis net pašoko – stryktelėjo aukštyn, todėl atrodė, kad jam irgi ne visi namie.

– Gal pakvaišęs, o gal ir ne, – pasakė Harmonio stoties viršininkas. – Žinau tik tai, kad lavonas atvažiavo čia ir aš pasiunčiau jį toliau.

– Dėl Dievo meilės, jis gi ne kokia šmėkla! – garsiai sudejavo Larčas.

– Aš ir nesakau, kad šmėkla, – tarė stoties viršininkas. – Gal šmėkla, gal ne – neilgai čia tebuvo, nespėjom įsižiūrėti.

– Mulkiai! – riktelėjo Larčas ir vėl sėdo į traukinį. Kornvilyje (kur traukinys nesustojo) Vilburis Larčas kažkokiai pravažiuojantiems keleiviams mojuojančiai bulvių augintojų porai pro langą sušuko: „Meinas pilnas puspročių!" Ir nudundėjo tolyn.

Skouhegane jis stoties viršininko paklausė, kur, po velnių, šio manymu, tas nelemtas lavonas važiuoja.

– Tikriausiai į Batą, – atsakė Skouhegano stoties viršininkas. – Iš ten jis išsiųstas, ir jei niekam kitame gale jo nereikia, tai grįžta atgal.

– Kitame gale jo *reikia*! – suriko Vilburis Larčas. – *Man* jo reikia.

Lavonas į Sent Klaudą buvo išsiųstas iš Bato ligoninės; ten mirė moteris, norėjusi paaukoti savo palaikus mokslui, o Bato Memorialinės ligoninės patologas žinojo, kad Vilburis Larčas ieško neseno moters lavono.

Daktaras Larčas Klarą pasivijo Ogastoje. Ogasta, palyginti su kitomis Meino vietovėmis, buvo išprususių žmonių miestas; tenykštis geležinkelio stoties viršininkas iškart pamatė, kad lavonas važiuoja ne į tą pusę.

– *Žinoma*, kad ne į tą! – sušuko Vilburis Larčas.

– Neregėtas dalykas! – tarė stoties viršininkas. – Gal jūsų kraštuose niekas nesupranta angliškai?

– Tiesiog *negirdi*, kas jiems sakoma angliškai! – rėkė Larčas. – Norėčiau nusiųsti po lavoną į visus tuos niekam tikusius miesteliūkščius – po lavoną kasdien!

– Kai kas tikrai įnirštų, – abejingu balsu tarė stoties viršininkas, galvodamas, kiek dar nirš tas daktaras Larčas.

Daktaras Larčas nenurimo ir su Klara gana ilgai važiuodamas namo, į Sent Klaudą. Kiekviename jį suerzinusiame miestelyje – ypač Harmonyje, bet taip pat ir Ist Moksyje, ir Moksi Gore, ir kituose, – kol traukinys stovėdavo stotyje, jis stengėsi išsakyti savo nuomonę tos stoties viršininkui.

– Pusprotvilis! – sušuko stoties viršininkui Harmonyje. – Kokią *harmoniją* jūs čia matote – *kokią*?

– Viskas buvo gana harmoninga, kol čia neatsibeldėt jūs su savo lavonu, – atsakė stoties viršininkas.

– Pusprotvilis! – traukiniui jau nuvažiuojant dar surėkė pro langą Larčas. – Mulkiaburgas!

Didžiausiam Larčo nusivylimui, kai traukinys atvyko į Sent Klaudą, viršininko stotyje nebuvo.

– Išėjo priešpiečių, – pasakė vienas iš geležinkelininkų, tačiau buvo jau pavakarys.

– Gal vakarienės? – tarė daktaras Larčas. – O gal stoties viršininkas neskiria priešpiečių nuo vakarienės? – pagiežingai pridūrė; paskui pasisamdė kažkokius du storžievius, kad šie padėtų jam užsitempti Klarą įkalnin, į prieglaudos berniukų skyrių.

Larčas nustebo pamatęs, kokį ištaršytą Homeras Velzas paliko antrąjį lavoną. Susijaudinęs dėl kritiškos netikėtai atvykusios pacientės būklės, Homeras pamiršo padėti antrąjį lavoną į vietą, o Larčas liepė abiem savo stuobriams įnešti į tą kambarį Klarą – vargšų mulkių neperspėjęs, kad ant stalo guli nekaip atrodantis lavonas. Vienas iš tų kvailių bėgdamas atsitrenkė į sieną. Tai bent rėksmas ir šokinėjimas aplinkui! Larčas šūkaudamas lakstė po prieglaudą – ieškojo Homero.

– Aš vejuosi tau atsiųstą naują lavoną – pervažiuoju pusę sušiktos Meino valstijos, – o tu palieki senąjį šitaip iškėtotą, tiesiog ant stalo, net nepridengęs, kad koks kvailys ant jo užgriūtų! *Homerai*! – rėkė daktaras Larčas. – Velniai griebtų, – dar sumurmėjo sau panosėje, – paauglio nepriversi subręsti pirma laiko – negali tikėtis, kad paauglys prisiims atsakomybę už viską kaip suaugęs žmogus, kad dirbs suknistą suaugusio žmogaus *darbą*! – Šitaip burbėdamas Larčas apėjo visą berniukų skyrių, dairėsi Homero Velzo, o Homeras gulėjo susmukęs vaistinėje, ant geležinės Larčo lovos, nugrimzdęs į kiečiausią miegą. Galbūt prie tos laisvos lovos po langu į rytus Homeras toks apsnūdęs pasijuto todėl, kad nuo jos dvelkė eteriu, nors vargu ar jam reikėjo eterio, kad užmigtų; eklampsijos traukulių tampomą pacientę jis nesudėdamas bluosto prižiūrėjo beveik keturiasdešimt valandų – kol galiausiai jam pavyko išgelbėti ir ją, ir jos kūdikį.

Seselė Andžela sustabdė daktarą Larčą, kol jis nesurado Homero Velzo ir nepažadino.

– Kas čia dedasi? – griežtu balsu paklausė Larčas. – Nejaugi niekam nerūpi, kur aš, po velnių, buvau? Ir kodėl tas berniūkštis paliko savo lavoną ištaršytą kaip kokią karo auką? Nebuvau čia vieną naktį, ir jūs tik pažiūrėkit!

Bet seselė Andžela atvėrė jam akis. Papasakojo apie sunkiausią eklampsijos atvejį, kokį tik buvo mačiusi, o ji buvo mačiusi nemažai – per daugelį metų. Vilburis Larčas irgi buvo visko prisižiūrėjęs. Tais laikais, kai dirbo Bostono gimdymo namuose, gana daug jo pacienčių mirė nuo eklampsijos; netgi penktajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje maždaug ketvirtadalio mirusių gimdyvių mirties priežastis būdavo tie traukuliai.

– Homeras tai padarė? – paklausė Larčas seselės Andželos ir seselės Ednos; jis skaitė ligos istoriją; jau buvo apžiūrėjęs gimdyvę, kuri jautėsi puikiai, ir pirma laiko gimusį berniuką – visiškai normalų ir sveiką.

– Buvo beveik toks pat ramus kaip jūs, Vilburi, – žavėdamasi tarė seselė Edna. – Tikrai galite juo didžiuotis.

– Mano manymu, jis tikras angelas, – pasakė seselė Andžela.

– Atrodė šiek tiek paniuręs, kai reikėjo nuleisti vandenis, – prisiminė seselė Edna, – bet viską padarė kuo puikiausiai.

– Nesudvejojo nė akimirką, – tarė seselė Andžela.

„Beveik viską padarė kaip reikia“, – galvojo Vilburis Larčas; tai buvo tikrai nuostabu. Larčas manė, jog tai, kad Homeras neužrašė, kiek traukulių priepuolių ligonė patyrė per antrąsias dvylika valandų, – tik nedidelė klaidelė (juo labiau kad jis tiksliai skaičiavo priepuolius pirmąsias dvylika valandų); be to, Homeras neužsiminė, kiek – ir kokio smarkumo – priepuolių dar buvo (jeigu išvis buvo) per dešimt valandų nuo tada, kai pacientei prasidėjo sąrėmiai, iki kūdikio gimimo. Menkos pastabos. Vilburis Larčas buvo geras mokytojas; jis žinojo, kad tokių pastabų sakyti neverta. Sunkiausią darbo dalį Homeras Velzas padarė tinkamai; viską atliko tiesiog tobulai.

– Jam dar nėra nė dvidešimties – ar ne? – paklausė Larčas. Bet seselė Edna jau buvo nuėjusi gulti, jautėsi visiškai nusivariusi nuo kojų; sapne Homero didvyriškumas jai maišėsi su jau kaip reikiant įsiplieskusia meile Larčui; ji miegojo puikiai. Seselė Andžela tebebuvo savo kabinete; kai daktaras Larčas jos paklausė, kodėl neišnešiotas kūdikis dar be vardo, ji atsakė, kad dabar seselės Ednos eilė sugalvoti vardą, o ši buvo pernelyg pavargusi.

– Na, tai tik formalumas, – tarė Vilburis Larčas. – Sugalvokite *jūs* – noriu, kad jis būtų kaip nors pavadintas. Juk nenumirsite, jei padarysite tai be eilės?

Tačiau seselei Andželai į galvą atėjo geresnė mintis. Juk tai Homero naujagimis – Homeras išgelbėjo ir jį, ir jo motiną. Todėl seselė Andžela ir pasakė, kad šiam kūdikiui vardą turėtų duoti Homeras Velzas.

– Taip, jūs teisi, tikrai, – pritarė daktaras Larčas, apimtas pasididžiavimo nuostabiu savo kūriniu.

Kita diena Homerui Velzui buvo vardynų diena. Tądien jis turėjo sugalvoti du vardus: trečiajam lavonui ir pirmajam savarankiškai priimtam našlaičiui. Naująjį lavoną pavadino Klara, o kaip dar galėjo pavadinti kūdikį, jei ne Deividu Koperfildu? Tuo laiku Homeras skaitė *Didžiuosius lūkesčius*; negana to, kaip knyga, *Didieji lūkesčiai* jam patiko labiau negu *Deividas Koperfildas*. Bet jis nenorėjo naujagimiui duoti Pipo vardo, Pipas jam neatrodė toks patrauklus veikėjas kaip mažasis Deividas. Homerui nebuvo sunku sugalvoti, kokiu vardu pavadinti berniuką, juo labiau kad Homeras tą rytą atsikėlė gerai pailsėjęs, pasirengęs apsispręsti ir dėl daug svarbesnių dalykų.

Jis miegojo beveik visą naktį. Tik vieną kartą pabudo ant lovos vaistinėje, pajutęs, kad daktaras Larčas jau grįžo; Larčas buvo čia pat ir tikriausiai žiūrėjo į jį, bet Homeras neatsimerkė. Jis suprato, kad Larčas netoliese, užuodęs salsvą eterio kvapą, kuriuo nuo Larčo dvelkdavo lyg odekolonu, ir išgirdęs ritmingą jo kvėpavimą. Paskui pajuto švelniai ant kaktos uždėtą Larčo ranką – gydytojo ranką, tikrinančią, ar jis nekarščiuo-

ja. Homeras Velzas, dar nesulaukęs dvidešimties, – prityręs akušeris, apie „moters dauginimosi organus" nusimanantis, ko gero, ne prasčiau už bet kurį tikrą gydytoją, – gulėjo nekrutėdamas, apsimetęs, kad miega.

Daktaras Larčas pasilenkė ir pabučiavo jį, labai švelniai, į lūpas. Homeras išgirdo Larčą sušnibždant: „Puikiai padirbėjai, Homerai". Paskui pajuto antrą, dar švelnesnį, bučinį. „Puikiai padirbėjai, sūnau", – tarė daktaras ir išėjo.

Homeras Velzas jautė, kad jam iš akių tyliai plūsta ašaros; šįkart ašarų buvo dar daugiau negu praėjusį kartą – kai mirė Fazis Stounas ir Homeras melavo, pasakodamas apie Fazį Snoujui Medouzui ir kitiems berniukams. Dabar jis verkė ir verkė, tačiau be jokio garso; iš ryto turės pakeisti daktaro Larčo pagalvės užvalkalą, šitiek prisiašarojo. Verkė todėl, kad pirmą kartą buvo tėviškai pabučiuotas.

Jį, be abejo, bučiuodavo Melonija; pastaruoju metu nedažnai, bet bučiuodavo. Ir seselė Edna, ir seselė Andžela – lyg pakvaišusios; bet jos bučiuodavo visus. Daktaras Larčas dar nebuvo jo bučiavęs, o dabar pabučiavo du kartus.

Homeras Velzas verkė todėl, kad anksčiau nė neįsivaizdavo, kokie malonūs gali būti tėvo bučiniai, ir dėl to, kad nemanė, jog Vilburis Larčas dar kada nors jį taip bučiuos – ir kad būtų bučiavęs dabar, jei būtų žinojęs, kad Homeras nemiega.

Daktaras Larčas nuėjo pasidžiaugti puikia eklampsija sirgusios pacientės sveikata ir žvaliu mažučiu jos vaikeliu – kuris iš ryto taps našlaičiu Deividu Koperfildu (Larčas jį vadins Deividu Koperfildu *jaunesniuoju*). Paskui daktaras Larčas atsisėdo prie savo rašomosios mašinėlės seselės Andželos kabinete, bet neparašė nė žodžio. Neįstengė net mąstyti – pabučiavęs Homerą Velzą, niekaip negalėjo nurimti. Homeras Velzas buvo pirmą kartą *tėviškai* pabučiuotas, o daktaras Larčas iki tol *išvis* nieko nebuvo bučiavęs – nei tėviškai, nei kaip nors kitaip – nuo tos dienos Portlende, kai pensione netoli uosto ponia Ymz užkrėtė jį gonorėja. Be to, ponią Ymz jis tada bučiavo veikiau tiriamai, iš smalsumo, negu iš meilės. „O

Dieve, – galvojo Vilburis Larčas, – kas man bus, kai Homerui reikės išvykti?“

Ten, kur jis išvyks, nebuvo nei tiek jaudulio, nei tiek sunkumų, nei tiek liūdesio ir niūrios tamsos; ten, kur jis išvyks, buvo malonu. Tačiau ką Homeras Velzas, su savo gyvenimo patirtimi, veiks ten, kur *malonu*? Gal jis tiesiog neatsispirs pagundai? Argi ne kiekvienam geriau ten, kur *malonu*?

Ką Harts Heivenas ar Harts Rokas žinojo apie rūpesčius, ką ten žmonės darė, kad būtų naudingi?

Taip, Olivija Vortington pakęsdavo savo brolio Bakio įsibrovimus – glitų šulinių kasėjo purvą baseine ir nuolatinį dramblojimą per kilimus. Tik pamanykit! Taip, Olivija jaudinosi, ar jaunasis Volis bus pakankamai sumanus, ar iš tikrųjų mokysis ir prisidės prie obuolių verslo, – o gal tas gražuolis, kaip ir Senis, tik pramogaus ir galiausiai pasidarys apgailėtinas? Tačiau ar galėjo tokie rūpesčiai prilygti tam, kas buvo daroma Sent Klaude? Palyginti su Dievo ir Šėtono darbu, ar nebuvo toks nerimas visiškai nereikšmingas? Ar gyvenimas ten, kur *malonu*, nėra paviršutiniškas?

Bet rūpesčių iškyla ir ten, kur malonu; rūpesčiai sklinda, aplanko visus. Kartais rūpesčiai iš ten, kur paprastai klesti, iš tokių vietų kaip Sent Klaudas, kuriam laikui persikelia kitur – tarytum paatostogauti. Rūpesčiai, aplankę Harts Heiveną ir Harts Roką, buvo gana paprasti ir dažnai pasitaikantys; jie prasidėjo, kaip neretai būna, nuo įsimylėjimo.

„Čia, Sent Klaude, – rašė Vilburis Larčas, – nemanau, kad kas nors ką nors įsimyli; būtų per didelė prabanga – įsimylėti čia.“ Larčas nežinojo, kad seselė Edna įsimylėjusi jį nuo pat pirmos dienos, bet neklydo manydamas, kad Meloniją su Homeru Velzu siejo ne meilė. Tikrai ne meilė buvo ir tai, ką juodu vienas kitam dar jautė pirmajai aistrai praėjus. Ir ta ponios Ymz dukters nuotrauka, su ponio lyties organu burnoje: ta nuotrauka buvo seniausia Sent Klaudo gyventoja – ir joje

tikrai nebuvo jokios meilės. Nuo tos nuotraukos iki meilės buvo taip pat toli kaip nuo Harts Heiveno ir Harts Roko iki Sent Klaudo.

„Kituose pasaulio kraštuose, – rašė Vilburis Larčas, – žmonės tikriausiai įsimyli nuolat."

Gal ir ne nuolat, bet dažnai. Jaunasis Volis Vortingtonas, pavyzdžiui, manė, kad, kol sulaukė dvidešimties, buvo įsimylėjęs du kartus, o paskui dar kartą įsimylėjo būdamas dvidešimt vienerių; dabar, tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt kažkelintaisiais (jis buvo tik trejais metais vyresnis už Homerą Velzą), Volis jautėsi iki ausų įsimylėjęs ketvirtą kartą. Jis dar nežinojo, kad šis įsimylėjimas bus visam laikui.

Mergina, visam gyvenimui įkritusi jaunajam Voliui į širdį, buvo omarų žvejo duktė; bet jos tėvas neatrodė paprastas omarų žvejys, ir niekas nereiškė nuostabos, kad jis turi tokią nepaprastą dukterį. Reimondui Kendalui taip gerai sekėsi gaudyti omarus, kad kiti žvejai neretai pro žiūronus stebėdavo, kaip jis traukia bučius ir deda masalą. Kai jis keisdavo lynus, keisdavo ir jie. Kai jis neplaukdavo į jūrą – likdavo namie arba ant savo prieplaukos taisydavo bučius, – jie irgi likdavo namie ir taisydavo savuosius. Bet jie vis tiek negalėjo jam prilygti; jis į vandenį suleisdavo tiek bučių su juodos ir oranžinės spalvos plūdurais, kad atrodydavo, jog Harts Heiveno uoste vyksta universiteto varžybos. Kartą keletas Jeilio absolventų iš Heiveno klubo Reimondo Kendalo prašė, kad jis perdažytų savo plūdurus mėlynai ir baltai, bet Kendalas tik burbtelėjo, jog neturi laiko žaisti. Į jį su įvairiais prašymais kreipdavosi ir kiti Heiveno klubo nariai; dažniausiai ne dėl bučių plūdurų spalvos.

Heiveno klubas buvo priešais tolimąją Harts Heiveno uosto iškyšą, kur Reimondas Kendalas seniai turėjo įsitaisęs omarų aptvarą ir prieplauką. Kendalas ir gyveno virš omarų aptvaro; vien dėl to koks nors paviršutiniškesnis žmogus gal būtų susigundęs patenkinti Heiveno klubo prašymus bent kiek pagražinti savo aplinką. Kendalo ūkis, vasarotojų vertinimu,

atrodė kaip rakštis šiaip jau natūraliai gražioje ir/arba brangiai mokamų prižiūrėtojų išpuoselėtoje uosto pakrantėje. Net Kendalo miegamojo langas buvo apkabinėtas perdažytais ir tik pradėtais dažyti plūdurais. Taisomi bučiai ant prieplaukos riogsojo sukrauti į tokią aukštą krūvą, kad nuo kranto negalėjai matyti, ar kitoje pusėje yra prisišvartavęs koks laivas. Stovėjimo aikštelė šalia omarų aptvaro buvo kone sausakimša – ir ne pirkėjų automobilių (pirkėjų automobiliams toje aikštelėje niekada nepakakdavo vietos); ten stovėjo įvairiausi sunkvežimiai bei lengvieji automobiliai, kuriuos Reimondas Kendalas „krapštinėdavo“, ir buvo sudėti didžiuliai tepaluoti jo žvejybinių katerių varikliai.

Viskas aplink Reimondo Kendalo namą ant uosto krantinės buvo išmėtyta ir netvarkingo mechaniko kapitališkai remontuojama; viskas pradėta, neužbaigta, išardyta, dar neišdžiūvę, be kai kurių dalių, – o jei kalbėtume apie triukšmą, tai ten nuolat čerškė generatorius, pumpuojantis vandenį aptvare laikomiems omarams; šalia prieplaukos riebius dūmus leido tuščiąja eiga dirbantis katerio variklis. Be to, ten tvyrojo savotiškas kvapas: dervuotų virvių, omarų – panašus, bet ne visai toks kaip žuvų – ir degalų bei tepalo, kurio plėvelė blizgėjo vandens paviršiuje palei prieplauką (nuklotą jūros dumbliais, aplipusią krantinėmis sraigėmis, papuoštą džiūstančiais geltonais iš klijuotės pasiūtais kostiumais). Reimondas Kendalas *gyveno* savo darbu; jam patiko nuolat matyti tai, ką daro, visur aplinkui; tolimoji Harts Heiveno uosto iškyša buvo jo, nelyginant kokio menininko, studija.

Jis ne tik meistriškai gaudė omarus, bet ir puikiai mokėjo taisyti visokius daiktus – padaryti taip, kad viskas, ką kiti jau norėdavo išmesti, vėl veiktų. Paklaustas, kuo užsiima, Reimondas Kendalas nesakydavo, jog yra omarų žvejys; ne todėl, kad būtų to gėdijęsis, – tiesiog jis labiau didžiavosi savo sugebėjimais kaip mechanikas. „Šį bei tą paremontuoju“, – mėgo sakyti.

Heiveno klubo nariai kartais reikšdavo nepasitenkinimą dėl nuolat prieš akis riogsančių jo remontuojamų griozdų, ne-

abejotinai gadinančių puikų uosto vaizdą, bet pernelyg garsiai nesiskųsdavo; Reimondas Kendalas taisydavo ir jiems priklausančius daiktus. Pavyzdžiui, suremontavo jų plaukimo baseino filtrų sistemą – tais laikais, kai niekas neturėjo baseinų, kai niekas kitas nebūtų ėmęsis tokio remonto ir netgi pats Rėjus Kendalas dar nė karto nebuvo matęs jokios filtrų sistemos.

– Kaip suprantu, šitie filtrai tiesiog daro tai, ką ir turėtų daryti, – pasakė Rėjus ir viską sutvarkė per dešimt minučių.

Žmonės šnekėjo, kad Rėjus Kendalas išmeta tik maisto likučius – svaido į jūrą iš savo katerių arba nuo prieplaukos galo.

– Maitinu omarus, kurie maitina mane, – atkirsdavo jis, jei kas imdavo jam priekaištauti. – Ir žuvėdras – jos alkanesnės negu jūs arba aš.

Sklido kalbos, kad Rėjus Kendalas turi daugiau pinigų negu Senis Vortingtonas; bet neatrodė, kad jis tuos pinigus kaip nors leistų, – negailėjo tik dukteriai. Kaip ir Heiveno klubo narių vaikai, ji mokėsi privačioje internatinėje mokykloje; be to, Reimondas Kendalas kasmet mokėjo nemažą Heiveno klubo nario mokestį – ne už save (jis į klubą užsukdavo tik paprašytas ką nors sutaisyti), o už dukterį, kuri ir plaukti išmoko šildomame klubo baseine, ir tenisą žaisti mokėsi tuose pačiuose kortuose, kuriuos savo apsilankymais pagerbdavo jaunasis Volis Vortingtonas. Kendalo duktė turėjo netgi nuosavą automobilį – Heiveno klubo stovėjimo aikštelėje jis atrodydavo keistokai. Tokiam automobiliui, sumontuotam iš dar gerų kitų automobilių dalių, labiau tiko stovėti aikštelėje prie omarų aptvaro; vienas jo sparnas buvo nenudažytas ir pririštas viela; ant variklio dangčio buvo „Fordo“ emblema, o ant bagažinės – „Kraislerio“; keleivio durelės išvis užtaisytos ir nedarinėjamos. Tačiau *šito* automobilio akumuliatorius Heiveno klubo aikštelėje niekada nenusėsdavo; *šitos senienos* variklis visada užsivesdavo; kai vienas iš Heiveno klubo narių turėjo automobilį, kurio niekaip negalėdavo užvesti, jis vis ieškodavo Reimondo Kendalo dukters – ši tvirto savo kledaro

bagažinėje vežiojosi laidus su gnybtais ir buvo tėvo išmokyta jais naudotis.

Dalis pasakiškų pinigų, kurių Reimondas Kendalas atseit turėjo nežinia kiek sukaupęs, buvo Olivijos Vortington jam mokamas atlyginimas; Rėjus Kendalas ne tik gaudė omarus, bet dar ir prižiūrėjo Vandenyno Vaizdo sodų transporto priemones bei kitokius mechanizmus. Olivija Vortington jam mokėjo visą brigadininko atlyginimą, nes apie obuolius jis išmanė beveik tiek pat, kiek apie omarus (o kaip ūkio mechanikas buvo išvis nepakeičiamas), bet Rėjus nesutikdavo dirbti ilgiau negu dvi valandas per dieną. Be to, jis pats nuspręsdavo, kada atidirbs tas dvi valandas: kartais atvažiuodavo iš pat ryto – kai, pasak jo, būdavo netinkamas laikas plaukti į jūrą, – o kartais pasirodydavo tik į darbo dienos pabaigą – kaip tik laiku, kad išklausytų sodininkų nusiskundimus dėl sugedusio Hardžio antgalio arba Byno purkštuvo pompos, arba kuo užsikimšo Dejerio traktoriaus karbiuratorius ir kas negerai „International Harvester“ varikliui. Rėjus iškart matydavo, kurioje vietoje išlinko šienapjovės ašmenys, kodėl neveikia krautuvas, kas įstrigo transporteryje, kas atsitiko pikapui ir kaip reikia sureguliuoti spaustuvą obuolių sultims spausti. Reimondas Kendalas per dvi valandas nudirbdavo darbus, kuriuos kitas mechanikas gal būtų atsainiai dirbęs visą dieną, ir beveik niekada neateidavo pas Oliviją pasakyti, kad ji turėtų nusipirkti šį bei tą naują.

Visada pati Olivija iškeldavo mintį, kad vieną ar kitą detalę gal reikėtų pakeisti.

– Ar tau neatrodo, kad Dejerio sankaba nuolat genda, Rėjau? – mandagiai klausdavo ji. – Kaip manai, gal reikėtų naujos?

Tačiau Reimondas Kendalas ką nors remontuodamas dirbdavo kaip chirurgas – kaip gydytojas, atkakliai atsisakantis konstatuoti mirtį. Jam atrodė, kad pakeisdamas kokią detalę prisipažintų esąs silpnas, pralaimėjęs. Jis beveik visada sakydavo:

– Na jau, Olivija – sutaisydavau seniau, sutaisysiu ir dabar. Kiek reikės, tiek ir taisysiu.

Olivija suprato Reimondo Kendalo panieką žmonėms, neišmanantiems savo darbo ir „išvis nesugebantiems nieko dirbti". Ji nuoširdžiai jam pritarė ir jautėsi dėkinga už tai, kad jis niekada taip neniekino nei Senio, nei jos tėvo, Bruso Byno. Senis Vortingtonas, beje, mokėjo taip gudriai tvarkyti piniginius reikalus, kad kuo puikiausiai gyveno dirbdamas ne ilgiau kaip valandą per dieną – paprastai tas jo darbas būdavo kalbėjimas telefonu.

– Derliaus, – kartą pasakė Olivija, šnekėdama apie savo numylėtuosius obuolius, – nepražudytų blogas oras, net žydėjimo metu. – Ji turėjo omenyje vėją; kai nuo kranto pūsdavo smarkus vėjas, Airos Titkombo bitės neišlįsdavo iš avilių, o laukines bites tas vėjas nunešdavo į miškus, ir jos apdulkindavo viską, tik ne obelis. – Derlius gal nepražūtų, net jei oras būtų netikęs rudenį. – Olivija tikriausiai kalbėjo apie lietingą orą, kai obuoliai pasidaro slidūs, nuolat išsprūsta iš rankų, susidaužo ir paskui tinka tik sidrui; ar netgi apie uraganus, nuo kurių dažnai nukenčia sodai vandenyno pakrantėje. – Derlius nepražūtų, net jei kas nors nutiktų *man*, – pareiškė Olivija. Išgirdę ją taip kuklinantis, ir Senis Vortingtonas, ir jaunasis Volis iškart ėmė garsiai prieštarauti. – Bet iš derliaus tikrai nieko neliktų, – tarė Olivija, – jei netektume Rėjaus Kendalo. – Ji norėjo pasakyti, kad be Reimondo niekas neveiktų arba kad reikėtų *visus* mechanizmus keisti naujais, bet ir šie labai greitai pradėtų gesti taip pat kaip senieji, kuriuos tik Rėjus sugebėdavo sutaisyti.

– Man atrodo, mama, – pasakė jaunasis Volis, – kad be Reimondo Kendalo apskritai neišgyventų nei Harts Heivenas, nei Harts Rokas.

– Už tai vertėtų išgerti! – tarstelėjo Senis Vortingtonas. Netrukus jis taip ir padarė; Olivija tai matydama pastebimai nuliūdo, o jaunasis Volis nusuko kalbą kitur.

Nors Rėjus Kendalas kasdien dvi valandas dirbdavo Vandenyno Vaizdo soduose, niekas nebuvo jo matęs valgančio

obuolį; negana to, jis tik retkarčiais paragaudavo omarų (labiau mėgo vištienos arba kiaulienos kotletus, ar netgi mėsainius). Kartą keletas Heiveno klubo regatos dalyvių tvirtino užuodę Rėjaus Kendalo žvejybiniame kateryje kepamų mėsainių kvapą, kai jis traukė iš jūros savo bučius.

Bet kad ir kokios neįprastos darbo tvarkos Rėjus laikėsi, kad ir kaip visi niurzgėjo dėl akis badančių jo taisomų griozdų, kuriais jam patikdavo apsistatyti, niekas negalėjo nieko prikišti gražuolei jo dukteriai – vienintelis tos merginos trūkumas buvo jos vardas, tačiau tą vardą ji turėjo juk ne dėl savo kaltės (kokia moteris pati norėtų pasivadinti Kendise ir visą gyvenimą būti vadinama Kende*?); visi žinojo, jog tai jos mirusios motinos vardas, taigi ir motina nebuvo dėl to kalta. Kendisė (Kendė) Kendal buvo pavadinta motinos, kuri mirė ją gimdydama, vardu. Reimondas dukterį šitaip pavadino velionės žmonos, kurią visi mėgo ir kuri, kol buvo gyva, šiek tiek aptvarkydavo omarų aptvaro bei prieplaukos aplinką, atminimui. Kam galėjo nepatikti vardas (kad ir koks jis būtų), duotas iš meilės?

Visi, pažįstantys Kendę, matė, kad ji nė kiek nepanaši į saldainį; ji buvo miela, bet ne saldžiai meili; iš prigimties nuostabiai graži, bet ne besistengianti visus sužavėti pamaiva. Niekas neabejojo, kad ja galima pasikliauti; ji atrodė kartu ir draugiška, ir sumani, – ir dar mandagi, energinga; net ginčydamasi sugebėdavo išsakyti savo nuomonę nerėkdama. Ji reikšdavo nepasitenkinimą tik dėl savo vardo, bet visada geraširdiškai (niekada tyčia neužgaudavo nei tėvo, nei kieno nors kito jausmų). Ji tarsi derino tėvo supratimą, kaip reikia dirbti, su išsilavinimu bei rafinuotomis manieromis, kurių jis jai sudarė sąlygas mokytis, – jai nebuvo sunku nei dirbti, nei būti rafinuotai. Nors kitos merginos Heiveno klube (ir visame Harts Heivene, ir Harts Roke) jai pavydėjo jaunojo Volio Vortingtono rodomo dėmesio, nebuvo nė vienos, kuri

* Candy – karamelė, saldainis (*angl.*).

jos nemėgtų. Jei Kendė būtų buvusi našlaitė ir gyvenusi Sent Klaude, pusė žmonių ją būtų įsimylėję netgi *ten*.

Ji patiko net Olivijai Vortington, nors šiaip jau Olivija įtariai žiūrėjo į merginas, susitikinėjančias su Voliu; vis galvodavo, ko joms iš jo reikia. Negalėjo pamiršti, kaip pati troško ištrūkti iš savo aplinkos, tapti Vortington ir gyventi žaliuose, skaisčiai raudonų obuolių pilnuose Vandenyno Vaizdo soduose; prisimindama save jauną Olivija baiminosi, kad kai kurioms merginoms galbūt labiau rūpi Vandenyno Vaizdas negu Volis. Bet ji žinojo, kad Kendė ne tokia. Kendė atrodė visiškai patenkinta savo gyvenimu virš ropinėjančių gyvų Rėjaus Kendalo omarų aptvaro; keistokas užsispyrėlio tėvo būdas jai patiko taip pat kaip ir jo darbštumas, kuriuo ji pelnytai didžiavosi. Tėvo darbštumo dėka ji buvo viskuo aprūpinta. Jai nereikėjo Volio pinigų; ji labiau mėgo su juo maudytis vandenyne – šokinėti nuo ne itin patikimos, visokiais daiktais apgriozdintos tėvo prieplaukos, – negu plaukioti Heiveno klubo baseine arba pas Vortingtonus, kur žinojo esanti laukiama. Tiesą sakant, Olivija Vortington manė, kad Kendė Kendal gal netgi per gera jos sūnui – dar nesusitupėjusiam, bent jau *nedarbščiam*, bet tikrai žavingam ir geraširdžiui.

Be to, žiūrėdama į Kendę, Olivija skaudžiai prisimindavo savo motiną, Modę (sustingusią tarp kosmetikos ir moliuskų): Olivija pavydėjo Kendei jos tyros meilės motinai (kurios Kendė išvis nebuvo mačiusi); suvokdama, kokios ta mergaitė geros širdies, Olivija jausdavosi kalta, kad taip niekino savo kilmę (tylenę motiną, nevykėlį tėvą, prasčioką brolį).

Kendė garbino motiną Rėjaus Kendalo įrengtuose relikvijų kampeliuose – jis iš tikrųjų buvo pastatęs lyg altorėlius – visuose antro aukšto kambariuose, kur juodu gyveno, virš kliuksinčio omarų aptvaro. Visur buvo pridėliota jaunos Kendės motinos nuotraukų; daugelyje jų ji buvo nufotografuota su jaunu Kendės tėvu (tokiu neatpažįstamai jaunu ir taip neatpažįstamai, nuolat besišypsančiu, kad Kendė kartais nužvelgdavo jį, lyg jis jai būtų toks pat svetimas kaip ir motina).

Žmonės šnekėjo, kad Kendės motina nugludino aštrius Rėjaus charakterio kampus. Ji buvo linksmos sielos, visada pakiliai nusiteikusi, kupina neribotos energijos, kurios Rėjus nestokojo dirbdamas ir kurios niekad netrūko Kendei, kad ir ką ji darytų. Ant žemo staliuko virtuvėje, šalia išardytos magnetos ir uždegimo sistemos („Evinrudo"), buvo Rėjaus ir Kendisės vestuvių nuotraukų triptichas, – tąsyk, per savo vestuves, Rėjus Kendalas pirmą ir paskutinį kartą lankėsi Heiveno klube apsirengęs ne taip, kaip rengdavosi eidamas ko nors taisyti.

Rėjaus miegamajame, ant naktinio stalelio, greta sugedusio „Džonsono" variklio (montuojamo viduje; Rėjus turėjo ir kitą, įtaisomą už borto) jungtuko, irgi buvo Kendisės ir Rėjaus nuotrauka – joje abu nufotografuoti apsirengę neperšlampamais apsiaustais, abu audringoje jūroje traukia iš vandens bučius (visiems, ypač Kendei, buvo aišku, kad Kendisė nėščia ir įtemptai dirba).

Kendė savo miegamajame laikė motinos nuotrauką, darytą tada, kai motina buvo Kendės amžiaus (tiek pat metų buvo ir Homerui Velzui): jaunoji Kendisė Talbot, iš Harts Heiveno Talbotų – kurie nuo seno priklausė Heiveno klubui. Ji vilkėjo ilga balta suknele (šitaip pasipuošusi žaidė tenisą, tik pamanykite!) ir atrodė visai kaip Kendė. Nuotrauka buvo daryta tą vasarą, kai ji susipažino su Rėjumi (vyresniu vaikinu, stipriu, juodbruvu, pasiryžusiu viską sutaisyti – kad viskas vėl *veiktų*); gal jis ir buvo prasčiokas arba pernelyg rimtas, tačiau bent jau ne garbėtroška; Heiveno klubo vaikinai šalia jo atrodė tarsi kokie išlepinti aukštuomenės dabitos.

Kendės plaukai, kaip ir jos motinos, buvo šviesūs; bet šiek tiek tamsesni negu Volio – ir gerokai tamsesni negu motinos arba Olivijos Vortington. Iš tėvo Kendė buvo paveldėjusi tamsią odą ir tamsiai rudas akis, ir ūgį. Rėjus Kendalas buvo aukštas vyriškis (pats geraširdiškai sakydavo, kad toks ūgis jam tik kliudo, ir kaip omarų žvejui, ir kaip mechanikui, nes betraukiant iš vandens bučius įskausta juosmenį, – kai gandai

omarus, nuolat turi ką nors kilnoti, – o mechanikui juk dažnai prireikia po kuo nors palįsti ar prie ko nors prisilenkti). Kendė, kaip moteris, buvo labai aukšta; tai truputį baugino Oliviją Vortington, bet ji suprato, jog toks merginos ūgis – palyginti menkas trūkumas, ir jautėsi beveik visiškai patenkinta Kende Kendal kaip tinkama pora Voliui.

Olivija Vortington pati buvo aukštoka (atrodė aukštesnė už Senį, ypač kai Senis svirduliuodavo) ir nelabai draugiškai žiūrėjo į visus už ją aukštesnius žmones. Jos sūnus, Volis, irgi buvo už ją aukštesnis, ir Olivija kartais dėl to pasijusdavo nepatogiai – ypač kai norėdavo jį pabarti.

– Ar Kendė aukštesnė už tave, Voli? – kartą paklausė ji, staiga sunerimusi.

– Ne, mama, mes vienodo ūgio, – pasakė motinai Volis. Tai buvo dar vienas dalykas, dėl kurio Olivija šiek tiek būgštavo, galvodama apie Kendę ir Volį: juodu atrodė fiziškai labai panašūs. „Gal jų žavėjimasis vienas kitu – savotiškas narcisizmas? – nerimavo Olivija. – Be to, kadangi jie abu vienturčiai, gal vienas kitame ieško brolio ir sesers, kurių visada troško?“ Vilburis Larčas būtų pritaręs Olivijai Vortington, iš prigimties linkusiai nerimauti. Nerimaudami drauge, jie tikriausiai būtų pranokę visus kitus žmones pasaulyje.

Jie abu suprato, kad *yra* „kitas pasaulis“; taip jie mintyse vadino *visą* kitą pasaulį – egzistuojantį už jų susikurtų pasaulių ribų. Jie abu buvo pakankamai protingi, kad suvoktų, kodėl taip bijo to kito pasaulio: abu puikiai matė, kad nors ir labai stengiasi, vargiai pajėgia valdyti trapius savo pasaulėlius.

Kai Kendė Kendal ir Volis Vortingtonas vienas kitą įsimylėjo, tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt kažkelintųjų vasarą, visi Harts Heivene ir Harts Roke seniai žinojo, kad taip ir turėjo būti, – keista buvo tik tai, kad tiek daug laiko praėjo, kol juodu patys tai suprato. Jau daug metų abu miesteliai laikėsi nuomonės, kad Kendė ir Volis – puiki pora. Tam pritarė net kietakaktis Reimondas Kendalas. Rėjui Volis atrodė nesusikaupęs, bet tai juk ne tas pats, kas tingus; be to, nie-

kas neabejojo, kad tas vaikinas geros širdies. Rėjui patiko ir Volio motina; ypač gerą įspūdį jam darė Olivijos Vortington pagarba darbui.

Visi apgailestavo, kad vargšas Senis tarytum atsidūręs nuošalyje, per nelemtą girtavimą (kaip jie manė) pirma laiko sukriošęs. „Pamatysi, Alisa, jis tuoj pradės myžt į kelnes viešose vietose", – kartą pasakė Olivijai storžievis Bakis Bynas.

Ir Kendė manė, kad Olivija Vortington būtų puiki anyta. Galvodama apie savo motiną – vyresnę, negu jai buvo lemta būti šiame gyvenime, natūraliai senstelėjusią geresniame pasaulyje – Kendė visada įsivaizduodavo ją panašią į Oliviją Vortington. Ji bent jau tikėjosi, kad jos motina būtų buvusi tokia pat elegantiška ir subtili kaip Olivija, tik gal nebūtų kalbėjusi koledže išmokta Naujosios Britanijos tarme. Po metų Kendė ketino pradėti studijuoti koledže, bet tikrai nesirengė ten mokytis kokios nors ypatingos tarties. Olivijos tartis buvo vienintelis dalykas, kuris Kendei nepatiko, o šiaip ji manė, kad Olivija Vortington nuostabi; Senio jai buvo gaila, bet apskritai tas žmogus atrodė mielas.

Taigi visi buvo patenkinti šiuo meilės ryšiu, kuris neabejotinai turėjo tapti santuoka, palaiminta paties dangaus, – laimingiausia, kokią tik kas buvo matęs Harts Heivene ir Harts Roke. Visi suprato, kad Volis pirmiausia baigs koledžą, – Kendei irgi bus leista baigti koledžą, jeigu ji norės, – ir tik tada jie susituoks. Žinoma, Olivija Vortington, iš prigimties linkusi nerimauti, galėjo numatyti, dėl kokių priežasčių ateities planai pasikeis. Šiaip ar taip, buvo penktasis dvidešimto amžiaus dešimtmetis; Europa kariavo; daugelis žmonių manė, kad netrukus to karo bus apimta ne tik Europa. Tačiau Olivija, kaip visos motinos, nenorėjo galvoti apie karą.

Vilburis Larčas apie karą Europoje galvojo nuolat; jis juk dalyvavo ankstesniame kare ir teisingai nuspėjo, kad jeigu kils dar vienas karas, tai, ko gero, kaip tik tada, kai Homeras Velzas bus tokio amžiaus, kokio vaikinai imami į kariuomenę. Suprasdamas, jog tai bus pavojingiausias amžius, gerasis

daktaras jau seniau buvo kai ką padaręs, kad Homerui Velzui nereikėtų eiti į karą, jei kada koks karas kiltų.

Larčas juk buvo Sent Klaudo istorikas; jis rašė vienintelį miestelio metraštį; dažniausiai tiesiog aprašydavo ne tokius jau paprastus tenykščius įvykius, bet kartais šį tą ir išgalvodavo. Pavyzdžiui, kai mirė Fazis Stounas, – ir keletu kitų labai retai pasitaikančių atvejų, kai mirė jo prižiūrimi našlaičiai, – Vilburiui Larčui nepatiko tokia baigtis, jis nenorėjo aprašinėti, kuo iš tikrųjų baigėsi trumpas tų mažylių gyvenimas. Kas galėtų pasakyti, kad Larčas elgėsi nesąžiningai, leisdamas sau retkarčiais pasimėgauti laiminga pabaiga?

Tiems keliems vaikams, kurie mirė, Vilburis Larčas išgalvojo ilgesnį gyvenimą. Pavyzdžiui, F. Stouno istorija atrodė kaip straipsnių rinkinys apie tai, ko Vilburis Larčas *linkėjo* Homerui Velzui. Po nepaprastai sėkmingo įvaikinimo (Larčas kruopščiai aprašė visus įtėvių šeimos narius) ir labai veiksmingo – geriausio, kokį tik galima įsivaizduoti, – kvėpavimo sutrikimų gydymo Fazis mokysis ne kur kitur, o Bodeno koledže (paties Vilburio Larčo alma mater), paskui studijuos Harvardo universiteto Medicinos fakultete – ir netgi seks Larčo pėdomis toliau, atliks internatūrą Masačusetso Centrinėje ligoninėje ir Bostono gimdymo namuose. Larčas Fazį Stouną ketino padaryti savo darbui atsidavusiu ir prityrusiu akušeriu; pramanytą to našlaičio gyvenimo istoriją jis rašė taip pat rūpestingai, kaip darydavo viską, ko tik imdavosi, – gal tik eterio lašindavosi atsainiau, – ir buvo labai patenkintas, kad kai kurios jo išgalvotos istorijos vietos skamba įtikimiau negu tai, kas iš tikrųjų nutiko keliems kitiems našlaičiams.

Snoujį Medouzą, pavyzdžiui, įsivaikino sutuoktiniai iš Bangoro, kurių pavardė buvo Mašai. Kas galėjo pamanyti, kad Medouzas[*] taps Mašu[**]? Vilburis Larčas didžiavosi, kad sugeba išsigalvoti geresnių istorijų. Mašai prekiavo baldais; Snoujis

[*] Meadows – pievos (*angl.*).
[**] Marsh – pelkė (*angl.*).

(tų vaizduotės neturinčių žmonių pavadintas Robertu) kurį laiką, neilgai, mokėsi Meino universitete, paskui vedė kažkokią Bangoro pažibą ir įsitraukė į Mašų šeimos verslą – dirbo pardavėju.

„Čia jau visam laikui, – rašė Snoujis daktarui Larčui apie merginą, dėl kurios iškrito iš universiteto. – Be to, man tikrai patinka prekiauti baldais!“

Kiekvieną kartą, kai tik rašydavo daktarui Larčui, Snoujis Medouzas, dabar jau Robertas Mašas, būtinai paklausdavo: „Gal žinote, kaip gyvena Homeras Velzas?“

„O kas toliau? – galvojo Larčas. – Atrodo, Snoujis Medouzas tuoj pasiūlys surengti susitikimą!“ Larčas ištisas dienas kažką bambėdavo sau panosėje, sukdamas galvą, ką galėtų parašyti Snoujui Medouzui apie Homerą; mielai būtų pasigyręs, kaip puikiai Homeras viską darė gelbėdamas eklampsijos traukulių tampomą pacientę, bet žinojo, jog tai, kad jis moko Homerą Velzą, – ir apskritai visas Dievo bei Šėtono darbas Sent Klaude – kai kam gali nepatikti.

„Homeras vis dar su mumis“, – gana dviprasmiškai parašė Snoujui daktaras Larčas, galiausiai priėjęs prie išvados, kad Snoujis elgiasi pasalūniškai. Snoujis Medouzas nė karto, nė viename laiške, neužmiršo pasiteirauti ir kaip sekasi Faziui Stounui.

„Kas pastaruoju metu girdėti apie Fazį?“ – vis klausdavo Snoujis, ir Vilburis Larčas atidžiai peržiūrėdavo, ką turi parašęs apie Fazį, kad galėtų Snoujui pranešti naujienas.

Larčas nepaisė Snoujo prašymų atsiųsti Fazio Stouno adresą. Daktaras Larčas buvo įsitikinęs, kad jaunasis baldų pardavėjas, Robertas Mašas, toks užsispyręs ir kvailas, kad – gavęs bent kelis kitų našlaičių adresus – imtų kvaršinti visiems galvas siūlymais steigti kokį našlaičių klubą ar draugiją. Larčas net seselėms, ir Ednai, ir Andželai, skundėsi Snoujo Medouzo įkyrumu: „Gaila, kad *to* vaiko neįsisūnijo kas nors ne iš Meino, – sakė, – kas nors iš labai toli. Tas Snoujis Medouzas toks bukaprotis! Rašo man, tarsi aš vadovaučiau kokiam pensionui! Tuoj įsigeis, kad leisčiau buvusių auklėtinių žurnalą!“

Vėliau Larčas suprato, kad, ko gero, buvo žiauroka šitaip sakyti seselei Ednai ir seselei Andželai. Tiedvi mielos, bet pernelyg jausmingos damos būtų noriai pritarusios sumanymui leisti buvusių auklėtinių žurnalą; jos ilgėjosi visų pas įtėvius išlydėtų našlaičių. „Jei viskas pareitų nuo jų, susitikimai būtų rengiami kiekvienais metais. Kiekvieną *mėnesį*!" – pagalvojo Larčas ir sunkiai atsiduso.

Prigulė ant lovos vaistinėje. Galvojo, kaip gerai, kad jam pakako įžvalgumo šį tą pakeisti Homero Velzo istorijoje; kada nors papasakos apie tai Homerui, jeigu būtinai reikės. Larčas jautėsi labai patenkintas savimi, kad sugebėjo kai ką nežymiai prikurti ir meistriškai įpinti į tikrąją Homero Velzo gyvenimo istoriją. Jis, be abejo, nieko nerašė apie tai, kad moko Homerą medicinos; rašydamas apie abortus išsidavė nusikaltęs, daug kartų, bet puikiai žinojo, kad *tokiuose* įrašuose negalima minėti Homero Velzo vardo. Apie Homerą Velzą Vilburis Larčas buvo parašęs, kad berniukas turi širdies ydą, kad jo širdis nesveika ir silpna nuo gimimo. Larčas net pasistengė, kad tai būtų pirmas įrašas apie Homerą, – tam turėjo susirasti iš pažiūros senesnio popieriaus ir kruopščiai peržiūrėti bei perspausdinti visą ankstesnę – tikrąją – istoriją. Bet jam pavyko tinkamose vietose įterpti keletą lyg atsitiktinių užuominų apie širdies ydą. Visi tie įrašai buvo gana migloti, jiems aiškiai trūko Larčui būdingo mediciniško tikslumo; vargu ar žodžiai „yda", „nesveika", „silpna" galėjo įtikinti gerą seklį, ar netgi gerą gydytoją, kurį Vilburis Larčas manė kada nors turėsiąs įtikinti. Tiesą sakant, jis truputį nerimavo, ar įtikins Homerą – jau šį tą išmanantį. Bet nusprendė, kad apie tai pagalvos, kai susiklostys aplinkybės, dėl kurių reikės ką nors daryti, – jeigu išvis taip bus.

Aplinkybės, apie kurias galvojo Larčas, buvo karas, vadinamasis karas Europoje; Larčas, kaip ir daugelis kitų žmonių, nuogąstavo, kad tas karas išplis. („Man labai gaila, Homerai, – Larčas įsivaizdavo turėsiąs pasakyti vaikinui. – Nenoriu, kad jaudintumeisi, bet tavo širdis nesveika; ji neišlaikytų karo.") Iš

tikrųjų Larčas turėjo galvoje, kad jo paties širdis neišlaikytų, jei Homeras Velzas išeitų į karą.

Vilburis Larčas taip mylėjo Homerą Velzą, kad netgi ryžosi klastoti istoriją, kuria domėjosi tik kaip mėgėjas, bet vis tiek nuoširdžiai gerbė ir brangino. (Ankstesnis įrašas Homero Velzo asmens byloje – kurį daktaras Larčas panaikino, nes jis jam pasirodė netinkamo stiliaus, ar bent neįprasto istoriniuose dokumentuose, – buvo toks: „Aš nieko nemyliu taip, kaip myliu Homerą Velzą. Taškas!")

Taigi Vilburis Larčas buvo geriau pasirengęs galimoms svarbioms permainoms dėl karo negu Olivija Vortington. Kitą, dar tikėtinesnę, priežastį, dėl kurios galėjo pasikeisti jos sūnaus ir Kendės Kendal vedybų planai, – dėl kurios jaunieji įsimylėjėliai galėjo būti priversti elgtis ne taip, kaip ketino, – Olivija *buvo* numačiusi. Tai buvo nepageidaujamas nėštumas. Gaila, kad apie tai anksčiau nepagalvojo nei Kendė, nei Volis.

Kai Kendė pastojo (draugystės su Voliu pradžioje ji, savaime suprantama, buvo nekalta), ir ji pati, ir Volis ne tik labai susikrimto, bet ir nustebo. Olivija irgi būtų susikrimtusi (jei būtų žinojusi), bet nebūtų nustebusi. Vilburiui Larčui tai, kad moteris pastojo, niekada neatrodydavo keista – jis žinojo, jog taip nutinka nuolat, ir visuomet netyčia. Tačiau Kendė Kendal ir Volis Vortingtonas, tokie gražūs ir impulsyvūs, ir įsitikinę, jog tinka vienas kitam, tiesiog negalėjo tuo patikėti. Jie nebuvo tokie žmonės, kurie būtų gėdiję̨si ar nedrįsę pasakyti tėvams; jie paprasčiausiai apstulbo suvokę, kad turės iš pagrindų keisti puikius savo ateities planus – *turės* susituokti anksčiau, negu buvo numatę.

Ar Voliui Vortingtonui *reikėjo* koledžo diplomo, kad paveldėtų tėvų sodus? Žinoma, kad ne. Ar Kendei Kendal išvis *reikėjo* mokytis koledže? Ne. Ar nebūtų ji pati, savo pastangomis, tapusi elegantiška ir išsilavinusia dama? Žinoma, kad būtų! O Volis juk, šiaip ar taip, buvo nekoks studentas. Tikrai nekoks. Pagrindinis jo specializacijos dalykas buvo botanika, bet tik todėl, kad to primygtinai reikalavo jo motina, – Olivija

manė, kad įsigilinęs į mokslą apie augalus jos sūnus labiau susidomės obuolių auginimu ir daugiau apie tai išmanys.

– Mes tiesiog *nepasirengę*, – pasakė Voliui Kendė. – Turiu galvoje, juk nepasirengę, ar ne? Ar *tu* jautiesi pasirengęs?

– Aš tave myliu, – tarė Volis. Jis buvo drąsus vaikinas, ir nuoširdus, ir Kendė – nenuvarvinusi nė vienos ašarėlės, kai netikėtai suprato, kad laukiasi, – jį mylėjo.

– Tačiau dabar tiesiog netinkamas laikas, ar ne, Voli? – paklausė Kendė.

– Aš noriu tave vesti, vis tiek kada, – nė kiek nemeluodamas atsakė Volis, bet paskui pridūrė šį tą, apie ką ji nebuvo pagalvojusi. *Jis* galvojo apie karą Europoje, nors jo motina ir nekreipė į tą karą dėmesio. Dabar jis tarė: – O kas, jeigu bus karas... na, jeigu būsim įpainioti ir mes?

– O kas, jeigu *kas*? – perklausė Kendė, tikrai sukrėsta.

– Na, jeigu mes kariautume, aš eičiau – turėčiau eiti, *norėčiau*, – tarė Volis. – Bet, jei gimtų vaikas, būtų negerai – eiti į karą.

– O kada būtų gerai eiti į karą, Voli? – paklausė Kendė.

– Na, norėjau pasakyti, tiesiog turėčiau eiti, ir viskas – jeigu kariautume, – tarė jis. – Norėjau pasakyti, čia juk mūsų tėvynė, be to, kad pats pamatyčiau, kas tai yra... negalėčiau praleisti tokios progos.

Kendė skėlė jam antausį ir pravirko – iš pykčio.

– Kad pamatytum, *kas tai yra*! Norėtum eiti į karą, kad pamatytum, *kas tai yra*!

– Na, nenorėčiau, jei turėtume kūdikį... tada nebūtų gerai, – pasakė Volis. – Ar ne? – Jis buvo naivus kaip vaikas, ir toks pat nerūpestingas.

– O *aš*? – paklausė Kendė, negalėdama atsikvošėti – nustėrusi dar ir dėl to, kad sudavė Voliui per veidą. Paskui labai švelniai pridėjo ranką prie paraudusio jo skruosto. – Su kūdikiu ar be, kaip, manai, aš jausčiausi, jeigu tu išeitum į karą?

– Na, kol kas visa tai tik „jeigu“, ar ne? – tarė Volis. – Tiesiog reikia apie tai pagalvoti, – pridūrė. – Ypač apie kūdikį... manyčiau. Jei supranti, ką noriu pasakyti.

– Manau, reikėtų pasistengti *neturėti* šito kūdikio, – pasakė Kendė.

– Tik jau neisi ten, kur nėra tikro gydytojo, – tarė Volis.

– Žinoma, kad ne, – sutiko Kendė. – Bet gal yra tikrų gydytojų, kurie tai daro?

– Nesu apie tai girdėjęs.

Volis buvo tikras džentelmenas, todėl nepasakojo, ką žino: kad Keip Kenete yra toks mėsininkas, kuris patvarko už penkis šimtus dolerių. Nueini į automobilių stovėjimo aikštelę, užsirиši akis ir lauki; eini viena. Kažkas tave paima ir nuveža pas mėsininką; paskui, kai mėsininkas baigia darbą, parveža atgal – visą tą laiką būni su raiščiu ant akių. O dar blogiau, kad prieš tai, nuėjusi pas vieną gana garbų tenykštį gydytoją, turi pasirodyti esanti visiška isterikė, – tik tada gydytojas pasako, kur ta aikštelė ir kaip susisiekti su mėsininku. Jeigu nesielgi taip, lyg jau kraustytumeisi iš proto, ir neatrodai pakankamai prislėgta, gydytojas tavęs išvis nesuveda su tuo mėsininku.

Tokį pasakojimą Volis buvo girdėjęs ir tikrai nenorėjo, kad Kendė visa tai patirtų. Be to, jis abejojo, ar Kendė sugebėtų pasirodyti pakankamai prislėgta. Volis mieliau jau būtų turėjęs tą kūdikį; jis vestų Kendę ir jaustųsi tuo patenkintas; šiaip ar taip, juk troško kada nors ją vesti.

Volio girdėtas pasakojimas iš dalies buvo teisybė. Tikrai reikėdavo eiti pas gana garbų Keip Kenete dirbantį gydytoją ir atrodyti kone pamišusiai, ir jeigu tas gydytojas patikėdavo, kad tu tuoj nusiskandinsi, tik tada pasakydavo, kur yra ta stovėjimo aikštelė ir kaip susitarti su mėsininku. Tai, ko Volis nežinojo, buvo kita, žmoniškesnė, šios istorijos dalis. Jei būdavai rami, susikaupusi, kalbėdavai sklandžiai, taisyklingai ir atrodydavai neabejotinai sveiko proto, gydytojas tiesiog praleisdavo visas tas pasakas apie stovėjimo aikštelę ir mėsininką; jei matydavo, kad esi protinga moteris – tokia, kuri vėliau jo neįduos, – gydytojas paprasčiausiai padarydavo abortą, ten pat, savo kabinete, už penkis šimtus dolerių. Jei elgdavaisi lyg priekvailė, irgi padarydavo abortą – ten pat, savo kabinete – už

penkis šimtus dolerių. Skirtumas tik tas, kad prieš tai užsirišusi akis pastovėdavai aikštelėje ir *manydavai*, kad tave operuoja mėsininkas; štai ką gaudavai apsimetusi pamišėle. Tikrai neteisinga, abiem atvejais, buvo tai, kad gydytojas imdavo penkis šimtus dolerių.

Bet Volis Vortingtonas nesistengė išsiaiškinti, kaip iš tikrųjų dirba tas gydytojas ar vadinamasis mėsininkas. Jis tikėjosi ką nors sužinoti apie kokį nors kitą abortus darantį gydytoją ir jau buvo maždaug apgalvojęs, kurių pažįstamų paklausinės. Vargu ar vertėjo prašyti Heiveno klubo narių patarimo; Volis buvo girdėjęs, kad viena klubo narė kaip turistė plaukė į Švediją ir darėsi abortą ten, tačiau Kendei tai tikrai netiko.

Volis žinojo, kad Vandenyno Vaizdo sodininkai – kaip tik tokie žmonės, kuriems turbūt kartais prireikia ne taip brangiai kainuojančių gydytojų paslaugų; be to, jis jautė, kad sodininkai jį mėgsta ir kad jais, beveik visais, galima pasikliauti, kad jie, kaip Volis manė, patikimai, vyriškai saugos paslaptį. Pirmiausia jis kreipėsi į vienintelį soduose dirbantį viengungį, manydamas, kad viengungiams (o šitas dar buvo pagarsėjęs mergišius) abortus darančių gydytojų prireikia dažniau negu vedusiems vyrams. Volis kreipėsi į sodininką Herbą Faulerį, tik keleriais metais vyresnį vyriškį; Fauleris buvo gana žavus, išties patrauklios, nors ir žiaurokos, išvaizdos, gal truputį per liesas, su truputį per plonais ūsais ant tamsios viršutinės lūpos.

Dabartinė Herbo Faulerio draugė derliaus nuėmimo metu dirbdavo konservų fabrikėlyje; o tais mėnesiais, kai būdavo atidaryta obuolių prekyvietė, kartu su kitomis moterimis prekiaudavo ten. Ji buvo už Herbą jaunesnė, paprasta vietinė mergina, maždaug Kendės amžiaus, vardu Luizė Tobi, – vyrai ją vadino Pupule Luize, Herbas dėl to berods neįsižeisdavo. Sklido kalbos, kad jis susitikinėja su dar keliomis merguželėmis; be to, Herbas Fauleris turėjo pasibaisėtiną įprotį nešiotis daugybę prezervatyvų – visada, dieną naktį, – ir kai tik kas nors ką nors pasakydavo apie seksą, jis išsitraukdavo iš kišenės

vieną iš tų gumyčių (susuktą ir su apvalkalėliu, be abejo) ir mesdavo į kalbantįjį. Tiesiog mesdavo prezervatyvą ir tardavo: „Matai? Jų dėka lieki laisvas".

Volis keletą kartų jau buvo apmėtytas gumytėmis, jam tas pokštas nebeatrodė juokingas; juo labiau dabar, atsidūręs tokioje padėtyje, jis tikrai nenorėjo, kad iš jo dar būtų taip šaipomasi, – bet manė, kad Herbas Fauleris kaip tik toks žmogus, kurio patarimo reikėtų prašyti, kad Herbas Fauleris, nors ir prisikišęs kišenes gumyčių, nuolat pridaro savo draugėms bėdos. Šiaip ar taip, Herbas atrodė pavojingas visoms merginoms šiame pasaulyje.

– Ei, Herbai, – tarė Volis. Buvo lietinga vėlyvo pavasario diena; parvažiavęs atostogų iš koledžo, Volis kartu su Herbu dirbo ištuštėjusiame konservų sandėliavimo rūsyje. Juodu lakavo kopėčias, o kai baigs kopėčias, imsis dažyti konvejerių, kurie sukasi be jokio sustojimo, kai konservų fabrikėlis dirba visu pajėgumu, bėgius. Kiekvienais metais viskas būdavo perdažoma.

– Aha, kas čia mini mano vardą? – atsiliepė Herbas. Jam iš burnos kaip visada kyšojo žemyn nulinkusi cigaretė, todėl jis buvo prisimerkęs, užvertęs pailgą veidą į viršų, atlošęs galvą, kad galėtų pro nosį traukti vinguriuojančius dūmus į plaučius.

– Herbai, aš vis galvoju... – tarė Volis. – Jei kokia mergina nuo tavęs pastotų, ką darytum? Na, kai tu taip stengiesi, – apdairiai pridūrė, – išlikti laisvas. – Ištardamas tuos žodžius Volis sutrukdė Herbui pajuokauti ir tikriausiai jį supykdė; Herbas jau buvo betraukiąs iš kišenės gumytę – norėjo mesti į Volį ir pasakyti, ką sakydavo visada, bet kai Volis jį aplenkė, jo ranka staiga sustingo kišenėje. Jis taip ir neištraukė prezervatyvo.

– Kam užtaisei? – paklausė Herbas, užuot juokavęs.

Volis jį pataisė:

– Nesakiau, kad užtaisiau vaiką. Aš tik klausiau, ką *tu* darytum, *jeigu*...

Herbas Fauleris Volį nuvylė. Buvo girdėjęs tik apie tą pačią paslaptingą stovėjimo aikštelę Keip Kenete – kažką apie raištį ant akių, mėsininką ir penkis šimtus dolerių.

– Gal Rukšna Haidas ką nors apie tai žino? – pridūrė Herbas. – Kodėl neklausi Rukšnos, ką *jis* darytų, *jei* užtaisytų kam vaiką? – Herbas Fauleris nusišypsojo – nebuvo malonus žmogus, – bet Volis nesistengė numalšinti jo smalsumo; jis irgi nusišypsojo.

Rukšna Haidas *buvo* malonus. Užaugęs su krūva vyresnių brolių, kurie jį nuolat mušdavo ir visaip iš jo tyčiodavosi. Broliai ir praminė jį Rukšna – gal tik tam, kad išmuštų iš vėžių. Rukšna visada būdavo draugiškai nusiteikęs ir turėjo draugišką žmoną, Florensą, kuri, kaip ir daugelis kitų moterų, dirbo konservų fabrikėlyje ir obuolių prekyvietėje; Haidų vaikų buvo tiek daug, kad Volis negalėjo nei įsiminti jų visų vardų, nei atskirti jų vieno nuo kito, todėl manė, kad Rukšna Haidas gal išvis nežino, kas yra abortas.

– Rukšna visad pastatęs ausis, – pasakė Voliui Herbas Fauleris. – Nejau nė karto nestebėjai Rukšnos? Jis nieko daugiau ir nedaro, tik visų klausosi.

Taigi Volis nuėjo ieškoti Rukšnos Haido. Rukšna vaškavo obuolių spaustuvo lentas; jis paprastai vadovaudavo sidro gamybai, be to, kadangi buvo malonaus būdo, jam dažnai būdavo pavedama rūpintis visais sidro namų reikalais – be kita ko, dar ir prižiūrėti keliaujančius darbininkus, derliaus nuėmimo mėnesiais gyvenančius sidro namuose. Olivija stengėsi nė iš tolo neprileisti prie tų vargšų darbininkų Herbo Faulerio; Herbas nebūdavo toks su visais malonus.

Kurį laiką Volis stebėjo, kaip Rukšna Haidas tepa lentas vašku. Aštrus, bet grynas besifermentuojančio sidro ir pernykščių obuolių kvapas lietingą dieną buvo ypač aiškiai juntamas, bet Rukšnai jis berods patiko; Voliui tas kvapas irgi atrodė visai pakenčiamas.

– Klausyk, Rukšna... – kiek pastovėjęs tarė Volis.

– Jau maniau, kad pamiršai mano vardą, – linksmai atsiliepė Rukšna.

– Rukšna, ką žinai apie abortus? – paklausė Volis.

– Žinau, kad tai nuodėmė, – pasakė Rukšna Haidas, – ir kad Greisė Linč darėsi... ir, tokiu atveju, aš jai pritariu, – jei supranti, apie ką šneku.

Greisė Linč buvo Vernono Linčo žmona; Volis – ir visi kiti – žinojo, kad Vernonas ją muša. Juodu neturėjo vaikų; sklido kalbos, jog todėl, kad Vernonas, nuolat Greisę daužydamas, kažkaip pažeidė jos „dauginimosi organus" (kaip būtų pasakęs Homeras Velzas). Greisė buvo viena iš moterų, kurios kepdavo pyragus, kai būdavo nuimamas derlius ir kai virdavo darbas obuolių prekyvietėje; Volis nežinojo, ar ras ją dirbančią ir dabar. Giedromis vėlyvo pavasario dienomis darbo soduose netrūkdavo; bet kai lydavo lietus, galėjai nebent dažyti ar plauti ką nors viduje, ar tvarkyti sidro namus – rengtis derliaus nuėmimui.

Rukšna Haidas obuolių spaustuvo lentas vaškavo kaip visada per anksti. Tikriausiai kas nors lieps jam išvaškuoti jas dar kartą, prieš pat pirmą spaudimą. Bet Rukšna nemėgo nieko nei dažyti, nei plauti, todėl kartais, kai lydavo, ištisas dienas praleisdavo tupinėdamas apie savo numylėtą spaustuvą.

– Kam iš tavo pažįstamų reikia darytis abortą, Voli? – paklausė Rukšna Haidas.

– Vienai draugo draugei, – atsakė Volis; tai išgirdęs Herbas Fauleris jau būtų išsitraukęs iš kišenės gumytę, tačiau Rukšna buvo geras žmogus – nesimėgavo kitų nelaimėmis.

– Labai gaila, Voli, – tarė Rukšna. – Manau, turėtum pasišnekėti su Greise – tik nekalbink jos, jei šalia bus Vernonas.

Voliui nereikėjo to sakyti. Jis dažnai matydavo mėlynes ant Greisės Linč žastų – tose vietose, už kurių sugriebęs Vernonas ją purtydavo. Kartą jis sučiupo ją už rankų ir trūktelėjo į save, palenkęs galvą, kad ji susitrenktų veidą. Volis tai žinojo, nes Senis tada sumokėjo už Greisės dantų protezą (Seniui ir Olivijai Greisė pamelavo, kad nukrito nuo laiptų). Prieš keletą

metų Senųjų Obelų sode Vernonas primušė juoduką, vieną iš keliaujančių sezoninių darbininkų. Vyrai pasakojo anekdotus, tas juodukas irgi kažką pasakė. Vernonui nepatiko, kad juodaodis pasakoja anekdotą apie seksą, – vėliau, kalbėdamas su Voliu, jis netgi pareiškė, kad juodžiams apskritai reikėtų neleisti santykiauti.

– Kitaip jų netrukus bus jau per daug, – putojo Vernonas.

Senųjų Obelų sode Vernonas nustūmė tą juoduką nuo kopėčių; kai tas nuvirtęs atsikėlė nuo žemės, Vernonas sugriebė jį už abiejų rankų ir galva daužė jam veidą, kol Everetas Taftas – vienas iš brigadininkų – ir Aira Titkombas, bitininkas, galiausiai nutempė jį į šalį. Juodukui burna, lūpos ir liežuvis buvo susiūti daugiau negu dvidešimčia siūlių; visi žinojo, kad Greisė Linč dantų neteko ne krisdama nuo laiptų.

Ne Haidą, o Vernoną reikėjo vadinti Rukšna, arba kaip nors dar bjauriau.

– Voli? – tarė Rukšna, kai Volis jau ėjo iš sidro namų. – Nesakyk Greisei, kad *aš* tau patariau paklausti jos.

Taigi Volis leidosi ieškoti Greisės Linč. Sėdęs į pikapą, nudundėjo purvinu keliuku, skiriančiu sodą, vadinamą Keptuve, – nes jis žaliavo klonyje ir jame būdavo ypač karšta dirbti, – nuo Dorisės sodo, pavadinto kažkieno žmonos vardu. Volis važiavo prie pastato, vadinamo Antruoju (tai buvo tiesiog antras pastatas didesnėms transporto priemonėms laikyti; tame atokiau nuo kitų esančiame pastate stovėjo purkštuvai, nes jie – ir į juos pilami chemikalai – baisiai dvokė). Vernonas Linčas dabar ten buvo užsiėmęs dažymu; pistoletiniu purškikliu su ilgu ir plonu kaip adata antgaliu purškė obuolio raudonumo dažus ant penkių šimtų galonų Hardžio purkštuvo. Kad apsisaugotų nuo nuodingų garų, Vernonas buvo užsidėjęs respiratorių (tą pačią kaukę vyrai dėvėdavo ir purkšdami medžius) ir apsirengęs, kaip paprastai rengdavosi bjauriu oru, uždaru kostiumu iš klijuotės. Volis suprato, jog tai Vernonas, nors ir nematė jo veido. Vernonas visada dirbdavo lyg kažką puldamas, iš veržlių jo judesių iškart būdavo aišku, jog tai

tikrai jis; ir dabar Volis pastebėjo, kad Vernonas Hardį dažo tarsi rankose turėdamas ne dažų purškiklį, o liepsnosvaidį. Volis važiavo toliau; nenorėjo Vernono klausti, kur šiandien jo žmona. Net nusipurtė įsivaizdavęs, ką Vernonas šnairuodamas jam atsakytų.

Ne sezono metu ištuštėjusioje obuolių prekyvietėje trys moterys rūkė cigaretes ir šnekučiavo. Neturėjo daug darbo; nemetė kavos puodelių, neužgesino cigarečių ir neišsilakstė į šalis net pamačiusios atvažiuojant šeimininko sūnų. Visos trys tik truputį atsitraukė viena nuo kitos ir kiek suglumusios nusišypsojo.

Florensa Haid, Rukšnos žmona, net nesistengė apsimesti, kad kažką dirba; traukdama cigaretę ji Voliui šūktelėjo:

– Sveikas, meiluti!

– Sveika, Florensa, – šypsodamas tarė Volis.

Didžioji Dotė Taft, aną vakarą, kai Senis išmėtė Airos Titkombo avilius, stebuklingai nubėgusi gerą mylią, visą laiką kandžiojama, užspaudė cigaretę ir paėmė tuščią dėžę; paskui vėl ją padėjo ir apsidairė, kur paliko šluotą.

– Sveikas, gražuoliuk, – linksmai pasakė Voliui.

– Kas naujo? – paklausė moterų Volis.

– Čia tai nieko, – atsakė Irena Titkomb, Airos žmona. Susijuokusi ji nusisuko. Ji nuolat juokdavosi – ir sukdavo į šalį tą veido pusę, kurioje buvo nudegimo randas, lyg matytų tave pirmą kartą ir tikėtųsi galėsianti tą randą nuslėpti. Nelaimė atsitiko prieš daugelį metų, taigi Harts Heivene ir Harts Roke tikrai nebuvo nė vieno žmogaus, nemačiusio Irenos Titkomb rando ir nežinančio, kaip jis atsirado.

Kartą Aira Titkombas su žibaliniu deglu ir šratiniu šautuvu visą naktį budėjo savo kieme; kažkas buvo įsisukęs į jo avilius – tikriausiai lokys arba meškėnas. Irena žinojo, kad Aira tyko žvėries, bet vis tiek nustebo, pabudusi ir išgirdusi, kad jis ją šaukia. Jis stovėjo ant pievelės prie namo ir mojavo uždegtu deglu jai po langu; ji matė tik deglo šviesą. Aira paprašė, kad žmona, jei gali, iškeptų jam kiaušinienės su kumpiu, – lauk-

damas to, ką norėjo nušauti, jis baisiai nuobodžiavo ir jautėsi išalkęs.

Irena, niūniuodama kažkokią dainelę, čirškino kumpį, kai Aira priėjo prie virtuvės lango ir pabarbeno į stiklą, norėdamas paklausti, ar kiaušinienė jau iškepė. Irena nesitikėjo pamatyti Airos apsirengusio bitininko kostiumu, išeinančio iš tamsos į blausią pro virtuvės langą sklindančią šviesą su degančiu deglu rankose. Ji, be abejo, daug kartų buvo mačiusi vyrą su tuo kostiumu, bet nemanė, kad jis juo vilkės tykodamas lokio arba meškėno. Be to, pirmą kartą pamatė, kaip bitininko kostiumas spindi ugnies šviesoje, naktį.

Aira bitininko kostiumu apsivilko baimindamasis, kad gali peršauti kokį avilį ir pabaidyti bites. Jis nenorėjo gąsdinti žmonos, tačiau vargšė Irena pažvelgė pro langą ir išvydo, kaip jai pasirodė, žėruojantį baltą vaiduoklį! Štai kas kėsinosi į avilius! Kažkokio seniai mirusio bitininko šmėkla! Tikriausiai nužudė vargšelį Airą ir dabar ateina užmušti jos, Irenos! Keptuvė jos rankose staiga šoktelėjo į viršų, ištiškę karšti kiaulienos taukai nudegino veidą. Irenai dar pasisekė, kad neišsiplikė akių. Jau tos nelaimės namuose! Niekada nežinai, kas gali atsitikti.

—Ko nori, dički? —paklausė Volio Didžioji Dotė Taft. Prekyvietėje dirbančios moterys jį erzindavo ir su juo flirtuodavo be paliovos; jis joms atrodė išties žavus ir linksmas vaikinas, be to, šitos trys jį pažinojo dar nuo tada, kai jis buvo mažas berniukas.

— Jis nori pakviesti mus pasivažinėti! — sušuko Irena Titkomb tebesijuokdama — vis dar nusukusi veidą į šalį.

— Gal nusiveši mus į kiną, Voli? — paklausė Florensa Haid.

— O Dieve, padaryčiau, ką tik nori, Voli, — tarė Dotė Taft, — jei tik nusivežtum mane į kiną!

— Nejau nenori mūsų pradžiuginti, Voli? — verksmingu balsu klausė Florensa.

— Gal Volis tuoj *išmes mus iš darbo*? — suspiegė Irena Titkomb ir visos trys pratrūko juokais. Dotė Taft kvatojo taip

garsiai, kad Florensa Haid net paspringo savo cigaretės dūmais ir užsikosėjo; tai matydama Dotė įsižvygavo dar garsiau.

– Ar Greisė šiandien čia? – lyg tarp kitko paklausė Volis, kai moterys kiek aprimo.

– O tu Dieve, jam reikia Greisės! – tarė Dotė Taft. – Ir ką gi ji turi, ko neturim mes?

„Nemažai mėlynių, – galvojo Volis, – sulaužytų kaulų, dirbtinių dantų – daug neabejotinai tikrų skaudulių."

– Aš tik noriu ją kai ko paklausti, – pasakė droviai šypsodamasis. Drovią šypseną nutaisė tyčia – žinojo, kaip reikia elgtis su tomis moterimis.

– Galiu lažintis, kad ji pasakys: „Ne!" – sukrizeno Irena Titkomb.

– Vargu... Voliui visos sako: „Taip!" – šaipėsi Florensa Haid.

Volis palaukė, kol juokas pritilo.

Paskui Dotė Taft tarė:

– Greisė valo pyragų krosnį.

– Labai ačiū, ponios, – pasakė Volis ir ėmė trauktis atbulas, siųsdamas joms oro bučinius.

– Koks tu negeras, Voli! – papriekaištavo Florensa Haid. – Atėjai čia, kad mes imtumėm pavydužiauti.

– Tos Greisės krosnis, matyt, karšta, – tarė Dotė Taft, ir visos vėl prapliupo juoktis net užsikosėdamos.

– Nenudek, Voli! – dar sušuko Irena Titkomb, ir Volis paliko moteris prekyvietėje rūkančias ir plepančias dar garsiau, negu plepėjo prieš jam atvažiuojant.

Jis nenustebo sužinojęs, kad Greisė Linč dirba bjauriausią darbą, kokį tik galima dirbti lietingą dieną. Kitos moterys ją užjautė, bet ji prie jų nepritapdavo. Visada laikydavosi nuošaliai, lyg bijodama, kad kas nors ją staiga užsipuls ir ims daužyti taip pat kaip Vernonas, lyg nuolat mušama būtų praradusi humoro jausmą ir sugebėjimą juokauti kartu su Florensa, Irena ir Dote.

Greisė Linč buvo gerokai liesesnė ir šiek tiek jaunesnė už anas moteris; daugiau nė viena iš nuolatinių prekyvietės darbuotojų neatrodė tokia liesa. Net Herbo Faulerio draugė (Pupulė Luizė) buvo stambesnė negu Greisė, ir Dotės Taft jaunesnioji sesuo, Debra Petigru, – kuri sezono metu, kai būdavo kepami pyragai ir kai sukdavosi konservų fabrikėlio konvejeris, gana dažnai dirbdavo prekyvietėje, – netgi Debra buvo apkūnesnė už Greisę.

Be to, nuo tada, kai jai buvo sudėti dirbtiniai dantys, Greisė kalbėdavo dar rečiau negu iki tol; tvirtai sučiaupusi lūpas, atrodydavo paniurusi ir susikaupusi. Volis neprisiminė, kad kada būtų matęs Greisę Linč besijuokiančią, – nors kitos prekyvietėje dirbančios moterys, kad taip nepjautų nuobodulys, visokias nesąmones taukšdavo ir kvatodavo nuolat. Greisė tarp jų buvo kaip įgąsdintas šunytis. Ji tarytum nejausdavo jokio malonumo net ragaudama pyragą – ar apskritai ką nors valgydama. Ji nerūkė, nors šiaip jau penktajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje rūkė visi – net Volis. Ji vengė triukšmo ir krūpčiodavo, atsidūrusi netoli kokių mechanizmų.

Volis tikėjosi, kad ji bus apsirengusi kokiu nors drabužiu ilgomis rankovėmis ir jam nereikės žiūrėti į mėlynes ant jos rankų, bet kai pagaliau ją rado, ji darbavosi iki juosmens įlindusi į vieną iš gilių pyragų krosnies lentynų; vilkėjo ilgarankove palaidine, tačiau abi rankoves buvo pasiraičiusi virš alkūnių, kad neišteptų suodžiais. Kai Volis užtiko ją, įkišusią galvą, ir pusę kūno, į krosnį, Greisė išsigandusi riktelėjo ir, pernelyg staigiai išlįsdama, trinktelėjo alkūnę į durelių vyrį.

– Atsiprašau, kad išgąsdinau, Greise, – greitai tarė Volis – prie Greisės apskritai būdavo sunku prieiti taip, kad ji išsigandusi į ką nors neatsitrenktų. Ji nieko neatsakė; trynė alkūnę; vienaip ir kitaip kryžiavo laibas rankas, turbūt norėdama pridengti vos įžiūrimas krūtis arba manydama, kad jeigu jos rankos nuolat judės, nebus matyti mėlynių. Voliui į akis nežiūrėjo; nors Volis mokėjo išlaikyti savitvardą, kal-

bėdamasis su Greise visada baisiai įsitempdavo; jam iš galvos neišeidavo mintis, kad ji tuoj nuo jo pabėgs arba staiga puls jį – arba draskyti nagais, arba bučiuoti, kišdama jam į burną savo liežuvį.

Volis vis galvodavo, kad gal jo žvilgsnis, kai jis nejučia ant jos kūno ieško naujų mėlynių, jai atrodo geidulingas. Gal todėl jiedviem taip sunku bendrauti?

– Ta vargšelė tiesiog pakvaišusi, – kartą pasakė Voliui Rėjus Kendalas; gal tuo ir buvo galima viską paaiškinti.

– Greise? – tarė Volis; Greisė sudrebėjo. Taip smarkiai spaudė plieno drožlių gniužulą, kad nešvarios muilo putos juodais ruožais tekėjo jai per ranką, šlapino palaidinės juosmenį ir ties kaulėtu klubu gėrėsi į darbinius džinsus. Vienu priekyje matomu dantimi, tikriausiai dirbtiniu, ji prikando apatinės lūpos kraštelį. – Ei, Greise, – pasakė Volis. – Man iškilo toks keblumas...

Greisė stebeilijo į jį, tarsi ta žinia būtų ją išgąsdinusi, kaip dar niekada nebuvo išgąsdinusi jokia kita naujiena. Paskui greitai nusuko akis ir tarė:

– Valau krosnį.

Volis jau manė, kad jam reikės čiupti ją ir laikyti, kad ji neįropotų atgal į tą krosnį. Staiga jis suprato, kad Greisė Linč tikrai neišduos nei jo, nei kieno nors kito paslapčių. Juk ji išvis nedrįsta šnekėti, be to, neturi nė vieno žmogaus, kuriam galėtų ką nors pasakyti – jei kada įsidrąsintų.

– Kendė nėščia, – tarė Volis Greisei, ir ši susvirduliavo, tarsi netikėtai būtų papūtęs vėjas – arba jai būtų pasidarę silpna nuo krosnies valiklio skleidžiamo aitraus amoniako kvapo. Kai vėl pažvelgė į Volį, jos akys buvo apvalios kaip triušio.

– Man reikia patarimo, – pasakė Volis. Jam atėjo į galvą, kad jeigu Vernonas Linčas pamatytų jį šnekant su Greise, Vernonui tai tikriausiai pasirodytų pakankama dingstis eilinį kartą ją primušti. – Būk gera, pasakyk, ką žinai, Greise, – paprašė Volis.

Greisė Linč pro tvirtai sučiauptas lūpas paskubom iškošė:

– Sent Klaudas. – Tai nuskambėjo tarytum šnypštimas ar garsus šnibždesys. Volis pamanė, jog tai greičiausiai kažkieno vardas. Gal kokio šventojo? O gal ypač bjauraus abortus darančio šundaktario pravardė? Sent Klaudas! Juk aišku, kad Greisė Linč tikra nelaimėlė. Jeigu ji darėsi abortą, tai turbūt kreipėsi į patį prasčiausią gydytoją, kokį tik galima įsivaizduoti.

– Daktaro pavardės nežinau, – atvirai pasakė Greisė, vis dar pašnibždomis ir nebežiūrėdama į Volį – taip ir nebepakėlė į jį akių. – Tas miestelis vadinasi Sent Klaudas, o daktaras geras – toks... na... malonus, viską daro kaip reikia. – Kaip Greisei, tai buvo kone pamokslas – bent jau pakankamai ilga kalba. – Bet neleisk jai važiuoti vienai... gerai, Voli? – pridūrė Greisė ir jau iš tikrųjų tiesė į jį ranką, – bet iškart atitraukė, vos jį palietusi, tarsi Volio oda būtų buvusi karštesnė už pyragų krosnį, kai ji įkaitinama.

– Ne, neleisiu jai važiuoti vienai, žinoma, – pažadėjo Volis.

– Kai išlipsite iš traukinio, pasiklauskite, kur našlaičių prieglauda, – tarė Greisė. Ir vėl įlindo į krosnį, Volis nespėjo net padėkoti.

Greisė Linč į Sent Klaudą važiavo viena. Vernonas nežinojo, kad ji ten važiuoja, jei būtų žinojęs, tikriausiai būtų primušęs. Kadangi ji negrįžo visą naktį, jis primušė ją už tai, tačiau tas mušimas, jei vertintume jo matais, turbūt buvo mažesnis.

Į Sent Klaudą Greisė atvyko pavakary, vos sutemus; kaip buvo įprasta, nakvojo ne toje palatoje, kurioje gulėjo būsimos gimdyvės; buvo tokia nervinga, kad daktaro Larčo duoti raminamieji ne ką jai tepadėjo; ji nemiegojo visą naktį, klausėsi visokių garsų. Homeras tada dar nebuvo daktaro mokinys; net jeigu jis ją ir matė, vėliau tikrai negalėjo prisiminti, ir Greisė Linč, kai pamatys Homerą Velzą, jo neatpažins.

Jai buvo padaryta paprasta išplėtimo ir išgrandymo operacija, tinkamu laiku ir visiškai saugiai; nekilo jokių komplikacijų – nebent kalbėtume apie jos sapnus. Po daktaro Larčo

darytų abortų apskritai niekada niekam nekildavo jokių didelių komplikacijų, nebūdavo jokių ilgalaikių pakenkimų – išskyrus tam tikrus vidinius, dvasinius išgyvenimus, už kuriuos daktaras Larčas negalėjo būti atsakingas.

Nors abi seselės, Edna ir Andžela, priėmė ją labai nuoširdžiai ir Larčas buvo, kaip ji sakė Voliui, tikrai malonus, Greisė Linč nemėgdavo prisiminti Sent Klaudo. Ne tiek dėl to, ką jai teko patirti, ne tiek dėl jos nelaimės, kiek dėl to miestelio aplinkos, kuri ją baisiai slėgė visą ilgą bemiegę naktį. Drėgnas oras kaip sunki našta tiesiog spaudė prie žemės, nerami upė skleidė mirties kvapą, kūdikių riksmas atrodė dar šiurpesnis negu vandens paukščių, narų, – be to, dar ūbavo pelėdos, kažkas šlapinosi, kažkas vaikščiojo aplinkui. Tolumoje buvo girdėti kažkokio mechanizmo (rašomosios mašinėlės) taukšėjimas, iš kito pastato atsklido šūksnis – viena ilga aimana (turbūt šaukė Melonija).

Po Volio apsilankymo Greisė taip ir nebaigė valyti pyragų krosnies. Jai pasidarė bloga, pilvą ėmė varstyti spazmiški diegliai – kaip tada, po aborto. Ji išėjo į pagrindinę obuolių prekyvietės patalpą ir paprašė ten stoviniuojančių moterų, gal jos galėtų pabaigti darbą už ją; pasakė, jog nekaip jaučiasi. Niekas Greisės neerzino. Didžioji Dotė Taft paklausė, ar nereikia jos parvežti į namus, o Irena Titkomb ir Florensa Haid (kurios, šiaip ar taip, neturėjo ką veikti) pažadėjo „viens du“, kaip sakoma Meine, patvarkyti tą krosnį. Greisė Linč susirado Oliviją Vortington ir pasakė, kad jai negera ir kad norėtų anksčiau išeiti namo.

Olivija buvo kaip visada maloni ir supratinga; vėliau, pamačiusi Vernoną Linčą, pervėrė jį akimis – pakankamai rūsčiai, kad jam pasidarytų neramu. Jis Antrajame valė pistoletinio purškiklio antgalį, kai Olivija nublukusiu pikapu pravažiavo pro šalį. Jos žvilgsnis buvo toks, jog Vernonas akimirką net pagalvojo, kad Olivija gal jau meta jį iš darbo, kad piktas žvilgsnis, ko gero, ir yra pranešimas, jog jis atleidžiamas. Tačiau

ta mintis netrukus išdulkėjo Vernonui Linčui iš galvos, kaip dažniausiai išdulkėdavo visos mintys. Jis pažvelgė į Olivijos pikapo paliktas purvinas vėžes ir pasakė, ką sakydavo visada.

– Pačiulpk, tu piniginga kale! – tarė Vernonas Linčas. Ir toliau valė purškiklio antgalį.

Tą vakarą, su Kende sėdėdamas ant Rėjaus Kendalo prieplaukos, Volis pasakojo, ką, nors ir nedaug, jam pavyko sužinoti apie Sent Klaudą. Jis, pavyzdžiui, nežinojo, kad Sent Klaudsas tik per klaidą tapo Sent Klaudu. Volis nė nemėgino stoti į Harvardą; jo pažymiai nebuvo tokie geri, kad būtų galėjęs tikėtis patekti į Bodeną; o Meino universitete, kur be ypatingo entuziazmo studijavo botaniką, niekas jo nemokė gramatikos.

– Žinojau, kad ten našlaičių prieglauda, – tarė Kendė. – Daugiau nieko.

Jiems abiem buvo aišku, kad tikrai nepavyktų sugalvoti įtikimos priežasties, kodėl negrįš visą naktį, todėl Volis paprašė, kad Senis paskolintų jam „Kadilaką“; juodu išvyks labai anksti iš ryto ir grįš tos pačios dienos vakare. Seniui Volis pasakė, jog dabar tinkamiausias metų laikas patyrinėti pakrantę ir gal šiek tiek pavažiuoti į krašto gilumą; kai prasidės vasara, pajūrį užplūs poilsiautojai, o toliau nuo vandenyno bus jau per karšta važinėtis.

– Žinau, kad darbo diena, – pasakė Volis Olivijai. – Argi taip svarbu ta viena diena, mama? Aš tik noriu paiškylauti su Kende – vieną dieną.

Olivija suabejojo, ar iš Volio apskritai kada kas išeis.

Rėjus Kendalas turėjo pakankamai savų rūpesčių dėl darbo. Jis suprato, kad Kendei bus malonu pasivažinėti su Voliu. Volis buvo geras vairuotojas, nors kartais lėkdavo gal ir per greitai, o „Kadilakas“ – saugus automobilis, Rėjus tai žinojo geriau negu kas kitas, juk pats jį ir prižiūrėjo.

Iš vakaro prieš kelionę ir Kendė, ir Volis nuėjo gulti anksti, bet nė vienas iš jų nesudėjo akių visą naktį. Kaip dažniausiai

būna jauniems įsimylėjėliams, abu nerimavo dėl to, kaip šis įvykis paveiks kitą. Volis baiminosi, kad po aborto Kendė gali pasijusti nelaiminga, kad jai, ko gero, nebebus smagu mylėtis. Kendė jaudinosi, ar nepasikeis Volio jausmai jai, kai viskas bus baigta.

Tą naktį nemiegojo ir Vilburis Larčas, ir Homeras Velzas. Larčas sėdėjo prie rašomosios mašinėlės seselės Andželos kabinete; pro langą matė lauke vaikštinėjantį Homerą Velzą su patamsyje šviečiančia žibaline lempa. „Kas dabar?“ —pagalvojo Larčas ir išėjo pažiūrėti, ką Homeras ten veikia.

— Negalėjau užmigti, — pasakė Larčui Homeras.

— Kas atsitiko šįkart? — paklausė daktaras Larčas.

— Nežinau, gal čia ta pelėda... — tarė Homeras Velzas.

Žibalinės lempos spinduliai netoli tepajėgė prasiskverbti pro tamsą, be to, pūtė smarkus vėjas, kokio beveik niekada nebūdavo Sent Klaude. Kai tas vėjas užgesino lempą, daktaras su padėjėju pamatė, kad juos iš užpakalio apšviečia šviesa, sklindanti pro seselės Andželos kabineto langą. Tai buvo vienintelis žiburys per daugelį mylių aplinkui; daktaro Larčo ir Homero šešėliai atrodė milžiniški. Larčo šešėlis driekėsi tolyn per nederlingą, niekuo neapsodintą žemės plotą ir kilo pliku kalvos šlaitu į viršų, iki pat juodo miško. Homero Velzo šešėlis rėmė tamsų dangų. Tik dabar abu vyrai pastebėjo: Homeras jau aukštesnis už daktarą Larčą.

— Kad tave kur, — sumurmėjo Larčas, išskėsdamas rankas; jo šešėlis pasidarė panašus į stebuklą tuoj parodysiantį iliuzionistą. Larčas suplasnojo rankomis kaip didžiulis šikšnosparnis. — Žiūrėk! — pasakė Homerui. — Aš burtininkas!

Homeras Velzas, burtininko mokinys, irgi suplasnojo rankomis.

Vėjas buvo labai stiprus ir gaivus. Virš Sent Klaudo nuolat tvyrančios ūkanos išsisklaidė; švietė ryškios ir šaltos žvaigždės; gryname ore nebebuvo galima užuosti iš praeities atsklindančio cigarų ir pjuvenų kvapo.

– Pajuskite vėją, – tarė Homeras Velzas; gal dėl šio vėjo jis ir negalėjo užmigti.

– Šis vėjas pučia nuo vandenyno, – pasakė Vilburis Larčas; jis traukė į save orą, kuo giliau, tikėjosi užuosti druską. Larčas neabejojo, jog tai retai Sent Klaudą pasiekiantis jūros vėjas.

„Kad ir iš kur jis pučia, jis labai malonus“, – nusprendė Homeras Velzas.

Abu vyrai sustoję uostė vėją. Ir vienas, ir kitas galvojo: „Kas dabar man nutiks?“

5. *HOMERAS SULAUŽO PAŽADĄ*

Sent Klaudo geležinkelio stoties viršininkas buvo vienišas, nepatrauklus vyriškis – prekių paštu katalogų ir absurdiškų paštu brukamų religinių bukletų auka. Pastarieji leidiniai, labai panašūs į komiksų žurnalus, būdavo atsiunčiami kas mėnesį; pavyzdžiui, ant praėjusio mėnesio numerio viršelio buvo nupieštas kareiviška apranga vilkintis skeletas, skrendantis ant sparnuoto zebro virš mūšio lauko, šiek tiek panašaus į Pirmojo pasaulinio karo apkasus. Kiti paštu gaunami žurnalai bei katalogai būdavo normalesni, bet itin prietaringo stoties viršininko sapnuose vaizdiniai iš religinių bukletų dažnai susimaišydavo su visokiais namų ūkio reikmenimis, liemenėlėmis žindančioms motinoms, sulankstomomis kėdėmis ir milžiniškomis cukinijomis – su prekėmis, kurias jis matydavo reklamuojamas kataloguose.

Taigi jis neretai naktį pabusdavo apimtas siaubo, susapnavęs karstus, kylančius iš gražaus, kokie būna tik nuotraukose, sodo, – kartu su lavonais ore sklandydavo ir rekordinio didumo daržovės. Viename kataloge buvo vien žvejybos reikmenys; stoties viršininkas negyvėlius dažnai matydavo apsiavusius pelkių batais arba su meškerėmis ir tinkliukais; be to, paštu jis gaudavo ir apatinių drabužių katalogų, kuriuose reklamuojamos liemenėlės ir korsetai. Lavonų su liemenėlėmis ir korsetais stoties viršininkas bijojo labiausiai.

Kvailiausia paštu siuntinėjamų religinių bukletų peršama mintis buvo ta, kad pasaulyje vis daugėja nerimstančių neišgelbėtų benamių numirėlių; stoties viršininkas įsivaizdavo, kad kituose kraštuose, kur gyvena daugiau žmonių negu Sent Klaude, tos nelaimingos sielos jau užplūdo visą dangų. Nerima

keliantis daktaro Larčo Klaros atvykimas visiškai atitiko stoties viršininko naktimis sapnuojamus košmarus, todėl viršininkas dabar ir sustingdavo lyg stabo ištiktas kiekvieną kartą, kai tik į stotį įvažiuodavo koks traukinys, – nors Larčas anąsyk tą silpnaprotį tikino, kad bent metus ar dvejus naujų lavonų jam tikrai niekas nesiųs.

Stoties viršininkui Paskutiniojo teismo diena atrodė toks pat realus dalykas kaip ir geras ar blogas oras. Jis ypač nemėgo pirmo rytinio traukinio. Tuo traukiniu ūkininkai veždavo pieną; sunkūs šalti bidonai bet kokiu oru būdavo aprasoję. O tušti, kraunami į traukinį, skambėdavo kaip laidotuvių varpai, dusliai gausdavo barkštelėję į medinę stoties platformą ar paduodami aukštyn geležiniais laipteliais. Pirmu rytiniu traukiniu būdavo atvežamas ir paštas; stoties viršininkas nekantriai laukdavo naujų katalogų, tačiau apskritai pašto bijojo – bijojo to, kas jam galėjo būti siunčiama: jei ne dar vieno besiteliūskuojančiame balzamavimo skystyje mirkstančio lavono, tai kas mėnesį gaunamo religinių bukletų leidėjų perspėjimo, kad Paskutiniojo teismo diena jau čia pat (visada vis vaizdžiau būdavo rašoma, kad ji ateis greičiau, negu tikėtasi). Stoties viršininkas, regis, gyveno vien tam, kad būtų gąsdinamas.

Pomidore pradurta skylutė būdavo pakankama priežastis, kad jis paryčiais pultų dar karščiau melstis; pamatęs kokį negyvą gyvūną (nesvarbu, kodėl negyvą) jis imdavo drebėti – buvo įsitikinęs, kad ore, kuriuo jam reikia kvėpuoti, plevena daugybė tų padarėlių sielų ir kad jos panorėjusios sugebėtų įsibrauti į jo kūną. (Kol kas jos sugebėdavo tik neleisti jam užmigti – stoties viršininką nemiga kankino taip pat seniai kaip ir Vilburį Larčą bei Homerą Velzą, bet jis jausdavosi dar blogiau, nes nesimigdydavo eteriu ir nebuvo nei jaunas, nei išsimokslinęs.)

Šįkart jį pažadino vėjas, jis tuo neabejojo; kažkas, tikriausiai šikšnosparnis, nupūstas į šalį, bumbtelėjo į namo sieną. Stoties viršininkas buvo įsitikinęs, kad kažkoks skraidantis gyvūnėlis prie jo namo mirė žiauria mirtimi ir dabar įpykusi jo siela suka

ratus lauke ieškodama, pro kur galėtų įlįsti į vidų. Paskui vėjas, skverbdamasis pro stoties viršininko dviračio stipinus, lyg sudejavo. Staigus šuoras išvertė dviratį iš stovo ir jis barškėdamas nukrito ant plytomis iškloto takelio; nedidelis jo skambutis tyliai dzingtelėjo – tarsi kokia po pasaulį besiblaškanti nerami siela būtų nesėkmingai mėginusi tą dviratį pavogti. Stoties viršininkas atsisėdo lovoje ir pradėjo rėkti.

Kas mėnesį atsiunčiamuose religiniuose leidiniuose buvo skaitęs, kad riksmu galima jeigu ne visiškai, tai bent šiek tiek apsiginti nuo benamių sielų. Iš tikrųjų: veriamas stoties viršininko riksmas pasirodė esąs gana veiksmingas; jis pabaidė namo pakraigėje snaudusį balandį, ir (kadangi balandžiai nemėgsta skraidyti naktį) vargšas paukštis ėmė straksėti ant stogo, garsiai skrebendamas nagučiais, ieškodamas ramesnio kampelio. Stoties viršininkas gulėjo aukštielninkas ir stebeilijo tiesiai į viršų, į lubas; bijojo, kad paklydusi siela bet kurią akimirką gali nusileisti ant jo. Išgąstingas balandžio burkavimas, stoties viršininko įsitikinimu, buvo ne kas kita, kaip iškankinto nusidėjėlio aimanos. Stoties viršininkas pašoko iš lovos ir pažvelgė pro miegamojo langą; naktinė lempa blausiai apšvietė nedidelį žemės plotelį, kurį jis buvo supurenęs, ketindamas pasisodinti daržovių. Pamatęs neseniai sukastą žemę, stoties viršininkas visai paklaiko; pamanė, jog tai jam parengtas kapas. Persigandęs greitai apsirengė ir išlėkė į lauką.

Paštu siuntinėjamuose religiniuose bukletuose jis buvo skaitęs ir tai, kad numirėlių sielos negali įsiskverbti į judantį kūną. Turi saugotis, kad jos tavęs neužtiktų miegančio, ar net ramiai stovinčio; tai svarbiausia. Taigi stoties viršininkas drąsiai leidosi sparčiu žingsniu vaikščioti po Sent Klaudą. Eidamas grėsmingu murmesiu baidė visur aplinkui jam besivaidenančias šmėklas. „Šalin!“ – urzgė – šitam pastatui, anam garsui, kiekvienam neaiškiam šešėliui. Viename name lojo šuo. Paskui stoties viršininkas netikėtai užklupo po kažkieno šiukšles besikuičiantį meškėną, bet gyvi gyvūnai jam nerimo nekėlė; jis piktai sušnypštė, žiūrėdamas į meškėną, ir atrodė

patenkintas, kai meškėnas irgi sušnypštė, žiūrėdamas į jį. Prie apleistų pastatų, kur ta stora pabaisa iš našlaičių prieglaudos andai pridarė tiek žalos, stoties viršininkas nesiartino. Žinojo, kad *tuose* namuose paklydusių sielų devynios galybės, ir jos tikrai įsiutusios.

Saugesnis jautėsi netoli prieglaudos. Daktaro Larčo stoties viršininkas bijojo, bet atsidūręs šalia vaikų ir įsivaizduojamų jų sielų, būdavo gana agresyvus. Kaip ir dauguma lengvai įbauginamų žmonių, suvokęs, kad yra viršesnis, jis imdavo elgtis kaip koks chuliganas. „Prakeikti mažvaikiai", – bambėjo eidamas pro mergaičių skyrių. Kaskart, vos pagalvojęs apie mergaičių skyrių, įsivaizduodavo, ką padarytų tai peraugusiai galvažudei – tai naikintojai, kaip mintyse ją vadino. Ne vieną naktį buvo dėl jos pradrebėjęs; dažnai būtent ji jo sapnuose demonstruodavo liemenėles ir korsetus. Jis tik akimirką stabtelėjo prie mergaičių skyriaus ir giliai įtraukė oro – manėsi galėsiąs užuosti Meloniją, tą pastatų griovėją, – tačiau vėjas buvo pernelyg smarkus; vėjas pūtė visur. „Paskutiniojo teismo dienos vėjas!" – pagalvojo stoties viršininkas ir nuskubėjo tolyn. Nestovės čia nekrutėdamas ir nelauks, kol kokia baisinga siela įsiskverbs į jo kūną.

Iš tos berniukų skyriaus pusės, pro kurią ėjo, jis nematė šviesos seselės Andželos kabineto lange, bet virš pastato stogo ta šviesa buvo nutvieskusi visą pliką, erozijos išėstą kalvos šlaitą. Stoties viršininkas nežinojo, iš kur ta šviesa sklinda, todėl jam darėsi neramu; šviesa iš niekur, kurioje švyti nuplikusi kalva, iki pat juodo miško pakraščio, jam pasirodė klaiki.

Stoties viršininko bailumas buvo tikrai apverktinas, bet, užuot verkęs, jis nuolat save keiksnojo; tiek daug miego valandų netenka bijodamas, o pirmas rytinis traukinys atvažiuoja taip anksti. Beveik apvalius metus jis į stotį įdunda dar neprašvitus. Ir tos moterys, kurios iš jo išlipa, kartais... stoties viršininkas net nusipurtė. Tos moterys duksliais drabužiais, nuolat klausiančios, kur našlaičių prieglauda, – kai kurios išvažiuoja tą patį vakarą, jų veidai būna pelenų spalvos, tokios pat kaip

daugybės košmaruose sklandančių šmėklų. Stoties viršininkas dar pagalvojo, jog tų moterų veidai dažniausiai atrodo beveik tokie pat pilki, koks buvo Klaros veidas, nors jis nežinojo jos vardo. Jis tik vieną kartą žvilgtelėjo į Klarą, matė ją tik akimirką. Kokia neteisybė, kad nuo to laiko yra pasmerktas matyti ją nuolat, ir kaskart – sapne – ji gąsdina jį vis ilgiau.

Išgirdęs tarytum kokius balsus, stoties viršininkas pažvelgė į apšviestą kalvos šlaitą virš prieglaudos berniukų skyriaus ir pamatė aukštai iškilusius Vilburio Larčo ir Homero Velzo šešėlius – vieną nusidriekusį iki pat tamsaus miško pakraščio, kitą įsirėmusį į dangų. Dvi milžiniškos figūros plasnojo nežmoniškai ilgomis, visą kalvą apimančiomis rankomis; čaižomas smarkaus vėjo, stoties viršininkas nugirdo žodį „burtininkas". Štai tada jis ir suprato, kad gali vaikščioti ar netgi bėgioti, nors ir visą naktį – šįkart vis tiek jau nebeišsigelbės. Paskutinę akimirką jam dar dingtelėjo mintis, kad išmušė lemties valanda – ne tik jam, bet ir visam pasauliui.

Ir iš ryto Sent Klaudą tebemėgino išjudinti gaivus jūros vėjas. Tai pastebėjo net Melonija; nesijautė tokia nervinga ir viskuo nepatenkinta kaip visada – sunkiai pabudo, nors naktį budinėjo kas kelios minutės. Jai vis atrodė, kad kažkoks gyvūnas šmirinėja lauke prie mergaičių skyriaus, gal taikydamasis įlįsti į šiukšles. Vėliau ji matė dvi moteris, ateinančias įkalnin nuo geležinkelio stoties, nušviestas priešaušrio žaros. Jiedvi nesikalbėjo – tikriausiai nebuvo pažįstamos; tačiau ir viena, ir kita, be abejo, numanė, kad abi čia atvyko dėl tų pačių priežasčių. Slinko nuleidusios galvas. Kaip pavasarį, abi buvo per šiltai apsirengusios; Melonija stebėjo, kaip vėjas priploja dukslius žieminius paltus joms prie pilvų, ir padarė išvadą, kad tos moterys *neatrodo* nėščios; paskui dar pagalvojo, kad tik nepamirštų žvilgtelti pro mėgstamą langą, kai tos pačios moterys eis nuo kalvos žemyn, į vakarinį traukinį. „Atsikračiusios savo naštos, – mąstė Melonija, – atgal jos lyg ir turėtų eiti

žvaliau; be to, šiaip ar taip, juk eis į pakalnę.“ Bet iš tikrųjų į pakalnę moterys visada eidavo dar sunkesniais žingsniais negu įkalnin, – atrodydavo, kad išvykdamos jos kažką išsineša. Jų eisena būdavo toli gražu ne tokia, kokia, regis, turėtų būti ką tik švariai išgrandytų moterų eisena.

„Gal *ne taip jau švariai* jas išgrando“, – galvojo Melonija. Nors Homeras Velzas jai nieko apie tai nepasakojo, ar galėjo Melonija nematyti nelaimių? Kad ir kas būdavo negerai, kad ir kas suklysdavo – ar ko nors netekdavo, prarasdavo viltį, turėdavo rinktis vieną iš kelių blogybių, – akylai viską sekanti Melonija iš karto tai pastebėdavo, ir ne tik tai.

Dar neiškėlusi kojos į lauką, ji jau žinojo, kad kažkas keičiasi, pučia kitoks vėjas. Stoties viršininko lavono ji nematė; jis buvo nuvirtęs tarp piktžolių šalia užpakalinių berniukų skyriaus durų – pro kurias beveik niekas nevaikščiodavo; tiekėjai privažiuodavo prie atskirų užpakalinių ligoninės durų.

Daktaras Larčas pro savo langą į pasaulį, iš seselės Andželos kabineto, irgi negalėjo matyti piktžolių sąžalyno, kuriame gulėjo ir jau stingo stoties viršininkas. Tą rytą Larčui nerimą kėlė ne nuo kūno atsiskyrusi stoties viršininko siela. Prie nemigos Larčas jau buvo pripratęs; vėjas nuo vandenyno pūsdavo retai, bet, šiaip ar taip, tokį vėją jis jautė ne pirmą kartą. Mergaičių skyriuje buvo kilusios muštynės, po kurių vienai mergaitei reikėjo susiūti lūpą, kitai antakį, tačiau dėl tų mergaičių Vilburis Larčas nesijaudino. Lūpą dailiai susiuvo Homeras Velzas, o antakį sutvarkė pats Larčas – tai buvo sunkiau, nes galėjo visam laikui likti randas.

Abiejų aborto laukiančių moterų nėštumas buvo tik prasidėjęs, be to, seselės Ednos nuomone, tiedvi moterys atrodė stiprios ir sveiko proto. Ligoninėje dar buvo kone linksmai nusiteikusi moteris iš Damariskotos – jai ką tik prasidėjo sąrėmiai, berods visiškai normalūs; ji jau kartą gimdžiusi, be komplikacijų, taigi neturėtų iškilti jokių sunkumų. Larčas pamanė, kad moters iš Damariskotos naujagimį galės priimti

Homeras, – atrodė, kad gimdymas bus lengvas, be to, seselė Andžela buvo sakiusi, jog tai moteriai Homeras labai patinka, ji plepa kaip užsukta, kai tik jis prie jos prieina.

„Tai kas negerai? – galvojo Vilburis Larčas. – O jei nieko blogo nėra, tai kas pasikeitė?“

Argi taip svarbu, kad vėluoja paštas, o į valgyklą neatvežta pieno? Larčas nežinojo – jam ir nerūpėjo, – kad geležinkelio stotyje, nesant viršininko, tvarka pakrikusi labiau negu visada; jis nežinojo, kad stoties viršininkas dingęs. Vilburis Larčas nebuvo pastebėjęs jokio neramumo tarp sielų, susispietusių danguje virš Sent Klaudo. Dirbdamas darbą, kuriam jautėsi turįs pašaukimą, daktaras Larčas negalėjo per daug gilintis į apmąstymus apie sielas.

Homerui Velzui iki to ryto išvis nepasitaikydavo progų pamąstyti apie sielas. Jo mokymo programoje nebuvo tokio punkto kaip sielos tyrinėjimas. Ir kadangi kambarys, kuriame Homeras tyrinėjo Klarą, buvo be langų, ne stoties viršininkas – ir ne jo siela – tą rytą netikėtai tapo Homero Velzo apmąstymų objektu.

Daktaras Larčas Homero paprašė parengti autopsijai negyvą vaisių.

Viena moteris iš Trijų Mylių Krioklių buvo subadyta, arba susibadė pati; šiaip jau Trijų Mylių Kriokliuose tai atrodė gana įprastas dalykas, bet šios moters nėštumas jau ėjo į pabaigą – o galimybė išimti gyvą kūdikį iš mirusios moters kūno pasitaikydavo nedažnai, netgi daktarui Larčui. Jis mėgino išgelbėti vaiką, tačiau ir vaiko – arba, tikriau tariant, embriono, beveik devynių mėnesių, – kūnelyje buvo durtinė žaizda. Kaip ir motina, kūdikis (arba vaisius, daktarui Larčui labiau patiko sakyti taip) buvo mirtinai nukraujavęs. Homeras Velzas iškart suprato, jog tas kūdikis būtų buvęs berniukas, – tai galėjai matyti net neįgudusia akimi; kad ir kaip jį vadintum, tai buvo beveik visiškai išnešiotas kūdikis. Daktaras Larčas Homero prašė padėti nustatyti (kad galima būtų pasakyti tiksliau negu „mirtinai nukraujavo“) vaisiaus kraujavimo priežastį.

Homeras Velzas pasiskolino daktaro Larčo sekatorių krūtinkauliui perskrosti ir tik tada suvokė, kad vaisiaus krūtinės ląstai atverti pakaks paprasčiausių didelių žirklių. Kirpo per patį vidurį ir tuoj pat pastebėjo, kad perrėžta plaučių arterija; nustebo pamatęs, kad žaizda vos už pusės colio nuo plačiai atsivėrusio latako, – vaisiaus *ductus arteriosus* tik perpus siauresnis už aortą, bet Homeras dar niekada nebuvo preparavęs vaisiaus; iš *gimusių* kūdikių arterinio latako per dešimt dienų lieka tik susisukęs arterinis raištis. Šis pakitimas įvyksta ne dėl šiaip kokios mįslingos priežasties, o todėl, kad kūdikis įkvepia oro; tada latakas užsidaro ir atsiveria plaučiai. Vaisiaus kūnelyje tas latakas yra tarsi šuntas – juo tekėdamas į aortą, kraujas aplenkia plaučius.

Homeras Velzas neturėjo labai nustebti aiškiai pamatęs, kad vaisiui kraujas plaučiuose beveik nereikalingas; juk vaisius nekvėpuoja. Tačiau Homeras buvo sukrėstas; durtinė žaizda prie latako pagrindo atrodė kaip antra akis šalia nedidelės paties latako angos. Viskas buvo pakankamai aišku: latakas plačiai atsivėręs, nes šis vaisius taip ir neįkvėpė oro.

Kas dar yra embriono gyvenimas, jei ne vystymosi istorija? Homeras pažymėjo perpjautą plaučių arteriją mažyčiu smailianosiu spaustuku. Grėjaus *Anatomijoje* ieškojo skyriaus apie embrioną. Vėl apstulbo prisiminęs, kad apie embrioną rašoma ne Grėjaus vadovėlio pradžioje, o pabaigoje. Į embrioną dėmesys atkreipiamas paskiausiai.

Homeras Velzas buvo matęs „apvaisinimo padarinius" daugelyje vystymosi stadijų: kartais beveik nesuardytus, o kartais susmulkintus ir vos beatpažįstamus. Jis ir pats nesuprato, kodėl tie seni nespalvoti piešiniai jį taip paveikė. Grėjaus *Anatomijoje* buvo iš šono nupiešta žmogaus embriono, maždaug dvidešimt septynių dienų, galva. Dar nekrutančio, kaip iškart būtų pasakęs daktaras Larčas, ir dar nelabai panašaus į žmogų: tai, kas vėliau turėjo būti stuburas, buvo užlinkę ir atrodė kaip rankos riešas, o kur būtų kumščio (virš to riešo) krumpliai, buvo ne visai susiformavęs nelyginant kokios žuvies (giliavandenės,

gyvenančios patamsyje, niekada nesugaunamos ir galinčios prisisapnuoti košmaruose) veidas. Apatinėje embriono galvos dalyje žiojėjo plyšys, kaip ungurio burna; akys buvo šonuose, tarsi tas padarėlis būtų tikėjęsis apsisaugoti nuo užpuolimo iš visų pusių. Aštuonių savaičių gemalas, nors irgi dar nekruta, jau turi nosį ir burną; Homeras Velzas tarėsi įžiūrįs jo veido išraišką. Pastebėjęs tokį svarbų dalyką – kad gemalas, būdamas vos aštuonių savaičių, jau turi *veido išraišką*, – Homeras Velzas staiga pajuto tai, ką žmonės vadina siela.

Kūdikį iš Trijų Mylių Krioklių jis padėjo ant negilaus balto emaliuoto laboratorinio padėkliuko – taip, kad būtų matyti plaučių arterija; kad pjūvis krūtinėje neužsivertų, įkišo du spaustukus, o trečiu perrėžtą arteriją šiek tiek pakėlė aukštyn. Kūdikio skruosteliai atrodė subliūškę; tarsi kažkieno nematomos rankos būtų spaudusios nedidelį jo veiduką iš abiejų šonų; berniukas gulėjo ant nugaros, pasirėmęs alkūnėmis – jo dilbiai styrojo statmenai į viršų. Mažyčiai rankų pirštukai buvo praskėsti – tarytum kūdikis būtų taikęsis sugauti kamuolį.

Homerui Velzui nepatiko apiplyšęs ir per ilgas kūdikio bambos virkštelės galas; jis tą galą patrumpino ir tvarkingai perrišo. Ant mažytės berniuko varputės buvo šiek tiek sukepusio kraujo, Homeras jį nuvalė. Parudavusio kraujo dėmę nuo balto emaliuoto padėkliuko krašto lengvai nutrynė spirite pamirkytu vatos gniužulėliu. Negyvas kūdikis balto padėkliuko fone atrodė gelsvai pilkas. Homeras pasilenkė prie kriauklės ir gana mikliai išsivėmė. Kai norėdamas išplauti kriauklę atsuko čiaupą, seni vamzdžiai sutuksėjo ir garsiai užkaukė; gal nuo to garso arba todėl, kad Homerui svaigo galva, staiga tarsi sudrebėjo visas kambarys – ir visas namas. Homeras nė nepagalvojo apie nuo vandenyno pučiantį vėją – koks jis stiprus!

Daktaro Larčo Homeras nekaltino. Suprato, jog viskas ne taip paprasta, kad galėtum kam nors suversti kaltę; tai ne Larčo kaltė – Larčas daro, ką manosi turįs daryti. Seselei Andželai ir seselei Ednai Vilburis Larčas buvo šventasis, o Homerui Velzui – ir šventasis, ir tėvas. Larčas žinojo, ką daro – ir kam.

Bet visi tie pamąstymai apie tai, ar vaisius jau gyvas, ar dar ne: Homeras Velzas nesijautė įtikintas. „Gali *vadinti* tai vaisiumi arba embrionu, arba „apvaisinimo padariniais“, – galvojo Homeras Velzas, – bet kad ir kaip vadinsi, tai yra gyvas daiktas. Kad ir ką jam darai, kad ir kaip vadini tai, ką darai, iš tikrųjų jį žudai.“ Jis žvilgtelėjo į perpjautą plaučių arteriją, puikiai matomą atvertoje kūdikio iš Trijų Mylių Krioklių krūtinėje. „Tegu Larčas vadina jį, kaip tik nori, – pagalvojo. – Jis taip nusprendė. Jeigu Larčui atrodo, jog tai vaisius... ką gi, gerai. O man jis yra kūdikis, – mąstė Homeras Velzas. – Jeigu Larčas gali pats apsispręsti, galiu ir aš.“

Jis pasiėmė švariai nuvalytą padėkliuką ir išėjo į koridorių – kaip išdidus padavėjas, nešantis ypatingą patiekalą mėgstamam svečiui. Kerlis Dėjus, berniūkštis amžinai snargliuota nosimi, kursavo koridoriuje tarp vaistinės ir seselės Andželos kabineto. Jam nebuvo leidžiama ten žaisti, bet jis nuolat atrodydavo nusinuobodžiavęs, į nieką nesugebėdavo ilgesniam laikui sutelkti dėmesio, buvo neramus kaip triušis. Dabar Kerlis koridoriumi tampė kartoninę dėžę. Tai buvo neseniai atvežtų naujų klizmų pūslių dėžė; Homeras ją atpažino, nes pats tas pūsles išpakavo.

– Ką čia turi? – paklausė Kerlis Dėjus Homero, laikančio padėkliuką su kūdikio iš Trijų Mylių Krioklių kūneliu maždaug pečių aukštyje; Kerlis Dėjus Homerui buvo iki juosmens.

Priėjęs arčiau prie dėžės, Homeras pamatė, kad ji netuščia; joje sėdėjo Deividas Koperfildas jaunesnysis – Kerlis Dėjus jį vežiojo.

– Dink iš čia, Kerli, – tarė Homeras.

– Gomeras! – sušuko Deividas Koperfildas.

– *Homeras*, kvaily, – pataisė jį Kerlis Dėjus.

– Gomerai! – šaukė Deividas Koperfildas.

– Eikit iš čia, būkit geri, – pasakė Homeras.

– Ką turi? – vėl paklausė Homero Kerlis. Jis jau siekė padėkliuko krašto, bet Homeras atitraukė purvinus jo pirštukus; suėmęs už riešo, užlaužė ranką jam už nugaros. Kita ranka

meistriškai laikė padėkliuką ir tai, kas jame buvo; Kerlis Dėjus mėgino priešintis.

– Ai! – sucypė Kerlis. Deividas Koperfildas dėžėje mėgino atsistoti, bet neišlaikė pusiausvyros ir vėl klestelėjo ant užpakalio.

Homeras kilstelėjo užlaužtą Kerlio Dėjaus ranką – užsuko tik truputį aukščiau negu stačiu kampu. Kerlis palinko į priekį ir kakta atsirėmė į klizmų pūslių dėžės kraštą.

– Paleisk, – suinkštė.

– Tuoj pat iš čia išeini, Kerli, taip? – paklausė Homeras.

– Aha, aha, – tarė Kerlis, ir Homeras jį paleido.

– Koks tu kietas! – burbtelėjo Kerlis.

– Taigi, – pasakė Homeras Velzas.

– Gomerai! – dar išlemeno Deividas Koperfildas.

Kerlis Dėjus nusišluostė nosį persukta rankove ir taip staigiai timptelėjo dėžę, kad Deividas Koperfildas nuvirto ant šono.

– Ek! – surėkė mažasis Koperfildas.

– Užsičiaupk, – pasakė savo kroviniui Kerlis. Ir nušlepsėjo tolyn nuo Homero Velzo, dėbtelėjęs į jį akimis, kuriose galima buvo įžvelgti tik vaikišką apgailestavimą, betikslį skundą – nieko daugiau. Vilkdamas dėžę su Deividu Koperfildu, Kerlis visu kūnu lingavo į šalis. Homeras pastebėjo, kad jis batus apsiavęs ne ant tos kojos, vieno net neužsirišęs, tačiau nusprendė, jog neverta dėl to kritikuoti tokio vaiko kaip Kerlis – netvarkingo, bet visada linksmo. Šiaip ar taip, argi linksmumas ne svarbesnis būdo bruožas negu nerūpestingumas, ypač kai esi našlaitis?

– Viso gero, Kerli! – pasakė Homeras pakumpusiai berniuko nugarai; nesukišti Kerlio marškiniai siekė kelius.

– Iki, Homerai! – neatsigręždamas tarė Kerlis. Jam einant pro vaistinės duris, pasirodė seselė Edna ir jį apibarė.

– Tau negalima čia žaisti, Kerli, – pasakė.

– Taip, taip, – sumurmėjo Kerlis. – Išeinu, išeinu.

– Medna! – pasigirdo prislopintas Deivido Koperfildo balsas iš klizmų pūslių dėžės dugno.

– *Edna*, snargliau, – tarstelėjo Kerlis.

Homeras priėjo prie atvirų seselės Andželos kabineto durų. Matė prie rašomosios mašinėlės sėdintį daktarą Larčą; daktaras nieko nerašė; net nebuvo įdėjęs į mašinėlę popieriaus. Daktaras Larčas tiesiog žiūrėjo pro langą. Jo veido išraiška buvo kaip į transą patekusio ir ramiai nuo visko nutolusio žmogaus – tokia pat, kokia būdavo tada, kai Homeras rasdavo jį prisikvėpavusį eterio ir „tiesiog besiilsintį“ vaistinėje. Gal dvasios būseną, kuria kartais pasimėgauja apsisvaiginęs eteriu, Larčas vis dažniau pasiekia ir paprasčiausiai žiūrėdamas pro langą? Homeras manė, kad daktaras Larčas retkarčiais pasilašina eterio todėl, kad jam kažką skauda; jam atrodė, kad beveik visiems Sent Klaude ką nors skauda ir kad Larčas, kaip gydytojas, geriausiai moka tą skausmą malšinti. Bet pačiam Homerui Velzui eterio kvapas kėlė šleikštulį, kone vertė vemti, jis nieku gyvu nebūtų rinkęsis tokio vaisto nuo skausmo. Homeras dar negalvojo apie tai, kas yra narkomanija. Vilburio Larčo akys dabar atrodė tokios apdujusios, kad Homeras Velzas kurį laiką dar pastovėjo tarpduryje, prieš įnešdamas savo siaubingą nešulį; tiesą sakant, jis vos neapsisuko ir negrįžo su tuo kūdikiu iš Trijų Mylių Krioklių atgal.

Bet niekas, pajutęs sielos buvimą, nebūna toks abejingas, kad, staiga apimtas misionieriškos nuotaikos, niekam nieko apie tai nepasakytų; be to, kai žmogų apima tokia nuotaika, jam paprastai norisi tai parodyti kaip nors aiškiau, ne vien prabėgomis pasakyti savo nuomonę. Seselės Andželos kabineto tarpduryje Homeras akimirką dvejojo; paskui žengė į priekį ir trinktelėjo metalinį padėkliuką ant rašomosios mašinėlės. Negyvas kūdikis iš Trijų Mylių Krioklių atsidūrė daktarui Larčui po nosimi – taip arti, kad nors imk ir atsikąsk, kaip sakoma Meine.

– Daktare Larčai? – tarė Homeras Velzas. Larčas tarytum sugrįžo iš sapno; nustebęs pažvelgė ne į kūdikį, o šiek tiek aukščiau, į Homerą. – Kraujas tekėjo iš plaučių arterijos, visiškai perpjautos – kaip matote, – pasakė Homeras, kai Larčas

nukreipė žvilgsnį žemyn, į tai, kas buvo padėta ant rašomosios mašinėlės. Jis įsistebeilijo į kūdikį, lyg tai būtų kažkas, ką jis parašė – kas jo įsakymu įsikūnijo (ir tuoj pat numirė).

Ligoninės kieme kažkas rėkė, bet vėjas taip suplakė žodžius, kad neįmanoma buvo suprasti, ką tas rėkiantis žmogus sako.

– Velniai griebtų! – burbtelėjo Vilburis Larčas, įdėmiai žiūrėdamas į perpjautą arteriją.

– Turiu jums pasakyti, kad *nedarysiu* abortų, niekada, – išrėžė Homeras Velzas. Tai buvo logiškai susiję su perpjauta arterija; bent jau Homerui atrodė, kad susiję, bet daktaras Larčas suglumo.

– Tu nedarysi? – tarė. – Tu ne... *ką*?

Riksmas lauke dabar buvo garsesnis, tačiau toks pat nesuprantamas. Homeras Velzas ir daktaras Larčas neatitraukdami akių žiūrėjo vienas į kitą – kūdikis iš Trijų Mylių Krioklių gulėjo tarp jų.

– Einu, einu, – pasigirdo seselės Andželos balsas.

– Ten tas Kerlis Dėjus, – aiškino seselė Edna seselei Andželai. – Turėjau išmesti jį ir mažių Koperfildą į lauką.

– Niekada, – pakartojo Homeras Velzas.

– Tu smerki? – paklausė Homero daktaras Larčas.

– Jūsų nesmerkiu, – tarė Homeras Velzas. – Tačiau *tam* nepritariu – aš negalėčiau.

– Ką gi, niekada tavęs neverčiau, – pasakė daktaras Larčas. – Ir neversiu. Kaip pats nuspręsi, taip ir bus.

– Taigi, – tarė Homeras Velzas.

Tolumoje durys prasivėrė, bet ką visa gerkle kaukdamas mėgina pasakyti Kerlis Dėjus, vis tiek buvo neaišku. Daktaras Larčas ir Homeras Velzas girdėjo, kaip dėžėje šalia vaistinės durų skimbčioja mėgintuvėliai; prasimušęs pro tą skimbčiojimą – ir pagaliau atsilaikęs prieš vėją – jų ausis pasiekė žodis: „Negyvas!“

– Negyvas! Negyvas! Negyvas! – rėkė Kerlis Dėjus; prie to pranešimo prisidėjo ir paskirais skiemenimis kažką nesuvokiamai veblenantis mažasis Koperfildas.

– Kas negyvas, meiluti? – švelniai paklausė Kerlio Dėjaus seselė Andžela.

Kerlis Dėjus pamatęs suprato, kad stoties viršininkas negyvas; Kerlis nežinojo, jog tai stoties viršininkas, nespėjo atpažinti – ilgai nežiūrėjo.

– Kažkoks vyras... negyvas! – pasakė Kerlis seselei Andželai ir seselei Ednai.

Vilburis Larčas, išgirdęs tai pakankamai aiškiai, pakilo nuo rašomojo stalo ir pro Homerą Velzą išėjo į koridorių.

– Ir jeigu jums vis tiek, – tarė jam Homeras Velzas, – norėčiau, kad leistumėte man *nebūti* operacinėje, kai darote, ką turite daryti. Noriu būti naudingas visaip kitaip. Jūsų nesmerkiu, – pridūrė Homeras. – Jeigu neprieštaraujate, tiesiog nenorėčiau to matyti.

– Man reikės apie tai pagalvoti, Homerai, – pasakė daktaras Larčas. – Dabar pažiūrėkim, kas negyvas, gerai?

Paskui Larčą eidamas koridoriumi, Homeras pastebėjo, kad gimdymo palatos durys uždarytos ir virš jų dega šviesa, – tai reiškė, kad seselė Edna arba seselė Andžela jau parengė tas dvi moteris, laukusias aborto. Kai gimdymo palatos prireiks moteriai iš Damariskotos, kurios sąrėmiai dar nedažni ir reguliarūs, Larčas tikriausiai jau seniai bus padaręs tuos abortus. Homeras pritarė daktaro Larčo nuomonei, kad labai žiauru versti moteris laukti nėštumo nutraukimo ilgiau, negu būtina, ypač kai jos jau parengtos, todėl atidarė gimdymo palatos duris, įkišo galvą į vidų ir, nežiūrėdamas nė į vieną moterį, pasakė:

– Gydytojas tuoj ateis – nesijaudinkite.

Netrukus Homeras Velzas jau gailėjosi, kad pravėrė gimdymo palatos duris būtent tą akimirką; jam nespėjus jų uždaryti, Kerlis Dėjus vėl pratrūko monotoniškai rėkti: „Negyvas!"

Nenustygstančio vietoje Kerlio Dėjaus gyvenimas buvo kupinas nepageidaujamų atradimų. Kerliui atsibodo tampyti klizmų pūslių dėžėje sėdintį Deividą Koperfildą, todėl jis sumanė paleisti mažylį (dėžėje) žemyn nuo nuožulnios krovinių platformos šalia užpakalinių berniukų skyriaus durų. Buvo ne-

lengva užtempti dėžę su Koperfildu ant tos rampos; bet Kerlis tikėjosi, kad pakeltas virš keliuko, kuriuo retai kas važinėja, ir virš aukštų piktžolių sąžalyno, Koperfildas galės pasimokyti skraidyti. Juk jam nereikės kristi iš labai aukštai; sėdėdamas dėžėje jis beveik nieko ir nepajus. Piktžolėmis apaugusiu šlaitu, besidriekiančiu tolyn nuo krovinių platformos, klizmų pūslių dėžė tikriausiai sklandžiai nuslys į pakalnę. Kerlis, be abejo, numatė, jog dėžė gali nukentėti, ir suprato, kad jeigu ji bus sugadinta, jis liks vienas su Deividu Koperfildu, o tada – su Koperfildu be dėžės ar kokio kito žaislo – tai tikrai bus baisiai nuobodu. Bet Kerliui, šiaip ar taip, jau nebebuvo įdomu tampytis su Koperfildu ir dėže (arba su Koperfildu *dėžėje*); visus saugius žaidimus jis jau buvo išmėginęs, ir Koperfildas nesiskundė. Koperfildas nežinojo, kad yra užtemptas ant krovinių platformos krašto; sėdėdamas gilioje dėžėje jis nieko nematė. Stumdamas dėžę su Koperfildu žemyn, Kerlis stengėsi išlaikyti ją stačią, kad Koperfildas nenusileistų ant galvos. Dėžė į žemę trenkėsi vienu kampu, kuris iškart sukiužo; mažasis Koperfildas tarp aukštų piktžolių kaip kulka nuskriejo tolyn. Paskui jis – tarsi ką tik iš kiaušinio išsiritęs viščiukas – svirduliuodamas atsistojo, bet tuoj pat vėl parvirto ir ėmė riedėti į pakalnę. Kerlis Dėjus nuo platformos žiūrėjo, kaip linguoja piktžolės; iš jų lingavimo galėjo suprasti, kur yra Koperfildas, bet jo paties nematė – piktžolės buvo per aukštos.

Koperfildas nesusižeidė, tik neteko orientacijos. Nematė nei Kerlio, nei dėžės – kurią jau buvo spėjęs pamėgti. Kai liovėsi riedėjęs žemyn, mėgino stotis ant kojų, tačiau svaigstančia galva, be to, nelygioje vietoje nepajėgė išlaikyti pusiausvyros ir tuoj pat atsisėdo. Daiktas, ant kurio klestelėjo, buvo kietas ir apvalus kaip akmuo, bet pažiūrėjęs, ant ko sėdi, Koperfildas pamatė, jog tai stoties viršininko galva – sustingusiu keistai nuolankios baimės iškreiptu veidu į viršų, atmerktomis akimis.

Koks nors vyresnis vaikas ar netgi suaugęs žmogus gal būtų susinervinęs dėl to, kad atsisėdo mirusiam stoties viršininkui

ant veido, tačiau mažasis Koperfildas į tai žiūrėjo kaip ir į visa kita šiame pasaulyje: ne tiek nustebęs, kiek apimtas smalsumo. Bet kai palietė negyvą veidą ir pajuto, koks jis šaltas, vaikiška jo nuojauta pasirodė esanti teisinga: jei kūnas toks šaltas, vadinasi, kažkas negerai. Mažasis Koperfildas lyg nuplikytas atšoko į šalį, kiek pariedėjo žemyn, stojosi, bėgo, griuvo ir vėl riedėjo. Galiausiai atsistojęs, ėmė inkšti kaip koks šunelis. Kerlis Dėjus nėrė į aukštą piktžolyną jo ieškoti.

– Palauk, palauk, nesijaudink! – šaukė mažyliui Kerlis, bet Koperfildas bėgo ratais, vis griūdamas ir keistai skalydamas. – Būk vienoj vietoj, kad tave rasčiau! – rėkė Kerlis. Staiga jis užmynė ant kažko, kas jam po padu pasirito į šoną – tarsi kokia neseniai nulūžusi ir dar į žemę neįsmegusi medžio šaka; tai buvo stoties viršininko dilbis. Stengdamasis atgauti pusiausvyrą, Kerlis ranka atsirėmė stoties viršininkui į krūtinę. Sustingęs veidas plačiai atmerktomis akimis, aukštų žolių užstotas nuo vėjo ir pro Kerlį žiūrintis į dangų, nė nevirptelėjo. Dabar piktžolyne, tarsi nerasdami išėjimo iš labirinto, lakstė jau du garsiai skalijantys šuneliai. Iš to, kad Kerlis Dėjus nespruko šalin, kol nerado Deivido Koperfildo, galima buvo suprasti, kad jis tikrai drąsus ir patikimas berniukas.

Melonija, įsitaisiusi prie lango, stebėjo tą nesuvokiamą blaškymąsi tarp piktžolių; ji bet kurią akimirką galėjo pašaukti Kerlį ir jam pasakyti, kur yra Deividas Koperfildas, – matydama, kur linguoja žolės, ji akimis sekė abu šuniškais balsais inkščiančius berniukus. Bet nesikišo: tegu jie sau žinosi. Tik kai Kerlis Dėjus jau tempė mažąjį Koperfildą keliuku, pro berniukų skyrių ligoninės durų link, Melonija staiga pajuto norą pareikšti savo nuomonę.

– Ei, Kerli, tavo batai ne ant tos kojos! – šūktelėjo Melonija. – Vėpla! – Tačiau vėjas buvo pernelyg smarkus. Kerlis jos pastabos neišgirdo; ji irgi negirdėjo, ką visa gerkle rėkdamas sako Kerlis. Pro langą Melonija pasakė tik dar vieną žodį, šiaip sau, į nieką nesikreipdama; suprato, kad pučiant tokiam smarkiam vėjui gali visiškai tiksliai pasakyti, ką jaučia; nuo-

širdžiai ir taip garsiai, kaip tik jai patinka; bet ji net nesistengė kalbėti garsiai. – Nuobodu, – tarė.

Šiek tiek įdomiau Melonijai viskas pasidarė tada, kai į kiemą ties užpakalinėmis berniukų skyriaus durimis išėjo Vilburis Larčas su Homeru Velzu – ir seselė Edna su sesele Andžela. Jie vaikščiojo po aukštą piktžolyną, neabejotinai kažko ieškodami.

– Ko ieškot? – šūktelėjo pro langą Melonija, bet gal dėl to, kad aplinkui švilpė vėjas, arba todėl, kad visi buvo įnikę į paiešką, niekas į jos klausimą neatsakė. Ji nusprendė išeiti į lauką ir pažiūrėti.

Melonijai buvo neramu dėl to, kaip klostosi dienos įvykiai; kita vertus, ji džiaugėsi, kad kažkas lyg ir vyksta, – tai, kad kažkas vyksta, nesvarbu kas, Melonijai kažkodėl atrodė gerai.

Visai kitaip jautėsi Kendė Kendal ir Volis Vortingtonas, nesmagiai tylintys jau tris valandas, – pernelyg susijaudinę dėl to, kas bus, kad galėtų tai nuslėpti kalbėdamiesi. Nuo vandenyno pakrantės Harts Heivene krašto gilumos link jie pasuko dar neišaušus – važiavo tolyn nuo vėjo, nors vėjas ir toliau pūtė neįprastai smarkiai. Volis iš vakaro buvo taip kruopščiai ištyrinėjęs žemėlapį, kad dabar baltasis „Kadilakas“ nuo vandenyno skriejo taip pat ryžtingai, kaip skrieja austrės ar jose užaugę perlai, bangų nešami į krantą. Diena atrodė pernelyg vėjuota, netgi krašto gilumoje, kad būtų malonu keliauti atviru automobiliu, bet Volis „Kadilaku“ visada labiau mėgo važinėtis nudengęs viršų; be to, automobilio salone garsiai švilpiant vėjui, ne taip krito į akis tai, kad juodu su Kende nesikalba. Kendė irgi norėjo, kad „Kadilako“ viršus būtų nudengtas; medaus geltonumo plaukai plaikstėsi jai apie veidą – tarpais sukosi tokiais pašėlusiais verpetais, kad ji žinojo, jog Volis tikrai nemato jos veido išraiškos. Volis, šiaip ar taip, jautė, kokia dabar yra Kendės veido išraiška; jis puikiai ją pažino.

Volis žvilgčiojo į Kendei ant kelių gulinčią neskaitomą knygą; Kendė kartkarčiais paimdavo ją į rankas, lyg norėdama skaityti, bet kai vėl pasidėdavo ant kelių, būdavo užlenktas vis

to paties puslapio kampas. Tai buvo Čarlzo Dikenso *Mažoji Dorytė*. Visos Kendės būsimos abiturienčių klasės merginos per vasarą privalėjo ją perskaityti; Kendė jau keturis ar penkis kartus buvo pradėjusi ją skaityti, bet vis tiek neturėjo nė menkiausio supratimo, apie ką ten rašoma; netgi nežinojo, ar jai ta knyga patinka.

Volis, nekoks skaitytojas, net nesidomėjo, kaip ta knyga vadinasi; jis tik žiūrėjo į tą patį puslapį užlenktu kampu ir galvojo apie Kendę. Ir apie Sent Klaudą. Mintyse jau buvo išgyvenęs abortą; įsivaizdavo, kad Kendė kuo puikiausiai atsigauna, gydytojas pasakoja juokingas istorijas, seselės juokiasi – tų seselių ištisas pulkas. Visos jaunos ir gražios. O našlaičiai – tokie žavingi maži išdykėliai, plačiai išsišiepę; tarp jų dantukų, kaip ir dera, matyti tušti tarpai.

Lengvai sklendžiančio Senio Vortingtono „Kadilako" bagažinėje Volis vežėsi tris dėžes, į kokias dedami obuoliai, su kaupu prikrautas gardumynų našlaičiams. Jei būtų buvęs tinkamas metų laikas, jis būtų jiems paėmęs obuolių ir sidro; pavasarį šviežių obuolių nebebuvo, sidro irgi, bet Volis rengėsi vaikus pavaišinti, jo nuomone, ne ką prastesniais skanėstais. „Kadilake" jis turėjo daugybę stiklainių geriausio Vortingtonų obuolių bei gudobelių vaisių marmelado ir nežinia kiek pusės galono ąsočių skaniausio Airos Titkombo obelų žiedų medaus. Jis manėsi pasirodysiąs su Kende, važiuojančia darytis aborto, kaip koks Kalėdų senelis (nevykęs įvaizdis, jei turėtume omenyje Vilburio Larčo atsiminimus apie abortų landynę „šalia Harisono").

Volis įsivaizdavo, kad po aborto Kendė sėdės lovoje ir iš jos veido bus matyti, kad jai palengvėjo – kaip žmogui, kuriam ką tik ištraukta pavojinga rakštis; nors ir kaip keista, Voliui atrodė, kad operacinėje nuotaika bus šventiška, kokia paprastai būna gimdyvės palatoje, kai gimsta *laukiamas* kūdikis. Gražiose Volio svajonėse jau skambėjo sveikinimai; be to, tame jo mintyse regimame linksmame paveiksle pirmyn ir atgal tapsėjo mieli beglobiai Sent Klaudo vaikai – visi su marmelado stiklainiais. Mažučiai medaus nešėjai, laimingi kaip meškiukai!

Kendė užvertė knygą, vėl pasidėjo ją ant kelių, ir Volis pasijuto turįs ką nors pasakyti.

– Kaip tavo knyga? – paklausė.

– Nežinau, – atsakė Kendė ir nusijuokė.

Jis žnibtelėjo jai į šlaunį; kažkas įstrigo jam gerklėje, kai mėgino irgi nusijuokti. Ji savo ruožtu žnibtelėjo į šlaunį jam – taip pat aistringai ir švelniai kaip ir jis jai. O, kaip jam palengvėjo, kai pamatė, kad jie tokie panašūs!

Per vis skurdesnius smalsiai žiopsančius miestelius, saulei kylant aukštyn, jie važiavo kaip pasiklydę karalaičiai – visur žmonės atsigręžę lydėjo akimis austrės baltumo „Kadilaką" ir žavius jo keleivius. Skaisčiai raudoni sėdynių apmušalai, per Senio susidūrimą su chemikalų purkštuvu išmarginti keistomis dėmėmis, buvo išties unikalūs. Kas tik tądien matė pro šalį pralekiančius Kendę su Voliu, negalėjo jų pamiršti.

– Nebetoli, – tarė Volis. Šįkart jis nebuvo toks kvailas, kad vėl žnibtelėtų Kendei į šlaunį; tiesiog laikė ranką jai ant kelių, šalia *Mažosios Dorytės*. Kendė uždėjo delną ant jo plaštakos; tuo tarpu Melonija – ryžtingiau negu visada žingsniuojanti mergaičių skyriaus koridoriumi – patraukė kilniaširdės ir labai akylos ponios Grogan dėmesį.

– Kas ten darosi, mieloji? – paklausė Melonijos ponia Grogan.

– Nežinau, – tarė Melonija, gūžtelėdama pečiais. – Bet lažinuos, kad naujų bernų neatsirado. – Kaip iš Melonijos lūpų, tai buvo gana malonus atsakymas. „Ta mergaitė taip sušvelnėjo!" – pagalvojo ponia Grogan. Melonija *tikrai* buvo švelnesnė – šiek tiek. *Truputėlį*.

Susidomėjusi, kur taip ryžtingai traukia ta drūta mergina, ponia Grogan išsekė paskui ją į lauką.

– Dievulėliau, tai bent vėjas! – sušuko ponia Grogan.

„Tik dabar pamatei?" – pagalvojo Melonija, bet neištarė nė žodžio; šiokį tokį jos sušvelnėjimą sunku buvo atskirti nuo abejingumo.

– Čia stoties viršininkas, – pasakė Homeras Velzas, pirmas suradęs lavoną.

– Tas pusprotis! – burbtelėjo Vilburis Larčas.

– Šiaip ar taip, dabar jau negyvas, – tarė Homeras daktarui Larčui, per piktžoles tebesibraunančiam prie negyvėlio. Daktaras Larčas susilaikė nepasakęs, kad šitaip numirdamas stoties viršininkas kaip visada norėjo pridaryti nepatogumų našlaičių prieglaudai. Gal ir Vilburis Larčas buvo sušvelnėjęs, bet irgi tik truputėlį.

Sent Klaudas atrodė tikrai ne tokia vieta, kurioje galėtum pasidaryti švelnus.

Homeras Velzas, žvilgtelėjęs į priekį virš aukštų piktžolių, tarp kurių gulėjo negyvas stoties viršininkas, pamatė dideliais žingsniais artyn einančią Meloniją.

„O, pasigailėk! – išgirdo jis savo širdies balsą. – O, pasigailėk, leisk man iš čia *išvykti*!" Smarkus vėjas nupūtė plaukus jam nuo veido; Homeras atstatė krūtinę, lyg būtų stovėjęs ant prieš vėją plaukiančio laivo, skrodžiančio jo dar nematyto vandenyno bangas, denio.

Vilburis Larčas mąstė apie silpną širdį – apie ligą, kurią buvo išgalvojęs Homerui Velzui. Jis dabar suko galvą, kaip galėtų kada nors Homerui pasakyti, kad jo silpna širdis, vaikino neišgąsdindamas ir neprimindamas jam baimės išraiškos pastėrusiame stoties viršininko veide. „Ką, po velnių, tas mulkis tarėsi išvydęs?" – galvojo daktaras Larčas, padėdamas kitiems tempti sustingusį stoties viršininko kūną ligoninės durų link.

Kerlis Dėjus, kuris visada džiaugdavosi, galėdamas ką nors nuveikti, jau buvo pasiųstas į geležinkelio stotį; kartu su juo ištipeno ir mažasis Koperfildas, todėl Kerliui teko gerokai sulėtinti žingsnius – bet jis vis tiek jautėsi dėkingas, kad eina ne vienas. Kerlis šiek tiek abejojo dėl žinios, kurią jam buvo liepta pranešti, o Koperfildas, šiaip ar taip, atrodė neblogas klausytojas. Eidamas Kerlis Deividui Koperfildui garsiai kartojo žodžius, kuriuos manė turįs pasakyti; Koperfildui tas pranešimas berods nedarė jokio įspūdžio, bet patį Kerlį tokia

repeticija veikė raminamai, be to, vis kartodamas tuos žodžius jis lyg ir ėmė suprasti, ką sako, – bent jau pats taip manė.

– Stoties viršininkas negyvas! – paskelbė naujieną Kerlis, tempdamas Koperfildą kalvos šlaitu žemyn. Nežinia, ar Koperfildas linktelėjo galvą pritardamas, ar jo galva šiaip maskatavo ant netvirtų petukų. Koperfildui, dažnokai prarandančiam pusiausvyrą, eiti į pakalnę buvo nelengva, juo labiau kad Kerlis Dėjus laikė suspaudęs kairę jo ranką ir iškėlęs ją aukštai virš kairės ausies.

– Daktaras Larčas sako, kad jam kelias valandas buvo širdies priepuolis! – pridūrė Kerlis Dėjus ir suprato, kad kažkas ne taip, bet kai keletą kartų tą sakinį pakartojo, jis jau skambėjo visai pakenčiamai. Iš tikrųjų Larčas buvo sakęs, kad, jo manymu, stoties viršininką prieš kelias valandas ištiko širdies priepuolis, bet Kerlio versija pačiam Kerliui atrodė daugmaž teisinga – kuo daugiau kartų kartojama, tuo teisingesnė.

– Pasakykite giminėms ir draugams, kad netrukus bus automobilis! – tarė Kerlis Dėjus, o Deividas Koperfildas pritardamas linktelėjo galvą. Kerliui ir vėl atrodė, kad jis kažką sako ne taip, kad ir kiek kartų tai kartojo; bet Kerlis neabejojo, kad jam liepta pasakyti kažką panašaus. Jis turėjo sakyti „autopsija“, o ne „automobilis“; pusę žodžio Kerlis vis dėlto prisiminė. „Gal išvežti numirėlių atvažiuoja koks nors specialus automobilis?“ – galvojo. Čia galima buvo įžvelgti šiokią tokią prasmę, o šiokia tokia prasmė ir buvo tai, ko Kerliui visiškai pakako, nes daugelyje dalykų jis išvis nematė jokios prasmės.

– Negyvas! – linksmai sušuko Deividas Koperfildas, kai jie priėjo geležinkelio stotį. Ant suolo, atgręžto ne į bėgius, o į kitą pusę, drybsojo du nuolat netoliese besišlaistantys stuobriai – iš tų valkatų, kurie visą dieną slankiodavo po stotį, tarsi stotis būtų buvusi kokia gražių moterų, pamaloninančių visus miestelio nevalas ir bedarbius, buveinė. Į Kerlį Dėjų ir Deividą Koperfildą jie nekreipė dėmesio. („Negyvas!“ – surėkė jiems Deividas Koperfildas, bet jie nė nemirktelėjo.)

Stoties viršininko padėjėjas buvo jaunas vyriškis, iš viršininko išmokęs taip pat atgrasiai visiems nurodinėti, kaip ką reikia daryti, toks pat užsispyręs dogmatikas; kaip jaunuolis, jis atrodė nederamai irzlus ir piktas – ir dar niekšingas kaip šungaudys, besimėgaujantis savo darbu. Tas kvailas pienburnis, kaip ir stoties viršininkas, mėgo bauginti silpnesniuosius: aprėkdavo vaikus, kad jie nekeltų kojų ant suolų, tačiau pamatęs ką nors, apsirengusį geriau negu jis, tuoj pat imdavo droviai šypsotis ir pakęsdavo visokias už jį bent kiek viršesnių žmonių šiurkštybes. Į moteris, išlipančias iš traukinio ir klausiančias, kur yra našlaičių prieglauda, jis visada žiūrėdavo nedraugiškai ir iš aukšto, nė karto nebuvo paėmęs nė vienos iš jų už parankės, kad padėtų užlipti vagono laipteliais, kai vakare jos grįždavo atgal; o pirmas laiptelis buvo aukštai – daugelis švariai išgrandytų moterų tikrai sunkiai užsiropšdavo ant to pirmo laiptelio.

Šį rytą stoties viršininko padėjėjas jautėsi esąs ypač doringas ir suirzęs. Vienam iš valkatų jis davė penkiolika centų, kad tas nueitų pas stoties viršininką į namus ir jį surastų, tačiau tas liurbis grįžo nieko nesužinojęs, tik pasakė, kad stoties viršininko dviratis nuvirtęs ir paliktas taip gulėti. Padėjėjas pamanė, jog tai nelaimę pranašaujantis ženklas, bet kartu ir pyktelėjo. Jis jau šiek tiek nervinosi, kad turi dirbti nuobodžius stoties viršininko darbus, ir dirbo juos nekaip; kita vertus, jam buvo malonu viskam vadovauti. Pamatęs du nusmurgusius berniūkščius iš našlaičių prieglaudos, priešais stotį perbėgančius per pagrindinį kelią ir einančius artyn, stoties viršininko padėjėjas iškart pajuto, kaip didėja jo autoritetas. Kerlis Dėjus, viena ranka šluostydamasis nosį, o kita tempdamas iš paskos Deividą Koperfildą, jau lyg ir norėjo kažką sakyti, bet stoties viršininko padėjėjas prabilo pirmas:

– Dinkit! – pasakė. – Jums čia ne vieta.

Kerlis stabtelėjo; mažasis Koperfildas atsitrenkė jam į nugarą ir iš netikėtumo net susvirduliavo. Kerlis neabejojo, kad jam „ne vieta“ būtų visur, kad ir kur eitų, tačiau sukaupė

drąsą ir išpyškino, gana garsiai, daug sykių kartotus žodžius: „Stoties viršininkas negyvas! Daktaras Larčas sako, kad jam kelias valandas buvo širdies priepuolis! Pasakykite giminėms ir draugams, kad netrukus bus automobilis!“

Net stotyje dykinėjantys valkatos atkreipė į tai dėmesį. Stoties viršininko padėjėją staiga užplūdo prieštaringi jausmai: tai, kad stoties viršininkas negyvas, galėjo reikšti, jog dabar jis, padėjėjas, taps viršininku; bet širdies priepuolis, trunkantis kelias valandas, turėjo būti neįsivaizduojamai skausmingas; ir kas čia per pažadas – ar grasinimas – kad bus automobilis?

„Kokiems giminėms, kokiems draugams?“ – galvojo abu valkatos.

– Ką tu ten sakei apie automobilį? – paklausė Kerlį Dėjų stoties viršininko padėjėjas. Kerlis suprato, kad, ko gero, bus suklydęs, bet nusprendė pamėginti kaip nors išsisukti. Kai kalbiesi su žmogumi, mėgstančiu bauginti silpnesniuosius, nepatartina išsiduoti, kad esi silpnas ar dvejoji, taigi paklusdamas savo išlavėjusiam savisaugos instinktui Kerlis, užuot sakęs tiesą, ryžosi tvirtu balsu meluoti toliau.

– Na, atvažiuos automobilis jo paimti, – tarė Kerlis Dėjus. Abiem pokalbio besiklausantiems stuobriams tai jau padarė šiokį tokį įspūdį; juodu stoties viršininko anksčiau nelaikė pakankamai svarbiu žmogumi, kad jam išvežti reikėtų automobilio.

– Koks automobilis? Katafalkas? – paklausė stoties viršininko padėjėjas. Kartą – Trijų Mylių Kriokliuose – jis buvo matęs katafalką: ilgą juodą automobilį, kuris judėjo labai lėtai, lyg tempiamas mulų.

– Mašina, – tarė Kerlis Dėjus, išvis nesuprantantis, ką reiškia žodis „katafalkas“. – *Automobilis.*

Jie visi stovėjo sustingę, nebešnekėdami, lyg pajutę pirmuosius iš lėto prasidedančio ypatingo širdies priepuolio, atseit trunkančio kelias valandas, simptomus. Visi tiesiog laukė, kas dar atsitiks, kai tolumoje pasirodė baltas kaip austrė Senio Vortingtono „Kadilakas“.

Daugybėje skurdžių, nuošalių miestelių, per kuriuos važiavo Volis su Kende, į juos spoksojo daugiau žmonių, negu paprastai spoksodavo kitur, bet jie vis tiek labai nustebo pamatę, kaip išvertė akis apstulbęs stoties viršininko padėjėjas ir kaip atvipo žiaunos dviem į juos įsispitrėjusiems valkatoms, tarsi prikaltiems prie suolo priešais stoties pastatą.

– Atvažiavom: Sent Klaudas, – pasakė Kendei Volis, kupinas neabejotinai apsimestinio entuziazmo. Kendė nesusilaikė; ištiesė ranką ir suspaudė jam šlaunį – *Mažoji Dorytė* slystelėjo jai nuo kelių ir, užkliudžiusi tvirtai suglaustas čiurnas, nukrito ant „Kadilako" grindų. Didžiausią įspūdį Kendei padarė Kerlio Dėjaus ir Deivido Koperfildo veideliai. Nors Kerlis buvo murzinas ir susivėlęs, jo veidas švytėjo – džiugi šypsena atrodė kaip saulės spindulėlis; ji skverbėsi pro purvą ir skleidė vidinę šviesą. Murziname Kerlio veide Kendė įžvelgė tokią didelę viltį, kad jai net užėmė kvapą; akis užtemdė staiga plūstelėjusios ašaros; bet ji dar spėjo pamatyti plačiai pražiotą Deivido Koperfildo burnytę. Nuo putlios – lašo formos – apatinės jo lūpos plona gija dryko skaidrios sveiko vaiko seilės, nukabusios beveik iki tvirtai sugniaužtų kumštelių, kuriuos mažylis, žiūrėdamas į akinamai baltą „Kadilaką", spaudė prie pilvuko, tarsi gavęs niuksą į paširdžius.

Volis nebuvo įsitikinęs, bet jam pasirodė, kad šiai keistai žmonių grupelei vadovauja stoties viršininko padėjėjas.

– Atleiskite, – kreipėsi Volis į stoties viršininko padėjėją, kurio burna atrodė sustingusi, akys nė nemirktelėjo. – Gal pasakytumėte, kur yra našlaičių prieglauda?

– Labai greit atlėkėt, – negyvu balsu tarė padėjėjas. „*Baltas* katafalkas! – galvojo. – Ir kokie gražūs lavonvežiai!" Stoties viršininko padėjėjas neturėjo jėgų žiūrėti į merginą; tačiau jo vaizduotėje visam laikui išliks ta trumpa akimirka, kai į ją pažvelgė.

– Atsiprašau? – tarė Volis. „Tas tipas kuoktelėjęs, – pagalvojo. – Reikėtų pasikalbėti su kuo nors kitu." Žvilgtelėjęs į ant suolo stirksančius valkatas, Volis iškart suprato, kad jų tai

tikrai neverta nieko klausti. O mažesnysis berniukas, iš kurio burnytės nutįsusi krištolinė seilių gija, kaip varveklis žibanti saulėje, jau beveik siekė žolėtas duobutes ant keliukų, atrodė per mažas, kad mokėtų kalbėti. – Sveikas! – nusprendęs vis dėlto pamėginti jį užšnekinti, maloniai tarė Volis.

– Negyvas! – pasakė Deividas Koperfildas; seilių gija sutabalavo kaip blizgutis ant Kalėdų eglės.

„Su šituo nesusikalbėsiu“, – pagalvojo Volis ir jau ieškojo Kerlio Dėjaus akių; rado be vargo – Kerlio akys buvo įsmeigtos į Kendę.

– Labas! – tarė Kendė, ir Kerlis Dėjus pastebimai nugurkė seiles – jam, regis, net suskaudėjo. Drėgnas jo nosies galiukas atrodė nutrintas iki kraujo, bet jis vis tiek energingai jį zulino.

– Gal *tu* galėtum mums pasakyti, kur yra našlaičių prieglauda? – paklausė Volis Kerlio Dėjaus, kuris – skirtingai nuo abiejų valkatų ir stoties viršininko padėjėjo – žinojo, kad „Kadilakas“ ir šiedvi angeliško grožio būtybės atvažiavo ne tam, kad išsivežtų niekam nereikalingą stoties viršininko lavoną. „Jie ieško *našlaičių prieglaudos*“, – galvojo Kerlis Dėjus. „Nori ką nors *įsivaikinti*!“ – išgirdo savo garsiai tuksinčios širdies balsą. „O, Dieve, – mintyse meldė Kerlis Dėjus, – tegu išsirenka mane!“

Deividas Koperfildas, kaip visada apimtas transo, jau tiesė rankutę, norėdamas paliesti tobulai gražią monogramą ant „Kadilako“ durelių: auksinę Senio Vortingtono monogramą švytinčio ‘Raudonojo delikatesinio’ obuolio – su ryškiai žaliu lašo formos lapeliu – fone. Kerlis nustūmė mažojo Koperfildo rankutę šalin.

„Turiu pats viskuo pasirūpinti, – galvojo Kerlis, – jei noriu, kad išsirinktų mane.“

– *Aš* jums parodysiu, kur našlaičių prieglauda, – tarė Kerlis Dėjus. – Jūs mus pavėžėkit.

Kendė nusišypsojo ir atidarė jiems užpakalines dureles. Ji šiek tiek nustebo, kai Kerlis, kilstelėjęs mažąjį Koperfildą,

įstūmė jį į automobilį – ne ant sėdynės, bet ant grindų. Atrodė, kad Koperfildui patinka sėdėti ant grindų; tiesą sakant, palietęs keistai išmargintą skaisčiai raudoną sėdynės apmušalą, jis bailiai atitraukė rankutę – dar niekada nebuvo čiupinėjęs odos – ir net krūptelėjo, lyg išsigandęs, kad sėdynė gali būti gyva. Šiandien mažajam Koperfildui jaudulio netrūko: beveik visą rytą jis praleido įkalintas klizmų pūslių dėžėje; pirmą kartą mėgino skristi; ilgai ritosi žemyn per piktžoles; paskui sėdėjo tam negyvam vyriškiui ant veido. „Kas dar atsitiks?" – galvojo mažasis Koperfildas. Kai „Kadilakas" pajudėjo, jis garsiai suspiegė. Dar niekada nebuvo važiavęs automobiliu.

– Jis nieko neišmano apie automobilius, – paaiškino Kendei Kerlis Dėjus. Ir pats Kerlis anksčiau nebuvo čiupinėjęs odos, tačiau dabar stengėsi oriai sėdėti ant prabangios sėdynės, tarsi nuo pat gimimo būtų šitaip važinėjęsis. Jis nesuprato, kad šviesesnės dėmės ir dryžiai ant skaisčiai raudonų sėdynių apmušalų atsirado nuo per nelaimingą atsitikimą užtiškusių chemikalų – Kerlis Dėjus vėliau daug kartų nukentės, atsitiktinumus palaikęs meistriškai suplanuotais tyčiniais poelgiais.

– Pristabdyk, Voli, – tarė Kendė. – Mažiukas bijo.

Ji persilenkė per priekinę sėdynę ir ištiesė rankas mažajam Koperfildui, kuris tuoj pat liovėsi rėkęs. Kendės plaukai, iš abiejų pusių užkritę ant veido, ir ištiestos rankos, ir raminama šypsena Koperfildui priminė seselę Andželą ir seselę Edną. „Vyrai, – galvojo Koperfildas, – vaikus ima viena ranka ir nešioja atrėmę į klubą." Vyrais Koperfildas vadino Homerą Velzą ir daktarą Larčą. Kartais jį šitaip tampydavo ir Kerlis Dėjus, bet Kerlis dar nebuvo pakankamai stiprus, todėl dažnai išmesdavo Koperfildą ant žemės.

– Eikš, eikš, nebijok, – kalbino Koperfildą Kendė, keldama jį per sėdynės atlošą ir sodindama sau ant kelių. Koperfildas išsišiepė ir palietė Kendės plaukus; dar niekada nebuvo lietęs šviesių plaukų, todėl suabejojo, ar jie tikri. Be to, jis niekada nebuvo uostęs taip maloniai kvepiančio žmogaus; dabar iš šono įsikniaubė veidu Kendei į kaklą ir kaip reikiant įtraukė

į plaučius jos aromato. Ji iš tikrųjų meiliai jį apkabino ir netgi pabučiavo į smilkinį, kur buvo matyti melsvos gyslelės. Paskui pažvelgė į Volį ir vos nepravirko.

Kerlis Dėjus, kuriam net silpna darėsi iš pavydo, sėdėjo tvirtai įsikibęs į oda aptrauktą sėdynę ir mąstė, ką tokio galėtų pasakyti, kad jie nuspręstų pasiimti *jį*. „Kam gali reikėti manęs?“ – jau buvo begalvojąs, bet šiaip taip nuvijo tą mintį šalin. „Kadilako“ užpakalinio vaizdo veidrodėlyje Kerlis ieškojo Volio akių; jam buvo pernelyg skaudu žiūrėti, kaip Kendė laiko apglėbusi Deividą Koperfildą.

– Ar tu vienas iš našlaičių? – paklausė Volis, tikėdamasis, kad tas klausimas nenuskambės įžeidžiai.

– Žinoma! – atsakė Kerlis Dėjus, per garsiai; ir pagalvojo, kad šneka pernelyg džiugiai. – Aš ne šiaip vienas iš našlaičių, – staiga leptelėjo, – aš *pats geriausias*!

Tai išgirdusi Kendė nusijuokė; paskui atsisuko, nusišypsojo Kerliui, ir šis pajuto, kad nebeįstengia laikytis įsikibęs į sėdynės apmušalą. Žinojo, kad turėtų dar ką nors pridurti, bet buvo įsitikinęs, kad kai taip baisiai varva nosis, viskas, kad ir ką sakytų, skambėtų komiškai ir šlykščiai; nespėjęs perbraukti rankove per veidą, pamatė atkištą Kendės ranką su nosine. Ir suvokė, kad ji ne šiaip duoda nosinę, o laiko ją tvirtai priglaudusi jam prie nosies, toje vietoje, kur reikia.

– Pūsk, – tarė Kendė. Tik vieną kartą vienas žmogus buvo šitaip padėjęs Kerliui išsivalyti nosį – seselė Edna. Tai prisiminęs Kerlis Dėjus užsimerkė ir papūtė – iš pradžių atsargiai.

– Nagi, – paragino jį Kendė. – Pūsk kaip reikiant! – Ir jis pūtė kaip reikiant – šnypštė nosį taip smarkiai, kad net galvoje prašviesėjo. Nuo nepaprastai malonaus jos kvepalų aromato jis tiesiog apsvaigo; užsimerkė ir myžtelėjo į kelnes. Paskui, visai netekęs savitvardos, atsilošė ant didžiulės skaisčiai raudonos sėdynės. Matė, kad snargliais aptaškė Kendei visą ranką, o ji, regis, net nepyko; žiūrėjo į jį susirūpinusi – nuo to jos žvilgsnio jis dar labiau apsišlapino. Niekaip negalėjo sustabdyti čiurkšlės. Kendė atrodė baisiai nustebusi.

– Į kairę ar į dešinę? – draugišku balsu paklausė Volis, stabtelėjęs ties keliuku, vedančiu prie užpakalinių berniukų skyriaus durų.

– Į kairę! – suriko Kerlis; paskui atidarė užpakalines automobilio dureles Kendės pusėje ir pasakė jai: – Atsiprašau! Aš net lovos nesu prišlapinęs. Nė karto! Nedarau į lovą. Tiesiog dabar esu peršalęs! Ir susijaudinau! Man nekokia diena. Iš tiesų aš *geras*! – šūktelėjo. – Aš *pats geriausias*!

– Gerai, gerai, nieko tokio, lipk atgal, – tarė Kendė, bet Kerlis jau skuodė per piktžolyną ir netrukus dingo už tolimojo prieglaudos kampo.

– Vargšas vaikas prisišlapino kelnes, – pasakė Kendė Voliui, kuris žiūrėjo, kaip ji laiko ant kelių Deividą Koperfildą, ir jautė, kad tuoj palūš.

– Būk gera... – sušnibždėjo, – tu juk neprivalai to daryti. Gali gimdyti šį kūdikį. Aš jo *noriu* – noriu tavo kūdikio. Būtų puiku. Galim tiesiog apsigręžti, – maldavo jis.

Tačiau Kendė tarė:

– Ne, Voli. Man viskas gerai. Mums dar ne laikas turėti kūdikį. – Ji įkniaubė veidą į drėgną Deivido Koperfildo kakliuką; užuodė malonų, saldų, bet lyg paplėkusį mažylio kvapą.

Automobilis sustojo.

– Tikrai taip manai? – pašnibždomis paklausė Volis. – Neprivalai...

Ji mylėjo jį ir jautėsi dėkinga, kad jis laiku pasakė kaip tik tai, ką turėjo pasakyti; bet Kendė Kendal buvo praktiškesnė už Volį Vortingtoną; be to, kaip ir jos tėvas, apsisprendusi ką nors daryti, ji atkakliai laikydavosi savo nuomonės; niekad nesuskysdavo ir nedvejodavo.

– Berniukas sakė, kad į kairę, – tarė Kendė. – Suk į kairę, Voli.

Ponia Grogan, stovinti kitapus kelio, mergaičių skyriaus tarpduryje, stebėjo neryžtingai besiartinantį „Kadilaką“. Ji nematė, kaip iš automobilio paspruko Kerlis Dėjus, ir neatpažino gražuolei ant kelių sėdinčio mažylio. Ponia Grogan

pamanė, jog tai tos merginos vaikas, – ir dar pagalvojo, kad, ko gero, pirmą kartą mato tokią dailią moterį. Vaikinas irgi buvo labai gražus – gal pernelyg gražus, kad galėtų būti vedęs, kaip sakoma Meine.

Ponios Grogan manymu, tuodu žmonės buvo per jauni, kad norėtų ką nors įsivaikinti. „Kaip gaila", – mąstė ponia Grogan, nes jie tikrai atrodė pasiturintys. „Kadilakas" poniai Grogan didelio įspūdžio nedarė; jai patys žmonės pasirodė prašmatnūs. Ji net nesuprato, kuo tie gražūs jaunuoliai ją taip sužavėjo. Anksčiau, kai retkarčiais prabėgomis matydavo labai turtingus žmones, jie jai nepatikdavo; žiūrėdama į turčius, ji jausdavo tiktai kartėlį – dėl neįvaikintų mergaičių. Ponia Grogan buvo nuoširdžiai atsidavusi savo mergaitėms; kartėlyje, kurį ji jautė, nebuvo nieko asmeniško – tiesą sakant, beveik nieko asmeniško nebuvo ir visame jos gyvenime.

Automobilis sustojo; ponia Grogan galėjo įsižiūrėti geriau. „O, vargšeliai, – galvojo ji. – Jie *nesusituokę*, susilaukė šito kūdikio, o dabar jis arba ji netenka paveldėjimo teisės – abu, be abejo, pateko į nemalonę – ir atvažiavo čia atiduoti savo vaiko. Bet jie nesiryžta!" Ponia Grogan jau norėjo bėgti prie automobilio ir sakyti: „Neatiduokit vaiko! Važiuokit iš čia!" Įsivaizduodama tokią dramą, ji tiesiog sustingo iš siaubo. „Nedarykite to!" – sušnibždėjo, sukaupusi visas jėgas stipriam telepatiniam signalui.

Pajutęs tą jos siunčiamą signalą Volis ir pasakė Kendei, kad ji neprivalo darytis aborto. Bet netrukus automobilis vėl pajudėjo – neapsigręžė, važiavo artyn, šalia berniukų skyriaus esančios ligoninės durų link. Ponia Grogan galutinai prarado viltį. „Berniukas ar mergaitė?" – dar pagalvojo ji, visa nutirpusi.

„Kas, po velnių, čia darosi?" – galvojo Melonija prie savo kandžių apmąstymų lango.

Kadangi miegamojo palubėje degė ryški šviesa, ant lango stiklo Melonija matė savo veido atspindį; ji žiūrėjo, kaip baltas „Kadilakas" sustoja ant jos viršutinės lūpos. Kerlis Dėjus nu-

skuodė per skruostą, o gražios šviesiaplaukės merginos rankos Deividą Koperfildą laikė apglėbusios ant Melonijos kaklo.

Tik į tokį veidrodį Melonija ir težiūrėdavo. Ne todėl, kad jai būtų labai nepatikęs stambus jos veidas arba pernelyg arti viena prie kitos esančios akys, arba nesuvaldomi plaukai; labiausiai jai nuotaiką gadino jos veido išraiška – tas tuščias žvilgsnis, energijos stoka (seniau, kaip pati manė, ji bent jau buvo energinga). Dabar neprisiminė, kada paskutinį kartą matė save tikrame veidrodyje.

Jai buvo neramu dėl to, kad ką tik tokią pat tuštumą įžvelgė ir Homero Velzo veide, kai jis nešė stoties viršininko lavoną, – Homeras atrodė ne tik kad neįsitempęs, bet ir nė kiek nenustebęs. Melonija bijojo Homero. Kaip viskas pasikeitė! Ji norėjo jam priminti jo pažadą. „Juk neišvyksi, ar ne?“ – vos nepaklausė. „Pasiimsi ir mane, jei sumanysi bėgti“, – jau žiojosi sakyti, bet atpažinusi tą jo naują veido išraišką (nes tai buvo bemaž nuolatinė jos pačios veido išraiška, Melonija tuo neabejojo), staiga neteko žado.

„Kas čia per gražuoliai? – dabar galvojo ji. – Tai bent mašinytė!“ Melonija nematė atvykėlių veidų, bet netgi jų pakaušiai kėlė jai nerimą. Šviesūs vaikino plaukai taip puikiai derėjo prie glotnaus, įdegusio sprando, kad Melonijai net šiurpuliai nuėjo per nugarą. Ir kaip gali merginos pakaušis būti toks tobulas – kaip gali plaukų sruogos siūbuoti ir plaikstytis taip tvarkingai? Kokiu ypatingu būdu įmanoma taip tiksliai nutaikyti plaukų ilgį, kad jie būtų kaip tik ligi tiesių, bet gležnų merginos pečių? Kaip gracingai ji pakėlė mažąjį Koperfildą ir laikė pasisodinusi ant kelių! „Tą nupiepėlį“, – galvojo Melonija. Turbūt pusbalsiu ištarė tą žodį, nes langas ties jos burna staiga aprasojo; ji nebematė savo lūpų ir nosies. Kai stiklas vėl pasidarė skaidrus, automobilis jau važiavo ligoninės durų link. Melonija nemanė, kad tokiems tobuliems žmonėms galėtų reikėti aborto. „Jie pernelyg tobuli, kad dulkintųsi, – piktai galvojo ji. – Pernelyg švarūs. Ta gražuolė tikriausiai stebisi, kad

nepastoja. Nežino, kad pirma reikia pasidulkinti. Gal jie nusprendė įsivaikinti našlaitį, bet čia tikrai nieko neras. Čia nėra nė vieno, kuris būtų pakankamai geras jiems", – mąstė Melonija – pajutusi jiems neapykantą. Ji spjovė tiesiai į blyškų savo pačios atspindį ir žiūrėjo, kaip seilės ant stiklo slenka žemyn. Neturėjo jėgų judėti. „Seniau, – galvojo, – aš būčiau bent jau išėjusi į lauką ir kiek pašniukštinėjusi apie tą „Kadilaką." Gal jie ką nors jame paliko – ką nors gero, ką galima nukniaukti." Tačiau dabar net pagalvojusi apie tai, kad gal pavyktų ką pavogti, Melonija neįstengė atsiplėšti nuo savo lango.

Pirmą abortą daktaras Larčas padarė padedamas seselės Ednos; Homero jis paprašė pažiūrėti, kas kiek minučių kartojasi sąrėmiai gimdyvei iš Damariskotos. Antrą abortą Larčui padėjo daryti seselė Andžela, bet daktaras Larčas primygtinai reikalavo, kad Homeras irgi būtų operacinėje. Jo prižiūrimas Homeras lašino eterį; daktaras Larčas turėjo tokią lengvą ranką ir buvo taip įgudęs malšinti skausmą eteriu, kad pirmoji pacientė per visą operaciją kalbėjosi su sesele Edna, bet nieko nejautė. Ji tauškė ir tauškė: bėrė žodžius be jokios tvarkos ar logikos, o seselė Edna entuziastingai jai pritarė.

Antrąją pacientę Homeras tiesiog išjungė, ir pastebimai supyko ant savęs, kad apsvaigino tą moterį labiau, negu norėjo.

– Atsarga gėdos nedaro, – padrąsinamai tarė jam seselė Andžela – uždėjusi švelnias rankas ant pabalusių moters smilkinių ir nejučia juos glostydama.

Larčas Homero paprašė, kad šis įkištų makšties skėtiklį, ir Homeras dabar niauriai žiūrėjo į žvilgantį pacientės gimdos kaklelį, į užsivėrusius gimdos žiomenis. Jie buvo apsitraukę skaidriomis gleivėmis – tarsi ryto rūku ar rasa, ar rausvais debesėliais, kokie paprastai supa tekančią saulę. Jei pro skėtiklį būtų pažvelgęs Volis Vortingtonas, gimdos kaklelis jam, ko

gero, būtų pasirodęs panašus į kažkaip nežemiškai nokstantį blyškų obuolį. „Bet kas ten per skylutė?“ – tikriausiai būtų pagalvojęs Volis.

– Na, kaip atrodo? – paklausė Larčas.

– Puikiai, – tarė Homeras Velzas. Ir nustebo, kai Larčas padavė jam gimdos kaklelio stabilizatorių – gana paprastą instrumentą. Juo suimama viršutinė gimdos kaklelio lūpa, kaklelis įtvirtinamas, paskui išmatuojamas ir išplečiamas.

– Nejaugi nesupratote, ką jums sakiau? – tarė Homeras daktarui Larčui.

– Manai, kad nevalia liesti gimdos kaklelio, Homerai? – paklausė Larčas.

Homeras stabilizatoriumi suėmė pacientės gimdos kaklelio lūpą – taip, kaip reikia. „Plėtiklių tai jau tikrai neliesiu, – pagalvojo. – Jis manęs neprivers.“

Tačiau Larčas to net neprašė. Jis tarė:

– Ačiū už pagalbą.

Paskui pats išmatavo ir išplėtė gimdos kaklelį. Kai paprašė paduoti grandiklį, Homeras jį padavė.

– Juk prisimenate, kad klausiau, ar man būtinai reikia čia būti? – tyliai tarė Homeras. – Sakiau, kad, jeigu jums vis tiek, nenorėčiau to matyti. Prisimenate?

– Tau būtina tai matyti, – pasakė Vilburis Larčas, grandydamas ir klausydamas, kada pasigirs grikšėjimas; jis kvėpavo negiliai, bet ritmingai.

– Manau, – tarė daktaras Larčas, – jog turėtum dalyvauti nors kaip stebėtojas, turėtum bent šiek tiek man padėti, kad suprastum, kas tai per procedūra, ir išmoktum tai daryti – nesvarbu, ar pats kada nors tai darysi, ar ne.

– Ar aš kišuosi, kur nereikia? – dar paklausė Larčas. – Kai visiškai bejėgės moterys man sako, kad tiesiog *negali* darytis aborto, kad jaučiasi *turinčios* gimdyti dar vieną – ir dar vieną – našlaitį, ar aš mėginu jas perkalbėti? Ar mėginu?

– Nemėginu, – tarė grandydamas. – Aš priimu naujagimį, po perkūnais! Gal manai, kad daugumos čia gimusių kūdikių

gyvenimas susikloja laimingai? Gal manai, kad šitų našlaičių laukia šviesi ateitis? Manai?

– Ne, nemanai, – pasakė Larčas. – Bet ar aš priešinuosi? Nesipriešinu. Net nepatarinėju. Suteikiu tokią pagalbą, kokios jos prašo: priimu našlaitį arba darau abortą.

– Na, aš irgi našlaitis, – tarė Homeras Velzas.

– Ar aš reikalauju, kad mąstytum taip pat kaip aš? Nereikalauju, – pasakė daktaras Larčas.

– Bet norėtumėt.

– Moterims, kurios pas mane ateina, *norais* nepagelbėsi, – tarė Vilburis Larčas. Jis padėjo vidutinio dydžio grandiklį ir ištiesė ranką, prašydamas mažesnio, kurį Homeras Velzas jau turėjo paėmęs ir dabar nieko negalvodamas jam padavė.

– Aš *noriu* būti naudingas, – prabilo Homeras, tačiau daktaras Larčas jo nesiklausė.

– Tada tau negalima slapstytis, – pasakė Larčas. – Negalima nusigręžti. Juk pats man sakei, ir neklydai, jog tam, kad būtum naudingas, turi visur dalyvauti, viską žinoti. Nieko nevalia nuo tavęs slėpti. *Aš* tai išgirdau iš *tavęs*! Ką gi, tu teisus, – tarė Larčas. – *Buvai* teisus, – pridūrė.

– Jis gyvas, – pasakė Homeras Velzas. – Tai svarbiausia.

– Tu prisidedi prie tam tikro vyksmo, – kalbėjo daktaras Larčas. – Kartais prie gimimo, arba prie gyvybės nutraukimo – kitais atvejais. Žinau, kad nepritari. Toks požiūris atitinka įstatymus. Gali nepritarti. Bet negali nežinoti, nusisukti, negali *nemokėti* to daryti – jei kartais pakeistum savo nuomonę.

– Aš jos nepakeisiu, – tarė Homeras Velzas.

– Gerai, sakykim kitaip, – toliau šnekėjo daktaras Larčas. – Jei tu – prieš savo valią – pavyzdžiui, tam, kad išgelbėtum motiną... *turėtum* nutraukti nėštumą...

– Aš ne gydytojas, – tarė Homeras Velzas.

– Na, nesi tinkamai parengtas terapeutas, – pasakė daktaras Larčas. – Net jei mokyčiau tave dar dešimt metų, vis tiek nebūtum parengtas taip, kaip reikia. Bet jei kalbėtume apie visas žinomas komplikacijas, susijusias su moterų lytiniais orga-

nais, jei kalbėtume apie tuos organus, tai galėtum būti puikus chirurgas. Taškas! Jau dabar išmanai daugiau negu geriausia pribuvėja, po perkūnais! – tarė Vilburis Larčas.

Homeras žinojo, kad daktaras Larčas dabar ištrauks mažąjį grandiklį iš pacientės gimdos; jis padavė Larčui pirmą iš kelių sterilių higieninių paketų.

– Niekada neversiu tavęs daryti to, kam tu nepritari, Homerai, – pasakė daktaras Larčas, – tačiau tu žiūrėsi ir *mokėsi* daryti tai, ką darau aš. Jeigu ne, tai ko aš vertas? – paklausė. – Argi ne tam ateiname į šį pasaulį, kad dirbtume? Turime bent jau mokytis, bent jau žiūrėti. Kaip manai, ką tai reiškia – būti naudingam? Gal manai, kad turėčiau nuo tavęs atstoti? Manai, kad turėčiau leisti tau būti tokiam kaip *Melonija*?

– O kodėl *jos* nemokote to daryti? – paklausė Homeras Velzas daktarą Larčą.

„*Neblogas* klausimas“, – pagalvojo seselė Andžela, bet pacientės galva jos rankose staiga krustelėjo; moteris sudejavo, ir seselė Andžela priglaudė lūpas jai prie ausies.

– Viskas gerai, mieloji, – sušnibždėjo. – Viskas jau baigta. Dabar pailsėkite.

– Supranti, ką noriu pasakyti, Homerai? – paklausė daktaras Larčas.

– Taip, – tarė Homeras.

– Bet nepritari, ar ne?

– Taigi, nepritariu, – pasakė Homeras Velzas.

„Nelemtas paniuręs, egocentriškas, savigailos graužiamas, pasipūtęs, nenuspėjamas, neišmanėlis *paauglys*!“ – mąstė Vilburis Larčas, bet Homerui Velzui viso to neišrėžė, tik pasakė:

– Tai gal jau apsigalvojai, nebenori tapti gydytoju?

– Iš tiesų niekada ir nenorėjau, – tarė Homeras. – Niekada nesakiau, kad noriu.

Larčas žiūrėjo į kraują ant marlės. „Tiek, kiek ir turi būti“, – galvojo, o kai ištiesė ranką, kad paimtų švarų paketą, Homeras jau buvo pasirengęs jį paduoti.

– Nenori būti gydytoju, Homerai? – paklausė daktaras Larčas.

– Taigi, – tarė Homeras Velzas. – Manau, kad nenoriu.

– Beveik neturėjai progų pamatyti ką nors daugiau, – filosofiškai pasakė Larčas; jam gėlė širdį. – Čia aš kaltas – žinau – dėl to, kad medicina tau pasirodė tokia nemaloni.

Seselė Andžela, daug tvirtesnė negu seselė Edna, jautė, kad tuoj gali apsiverkti.

– Dėl nieko jūs nekaltas, – skubiai tarė Homeras.

Vilburis Larčas dar kartą pažiūrėjo, ar pacientė ne per smarkiai kraujuoja.

– Nebeturiu čia ką veikti, – tarstelėjo. – Jei gali tiesiog pabūti su ja, kol ji atsipeikės... Berods kaip reikiant ją apkvaišinai, – pridūrė, kilstelėjęs pacientės akių vokus. – Aš pats priimsiu tos moters iš Damariskotos naujagimį, kai bus laikas. Nežinojau, kad tau visa tai nepatinka.

– Tai netiesa! – pasakė Homeras. – *Aš* galiu priimti tą naujagimį. Mielai jį priimsiu. – Bet Vilburis Larčas jau buvo nusisukęs nuo pacientės ir ėjo iš operacinės.

Seselė Andžela žvilgtelėjo į Homerą; tas jos žvilgsnis buvo gana neutralus, tikrai ne deginamas ir ne smerkiamas, bet ir ne pritariamas (kaip pasirodė Homerui Velzui, netgi ne draugiškas). Ji išėjo paskui daktarą Larčą, palikusi Homerą su bundančia paciente.

Homeras žiūrėjo į kraujo dėmes ant higieninio paketo; staiga moteris viena ranka skaudžiai sugriebė jį už riešo ir silpnu balsu tarė:

– Aš čia palauksiu, mielasis, kol atvarysi automobilį.

Berniukų dušinėje, kur buvo keletas tualeto kabinų, Vilburis Larčas apsišlakstė veidą šaltu vandeniu ir žvilgtelėjo į veidrodį, ar nematyti ašarų žymių; jis ne ką dažniau žiūrėdavo į veidrodžius negu Melonija, todėl dabar nustebo išvydęs, kaip atrodo. „Ar seniai aš toks *senas*?“ – pagalvojo. Paskui veidrodyje pamatė, kad jam už nugaros ant grindų pūpso šlapių Kerlio Dėjaus drabužių krūvelė.

– Kerli? – pašaukė. Daktaras Larčas manėsi esąs vienas, bet Kerlis Dėjus irgi verkė – vienoje iš tualeto kabinų.

– Šiandien man baisiai nesiseka, – pareiškė Kerlis.

– Gal pasišnekėkim? – pasiūlė daktaras Larčas. Tai išgirdęs Kerlis išlindo iš kabinos. Jis vilkėjo apyšvariais drabužiais, tačiau Larčas matė, jog tie drabužiai ne Kerlio. Tai buvo seni Homero drabužiai, Homerui jau per maži, bet gerokai per dideli Kerliui Dėjui.

– Noriu būti gražus, kad patikčiau tai gražiai porai, – paaiškino Kerlis. – Noriu, kad jie pasiimtų mane.

– *Pasiimtų* tave, Kerli? – nustebęs paklausė daktaras Larčas. – Apie *kokią* gražią porą šneki?

– Juk žinot, – tarė Kerlis, įsitikinęs, kad daktaras Larčas žino viską. – Ta graži moteris... Baltas automobilis...

„Vargšui vaikui vaidenasi“, – pagalvojo Vilburis Larčas ir, kilstelėjęs Kerlį aukštyn, pasodino ant prausyklės krašto, kad galėtų atidžiau jį apžiūrėti.

– O gal jie čia atvažiavo įsivaikinti ko nors kito? – liūdnai paklausė Kerlis. – Man atrodo, tai moteriai patinka Koperfildas – bet jis net nemoka šnekėti!

– Šiandien niekas nieko neįsivaikins, Kerli, – tarė daktaras Larčas. – Aš šiandien su niekuo nesu susitaręs susitikti.

– Gal jie atvažiavo tik apsižvalgyti? – spėliojo Kerlis. – Tiesiog pasiims patį geriausią?

– Taip nedaroma, Kerli, – sunerimęs pasakė daktaras Larčas. „Gal šitam vaikui atrodo, kad čia kokia *gyvūnėlių* parduotuvė? – pagalvojo. – Negi jis mano, kad leidžiu žmonėms tiesiog atvažiuoti ir *rinktis*?“

– Nežinau, kaip kas daroma, – tarė Kerlis ir vėl pravirko.

Vilburis Larčas, prisiminęs, koks senas atrodė veidrodyje, kurį laiką mąstė apie tai, kad toks darbas jam jau per sunkus; jautė, kad žemė jam slysta iš po kojų, ir susigriebė norįs, kad kas nors įsivaikintų *jį* – tiesiog išsivežtų iš šitos prieglaudos. Jis laikė prispaudęs šlapią Kerlio Dėjaus veiduką sau prie krūtinės;

užsimerkęs išvydo mirguliuojančias dėmes, kurias paprastai matydavo kvėpuodamas eterio garais, tik dabar tos dėmės jam pasirodė labai panašios į kraujo dėmes, daugybę kartų matytas ant sterilių higieninių paketų.

Žiūrėdamas į Kerlį Dėjų daktaras Larčas galvojo, ar Kerlį kas įsivaikins, ar jam jau gresia pavojus tapti dar vienu Homeru Velzu.

Seselė Andžela stabtelėjo prie berniukų dušinės durų; pasiklausė, kaip daktaras Larčas ramina Kerlį Dėjų. Ji labiau jaudinosi dėl daktaro Larčo negu dėl Kerlio; pastaruoju metu daktaras Larčas ir Homeras Velzas atkakliai vienas kitą pykdė; seselė Andžela niekada nemanė, kad taip galėtų elgtis du neabejotinai vienas kitą mylintys ir vienas kitam reikalingi žmonės. Ji krimtosi, kad niekuo negali jiems padėti. Dabar apsidžiaugė išgirdusi, kad ją šaukia seselė Edna; nusprendė, jog bus lengviau pasikalbėti su Homeru negu su daktaru Larču; dar nežinojo, ką reikėtų pasakyti vienam ar kitam.

Homeras stebėjo po aborto iš narkozės bundančią antrąją pacientę; jis perkėlė ją nuo operacinio stalo ant lovos su ratukais; pakėlė šonines lovos atramas, kad moteris neišvirstų, jeigu jai pasidarytų silpna. Paskui žvilgtelėjo į gretimą kambarį ir pamatė, kad pirmoji pacientė jau sėdi, bet nusprendė, jog abi moterys gal norėtų dar bent kiek pabūti vienos, ir paliko antrąją pacientę operacinėje. Šiaip ar taip, neabejojo, jog dar ne laikas priimti moters iš Damariskotos kūdikį. Nedidelė ligoninė šiandien Homerui atrodė ypač ankšta ir perpildyta, jis troško turėti atskirą kambarį. Bet žinojo, kad pirmiausia turi atsiprašyti dėl to, kad užgavo daktaro Larčo jausmus, – tie žodžiai jam tiesiog išsprūdo, ir jis vos neapsiverkė pagalvojęs, kaip daktarui Larčui buvo skaudu juos girdėti. Homeras nuėjo tiesiai į kitapus koridoriaus esančią vaistinę, kur pastebėjo lovos kojūgalyje kyšančias, jo manymu, daktaro Larčo kojas; visos lovos nematė – ją užstojo vaistų spintelės. Kreipdamasis į daktaro Larčo kojas, Homeras dar pagalvojo, kad jo pėdos

atrodo lyg ir didesnės negu visada; be to, jis stebėjosi, kad daktaras Larčas – tvarkingas žmogus – atsigulė su batais ir kad jo batai tokie purvini.

– Daktare Larčai? – tarė Homeras. – Atsiprašau.

Kadangi niekas neatsiliepė, Homerui galvoje šmėstelėjo pikta mintis, jog daktaras Larčas, ko gero, bus prisiuostęs eterio – šįkart tikrai ne laiku.

– Atleiskite. Aš jus myliu, – truputį garsiau pridūrė Homeras. Jis sulaikė kvapą, kad išgirstų Larčo alsavimą, bet neišgirdo; sunerimęs užėjo už spintelių ir pamatė ant Larčo lovos tysantį negyvą stoties viršininką. Tą akimirką Homeras nė nepagalvojo, kad stoties viršininkui dar niekas nebuvo sakęs: „Aš jus myliu".

Daugiau nebuvo kur jo dėti. Seselė Edna su sesele Andžela išnešė jį iš operacinės. Būtų buvę žiauru tikėtis, kad kuri nors iš pacienčių, atvykusių darytis aborto, galės gulėti vienoje palatoje su negyvėliu; arba guldyti jį greta gimdyvės; juo labiau nebuvo galima nešti stoties viršininko į našlaičių miegamąjį ir palikti ant kurios nors lovos ten, nes vaikai tikrai būtų išsigandę.

– Velniai griebtų! – tarė Homeras.

– Kas atsitiko? – paklausė Larčas. Jis stovėjo vaistinės tarpduryje su Kerliu Dėjumi ant rankų.

– Nieko, – atsakė Homeras Velzas. – Nesvarbu...

– Kerliui šiandien baisiai nesiseka, – paaiškino daktaras Larčas.

– Užjaučiu, Kerli, – tarė Homeras.

– Kažkas čia atvažiavo kažko įsivaikinti, – išpyškino Kerlis. – Jie renkasi, kaip *parduotuvėj*.

– Manau, kad ne, Kerli, – paprieštaravo daktaras Larčas.

– Pasakyk jiems, kad aš pats geriausias. Gerai, Homerai? – paprašė Kerlis.

– Teisybė, – tarė Homeras Velzas. – Tu – pats geriausias.

– Vilburi! – pašaukė seselė Edna. Jiedvi su sesele Andžela šnekučiavo prie paradinių ligoninės durų.

Visa trijulė išsliūkino į lauką pažiūrėti, kas ten darosi: gydytojas, nenorom mediciną studijuojantis jo mokinys ir antras pagal amžių berniukų skyriaus našlaitis.

Aplink „Kadilaką" spietėsi nedidelė, bet judri kompanija. Automobilio bagažinė buvo atdara; gražus jaunas vyriškis dalino dovanas našlaičiams.

– Gaila, kad šituo metų laiku nėra obuolių, vaikai, – šnekėjo Volis. – Nei sidro. Sidras jums patiktų! – linksmai pridūrė, dalindamas stiklainius su medumi ir gudobelių vaisių bei obuolių marmeladu. Nekantrios purvinos rankutės graibstyte graibstė gėrybes. Marija Agnesė Kork, antra pagal amžių našlaitė iš mergaičių skyriaus, vis pastverdavo visko daugiau, negu jai priklausė. (Melonija buvo ją išmokiusi grumtis eilės priekyje.) Marija Agnesė buvo ponios Grogan ypač mėgstamas vardas; Korkas – Airijos grafystės, kurioje ponia Grogan gimė, pavadinimas. Mergaičių skyriuje visada būdavo kelios mažylės, pavarde Kork.

– Yra pakankamai, užteks visiems! – optimistiškai tarė Volis, kai Marija Agnesė, pasikišusi po palaidinuke du stiklainius medaus ir vieną gudobelių vaisių marmelado, ištiesė ranką, taikydamasi pačiupti dar daugiau. Vienas berniukas, Smoukis Fildsas, atsidaręs gautą stiklainį, kabino obuolių marmeladą tiesiai iš jo, ranka. – Labai skanu su skrebučiais, pusryčiams, – patarė jam Volis, bet Smoukis Fildsas tik išpūtė akis, tarsi skrebučiai būtų koks retas patiekalas, kurio kasdien negausi per pusryčius. Smoukis Fildsas neabejotinai ketino išvalgyti visą marmeladą čia pat. Marija Agnesė nusižiūrėjo ant užpakalinės kabrioleto sėdynės gulintį raginį plaukų segtuką – Kendė buvo jį išsisegusi ir padėjusi į šalį. Marija Agnesė atsisuko į Kendę ir staiga išmetė antrą gudobelių vaisių marmelado stiklainį jai po kojomis.

– Oi! – tarė Kendė, lenkdamasi paimti stiklainio, o Marija Agnesė akimirksniu nukniaukė segtuką – mažasis Džonas Volšas susižavėjęs sekė mitrius jos judesius. Ant plikos Marijos Agnesės blauzdos Kendė pastebėjo sudžiūvusio kraujo, o gal

rūdžių, ruoželį ir jai netikėtai pasidarė šleikštu; vos susilaikė nepaseilinusi piršto ir nepamėginusi to ruoželio nutrinti. Atsistojusi ir padavusi mergaitei stiklainį, pajuto, kaip svaigsta galva. Pro ligoninės duris į lauką išėjo keli suaugę žmonės; juos pamačiusi Kendė susikaupė: „Juk atvažiavau čia ne tam, kad žaisčiau su vaikais“, – pagalvojo.

– Aš – daktaras Larčas, – pasakė pagyvenęs vyriškis Voliui, kuris tiesiog sustingęs iš nuostabos žiūrėjo, kaip ryžtingai Smoukis Fildsas tuština obuolių marmelado stiklainį.

– Volis Vortingtonas, – prisistatė Volis, energingai kratydamas daktarui Larčui ranką ir duodamas jam stiklainį Airos Titkombo medaus. – Šviežias, iš Vandenyno Vaizdo sodų. Jie Harts Roke, bet apskritai mes gyvenam visai netoli vandenyno – beveik Harts Heivene.

– Harts Heivene? – tarė Vilburis Larčas, apžiūrinėdamas medų. Jam pasirodė, kad nuo to vaikino dvelkia jūros vėju – taip pat aiškiai kaip ir naujais, šiugždančiais šimto dolerių banknotais. „Kieno veidas nupieštas ant šimto dolerių banknoto?“ – mėgino įsivaizduoti Larčas.

– Pasakyk jai, – paragino Homerą Velzą Kerlis Dėjus, pirštu rodydamas į Kendę, bet galėjo ir nerodyti. Homeras Velzas matė ją, tik ją, nuo pat tos akimirkos, kai pro ligoninės duris žengė į lauką. Mažasis Koperfildas stovėjo apsikabinęs jos koją, tačiau tai berods nė kiek nekliudė jai būti gracingai – ir niekas negalėjo užgožti jos spindesio. – Pasakyk jai, kad aš pats geriausias, – ragino Homerą Kerlis.

– Sveikas! – kreipėsi Kendė į Homerą, nes jis buvo aukščiausias; toks pat aukštas kaip Volis. – Aš – Kendė Kendal. Tikiuosi, kad nesutrukdėme.

„Sutrukdėte: mes čia šiandien darom du abortus, dvi autopsijas, priimam kūdikį, radom lavoną ir ginčijamės“, – galvojo Homeras Velzas, bet viso to nesakė, tik tarė:

– Jis – pats geriausias.

„Be jokios intonacijos! – pagalvojo Kerlis Dėjus. – Nelabai įtikinamai!“

– Aš, – pasakė Kerlis, atsistodamas tarp jų. – Jis kalba apie mane. Aš esu pats geriausias.

Kendė pasilenkė prie Kerlio ir sušiaušė kibius garbanotus jo plaukus.

– Žinoma, kad geriausias! – linksmai tarė. O atsitiesdama Homero paklausė: – Tu čia dirbi? Ar esi vienas iš... – Ji nežinojo, ar mandagu būtų sakyti „iš *jų*."

– Ne visai, – sumurmėjo Homeras, galvodamas: „Aš *ne visai* čia dirbu ir *ne visai* esu vienas iš jų".

– Jo vardas Homeras Velzas, – pasakė Kendei Kerlis, nes Homeras buvo pamiršęs prisistatyti. – Jis per didelis, nebetinkamas įsivaikinti.

– Matau! – susidrovėjusi tarė Kendė. „Turėčiau kalbėtis su gydytoju", – nesmagiai pagalvojo, jau pykdama ant Volio, kam jis subūrė tokią minią.

– Užsiimu obuolių auginimu, – pasakojo Volis daktarui Larčui. – Tai mano tėvo verslas. Tikriau sakant, – pridūrė, – mano motinos.

„Ko šitas kvailys iš manęs nori?" – galvojo Vilburis Larčas.

– O, aš mėgstu obuolius! – tarė seselė Edna.

– Būčiau atvežęs jums daug obuolių, – pasakė Volis, – bet dabar netinkamas metų laikas. Jums reikėtų patiems turėti obelų sodą. – Jis mostelėjo į pliką kalvos šlaitą jiems už nugarų. – Štai šita kalva, – tarė. – Ją plauna vanduo. Reikėtų apsodinti. Aš netgi galėčiau duoti jums medelių. Po šešerių ar septynerių metų jau turėtumėte savų obuolių; obelys tame sode derėtų ilgiau negu šimtą metų.

„Kam man reikia šimtą metų derėsiančių obelų?" – galvojo Vilburis Larčas.

– Juk būtų gražu, ar ne, Vilburi? – tarė seselė Edna.

– Be to, jums reikėtų spaustuvo sultims spausti, – patarinėjo Volis. – Vaikai turėtų šviežių obuolių ir šviežio sidro – ir įdomų užsiėmimą.

„Jiems nereikia įdomaus *užsiėmimo*, – galvojo daktaras Larčas. – Jiems reikia *namų*!"

„Jie iš kokios nors labdaros organizacijos", – apdairiai mąstė seselė Andžela. Prikišusi lūpas daktarui Larčui prie ausies, ji sušnibždėjo: „Turbūt nemažai paaukos", kad daktaras Larčas nebūtų nemandagus.

„Jie per jauni, kad aukotų kam nors savo pinigus", – galvojo Vilburis Larčas.

– Bitės! – šnekėjo Volis. – Jums reikėtų ir bičių. Vaikams būtų įdomu, ir ne taip jau pavojinga, kaip daug kas mano. Turėtumėte savo medaus, be to, tai būtų puiki auklėjimo priemonė; bitės – pavyzdinė visuomenė, į jas žiūrėdamas matai, kaip reikia dirbti visiems kartu.

„Užsičiaupk, Voli", – galvojo Kendė, nors ji žinojo, kodėl jis niekaip nesiliauja plepėjęs. Jis neįpratęs bendrauti su žmonėmis, kurių negali tučtuojau pralinksminti, dar niekada nebuvo patekęs į aplinką, kurioje tiek nevilties, kad niekam nesinori net kalbėti. Jis nemoka sušvelninti tokių sukrėtimų paprasčiausiai mėgindamas visa tai suvokti. Nenutrūkstamas Volio pliurpimas – geraširdžio žmogaus pastangos; jis manosi galįs patobulinti pasaulį – viską sutvarkyti, kad visiems būtų geriau.

Daktaras Larčas apžvelgė vaikus, godžiai šlamščiančius medų ir marmeladą. „Ar šitie jaunuoliai čia atvažiavo tik pažaisti su našlaičiais ir pažiūrėti, kaip jie visi apsivems?" – galvojo. Jam derėjo atidžiau pažvelgti į Kendę, tada būtų supratęs, ko jie atvažiavo. Bet Vilburis Larčas nemokėjo žiūrėti moterims į akis; per daug jų buvo matęs ryškioje šviesoje. Seselė Andžela kartais galvodavo, ar daktaras Larčas pats suvokia, kad yra linkęs nepastebėti moterų. Ar tai profesinė gydytojų akušerių liga, ar tiesiog vyrus, linkusius nepastebėti moterų, kažkodėl domina akušerija?

Homeras Velzas moteris pastebėdavo; visada žiūrėdavo tiesiai joms į akis, gal todėl, seselės Andželos manymu, taip nepatogiai jausdavosi, matydamas jas ginekologinėje kėdėje. Seselei Andželai atrodė keista, kad Homeras, matęs viską, ką daro daktaras Larčas, niekada nežiūrėdavo, kaip ji arba seselė

Edna moteris apskuta. Jis taip atkakliai ginčydavosi su daktaru Larču, ar būtinai reikia apskusti moteris prieš abortus. Homeras visada sakydavo, kad nereikia ir kad moterims tai tikrai *nepatinka*.

– *Nepatinka*? – piktindavosi daktaras Larčas. – Gal manai, kad aš čia užsiimu kokiu *pramogų* verslu?

Kendė jautėsi bejėgė; lyg ir niekas nežinojo, ko ji čia stovi. Aplinkui grūdosi vaikai, vis atsitrenkdami jai į klubus, ir dar šitas sumišęs gražus tamsiaplaukis vaikinas, tikrai jos amžiaus, bet kažkodėl atrodantis taip, tarsi būtų vyresnis... gal ji *jam* turėtų sakyti, ko atvažiavo į Sent Klaudą? Nejaugi niekas negali to suprasti vien į ją pažiūrėjęs? Pagaliau Homeras Velzas kaip tik taip į ją ir pažiūrėjo; jų žvilgsniai susitiko. Kendei staiga dingtelėjo į galvą, kad Homeras ją matė jau daugybę kartų, netgi nuogą, kad jis stebėjo, kaip ji auga, žiūrėjo į ją ir tada, kai ji darė tai, dėl ko dabar čia atvyko prašyti pagalbos. Homeras pasijuto sukrėstas, kai gražios nepažįstamos merginos, kurią spėjo įsimylėti, akyse įžvelgė tokį įprastą ir apgailėtiną rūpestį kaip nepageidaujamas nėštumas.

– Gal jums bus patogiau viduje, – sumurmėjo Homeras.

– Taip, ačiū, – tarė Kendė, dabar nebegalėdama pažvelgti jam į akis.

Larčas, pamatęs, kad mergina eina ligoninės durų link, – ir atpažinęs atsargią eiseną, kokia paprastai būna moterų, kurios eidamos žiūri sau į kojas, – staiga pagalvojo: „O, dar vienas abortas. Štai ko jiems reikia!“ Jis jau buvo besekąs paskui merginą ir Homerą, kai Smoukis Fildsas išbaigė marmeladą ir atsidarė kitą stiklainį – medaus. Smoukis valgė tarytum net nejausdamas jokio malonumo, bet labai susikaupęs; netgi stumtelėtas pro jį besibraunančio našlaičio, neatitraukė akių nuo mažytės savo letenėlės, vis kabinančios ir kabinančios iš stiklainio medų. Pastumtas smarkiau, jis lyg suurzgė – ar sugargaliavo – ir susigūžė, tarsi norėdamas apsaugoti stiklainį nuo kitų grobuonių.

Homeras vedė Kendę į seselės Andželos kabinetą; nuo slenksčio pamatė iš balto emaliuoto laboratorinio padėkliuko,

kuris tebebuvo padėtas ant rašomosios mašinėlės, kyšančias negyvo kūdikio rankutes. Tos rankutės, regis, tebelaukė kamuolio, bet Homero reakcija buvo pakankamai greita; jis tarpduryje staiga apsisuko ir išstūmė Kendę atgal į koridorių.

– Čia daktaras Larčas, – pasakė Homeras Kendei, supažindindamas juodu ir varydamas koridoriumi tolyn, į vaistinę.

Vilburis Larčas buvo pamiršęs, kad ant rašomosios mašinėlės seselės Andželos kabinete guli negyvas kūdikis. Žiūrėdamas į Homerą, Larčas piktai tarė:

– Nejaugi neleisim panelei Kendal net prisėsti?

Jis buvo pamiršęs ir tai, kad vaistinėje tyso stoties viršininko lavonas; pamatęs purvinus to puspročio batus, truktelėjo Homerą į šalį ir sušnypštė:

– Ar tau visai negaila šitos vargšės merginos?

Homeras pašnibždomis jam atsakė, kad, jo manymu, pamatyti dalį suaugusio vyro lavono yra geriau negu visą negyvą kūdikį.

– O, – tarė Vilburis Larčas.

– Aš priimsiu tos moters iš Damariskotos naujagimį, – vis dar pašnibždomis pridūrė Homeras.

– Na, labai neskubėk, – sušnibždėjo Larčas.

– Noriu pasakyti, kad net nesiartinsiu prie *šitos*, – tylutėliai tarė Homeras, dirstelėjęs į Kendę. – Net nežiūrėsiu, suprantate?

Daktaras Larčas atidžiai nužvelgė merginą. Tarėsi šį tą suprantąs. Mergina buvo labai graži, tai suvokė netgi daktaras Larčas; be to, jis pirmą kartą matė Homerą tokį susijaudinusį. „Homeras mano, kad įsimylėjo! – galvojo daktaras Larčas. – Arba jam atrodo, kad norėtų įsimylėti. Nejaugi buvau visiškai nejautrus? Ar šitas berniukas tebėra vaikas, kuriam norisi moteris idealizuoti? Ar jau pakankamai subrendęs vyras, trokštantis užmegzti romaną?“

Atskubėjęs Volis prisistatė Homerui Velzui. Vilburis Larčas pagalvojo: „Gal jam vietoj smegenų obuolių košė? Kodėl *jis* šnibžda?“ Daktarui Larčui nė į galvą neatėjo, kad Volis, ma-

tantis ne visą stoties viršininko lavoną, o tiktai kojas, tikriausiai mano, jog stoties viršininkas miega.

– Norėčiau bent akimirką ramiai pasišnekėti su panele Kendal, – tarė Vilburis Larčas. – Susipažinti visi galėsime ir kitąkart. Edna pagelbės man su panele Kendal, o jūs, Andžela, gal padėsite Homerui priimti moters iš Damariskotos kūdikį? *Homeras* – kvalifikuotas *pribuvėjas*, – paaiškino daktaras Larčas Voliui ir Kendei.

– *Tikrai*? – susižavėjęs pasakė Homerui Volis. – Oho!

Homeras Velzas tylėjo. Seselė Andžela, pasišiaušusi dėl žodžio „pribuvėjas" – dėl to, kad daktaras Larčas, kaip ji visiškai teisingai išgirdo, kalbėjo pernelyg globėjiškai ir lyg iš aukšto, – labai švelniai palietė Homerui ranką ir tarė:

– Aš tau paskaičiuosiu sąrėmius.

Seselė Edna, kaip visada spinduliuojanti beatodairiška meile daktarui Larčui, linksmai atkreipė jo dėmesį į tai, kad keletą žmonių teks perkelti kitur, į kitas lovas, jei reikia paruošti kambarį Kendei.

– Būkite maloni, taip ir padarykite, – tarė daktaras Larčas. – Dabar norėčiau ramiai pasišnekėti su panele Kendal, – pakartojo, bet matė, kad Homeras stovi lyg suakmenėjęs; pats to nejausdamas, Homeras spoksojo į Kendę. „Berniūkštis tiesiog mano akyse visai pakvaišo", – pagalvojo Vilburis Larčas; Obuolgalvis berods irgi nė neketino išeiti iš vaistinės. – Jei leisite, norėčiau panelei Kendal kai ką paaiškinti, – pasakė Vilburis Larčas Voliui (kreiptis į Homerą nebuvo jokios prasmės). – Norėčiau kai ką jai pasakyti, pavyzdžiui, apie kraujavimą – po to, – pridūrė Larčas, tikėdamasis, kad, kai Volis išgirs žodį „kraujavimas", rausvas kaip obuolys jo veidas bent kiek pablykš. Taip ir buvo – gal dar ir todėl, kad vaistinėje tvyrojo iš koto verčiantis eterio kvapas.

– Jai kažką *pjaus*? – graudžiu balsu paklausė Volis Homero; Homeras pagriebė Volį už rankos ir akimirksniu ištempė iš vaistinės. Į koridorių ir paskui pro duris į lauką išvilko taip greitai, kad Volis beveik ir nespėjo pajusti šleikštulio. Puikios

Homero reakcijos dėka Volis susivėmė tik kai juodu jau buvo už berniukų skyriaus pastato – ant kalvos šlaito, kurį Volis siūlė apsodinti obelimis; ant to paties šlaito, per kurį praėjusią naktį buvo nusidriekęs Homero Velzo šešėlis, ilgesnis negu daktaro Larčo.

Abu vaikinai vaikščiojo aukštyn, žemyn ir skersai šlaitą, tiesiomis linijomis – taip, kaip Volis mintyse jau sodino medžių eiles.

Homeras mandagiai paaiškino, kas bus daroma Kendei, bet Volis labiau norėjo šnekėti apie obelis.

– Šitas šlaitas bus kaip tik įprastiniam keturiasdešimties iš keturiasdešimties sklypui, – tarė Volis, paėjęs keturiasdešimt pėdų į vieną pusę ir kuo tiksliausiai pasisukęs stačiu kampu.

– Jei nėštumas ne daugiau kaip trijų mėnesių, – pasakė Homeras, – žnyplių tikriausiai neprireiks, reikės tik išplėsti kaklelį... na, gimdos angą... ir išgrandyti... išvalyti.

– Patarčiau pasisodinti keturias eiles 'Makintošų', paskui eilę 'Raudonųjų delikatesinių', – kalbėjo Volis. – Pusė medžių turėtų būti 'Makai'. O kitus pamaišyčiau – gal dešimt procentų 'Raudonųjų delikatesinių', dar dešimt ar penkiolika 'Kortlendų' ir 'Boldvinų'. Tikriausiai norėtumėt ir kelių 'Šiaurės žvalgų', be to, dar pridėčiau keletą 'Gravenštainų' – puikūs obuoliai pyragams, ir gana ankstyvi.

– Pjauti tai nereikės nieko, – pasakė Voliui Homeras, – bet šiek tiek kraujo bus. Iš tiesų mes to net nevadinam kraujavimu, nes kraujas paprastai bėga nesmarkiai. Daktaras Larčas puikiai moka migdyti eteriu, taigi nesijaudink – ji nieko nejaus. Vėliau, be abejo, jai truputį paskaudės, – neslėpė Homeras. – Tai toks lyg ir spazmiškas skausmas. Daktaras Larčas sako, kad visi kiti sunkumai būna psichologiniai.

– Galėtum važiuoti su mumis prie vandenyno, – pasiūlė Homerui Volis. – Prikrautume sunkvežimį medelių, po dienos ar dviejų grįžtume čia ir kartu pasodintume sodą. Ilgai neužtruktum.

— Sutarta! — tarė Homeras Velzas. „Prie *vandenyno*, — pagalvojo. — Aš pamatysiu vandenyną. Būsiu su ta mergina. Važiuosiu tuo automobiliu su ta mergina.“

— *Pribuvėjas*. Čia tai bent! — nusistebėjo Volis. — Tikriausiai ketini tapti gydytoju?

— Vargu... — pasakė Homeras Velzas. — Dar nenusprendžiau.

— Na, sodininkystė — mūsų šeimos verslas, — tarė Volis. — Aš mokausi koledže, bet iš tikrųjų net nežinau, kam man to reikia.

„Koledže...“ — galvojo Homeras Velzas.

— Kendės tėvas — omarų žvejys, — pasakojo Volis, — bet ji irgi mokysis koledže.

„Omarai! — galvojo Homeras Velzas. — Jūros dugnas!“

Jiems jau mojavo kalvos papėdėje sustojusi seselė Andžela.

— Damariskota pasirengusi! — šūktelėjo ji Homerui Velzui.

— Turiu eiti priimti kūdikio, — pasakė Homeras Voliui.

— Dievulėliau! — tarė Volis. Atrodė nusiteikęs pasilikti ant kalvos. — Aš gal dar pabūsiu čia. Nenoriu nieko girdėti, — pridūrė ir maloniai, lyg atgailaudamas, nusišypsojo Homerui.

— Daug triukšmo nebus, — pasakė Homeras. Jis galvojo ne apie moterį iš Damariskotos; galvojo apie Kendę, apie grikšėjimą, kuris girdėti, kai gimda valoma grandikliu; bet nusprendė pasigailėti naujojo draugo ir jam apie tai nepasakoti.

Palikęs Volį ant kalvos, Homeras pastriuokom pasileido seselės Andželos link; vieną kartą dar grįžtelėjo į Volį ir pamojavo. Jo amžiaus vaikinas! Tokio pat didumo! Juodu buvo vienodo ūgio, bet Volis raumeningesnis — daktaras Larčas spėjo, jog todėl, kad sportuoja. „Jo kūnas kaip didvyrio, — galvojo daktaras Larčas, prisimindamas visus tuos didvyrius, kuriems mėgino padėti Prancūzijoje, per Pirmąjį pasaulinį karą. — Lieknas, bet raumeningas: tokie ir būna didvyrių kūnai — suvarpyti kulkų“, — galvojo Vilburis Larčas. Jis ir pats nesuprato, kodėl Volio kūnas jam visa tai priminė.

„O Volio veidas?“ – galvojo Vilburis Larčas. Gražaus Volio veido bruožai atrodė švelnesni negu Homero, nors Homeras irgi buvo gražus. Volio kūnas buvo stipresnis, tačiau jo kaulai tarsi smailesni – ir dailesni. Volio akyse nebuvo nė šešėlio pykčio; tai buvo gerų ketinimų kupino žmogaus akys. „Kūnas kaip didvyrio, o veidas... veidas kaip geradario!“ – padarė išvadą Vilburis Larčas, nubraukdamas į šalį šviesių gaktos plaukų garbaną, nenukritusią tiesiai į atliekų maišelį, o prilipusią prie vidinės Kendės šlaunies pusės, netoli pakelto ir sulenkto jos kelio. Larčas padėjo vidutinio dydžio grandiklį ir paėmė mažesnį; imdamas matė virpančius merginos akių vokus, ir švelnius seselės Ednos nykščius, – kuriais ji masažavo merginai smilkinius, – ir kiek pravertas merginos lūpas; kaip tokia jauna mergina, ji buvo nepaprastai rami, o užmigdyta eteriu atrodė dar ramesnė. „Jos veidas toks gražus todėl, kad ji dar nejaučia kaltės“, – galvojo Larčas. Jis stebėjosi matydamas, kad Kendė atrodo kaip moteris, kuri apskritai niekada nesijaus nusikaltusi.

Pajutęs, jog seselė Edna pastebėjo, kokiu tiriamu žvilgsniu jis žiūri į merginą, Larčas vėl sutelkė dėmesį į tai, ką matė pro skėtiklį, ir užbaigė darbą mažuoju grandikliu.

„Geradarys, – galvojo Vilburis Larčas. – Homeras sutiko savo geradarį!“

Panašiai mąstė ir Homeras Velzas. „Susipažinau su Meino princu, – galvojo jis. – Mačiau Naujosios Anglijos karalių – ir esu pakviestas į jo pilį.“ Daug kartų keliavęs *Deivido Koperfildo* puslapiais, Homeras pagaliau suprato, kaip jautėsi jaunasis Deividas, susipažinęs su Stirfortu. „Mano akyse jis buvo didelis žmogus, – pasakojo Koperfildas. – Mėnulio apšviestame jo veide nebuvo matyti jokio paslaptingo ateities šešėlio. Joks šešėlis nelydėjo jo žingsnių, kai mudu su juo visą naktį vaikščiojome sapne po sodą.“

„Jokio paslaptingo ateities šešėlio... – galvojo Homeras Velzas. – Aš važiuoju prie *vandenyno*!“

– Stumkite, – pasakė jis moteriai iš Damariskotos. – Ar Damariskota prie vandenyno? – paklausė besistanginančios gimdyvės, įtempusios sprandą ir net pabalusiais pirštais iš visų jėgų spaudžiančios seselei Andželai ranką.

– Netoli! – riktelėjo moteris ir išstūmė savo kūdikį į Sent Klaudą – Homeras dešine ranka tvirtai suėmė slidžią jo galvutę. Delno apačia prilaikydamas gležną naujagimio kaklą, kaire ranka kilstelėjo jo užpakaliuką ir ištraukė kūdikį „į pasaulį“ – kaip sakydavo daktaras Larčas.

Gimė berniukas. *Stirfortas* – tokiu vardu Homeras Velzas pavadins šį antrąjį savarankiškai priimtą kūdikį. Homeras perkirpo virkštelę ir nusišypsojo, išgirdęs garsų sveikutėlio mažojo Stirforto riksmą.

Kendė, bundanti iš narkozės, išgirdo naujagimio verksmą ir krūptelėjo; jei daktaras Larčas būtų matęs jos veidą tą akimirką, gal būtų įžvelgęs jame šiokį tokį kaltės jausmą.

– Berniukas ar mergaitė? – paklausė ji, sunkiai apversdama liežuvį. Tik seselė Edna išgirdo, ką ji sako. – Kodėl jis verkia? – klausė Kendė.

– Nekreipk dėmesio, mieloji, – tarė seselė Edna. – Viskas jau baigta.

– Norėčiau turėti kūdikį, kada nors, – suvapėjo Kendė. – Tikrai norėčiau.

– Na, žinoma, mieloji, – tarė seselė Edna. – Galėsi turėti tiek vaikų, kiek norėsi. Neabejoju, kad tavo vaikai bus labai gražūs.

– Gimdysi Meino princus! – staiga pasakė Kendei daktaras Larčas. – Naujosios Anglijos karalius!

„Na, na... senas kuilys, – pagalvojo seselė Edna. – Jis flirtuoja!“ Jos meilė Larčui akimirką priblėso.

„Kaip keista, – mąstė Kendė, – negaliu įsivaizduoti, kaip jie atrodys.“ Kurį laiką jos mintys klaidžiojo. „Kodėl tas kūdikis verkia?“ – nesuprato ji. Vilburis Larčas tvarkydamasis pastebėjo dar vieną garbanotų jos gaktos plaukų kuokštelį; tie

plaukai buvo tokios pat gelsvai rudos spalvos kaip ir Kendės oda, tikriausiai todėl seselė Edna jų ir nepamatė. Girdėdamas, kaip verkia moters iš Damariskotos naujagimis, Larčas galvojo, kad neturėtų būti savanaudis; turėtų paskatinti Homerą susidraugauti su šia jauna pora. Vogčiomis dar kartą žvilgtelėjo į snaudžiančią merginą; ji tiesiog spinduliavo neregėtomis galimybėmis.

„Be to, žmonės visada valgys obuolius, – galvojo Larčas, – toks gyvenimas turbūt malonus."

Emaliuotas obuolys ant „Kadilako" durelių – su auksine monograma – ypač sudomino šiaip taip išsijudinusią Meloniją; ji mėgino tą obuolį pavogti, tik paskui suvokė, kad jo nenukrapštys. Kai Marija Agnesė pasirodė mergaičių skyriuje – liesomis rankomis apsiglobusi daugybę marmelado ir medaus stiklainių, – Melonija nusprendė vis dėlto nueiti pažiūrėti, kas ten darosi. Eidama irzliai galvojo, kad jai kaip visada nieko neliko, – ji nespėjo net pamatyti tų gražių žmonių; mielai būtų dar kartą į juos žvilgtelėjusi. Kad nėra nieko, ką būtų verta vogti, ji suprato iš pirmo žvilgsnio, – automobilyje gulėjo tik sena knyga; vėliau Melonija galvos, jog tikriausiai jai paties likimo buvo lemta perskaityti tos knygos pavadinimą ir autoriaus vardą bei pavardę. Knyga atrodė numesta ant automobilio grindų kaip nebereikalinga. Pavadinimas *Mažoji Dorytė* Melonijai nereiškė nieko, bet Čarlzo Dikenso vardą ji atpažino – Homeras Velzas garbino Dikensą kaip kokį didvyrį. Nė nesusimąsčiusi apie tai, kad pirmą kartą gyvenime elgiasi nesavanaudiškai, Melonija pavogė knygą – Homerui. Tą akimirką jai net mintis neatėjo į galvą, kokį įspūdį jam padarys toks jos poelgis, kokia gera ji tikriausiai jam pasirodys. Ji tik kilniai pagalvojo: „O, dovana Saulelei!"

Jai tai reiškė daugiau, negu pati galėjo sau prisipažinti: tai, kad Homeras buvo pažadėjęs neišvykti iš Sent Klaudo be jos.

Paskui ji pamatė Volį; jis ėjo „Kadilako" – ir ligoninės durų – link, bet vis gręžiojosi į kalvą. Jau įsivaizdavo sodą

derliaus nuėmimo metu: į medžius atremtos ilgos kopėčios, obuolius skina patys našlaičiai. Bušelio talpos dėžės sukrautos į krūvas tarp medžių eilių; vienu tarpu važiuojantis traktorius velka priekabą, jau pilną obuolių. Derlius atrodo geras.

„Iš kur jie gaus traktorių?" – galvojo Volis. Jis už kažko užkliuvo, šiaip taip atgavo pusiausvyrą ir apsidairė, kur eina: prie palikto „Kadilako". Melonijos ten nebebuvo. Ji pabūgo. Pagalvojo, kad susitiks su tuo gražiu vaikinu akis į akį... Nebuvo įsitikinusi, kad galėtų pakęsti jo abejingumą. Jeigu jis jos išvaizda aiškiai pasibaisėtų, ji dėl to nesuktų sau galvos; Melonija neretai mėgaudavosi savo gebėjimu šiurpinti žmones. Bet mintis, kad jis gali jos net nepastebėti, jai atrodė nepakeliama. O jeigu jis tiesiog paduotų jai stiklainį medaus, ji tuo stiklainiu suknežintų jam makaulę. „Manęs medum nepapirksi", – galvojo Melonija, slėpdama *Mažąją Dorytę* užantyje, prie dunksinčios širdies.

Ji perėjo per kelią tarp berniukų ir mergaičių skyrių – kaip tik tada, kai pasirodė tuo pačiu keliu įkalnin, ligoninės link, atkopiantis stoties viršininko padėjėjas. Iš pradžių ji jo nepažino – buvo toks išsipuošęs. Melonija visada manė, kad jis paprasčiausias kombinezonu apsitempęs mulkis, mėgstantis kištis į kitų reikalus, pasipūtęs ir amžinai nutaisęs tokią veido išraišką, lyg jaustųsi labai svarbus, dirbdamas kvailiausią, Melonijos supratimu, darbą, kokį tik galima įsivaizduoti: sutikdamas ir išlydėdamas traukinius. Niūri geležinkelio stoties aplinka Meloniją slėgdavo; ji vengė ten lankytis. Juk į stotį eini tik tam, kad išvyktum. O stovėti ten visą dieną ir įsivaizduoti, kad išvyksti... Ar gali kas būti liūdniau arba kvailiau? Ir štai dabar šitas stuobrys ateina čia, nenusiskutęs to, ką galima vadinti jo ištisus metus trukusių pastangų užsiauginti ūsus rezultatu, bet nepaprastai prašmatniai apsirengęs – lyg tikėtųsi ką sužavėti. „Na, gal ne... – staiga suvokė Melonija. – Jis apsirengęs kaip žmogus, einantis į laidotuves."

Taip ir buvo: tam paprastam, bet ambicingam vaikinui baltasis „Kadilakas" tikrai padarė įspūdį; vaikinas pamanė,

kad galės perimti stoties viršininko pareigas, jei deramai ir iškilmingai, kaip suaugęs žmogus, atsisveikins su velioniu. Jis baisiai bijojo daktaro Larčo, o pagalvojęs apie nėščias moteris išvis norėdavo kur pasislėpti, tačiau buvo įsitikinęs, kad apsilankymas našlaičių prieglaudoje, kur guli stoties viršininko kūnas, yra varginanti, bet neišvengiama laidotuvių apeigų dalis. Nuo seilių ar vėmalų kvapo, kuriuo, jo nuomone, atsidavė kūdikiai, jam darėsi šleikštu; tam, kad išsirengtų į našlaičių prieglaudą, stoties viršininko padėjėjui reikėjo neįprastos drąsos, todėl dabar jo kvailoko, jauno veido išraiška buvo beveik kaip suaugusio vyro – jei nekalbėtume apie švelnius pūkelius, bjaurojančius viršutinę jo lūpą, dėl kurių jo pastangos rodyti vyriškumą buvo juokingos. Be to, jis dar pasunkino sau kopimą į kalvą, pasiėmęs visus katalogus; kadangi buvo aišku, jog stoties viršininkui jų nebereikės, padėjėjas pamanė įsiteiksiąs daktarui Larčui, nunešdamas jam tuos katalogus kaip dovaną – kaip savotišką auką, padėsiančią susitaikinti. Jis nė nesusimąstė, kam Vilburiui Larčui galėtų būti reikalingos sėklos ir moteriški apatiniai drabužiai, ir kaip senasis gydytojas reaguos į pranešimus apie pavojų, iškilusį jo sielai – ir daugybei kitų nerimstančių sielų.

Du stoties viršininko padėjėjo labiausiai nekenčiami našlaičiai buvo Homeras ir Melonija. Homeras todėl, kad, būdamas romus ir tylus, atrodė subrendęs ir pasitikintis savimi, koks stoties viršininko padėjėjas jautė niekada nesugebėsiąs atrodyti; o Melonija dėl to, kad nuolat jį pašiepdavo. Ir dabar, tarsi negana būtų nelaimių, Melonija atsistojo jam skersai kelio.

– Kas čia tau ant lūpos? Pelėsiai? – paklausė Melonija. – Gal pamėgink nusiplauti?

Ji buvo aukštesnė už stoties viršininko padėjėją, ypač dabar, kai stovėjo įkalniau negu jis. Jis stengėsi nekreipti į ją dėmesio.

– Atėjau žvilgtelėti į kūną, – oriai pasakė. Jei būtų turėjęs bent kiek sveiko proto, būtų iškart suvokęs, kad kalbėdamasis su Melonija ištarė netinkamus žodžius.

— Gal nori žvilgtelėti į *mano* kūną? — paklausė ji. — Aš nejuokauju, — pridūrė pamačiusi, kaip jis suglumo ir išsigando. Melonija iš prigimties buvo linkusi be ceremonijų naudotis bet kokiu savo pranašumu, bet suminkštėdavo, kai priešininkas pasirodydavo esąs pernelyg silpnas. Supratusi, kad stoties viršininko padėjėjas taip ir stovės ant kelio, kol kris iš nuovargio, ji pasitraukė ir tarė: — *Pajuokavau.*

Jis klupinėdamas, visas nukaitęs pasileido į priekį ir jau buvo beveik užlindęs už berniukų skyriaus kampo, kai ji šūktelėjo:

— Pirma *nusiskusk*, tada gal ir *duosiu*!

Jis susvirduliavo; tai matydama Melonija net pati stebėjosi savo galia. Paskui jis pasuko už kampo ir kiek pralinksmėjo, išvydęs spindintį „Kadilaką" — baltąjį katafalką, kaip jam atrodė. Jei tą akimirką dangišku balsu būtų užgiedojęs koks choras, stoties viršininko padėjėjas tikrai būtų puolęs ant kelių, barstydamas aplinkui katalogus. Ta pati palaiminga šviesa, kuri gaubė „Kadilaką", sklido ir nuo šviesių iš pažiūros galingo jauno vyriškio, katafalko vairuotojo, plaukų. „*Šitokia* atsakomybė!" — pagalvojo stoties viršininko padėjėjas, apimtas pagarbios baimės.

Jis atsargiai prisiartino prie Volio. Volis stovėjo atsirėmęs į „Kadilaką" ir rūkė cigaretę, sutelkęs dėmesį į įsivaizduojamą obelų sodą Sent Klaude. Stoties viršininko padėjėjas, apsirengęs kaip koks vampyriškų polinkių turintis laidotuvių biuro savininko parankinis, jį gerokai išgąsdino.

— Atėjau žvilgtelėti į kūną, — tarė stoties viršininko padėjėjas.

— Į kūną? — nustebo Volis. — *Kokį* kūną?

Stoties viršininko padėjėjas nutirpo iš baimės, kad bus pakliuvęs į keblią padėtį. Jam į galvą staiga atėjo mintis, jog žmonės pasaulyje, matyt, laikosi daugybės jam nesuprantamų mandagumo taisyklių; tikriausiai buvo netaktiška užsiminti apie velionio kūną kalbantis su žmogumi, kuris atsakingas už tai, kad velionis būtų saugiai išvežtas.

– Tūkstantis atsiprašymų! – leptelėjo stoties viršininko padėjėjas; buvo matęs tokį posakį kažkokioje knygoje.

– Tūkstantis *ko*? – paklausė Volis, jau ėmęs nerimauti.

– Koks aš nemandagus, – tarė stoties viršininko padėjėjas, pataikaujamai lankstydamasis ir slinkdamas ligoninės durų link.

– Kažkas *mirė*? – susirūpinęs paklausė Volis, bet stoties viršininko padėjėjas šmurkštelėjo pro duris į ligoninę, o ten jau greitai pasislėpė koridoriaus kampe ir galvojo, ką daryti toliau. Jis neabejotinai užgavo rafinuotus ir lengvai pažeidžiamus katafalko vairuotojo jausmus. „Juk tai toks delikatus darbas, – galvojo padėjėjas, mėgindamas kaip nors nusiraminti. – Ką dar padarysiu ne taip?" Susigūžęs tamsiame kampe, jis užuodė eterio kvapą, sklindantį iš netoli esančios vaistinės; nė nenujautė, kad kūnas, į kurį norėjo „žvilgtelėti", guli mažiau negu už penkiolikos pėdų nuo jo. Tarėsi užuodžiąs ir kūdikius – vieną girdėjo rėkiant. Stoties viršininko padėjėjas manė, kad kūdikius moterys gimdo iškėlusios kojas aukštyn, padais į lubas; dabar tai įsivaizdavęs, jis dar giliau įsispraudė į koridoriaus kampą. „Užuodžiu kraują!" – galvojo, iš visų jėgų stengdamasis nepasiduoti panikai. Stovėjo lipte prilipęs prie sienos, tiesiog susiliejęs su ja kaip koks tinko gabalas – sunerimęs Volis net nepastebėjo jo, kai įėjo pro ligoninės duris, nusprendęs išsiaiškinti, kas mirė. Pirmiausia Volis užsuko į vaistinę – tarsi priviliotas eterio kvapo, – tačiau tuoj pat vėl pajuto šleikštulį. Pamatęs stoties viršininko kojas, mandagiai atsiprašė.

– Oi, atleiskite, – sušnibždėjo ir sverdėdamas atsitraukė į koridorių.

Netrukus jis išgirdo besikalbančių seselės Andželos ir Kendės, kuri jau galėjo sėdėti, balsus. Daug negalvodamas Volis įsiveržė pas jas, bet iš veido pamačiusi, kaip jam palengvėjo, – kai įsitikino, jog ne Kendė yra tas žmogus, kuris atseit mirė, – seselė Andžela susigraudino ir net nesupyko ant jo dėl tokio įsibrovimo.

– Užeikite, – pakvietė ji Volį maloniu balsu, kokiu dažniausiai kreipiamasi į žmones ligoninėse, ir toliau kalbėjo daugiskaitos pirmuoju asmeniu. – Mums jau daug geriau, – pasakė seselė Andžela. – Smarkiai šokinėti dar negalime, bet jau sėdime – ar ne? – paklausė besišypsančios Kendės. Kendė taip aiškiai nušvito, kai pamatė Volį, kad seselė Andžela pasijuto turinti palikti juos vienus. Toje Sent Klaudo ligoninės operacinėje žmonės poromis paprastai nesilankydavo, todėl seselė Andžela dabar ir stebėjosi, ir džiaugėsi, žiūrėdama į vienas kitą mylinčius vyrą ir moterį. „Sutvarkysiu čia viską vėliau, – pagalvojo ji, – arba paprašysiu Homero."

Homeras kalbėjosi su daktaru Larču. Seselė Edna jau buvo nuvedusi moterį iš Damariskotos į lovą gimdyvių palatoje, o daktaras Larčas apžiūrinėjo Homero Velzo priimtą naujagimį – mažąjį Stirfortą. (Larčas iš karto išsakė savo kritišką nuomonę apie tą vardą; juk tam veikėjui, Stirfortui, būdingas šioks toks niekšiškumas – o gal Homeras pamiršęs tą vietą? – be to, knygoje Stirfortas nuskendo; ir apskritai, daktaro Larčo manymu, tai buvo veikiau tam tikras charakterio tipas negu vardas.) Bet jie daugiau nebesišnekėjo apie Stirfortą.

– Volis sakė, kad užtruksiu tik porą dienų, – pasakojo Homeras Velzas. – Kaip suprantu, turėsime pakrauti sunkvežimį. Bus keturiasdešimt medžių. Norėčiau pamatyti vandenyną.

– Žinoma, važiuok, Homerai, – tai puiki proga, – tarė daktaras Larčas. Jis pirštu bakstelėjo Stirfortui į pilvuką; paskui prikišo kitą pirštą, kad Stirfortas jį sugriebtų; paskui mažyčiu žibintuvėliu pašvietė Stirfortui į akis.

– Manęs nebus tik dvi dienas, – pasakė Homeras Velzas.

Vilburis Larčas papurtė galvą; Homeras iš pradžių pamanė, kad kažkas negerai Stirfortui.

– *Gal* tik dvi dienas, Homerai, – tarė daktaras Larčas. – Turi būti pasirengęs pasinaudoti susiklosčiusiomis aplinkybėmis, nepraleisk geros progos – jeigu ji tau pasitaikys per tas dvi dienas.

Homeras nustebęs pažvelgė į daktarą Larčą, bet Larčas įdėmiai žiūrėjo į Stirforto ausytes.

– Jeigu patiksi šitai jaunai porai, Homerai, ir jeigu jie patiks tau... na, – kalbėjo Larčas, – manau, susipažinsi ir su jų tėvais, ir jeigu patiksi jų tėvams... na... manau, turėtum pasistengti patikti jų tėvams.

Jis nė nežvilgtelėjo į Homerą, kuris išpūtęs akis stebeilijo į jį; daktaras Larčas apžiūrėjo užrištą virkštelės galą, o Stirfortas vis verkė ir verkė.

– Manau, abu žinome, kad tau būtų naudinga išvažiuoti iš čia daugiau negu dviem dienoms, Homerai, – pasakė daktaras Larčas. – Juk supranti, kalbu ne apie įvaikinimą; kalbu apie galimybę vasarą ten padirbėti – pradžiai. Kas nors gali pasisiūlyti tave išlaikyti, kad galėtum paviešėti ilgiau negu dvi dienas. Tik tai ir noriu pasakyti... jei tau tai patiktų. – Daktaras Larčas pakėlė akis į Homerą; juodu žiūrėjo vienas į kitą.

– Taigi, – galiausiai tarė Homeras.

– Žinoma, gali būti ir taip, kad tu *norėsi* sugrįžti po dviejų dienų! – nuoširdžiai pasakė Larčas, – bet dabar abu vyrai nusuko žvilgsnius vienas nuo kito, nenorėjo galvoti apie tokią tikimybę. – Tokiu atveju, – tarė Larčas, plaudamasis rankas, – juk žinai, kad visuomet esi čia laukiamas.

Larčas išėjo iš kambario, paliko Homerą su kūdikiu – per greitai; Homeras vėl nespėjo jam pasakyti, kaip jį myli. Koridoriaus kampe susigūžęs stoties viršininko padėjėjas matė, kaip Vilburis Larčas nusivedė seselę Andželą ir seselę Edną į vaistinę.

Nors vaistinėje gulėjo stoties viršininkas, eteriu dvelkiantis to kambario oras Vilburį Larčą tikriausiai ramino ir jam ten buvo lengviau pasakyti ištikimosioms seselėms tai, ką reikėjo pasakyti.

– Noriu, kad sudėtume į krūvą savo išteklius, – tarė Vilburis Larčas. – Noriu duoti vaikui tiek pinigų, kiek tik mums pavyks sukrapštyti, ir dar kokių bent kiek padoresnių drabužių.

– Porai dienų, Vilburi? – paklausė seselė Edna.

– Kiek pinigų berniukui gali prireikti per porą dienų? – nustebo seselė Andžela.

– Jam tai puiki proga, negi nesuprantat? – tarė daktaras Larčas. – Nemanau, kad jis grįš po poros dienų. Tikiuosi, kad *negrįš* – bent jau ne taip greitai, – pridūrė Vilburis Larčas. Pajutęs, kad jam plyšta širdis, jis staiga prisiminė, ką buvo pamiršęs: istoriją apie „silpną" Homero širdį. Kaip jam pasakyti? Kur ir kada?

Jis per koridorių nuėjo pažiūrėti, kaip laikosi Kendė. Žinojo, kad ji su Voliu nori išvykti kuo greičiau; juk jiems prieš akis šitoks ilgas kelias. „Be to, jeigu Homeras Velzas mane palieka, – galvojo Vilburis Larčas, – tai geriau tegu palieka paskubomis." Nors daktaras Larčas suprato, jog mažai kas dvidešimt metų trukusį atsisveikinimą pavadintų skubotu išvykimu. Dabar Homeras turėjo išvykti greitai, nes daktaras Larčas dar nežinojo, ar jo netekęs išvis kada nors atsigaus.

„Vargu", – pagalvojo jis. Paskui žvilgtelėjo, ar ne per didelės kraujo dėmės ant sterilaus higieninio paketo; Volis tuo tarpu žiūrėjo į lubas, į savo rankas, į grindis.

– Viskas gerai, – tarė daktaras Larčas Kendei. Jau buvo besakąs, kad ji gali kreiptis į Homerą, jei kas nors bus neaišku dėl spazmų, ir kad Homeras galės pažiūrėti, ar ji ne per smarkiai kraujuoja, bet nenorėjo užkrauti Homerui tokios atsakomybės. Be to, tą akimirką daktaras Larčas tiesiog negalėjo ištarti Homero vardo.

– Jie pasiima *tave*? – paklausė Homero Kerlis Dėjus, pamatęs, kad Homeras dedasi daiktus kelionei.

– Niekas manęs neįvaikina, Kerli, – tarė Homeras Velzas. – Po poros dienų grįšiu.

– Jie pasiima *tave*! – sušuko Kerlis; jo veidukas atrodė toks persimainęs, kad Homeras turėjo nusisukti.

Daktaras Larčas nebuvo tikras istorikas, tik mėgėjas, bet suprato, kokia veiksminga gali būti netiesiogiai gauta žinia. Todėl apie silpną Homero širdį jis papasakojo Kendei ir Voliui. Daktarui Larčui buvo lengviau meluoti jiems negu pačiam

Homerui; be to, Larčas tikėjosi, kad kelis kartus perpasakota istorija bus įtikimesnė.

– Niekada niekur jo neišleidžiu – netgi porai dienų – nepapasakojęs šio to apie jo *būklę*, – pasakė daktaras Larčas Kendei ir Voliui. Koks puikus žodis: *būklė*. Įspūdis, kurį visiems daro šis žodis, ištartas gydytojo, tiesiog stulbinamas. Kendė, regis, pamiršo, kad jai ką tik nutrauktas nėštumas; Volis atgavo veido spalvą. – Tai dėl jo širdies... – tarė Vilburis Larčas. – Jam pačiam dar nieko nesakiau, nes nenorėjau, kad imtų nerimauti. Jeigu jis dėl to jaudinsis, jo būklė gali pablogėti, – kaip paslaptį pasakė daktaras Larčas abiem įdėmiai jo besiklausantiems geraširdžiams, naiviems jaunuoliams.

– Jam tik reikia vengti per didelio fizinio krūvio, negalima persitempti, pernelyg energingai sportuoti – ar dėl ko nors labai jaudintis, – kalbėjo Vilburis Larčas, sukūręs nepriekaištingą istoriją, tinkamą kiekvienam žmogui, kuris tiesiog turėtų būti atsargus – nelįsti į pavojų. Mylimiausiam našlaičiui daktaras Larčas buvo išgalvojęs istoriją, kuri turėjo jį apsaugoti. Larčas žinojo, jog tai tokia istorija, kokią tėvas išgalvotų sūnui – jei tik tėvas sugebėtų sūnų tuo įtikinti.

Homeras Velzas tą akimirką nesugebėjo išgalvoti jokios istorijos, ar šiaip ko nors, kad nuramintų Kerlį Dėjų, kuris gailiai raudojo, apsikasęs keliomis pagalvėmis ir antklode.

– Kam *tau* reikia, kad tave įsisūnytų? – šaukė Kerlis. – Juk tu beveik *daktaras*!

– Išvažiuoju tik porai dienų, – kartojo ir kartojo Homeras Velzas; bet jautė, kad kiekvieną kartą, kai tik ištaria tuos žodžius, jo pažadas atrodo vis mažiau tikėtinas.

– Jie pasiima *tave*! Negaliu patikėti! – rėkė Kerlis Dėjus.

Atėjusi seselė Andžela prisėdo šalia Homero ant Kerlio lovos. Juodu drauge žiūrėjo į po antklode kūkčiojantį kupstą.

– Tik porai dienų, Kerli, – nelabai įtikinamai tarė seselė Andžela.

– Daktaras Larčas sakė, kad Homeras čia yra tam, kad mus *saugotų*! – sušuko Kerlis. – Tai bent apsauga!

Seselė Andžela Homerui pašnibždėjo, kad jeigu jis nuvalytų operacinį stalą, ji pasėdėtų su Kerliu, kol šis aprims; ji nenorėjusi ten tvarkytis, nes mačiusi, kad tiems mieliems jaunuoliams reikia pabūti vieniems.

– Tavo draugai atrodė tokie patenkinti būdami kartu, – pašnibždomis pasakė seselė Andžela Homerui Velzui.

„Mano *draugai*! – galvojo Homeras. – Tai įmanoma. Aš turėsiu *draugų*?“

– Tu *nesi* pats geriausias, Homerai! – iš po antklodės šaukė Kerlis Dėjus.

– Teisybė, – tarė Homeras; jis norėjo patapšnoti Kerliui per nugarą, bet Kerlis visas įsitempė ir sulaikė kvapą. – Dar pasimatysim, Kerli, – pasakė Homeras.

– Išdavikas! – riktelėjo Kerlis Dėjus. Kai jį palietė seselė Andžela, jis turbūt suprato, jog tai ji; įsitempęs jo kūnelis suglebo, ir pasigirdo gailus, monotoniškas verksmas.

Seselė Edna galiausiai nuramino mažąjį Stirfortą, arba tiesiog sulaukė, kol šis pavargo; dabar nupraustas ir aprengtas kūdikis jau beveik miegojo jos glėbyje. Jis jau buvo išgėręs pakankamai pieno mišinėlio, todėl patenkinta seselė Edna paguldė jį į lovytę ir baigė tvarkyti kambarį, kuriame jis gimė. Vos tik ji patiesė ant operacinio stalo švarią paklodę – ir ėmėsi valyti blizgančias kojų atramas, – pro duris įsvirduliavo daktaras Larčas, per petį kaip kokią sulinkusią lentą persimetęs sustingusį stoties viršininko kūną.

– Vilburi! – priekaištingai tarė seselė Edna. – Reikėjo pasikviesti Homerą, kad jums padėtų.

– Laikas įprasti apsieiti be Homero, – burbtelėjo daktaras Larčas ir nutrenkė stoties viršininko lavoną ant stalo. „Ojoi, – pagalvojo seselė Edna, – mūsų laukia sunkios dienos.“

– Turbūt nematėte, kur krūtinkaulio sekatorius? – paklausė daktaras Larčas.

– Žirklės?

– Jos vadinamos *sekatoriumi*. Gal galėtumėte jį nurengti? Paklausiu Homero...

Homeras pasibeldė prieš įeidamas į operacinę, kur Kendė, nemokšiškai padedama Volio, jau buvo apsirengusi ir dabar stovėjo atsirėmusi į jį, kaip pasirodė Homerui, keistai iškilminga poza – tarsi juodu, ką tik pasibaigus šokių konkursui, būtų laukę aplodismentų ir teisėjų vertinimo.

– Dabar galite pailsėti, – tarė Homeras Velzas, neįstengdamas pažvelgti Kendei į akis. – Gal norėtumėte pakvėpuoti grynu oru. Aš ilgai neužtruksiu; turiu nuvalyti stalą. – Paskui, kreipdamasis į Kendę, sumišęs pridūrė: – Juk jūs gerai jaučiatės, ar ne?

– Taip, gerai, – atsakė ji, greitai nužvelgdama Homerą, ir raminamai nusišypsojo Voliui.

Tą akimirką į operacinę įėjo daktaras Larčas ir paklausė Homero, ar šis nežino, kur krūtinkaulio sekatorius.

– Prie Klaros, – tarė Homeras. – Atleiskite, – skubiai pridūrė. – Pasiėmiau, nes pamaniau, kad gal prireiks autopsijai. To vaisiaus, – prisipažino.

– Vaisiaus autopsijai sekatoriaus nereikia, – burbtelėjo daktaras Larčas.

– Žinau – kirpau žirklėmis, – tarė Homeras Velzas, suvokdamas, kad žodžiai „vaisius“ ir „autopsija“ kaip kraujo lašai nukrito ant Volio ir Kendės. – Einu, atnešiu jums sekatorių, – pasakė Homeras daktarui Larčui.

– Ne, pabaik, ką darai čia, – tarė Larčas. – O judviem reikėtų įkvėpti gryno oro, – kreipėsi į Kendę ir Volį, kurie jo pasiūlymą suprato kaip įsakymą. Tiesą sakant, tai ir buvo įsakymas.

Juodu išėjo iš operacinės; ligoninės koridoriumi žingsniuodami lauko durų link, būtų pastebėję kampe tūnantį stoties viršininko padėjėją, jei padėjėjas, visiškai praradęs nuovoką, kai pamatė daktarą Larčą, išsvirduliuojantį iš vaistinės su viršininko kūnu ant peties, nebūtų pamėginęs atsargiai pasekti tą kraupią viziją. Bet apkvaišęs iš baimės jis pasuko ne ten, kur reikėjo, ir atsidūrė vaistinėje. Kai Volis vedė Kendę į lauką,

stoties viršininko padėjėjas spoksojo į purvą ant paklodės lovos kojūgalyje.

– Jei esate visiškai įsitikinęs, kad jis mirė nuo širdies priepuolio, – klausė Homeras Velzas daktaro Larčo, – kodėl taip skubate daryti autopsiją?

– Man nepatinka dykinėti, – tarė Larčas ir pats nustebo, savo balse išgirdęs sunkiai slopinamo pykčio gaidelę. Tą akimirką jis galėjo Homerui pasakyti, kad labai jį myli ir kad jam reikia būti kuo nors labai užsiėmusiam – dabar, kai Homeras išvyksta. Galėjo Homerui Velzui prisipažinti, jog troško prigulti ant savo lovos vaistinėje ir šiek tiek pakvėpuoti eteriu, tačiau tai buvo neįmanoma, nes ant lovos tysojo stoties viršininkas. Larčas norėjo apkabinti Homerą Velzą, suspausti jį glėbyje ir pabučiuoti, bet galėjo tik tikėtis, kad Homeras supranta, jog praradęs savitvardą jis, daktaras Larčas, ko gero, nebegerbtų savęs. Taigi jis nepasakė nieko; paliko Homerą vieną operacinėje ir išėjo ieškoti sekatoriaus.

Homeras nuvalė stalą dezinfekavimo skysčiu. Jau buvo užklijavęs hermetišką atliekų maišą, kai pastebėjo kone permatomą šviesių gaktos plaukų kuokštelį ant savo kelnių klešnės, – švari, nesuvelta itin švelnių Kendės plaukų garbana buvo prilipusi jam prie kelio. Homeras apžiūrėjo tą garbaną prieš šviesą, paskui įsikišo į kišenę.

Nurengdama stoties viršininką, seselė Edna verkė. Daktaras Larčas ją ir seselę Andželą buvo perspėjęs, kad Homerui Velzui išvažiuojant nebūtų jokio šurmulio, jokių širdingų linkėjimų – nieko, ką matydami Kendė su Voliu galėtų įtarti, kad Homeras Velzas galbūt tikisi išvykstąs ne porai dienų, o gerokai ilgesniam laikui. „Nieko“, – pasakė daktaras Larčas. „Jokių apkabinimų, jokių bučinių“, – ašarodama galvojo seselė Edna. Jos ašaros nejaudino stoties viršininko, kurio veidas tebebuvo iškreiptas baimės; seselei Ednai stoties viršininkas nerūpėjo. Ji buvo panirusi į savo sielvartą dėl to, kad negalės išlieti jausmų atsisveikindama su Homeru Velzu.

„Jam išvykstant visi elgsimės kaip visada, – pasakė seselėms daktaras Larčas. – Taškas!“

„Kaip visada!“ – galvojo seselė Edna. Stoties viršininkas buvo išrengtas iki kojinių, kai į operacinę įėjo daktaras Larčas, nešinas krūtinkaulio sekatoriumi.

– Nebus jokių ašarų, – griežtai pasakė jis seselei Ednai. – Nejaugi norite viską išduoti?

Seselė Edna nutraukė stoties viršininkui kojines ir sviedė jas į daktarą Larčą; paskui paliko jį vieną su lavonu.

Homeras Velzas atidžiai apžiūrėjo operacinį stalą – paskutinį kartą. Išsitraukė Kendės gaktos plaukų kuokštelį iš kišenės ir įsidėjo į piniginę; dar sykį perskaičiavo daktaro Larčo duotus pinigus. Turėjo beveik penkiasdešimt dolerių.

Paskui jis grįžo į berniukų miegamąjį; seselė Andžela tebesėdėjo ant lovos, kurioje tebekūkčiojo Kerlis Dėjus, kraštelio. Ji pabučiavo Homerą nė akimirką nenustodama judinti rankos, per antklodę glostančios Kerliui Dėjui nugarą; Homeras pabučiavo ją ir išėjo, neištaręs nė žodžio.

– Negaliu patikėti, kad jie pasiima *jį*, – pro ašaras sumurmėjo Kerlis Dėjus.

– Jis grįš, – raminamai pašnibždėjo jam seselė Andžela. „*Mūsų* Homeras! – galvojo ji. – Žinau, kad jis grįš! Argi jis nesupranta, kur jo vieta?“

Seselė Edna, mėgindama kaip nors nusiraminti, užsuko į vaistinę ir ten netikėtai pamatė drebantį stoties viršininko padėjėją.

– Kuo galėčiau jums padėti? – susitvardžiusi paklausė seselė Edna.

– Atėjau žvilgtelėti į kūną, – suvapėjo stoties viršininko padėjėjas.

Seselė Edna išgirdo iš kitos koridoriaus pusės atsklidusį įprastą sekatoriaus, skeliančio stoties viršininko krūtinės ląstą, trakštelėjimą. Ji abejojo, ar padėjėjas norėtų pamatyti viršininko kūną tokį, koks jis yra dabar.

– Daktaras Larčas dar nebaigė autopsijos, – pasakė ji.

– Atnešiau daktarui Larčui keletą katalogų, – tarė stoties viršininko padėjėjas, įteikdamas tą šlamšto krūvą seselei Ednai.

– Na... ačiū, – pasakė ji, tačiau jaunasis mulkis, apsitaisęs puošniais laidotuvių drabužiais, berods nė nesirengė išeiti. – Norėtumėte palaukti? – paklausė jo seselė Edna. Jis tylėdamas spoksojo į ją. – Kad galėtumėte žvilgtelėti į kūną, – priminė jam seselė Edna. – Gal palaukite seselės Andželos kabinete. – Jis dėkingas linktelėjo galvą, kai seselė Edna, išsivedusi jį į koridorių, parodė, kur eiti. – Paskutinės durys dešinėje, – tarė ji. – Įsitaisykite patogiai.

Atsikratęs stoties viršininko katalogų, padėjėjas jau lengvesniu, laisvesniu žingsniu pasuko seselės Andželos kabineto link. Ten apsidžiaugė pamatęs, kad yra kelios kėdės, ant kurių galima atsisėsti. Savaime suprantama, jis neketino sėstis ant kietos kėdės už rašomojo stalo, ant kurio buvo padėta rašomoji mašinėlė, bet priešais stalą – ir priešais rašomąją mašinėlę – stovėjo du žemesni, iš pažiūros patogesni krėslai. Juose sėdėdavo būsimi našlaičių globėjai, atėję pasikalbėti su daktaru Larču. Tie du krėslai buvo nevienodi, aptraukti turkišku raštu išmargintais apmušalais; stoties viršininko padėjėjas pasirinko žemesnį ir minkštesnį. Tačiau pajutęs, koks tas krėslas žemas, tuoj pat ėmė gailėtis į jį atsisėdęs; visi daiktai užgriozdintame kabinete, žiūrint į juos iš apačios, įgavo kažkokį grėsmingą pavidalą. Jei prie stalo, prie rašomosios mašinėlės, būtų sėdėjęs daktaras Larčas, jis minkštame krėsle prasmegusiam stoties viršininko padėjėjui būtų atrodęs kaip bokštas.

Padėjėjas atkreipė dėmesį į kažkokį ant rašomosios mašinėlės padėtą baltą emaliuotą indą, lyg ir prikaistuvį, ar padėkliuką, bet sėdėjo taip žemai, kad negalėjo matyti, kas guli tame inde. Iš laboratorinio padėkliuko kyšojo dvi mažos rankytės, tačiau stoties viršininko padėjėjas matė tik negyvo kūdikio iš Trijų Mylių Krioklių pirštų galiukus. Anksčiau jis niekada nebuvo matęs vaisiaus, nei jokio naujagimio; nemanė, kad pirštukai gali būti tokie maži. Nugrimzdęs į krėslą, kuriame sėdėti darėsi vis nepatogiau, stoties viršininko padėjėjas žval-

gėsi po kambarį, bet jo akys tolydžio krypo į pirštų galiukus, kyšančius virš laboratorinio padėkliuko krašto. Jis negalėjo patikėti, jog tikrai mato *pirštus*.

„Kad ir kas tai būtų, atrodo kaip *pirštai*", – galvojo jis. Po kurio laiko išvis liovėsi dairęsis į kitus kambaryje esančius daiktus. Spoksojo tik į tuos pirštų galiukus; viena jo proto dalis sakė: „Atsistok ir pažiūrėk, kas ten!" Tačiau kita tarytum laikė kūną giliame krėsle, milžiniška jėga spaudė žemyn.

„Negali būti, kad ten *pirštai*!" – galvojo stoties viršininko padėjėjas, tebespoksodamas ir nesijudindamas iš vietos.

Seselė Edna norėjo daktarui Larčui pasakyti, kad jis turėtų bent kartą išlieti širdį – turėtų Homerui Velzui prisipažinti, ką jaučia, – bet, užuot tai pasakiusi, ji tyliai stovėjo prie operacinės durų ir klausėsi iš vidaus sklindančių garsų. Dar keletą sykių trakštelėjo stoties viršininko krūtinkaulis. Tokie garsai seselės Ednos netrikdė – ji juk buvo medikė, – be to, girdėdama ritmingą trakšėjimą, ji suprato, jog daktaras Larčas stengiasi slopinti jaudulį darbu. „Tegu elgiasi, kaip jam geriau", – pasakė sau seselė Edna ir išėjo į lauką pažiūrėti, kaip laikosi gražioji jaunuolių pora.

Vaikinas darė tai, ką daro visi vaikinai, pakėlę automobilio variklio dangtį, o mergina ilsėjosi, pusiausėda atsigulusi ant plačios užpakalinės „Kadilako" sėdynės. Automobilio viršus tebebuvo nudengtas. Seselė Edna pasilenkė prie Kendės ir sušnibždėjo:

– Jūs graži kaip paveiksliukas!

Kendė maloniai nusišypsojo. Seselė Edna matė, kokia ji išvargusi.

– Paklausykite, mieloji, – tarė jai seselė Edna. – Nesidrovėkite – jei bus neramu dėl kraujavimo arba jeigu jausite kokius nors neįprastus dieglius, – konfidencialiai pasakė, – pasikalbėkite apie tai su Homeru. Pažadėkite man, kad nesidrovėsite, mieloji. Ypač jeigu sukarščiuotumėte – pažadėkite, – prašė seselė Edna.

– Pažadu, – rausdama tarė Kendė.

Melonija suko galvą, ką galėtų parašyti *Mažosios Dorytės*, kurią buvo pavogusi Homerui, tituliniame lape, kai išgirdo vonioje vemiant Mariją Agnesę Kork.

– Užsičiaupk! – sušuko Melonija, bet Marija Agnesė žiaukčiojo toliau. Ji buvo prarijusi du stiklainius obuolių marmelado, vieną medaus ir paskui dar vieną gudobelių vaisių marmelado. Jai atrodė, kad bloga pasidarė nuo medaus.

Smoukis Fildsas jau buvo išsivėmęs. Jis išvalgė visus stiklainius, ir marmelado, ir medaus, kiek turėjo pats, ir dar vieną, atimtą iš kažkurio mažojo Volšo. Dabar Smoukis nelaimingas gulėjo lovoje ir klausėsi, kaip verkia Kerlis Dėjus, o seselė Andžela šneka ir šneka.

Melonija parašė:

HOMERUI „SAULELEI" VELZUI
UŽ TAI,
KĄ MAN PAŽADĖJAI

Ji žvilgtelėjo pro langą, bet nieko įdomaus nepamatė. Dar netemo; dviem moterims, kurias Melonija stebėjo atkopiančias į prieglaudą iš ryto, dar buvo ne laikas eiti į pakalnę, sėsti į traukinį – ir išvažiuoti, nežinia kur.

TAVE MYLINTI MELONIJA

– pridūrė Melonija, o Marija Agnesė vėl ėmė garsiai dejuoti, tampytis ir žiaukčioti.

– Nutilk, tu kvaila susisukusi kale! – riktelėjo Melonija.

Homeras Velzas įėjo į operacinę, kai Vilburis Larčas jau buvo sėkmingai atvėręs stoties viršininko krūtinės ląstą, kad galėtų apžiūrėti širdį. Larčas nesistebėjo, nematydamas jokių širdies ligos požymių, nė mažiausio žuvusio raumeninio audinio plotelio. („Ne infarktas", – pasakė Homerui, nepakeldamas į jį akių.) Trumpai tariant, negyvėlio širdis atrodė nė kiek nepažeista.

– Stoties viršininko širdis buvo sveika, – pasakė daktaras Larčas Homerui Velzui. Kaip Larčas ir manė, stoties viršininką parbloškė ne koks nors ypač sunkus širdies priepuolis. Atrodė, kad jam kažkodėl staiga sutriko širdies veiklos ritmas. – *Aritmija*, manyčiau, – tarė daktaras Larčas Homerui Velzui.

– Jam tiesiog sustojo širdis, taip? – paklausė Homeras.

– Manau, jis patyrė kažkokį sukrėtimą arba kažko išsigando, – tarė Vilburis Larčas.

Homerui Velzui tai atrodė tikėtina – pakako žvilgtelėti į stoties viršininko veidą.

– Taip, – pasakė jis.

– Žinoma, galėjo užsikimšti smegenų kraujagyslė, – kalbėjo Vilburis Larčas. – Kur turėčiau ieškoti trombo? – draugiškai paklausė Homero.

– Smegenų kamiene, – pasakė Homeras Velzas.

– Taip, – tarė Vilburis Larčas. – Šaunuolis!

Pamatęs atidengtą stoties viršininko smegenų kamieną, Homeras Velzas pajuto, jog daktaras Larčas pakankamai užsiėmęs, kad galima būtų pasakyti jam tai, ką Homeras norėjo pasakyti.

– Aš jus myliu, – tarė Homeras Velzas. Žinojo, jog turi tuoj pat išeiti iš kambario, kol dar mato duris, todėl jau buvo beželgiąs į koridorių.

– Aš irgi tave myliu, Homerai, – pasakė Vilburis Larčas. Tą akimirką, o gal ir dar keletą minučių po to, jis nebūtų įžiūrėjęs kraujo krešulio stoties viršininko smegenų kamiene, net jeigu ten būtų buvęs koks krešulys. Jis tik išgirdo Homerą sakant: „Taigi“, o paskui tyliai trinktelėjo užveriamos durys.

Po kurio laiko Larčas jau aiškiai matė smegenų kamieną; ten tikrai nebuvo jokio krešulio.

– Aritmija, – pats sau pakartojo Vilburis Larčas. Paskui pridūrė: „Taigi“, – tarsi būtų kalbėjęs už Homerą Velzą. Netrukus daktaras Larčas padėjo instrumentus į šalį ir ilgai stovėjo įsikibęs į operacinį stalą.

Lauke Homeras Velzas įkišo savo krepšį į „Kadilako“ bagažinę, nusišypsojo ant užpakalinės sėdynės įsitaisiusiai Kendei, padėjo Voliui uždengti automobilio viršų; tuoj turėjo sutemti, užpakalyje sėdinčiai Kendei būtų buvę ypač šalta, jeigu jie būtų palikę viršų nudengtą.

– Pasimatysim po poros dienų! – pasakė Homerui seselė Edna, pernelyg garsiai.

– Po poros dienų, – pakartojo Homeras, pernelyg tyliai. Seselė Edna pakštelėjo jam į skruostą; jis patapšnojo jai per ranką. Paskui seselė Edna nusisuko ir tekina pasileido ligoninės durų link; ir Kendė, ir Volis atrodė nustebę, matydami, kaip greitai ta moteris bėga. Įpuolusi į ligoninę, seselė Edna nulėkė tiesiai į vaistinę ir krito ant lovos; gal jos širdis ir buvo minkšta, bet nervai tikrai geležiniai – ji berods nė kiek nesijaudino dėl to, kad ant tos lovos beveik visą dieną gulėjo stoties viršininko lavonas ir kad paklodė buvo ištepta purvu nuo jo batų.

Daktaras Larčas tebestovėjo įsikibęs į operacinį stalą, kai jo ausis pasiekė stoties viršininko padėjėjo riksmas. Vargšelis suriko tik vieną kartą, o paskui pasigirdo pratisas inkštimas. Homeras, Kendė ir Volis viso to negirdėjo; Volis jau buvo užvedęs automobilį.

Stoties viršininko padėjėjas nežmoniškai ilgai sėdėjo nejudėdamas, kol pagaliau prisivertė pakilti iš gilaus, žemo krėslo. Nenorėjo žiūrėti, kas guli baltame emaliuotame laboratoriniame padėkliuke, bet maži piršteliai tarytum kvietė jį prieiti prie to indo; jis nejučia prisiartino ir – aiškiai, iš arti pamatęs perskrostą negimusį kūdikį – privarė kelnes (kaip ir Kerlis Dėjus). Suriko pajutęs, kad negali pajudinti kojų; iš seselės Andželos kabineto šiaip taip išropojo keturpėsčias ir inkšdamas rėplino tolyn koridoriumi – nelyginant primuštas šunelis. Daktaras Larčas užtvėrė jam kelią prie operacinės durų.

– Kas jums čia darosi? – niekinamai paklausė Larčas stoties viršininko padėjėją.

– Atnešiau jums jo katalogus! – vargais negalais išlemeno stoties viršininko padėjėjas, tebestovėdamas ant visų keturių.

– Katalogus? – akivaizdžiai pasibjaurėjęs tarė Larčas. – Nagi, stokitės! Kas jums? – Jis pagriebė stoties viršininko padėjėją už pažastų ir visą drebantį pastatė ant kojų.

– Aš tik norėjau žvilgtelėti į kūną, – silpnu balsu pasakė stoties viršininko padėjėjas.

Vilburis Larčas gūžtelėjo pečiais. „Ir kodėl žmones taip traukia mirtis?“ – pagalvojo, bet žengė į šalį, kviesdamas padėjėją užeiti į operacinę, kur gulėjo net iš tarpdurio aiškiai matomas stoties viršininkas apnuoginta širdimi ir atidengtu smegenų kamienu.

– Staiga sutriko širdies veiklos ritmas, – paaiškino Vilburis Larčas. – Kažkas mirtinai jį išgąsdino.

Stoties viršininko padėjėjui nebuvo sunku patikėti, kad galima numirti iš išgąsčio, nors jam galvoje dar šmėstelėjo mintis, kad viršininkas atrodo lyg pervažiuotas traukinio – arba sudarkytas tos pačios pabaisos, kuri nužudė tą šlykštų ant rašomosios mašinėlės gulintį kūdikį.

– Ačiū, – sušnibždėjo stoties viršininko padėjėjas daktarui Larčui ir taip greitai nuskuodė koridoriumi, tiesiai pro duris į lauką, kad jo žingsnių aidas išjudino net užsiverkusią seselę Edną; per savo sriūbavimą ji anksčiau negirdėjo nei stoties viršininko padėjėjo riksmo, nei inkštimo.

Seselė Andžela, jau praradusi viltį kaip nors paguosti Kerlį Dėjų, stengėsi patogiau įsitaisyti ant siauros jo lovos – neabejojo turėsianti ant jos praleisti visą ilgą naktį.

Daktaras Larčas sėdėjo įprastinėje savo vietoje, prie rašomosios mašinėlės; Homero Velzo ten padėtas negimęs kūdikis jam buvo nė motais. Jis, ko gero, netgi jautėsi dėkingas, kad Homeras paliko kai ką, kuo reikės pasirūpinti. „Darbo, darbo, duokite man daugiau darbo“, – galvojo Vilburis Larčas. Prieš sutemstant jis truputį palinko į priekį – tik tiek, kiek reikėjo, kad pasiektų įjungti stalinę lempą. Paskui vėl atsilošė ant

kėdės, ant kurios buvo praleidęs daugybę vakarų. Jis tarytum kažko laukė. Dar nebuvo visiškai sutemę, bet Larčas aiškiai girdėjo lauke ūbaujant pelėdą. Žinojo, kad nuo vandenyno pūtęs smarkus vėjas tikriausiai jau nurimo.

Kai dar buvo šviesu, Melonija žvilgtelėjo pro savo langą ir pastebėjo pravažiuojant „Kadilaką“. Priekinė keleivio sėdynė buvo mergaičių skyriaus pusėje, todėl Melonija iškart pažino šalia vairuotojo sėdintį Homerą Velzą – matė jį iš profilio. Jis sėdėjo įsitempęs, tarytum sulaikęs kvapą; taip ir buvo. Jei Homeras būtų ją pamatęs – arba, dar blogiau, jei prieš ištrūkdamas būtų turėjęs su ja kalbėtis, – jis tikrai nebūtų galėjęs jai pasakyti, kad grįš po poros dienų. Melonija žinojo, kas yra melas ir kas yra pažadas; ji tą pačią akimirką suprato, kad pažadas sulaužytas. Pro šalį pralekiančiame automobilyje dar spėjo pamatyti gražiąją merginą, ištiesusią ilgas kojas ant užpakalinės sėdynės; o tas patrauklus vaikinas, be abejo, vairavo; Melonija atidžiau įsižiūrėjo į Homero Velzo profilį. Kai su trenksmu užvertė Homerui pavogtą *Mažąją Dorytę*, rašalas dar nebuvo išdžiūvęs – įrašas išsiterliojo. Melonija sviedė knygą į sieną; tai išgirdo tik ponia Grogan – Marijai Agnesei tebebuvo baisiai negera, ji girdėjo tik savo pačios skleidžiamus garsus.

Melonija tuoj pat atsigulė, net nepavakarieniavusi. Sunerimusi ponia Grogan priėjo prie jos lovos ir uždėjo ranką jai ant kaktos; mergina šiek tiek karščiavo, bet ponia Grogan nesugebėjo jos įkalbėti, kad ji ko nors išgertų. Melonija beveik nešnekėjo, tik pratarė:

– Jis sulaužė pažadą.

O vėliau dar pridūrė:

– Homeras Velzas išvažiavo iš Sent Klaudo.

– Tu turi temperatūros, mieloji, – pasakė ponia Grogan, bet kai Homeras Velzas vakare neatėjo skaityti *Džeinės Eir*, ponia Grogan susirūpino.

Tą vakarą ji leido skaityti Melonijai; Melonijos balsas buvo neįprastai monotoniškas ir bejausmis. Ponia Grogan labai nu-

siminė girdėdama, kaip Melonija skaito mergaitėms *Džeinę Eir*, ypač kai ji perskaitė:

> ... tikra beprotė ta moteris, kuri leidžia širdyje įsiliepsnoti slaptai meilei, nes toji meilė, vienašališka ir niekam nežinoma, sugraužia gyvastį, kuri ją išpuoselėjo...

„Nagi, mergaitė nė nemirktelėjo!" – pagalvojo ponia Grogan.

Seselei Andželai ne ką geriau sekėsi berniukų skyriuje skaityti Dikensą. Dikensiški aprašymai buvo ne jos jėgoms – skaitydama ilgesnes pastraipas, ji keletą kartų visai susipainiojo, o vis grįždama prie pradžios matė, kad berniukams darosi neįdomu.

Seselė Edna nuoširdžiai stengėsi palinkėti našlaičiams labos nakties taip, kaip tai kasvakar darydavo daktaras Larčas; jis atsisakė išeiti iš seselės Andželos kabineto; pareiškė, kad klausosi pelėdos ūbavimo ir norėtų klausytis toliau. Seselei Ednai buvo baisiai drovu ištarti įprastinį Larčo palaiminimą; pirmiausia todėl, kad ji niekada jo gerai nesuprato, – jai atrodė, jog tai savotiškas daktaro Larčo pasijuokimas iš pasaulio tvarkos. Jos balsas buvo pernelyg spigus, ji pažadino jau spėjusį užsnūsti vėmulio iškankintą mažąjį Smoukį Fildsą, o Kerlis Dėjus išsigandęs garsiai, pratisai sudejavo – ir vėl pradėjo monotoniškai kūkčioti.

– Labanakt, Meino princai, Naujosios Anglijos karaliai! – sucypsėjo seselė Edna.

– Kur Homeras? – pašnibždomis paklausė keletas balselių, o seselė Andžela tamsoje vis glostė Kerliui Dėjui tarpumentę.

Seselė Edna, jau gerokai sunerimusi dėl daktaro Larčo elgesio, pagaliau įsidrąsino ir patraukė tiesiai į seselės Andželos kabinetą. Ketino tiesiog įeiti ir pasakyti daktarui Larčui, kad jis kaip reikiant kvėptelėtų eterio ir gerai išsimiegotų. Bet prisiartinusi prie sklindančio pro duris vienintelio šviesos ruoželio, seselė Edna nebesijautė tokia drąsi. Be to, ji nie-

ko nežinojo apie vaisiaus autopsiją, todėl, atsargiai įkišusi galvą į seselės Andželos kabinetą, net krūptelėjo, kai pamatė kraupųjį kūdikį. Daktaras Larčas nejudėdamas sėdėjo prie rašomosios mašinėlės. Mintyse jis jau rašė pirmą iš daugybės laiškų, kuriuos parašys Homerui Velzui. Stengėsi bent kiek apsiraminti ir mąstyti blaiviai. „Būk sveikas, būk laimingas, būk atsargus“, – galvojo Vilburis Larčas; prie jo iš visų pusių sėlino tamsa; nužudytas kūdikis iš Trijų Mylių Krioklių maldaujamai tiesė į jį rankutes.

6. VANDENYNO VAIZDAS

Pirmas dvi savaites po to, kai Homeras Velzas išvyko iš Sent Klaudo, Vilburis Larčas neatsakinėjo į laiškus, kurių susikaupė visa krūva; seselė Andžela kamavosi su ilgais ir sudėtingais Čarlzo Dikenso sakiniais (labai neįprastai ugdančiais berniukų atidumą; jie gaudė kiekvieną seselės Andželos ištariamą žodį, sulaikę kvapą laukė, kol ji suklys), o ponia Grogan skaudama širdimi klausėsi, kaip neišraiškingai Melonija skaito Šarlotę Brontė. Netoli dvidešimt septinto skyriaus pabaigos ponia Grogan Melonijos balse pagaliau pajuto šiokią tokią „nepalenkiamo" Džeinės Eir nusistatymo gaidelę.

„Aš rūpinuosi savimi, – skaitė Melonija . – Kuo vienišesnė esu, kuo mažiau turiu draugų, kuo mažiau galiu tikėtis kieno nors paramos, tuo labiau privalau save gerbti."

„Gera mergaitė, – galvojo ponia Grogan. – Prašau – būk gera mergaitė." Daktarui Larčui ji pasakė, kad nors Melonijos balsas, kai ši skaito *Džeinę Eir*, varo ją į neviltį, Meloniją reikėtų paskatinti, reikėtų jai patikėti daugiau pareigų.

Seselė Andžela vis šnekėjo, jog mielai perleistų kam nors Dikensą. Daktaras Larčas nustebino ir seseles, ir ponią Grogan. Kai nuo Homero Velzo išvykimo dienos jau buvo praėjusios trys savaitės, daktaras Larčas pareiškė, kad jam nusispjauti, kas kam ką skaito. Jis nebesuko sau galvos ir dėl įprasto našlaičių palaiminimo prieš miegą, todėl seselė Edna – nors jai tai niekada neišeidavo natūraliai – ir toliau kasvakar linkėjo labos nakties įsivaizduojamiems Meino princams ir „mieliems mažučiams Naujosios Anglijos karaliams".

Ponia Grogan, lyg apkerėta Melonijos balso, dabar lydėdavo ją į berniukų skyrių ir kartu su įsibaiminusiais berniukais

klausydavosi, kaip ji skaito Dikensą. Melonijos balsas Dikensui buvo pernelyg monotoniškas; ji tiesiog stūmėsi pirmyn – nedarydama klaidų, bet ir nekeisdama intonacijos; apie džiaugsmingą bruzdesį ir saulėtą orą skaitydavo tokiu pat niūriu balsu kaip ir apie liūdesį bei tirštą rūką. Matydama rūsčią jos veido išraišką, ponia Grogan suprasdavo, kad Melonija skaitydama įtemptai mąsto, – bet ne apie Čarlzą Dikensą; Melonija Dikenso knygos puslapiuose ieškojo to, kas, jos nuomone, turėjo būti susiję su Homeru Velzu. Kartais Melonija atrodydavo ypač susikaupusi – galėdavai pamanyti, kad ji tuoj suras Homerą Anglijoje, praėjusiame amžiuje. (Daktaras Larčas buvo Melonijai pasakęs, kad, kur iš tikrųjų yra Homeras, – ne jos reikalas.)

Nesvarbu, kad nuožmioji Melonija niekais paversdavo Dikenso sąmojo blyksnius, kad visi sodrūs ir vaizdingi veikėjų bei veiksmo vietos aprašymai, skaitomi negyvu jos balsu, atrodydavo vienodai nuobodūs. „Ta mergaitė nejaučia ritmo“, – reiškė nepasitenkinimą seselė Edna. Nesvarbu: berniukai nežmoniškai bijojo Melonijos, todėl, apimti siaubo, klausydavosi jos dėmesingiau negu Homero Velzo. Kartais literatūra domimasi ne dėl pačios literatūros – klausytojai berniukų skyriuje buvo tokie pat, kokie būna ir visur kitur: į tai, ką jie suvokė klausydamiesi skaitomos knygos, smelkėsi ir jų egoizmas, ir įvairūs atsiminimai, ir slaptos svajonės (nesvarbu, ką buvo parašęs Čarlzas Dikensas ir ką iš to darė Melonija).

Šiek tiek nerimaudama dėl to, kad išbėga pasiklausyti, kaip Melonija skaito berniukams, ir palieka mergaičių skyrių be priežiūros, ponia Grogan įprato po ištraukos iš *Džeinės Eir* sukalbėti trumpą maldelę; ta maldelė, ir graži, ir verčianti susimąstyti, taip ir likdavo pakibusi ore virš blankių bei spalvotų antklodžių, ant kurių dar ilgai po to, kai Melonija su ponia Grogan palikdavo mergaites vienas, spindėdavo mėnulio šviesa. Išgirdusi ponios Grogan maldelę, nutildavo net Marija Agnesė Kork – nors gal ir ne visada elgdavosi gražiai.

Jei ponia Grogan būtų žinojusi, jog tą maldelę sukūrė anglas, gal nebūtų jos taip pamėgusi; ji ją įsiminė, išgirdusi per radiją, ir visada sukalbėdavo prieš užmigdama. Tą maldelę parašė kardinolas Niumanas. Nuo to laiko, kai Melonija pradėjo skaityti knygą berniukų skyriuje, ponia Grogan kas vakarą sukalbėdavo savo maldelę viešai.

– Viešpatie, – sakydavo ji, nutvieksta iš koridoriaus besiskverbiančios šviesos, sustojusi tarpduryje šalia nekantriai mindžikuojančios Melonijos. – Viešpatie, padėk mums išgyventi šią dieną, kol pailgės šešėliai ir ateis vakaras, kol nutils pasaulio triukšmas, pasibaigs gyvenimo šurmulys ir bus padaryti visi darbai. Paskui maloningai suteik mums saugią pastogę, palaimingo poilsio vietą ir galiausiai lauktą ramybę.

– Amen, – pridurdavo Melonija – gal ne pašaipiai, bet ir ne pagarbiai. Ji tą žodį ištardavo tokiu pat balsu, kokiu skaitydavo Šarlotės Brontė ir Čarlzo Dikenso romanus; poniai Grogan nuo to jos balso net šiurpas eidavo per nugarą, nors vasaros vakarai būdavo šilti ir drėgni, ir ji turėdavo dvigubai tankiau minti kojomis, kad neatsiliktų nuo ryžtingai į berniukų skyrių žirgliojančios Melonijos. Taip, kaip ištardavo „amen“, Melonija dabar kalbėdavo visada. „Jos balsas be sielos“, – galvodavo ponia Grogan, kai kalendama dantimis sėdėdavo ant kėdės berniukų miegamajame, pasitraukusi toliau nuo šviesos, už Melonijos, įsmeigusi akis į plačią jos nugarą. Gal todėl, kad ponia Grogan atrodydavo lyg sukaustyta baimės, berniukų skyriuje pasklido gandas, tikriausiai paskleistas Kerlio Dėjaus, kad ji niekada nelankė mokyklos, yra neraštinga, nesugeba netgi tyliai perskaityti, kas rašoma laikraštyje, – esą todėl Melonija ir laiko ją po padu.

Mažieji berniukai, pastėrę iš siaubo savo lovose, jausdavo, kad Melonija po padu laiko ir juos.

Seselei Ednai Melonijos skaitymas kėlė tokį nerimą, kad ji tiesiog netverdavo nekantrumu, kada galės išpyškinti savo priedainį apie Meino princus ir Naujosios Anglijos karalius (nors ir nesuprato, ką tie žodžiai reiškia). Seselė Edna net-

gi pasakė mananti, jog Melonija kalta dėl to, kad berniukai ėmė dažniau sapnuoti košmarus, taigi ją reikėtų nušalinti nuo skaitymo. Seselė Andžela tam nepritarė; ji buvo įsitikinusi, kad jei Melonija nuolat visus blogai veikia, tai tik todėl, kad neturi pakankamai pareigų. Be to, seselė Andžela sakė, kad košmarų gal ir nepadaugėjo; tiesiog dabar, kai nebėra Homero Velzo (nuo to laiko, kai jis išvyko, jau buvo praėjęs visas mėnuo), jiedvi su sesele Edna dažniau išgirsta baisius sapnus sapnuojančių vaikų verksmą – anksčiau jį pirmas išgirsdavo Homeras ir nuramindavo išsigandusius mažylius.

Ponia Grogan palaikė sumanymą patikėti Melonijai daugiau visokių pareigų; ji jautė, kad mergaitė stovi ant reikšmingos permainos slenksčio – kad ji gali arba pakilti aukščiau savo kartėlio, arba dar giliau į jį nugrimzti. Apie tai, kad Melonija galėtų būti naudinga, daktarui Larčui pirma užsiminė seselė Andžela.

– *Dar* naudingesnė? Ar *tai* norite pasakyti? – paklausė daktaras Larčas.

– Taigi, – tarė seselė Andžela, bet daktarui Larčui nepatikdavo, kai kas nors mėgindavo mėgdžioti Homero Velzo kalbėseną; jis nutvilkė seselę Andželą tokiu žvilgsniu, kad ji daugiau niekada nebesakė „taigi“. Daktarui Larčui nepatiko ir siūlymas pamokyti Meloniją, kad ji galėtų pakeisti Homerą – bent jau būti tokia pat naudinga.

Dabar už Meloniją užsistojo ir seselė Edna.

– Jeigu ji būtų *berniukas*, Vilburi, – pasakė seselė Edna, – jau seniai būtumėte davęs jai daugiau darbo.

– Ligoninė sujungta su berniukų skyriumi, – tarė Larčas. – Neįmanoma nuslėpti to, kas čia daroma, nuo berniukų. O *mergaitės* – visai kas kita, – neryžtingai pridūrė.

– Melonija žino, kas čia daroma, – pasakė seselė Andžela.

Vilburis Larčas pasijuto priremtas prie sienos. Be to, jis pyko ant Homero Velzo – jis leido vaikinui kuo ilgiau pabūti toli nuo Sent Klaudo, tačiau tikrai nemanė, kad negaus jokios *žinios* iš Homero (nė žodelio!) beveik šešias savaites.

– Vargu ar man pakaktų kantrybės vėl dirbti su paaugliu, – irzliai tarė Larčas.

– Manau, Melonijai jau dvidešimt ketveri, ar dvidešimt penkeri, – priminė jam ponia Grogan.

„Kaip gali tokio amžiaus žmogus vis dar gyventi našlaičių prieglaudoje? – galvojo Larčas. – Taip pat, kaip čia gyvenu *aš*, – pats atsakė į savo klausimą. – Kas dar imtųsi tokio darbo? Kas dar priimtų Meloniją?"

– Gerai. Paklauskim jos pačios, ar ji norėtų, – tarė Larčas. Jis bijojo susitikti su Melonija; negalėjo susilaikyti nekaltinęs jos dėl to, kad Homerui į širdį įsismelkė kažin koks liūdesys ar pyktis, – ir dėl neseniai Homero jam aiškiai parodyto nepaklusnumo. Larčas žinojo, jog yra neteisus, todėl jautėsi kaltas; susimąstęs sėdo rašyti atsakymų į gautus laiškus.

Buvo gavęs ilgą (nors ir dalykišką) laišką iš Olivijos Vortington, ir čekį – tikrai nemažą auką našlaičių prieglaudai. Ponia Vortington rašė, jog džiaugiasi, kad jos sūnų taip „sužavėjo" Sent Klaude dirbamas kilnus darbas, jog jis net nusprendė parsivežti į namus vieną iš daktaro Larčo „berniukų". Vortingtonai mielai sutinkantys, kad Homeras viešėtų pas juos visą vasarą. Jie dažnai samdantys „atostogaujančius mokinius", ir ji esanti nuoširdžiai patenkinta, kad jos sūnus Volis turi „progą pabendrauti su savo amžiaus vaikinu, užaugusiu ne tokiomis palankiomis sąlygomis". Olivija Vortington norėjo, kad Larčas žinotų, jog ir jai, ir jos vyrui Homeras atrodo puikus vaikinas, mandagus ir darbštus, berods darantis „didelę įtaką Voliui, kuris šalia jo neabejotinai surimtėja". Laiško pabaigoje Olivija rašė, kad „būdamas su Homeru Volis gal netgi išmoks deramai vertinti kasdienį darbą" ir kad Homerui „įtemptas mokymas, be abejo, buvo naudingas", – tokią išvadą ji darė matydama, kaip greitai Homeras įsidėmi viską, kas susiję su sodininkyste, „tarsi būtų įpratęs studijuoti daug sunkesnius dalykus".

Olivija norėjo daktarui Larčui pranešti, jog Homeras pageidauja, kad ji, užuot mokėjusi jam atlyginimą, tuos pinigus

kas mėnesį kaip auką siųstų į Sent Klaudą, atėmusi tik tiek, kiek, sąžiningu jos skaičiavimu, sudarytų jo išlaidos; kadangi berniukas gyvena viename kambaryje su Voliu ir jam kaip tik Volio drabužiai ir kadangi jis valgo kartu su Vortingtonais, jo išlaidos „tikrai minimalios“. Olivija rašė, jog yra labai patenkinta, kad jos sūnus vasarą praleis su tokiu „vyrišku ir doru draugu“, ir kad jai malonu bent šiek tiek padėti Sent Klaudo našlaičiams. „Vaikai, – rašė Olivija (taip ji vadino Volį ir Kendę), – ... man pasakojo, kokį kilnų darbą jūs ten dirbate. Jie nuoširdžiai džiaugiasi, kad tąkart atsitiktinai pas jus užklydo.“

Vilburis Larčas suprato, jog Olivija Vortington nė nenumano, kad jos obelis prižiūri prityręs akušeris; skaitydamas laišką jis sau panosėje bambėjo, kad „įtemptas mokymas“, ko gero, nueis perniek, – jei Homerui Velzui labiau patinka užsiimti sodininkyste, – bet kiek apsiraminęs daktaras Larčas vis dėlto parašė poniai Vortington širdingą, nors gal ir oficialoką, atsakymą.

Jis norįs kuo nuoširdžiausiai padėkoti jai už paaukotus pinigus, be to, jam malonu, kad Homeras Velzas nedaro gėdos auklėjimui Sent Klaude, – jis ir neabejojęs, kad tas berniukas mokės tinkamai elgtis. Gal ponia Vortington malonėsianti jam taip ir pasakyti? Ir dar būtų gerai, jei Homeras parašytų. Daktaras Larčas rašė esąs patenkintas, kad Homeras vasarą galės padirbėti tokioje sveikoje aplinkoje; žinoma, jie pasigesiantys to vaikino Sent Klaude, kur jis visada buvo labai naudingas, bet Larčas dar kartą patikino Oliviją Vortington, jog džiaugiasi, kad Homerui puikiai sekasi. Be to, jis pasveikino ponią Vortington, galinčią didžiuotis puikiomis sūnaus manieromis bei dosnumu; ir pridūrė, kad jam būtų labai malonu vėl pamatyti jos „vaikus“ Sent Klaude – bet kada. Kokia laimė – visiems! – kad jie „atsitiktinai užklydo“ į našlaičių prieglaudą.

Vilburis Larčas sukandęs dantis mėgino įsivaizduoti miestelį, į kurį būtų dar sunkiau užklysti atsitiktinai negu į Sent

Klaudą; paskui, šiaip taip susikaupęs, ėmėsi tos laiško dalies, kurią norėjo parašyti jau daugiau negu prieš mėnesį.

„Yra kai kas, ką turiu jums pasakyti apie Homerą Velzą, – rašė Vilburis Larčas. – Jo ne visai sveika širdis, – įspėjo Oliviją kaip gydytojas ir paaiškino tai smulkiau. Buvo atsargesnis negu tada, kai kalbėjo apie Homero širdies ydą su Voliu ir Kende; stengėsi viską nupasakoti tiksliai, bet sunkiai suprantamai – taip, kaip žinojo kada nors turėsiąs apibūdinti tą negalavimą pačiam Homerui Velzui. Laiškas Olivijai Vortington apie Homero širdį buvo tarytum savotiškas apšilimas. Larčas sėjo reikiamas sėklas (siutinantis pasakymas, bet Larčas jį vis prisimindavo – nuo tada, kai paveldėjo stoties viršininko katalogus); jis norėjo, kad Homerą visi saugotų kaip savo akį, kaip sakoma Meine.

Olivija Vortington buvo užsiminusi, kad Volis moko Homerą vairuoti, o Kendė – plaukti, šildomame Heiveno klubo baseine. Apie tai pagalvojęs – ta mergina moko jį plaukti! – Larčas net suurzgė ir perspėjimus dėl Homero širdies užbaigė patarimu, kad Homeras „nepersistengtų plaukiodamas“.

Daktaras Larčas nepritarė Olivijos Vortington nuomonei, kad „visi vaikinai turėtų mokėti vairuoti ir plaukti“; pats Larčas nemokėjo nei vairuoti, nei plaukti.

„Čia, Sent Klaude, – rašė jis pats sau, – būtina gerai mokėti teikti pagalbą gimdyvėms ir sugebėti išplėsti kaklelį ir išgrandyti gimdą. Kituose pasaulio kraštuose žmonės mokosi vairuoti ir plaukti!“

Larčas parodė Olivijos Vortington laišką Andželai ir Ednai; abi seselės jį skaitydamos apsiverkė. Abi sakė manančios, kad ponia Vortington „žavi“, „nuoširdi“ ir „protinga“, bet Larčas bambėjo, jog labai keista, kad laiške beveik nerašoma apie *poną* Vortingtoną. Kas jam yra?

– Kodėl visus ūkio reikalus tvarko jo žmona? – paklausė savo seselių daktaras Larčas ir buvo abiejų išbartas už tai, kad kiekvieną kartą, kai kam nors vadovauja moteris, jam atrodo,

jog kažkas negerai. Be to, jiedvi jam priminė, kad jis turi pasišnekėti su Melonija.

Melonija prieš susitikdama su daktaru Larču stengėsi tinkamai nusiteikti. Pokalbiui ji rengėsi gulėdama lovoje ir vis skaitydama žodžius, kuriuos buvo parašiusi Homerui pavogtos *Mažosios Dorytės* tituliniame lape:

HOMERUI „SAULELEI" VELZUI
UŽ TAI,
KĄ MAN PAŽADĖJAI
TAVE MYLINTI MELONIJA

Paskui ji mėgino pro pykčio ašaras įžiūrėti pirmąsias knygos eilutes, vis iš naujo ir iš naujo.

Marselyje plieskiančios saulės vaizdas – tas akinantis spindesys – Melonijai atrodė nuostabus, bet nelabai suvokiamas. Ką ji buvo mačiusi gyvenime, kad galėtų įsivaizduoti tokią ryškią saulę? Šitoks sutapimas, tiek daug *saulelės* (juk kaip tik tokiu mažybiniu vardu ji vadino Homerą Velzą), visiškai ją pribaigė. Ji skaitė, susipainiojo, vėl pradėjo iš pradžių, vėl susipainiojo, vis labiau ir labiau pyko.

Paskui žvilgtelėjo į savo drobinį tualeto reikmenų krepšelį ir pamatė, kad raginis plaukų segtukas, – kurį Marija Agnesė buvo pasivogusi iš Kendės, o Melonija vėliau išplėšė Marijai Agnesei iš plaukų ir pasiėmė sau, – vėl pavogtas. Ryžtingai priėjusi prie Marijos Agnesės Kork lovos, Melonija išsitraukė dailųjį segtuką iš po jos pagalvės. Melonijos plaukai buvo nukirpti pernelyg trumpai, kad ji galėtų pasipuošti tuo segtuku, be to, ji gerai net nežinojo, kaip reikėtų jį įsisegti. Šiaip taip įsigrūdo segtuką į džinsų kišenę; jautėsi baisiai nepatogiai – džinsai jai buvo gerokai per ankšti. Nuėjusi į mergaičių dušinę, kur Marija Agnesė Kork trinkosi galvą, Melonija taip smarkiai atsuko karšto vandens čiaupą, kad Marija Agnesė vos nenusiplikė. Ji kaip kulka išlėkė iš dušo kabinos, visa raudona

raitėsi ant grindų, o Melonija užlaužė jai ranką ir visu svoriu atsistojo ant peties. Ji nenorėjo nieko sulaužyti; pasibjaurėjo išgirdusi trakštelint Marijos Agnesės raktikaulį ir tuoj pat nulipo nuo mažesnės mergaitės, kurios nuogas, išraudęs kūnelis staiga pasidarė labai baltas. Marija Agnesė ant dušinės grindų drebėjo ir dejavo iš skausmo, bet nedrįso net krustelėti.

– Apsirenk, nuvesiu tave į ligoninę, – pasakė Melonija. – Tau kažkas lūžo.

Mariją Agnesę tebekrėtė drebulys.

– Negaliu pajudėti, – sušnibždėjo ji.

– Aš nenorėjau, – tarė Melonija, – bet juk perspėjau, kad neliestum mano daiktų.

– Tavo plaukai per trumpi, – pasakė Marija Agnesė. – Vis tiek negali jo įsisegti.

– Nori, kad dar ką nors tau sulaužyčiau? – paklausė Melonija.

Marija Agnesė mėgino papurtyti galvą, bet neįstengė.

– Negaliu pajudėti, – pakartojo. Kai Melonija pasilenkė, kad padėtų jai atsistoti, Marija Agnesė suklykė: – Neliesk manęs!

– Kaip nori, – tarė Melonija, palikdama ją dušinėje. – Tik nesiartink prie mano daiktų.

Mergaičių skyriaus vestibiulyje, eidama pasikalbėti su daktaru Larču, Melonija poniai Grogan pasakė, kad Marijai Agnesei „kažkas lūžo“. Ponia Grogan, savaime suprantama, pamanė, jog Marija Agnesė sulaužė kažkokį daiktą – stalinę lempą arba lango rėmą, ar netgi lovą.

– Kaip tau patinka šita knyga, mieloji? – paklausė ponia Grogan Melonijos, kuri visur nešiojosi *Mažąją Dorytę*, taip ir nesugebėjusi perskaityti net pirmo puslapio.

– Pradžia kažkokia lėtoka, – tarė Melonija.

Į seselės Andželos kabinetą, kur jos laukė daktaras Larčas, Melonija atėjo kiek pridususi ir išprakaitavusi.

– Kokia čia knyga? – paklausė jos daktaras Larčas.

– Čarlzo Dikenso *Mažoji Dorytė*, – tarė Melonija; atsisėdusi pajuto, kaip plaukų segtukas įsispaudė jai į šlaunį.

– Iš kur gavai? – paklausė daktaras Larčas.

– Čia dovana, – pasakė Melonija – ir tai nebuvo visiškas melas.

– Tau pasisekė, – tarė Vilburis Larčas.

Melonija gūžtelėjo pečiais.

– Pradžia kažkokia lėtoka, – pasakė.

Akimirką juodu atsargiai žiūrėjo vienas į kitą. Larčas šyptelėjo. Melonija irgi tarytum pradėjo šypsotis, bet nežinojo, ar šypsena gražiai atrodo jos veide, todėl liovėsi. Ji pasimuistė krėsle; dabar kišenėje slepiamas plaukų segtukas nebe taip skaudžiai smigo į koją.

– Jis negrįš, ar ne? – paklausė Melonija daktaro Larčo. Šis nužvelgė ją pagarbiai ir įtariai, kaip visuomet žiūrime į žmones, kurie skaito mūsų mintis.

– Jis ten vasarą padirbės, – tarė Larčas. – Žinoma, gali atsirasti ir kitokių galimybių.

Melonija vėl gūžtelėjo pečiais.

– Manau, jis galėtų lankyti mokyklą, – pasakė.

– O, taip, aš *tikiuosi*! – tarė Larčas.

– Tikriausiai norite, kad jis taptų gydytoju, – pasakė Melonija.

Dabar pečiais patraukė Larčas. Buvo jo eilė dėtis abejingu.

– Jeigu jis pats norės.

– Aš vienam žmogui sulaužiau ranką, – tarė Melonija. – Arba kažką krūtinėje.

– Krūtinėje? – paklausė Larčas. – Kada?

– Neseniai, – pasakė Melonija. – Visai neseniai. Aš nenorėjau.

– Kaip tai atsitiko?

– Užsukau jai ranką už nugaros... ji gulėjo ant grindų... o paskui užlipau ant peties – ant to peties, kur laikiau užlaužtą ranką.

– Ai! – tarė daktaras Larčas.

– Girdėjau, kaip trakštelėjo, – pasakė Melonija. – Jos ranka arba krūtinė.

– Gal raktikaulis, – garsiai pagalvojo Larčas. Atsižvelgdamas į aukos pozą, jis spėjo, jog tai turėtų būti raktikaulis.

– Na, kad ir kas ten buvo, girdėjau, kaip lūžo, – tarė Melonija.

– Ir kaip tada pasijutai? – paklausė Vilburis Larčas Melonijos, ši gūžtelėjo pečiais.

– Nežinau, – pasakė Melonija. – Ko gero, buvo šlykštu, bet jaučiausi stipri, – pridūrė. – Kažkokia nesveika, bet stipri.

– Gal norėtum turėti daugiau darbo? – paklausė jos Larčas.

– Čia?

– Na, taip, čia, – tarė Larčas. – Pažiūrėčiau, ką dar galėtum daryti... duočiau tau rimtesnio darbo. Žinoma, galėčiau ir paklausinėti, ar neatsirastų tau darbo kur kitur – noriu pasakyti, ne prieglaudoje. Toli nuo čia.

– Norite, kad arba išvykčiau, arba daugiau dirbčiau čia, taip?

– *Aš* nenoriu nieko, ko nenori daryti tu pati. Kartą man sakei, kad nenori iš čia išvažiuoti, ir aš niekada tavęs neversiu. Tiesiog pamaniau, kad tau ne pro šalį būtų šiokia tokia permaina.

– Jums nepatinka, kaip aš skaitau, ar ne? – paklausė Melonija. – Viskas dėl to?

– Ne! – tarė daktaras Larčas. – Noriu, kad skaitytum toliau, tačiau tai tik vienas iš darbų, kuriuos gali čia dirbti.

– Norite, kad daryčiau, ką darė Homeras Velzas?

– Homeras daug *mokėsi*, – pasakė daktaras Larčas. – Gal galėtum padėti seselei Andželai ir seselei Ednai, ir man. Gal tau būtų įdomu tiesiog *stebėti* – pažiūrėtum, ar tau patinka.

– Manau, tai šlykštu, – tarė Melonija.

– Tu nepritari? – paklausė Larčas, bet Melonija atrodė iš ties suglumusi.

– Ką?

– Manai, kad neturėtume daryti abortų, ar ne? – paklausė Larčas. – Manai, nevalia nutraukti nėštumo, prieš laiką išimti vaisiaus?

Melonija gūžtelėjo pečiais.

– Man tik atrodo, kad būtų šlykštu, – pakartojo ji. – Priimti kūdikius – fui! – tarė. – Ir išpjauti juos iš vidaus – fui, šlykštu.

Larčas sutriko.

– Bet nemanai, kad negalima taip daryti? – paklausė.

– O kas čia blogo? – tarė Melonija. – Aš tik manau, kad šlykštu. Kraujas, kažkas išlenda iš žmogaus kūno – šlykštu. Be to, čia dvokia, – pridūrė, turėdama omenyje ligoninės orą – eterio ir sukrešėjusio kraujo kvapą.

Vilburis Larčas nustebęs žiūrėjo į Meloniją ir galvojo: „Nagi, ji kaip peraugęs kūdikis! Banditiškai nusiteikusi mažvaikė!“

– Nenoriu dirbti ligoninėje, – tiesiai pasakė Melonija. – Galiu grėbti lapus ar dar ką nors panašaus daryti... galiu, jei norite, kad daugiau dirbčiau, už maistą, ar šiaip.

– Noriu, kad būtum laimingesnė, negu esi dabar, Melonija, – atsargiai tarė daktaras Larčas. Jam buvo skaudu žiūrėti į priešais sėdinčią niekam nereikalingą būtybę.

– Laimingesnė! – suriko Melonija; ji kiek pašoko krėsle, pavogtasis plaukų segtukas bakstelėjo jai į šlaunį. – Jūs tikriausiai visai bukas arba išsikraustėt iš proto.

Daktaras Larčas nenustebo ir nesupyko; jis linktelėjo galvą, pasirengęs apmąstyti abi galimybes.

Koridoriuje, šalia vaistinės durų, pasigirdo jį šaukiančios ponios Grogan balsas.

– Daktare Larčai! Daktare Larčai! – šaukė ji. – Vilburi? – pridūrė; tai išgirdusi seselė Edna net sudrebėjo – jai atrodė, kad niekas kitas neturi teisės kreiptis į Larčą tuo vardu. – Marija Agnesė susilaužė ranką!

Larčas įdėmiai pažvelgė į Meloniją, kuriai pagaliau pavyko nusišypsoti.

– Sakei, jog tai atsitiko „neseniai“? – tarė Larčas.

– Sakiau „visai neseniai", – prisipažino Melonija.

Larčas nuėjo į vaistinę ir tuoj pat apžiūrėjo Marijos Agnesės raktikaulį, kuris tikrai buvo lūžęs; paskui jis liepė seselei Andželai vesti mergaitę į rentgeno kabinetą.

– Paslydau ant dušinės grindų, – dejavo Marija Agnesė. – Buvo labai šlapios.

– Melonija! – pašaukė daktaras Larčas. Melonija lūkuriavo koridoriuje. – Gal norėtum pažiūrėti, kaip sustatomas lūžęs kaulas? – Melonija įžengė į nedidelę vaistinę, kurioje nebuvo nė kur pasisukti, ypač kai ten stovėjo ir seselė Edna, ir ponia Grogan, o seselė Andželа jau vedė Mariją Agnesę daryti rentgeno nuotraukos. Matydamas visas moteris drauge, Larčas staiga aiškiai suprato, kokie seni ir bejėgiai jis ir jo kolegės atrodo šalia Melonijos. – Gal norėtum padėti man sustatyti lūžusį kaulą, Melonija? – paklausė Larčas stiprios įspūdingo stoto merginos.

– Ne-e, – tarė Melonija. – Turiu dar kai ką padaryti. – Kone grasinamai pamojavo *Mažąja Doryte*. – Be to, reikės pažiūrėti, ką skaitysiu šįvakar, – pridūrė.

Ji grįžo į mergaičių skyrių, prie savo lango, o daktaras Larčas sustatė Marijai Agnesei lūžusį raktikaulį. Melonija vėl mėgino suvokti Marselyje šviečiančios saulės galybę.

„Net dulkės buvo parudavusios prieš saulę, – tyliai skaitė ji, – ir kažkas tvinkčiojo ore, tarsi pats oras būtų švokštęs nuo karščio." „O, Saulele, – galvojo Melonija, – kodėl tu manęs neišsivežei? Bet kur. Nebūtinai į Prancūziją, nors ten tikrai būtų puiku."

Ji skaitė užsisvajojusi, todėl nepastebėjo, kaip perėjo nuo „visa apimančios" Marselyje plieskiančios saulės šviesos prie tame pačiame mieste esančio kalėjimo aprašymo. Staiga pasijuto įkalinta. „Viskas buvo paženklinta kalėjimo žyme... – skaitė. – Kaip iš šulinio, kaip iš laidojimo rūsio, kaip iš kapo, iš kalėjimo negalėjai matyti, kaip šviesu lauke..." Melonija liovėsi skaičiusi. Paliko Mažąją Dorytę ant pagalvės. Išvilko

vieną ant kitos, tvarkingesnės, lovos gulėjusią pagalvę ir įsikišo į užvalkalą savo drobinį tualeto reikmenų krepšelį bei šiek tiek drabužių. Į krepšelį įsidėjo ir *Džeinę Eir*.

Kone spartietiškame ponios Grogan kambaryje Melonija nesunkiai rado ponios Grogan piniginę – ir pavogė ponios Grogan pinigus (jų buvo nedaug), be to, dar pasiėmė sunkų žieminį ponios Grogan paltą (pamanė, jog vasarą paltas pravers, jei teks miegoti ant žemės). Ponia Grogan tebebuvo ligoninėje, jaudinosi dėl Marijos Agnesės Kork raktikaulio; Melonija mielai būtų atsisveikinusi su ponia Grogan (nors prieš tai ją ir apvogusi), bet ji atmintinai mokėjo traukinių tvarkaraštį – buvo įsiminusi jį iš klausos; pro savo langą girdėdavo, kada atvyksta ir išvyksta kuris traukinys.

Geležinkelio stotyje ji nusipirko bilietą tik iki Livamor Folzo. Žinojo, kad netgi tas pusprotis naujasis stoties viršininkas sugebės tai prisiminti ir pasakys daktarui Larčui bei poniai Grogan, kad ji išvažiavo į Livamor Folzą. Melonija žinojo ir tai, kad įlipusi į traukinį galės nusipirkti bilietą į kurį nors kitą miestą, esantį daug toliau negu Livamor Folzas. „Ar pakaktų pinigų nuvažiuoti į Portlendą?“ – pagalvojo. Juk jai, ko gero, reikės išnaršyti visą pakrantę – nes ant „Kadilako“ durelių, po švytinčio ‘Raudonojo delikatesinio’ obuolio fone išraityta auksine monograma, ant ryškiai žalio obels lapo tokiomis pačiomis auksinėmis raidėmis buvo parašyta: VANDENYNO VAIZDO SODAI. Ta vieta turėjo būti prie pat vandenyno; be to, „Kadilakas“ buvo su Meino valstijos numeriu. Melonijai neatrodė labai svarbu tai, kad Meino valstijoje kranto linija driekiasi tūkstančius mylių. Kai traukinys jau važiavo iš Sent Klaudo, Melonija pusbalsiu tarė – taip aistringai, kad nuo karšto jos kvėpavimo net aprasojo vagono langas, ir ji nebematė apleistų likimo valiai palikto miesteliūkščio namų: „Aš tave rasiu, Saulele.“

Daktaras Larčas mėgino paguosti ponią Grogan, kuri sakėsi apgailestaujanti tik dėl to, kad neturėjo daugiau pinigų, kuriuos Melonija būtų galėjusi pavogti.

– Ir mano paltas neimpregnuotas, – verkšleno ponia Grogan. – Šioje valstijoje jai reikėtų tikro lietpalčio.

Daktaras Larčas ramino ponią Grogan, visaip ją tikino, kad Melonija – ne maža mergaitė.

– Jai dvidešimt ketveri ar dvidešimt penkeri, – priminė.

– Manau, jai plyšta širdis, – liūdnai tarė ponia Grogan.

Daktaras Larčas atkreipė jos dėmesį į tai, kad Melonija pasiėmė *Džeinę Eir*; jam atrodė, jog tai daug vilčių teikiantis ženklas, – kad ir kur Melonija keliautų, visada žinos, kur gali rasti patarimą, nebus be meilės, be tikėjimo; juk ji turi gerą knygą. „Jeigu tik ją skaitys, jeigu skaitys“, – galvojo Larčas.

Kita knyga, Melonijos palikta ant pagalvės, buvo tikras galvosūkis ir poniai Grogan, ir daktarui Larčui. Jie perskaitė dedikaciją Homerui „Saulelei“ Velzui, kuri sujaudino ponią Grogan iki širdies gelmių.

Nė vienam iš jų nepavyko perskaityti *Mažosios Dorytės*. Ponia Grogan net neprisikasė prie „pasišlykštėtino“ kalėjimo; Marselyje plieskianti saulė jai buvo per ryški, tiesiog apakino. Daktaras Larčas, dabar – kai nebebuvo nei Homero Velzo, nei Melonijos – vėl ėmęsis skaitovo pareigų ir berniukų, ir mergaičių skyriuose, mėgino skaityti *Mažąją Dorytę* mergaitėms; šiaip ar taip, pagrindinė veikėja juk buvo mergaitė. Tačiau saulės svilinamų Marselio gatvių ir priplėkusio Marselio kalėjimo kontrastas daugeliui mergaičių sukėlė tokią baisią nemigą, kad Larčui net pačiam palengvėjo, kai jis nusprendė mesti tą knygą šalin, priėjęs trečią skyrių, kurio pavadinimas buvo visiškai netinkamas našlaitėms: „Namai“. Larčas pradėjo skaityti sekmadienio vakaro Londone – „skardinčio nuo bažnyčių varpų gausmo“ – aprašymą.

„Melancholiškos gatvės, apgobtos suodinu atgailos apdaru...“ – skaitė daktaras Larčas ir staiga nutilo; pagalvojo, kad melancholijos prieglaudoje pakanka.

– Gal geriau luktelėkime, o paskui vėl skaitykime *Džeinę Eir*? – kreipėsi į mergaites; šios energingai sulinksėjo galvomis.

Žinodamas, kad gražuolis geradario veidu turi motiną, kurios širdis tikriausiai kupina noro *daryti gera* tiems, kurie auga (kaip ji pati rašė) „ne tokiomis palankiomis sąlygomis“, daktaras Larčas nusiuntė laišką Olivijai Vortington.

Miela ponia Vortington,

Čia, Sent Klaude, mes nedaug kuo galime pasimėgauti ir manome, kad tie malonumai truks amžinai (meldžiamės, kad taip būtų). Gal malonėtumėte pasakyti Homerui, kad jo draugė Melonija mus paliko – niekas nežino, kur ji dabar, – ir kad ji pasiėmė mūsų vienintelį *Džeinės Eir* egzempliorių. Našlaitės mergaičių skyriuje buvo įpratusios klausytis joms skaitomos šitos knygos – tiesą sakant, ją joms skaitydavo Homeras. Jei Homeras kur nors gautų šitą knygą, ir mažylės, ir aš būtume jam labai dėkingi. Kituose pasaulio kraštuose yra knygynų...

Larčas žinojo taip iš karto nušausiąs du zuikius. Pati Olivija Vortington atsiųs jam *Džeinę Eir* (jis beveik neabejojo, kad knyga bus naujutėlė), o Homeras gaus svarbią žinią: Melonija pabėgo. Ji laisva bastosi po pasaulį. Larčas manė, kad Homerui reikėtų tai žinoti, kad jis gal norės dėl viso pikto jos pasisaugoti.

O dėl *Mažosios Dorytės*... Seselė Edna pamatė Melonijos įrašą ir apsiverkė. Ji, Edna, buvo nekokia skaitytoja; tik tą įrašą ir teperskaitė. Seselę Andželą jau buvo kone pribaigęs Dikensas; ji kartą mirktelėjo, apakinta Marselio saulės, ir net neatsivertė kito puslapio.

Vėliau daug metų neperskaityta Kendės knyga gulėjo seselės Andželos kabinete; susijaudinę žmonės, laukiantys, kada galės pasikalbėti su daktaru Larču, paimdavo *Mažąją Dorytę* į rankas kaip kokį žurnalą – nekantriai, beveik nežiūrėdami, ką ima.

Larčas neversdavo žmonių laukti ilgai – dažniausiai ateidavo vos saulei pašvietus jiems į akis. Be to, dauguma mieliau peržvelgdavo keistą katalogų rinkinį. Sėklų, žvejybos reikmenų, stulbinančių apatinių drabužių – pasiūtų pagal kažkokius ne šio pasaulio modelius, užtemptų ant begalvių, bekojų, berankių kūnų, kurie tais laikais buvo naudojami vietoj normalių manekenų.

„Kituose pasaulio kraštuose, – kartą pradėjo rašyti daktaras Larčas, – yra liemenėlių žindančioms motinoms." Tačiau ši mintis jo niekur nenuvedė; ji taip ir liko kaip atskiras fragmentas tarp daugybės *Trumpos Sent Klaudo istorijos* puslapių.

Atrodė, kad *Mažajai Dorytei* lemta būti neskaitomai. Net Kendė, vietoj pavogtos knygos nusipirkusi kitą (ji vis galvojo, kur ta knyga pradingo), taip ir neperskaitė jos iki galo, nors jos klasei tai buvo privalomas skaitinys. Kendė irgi nekiek tepasistūmėjo į priekį po to, kai saulė iš pat pradžių atbukino jos jausmus; ji pati manė, jog tą knygą jai taip sunku skaityti todėl, kad, vos ją atsivertusi, prisimena, kaip nemaloniai jautėsi važiuodama į Sent Klaudą ir atgal – ir kas jai ten atsitiko.

Ypač gerai ji prisiminė kelionę atgal į pajūrį – kaip gulėjo išsitiesusi ant užpakalinės sėdynės ir matė tiktai „Kadilako" prietaisų skydo švieseles bei švytintį Volio cigaretės galiuką – ryškų, bet mažą taškelį viską supančioje tamsoje. Raminamai šniokštė didžiulio automobilio padangos; Kendė džiaugėsi, kad kartu važiuoja Homeras, – jai nereikėjo kalbėtis su Voliu arba klausytis jo šnekų. Ji net negirdėjo, ką Volis su Homeru sako vienas kitam. „Pasakojom gyvenimo istorijas, – vėliau pasakė jai Volis. – Jo tai bent gyvenimėlis! Bet tegu jis pats tau papasakoja."

Jų balsai skambėjo taip pat monotoniškai kaip ir padangų šniokštimas, bet Kendė – nors buvo baisiai pavargusi – negalėjo užmigti. Galvojo, ar ne per smarkiai kraujuoja – jaudinosi, kad kraujo gal daugiau, negu turėtų būti. Tarp Sent Klaudo ir pajūrio ji tris kartus prašė Volio sustoti. Vis žiūrėjo, kiek kraujo išbėgo, ir keitė paketus; daktaras Larčas buvo jai

davęs nemažai sterilių higieninių paketų – bet ar užteks, ir koks kraujavimas būtų jau per smarkus? Kendė žvilgtelėjo į Homero pakaušį. „Jeigu rytoj bus blogiau arba taip pat blogai ir poryt, – pagalvojo, – turėsiu paklausti jo.“

Kai Volis nuėjo į tualetą, palikęs Kendę su Homeru automobilyje vienus, Homeras jai neatsisukdamas tarė:

– Tau tikriausiai diegia pilvą, maždaug taip, kaip per mėnesines. Tikriausiai kraujuoji, bet ne taip smarkiai, kaip tomis mėnesinių dienomis, kai kraujo būna daugiausia. Jei dėmės ant paketų tik dviejų ar trijų colių platumo, viskas gerai. Taip ir turi būti.

– Ačiū, – sušnibždėjo Kendė.

– Rytoj kraujavimas turėtų sumažėti, o poryt bus visai nesmarkus. Jei dėl ko nors jaudinsies, paklausk manęs, – pridūrė Homeras.

– Gerai, – tarė Kendė. Jai buvo truputį nesmagu, kad jos amžiaus vaikinas tiek daug apie ją žino.

– Niekada nemačiau omaro, – pasakė Homeras Velzas, norėdamas pakeisti pokalbio temą – kad Kendė pasijustų viršesnė.

– Vadinasi, ir nevalgei, – linksmai tarė Kendė.

– Nežinau, ar norėčiau valgyti tai, ko niekada nemačiau, – pasakė Homeras, ir Kendė pratrūko juoktis. Ji tebesijuokė, kai į automobilį sugrįžo Volis.

– Kalbam apie omarus, – paaiškino jam Homeras.

– O, jie labai juokingi, – tarė Volis, ir visi trys garsiai nusikvatojo.

– Palauk, pats pamatysi! – pasakė Homerui Kendė. – Jis niekada nematė omaro! – tarė Voliui.

– Jie dar juokingesni, kai juos matai, – pareiškė Volis. Nuo juoko Kendei smarkiai suskaudo pilvą; ji staiga nutilo, bet Homeras tebekikeno. – Taigi, palauk, jie dar mėgins su tavimi pasišnekėti! – pridūrė Volis. – Omarai visuomet mane prajuokina, kiekvieną kartą, kai mėgina šnekėti.

Kai juodu su Voliu nustojo juoktis, Homeras tarė:

– Žinai, aš niekada nemačiau vandenyno.

– Kende, girdėjai? – paklausė Volis, bet Kendė, pasijuokusi ir apimta palengvėjimo jausmo, jau buvo kietai įmigusi. – *Niekada* nematei vandenyno? – paklausė Volis Homero.

– Taigi, nemačiau, – tarė Homeras Velzas.

– Tai nejuokinga, – rimtai pasakė Volis.

– Taigi.

Po kurio laiko Volis pasiūlė:

– Gal nori pavairuoti?

– Aš nemoku vairuoti, – tarė Homeras.

– Tikrai? – nustebo Volis.

Dar vėliau – buvo beveik vidurnaktis – Volis paklausė:

– Ei, ar tu kada gulėjai su mergina... na, ar mylėjaisi, supranti?

Bet Homeras Velzas irgi buvo atsikratęs įtampos: garsiai pasijuokęs su naujaisiais draugais. Jaunasis nemigos kankinys miegojo. Ar Volis būtų stebėjęsis, jei būtų žinojęs, kad Homeras pirmą kartą šitaip garsiai juokėsi su draugais? Beje, vargu ar Homeras būtų galėjęs apibūdinti savo santykius su Melonija kaip tarpusavio ryšį, kurio pagrindas – mylėjimasis.

Tą akimirką, kai juokėsi su draugais tamsiame važiuojančio automobilio salone, Homerą apėmė visiškai naujas saugumo jausmas, be to, pats automobilis jam suteikė su niekuo nepalyginamą laisvės pojūtį – toks veržlus lėkimas į priekį, tarytum be jokių pastangų, atrodė tikras stebuklas Homerui Velzui, kurio gyvenime judėjimas (ką jau kalbėti apie aiškiai juntamas permainas) buvo retas reiškinys, visada susijęs su nežmoniška kova.

– Kende? – pašnibždomis pašaukė Volis. Kiek palaukęs vėl sušnibždėjo: – Homerai? – Jam visai patiko vežti tuodu miegalius per aptemusį pasaulį, būti jų vedliu naktyje ir jų gynėju, saugančiu nuo visko, kas slypi ten, kur nesiekia automobilio žibintų šviesa.

– Ką gi, drauguži, – pasakė Volis miegančiam Homerui Velzui, – pats laikas tau *pasilinksminti*.

Vilburis Larčas, kuris ir praėjus beveik mėnesiui tebelaukė kokios nors žinios iš Homero Velzo, – buvo pernelyg išdidus, kad rašytų jam pirmas, – vis galvojo apie tai, kaip Homeras „linksminasi“. Plaukimo pamokos! Kaip apsirengę žmonės plaukioja šildomame baseine? Kaip tas baseinas šildomas ir iki kokios temperatūros?

Penktajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje Heiveno klubo baseinas buvo pirmas šildomas plaukimo baseinas Meino valstijoje. Nors Reimondui Kendalui atrodė, kad kvaila šildyti vandenį ne valgiui virti ir ne praustis, jis išrado šildymo sistemą Heiveno klubo baseinui. Rėjui tai buvo tarsi kokios mechanikos pratybos.

– Jei mokysies plaukti vandenyne, – pasakė Rėjus Homerui, – sužinosi, kaip kūnas turi reaguoti į visą tą vandenį.

– Betgi tu nemoki plaukti, tėveli, – tarė Kendė.

– Tai ir norėjau pasakyti. – Rėjus mirktelėjo Homerui Velzui. – Jei bent koją įkiši į vandenyną arba netyčia įgriūsi, tau pakaks sveiko proto niekada daugiau į jį nebristi – šitaip šalta!

Homerui patiko Kendės tėvas, gal todėl, kad chirurgija yra savotiška medicinos mechanika, o Homeras iš pat pradžių mokėsi chirurgijos. Jis akimirksniu perprato mechanizmus, su kuriais Rėjus Kendalas dirbo: ir įvairias sodininkystės ūkio mašinas, ir omarų gaudymo reikmenis bei įrenginius, kurių dėka jie ilgiau išlaikomi gyvi.

Priešingai negu apie omarus buvo pasakojęs Volis, Homerui tie padarai iš pirmo žvilgsnio nepasirodė juokingi. Jie grūdosi Rėjaus Kendalo aptvare, ropštėsi vienas ant kito, po vandeniu mojavo suspaustomis žnyplėmis – kaip kokiomis lazdomis. Homeras suprato, jog mato svarbią priežastį, dėl kurios žmonės mokosi plaukti. Juk niekas, įkritęs į vandenyną, nenorėtų nugrimzti į dugną, kur gyvena šitie padarai! Praėjo šiek tiek laiko, kol Homeras sužinojo, kad vandenyno dugne omarai nebūna taip susikimšę kaip Rėjaus aptvare. Pirmiausia Homerui parūpo ne kaip omarai maitinasi ar dauginasi, o kam jie išvis gyvena.

– Juk turi būti kas nors, kas surankioja visokias atmatas, – apšvietė Homerą Rėjus Kendalas.

– Tai šiukšles ryjančios vandenyno dugno pabaisos, – juokdamasis tarė Volis – jis visuomet juokdavosi, kai kalbėdavo apie omarus.

– Kirai valo krantą, – pasakė Rėjus Kendalas. – Omarai – dugną.

– Omarai ir kirai, – tarė Kendė, – jie susirenka visas atliekas.

Vilburis Larčas, ko gero, būtų pareiškęs, kad jiems atitenka maždaug tas pats, kas ir našlaičiams. Ta mintis atėjo į galvą Homerui Velzui, kuris staiga pajuto, kad galėtų valandų valandas su siaubu stebėti omarus, su malonumu – kirus ir kad tiek omarai, tiek kirai jam kelia pagarbią baimę.

Po kelerių metų, tapusi išdidžia pirmo Harts Roke televizoriaus savininke, Olivija Vortington sakys, kad Homeras Velzas – vienintelis žmogus, kuris prisitraukia kėdę ir atsisėda priešais Rėjaus Kendalo omarų aptvarą, „tarsi per televizorių žiūrėtų žinias“.

Sekmadieniais Homeras kartu su Kendės tėvu traukdavo iš jūros bučius – ne tam, kad užsidirbtų pinigų, o tiesiog norėdamas pabūti ant vandens ir pabendrauti su Rėjumi. Kitas šešias savaitės dienas Homeras su Voliu dirbdavo soduose. Vandenyną galėjai matyti tik iš vieno Vandenyno Vaizdo sodo, tačiau jo artumas buvo juntamas visame ūkyje, ypač kol dar nebūdavo išsisklaidęs ankstyvo ryto rūkas, ir kai jūros vėjas nugindavo tolyn vasaros karštį, – ir dėl kirų, kurie sukdavo ratus virš sausumos ir retkarčiais aptūpdavo medžius. Juos labiau domino mėlynės negu obuoliai, bet Olivija vis tiek susierzindavo juos pamačiusi; ji nuo mažumės, kai gyveno tarp moliuskų, nemėgo tų triukšmingų paukščių, be to, dabar kovojo su jais dėl savo puoselėjamo nedidelio mėlynių plotelio – mėlynės buvo pridengtos žemai pakabintais tinklais, tačiau kirai ir varnos įsigudrindavo palįsti po apačia.

„Našlaičiams, – mąstė Homeras Velzas, – kirai atrodo pranašesni už varnas – ne protu ar kokiomis nors būdo ypaty-

bėmis, o tuo, kad yra laisvi ir tą savo laisvę brangina." Kaip tik žiūrėdamas į kirus Homeras Velzas pirmą kartą pagalvojo, kad yra laisvas.

Vilburis Larčas žinojo, kad laisvė – pavojingiausia našlaičio iliuzija; galiausiai gavęs žinią iš Homero, jis atidžiai perskaitė keistai oficialų laišką ir nusivylė, neradęs jokių smulkmenų. Apie iliuzijas, ir visa kita, tame laiške išvis nebuvo užsimenama.

„Mokausi plaukti", – rašė Homeras Velzas. („Žinau! Žinau! *Papasakok* apie tai!" – galvojo Vilburis Larčas.) „Geriau sekasi vairuoti", – buvo pridūręs Homeras.

„Ponia Vortington labai maloni." („Taip ir maniau!" – galvojo Vilburis Larčas.) „Ji viską žino apie obuolius."

„Kendės tėvas irgi labai malonus, – rašė Homeras Velzas daktarui Larčui. – Jis pasiima mane, kai plaukia į jūrą savo žvejybiniu kateriu, ir aiškina, kaip veikia variklis." („Ar apsivelki gelbėjimosi liemenę, kai plauki kateriu? – norėjo žinoti Vilburis Larčas. – Manai, kad *variklis* – labai jau ypatingas daiktas? Aš galėčiau tau paaiškinti, kaip veikia *širdis*", – galvojo Vilburis Larčas, jausdamas, kaip veikia jo paties širdis – ne tik kaip kraują varantis raumeninis organas.)

„Kendė ir Volis tiesiog nuostabūs! – rašė Homeras. – Visur su jais važinėju. Miegu Volio kambaryje. Vilkiu jo drabužiais. Gerai, kad mudu vienodo didumo, nors jis stipresnis. Kendė su Voliu kada nors susituoks ir norėtų turėti daug vaikų." („Papasakok man apie plaukimo pamokas, – galvojo Vilburis Larčas. – Per tas pamokas būk atsargus.")

„Vargšas ponas Vortingtonas – jį visi vadina Seniu", – rašė Homeras. („Aha!" – pagalvojo Vilburis Larčas. Kažkas vis dėlto ne taip jau gerai, ar ne? Ir kodėl gi tas ponas Vortingtonas toks „vargšas"?)

Jis paklausė seselės Andželos ir seselės Ednos, ką jos mano apie vardą „Senis". Jiedvi pritarė jo nuomonei, jog tai visai kas kita.

– Skamba kažkaip kvailai, – pareiškė Vilburis Larčas.

Seselė Andžela ir seselė Edna jam pasakė, kad jis elgiasi nesąžiningai. Juk pats leido berniukui išvykti – negana to, dar ir paskatino. Jiedvi sutiko, kad Homeras galėjo bent kelis žodžius parašyti ir anksčiau negu po šešių savaičių, bet sakė manančios, jog toks delsimas reiškia tik tai, kad berniukas laimingas – kad jis labai užsiėmęs ir tuo patenkintas. Be to, iš kur Homeras Velzas gali žinoti, kaip reikia rašyti laiškus? Juk jis niekada nieko nerašė.

– Jūs norite, kad jis būtų gydytojas, Vilburi, – tarė seselė Edna, – tačiau tai *jo* gyvenimas.

– Gal tikitės, kad jis bus dar ir rašytojas? – įsiterpė seselė Andžela.

– Ir kad niekada neves? – grėsmingai paklausė seselė Edna.

„Tikiuosi, kad jis bus *naudingas*, – pavargęs galvojo Vilburis Larčas. – Ir noriu, kad jis būtų su manimi." Larčas žinojo, kad pastarasis noras pernelyg savanaudiškas. Jis užėjo į vaistinę pailsėti nuo vasaros karščio. Visas tas stiklas ir plienas tarytum vėsino, ir eterio garai drėgmėje sklaidėsi ne taip greitai. Dabar užsimigdęs eteriu Larčas sapnuose klajodavo toliau ir ilgiau. Ir tam, kad atsipeikėtų, prireikdavo vis daugiau laiko. „Senstu", – vis kartojo sau Larčas.

Ponia Vortington atsiuntė gražiai išleistą, nė nevartytą *Džeinę Eir*, ir Vilburis Larčas skaitė ją mergaitėms labiau įsijautęs negu visada – knygos naujumas jį tarsi atgaivino. Dabar net ir į liūdną *Didžiųjų lūkesčių* pabaigą jis žiūrėjo šiek tiek kitaip. (Jis niekada netikėjo, kad Pipas ir Estela toliau gyvens laimingai; apskritai nemanė, kad gyvenime kam nors gali taip būti.)

Pamažu nusistovėjo savotiška Vilburio Larčo ir Homero Velzo susirašinėjimo tvarka. Homeras labai trumpai aprašydavo tik svarbiausius savo gyvenimo Harts Roke ir Harts Heivene įvykius, sakytum leisdavo daktarui Larčui retkarčiais žvilgtelėti į jį iš toli, kaip į vandenyną iš to vienintelio Vandenyno Vaizdo sodo, iš kurio jis buvo matomas. Jis kartą per savaitę, arba kas antrą, atsiųsdavo daktarui Larčui vieno ar dviejų

puslapių laišką. Daktaras Larčas, pagaliau išvydęs tą taškelį horizonte, atsakydavo pasinaudodamas visomis rašytinės kalbos galimybėmis: apiberdavo Homerą klausimais (į kuriuos niekada negaudavo atsakymų) apie tai, kas nebūdavo tiksliai nupasakota ankstesniuose jo laiškuose („Kas iš tikrųjų yra tam ponui Vortingtonui?“), ir daugybe niūrios Sent Klaudo kasdienybės smulkmenų. Į plepūno Snoujo Medouzo norą „palaikyti ryšius“ su prieglauda daktaras Larčas nekreipė dėmesio, o Homerui Velzui siųsdavo tarytum kokius informacinius biuletenius apie visus savo auklėtinius, išsamiai aprašydavo visus įvykius ligoninėje ir miestelyje. Jo laiškai Homerui Velzui būdavo ilgesni už ilgiausius *Trumpos Sent Klaudo istorijos* įrašus, parašyti ir išsiųsti kitą dieną po to, kai jis būdavo gavęs eilinį greitosiomis pakeverzotą laiškelį iš Homero.

– Negalite tikėtis, kad berniukas neatsiliks nuo jūsų, Vilburi, – ramino daktarą Larčą seselė Edna.

– Negalite reikalauti, kad jis su jumis *varžytųsi*, – sakė seselė Andžela.

– Kas, po velnių, negerai tam Seniui Vortingtonui? – klausė jų daktaras Larčas.

– Homeras rašė, kad jis geria, Vilburi, – priminė jam seselė Edna.

– Ką dar norite sužinoti – kokiu birzgalu jis nuodijasi? – paklausė seselė Andžela.

Tačiau Vilburis Larčas iš jaunojo savo mokinio tikėjosi tik to, ko manėsi jį išmokęs: klinikinės analizės, tikslaus besprasidedančio, vidutinio sunkumo ar sunkaus alkoholizmo požymių apibūdinimo. „Ar kalbam apie žmogų, kuris tik apsijuokia per vakarėlius? – galvojo Vilburis Larčas. – Ar viskas daug blogiau, liga jau įsisenėjusi?“

Kadangi Homeras Velzas anksčiau niekada nebuvo matęs girtuoklio, Senio Vortingtono išvaizda jį – iš pradžių – klaidino dar labiau negu artimiausius Senio gimines bei draugus; kaip ir jie, Homeras buvo linkęs manyti, kad Senio protinių sugebėjimų nykimas – natūrali alkoholizmo pasekmė. Žmo-

gus, kuriuo daugybę metų žavėjosi visi Harts Roko ir Harts Heiveno gyventojai, ypač todėl, kad jis buvo labai malonaus būdo, dabar darėsi nervingas, irzlus, kartais netgi agresyvus. Po netikėto atsitikimo su „žiogų" pyragu Olivija nebeleisdavo jam važiuoti į Heiveno klubą be jos: Senis prilipino visą zefyrinį pyragą simpatiškam jaunam gelbėtojui prie krūtinės ir buvo sulaikytas, kai norėjo ta žalsva mase išteplioti simpatiškai jaunai padavėjai užpakaliuką.

– Jis per daug pūtėsi, – pasakė Senis apie gelbėtoją. – Tiesiog *stovėjo*, – paaiškino.

– O padavėja? – paklausė Olivija. Senis lyg ir suglumo ir apsiverkė.

– Palaikiau ją kažkuo kitu, – tyliai tarė.

Olivija parsivežė jį namo; Volis turėjo gerintis padavėjai, o gelbėtoją apžavėjo ir nuramino Kendė.

Senis pasiklysdavo, jeigu jam reikėdavo nuvažiuoti ne ten, kur važinėdavo nuolat; Olivija neleisdavo jam imti automobilio, nebent kartu važiuodavo Volis arba Homeras. Po kurio laiko Senis jau pasiklysdavo ir mėgindamas nusigauti į įprastas vietas; kartą Homeras turėjo rodyti jam kelią į Vandenyno Vaizdą nuo Rėjaus Kendalo omarų aptvaro – net Homeras, dar gerai nežinantis visų į pakrantę ir atgal vedančių susipynusių keliukų, matė, kad Senis ne ten pasuko.

Senis ne sykį baisiai suklydo ir ėmęsis reguliuoti automobilio variklį. Valydamas"Kadilako" karbiuratorių, – tai gana paprastas darbas, Rėjus Kendalas daug kartų buvo jam rodęs, kaip tai daroma, – Senis įkvėpė cilindruose buvusių degalų su anglies dalelėmis (užuot *papūtęs*, jis *pačiulpė*).

Trumpoji Senio atmintis buvo taip susilpnėjusi, kad kartais jis ištisą valandą šlepinėdavo po savo miegamąjį, nesugebėdamas apsirengti; jis nuolat supainiodavo savo kojinių stalčių su kitu, kuriame buvo Olivijos apatiniai. Vieną rytą apsirikęs taip įsiuto, kad atlėkė prie pusryčių stalo abi pėdas tvirtai apsivyniojęs liemenėlėmis. Paprastai draugiškas Homerui ir švelnus Voliui bei Olivijai, jis tąkart ėmė Volį kaltinti – šaukė,

kad jo paties sūnus mūvi tėvo kojinėmis, kurias pasiėmė be tėvo leidimo, – o Oliviją aprėkė už tai, kad ji pavertė jo namus pamestinukų prieglobsčiu, *irgi* neprašiusi jo leidimo.

– Tau būtų geriau Sent Klaude negu šituose vagių namuose, – pasakė Homerui.

Ištaręs tuos žodžius, Senis Vortingtonas apsipylė ašaromis ir ėmė maldauti, kad Homeras jam atleistų; raudojo padėjęs galvą Homerui ant peties. „Mano smegenys nuodija man širdį", – sakė Homerui, kuris galvojo, jog labai keista, kad Senis, nors lyg ir negeria iki vėlyvos popietės, beveik visą laiką atrodo girtas.

Kartais viskas būdavo taip: Senis negerdavo tris dienas – ir kažkuria sąmonės dalimi suvokdavo, kad vis tiek tebėra toks pat apkvaišęs. Tačiau jis pamiršdavo pasakyti tai Olivijai ar kam kitam, o paskui neišlaikęs išmesdavo burnelę; kai prisimindavo, jog turi kam nors pasakyti, kad *negėrė*, jau būdavo girtas. „Kodėl aš viską pamirštu?" – pagalvodavo Senis ir tuoj pat tai pamiršdavo.

Tačiau ilgalaikė jo atmintis atrodė beveik nesutrikusi. Jis dainuodavo Olivijai koledžo laikų dainas (kurių žodžius ji pati jau buvo pamiršusi) ir meiliai primindavo jai, kaip romantiškai jie leisdavo vakarus, kai dar tik draugavo; Voliui jis pasakodavo istorijas apie jo kūdikystę; Homerą linksmindavo kuo smulkiausiai apsakydamas, kaip buvo sodinami kai kurie senieji sodai, tarp jų ir tas vienintelis, iš kurio galėjai matyti vandenyną.

– Kaip tik čia aš norėjau statytis namą, Homerai, – pasakė Senis. Buvo priešpiečių metas. Volis su Homeru tame sode šalino atžalas: karpė vidines medžių šakeles ir išaugusius naujus ūglius, nukrypusius į vainikų vidų – tuos, kurie nesistiebė į saulę. Volis jau buvo girdėjęs tą istoriją; jis išsiblaškęs dairėsi aplinkui; pamatęs skruzdėlyną, šliukštelėjo ant jo kokakolos. Atžalos šalinamos tam, kad kuo daugiau šakų būtų apšviestos saulės, kad šviesa galėtų prasiskverbti per visą medžio vainiką.

– Negalima leisti obeliai šakotis taip, kaip ji nori, – buvo paaiškinęs Homerui Volis.

– Sūnui irgi! – tai išgirdęs juokdamasis šūktelėjo Senis.

– Olivija manė, jog namui čia pernelyg vėjuota vieta, – dabar pasakojo Senis Homerui. – Moteris vėjas nervina labiau negu vyrus, – tarė lyg atskleisdamas paslaptį. – Iš tikrųjų. Šiaip ar taip... – Jis nutilo. Ranka parodė į vandenyną, tarsi tai būtų buvusi kažkokia tolima publika ir jis būtų norėjęs tuo mostu patraukti jos dėmesį. Paskui apžvelgė aplinkui augančias obelis... Jos atrodė kiek artimesnės ir dėmesingesnės klausytojos. – Vėjas... vėl pradėjo pasakoti Senis ir vėl nutilo, tarytum laukdamas, kol ką nors pasakys pats vėjas. – Namas... – pratarė po kurio laiko.

– Šitas sodas matyti iš antro mūsų namo aukšto. Ar žinojai? – paklausė Senis Homero.

– Taigi, – tarė Homeras. Volio kambarys buvo antrame aukšte. Pro Volio langą Homeras matydavo sodą, iš kurio galėjai matyti vandenyną, tačiau paties vandenyno pro Volio langą nebuvo matyti – nei pro jokį kitą namo langą.

– Pavadinau visą ūkį Vandenyno Vaizdu, nes maniau, kad namas stovės čia, – paaiškino Senis. – Štai čia, – pakartojo. Jis žiūrėjo į putojančią kokakolą, kurią Volis iš lėto pylė ant skruzdėlyno.

– Pelės naikinamos užnuodytomis avižomis ir užnuodytais kukurūzais, – tarė Senis. – Šlykštu. – Volis pakėlė akis; Homeras linktelėjo. – Laukinėms pelėms visa tai tiesiog išbarstoma, bet jei nori išnaikinti pelėnus, reikia rasti landas ir pripilti užnuodytų grūdų tiesiai į urvelius, – šnekėjo Senis.

– Mes žinom, tėte, – švelniai tarė Volis.

– Laukinės pelės ir pievų pelės yra tas pats, – pasakė Senis Homerui, kuriam tai jau buvo paaiškinta.

– Taigi, – tarė Homeras.

– Laukinės pelės apsupa patį medį, o pelėnai graužia šaknis, – išpyškino Senis tai, ką prisiminė iš senų laikų.

Volis liovėsi pylęs ant skruzdėlyno kokakolą. Nei jis, nei Homeras nežinojo, kodėl Senis prisidėjo prie jų per priešpiečių

pertrauką; jie visą rytą šalino atžalas pakrantės sode, o Senis ką tik pasirodė. Atvažiavo senuoju džipu be numerio lentelių; juo buvo galima važinėti tik po sodus.

– Tėte? – paklausė Volis. – Ką tu čia veiki?

Senis įbedė tuščią žvilgsnį į sūnų. Paskui dirstelėjo į Homerą; tikėjosi, kad gal Homeras jam patars, ką atsakyti. Apžvelgė klausytojus – obelis ir tolumoje plytintį vandenyną.

– Norėjau statytis namą čia, *štai čia*, – pasakė Voliui. – Tačiau ta bjaurybė tavo amžinai visiems įsakinėjanti priešgyna motina man neleido – ji man neleido, ta *kalė*! – sušuko. – Moliuskų rinkėjo šlerva, šulinių kasėjo *šliurė*! – rėkė Senis. Jis atsistojo, atrodė visiškai pasimetęs. Volis irgi atsistojo.

– Eime, tėte, – tarė. – Parvešiu tave namo.

Jie važiavo Volio pikapu. Homeras sekė jiems iš paskos senuoju džipu; tai buvo tas pats automobilis, kuriuo jis važinėjo, kai mokėsi vairuoti, – po to, kai Volis jį patikino, kad tam kledarui nieko blogo neatsitiks.

„Alkoholis, – galvojo Homeras Velzas. – Jis bet ką pražudytų."

Seniui reiškėsi ir visi kiti simptomai. Jam buvo penkiasdešimt penkeri, o atrodė, kad septyniasdešimt. Kartais jam užeidavo paranoja, kartais didybės manija, arba jis imdavo pasakoti nebūtus dalykus. Kai kurie nemalonūs jo įpročiai – jis jų turėjo visada, bet palyginti nedaug – dabar pasidarė ypač pastebimi; pavyzdžiui, nosies krapštymas. Jis galėdavo ištisą valandą tyrinėti vieną šnervę; snarglius lipindavo sau prie kelnių arba prie baldų. Vulgarusis Olivijos brolis, Bakis Bynas, tvirtino, kad Senis būtų buvęs puikus šulinių kasėjas. „Tik pažiūrėkit, kaip jis knaisiojasi po savo šnipą, – sakydavo Bakis. – Akimirksniu iškastų man šulinį."

Heiveno klubo gelbėtojas, kurio krūtinė turėjo atlaikyti smūgį „žiogų" pyragu, berods nebuvo visiškai nuramintas. Jam nepatiko, kad Kendė pavakariais sekliajame baseino gale moko Homerą plaukti. Jis skundėsi, jog baseine tokiu metu būna baisi grūstis; plaukimo pamokoms paprastai skiriama

laiko anksti iš ryto, ir jis pats – gelbėtojas – moko plaukti visus norinčius – už tam tikrą mokestį. Jis nesileido įkalbamas žiūrėti į tai atlaidžiau. Kendė jam sakė, kad Homeras visą dieną dirba Vandenyno Vaizdo soduose. Todėl pavakary, kai Volis po darbo žaidžia tenisą, būna tinkamiausias laikas Homerą šiek tiek pamokyti.

– Tinkamiausias *jums*, – paprieštaravo Kendei gelbėtojas; buvo aišku, kad jis ją įsimylėjęs. Pavydėti Voliui Vortingtonui buvo vienas dalykas – jam pavydėjo visi, – o žiūrėti, kaip Kendė Kendal meilinasi tam nelaimėliui iš Sent Klaudo, – visai kas kita. Heiveno klube – kai ten nebūdavo nei Kendės, nei kurio nors iš Vortingtonų – Homerą visi vadindavo ne pamestinuku ir ne našlaičiu, o tiesiog „nelaimėliu iš Sent Klaudo“ – kartais dar „Vortingtonų nelaimėliu“.

Homeras sakė, kad galėtų plaukioti Vortingtonų baseine Vandenyno Vaizdo soduose, bet ir jam, ir Kendei būdavo malonu būti Heiveno klube, kai Volis baigdavo žaisti tenisą; tada jie galėdavo visi kartu važiuoti į paplūdimį, prie Rėjaus Kendalo prieplaukos, bet kur. Be to, jei Kendė būtų mokiusi Homerą Vortingtonų baseine, jiems būtų reikėję nuolat bendrauti su Seniu; pastaruoju metu Olivija vis dažniau stengdavosi neišleisti Senio iš namų, kad jis būtų toliau nuo Heiveno klubo. Ji buvo pastebėjusi, kad lengviausiai jį apramina duodama gerti džino su tonizuojančiu gėrimu ir laikydama jį *baseine* – plūduriuojantį ant pripučiamojo čiužinio. Tačiau tikroji priežastis, dėl kurios (kaip visi jautė) nereikėjo leisti Homerui mokytis plaukti *nešildomame* Vortingtonų baseine, buvo ta, kad šaltas vanduo galėjo pakenkti jo širdžiai.

Olivija nusprendė perimti iš Kendės Homero mokymą; ji žinojo, kad Heiveno klubo gelbėtojas *jai* nepasitenkinimo reikšti nedrįs; ir ji, ir Kendė, ir Volis laikėsi nuomonės, kad maudynės šaltame vandenyje Homerui, ko gero, būtų per sunkus išmėginimas.

– Nenoriu pridaryti jums nepatogumų, – kalbėjo Homeras, suglumęs ir, be abejo, nusiminęs dėl to, kad rankos po jo

pilvu, kai jis irsis pirmyn ir atgal, dabar jau bus Olivijos, o ne Kendės. – Man ne per šalta jūsų baseine, Voli.

– Sunkiau mokytis, kai šalta, – pasakė Kendė.

– Taip, iš tikrųjų, – tarė Olivija.

– Norėčiau paplaukioti vandenyne, kai tik pramoksiu, – pareiškė Homeras. – O ten vanduo juk daug šaltesnis negu jūsų baseine.

„Dievulėliau!“ – susirūpino Olivija. Apie „tam tikrus sunkumus dėl širdies“ ji parašė daktarui Larčui; perskaitęs jos laišką, Larčas pasijuto nusikaltęs ir kone įkliuvęs į spąstus. Jis Olivijai atsakė, kad šaltas vanduo neturėtų sukelti tokio streso, dėl kokio jam būtų neramu; jis manąs, kad Homerui labiausiai reikėtų vengti sukrėtimų, susijusių su galimomis nelaimėmis, – „pavyzdžiui, kai žmogus ima skęsti“.

„Kaip aš meluoju!“ – galvojo Larčas, bet vis tiek išsiuntė laišką poniai Vortington, o Olivija pastebėjo, kad Homeras plaukti mokosi labai sparčiai.

– Tikriausiai jau buvo beveik išmokęs, kai perėmiau jį iš tavęs, – pasakė ji Kendei; bet iš tikrųjų Homeras Olivijos prižiūrimas greičiau mokėsi todėl, kad pačios pamokos nebebuvo tokios malonios.

Su Kende jis gal niekada nebūtų išmokęs plaukti; bent jau būtų pratęsęs mokymosi procesą iki pat vasaros pabaigos.

Jei būtų galėjęs, Homeras Velzas būtų visą tą vasarą pratęsęs iki savo gyvenimo pabaigos. Tiek daug visko, ką matė ir patyrė gyvendamas Vandenyno Vaizdo soduose, darė jį laimingą.

Jis nesigėdijo pasakyti, jog jam patinka, kad Vortingtonų namuose visą grindų plotą dengia kilimai; juk jis atvažiavo iš ten, kur buvo tik plikos medinės sienos ir daug sluoksnių linoleumo, tarp kurių po kojomis slysčiojo pjuvenos. Vargu ar kas būtų tvirtinęs, kad Vortingtonų sienos nukabinėtos meno kūriniais, bet Homeras anksčiau išvis nebuvo matęs ant sienų kabančių paveikslų (tik tą moters su poniu portretą); Homerui patiko net aliejiniais dažais nutapyta neįtikimai miela gėlių lysvėje tupinti katė (Volio vonios kambaryje) – ir gėlėti tapetai

aplink tą paveikslėlį. Ką Homeras galėjo žinoti apie tapetus ar apie meną? Jam visi tapetai atrodė nuostabiai gražūs.

Jis jautė, kad niekada nesiliaus žavėjęsis Volio kambariu. Ką jis galėjo žinoti apie studentų komandų emblemas ir paauksuotus futbolo kamuolius su užrašytais svarbių rungtynių rezultatais? Arba apie teniso prizus, senus klasės albumus ir bilietų šakneles, užkištas už veidrodžio aptaiso (tų bilietų, kuriuos Volis pirko, kai pirmą kartą vedėsi Kendę į kiną)? Ką Homeras galėjo žinoti apie kiną? Volis su Kende nusivežė jį į vieną iš pirmųjų Meino valstijoje įrengtų įvažiuojamųjų kino teatrų. Ar galėjo Homeras anksčiau tai įsivaizduoti? Ir ką jis galėjo žinoti apie žmones, kasdien sueinančius į krūvą ir kartu dirbančius, neabejotinai savo noru? Tie žmonės, su kuriais Homeras Velzas dirbo Vandenyno Vaizdo soduose, jam atrodė tikrai nepaprasti; iš pradžių jie visi jam labai patiko. Labiausiai Rukšna Haidas, nes jis buvo ypač draugiškas ir labai mėgo aiškinti, kaip viskas daroma, – netgi tai, ką Homeras – ar bet kas kitas – galėjo padaryti ir be jo pamokymų. Homerui ypač patikdavo klausytis, kaip Rukšna aiškina, kas ir taip visiems aišku.

Homerui patiko ir Rukšnos Haido žmona, Florensa, ir kitos moterys, kurios vasarą leido rengdamos obuolių prekyvietę ir sidro namus derliaus sezonui. Jam patiko ir Didžioji Dotė Taft, nors matydamas tirtančiais riebalais aptekusius jos žastus jis prisimindavo Meloniją (šiaip apie Meloniją Homeras negalvodavo, net sužinojęs, kad ji pabėgo iš Sent Klaudo). Jam patiko Didžiosios Dotės Taft jaunesnioji sesuo, Debra Petigru, kuri buvo jo amžiaus ir gana graži, nors iš jos putlumo galima buvo suprasti, kad kada nors ji, ko gero, pasidarys tokia pat stora kaip Didžioji Dotė.

Didžiosios Dotės vyras, Everetas Taftas, Homerui parodė, kaip reikia pjauti žolę. Tarpai tarp medžių būdavo nušienaujami dukart per vasarą; paskui šienas sugrėbiamas, džiovinamas, rišamas į ryšulius ir parduodamas pienininkystės ūkiui Kenet Kornerse. Likę nesurišti šieno kuokštai panaudojami

jauniems medeliams mulčiuoti. Vandenyno Vaizdo soduose niekas nenueidavo veltui.

Homerui patiko Aira Titkombas – bitininkas ir Irenos, tos moters su didžiuliu nudegimo randu, vyras: Aira Titkombas Homerui pasakojo apie bites. „Joms reikia, kad būtų bent šešiasdešimt penki laipsniai šilumos*; nepakenčia vėjo, krušos, šalnų, – šnekėjo Aira. – Bitė gyvena maždaug trisdešimt dienų ir dirba daugiau negu kai kurie vyrai per visą savo gyvenimą – nesakysiu kas. Medus iš tikrųjų yra tik degalai bitėms."

Homeras sužinojo, kad bitėms labiau patinka kiaulpienės negu obelų žiedai, todėl kiaulpienes reikia nupjauti, kol bitės dar neatvežtos į sodą. Homeras sužinojo ir kodėl sode turi augti ne vienos veislės obelys: kryžmiškam apdulkinimui – bitės perneša žiedadulkes nuo vienos veislės medžių ant kitos. Jis sužinojo ir tai, kad avilius sode reikia sustatyti naktį; tada bitės miega ir galima uždaryti nedideles dureles su tinkleliu dėžės, kurioje yra spiečius, apačioje; nešant avilius į vietą, bitės pabunda, bet negali išlįsti. Kai avilius nukeli nuo traktoriaus tempiamos platformos ir rikiuoji soduose, jie atrodo lengvi, bet kai po savaitės juos reikia surinkti ir vėl kelti ant platformos, jau būna apsunkę nuo medaus. Kartais avilys būna toks sunkus, kad vienas žmogus jo išvis nepakelia. Jei aviliai per smarkiai kratomi, bitės viduje pradeda dūgzti; net per lentas galima pajusti, kaip jos kruta. Jei pro plyšius būna pratekėję bent kiek medaus, jame gali būti įklimpusi kokia vieniša bitė, tik ji ir gali įgelti.

Kartą, prisispaudęs avilį prie krūtinės ir atsargiai nešdamas jį prie platformos krašto, Homeras pajuto, kaip vibruoja tvirtos jo sienelių lentos; net vėsią naktį avilio sienelės buvo įšilusios; šilumą skleidė sujudęs spiečius. „Kaip kokia infekcija", – staiga dingtelėjo Homerui. Jis prisiminė, koks kietas buvo traukulių tampomos moters, kurią išgelbėjo, pilvas. Mąstė apie tai, kas vyksta gimdoje, nuo ko pilvas įkaista ir

* 65° F= 18,3° C

įsitempia. Kiek pilvų Homeras Velzas buvo čiupinėjęs dar nesulaukęs nė dvidešimties? „Labiau norėčiau auginti obuolius“, – pagalvojo jis.

Sent Klaude to, kas augdavo, ir netgi kas gimdavo, niekam nereikėjo – gimimo vyksmas dažnai būdavo nutraukiamas. O dabar Homeras buvo užsiėmęs visa ko auginimu. Jam patiko gyventi Vandenyno Vaizdo soduose, nes čia viskas buvo panaudojama, viskas reikalinga.

Jam lyg ir patiko net Vernonas Linčas, nors daug kas sakė, kad jis muša žmoną, o Greisė Linč į Homerą žiūrėdavo taip, kad jam darėsi neramu. Iš jos žvilgsnio jis negalėjo suprasti, ar jai kažko reikia, ar ji tiesiog įtari, ar paprasčiausiai smalsi, – Greisė įsmeigdavo į jį tokį žvilgsnį, kokį jauti net nustojęs gręžiotis atgal.

Vernonas Linčas Homerą išmokė purkšti medžius. Vernonui Linčui labai tiko būti atsakingam už pesticidus, už naikinimą.

– Kai tik išsiskleidžia lapai, prasideda visos bėdos, – šnekėjo Vernonas. – Balandžio mėnesį. Tada pradedi purkšti ir nesiliauji iki rugpjūčio pabaigos, kai jau būna laikas pradėti skinti obuolius. Purški kas savaitę arba kas dešimt dienų. Ir nuo šašligės, ir nuo vabzdžių. Turim du purkštuvus, Hardžio ir Byno, į abu telpa po penkis šimtus galonų. Užsidedi respiratorių, kad neprisikvėpuotum to mėšlo, bet iš respiratoriaus nebus jokios naudos, jeigu jis nebus prigludęs. – Tai sakydamas Vernonas Linčas suveržė respiratoriaus dirželį Homerui ant galvos: Homeras jautė, kaip tvinksi jo smilkiniai. – Jei nuolat neplausi medžiaginio filtro, gali uždusti, – tarė Vernonas ir delnu uždengė Homerui nosį ir burną; Homeras pritrūko oro. – Ir užsidenk plaukus, jei nenori nuplikti. – Vernonas tebelaikė tvirtai prispaudęs delną prie Homero nosies ir burnos. – Ir būk su apsauginiais akiniais, jei nenori apakti, – pridūrė. Homeras pagalvojo, kad gal reikėtų priešintis, bet nusprendė pataupyti jėgas; jau manė, kad tuoj nualps. Kažin, ar plaučiai iš tikrųjų gali sprogti, ar tai tik vaizdingas posakis? – Jei turi, kaip sako-

ma, kokią atvirą žaizdą, jei esi, pavyzdžiui, ką nors įsipjovęs, ir to mėšlo patenka į vidų, gali pasidaryti nevaisingas, – šnekėjo Vernonas Linčas. – Tai reiškia, kad tau nebestovės. – Homeras patapšnojo sau per petį ir pamojavo Vernonui, tarsi to, ką norėjo pasakyti, nebūtų galėjęs išreikšti įprastu būdu. Negaliu kvėpuoti! Ei! Negaliu kvėpuoti! Ar girdite?!

Kai Homerui pradėjo tirtėti keliai, Vernonas nuplėšė respiratorių jam nuo veido – užkibusiu dirželiu timptelėdamas į viršų ausis ir suveldamas plaukus.

– Supratai? – paklausė Vernonas.

– Taip! – iš visų plaučių sušuko Homeras.

Jam patiko net Herbas Fauleris. Nepraėjus nė dviem minutėms nuo tos akimirkos, kai jis pirmą kartą pamatė Herbą, ore švystelėjo prezervatyvas ir pataikė jam tiesiai į kaktą. Rukšna Haidas buvo spėjęs pasakyti tik: „Labas, Herbai, čia Homeras Velzas – Volio draugas iš Sent Klaudo“. Ir Herbas nieko nelaukdamas metė Homerui gumytę.

– Nebūtų tiek daug našlaičių, jei daugiau žmonių ant savo strypų mautųsi šituos, – pasakė Herbas.

Homeras Velzas dar nebuvo matęs prezervatyvo spalvotame pakelyje. Tie, kurių ligoninėje turėjo daktaras Larčas ir kuriuos saujomis dalijo daugybei moterų, buvo įpakuoti į kažkokį paprastą, permatomą, lyg ir vaškuotą popierių; be jokių puošnių fabriko ženklų. Daktaras Larčas nuolat skųsdavosi, jog nesuvokia, kur tos gumytės dingsta, bet Homeras žinojo, kad jų neretai pasiimdavo Melonija. Ne kas kitas, o Melonija, be abejo, ir išmokė Homerą naudotis prezervatyvais.

Herbo Faulerio draugė, Luizė Tobi, tikriausiai buvo kaip reikiant įgudusi mauti Herbui prezervatyvus. Masturbuodamasis Homeras galvodavo apie Pupulę Luizę – įsivaizduodavo, kaip mikliai ji vynioja gumytę, kaip greitai juda jos pirštai, prisimindavo ją laikančią teptuką, sukandusią dantis, tepančią dažais, storu sluoksniu, obuolių prekyvietės lentynas, aitriai cigaretėmis padvelkiančiu pūstelėjimu nupučiančią nuo kaktos plaukų sruogą.

Homeras neleisdavo sau masturbuotis, kai galvodavo apie Kendę. Jis gulėdavo Volio kambaryje neduodamas valios rankoms, klausydamasis gilaus šalia jo ramiai miegančio Volio kvėpavimo. Netgi kai Homeras įsivaizduodavo, kad miega su Kende, tose jo fantazijose jie niekada intymiai vienas kito neliesdavo – tik tvirtai laikydavo vienas kitą tyros meilės glėbyje. („Be jokių lytiškumų", kaip sakydavo Melonija.)

Kendė rūkė, tačiau taip įmantriai ir manieringai, kad neretai įsimesdavo cigaretę sau į sterblę ir pašokdavo kaip įgelta, braukdama šalin kibirkštis, visada juokdamasi.

– Oi, kokia negrabaila! – sušukdavo. „Tik tada, kai rūkai", – galvodavo Homeras Velzas.

Luizė Tobi cigaretę ryte surydavo, kaip vilkas; įtraukdavo didžiulį dūmų debesį ir beveik nieko neišpūsdavo; Homeras galvodavo, kur tie dūmai dingsta. Vyresnės obuolių prekyvietėje dirbančios moterys rūkydavo nuolat (visos, išskyrus Greisę Linč, kuri, matyt, buvo nusprendusi apskritai nepraverti burnos – dėl jokios priežasties), bet ir Florensa, ir Irena, ir Didžioji Dotė Taft tai darė jau labai seniai ir be ceremonijų. Tik Debra Petigru, jaunesnioji Dotės sesuo, užsirūkydavo retai ir atrodė neįgudusi – kaip ir Kendė. Pupulė Luizė dūmą traukdavo paskubomis, įnirtingai – taip pat, kaip, Homero įsivaizdavimu, Herbas Fauleris naudojosi gumytėmis.

Visame Harts Roke bei Harts Heivene – nuo sūraus vandenyno ir kliuksinčio omarų aptvaro iki saugaus chloruoto Heiveno klubo baseino, nuo obuolių prekyvietės, kur buvo rengiamasi derliaus sezonui, iki laukų, kuriuose dirbo, – Homeras nematė nė menkiausios smulkmenos, kuri jam būtų skaudžiai priminusi Sent Klaudą, – visiškai nieko iki tos pirmos lietingos dienos, kai su nedidele valytojų bei dažytojų grupele buvo pasiųstas į sidro namus.

Iš išorės tas pastatas neatrodė kuo nors ypatingas. Homeras dažnai – įvairiomis ūkio transporto priemonėmis – dardėdavo pro tą ilgą, siaurą vienaaukštį stačiu kampu sulenktos rankos formos namą nuožulniu vienašlaičiu stogu; to pastato alkūnėje,

už dvigubų durų, buvo sidro spaudykla (obuolių smulkintuvas, siurblys, smulkintuvo bei siurblio varikliai ir tūkstančio galonų talpos rezervuaras).

Viename pastato fligelyje, sidro šaldykloje, stovėjo daugybė šaldymo įrenginių. Kitame fligelyje buvo nedidelė virtuvėlė, o už jos dvi ilgos eilės geležinių lovų – tokių, kokios būna ligoninėse. Ant kiekvienos iš daugiau negu dvidešimties lovų buvo padėta antklodė, pagalvė ir tvarkingai suvyniotas čiužinys. Kai kurios lovos, po vieną arba po kelias, nuo kitų buvo atitvertos ant įtemptos vielos kabančiomis antklodėmis; Homerui Velzui tie savotiški pusiau atskiri kambarėliai pasirodė panašūs į ligoninės palatas. Tarp lovų buvo sukaltos paprastos, bet tvirtos sieninės drabužių spintos su nedažytomis klijuotos faneros lentynomis, ant kurių vienur kitur, kur buvo kištukiniai lizdai, stovėjo stalinės lempos išlenktais kaip žąsų kaklais. Visi baldai atrodė aptriušę, bet tvarkingi, tarsi suvežti iš ligoninių ir kontorų, kur daug metų buvo be perstojo, tačiau apdairiai naudojami.

Šis sidro namų fligelis buvo įrengtas praktiškai ir taupiai, kaip kareivinės, bet iš daugelio smulkmenų galėjai suprasti, jog tai ne kokios nors įstaigos pastatas. Ant langų, pavyzdžiui, kabojo užuolaidos; Homeras matė, kad jos, nors jau išblukusios, yra kaip tik tokios, kokios tiktų Vortingtonų valgomojo langams, – iš ten jos ir buvo atneštos. Kažkur jau matyti Homerui pasirodė ir keli pernelyg idiliški gėlėti peizažai bei gyvūnų atvaizdai, kabantys ant tinko plokštėmis apkaltų sienų – tokiose netinkamose vietose (vienur per aukštai, kitur per žemai), kad Homeras neabejojo, jog jie ten pakabinti tam, kad uždengtų skyles. Gal pramuštas kojomis, gal kumščiais, o gal ir galva; Homeras Velzas tarėsi jaučiąs iš to kambario sklindantį savotišką bendro miegamojo pyktį bei nerimą, kokį jautė beveik dvidešimt metų gyvendamas Sent Klaudo prieglaudos berniukų skyriuje.

– Kas čia per pastatas? – paklausė jis Rukšnos Haido; skardinį stogą jiems virš galvų pliekė lietus.

– Sidro namai, – atsakė Rukšna.

– Bet kas čia *miega* – kas apsistoja? Ar kas nors čia *gyvena*? – klausinėjo Homeras. Visur buvo stebėtinai švaru, tačiau aiškiai matyti, kad pastatas tikrai naudojamas; Homeras prisiminė apleistus darbininkų miegamuosius Sent Klaude, kur miškininkai ir lentpjoviai sapnuose nutoldavo nuo vargano savo gyvenimo.

– Čia miegamasis samdomai brigadai, skynėjams, – pasakė Rukšna Haidas. – Kai nuimamas derlius, čia gyvena skynėjai – keliaujantys darbininkai.

– Juodukai, – tarė Didžioji Dotė Taft, nutėkšdama ant grindų mazgotes ir padėdama kibirus. – Kasmet jiems čia viską sutvarkom. Išplaunam ir perdažom.

– Man reikia vaškuoti spaustuvo lentas, – pareiškė Rukšna Haidas, šitaip išsisukdamas nuo, jo manymu, moteriško darbo – nors Homeras su Voliu tokius darbus lietingomis vasaros dienomis dirbdavo dažnai.

– Negrai? – paklausė Homeras Velzas. – Tie skynėjai – negrai?

– Juodi kaip naktis, kai kurie, – tarė Florensa Haid. – Neblogi žmonės.

– Malonūs! – šūktelėjo Rukšna Haidas.

– Vieni malonūs, kiti nelabai, – pasakė Didžioji Dotė Taft.

– Kaip ir kiti mano pažįstami, – tarė Irena Titkomb, kikendama ir slėpdama savo randą.

– Malonūs todėl, kad ponia Vortington maloniai su jais elgiasi! – sušuko Rukšna Haidas iš čia pat esančios sidro spaudyklos, perrėkdamas lietaus teškėjimą.

Visas pastatas atsidavė actu – pasenusiu ir prarūgusiu sidru. Tas kvapas buvo stiprus, bet švarus, nedusinantis.

Debra Petigru, palinkusi prie bendro jųdviejų kibiro, šyptelėjo Homerui; jis irgi atsargiai jai nusišypsojo, galvodamas, kur tokią dieną, per lietų, dirba Volis, ir įsivaizduodamas, ką daro Rėjus Kendalas. Rėjus tikriausiai arba išplaukė į banguotą jūrą,

užsidėjęs savo blizgančią ziuidvestę, arba pastate, vadinamame Antruoju, tvarko „International Harvester“ elektros sistemą.

Greisė Linč šveitė linoleumu apkaltas sidro namų virtuvės spinteles; Homeras stebėjosi, kad nematė jos ten anksčiau, kad išvis nežinojo, jog ir ji yra jų grupelėje. Luizė Tobi, sučiulpusi cigaretę iki pat filtro ir išmetusi nuorūką pro skynėjų miegamojo duris, pasakė, kad „pagedo“ jos plaušinės šluotos gręžtuvas.

– Gal užsikimšo, ar ką, – piktai burbtelėjo Pupulė Luizė.

– Luizei pagedo gręžtuvas, – nusišaipė Didžioji Dotė Taft.

– Vargšė Luizė – užkimšai savo gręžtuvą, a? – juokdamasi tarė Florensa Haid; tai išgirdusi Didžioji Dotė Taft įsikvatojo.

– Ai, užsičiaupkit! – pasakė Luizė ir paspyrė savo šluotos gręžtuvą.

– Kas ten dedasi? – riktelėjo Rukšna Haidas.

– Luizės *gręžtuvas* neatlaikė krūvio! – paaiškino jam Didžioji Dotė Taft. Homeras žvilgtelėjo į supykusią Luizę, paskui į Debrą Petigru; ši paraudo.

– Ar ne per dažnai naudojiesi vargšu savo gręžtuvu, Luize? – paklausė Irena Titkomb.

– Tikriausiai per daug šluotų kiši į savo gręžtuvą, mieloji, – tarė Florensa Haid.

– Jūs ten, būkit mandagesnės! – sušuko Rukšna Haidas.

– Gal ir *vieną* šluotą, bet per dažnai, be abejonės, – pasakė Didžioji Dotė Taft. Net pačiai Luizei tai pasirodė juokinga. Kai ji pažvelgė į Homerą Velzą, šis nukreipė žvilgsnį į šalį; į jį žiūrėjo Debra Petigru, todėl jis nusuko akis ir nuo jos.

Per priešpiečių pertrauką pro šalį važiavęs Herbas Fauleris užėjo į sidro namus ir tarė:

– Fui! Juodžių kvapas čia tebetvyro net po metų.

– Gal tik acto, – paprieštaravo Rukšna Haidas.

– Nori pasakyti, kad neužuodi juodžių? – paklausė jo Herbas Fauleris. – Tu užuodi? – kreipėsi į Luizę. Ta gūžtelėjo

pečiais. – O tu? – paklausė Herbas Homero. – Tu užuodi jų kvapą?

– Užuodžiu tik actą, pernykščius obuolius, pasenusį sidrą, – tarė Homeras.

Šįkart jis laiku pamatė atlekiančią gumytę ir spėjo ją pačiupti.

– Žinai, ką juodžiai daro su šitais daikčiukais? – paklausė Herbas. Jis metė kitą gumytę Luizei Tobi, kuri pagavo ją be menkiausių pastangų – tikriausiai nuolat būdavo apmėtoma prezervatyvais. – Parodyk jam, ką daro juodžiai, Luize, – tarė Herbas. Kitoms moterims tai jau buvo įkyrėję; ką daro juodžiai, Herbas joms rodė nuo neatmenamų laikų; Debra Petigru susinervinusi žvilgtelėjo į Homerą Velzą ir stengėsi nežiūrėti į Luizę; pati Luizė atrodė tuo pat metu ir suirzusi, ir apimta nuobodulio. Ji praplėšė pakelį, išėmė prezervatyvą ir įkišo į jį smilių – aštrus jos nagas kyšojo prezervatyvo gale, prie į spenelį panašaus pailgo antgalėlio.

– Vienais metais juodžiams pasakiau, kad jie kištų savo galus į gumytes, jei nenori užsikrėsti kokiomis ligomis ar prisidaryti dar daugiau vaikų, – pasakojo Herbas. Jis sugriebė į prezervatyvą įmautą Luizės pirštą ir pakėlė aukštyn, kad visi matytų. – O kitais metais visi juodžiai man šnekėjo, kad gumytės niekam tikusios. Jie sakė, kad kiša į jas pirštus, kaip aš rodžiau, bet *vis tiek* užsikrečia visokiausiomis ligomis ir prisidaro vaikų kaskart, kai tik nukrypsta į šalį!

Niekas nesijuokė; niekas tuo netikėjo; tai buvo visiems, išskyrus Homerą Velzą, jau seniai pakyrėjęs juokelis; o Homerui mintis, kad žmonės prisidaro vaikų kaskart, kai tik nukrypsta į šalį, nepasirodė labai juokinga.

Kai Herbas Fauleris pasisiūlė visus nuvežti į užkandinę prie Drinkvoterio kelio pavalgyti karštų priešpiečių, Homeras pasakė, kad nevažiuos; ponia Vortington įdėdavo ką nors priešpiečiams ir jam, ir Voliui, kiekvieną rytą, ir Homeras jautėsi turįs valgyti tai, ką atsinešė, – jam tai visada patikdavo. Be to, jis žinojo, kad darbininkai per priešpiečių pertrauką neturėtų

išvažiuoti iš sodų, juo labiau Vandenyno Vaizdo automobiliais, o Herbas Fauleris buvo atvažiavęs žaliuoju furgonu, kuriuo dažniausiai važinėdavo Olivija. Tai nebuvo *griežta* taisyklė, bet Homeras suprato, kad jei sidro namuose būtų dirbęs ir Volis, Herbas niekam nebūtų siūlęs kur nors važiuoti.

Homeras priešpiečius valgė, kaip ir derėjo, sidro namų virtuvėje; žvilgčiodamas į ilgą kambarį su dviem siaurų geležinių lovų eilėmis, jis galvojo, kad suvynioti čiužiniai ir antklodės labai panašūs į lovose miegančius žmones – tik pernelyg ramiai guli, kad patikėtum, jog tai tikrai žmonės. „Atrodo kaip atpažinimui suguldyti lavonai", – galvojo Homeras Velzas.

Nors lijo lietus, jis išėjo į lauką apžiūrėti beviltiškai sugedusių automobilių ir išmestų traktorių bei jų priekabų dalių, riogsančių palei žvyruotą keliuką priešais sidro namus. Užpakaliniame kieme, išmindžiotame pageltusių piktžolių plotelyje, būdavo suverčiama trintų obuolių masė – išspaudos. Rukšna Haidas Homerui buvo sakęs, kad vienas kiaulininkyste užsiimantis ūkininkas iš Voldoboro atvažiuoja tikrai netrumpą kelią jų pasiimti; kiaulėms labai patinka obuolių išspaudos.

Kai kurie sugedę automobiliai buvo su Pietų Karolinos numeriais. Homeras Velzas niekada nebuvo matęs Jungtinių Valstijų žemėlapio, tik gaublį, bet gana primityvų – valstijos jame nebuvo pažymėtos. Jis žinojo, kad Pietų Karolina toli, pietuose; Rukšna Haidas pasakojo, kad negrai atvažiuoja iš ten sunkvežimiais arba nuosavais lengvaisiais automobiliais, tačiau kai kurie iš tų automobilių būna tokie seni ir sudaužyti, kad čia ir nusibaigia; Rukšna negalėjo pasakyti, kaip visi tie negrai grįžta į Pietų Karoliną.

– Man rodos, Floridoje jie skina greipfrutus, – pasakojo Rukšna, – dar kažkur persikus, kai būna jų sezonas, o čia – obuolius. Jie vis važinėja ir nieko daugiau nedaro, tik viską skina.

Homeras pažvelgė į kirą, stebintį jį nuo sidro namų stogo; kiras buvo toks susigūžęs, kad Homeras jį pamatęs staiga prisiminė, jog lyja, ir grįžo į vidų.

Jis išsivyniojo vieną čiužinį ir išsitiesė ant lovos, ir pagalvę, ir antklodę pasikišęs po galva. Netikėtai pajuto norą ir pagalvę, ir antklodę gerai apuostyti, bet neužuodė nieko daugiau, tik acto ir dar kažkokių senienų kvapą. Žmonių buvimo pėdsakus aiškiau jautė pagalvę bei antklodę čiupinėdamas negu uostydamas, bet kuo giliau kišo nosį, tuo žmogiškesnis darėsi ir jų kvapas. Homeras prisiminė, koks įsitempęs buvo Luizės Tobi veidas, kaip ji ištiesė į prezervatyvą įkištą pirštą ir atrodė, kad jos nagas tuoj išlįs kiaurai per ploną gumytę. Jis prisiminė ir Sent Klaude, lentpjovių name, gulėjusį čiužinį, ant kurio Melonija pirmą kartą privertė jį pasijusti taip, kaip jis jautėsi dabar. Homeras išsitraukė iš darbinių džinsų savo daikčiuką ir greitai pasimasturbavo, garsiai girgždindamas senos geležinės lovos spyruokles. Kai baigė, kažkas galvoje jam tarytum nušvito. Atsisėdęs pamatė kitą žmogų, leidusį sau pailsėti sidro namuose. Nors ji buvo visa susitraukusi, – kaip tas kiras lietuje, arba embrionas, arba pilvo spazmų kamuojama moteris, – Homeras tuoj pat atpažino Greisę Linč.

Net jeigu ji nežiūrėjo, net jeigu nė karto nebuvo atsisukusi, vis tiek turėjo suprasti, kodėl taip ritmingai girgžda senos lovos spyruoklės; Homeras pagalvojo, kad ji, ko gero, netgi užuodė su jokiu kitu kvapu nesupainiojamą jo saujoje laikomos spermos kvapą. Jis tyliai išėjo į lauką ir atkišo ranką į priekį, kad lietus ją nuplautų. Kiras, vis dar susigūžęs ant sidro namų stogo, akimirksniu atkreipė į tai dėmesį – prie šio namo jam dažnai pavykdavo rasti maisto atliekų. Grįžęs į vidų, Homeras pamatė, kad Greisė Linč, jau susukusi savo čiužinį kaip buvo, stovi prie lango, įkniaubusi veidą į užuolaidą. Kad pamatytum Greisę Linč, reikėjo žiūrėti atidžiai; Homeras nebūtų jos pastebėjęs, jei nebūtų žinojęs, kad ji tikrai yra tame kambaryje.

– Aš ten buvau, – tyliai tarė Greisė Linč, nežiūrėdama į Homerą. – Ten, iš kur tu atvažiavai, – paaiškino. – Aš ten buvau – nesuprantu, kaip tu ten galėdavai užmigti.

Pro langą sklindančioje pilkšvoje, negyvoje lietingos dienos šviesoje jos liesumas tiesiog rėžė akį, atsikišę kaulai atrodė aštrūs kaip peiliai; ji apsivyniojo siaurus pečius išblukusia užuolaida – tarsi kokia skara. Į Homerą nežiūrėjo, ir baikšti, netvirta jos stovėsena tikrai nebuvo gundoma, tačiau Homeras pajuto, kad jį kažkas traukte traukia prie jos, – juk visi neretai, ypač kai būna rūškanas oras, imame ieškoti to, kas mums įprasta. Sent Klaude vaikai buvo įpratę nuolat matyti nelaimingas moteris, o pažvelgęs į Greisę Linč, iškart galėjai suprasti, kad ji nusiteikusi būti visų skriaudžiama auka. Homeras jautė tokį prieštaringą jos įkarštį, kad norom nenorom turėjo prieiti artyn ir paimti ją už suglebusių, drėgnų rankų.

– Keista, – sušnibždėjo ji, vis dar nežiūrėdama į Homerą. – Ten buvo taip baisu, bet jaučiausi saugi. – Ji padėjo galvą Homerui ant krūtinės ir, vikstelėjusi kaulėtais klubais, įbruko smailų savo kelį jam tarp kojų. – Ne taip kaip čia, – sušnibždėjo. – Čia pavojinga. – Plonytė jos ranka šmurkštelėjo jam į kelnes, vikri kaip driežas.

Homerą išgelbėjo triukšmingai atvažiavęs žaliasis furgonas su karštų priešpiečių panorusiais pabėgėliais. Kaip išgąsdinta katė, Greisė paklaikusi atšoko į šalį. Kai visi suėjo pro duris, ji jau gremžė nešvarumus iš linoleumo siūlės ant virtuvės spintelės – vieliniu šepečiu, kurio Homeras nebuvo pastebėjęs užpakalinėje jos džinsų kišenėje. Tas šepetys buvo paslėptas, kaip ir didesnė dalis Greisės Linč asmenybės. Bet iš neramaus jos žvilgsnio po darbo – kai jis jau važiavo atgal į obuolių prekyvietę, įsitaisęs ant maloniai liulančių Didžiosios Dotės Taft kelių, – Homeras Velzas suprato, kad visa tai, kas, pasak Greisės Linč, buvo „pavojinga“, niekur nuo jos nenutolo ir kad jis gali keliauti, kur tik nori, kuo toliausiai, vis tiek visur su juo bus ir Sent Klaudo aukos.

Vėlų tos dienos, kai jį užpuolė Greisė Linč, vakarą Homeras pirmą kartą važiavo į pasimatymą su Debra Petigru; be to, tai buvo pirmas kartas, kai jis su Kende ir Voliu lankėsi įvažiuojamajame kino teatre. Jie visi važiavo Senio „Kadilaku". Homeras su Debra Petigru sėdėjo ant dėmėtos užpakalinės sėdynės, ant kurios vos prieš porą mėnesių vargšas Kerlis Dėjus buvo visiškai praradęs savitvardą; Homeras nė neįtarė, jog įvažiuojamieji kino teatrai tam ir reikalingi, kad žmonės, įsitaisę automobiliuose, ant užpakalinių sėdynių, galiausiai prarastų savitvardą.

– Homeras dar niekada nebuvo tokiame kino teatre, – pasakė Volis Debrai Petigru, kai jie užsuko jos paimti.

Didelė Petigru šeima laikė šunis – daug šunų; dauguma jų buvo pririšti, kai kurie prie kelių atseit nebepataisomai sugedusių automobilių bamperių, – tie automobiliai taip seniai riogsojo priešakinėje pievelėje, kad ir jų ašių atramos, ir varantieji velenai jau buvo apaugę žole. Kai Homeras pamažu artinosi prie Debros namo durų, atsargiai apeidamas jam įkąsti besitaikančius šunis, šie puldinėjo pirmyn ir atgal, vis atsiremdami į automobilius, bet neįstengdami jų pajudinti iš vietos.

Petigru šeima buvo didelė ne tik narių skaičiumi, bet ir mase; patrauklus Debros putlumas atrodė tarytum švelni užuomina, iš kurios galėjai suprasti, kad kiti jos šeimos nariai, ko gero, jau neapglėbiami. Prie durų Homerą sutiko masyvi Debros motina – buvo aišku, jog būtent jos genai kalti dėl to, kad Debros sesuo, Didžioji Dotė Taft, ir kiti vaikai taip išstorėjo.

– De-BRA! – surėkė Debros motina. – Čia tavo KAVALIERIUS! Sveikas, meiluti, – tarė Homerui. – Girdėjau, koks tu mielas ir kaip gražiai išauklėtas. Atleisk, kad mes čia taip apsijaukę. – Šalia pasirodžiusi Debra, visa išraudusi, stūmė Homerą į lauką taip pat atkakliai, kaip jos motina mėgino įvilioti vidun. Viduje Homeras spėjo pamatyti keletą tiesiog milžiniškų žmonių – kai kurių veidai atrodė baisiai išpurtę,

tarsi jie būtų pusę savo gyvenimo praleidę po vandeniu arba ką tik žiauriai sumušti; visi plačiai šypsojosi ir buvo nusiteikę draugiškai – ne taip, kaip Homerui už nugaros pasiutusiai lojantys įniršio apimti šunys.

– Jau turim važiuoti, mam, – inkštė Debra, stumdama Homerą pro duris. – Kitaip nespėsim.

– Ir ko gi jūs nespėsit? – pasigirdo balsas iš namo, kuris net sudrebėjo nuo garsaus žvygavimo; paskui kažkas užsikosėjo, kažkas ėmė sunkiai dūsauti ir vėl viską užgožė toks smarkus šunų lojimas, kad Homeras pamanė, jog vien dėl to triukšmo juodu su Debra niekada nepasieks „Kadilako".

– Nutilkit! – riktelėjo Debra šunims. Šunys patylėjo, bet tik akimirką.

Sakydamas: „Homeras dar niekada nebuvo tokiame kino teatre", Volis turėjo šaukti visa gerkle, kad perrėktų šunis.

– Apskritai niekada nebuvau jokiame kino teatre, – prisipažino Homeras.

– Dievulėliau! – tarė Debra Petigru. Ji maloniai kvepėjo, buvo daug tvarkingesnė ir švaresnė, negu atrodydavo apsirengusi darbo drabužiais, kai Homeras ją matydavo obuolių prekyvietėje; nors, tiesą sakant, Debra ir eidama į darbą rengdavosi gana dailiai ir tvarkingai. Jos putlumas nekrito į akis, be to, ji visada buvo geraširdė, o dabar, kai jie važiavo į Keip Kenetą, pasirodė esanti išties labai miela ir netgi nebe tokia drovi. Debra buvo *smagi* mergina, kaip sakoma Meine, – graži, nesusikausčiusi, linksma, darbšti ir ne itin protinga. Ateityje ji, geriausiu atveju, turėjo ištekėti už kokio nors malonaus nedaug už ją vyresnio ir protingesnio žmogaus.

Vasarą Petigru šeima gyvendavo viename iš naujų namų vasarotojų apgultoje purvinoje Drinkvoterio ežero pakrantėje; ten įsikėlę jie sugebėjo bemaž akimirksniu viską taip apšniaukšti, kad jų namas dabar atrodė jau labai seniai gyvenamas – ir netgi sparčiai triūštantis. Sugedę automobiliai pievelėje išdygo kone per vieną naktį, o šunys, čia atvežti iš namų Kenet Kornerse, kur Petigru šeima žiemodavo, tikrai

nebuvo praradę ryžto aršiai ginti savo teritoriją. Kaip ir kiti vasarnamiai prie Drinkvoterio ežero, Petigru šeimos namas turėjo pavadinimą – galėjai pamanyti, jog visi tie namai lyg našlaičiai, kuriems kažko trūksta, kai ką reikia išgalvoti. Petigru šeimos vasarnamio pavadinimas buvo „Mes Visi!“

– Labiausiai man juoką kelia tas šauktukas, – pasakė Volis Homerui, kai jie sustojo prie automobilių ir šunų aikštelės. – Tarsi tie Petigru didžiuotųsi, kad jų ten tiek daug. – Bet kai kartu jau važiavo ir Debra, Volis su ja elgėsi labai pagarbiai.

Toks visuomenės manieringumas Homerą Velzą tiesiog stulbino. Žmonės, netgi labai malonūs, – nes Volis tikrai buvo malonus, – garsiai peikia kitus žmones, su kuriais paskui elgiasi kuo mandagiausiai. Sent Klaude kritiškas požiūris būdavo išreiškiamas atviriau – ir jį būdavo sunkiau, jeigu išvis įmanoma, nuslėpti.

Keip Keneto įvažiuojamasis kino teatras Meino valstijoje buvo beveik tokia pat naujovė kaip ir šildomas Heiveno klubo baseinas, tik toli gražu ne tokia praktiška. Įvažiuojamieji kino teatrai Meine negalėjo būti labai populiarūs; naktimis vandenyno pakrantę apgaubiantis tirštas rūkas daugelį linksmų komedijų paversdavo iškrypėliškais siaubo filmais. Vėlesniais metais žmonės, apgraibomis nuėję į tualetus ar prie baro nusipirkti užkandžių, po kurio laiko, kai norėdavo sugrįžti, rūke neberasdavo savo automobilių.

Dar viena problema buvo uodai. Tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt kažkelintaisiais metais, kai Homeras Velzas pirmą kartą lankėsi įvažiuojamajame kino teatre, uodų zyzimas Keip Keneto nakties ore buvo daug geriau girdimas negu filmo garso takelis. Voliui palyginti neblogai sekėsi kovoti su uodais, kad jie neužimtų automobilio, nes jis visada atsiveždavo rankinį purkštuvėlį ir juo vis papurkšdavo aerozolio ant „Kadilako“ – ir į orą aplink savo bei greta stovinčius kitus automobilius. Purkštuvėlis būdavo pripiltas insekticido, kuriuo purškiamos obelys. Taigi oras „Kadilako“ salone ir aplinkui šlykščiai dvokdavo ir būdavo nuodingas, tačiau be uodų.

Dėl purkštuvėlio šnypštimo ir insekticido smarvės arčiausiai „Kadilako“ stovinčiuose automobiliuose įsitaisę kino žiūrovai neretai imdavo reikšti nepasitenkinimą, bet netrukus, kaip reikiant sukandžioti, liaudavosi murmėję; kai kurie mandagiai paprašydavo, kad Volis jiems paskolintų tą prietaisą, ketindami prisipurkšti nuodų ir į savo automobilius.

Tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt kažkelintaisiais metais Keip Keneto įvažiuojamajame kino teatre nebuvo nei užkandžių baro, nei tualetų. Vyrai ir berniukai paeiliui šlapindavosi prie drėgnos ir šaltos cementinės sienos atviro kino teatro daubos gale; ant tos sienos, kaip ant kokios laktos, visada tupėdavo bent keli nekaip išauklėti vaikigaliai (gyvenantys netoliese, Keip Kenete, dar per jauni arba nepakankamai turtingi, kad turėtų automobilius) – jie ten įsitaisę žiūrėdavo filmus, nors iš taip toli tikrai negalėjo nieko girdėti. Kartais, kai filmas būdavo neįdomus, jie iš viršaus šlapindavosi tiesiai ant galvų vargšams vyriškiams, besišlapinantiems apačioje.

Moterims ir mergaitėms įvažiuojamajame kino teatre išvis nebuvo kur šlapintis, jos turėdavo pakentėti, todėl elgdavosi daug geriau negu vyrai ir berniukai – moterys, pavyzdžiui, mažiau gerdavo, nors šiaip jau niekas negalėjo sužiūrėti, ką jos išdarinėja automobiliuose.

Visa tai – ką matė ir išgyveno – Homerui Velzui atrodė nuostabu. Jis visada ypač greitai pastebėdavo viską, ką žmonės daro, kad patirtų malonumą, – ką jie (be jokios abejonės) *nori* daryti. Juk Homeras buvo užaugęs ten, kur galimybė rinktis, kas labiau patinka, nebuvo tokia akivaizdi, kur retai kas ką darydavo vien todėl, kad tai malonu. Dabar jis stebėjosi matydamas, kad žmonės savo noru kenčia įvažiuojamojo kino teatro nepatogumus, tačiau manėsi tik pats esąs kaltas dėl to, kad nesupranta, kodėl tai turėtų būti malonu.

Vis dėlto labiausiai jį nustebino pats filmas. Kurį laiką nekantraujantys žiūrovai garsiai pypino, signalizavo priekiniais automobilių žibintais ir visaip kitaip, jau ne taip žaviai, reiškė nepasitenkinimą, – Homeras aiškiai girdėjo, kaip kažkas nu-

sivėmė ant automobilio sparno, – o paskui danguje atsirado milžiniškas paveikslas. „Juk čia kažkieno snukis!“ – pagalvojo Homeras Velzas. Kino kamera pajudėjo atgal; tikriau sakant, buvo staiga trukteltėta tolyn. „Kažkieno galva – kažkokio arklio!“ – galvojo Homeras. Iš tikrųjų ten buvo kupranugaris, bet Homeras Velzas dar niekada nebuvo matęs kupranugario, nei gyvo, nei nupiešto; jis pamanė, jog tai siaubingai išsigimęs arklys – mutantas! Kažkoks šiurpus neišsivystęs arklio embrionas! Kamera iš lėto pavažiavo dar toliau. Ant kupranugario, šalia juokingai atrodančios kupros, sėdėjo juodaodis žmogus, beveik visas apsivyniojęs baltu audeklu. „Tvarsčiai!“ – pagalvojo Homeras Velzas. Nuožmus juodas kažkokios klajoklių genties arabas mojavo baisingu lenktu kardu; pliekdamas gremėzdišką kupranugarį kardo plokštuma, jis privertė vargšą gyvulį paknopstomis bėgti tolyn per begalines smėlio kopas – tokias dideles, kad netrukus iš to keisto gyvulio su raiteliu liko tik taškelis neapmatomame horizonte. Staiga... *muzika*! Homeras net pašoko. *Žodžiai*! Titrai, aktorių vardai, nematomos rankos rašomi ant smėlio.

– Kas ten buvo? – paklausė Homeras Volio. Turėjo omenyje tą gyvulį, raitelį, dykumą, kūrėjų sąrašą – viską!

– Kažkoks trenktas beduinas, manau, – tarė Volis.

„Beduinas?“ – galvojo Homeras Velzas.

– Tai toks arklys? – paklausė.

– *Koks* arklys? – nesuprato Debra Petigru.

– Na, tas gyvūnas, – tarė Homeras, jau suvokdamas, kad bus apsirikęs.

Ant priekinės sėdynės sėdinti Kendė atsisuko ir pažvelgė į Homerą taip švelniai, kad tam net suspaudė širdį.

– Ten buvo kupranugaris, Homerai, – pasakė Kendė.

– Niekada nematei kupranugario! – sušuko Volis.

– Ir kurgi jis galėjo matyti kupranugarį? – piktai atšovė jam Kendė.

– Aš tik nustebau, – lyg teisindamasis tarė Volis.

– Negro irgi dar nesu matęs, – prisipažino Homeras. – Ten buvo negras, ar ne? Ant to kupranugario.

– Taigi, negras beduinas, tikriausiai, – pasakė Volis.

– Dievulėliau! – tarė Debra Petigru. Ji žiūrėjo į Homerą jau kiek išsigandusi, lyg įtardama, kad jis tuo pat metu egzistuoja kažkurioje kitoje planetoje, kaip kitokia gyvybės forma.

Titrai baigėsi. Juodaodis vyriškis ant kupranugario kažkur dingo ir daugiau nepasirodė. Dingo ir dykuma; ji, matyt, jau buvo suvaidinusi neaiškų savo vaidmenį – ir taip pat daugiau nepasirodė. Filmas buvo apie piratus. Didžiuliai laivai šaudė vienas į kitą iš patrankų; juodbruvi vyrai nekirptais plaukais ir apsmukusiomis kelnėmis visaip skriaudė iš pažiūros malonesnius, gražiau apsirengusius vyrus. Nė vienas iš tų vyrų nebuvo juodaodis. „Gal raitelis ant kupranugario parodytas kaip pranašingas ženklas?“ – galvojo Homeras Velzas. Pripratęs prie Čarlzo Dikenso ir Šarlotės Brontė pasakojimo manieros, jis negalėjo nesistebėti, matydamas iš niekur atsirandančius ir nežinia kur pradingstančius veikėjus – ir absurdišką siužetą.

Piratai iš maloniau atrodančių žmonių laivo pagrobė skrynią su monetomis ir šviesiaplaukę moterį, paskui tą laivą nuskandino ir nuplaukė tolyn savo šlykščiu burlaiviu, kuriame storžieviškai mėgino linksmintis be saiko gerdami ir dainuodami. Piratams berods labai patiko varstyti pagrobtą moterį geidulingais žvilgsniais ir visaip iš jos tyčiotis, tačiau kažkokia paslaptinga ir visiškai nematoma jėga vis dėlto neleido jiems jos iš tikrųjų nuskriausti – ištisą valandą, per kurią jie spėjo sužaloti beveik visus kitus žmones ir netgi daugelį saviškių. Moterį, matyt, buvo nusprendę kol kas tik erzinti, bet ji iš paskutiniųjų priešinosi tokiam likimui, ir Homeras pajuto, jog turėtų dėl jos sielotis.

Kažkoks vyriškis, neabejotinai įsimylėjęs tą likimu besiskundžiančią moterį, vijosi ją per visą vandenyną, degindamas uostus ir apšiurusias smukles – atseit nepadorias, nors žiūrovai nieko nepadoraus nematė. Kai atslinko rūkas, filme nebebuvo

matyti daug ko, bet Homeras neatitraukė akių nuo paveikslo danguje. Jis pastebėjo, kad Voliui ir Kendei filmas nerūpi, bet nekreipė į tai dėmesio; jie buvo išvis prasmegę ant priekinės sėdynės, tik retkarčiais išlįsdavo Kendės ranka ir įsikibdavo į atlošą – arba tiesiog gulėdavo ant jo suglebusi. Homeras du kartus išgirdo Kendę sakant: „Ne, Voli", vienąkart tokiu tvirtu balsu, kokio dar nebuvo girdėjęs. Volis tarpais vis juokėsi, kažką šnibždėjo, kimiai murmėjo, murkė.

Homeras jautė, jog ir Debra Petigru ne taip susidomėjusi filmu apie piratus kaip jis; kai į ją žvilgtelėjo, nustebo pamatęs, kad ji žiūri į jį. Ne priekaištingai, bet ir ne meiliai. Atrodė, kad ji kuo toliau, tuo labiau juo stebisi. Paskui ji palietė jo ranką; jis pamanė, kad jai kažko reikia, ir mandagiai pasisuko į ją. Ji tik žiūrėjo į jį ir nieko nesakė; jis vėl nukreipė žvilgsnį į ekraną.

Šviesiaplaukė moteris vis mėgino kuo nors užremti duris, kad apsisaugotų nuo pagrobėjų, o tie vis įsiverždavo į jos kambarį, kad ir kaip ji stengėsi užsibarikaduoti; įsiverždavo tarytum vien tam, kad jai parodytų, jog ji jų nesulaikys. Atsidūrę jos kambaryje jie, kaip ir anksčiau, ją kiek paerzindavo ir išeidavo – o ji tuoj pat vėl mėgindavo nuo jų užsitverti.

– Turbūt kažką pražiūrėjau, – garsiai pareiškė Homeras Velzas, kai jau buvo praėjusi daugiau negu valanda. Kendė ant priekinės sėdynės staiga atsisėdo ir pažvelgė į jį nuoširdžiai susirūpinusi, nors ir baisiai suveltais plaukais.

– Ką pražiūrėjai? – paklausė Volis – Homerui pasirodė, jog mieguistu balsu.

Debra Petigru žaviai palinko prie Homero ir sušnibždėjo jam į ausį:

– Manau, pražiūrėjai *mane*. Tikriausiai pamiršai, kad aš čia esu.

Homeras norėjo pasakyti, kad kažką pražiūrėjo filme; dabar jis spoksojo į Debrą visiškai nieko nesuvokdamas. Debra pabučiavo jį – trumpu, sausu bučiniu – į lūpas. Paskui atsilošė ant sėdynės ir nusišypsojo.

– Dabar tavo eilė, – tarė.

Tą akimirką Volis pravėrė priekines dureles ir apipurškė „Kadilaką" mirtinais nuodais – nemažai tos bjaurasties pro atviras dureles suėjo į automobilio vidų. Kendė ir pats Volis, ir Debra labai išraiškingai užsikosėjo, tik Homeras tebespoksojo į Debrą Petigru, pamažu imdamas suprasti, kam reikalingi įvažiuojamieji kino teatrai.

Jis pabučiavo Debrą, nedrąsiai prisiliesdamas prie sausų jos lūpyčių. Ji irgi jį pabučiavo. Jis patogiau įsitaisė šalia jos, ir ji padėjo galvą jam ant peties, o vieną ranką – ant krūtinės. *Jis* irgi padėjo ranką *jai* ant krūtinės, bet ji tą ranką nustūmė. Jis žinojo, kad vis dar kažko nesupranta, tačiau mėgino toliau atsargiai aiškintis taisykles. Pabučiavo ją į kaklą; tai buvo priimtina – ji veidu prigludo prie jo kaklo ir netikėtai palietė jį kažkuo šlapiu (lyžtelėjo liežuviu!); Homeras irgi išdrįso iškišti liežuvį į apnuodytą orą. Kurį laiką jis galvojo, kaip galėtų tą savo liežuvį panaudoti; nusprendė pabučiuoti ją į lūpas ir pamėginti švelniai įbrukti liežuvį jai į burną, tačiau ji kiek įsitempė ir iš karto tam pasipriešino – jos liežuvis išstūmė jo liežuvį lauk; sukąsti dantys užtvėrė jam kelią gilyn.

Homeras jau matė, jog yra tam tikros taisyklės, ką galima daryti ir ko ne; jam buvo leidžiama glostyti Debrai pilvuką, bet draudžiama liesti krūtis. Jis galėjo laikyti ranką jai ant klubų, bet kai iš priekio uždėjo ją ant šlaunies, ji buvo pastumta toliau. Debra jį apkabino ir suspaudė glėbyje; bučiavo draugiškai, meiliai; jis pagalvojo, kad ji su juo elgiasi kaip su mylimu naminiu gyvulėliu – tikrai geriau, negu Petigru šeima elgėsi su dauguma savo šunų.

– Ne! – staiga tarė Kendė, taip garsiai, kad ir Homeras, ir Debra Petigru net krūptelėjo; paskui Debra sukikeno ir vėl prisiglaudė prie Homero. Ištempęs kaklą ir kone iki pakaušio užvertęs akis, Homeras Velzas šiaip taip dar galėjo žiūrėti filmą.

Nenuilstantis įsimylėjėlis pagaliau atsekė paskui šviesiaplaukę moterį iki dar vienos jos įkalinimo vietos; ta kvaiša vėl

buvo užsibarikadavusi, tik šįkart ji stengėsi apsisaugoti ne nuo pagrobėjų, o nuo savo gelbėtojo. Buvo gana apmaudu stebėti, kaip jis blaškosi ir daužo jos kambario duris.

Grėsmingame rūke iš kažkurio automobilio pasigirdo balsas: „*Palik* ją!“ Kitas žiūrovas riktelėjo: „Verčiau *nudėk*!“ Homerui buvo aišku tik tai, kad niekas tos moters taip ir *neišdulkins*, – atrodė, kad kažkokia jėga, tokia pat neapčiuopiama kaip ir Keip Keneto rūkas, saugo ją ir nuo sekso, ir nuo mirties, – be to, Homeras suprato, kad niekas „Kadilake“ nepatirs nieko malonesnio už tai, ką patiria mylimi naminiai gyvulėliai.

Apie tai pagalvojęs Homeras prisiminė, kaip jį myli daktaras Larčas – ir seselė Edna, ir seselė Andžela. Kai filmas baigėsi, Homeras pasijuto verkiąs; jis suprato, kad nors jam patinka gyventi ten, kur gyvena dabar, daktarą Larčą jis myli labiau negu bet ką kitą pasaulyje, – tame gyvenimo etape Larčą Homeras vis dar mylėjo labiau negu Kendę, – be to, jis suprato, jog ilgisi Larčo, – nors tuo pat metu tikėjosi, kad daugiau nė kojos nekels į Sent Klaudą.

Homeras apsiverkė todėl, kad jautėsi visiškai susipainiojęs; o Debra Petigru pamanė, kad jį iki ašarų sujaudino filmas.

– Nagi, nagi, – motinišku balsu tarė ji, spausdama Homerą glėbyje. Kendė su Voliu užsikvempė ant priekinės sėdynės atlošo. Kendė paglostė Homerui galvą.

– Nieko tokio. Paverk. Aš dažnai apsiverkiu žiūrėdama filmus, – pasakė.

Net Volis elgėsi labai pagarbiai.

– Ei, drauguži, – tarė jis. – Mes juk žinom, kad visa tai tave sukrėtė.

„Vargšė jo *širdis*“, – dingtelėjo gerajam Voliui. „Homerai, mielasis, – galvojo Kendė, – saugok savo *širdį*.“ Ji skruostu prisiglaudė prie Homero skruosto ir pabučiavo jį į paausį. Net pati nustebo pajutusi, kaip jai malonu jį šitaip draugiškai bučiuoti; nustebo ir Homeras Velzas. Debra Petigru jį buvo ką tik apibėrusi daugybe trumpų, sausų bučinukų, tačiau tą akimirką, kai jį pabučiavo Kendė, jis pasijuto visiškai kitaip.

Tas staiga plūstelėjęs jausmas atsirado tarytum iš niekur – ir Homeras suprato, žiūrėdamas į mielą, gražų Volio veidą, kad tas jausmas jo niekur nenuves. Ar tai ir yra meilė? Ar šitaip ji ateina – neleisdama žmogui pačiam nuspręsti, ar jam jos reikia? Kaip tas juodaodis klajoklis ant kupranugario: kam jis buvo reikalingas filme apie piratus?

„*Aš* esu tas juodaodis raitelis ant kupranugario, – galvojo našlaitis Homeras Velzas. – Kaip jis ten vadinamas?"

Vėliau, palydėjęs Debrą Petigru namo ir vos nesuėstas jos šunų, jis paklausė Volio. Dabar ir Homeras buvo įsitaisęs ant priekinės „Kadilako" sėdynės – Kendė sėdėjo tarp jo ir Volio.

– Beduinas, – pasakė Volis.

„Aš *beduinas*!" – galvojo Homeras Velzas.

Užmigusi Kendė susmuko Voliui prie šono, tačiau tai trukdė jam vairuoti; jis labai atsargiai pastūmėjo ją prie Homero. Visą likusį kelią, iki Harts Heiveno, ji miegojo padėjusi galvą Homerui ant peties, jos plaukai švelniai lietėsi jam prie veido. Privažiavęs prie Rėjaus Kendalo omarų aptvaro, Volis išjungė automobilio variklį ir sušnibždėjo: „Ei, miegale". Jis pabučiavo Kendę į lūpas, ir ji pabudo. Atsisėdusi tiesiai, akimirką nesusigaudė, kas darosi; kone kaltinamai žiūrėjo čia į Volį, čia į Homerą, lyg nesuprasdama, kuris iš jų ją pabučiavo.

– Nusiramink, – juokdamasis tarė jai Volis. – Tu namie.

„*Namie*", – galvojo Homeras Velzas. Jis žinojo, kad beduinas – nežinia iš kur atsiradęs ir nežinia kur keliaujantis – neturi namų.

Tą pačią vasarą, rugpjūčio mėnesį, iš ten, kur iki tol buvo jo namai, iškeliavo kitas beduinas; Kerlis Dėjus iš Sent Klaudo išvyko į Butbėjų, kur gyveno jaunas vaistininkas su žmona, neseniai atsikraustę ir iš karto uoliai ėmęsi tarnauti vietos bendruomenei. Daktaras Larčas nebuvo įsitikinęs, kad tie jauni sutuoktiniai bus geri įtėviai, bet dar labiau abejojo, ar Kerlis

Dėjus sugebėtų atsigauti po dar vienos žiemos Sent Klaude. Vasaros pabaiga buvo paskutinis galimų įtėvių apsilankymams tinkamas laikas; ankstyvą rudenį geras oras ilgai netrukdavo. Be to, nuo tada, kai išvažiavo Homeras Velzas, Kerlis nebeatrodė toks viskuo patenkintas ir pasitikintis savimi kaip anksčiau; niekas negalėjo jo įtikinti, kad Homeras iš jo nepaveržė tos gražios maloningo likimo jam skirtos poros.

Vaistininkas ir jo žmona nebuvo graži pora. Jie buvo pasiturintys ir geraširdžiai, bet gimę ne tam, kad gyventų lengvai; neatrodė panašu, kad jie kada išdrįstų gyventi prabangiai. Jie labai *stengėsi* užimti deramą vietą visuomenėje, ir jų supratimas, kaip galėtų padėti savo artimui, berods buvo pagrįstas įsitikinimu, jog tą jų artimą pirmiausia reikėtų įpratinti *stengtis*. Jie pageidavo jau ūgtelėjusio našlaičio; kad jis galėtų po pamokų bent po kelias valandas per dieną padirbėti vaistinėje.

Jie neabejojo, jog vaikų neturi tik todėl, kad tokia yra Dievo valia, ir abu manė, jog Dievas nori, kad jie susirastų pamestinuką ir išauklėtų jį, mokydami užsidirbti pragyvenimui ir tobulėti; už pastangas jie žadėjo pamestinuką dosniai apdovanoti: jis turėjo paveldėti jaunųjų sutuoktinių vaistinę – kad galėtų tinkamai jais rūpintis jų, matyt, nekantriai laukiamoje senatvėje.

Vaistininkas ir jo žmona buvo praktiški krikščioniškų pažiūrų žmonės – nors ir atrodė paniurę, kai pasakojo Larčui apie tai, kaip ilgai stengėsi susilaukti savo vaiko. Prieš susitikdamas su ta pora – kai su jais dar tik susirašinėjo – Larčas vylėsi galėsiąs juos įkalbėti nekeisti Kerlio* vardo. Jis norėjo jiems pasakyti, kad, kai našlaitis jau toks didelis kaip Kerlis, jo vardas nebėra laikinas dalykas. Bet pamatęs tą porą, Larčas prarado viltį; jaunasis vyriškis buvo pirma laiko nuplikęs, visiškai, – Larčas net pagalvojo, ar tik tas žmogelis nebus vartojęs kokių nors neišbandytų medikamentų, – o moters plaukai buvo ploni ir nutįsę. Vaistininkas su žmona atrodė

* Curly – garbanotas (*angl.*).

tiesiog priblokšti, kai išvydo vešlius garbanotus Kerlio Dėjaus plaukus, ir Larčas pagalvojo, kad pirma jų šeimos išvyka, ko gero, bus pas kirpėją.

Pačiam Kerliui būsimi įtėviai berods patiko ne ką labiau negu jiems jo vardas, bet Kerlis norėjo išvažiuoti iš Sent Klaudo – žūtbūt. Larčas matė, jog berniukas vis dar tikėjosi, kad jį įsivaikins tokie nuostabūs žmonės, kokius jis įsivaizdavo, spinduliuojantys tokiu pat geresnio gyvenimo džiaugsmu, kokiu spinduliavo Kendė ir Volis. Apie neišvaizdžius jaunus sutuoktinius iš Butbėjaus Kerlis Dėjus daktarui Larčui pasakė:

– Normalūs. Gal visai malonūs. Be to, Butbėjus juk prie vandenyno. Manau, man patiks vandenynas.

Larčas berniukui nesakė, jog jam neatrodo, kad jį įsivaikinti norintys sutuoktiniai mėgtų plaukioti kokiais nors laivais, arba linksmintis paplūdimyje, ar bent jau sėdėti ant prieplaukos ir gaudyti žuvis; jis įtarė, kad jie mano, jog visokie *žaidimai* vandenyje, ant vandens ar prie jo yra pernelyg lengvabūdiškos pramogos, tinkamos tik turistams. (Larčas ir pats taip manė.) Daktaras Larčas neabejojo, kad vasarą vaistinė būna atdara nuo ankstaus ryto iki vėlaus vakaro ir kad darbštieji sutuoktiniai nė kojos neiškelia iš jos visą dieną – pardavinėja poilsiautojams aliejų deginimuisi saulėje, o patys išlieka tokie pat balti kaip ir žiemą ir tuo didžiuojasi.

– Negalite būti per daug išrankus, Vilburi, – pasakė seselė Edna. – Jei berniukas susirgs, ten jam tikrai netrūks visokių tablečių ir vaistų nuo kosulio.

– Man jis vis tiek bus Kerlis, – maištingai tarė seselė Andžela.

Larčas pagalvojo, jog iš tiesų viskas dar blogiau: ir pats sau Kerlis visada bus Kerlis. Bet Larčas jį išleido; iš esmės todėl, kad jam jau seniai buvo laikas išvykti.

Kerlio įtėvių pavardė buvo Rinfretai; jie pavadino Kerlį Rojumi. Taigi Rojus (Kerlis) Rinfretas apsigyveno Butbėjuje. Rinfreto vaistinė buvo ant uosto krantinės; šeima gyveno už

kelių mylių nuo pakrantės, iš ten vandenyno nebuvo matyti. „Bet juntamas *kvapas*“, – tvirtino ponia Rinfret; ji pareiškė, kad, kai vėjas pučia iš tos pusės, vandenyną galima užuosti net jų namo viduje.

„Kerlis savo nosimi tikrai neužuos“, – pagalvojo daktaras Larčas. Kerlio nosis nuolat varvėjo; daktaras Larčas įtarė, kad Kerlis išvis nieko neužuodžia.

– Pasidžiaukime kartu su Kerliu Dėjumi, – vieną tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt kažkelintųjų metų rugpjūčio mėnesio vakarą paskelbė berniukams naujieną daktaras Larčas – perrėkdamas nepaliaujamą Deivido Koperfildo kūkčiojimą. – Kerlis Dėjus rado šeimą, – pasakė. – Labanakt, Kerli!

– Lanakt, Berli! – provirkomis suciepsėjo mažasis Koperfildas.

Laišką, kuriuo jam buvo pranešama apie Kerlio įvaikinimą, Homeras Velzas skaitė daugybę kartų – pro Volio kambario langą srūvančioje mėnulio šviesoje, Voliui jau užmigus.

„Vaistininkas!“ – galvojo Homeras Velzas. Ta žinia jį taip nuliūdino, kad jis panoro pasikalbėti apie tai su Voliu ir Kende. Šiek tiek anksčiau tą vakarą jie sėdėjo mėnesienoje ant Rėjaus Kendalo prieplaukos ir mėtė į vandenį sraiges. *Pliumpt! Pliumpt!* – pliumpsėjo krantinės sraigės; Homeras Velzas šnekėjo ir šnekėjo. Papasakojo jiems apie įprastą litaniją – „Pasidžiaukime kartu su Kerliu Dėjumi“, ir taip toliau; mėgino paaiškinti, kaip jausdavosi vadinamas Meino princu, Naujosios Anglijos karaliumi.

– Ko gero, įsivaizduodavau kažką, atrodantį kaip tu, – pasakė Homeras Voliui.

Kendė prisiminė, jog daktaras Larčas tą patį sakė ir jai: kad jos vaikai bus princai ir karaliai.

– Tik nesupratau, ką jis turėjo galvoje, – tarė ji. – Žinoma, jis buvo malonus... bet negalėjau to įsivaizduoti.

– Aš nesuvokiu ir dabar, – pasakė Volis. – Na, apie ką tu galvodavai, – tarė Homerui. – Ką jūs visi įsivaizduodavote –

tikriausiai kiekvienas vis ką kita. – Volis nenorėjo pripažinti, jog tuos princus ir karalius tikrai galima įsivaizduoti tokius kaip jis.

– Skamba truputį pašaipiai, – tarė Kendė. – Nežinau, ką jis norėjo pasakyti.

– Taigi, – pritarė jai Volis. – Skamba ciniškai.

– Gal jis ir šaipėsi, – pasakė Homeras Velzas. – Gal sakydavo tai sau, o ne mums.

Jis papasakojo jiems apie Meloniją, bet ne viską. Paskui giliai įkvėpė ir ėmė pasakoti apie Fazį Stouną; labai vykusiai pamėgdžiojo kvėpavimo aparatą, – klausydamiesi jo leidžiamų garsų, Volis su Kende taip įsikvatojo, kad net nebebuvo girdėti į vandenį krintančių sraigių pliumpsėjimo. Volis su Kende nė nenujautė, kad istorija jau baigiasi, kai Homeras staiga ją užbaigė. „Fazis Stounas rado šeimą“, – pasakė jis. „Labanakt, Fazi!“ – kimiai pridūrė.

Stojo visiška tyla, net sraigės nebepliumpčiojo žemyn; tik vandenyno bangos pliaukšėjo į prieplaukos polius, supo prie jų pririštus katerius. Kai kuris nors lynas įsitempdavo ir išnirdavo iš vandens, pasigirsdavo nuo jo varvančių lašų teškėjimas; kai imdavo girgždėti įsitempę storesni trosai, atrodydavo, kad kažkas griežia dantimis.

– Kerlis Dėjus buvo pirmas berniukas, kurį apipjausčiau, – pasakė Homeras Velzas – tiesiog norėdamas pakeisti pokalbio temą. – Daktaras Larčas stovėjo šalia, kai tai dariau. Apipjaustymas – ne kažin kokia operacija; tai visai nesunku. – Volis pajuto, kad jo varpa susitraukė kaip sraigė. Kendei kažkoks mėšlungis įsimetė į blauzdą; ji liovėsi tabalavusi nuo prieplaukos krašto žemyn nuleistomis kojomis; prisitraukusi kulnus prie užpakalio, rankomis apsikabino kelius. – Kerlis buvo pirmas, – pasakojo Homeras. – Išėjo kreivokai, – prisipažino.

– Galėtume nuvažiuoti į Butbėjų ir pažiūrėti, kaip jam sekasi, – pasiūlė Volis.

„Ir ką gi ten pamatytume?“ – galvojo Kendė. Ji įsivaizdavo Kerlį: jis vėl prišlapintų visą „Kadilaką“ ir vėl šnekėtų, kad yra pats geriausias.

– Nemanau, kad būtų gerai, – tarė Homeras.

Jis su Voliu grįžo į Vandenyno Vaizdą ir parašė ilgą laišką daktarui Larčui – ilgesnį už visus ankstesnius. Mėgino Larčui papasakoti apie įvažiuojamąjį kino teatrą, bet laiškas darėsi panašus į filmo recenziją, todėl Homeras nusprendė verčiau rašyti apie ką kita.

Ar turėtų pasakoti apie Herbą Faulerį, prisikišusį kišenes prezervatyvų? (Nors daktaras Larčas visada buvo už tai, kad žmonės naudotųsi prezervatyvais, vargu ar jam galėjo patikti Herbas Fauleris.) Ar verta daktarui Larčui rašyti, kad pagaliau suprato, kam iš tikrųjų reikalingi įvažiuojamieji kino teatrai? Argi ne tam, kad vaikinas ir mergina vienas kitam sužadintų beprotišką geismą – kurio negalima patenkinti? (Daktaras Larčas tam tikrai nepritartų.) Ar reikia daktarui Larčui pasakoti, ką sakė ir darė Greisė Linč, ir kad jis, Homeras, apie ją svajojo, – arba kad jam atrodo, jog tuoj įsimylės Kendę, o gal jau įsimylėjo (nors žino, jog tai draudžiama)? „Ir kaip man parašyti: „Aš jūsų pasiilgau“, – galvojo Homeras, – kai anaiptol neturiu omenyje, kad norėčiau sugrįžti?“

Taigi Homeras užbaigė laišką kaip visada – nieko nepasakydamas aiškiai. „Prisimenu, kaip jūs mane pabučiavote, – parašė jis daktarui Larčui. – Iš tikrųjų nemiegojau.“

„Taip, – galvojo daktaras Larčas, – aš irgi prisimenu.“ Jis ilsėjosi vaistinėje. „Kodėl nebučiuodavau jo dažniau – kodėl nebučiuodavau nuolat? Kituose pasaulio kraštuose, – užsisvajojo, – yra įvažiuojamųjų kino teatrų!“

Prieš kasmetinius Sent Klaudo prieglaudos globos tarybos posėdžius jis visada pasilašindavo daugiau eterio, negu reikėjo. Niekada gerai nesuprato, kam išvis reikalinga ta globos taryba, ir kasmet vis sunkiau iškęsdavo įprastinę apklausą. Seniau

tokiais reikalais rūpinosi Meino valstijos medikų komisija; jie Larčo niekada nieko neklausinėjo – išvis nenorėjo nieko apie jį girdėti. O dabar Vilburiui Larčui atrodė, kad nė piršto nebegalima pakrutinti be kokios nors tarybos leidimo. Šįmet globos taryboje buvo du nauji nariai, dar nematę prieglaudos, todėl posėdis turėjo vykti Sent Klaude – paprastai taryba rinkdavosi Portlende. Naujieji nariai norėjo apžiūrėti našlaičių namus; senieji nusprendė, kad jiems irgi būtų pravartu prisiminti, kaip ten viskas atrodo.

Puikų rugpjūčio rytą gaiviame ore jau buvo labiau juntama rugsėjo vėsa negu troški liepos drėgmė ir padūmavęs karštis; bet Larčas nervinosi.

– „Tiksliai“ nežinau, kas yra įvažiuojamasis kino teatras, – supykęs pasakė seselei Andželai. – Homeras „tiksliai“ nerašo.

Seselė Andžela atrodė nusivylusi.

– Ne, nerašo, – tarstelėjo ji, nežinia kelintą kartą peržvelgdama laišką.

– O kur būna automobiliai, kol žmonės žiūri filmą? – paklausė seselė Edna.

– Nežinau, – tarė daktaras Larčas. – Tikriausiai, jeigu jau į kažką *įvažiuoji*, kad matytum filmą, tai turi ir sėdėti savo automobilyje.

– Bet *į ką* įvažiuoji, Vilburi? – nesuprato seselė Edna.

– Kaip tik to aš ir nežinau! – sušuko Larčas.

– Tik pažiūrėkite, kaip puikiai mes nusiteikę! – tarė seselė Andžela.

– Kurių galų išvis reikia temptis automobilį į kino teatrą? – paklausė seselė Edna.

– To irgi nežinau, – pavargęs atsakė daktaras Larčas.

Deja, toks pat pavargęs jis atrodė ir per globos tarybos posėdį. Seselė Andžela mėgino už jį pakalbėti apie tai, kas svarbiausia prieglaudai; ji nenorėjo, kad jis pyktųsi su kuo nors iš tarybos. Abu naujieji tarybos nariai berods labai skubėjo pasirodyti jau viską supratę, – ir seselė Andžela pastebėjo, jog

daktaras Larčas į tuodu jaunesnius žmones žiūri maždaug tokiu žvilgsniu, kokiu seniau žiūrėdavo į Klarą, kai pamatydavo, kad Homeras negyvėlės deramai nesutvarkė ir nepadėjo į vietą.

Viena iš naujųjų narių, moteris, į tarybą buvo paskirta todėl, kad puikiai mokėjo rinkti lėšas; ji elgėsi ypač agresyviai. Kadaise buvo ištekėjusi už vėliau Japonijoje nusižudžiusio kongregacionistų misionieriaus; po vyro mirties grįžo į gimtąją Meino valstiją, pasiryžusi visas nemenkas savo jėgas skirti tam, kas „padaroma". Vis šnekėjo, kad Japonijoje apskritai niekas nebuvo „padaroma". O Meino sunkumai palyginti lengvai įveikiami. Ji neabejojo, kad Meinui reikia – arba trūksta – tik organizuotumo, ir buvo įsitikinusi, jog sprendžiant bet kokią problemą pirmiausia būtina įlieti „šviežio kraujo", – seselė Andžela matė, kaip, išgirdęs tuos žodžius, išbalo daktaras Larčas, tarsi jo paties kraujas būtų varvėjęs iš kūno.

– Nė vienas iš mūsų, nusimanančių apie darbą ligoninėje, taip nevykusiai nešnekėtų, – piktai tarstelėjo daktaras Larčas, tačiau ta moteris – ponia Gudhol – neatrodė pakankamai pašiepta.

Ponia Gudhol pareiškė, bet gana santūriai, jog žavisi daktaru Larču, taip ilgai vykdančiu tokius sunkius „įsipareigojimus", ir gerbia Larčo bei jo padėjėjų, padedančių jam tvarkyti prieglaudos reikalus, sukauptą patirtį; tačiau gal jiems visiems naujų jėgų suteiktų koks *jaunesnis* padėjėjas. „Jaunas internas – viskam pasirengęs darbštuolis, susipažinęs su akušerijos naujovėmis", – pasiūlė ponia Gudhol.

– Aš neatsilieku nuo naujovių, – tarė daktaras Larčas. – Ir spėju priimti visus čia gimstančius kūdikius.

– Na, tai gal reikėtų naujo administratoriaus? – patarinėjo ponia Gudhol. – Tada jums liktų tik gydytojo praktika... Kalbu apie žmogų, perpratusį naujesnę įvaikinimo metodiką, arba tiesiog apie ką nors, kas galėtų už jus tvarkyti korespondenciją ir kalbėtis su būsimais įtėviais.

– Man reikėtų naujos rašomosios mašinėlės, – pasakė daktaras Larčas. – Tiesiog nupirkite man naują rašomąją mašinėlę,

o padėjėją galite pasilikti sau – arba atiduokite jį kam nors, kas *iš tikrųjų* jau sukriošęs.

Antrasis naujas tarybos narys, vyriškis, buvo psichiatras; toje srityje, galima sakyti, dar naujokas, – penktajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje Meino valstijoje psichiatrija apskritai buvo gana nauja medicinos šaka. Tas vyriškis, pavarde Gingričas, net kalbėdamasis su žmonėms, su kuriais ką tik susipažino, dėdavosi suprantąs, kas juos slegia, – jis nė kiek neabejojo, kad visus žmones kažkas slegia. Net jeigu jis būdavo teisus (dėl to, kas tave slegia), ir net jeigu sutikdavai su jo nuomone (kad *tikrai* yra kai kas, dėl ko *tikrai* jautiesi prislėgtas), jis dėdavosi žinąs, dėl ko *dar* kankiniesi (tau pačiam kitos priežastys būdavo nežinomos). Pavyzdžiui, jei daktaras Gingričas būtų matęs filmą, kurio pradžioje rodomas ant kupranugario jojantis beduinas, tikriausiai būtų sakęs, jog pagrobtąją moterį slegia būtinybė už ko nors ištekėti, – nors ji pati neabejotinai manė, jog nenori nieko daugiau, tik ištrūkti iš nelaisvės. Daktaro Gingričo akyse ir įžanginėje šypsenoje galėdavai įžvelgti šleikštulį keliančią užuojautą, kurios gal net nebūdavai vertas, – apgaulingu balso švelnumu ir lėta kalbėsena jis tarytum norėdavo perteikti įsitikinimą, kad viskas toli gražu ne taip paprasta, kaip galima pamanyti.

Vyresni tarybos nariai – visi vyrai, visi tokie pat senyvi kaip Larčas – prisibijojo šito pašnibždomis kalbančio psichiatro ir rėksmingosios moters. Suvieniję jėgas, tie du naujokai labai pasitikėjo savimi; į naujas pareigas taryboje jie žiūrėjo ne kaip į progą įgyti patirties ar bent jau šį tą sužinoti apie gyvenimą prieglaudoje, o kaip į galimybę viską perimti į savo rankas.

„Dievulėliau!“ – galvojo seselė Edna.

„Bus bėdos. Tik to mums betrūko!“ – mąstė seselė Andžela. Prieglaudoje tikrai būtų pravertęs koks jaunas internas ar administratorius; bet seselė Andžela suprato, kad Vilburis Larčas nenori prarasti galimybės daryti abortus. Kaip jis gali priimti jam siūlomą padėjėją, nežinodamas, kokie to žmogaus *įsitikinimai*?

– Klausykite, daktare Larčai, – švelniai pasakė daktaras Gingričas, – juk žinote, kad nemanome, jog jūs sukriošęs.

– Kartais man pačiam atrodo, jog esu sukriošęs, – lyg teisindamasis tarė Larčas. – Todėl manau, kad taip gali atrodyti ir jums.

– Ta *įtampa*, kurią tikriausiai jaučiate... – pasakė daktaras Gingričas. – Žmogus, slegiamas šitokios atsakomybės, neturėtų atsisakyti jokios jam siūlomos pagalbos.

– Žmogus, slegiamas šitokios atsakomybės, turėtų ir toliau būti atsakingas, – tarė Larčas.

– Kai jaučiate tokią *įtampą*, – šnekėjo daktaras Gingričas, – nesistebiu, kad jums sunku bent dalį prisiimto darbo pavesti kam nors kitam.

– Man labiau reikia rašomosios mašinėlės negu pagalbininko, kuriam galėčiau pavesti dalį darbo, – pasakė Vilburis Larčas, bet sumirksėjęs išvydo ryškias žvaigždes. Tokios žvaigždės dažnai žibėdavo ir Meino danguje giedrą naktį, ir nuo eterio aptemusiose Larčo akyse, todėl dabar jis nežinojo, kurias iš jų mato. Ranka persibraukęs per veidą, Larčas pastebėjo, kad ponia Gudhol, pasidėjusi priešais save įspūdingai storą bloknotą, kažką paskubomis užsirašinėja.

– Nagi, pagalvokime, – tarė ji – labai garsiai, palyginti su vos girdimu daktaro Gingričo šnabždesiu. – Jums dabar jau daugiau negu septyniasdešimt – ar ne? Jau pradėjote aštuntą dešimtį? – paklausė daktaro Larčo.

– Taigi, – pasakė Vilburis Larčas. – Jau pradėjau.

– O kiek metų poniai Grogan? – staiga pasidomėjo ponia Gudhol; galėjai pamanyti, jog ponios Grogan nėra prie stalo – arba ji jau tokia sena, kad pati nebesugeba atsakyti į tokį klausimą.

– Man šešiasdešimt dveji, – guviai tarė ponia Grogan, – ir aš greita kaip vijurkas!

– Žinoma, niekas neabejoja, kad jūs *greita*! – pasakė daktaras Gingričas.

– O seselei Andželai? – paklausė ponia Gudhol, nepakeldama akių; visą dėmesį ji buvo sutelkusi į tai, ką kruopščiai rašėsi į savo bloknotą.

– Man penkiasdešimt aštuoneri, – tarė seselė Andžela.

– Andžela stipri kaip jautis! – riktelėjo ponia Grogan.

– Mes nė kiek neabejojame! – linksmai patikino ją daktaras Gingričas.

– Man penkiasdešimt penkeri, ar šešeri, – pasakė seselė Edna, nelaukdama, kol nuskambės klausimas.

– Jūs *nežinote*, kiek jums metų? – reikšmingai paklausė daktaras Gingričas.

– Tiesą sakant, – tarė Vilburis Larčas, – mes visi tokie iškaršę, kad nebeprisimename nieko – tik spėliojame. Bet jūs! – staiga kreipėsi į ponią Gudhol, ir ši pagaliau pakėlė akis nuo savo bloknoto. – Jūsų atmintis tikriausiai išvis prasta, jeigu jau turite viską užsirašinėti.

– Aš tik mėginu suprasti, kas čia darosi, – nekeldama balso pasakė ponia Gudhol.

– Na... – tarė Larčas. – Siūlyčiau jums paklausyti manęs. Gyvenu čia pakankamai seniai ir gerai žinau, kas čia darosi.

– Mums visiškai aišku, kokį nuostabų darbą jūs čia dirbate! – pasakė daktarui Larčui daktaras Gingričas. – Ir taip pat aišku, koks tas darbas *sunkus*. – Nuo daktaro Gingričo srūte sruvo tokia šilta užuojauta, kad Larčas pasijuto lyg nuprastas šlapia plaušine – ir džiaugėsi, kad sėdi ne taip arti daktaro Gingričo, kad tas galėtų jį pasiekti; buvo aišku, kad Gingričas tikrai iš tų žmonių, kurie mėgsta liesti pašnekovus.

– Jeigu neprašau per daug... dėl paramos... – tarė daktaras Larčas, – norėčiau paprašyti ne tik naujos rašomosios mašinėlės, bet ir leidimo pasilikti senąją.

– Manau, šį reikalą galime sutvarkyti, – pasakė ponia Gudhol.

Seselė Edna, nepripratusi prie netikėtų įžvalgos blyksnių – ir, nors ir tokio amžiaus, prie karščio bangų, – be to,

nieko nenutuokianti apie pranašingus ženklus ar perspėjimus, staiga pajuto iš paširdžių kylantį visiškai svetimą, kvapą užimantį įtūžį. Susigriebė spoksanti į ponią Gudhol su tokia nesuvokiama neapykanta, kokios dar niekada nebuvo jautusi jokiam žmogui. „Dieve mano, *priešė*!“ – pagalvojo seselė Edna; ji turėjo atsiprašyti ir išeiti – neabejojo, kad tuoj susivems. (Ir susivėmė, bet jau niekam nematant, spėjusi pasislėpti berniukų dušinėje.) Ten ją pastebėjo tik Deividas Koperfildas, vis dar apverkiantis Kerlio Dėjaus išvykimą ir dar neišmokęs normaliai šnekėti.

– Medna? – pašaukė mažasis Koperfildas.

– Man viskas gerai, Deividai, – pasakė seselė Edna, bet iš tikrųjų jautėsi nekaip. „Mačiau visa ko *pabaigą*“, – galvojo ji, apimta neįprasto kartėlio.

Larčas irgi matė pabaigą. „Kas nors mane pakeis, – suvokė. – Ir gana greitai.“ Jis žvilgtelėjo į savo kalendorių; kitą dieną turėjo daryti du abortus, ir galbūt dar tris savaitės pabaigoje. Be to, visada būdavo moterų, kurios atvykdavo iš anksto nesusitarusios.

„O jeigu jie paskirs žmogų, kuris to nedarys?“ – galvojo Larčas.

Gauta nauja rašomoji mašinėlė – pačiu laiku – labai pravertė tam, ką Larčas buvo sumanęs, galvodamas apie Fazį Stouną.

„Ačiū už naująją mašinėlę, – parašė Larčas globos tarybai. – Gavau ją kaip tik laiku, – pridūrė, – nes senoji (kurią, jeigu jie prisimena, jis norėjęs pasilikti) jau visiškai sugedo.“ Tai buvo netiesa. Larčas pasirūpino, kad būtų pakeista senosios mašinėlės klaviatūra, ir dabar ja galėjo spausdinti kitą istoriją, kitokiu šriftu.

Ta mašinėle jis spausdino jaunojo Fazio Stouno laiškus. Pirmiausia Fazis daktarui Larčui parašė, kad užaugęs labai norėtų tapti gydytoju ir kad tam pasiryžo sekdamas daktaro Larčo pavyzdžiu.

„Bet nemanau, kad mano požiūris į abortus kada nors galėtų būti toks kaip Jūsų, – rašė jaunasis Fazis daktarui Lar-

čui. – Mane tikrai domina akušerija, ir aš ja susidomėjau, be abejo, sekdamas Jumis, tačiau turbūt niekada nepritarsiu Jums dėl abortų. Nors žinau, kad Jūs abortus darote nuoširdžiai įsitikinęs, jog to reikia, ir vedamas geriausių norų, turite leisti man laikytis savo nuomonės."

Ir taip toliau. Larčas aprašė kelerių metų įvykius – ir tai, ką Fazis turėjo patirti ateityje, – apdairiai pasilikdamas keletą tuščių tarpų. Šitaip Larčas užbaigė daktaro F. Stouno studijas (Fazis studijavo medicinos fakultete, puikiai išmoko teikti pagalbą gimdyvėms – netgi perprato kai kuriuos paties daktaro Larčo taikomus metodus, kuriuos daktaras Larčas aprašė daktaro Stouno vardu). Tačiau Fazis Stounas visada laikėsi savo nusistatymo.

„Atleiskite, bet aš manau, jog yra siela ir ji egzistuoja nuo pat apvaisinimo akimirkos", – rašė Fazis Stounas. Suaugęs jis ėmė rašyti gal pernelyg pompastiškai, į Larčą kreipdavosi perdėtai lipšniai, kartais kone iš aukšto, – jaunuoliai mėgsta kalbėti tokiu globėjišku tonu, kai mano, jog „praaugo" savo mokytoją. Larčas Fazį Stouną apdovanojo neabejotinu teisuoliškumu, kuris, jo manymu, turėjo pasirodyti visiškai suprantamas visiems esamo abortų draudimo įstatymo rėmėjams.

Larčo valia jaunasis daktaras Stounas netgi parašė mielai pats jį pakeisiąs – „tačiau tik tada, kai būsite pasirengęs išeiti į pensiją, žinoma!" – ir, užėmęs jo vietą, pasistengsiąs jam įrodyti, kad reikia laikytis įstatymo, kad *nederėtų* daryti abortų ir kad ilgainiui trokštamą tikslą galima pasiekti saugiais būdais, tokiais kaip šeimos planavimas – kontraceptinių priemonių vartojimas, ir taip toliau („... nenusižengiant nei Dievo, nei žmonių įstatymams", – rašė tas įtikimai bjaurus tipas, Fazis Stounas).

„Trokštamas tikslas" – čia daktaro Larčo ir daktaro Stouno nuomonės sutapo – būtų kuo mažiau į šį pasaulį ateinančių nepageidaujamų kūdikių. „Aš, pavyzdžiui, esu patenkintas, kad gimiau!" – džiūgavo jaunasis daktaras Stounas. „Šneka kaip misionierius!" – pagalvojo Vilburis Larčas. Mintis pa-

daryti iš Fazio misionierių daktarui Larčui patiko dėl kelių priežasčių – be kita ko, dar ir todėl, kad išgalvotajam Faziui nereikės licencijos verstis gydytojo praktika, jeigu jis bus įkurdintas kokiame nors tolimame, necivilizuotame krašte.

Larčas baisiai pavargo, bet galiausiai viską surašė – viena mašinėle spausdino Fazio laiškus, nieko daugiau, o kita, naująja, savuosius. (Savo laiškus spausdino per kalkę ir keliuose įrašuose, kuriuos įterpė į *Trumpą Sent Klaudo istoriją*, užsiminė apie „pokalbius" su jaunuoju daktaru Stounu.)

Larčo manymu, susirašinėjimas turėjo baigtis gana netikėtai, jam griežtai atmetus mintį, kad jį gali pakeisti žmogus, nenorintis daryti abortų. „Dirbsiu, kol galėsiu pastovėti ant kojų, – parašė jis Faziui. – Neleisiu, kad čia, Sent Klaude, mano vietą užimtų koks reakcingai nusiteikęs silpnaprotis šventeiva, kuriam labiau rūpi trapios jo sielos ramybė negu daugybės nepageidaujamų ir skriaudžiamų vaikų kančios. Man labai *gaila*, kad esi gydytojas! – pompastiškai pareiškė Larčas vargšui Faziui. – Gaila, kad be reikalo buvo mokomas žmogus, kuris atsisako padėti gyviesiems, nes jam trukdo spėlionėmis pagrįstas požiūris į negimusiuosius. Tu *nesi* šiai prieglaudai tinkamas gydytojas ir mano vietą užimsi tik per mano lavoną!"

Paskui Larčas iš daktaro Stouno gavo tik trumpą ir gana atžarų laiškelį, kuriame Fazis rašė turėjęs įsigilinti į savo sielą, kad suprastų, kiek yra įsiskolinęs daktarui Larčui ir kiek – „tikriausiai daug daugiau" – visuomenei bei „tiems negimusiems kūdikiams, kurie dar bus nužudyti". Fazis norėjo pasakyti, kad jam buvo labai sunku klausytis sąžinės balso ir „neįduoti" daktaro Larčo... „valdžiai", – grėsmingai pridūrė.

„Kokia gera istorija!" – galvojo Vilburis Larčas. Jis ją rašė iki pat tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt kažkelintųjų rugpjūčio pabaigos. Norėjo, kad viskas būtų sutvarkyta – parengta – iki to laiko, kai Homeras Velzas grįš į Sent Klaudą iš vasaros darbo.

Vilburis Larčas sukūrė žmogų, galėsiantį jį pakeisti, priimtiną valdžiai – kad ir kas jai atstovautų. Jis sukūrė kvalifikuotą

akušerį, kuris buvo – kas galėtų būti geriau? – dar ir našlaitis, nuo gimimo gyvenęs prieglaudoje. Be to, Larčas sugalvojo tobulą apgavystę, nes tas daktaras F. Stounas, kurį Vilburis Larčas turėjo omenyje, abortus, žinoma, *darys*, bet bus pagarsėjęs – kas galėtų būti geriau? – kaip gydytojas, pasisakantis *prieš* nėštumo nutraukimą. Kai Larčas išeis į pensiją (arba, jis tai suprato, jeigu kada nors bus sučiuptas), jo vietą iš karto galės užimti jo paties puikiai parengtas įpėdinis. Fazio istorija, be abejo, dar nebuvo visiškai baigta; Larčas žinojo, jog tam, kad toks svarbus pareigų perdavimas pavyktų, gali reikėti kai ką peržiūrėti.

Vilburis Larčas gulėjo vaistinėje; aplink jį ratu sukosi ir Meino dangaus, ir eterio žvaigždės. Jis sugalvojo Faziui Stounui tokį sunkų vaidmenį, kokio Fazis niekada nebūtų įstengęs suvaidinti. Ar galėjo vargšas Fazis tai bent jau įsivaizduoti – jau merdėdamas, kai sugedo jo kvėpavimo aparatas?

„Yra tik vienas keblumas, – pusiausnūda mąstė Vilburis Larčas, apsuptas žvaigždžių. – Kaip aš įkalbėsiu Homerą suvaidinti tą vaidmenį?“

Homeras Velzas, užsižiūrėjęs į tikras Meino žvaigždes bei sodus, matomus dylančio mėnulio šviesoje pro Volio kambario langą, pastebėjo kažką žibtelint – už to sodo, iš kurio buvo matyti vandenynas. Homeras judino galvą aukštyn ir žemyn, ir tamsoje vėl žibtelėjo kažkoks žiburėlis; išvydęs tą vos įžiūrimą šviesos ženklą, Homeras prisiminė naktį, kai tankūs Meino miškai nė menkiausiu aidu neatsiliepė į jo šauksmą – kai jis šaukė „labanakt“ Faziui Stounui.

Paskui jis suprato, kur žibsi ta šviesėlė. Ant skardinio sidro namų stogo tikriausiai yra kokia nedidelė nublizginta vieta; Homeras matė, kaip dylančio mėnulio spinduliai atšoka nuo tos stogo vietos – nuo blizgančio lopinėlio, ne didesnio už peilio ašmenis. Ta šviesėlė naktyje buvo vienas iš tų dalykų, kurių niekaip negali pamiršti – netgi supratęs, kas tai.

Homeras nenurimo net klausydamasis ramaus Volio kvėpavimo. Žinojo, jog blogiausia yra tai, kad jis, Homeras Velzas,

įsimylėjęs Kendę. Būtent Kendė pasiūlė jam pasilikti, negrįžti į Sent Klaudą.

– Tu labai patinki mano tėvui, – pasakė ji. – Neabejoju, kad jis duos tau darbo kateryje arba prie aptvaro.

– Labai patinki ir mano motinai, – pridūrė Volis. – Ji tikrai norėtų, kad toliau dirbtum soduose, ypač kol bus nuimtas derlius. Be to, ji jaučiasi vieniša, kai išvažiuoju į koledžą. Galiu lažintis, kad labai apsidžiaugtų, jei liktum ten, kur esi – mano kambaryje!

Soduose vėl žibtelėjo sidro namų stogas; subliksėjo taip pat neryškiai ir trumpai kaip akimirką tarp Greisės Linč lūpų pasirodęs viršutinis iltinis dantis – tik tiek ji ir teprasižiojo, kai paskutinį kartą pažvelgė į Homerą.

„Kaip galėjau Kendės *neįsimylėti*? – galvojo Homeras. – Ir jeigu pasiliksiu čia, – klausė savęs, – tai ką darysiu?"

Sidro namų stogas sužibo dar kartą; paskui jį apgaubė tamsa ir tyla. Homeras buvo matęs, kaip bliksi grandiklis, kol juo dar nepradėta darbuotis, ir koks jis paskui guli ant laboratorinio padėkliuko – nešvarus, kruvinas.

„O jei grįšiu į Sent Klaudą, – klausė savęs Homeras, – tai ką darysiu ten?"

Seselės Andželos kabinete daktaras Larčas atsisėdo prie naujosios mašinėlės ir ėmėsi rašyti laišką Homerui Velzui. „Nieko neprisimenu taip aiškiai kaip tą akimirką, kai tave pabučiavau", – pradėjo daktaras Larčas, bet staiga liovėsi spausdinęs; žinojo, kad negali to rašyti. Ištraukė popieriaus lapą iš mašinėlės ir paslėpė tarp *Trumpos Sent Klaudo istorijos* puslapių, tarsi tai būtų buvęs dar vienas istorijos fragmentas, apie kurį niekas nieko nesužinos.

Deividas Koperfildas tą vakarą atsigulė karščiuodamas, todėl daktaras Larčas nuėjo pažiūrėti, kaip jis jaučiasi. Larčui palengvėjo, kai pačiupinėjęs pajuto, kad mažajam Koperfildui temperatūra jau nukritusi; berniuko kakta buvo vėsi, kakliukas išmuštas šalto prakaito – Larčas atsargiai nušluostė jį rankšluosčiu. Mėnulis švietė neryškiai; Larčas jautėsi nie-

kieno nestebimas. Jis pasilenkė prie Koperfildo ir jį pabučiavo, maždaug taip, kaip prisiminė bučiavęs Homerą Velzą. Paskui priėjo prie kitos lovos ir pabučiavo Smoukį Fildsą, kuris šiek tiek atsidavė dešrainiais; bet Larčą tai veikė raminamai. Kaip jis gailėjosi, kad nebučiuodavo Homero dažniau, kai galėjo! Dabar ėjo nuo lovos prie lovos ir bučiavo berniukus; staiga pagalvojo, kad net nežino kai kurių vardų, bet vis tiek bučiavo. Pabučiavo visus.

Kai jis išėjo iš miegamojo, Smoukis Fildsas tamsoje paklausė: „Ir ką gi visa tai reiškia?" Bet daugiau niekas nebuvo pabudęs, arba niekas nenorėjo atsiliepti.

„O kad pabučiuotų ir *mane*!" – galvojo seselė Edna, pro kurios ausis nepraslysdavo niekas, kas būdavo neįprasta.

– Manau, tai labai gražu, – pasakė ponia Grogan seselei Andželai, kai ši jai apie tai papasakojo.

– O man atrodo, jog tai senatvės požymis, – tarė seselė Andžela.

Bet Homeras Velzas, sustingęs prie Volio kambario lango, nežinojo, kad daktaro Larčo bučiniai pasklido po pasaulį ir ieško jo.

Ir dar jis nežinojo, – negalėjo net įsivaizduoti! – kad nemiega ir Kendė, kad ir ji jaudinasi. „Jeigu jis *pasiliks*, jeigu *negrįš* į Sent Klaudą, – galvojo ji, – ką aš darysiu?" Aplink ją pirmyn ir atgal siūbavo vandenynas. Pamažu bluko ir tamsa, ir mėnesiena.

Po kurio laiko Homeras Velzas jau galėjo įžiūrėti sidro namų kontūrus, tačiau stogas nebebliksėjo, kad ir kaip Homeras kraipė galvą. Tolumoje nebebuvo jokios švieselės, ir Homeras turbūt manėsi kalbąs su mirusiuoju, kai sušnibždėjo: „Labanakt, Fazi".

Jis nežinojo, kad Fazis Stounas, kaip ir Melonija, jo jau ieško.

7. PRIEŠ KARĄ

Vieną to rugpjūčio dieną virš pakrantės kelio tarp Jork Harboro ir Ogunkvito kabojo miglota saulė; ne tokia ryški kaip Marselyje ir ne tokia vaiski ir gaivi kaip ta, kuri paprastai blykčioja beveik visame Meino pajūryje tokiu metų laiku. Tai buvo Sent Klaudo saulė, padūmavusi ir lyg negyva; Melonija jautėsi jau gerokai tos saulės įerzinta ir visa suprakaitavusi, kai įsėdo į jos pavežti sustojusį pienvežį, važiuojantį tolyn nuo vandenyno.

Ji žinojo, kad yra kažkur į pietus nuo Portlendo ir kad į pietus nuo Portlendo Meino pajūris driekiasi palyginti netoli, bet jau buvo sugaišusi kone visą vasarą, bastydamasi po šiame ribotame plote esančius obelų sodus. Vilties ji neprarado – suprato, kad kol kas jai nesisekė, bet ateityje turėtų sektis geriau. Ji sugebėjo apkraustyti kelių Portlendo gyventojų kišenes; kurį laiką taip ir vertėsi. Paskui buvo pričiupta vyrukų iš karinio jūrų laivyno, kuriuos mėgino apšvarinti Kiteryje. Jai pavyko išvengti mylėjimosi su tais vyrukais, tačiau jie sulaužė jai nosį, kuri sugijo kreivai, ir nuskėlė du priekinius dantis – viršutinius kandžius. Melonija ir anksčiau šypsodavosi ne per dažniausiai, o po to įvykio išvis retai bepraverdavo kietai sučiauptas lūpas.

Iš pirmų dviejų sodų, kuriuose ji apsilankė, galėjai matyti vandenyną, bet nė vienas iš jų nebuvo vadinamas Vandenyno Vaizdo sodu, ir niekas tuose sodininkystės ūkiuose apskritai nieko nežinojo apie jokius Vandenyno Vaizdo sodus. Paskui Melonija rado toliau nuo pakrantės esantį sodą, kur kažkas jai pasakė girdėjęs apie Vandenyno Vaizdą, tačiau tvirtino, jog tai tik pavadinimas; esą tas ūkis visai ne prie vandenyno. Pasiekusi

Bidefordą, Melonija įsidarbino pieninėje, plovė butelius, bet metė darbą vos tik užsidirbusi šiek tiek pinigų kelionei.

Paaiškėjo, kad sodas tarp Jork Harboro ir Ogunkvito vadinamas Jorko ūkiu; jis atrodė toks pat prastas kaip ir jo pavadinimas, tačiau Melonija vis tiek paprašė pienvežio vairuotojo ją ten išleisti; šiaip ar taip, tai buvo sodininkystės ūkis; kas nors ten galėjo būti girdėjęs apie Vandenyno Vaizdo sodus.

Jorko ūkio brigadininkas vos žvilgtelėjęs į Meloniją nusprendė, kad ji – būsima skynėja, mėginanti aplenkti migrantus.

– Tu maždaug trim savaitėm per anksti, – pasakė jis. – Šį mėnesį skinam tik 'Gravenštainus', ir pagalbos kol kas nereikia – jų ne tiek daug.

– Ar esate girdėjęs apie Vandenyno Vaizdo sodus? – paklausė Melonija.

– Tu ten skynei? – pasidomėjo brigadininkas.

– Ne. Aš tik ieškau to ūkio, – tarė Melonija.

– Pavadinimas kaip kokių poilsio namų, – pasakė brigadininkas, bet kai Melonija net nenusišypsojo, liovėsi buvęs draugiškas. – Ar bent nutuoki, kiek Meine gali būti visokių ūkių, kurių pavadinimas – Vandenyno Vaizdas? – paklausė.

Melonija gūžtelėjo pečiais. Pagalvojo, kad jeigu Jorko ūkyje po trijų savaičių bus samdomi darbininkai, ji mielai pasiliktų; gal kiti skynėjai bus ką girdėję apie tą vietą, kur išvažiavo Homeras Velzas.

– Ar turėtumėte man kokio darbo? – paklausė brigadininko.

– Po trijų savaičių, – atsakė brigadininkas, – jei moki skinti, – pridūrė.

– Nemanau, kad labai sunku skinti obuolius, – tarė Melonija.

– Manai, jog lengva? – paklausė brigadininkas. – Eime, – tarstelėjo, ir nusivedė ją per purviną prekyvietę; ten dvi pagyvenusios moterys ant medinės lentelės ranka rašė kainas. Pirmame už prekyvietės esančiame sode brigadininkas ėmėsi Meloniją mokyti obuolių skynimo meno.

– Imi obuolį su koteliu, – šnekėjo brigadininkas. – Bet prie pat kotelio, truputį aukščiau, yra pumpuras, kitų metų obuolio užuomazga. Štai šita atsikišusi šakelė. Jeigu ją nuplėši, nuskinsi dvejų metų derlių. – Jis parodė Melonijai, kaip reikia pasukti obuolį. – Pasuk, netrauk, – pasakė.

Melonija kyštelėjo ranką tarp obels šakų ir pasukusi nuskynė obuolį. Taip, kaip reikėjo; paskui žvilgtelėjo į brigadininką ir patraukė pečiais. Atsikando obuolio, bet jis buvo neprinokęs; išspjovusi kąsnį, numetė obuolį į šalį.

– Čia 'Šiaurės žvalgai', – paaiškino brigadininkas. – Juos skinam vėliausiai – prinoksta tik spalio mėnesį.

Melonijai pasidarė nuobodu. Ji pasisuko eiti atgal, obuolių prekyvietės link.

– Duočiau po dešimt centų už bušelį! – šūktelėjo brigadininkas jai pavymui. – Tik po penkis už bušelį krituolių, arba jeigu obuoliai bus apdaužyti! Atrodai stipri! – tarė eidamas iš paskos. – Jei gerai seksis, perdien turbūt priskintum kokių devyniasdešimt bušelių. Buvo vyrukų, kurie priskindavo po šimtą. Išeidavo po dešimt dolerių per dieną, – pasakė. – Sugrįžk po trijų savaičių, – pridūrė, sustodamas prie moterų, dažančių obuolių prekyvietės iškabą; Melonija jau buvo ant kelio.

– Po trijų savaičių būsiu kitur, – pasakė ji brigadininkui.

– Gaila, – tarė brigadininkas. Jis žiūrėjo, kaip ji eina keliu, atgal vandenyno link. – Atrodo stipri, – pasakė brigadininkas vienai iš prekyvietėje dirbančių moterų. – Galiu lažintis, kad sveria apie šimtą šešiasdešimt svarų.

– Kažkokia valkata, – tarė toji moteris.

Maždaug už mylios nuo obuolių prekyvietės Melonija ėjo pro sodą, kuriame du darbininkai skynė 'Gravenštainus'. Vienas iš vyrų jai pamojavo; Melonija irgi buvo bemojuojanti, bet apsigalvojo. Paėjusi ne daugiau kaip šimtą jardų, staiga išgirdo iš paskos atvažiuojant tų vyrų pikapą. Automobilis sustojo prie jos, pasukęs į šalikelę, ir vairuotojas tarė:

– Atrodai lyg netekusi mylimojo. Gerai, kad radai mane.

Keleivio vietoje sėdintis vyriškis dureles pravėrė dar pikapui teberiedant.

– Verčiau atstok nuo manęs, žąsine, – metė Melonija vairuotojui, bet kitas vyriškis, apėjęs pikapą, jau artinosi prie jos. Melonija peršoko pakelės griovį ir puolė į sodą. Vyriškis ją vijosi, garsiai šūkčiodamas. Pikapo vairuotojas išjungė variklį ir prisidėjo prie gaudynių – dureles paliko atviras, labai skubėjo.

Melonijai nebuvo kur slėptis, tačiau sodai atrodė neaprėpiami. Ji bėgo iš pradžių vienu tarpu tarp medžių, paskui kitu. Pirmasis gaudytojas jau baigė ją pavyti, bet ji pastebėjo, kad vairuotojas atsilieka vis toliau; jis buvo stambus, lėtas; prabėgęs pro penkis ar šešis medžius, ėmė pūškuoti ir šniokšti. Melonija ir pati jau šniokštė, tačiau bėgo tvirtais, vienodais žingsniais, ir nors pirmasis, lieknesnis, vyriškis jau lipo jai ant kulnų, ji girdėjo, kad jis kvėpuoja vis sunkiau ir sunkiau.

Perbėgusi per žvyruotą kelią, ji įlėkė į kitą sodą. Matė, jog tolokai už jos, gal už dviejų ar trijų šimtų jardų, drimba vairuotojas jau nebe bėga, o eina – ryžtingu žingsniu.

– Čiupk ją, Čarli! – šūktelėjo jis greitesniam vyriškiui.

Čarlio nuostabai, Melonija sustojo ir atsisuko į jį. Gana greitai atgavusi kvapą, ji staiga metėsi *atgal*, Čarlio link, – bėgo pasilenkusi prie pat žemės, unkšdama kaip koks žvėris, ir vyriškis, vardu Čarlis, nespėjo net sustoti ir atsikvėpti, kai ji puolė ant jo. Juodu pargriuvo kartu – pajutusi, kad jos kelis atsidūrė ant jo kaklo, ji dar šoktelėjo jam ant gerklės. Jis tik sugargaliavo ir pavirto į šoną. Melonija pašoko ant kojų; du kartus užmynė jam ant veido, o kai Čarlis šiaip taip apsivertė, atsistojo keturpėsčias, kiek galėdama aukščiau stryktelėjo į viršų ir abiem kojom nusileido jam ant kryžmens. Jis jau buvo be sąmonės, kai ji užlaužė jam rankas ir įkando į ausį; perkando kiaurai – jautė, kaip susilietė jos dantys. Pagaliau jį paleidusi, priklaupė šalia, kiek atsikvėpė, o paskui jį dar apspjovė. Atsistojusi pamatė, kad storulis, perėjęs žvyruotą kelią, dar tik įžengė į kitą sodą.

– Čarli! Kelkis! – tarė jis švokšdamas, bet Čarlis nejudėjo. Melonija atvertė Čarlį ant nugaros ir atsegė jam diržą. Keletą kartų smarkiai trūktelėjusi, išvėrė iš kilpų. Stambusis vyriškis, pikapo vairuotojas, dabar buvo tik per tris ar keturias obelis nuo jos. Vieną diržo galą Melonija dukart apvyniojo sau aplink riešą ir kumštį; kai nuleido ranką žemyn, kitas diržo galas, su sagtimi, siekė jos pėdos viršų. Storulis sustojo, tik už dviejų obelų nuo Melonijos. – Ką padarei Čarliui? – paklausė, bet Melonija, užuot atsakiusi, ėmė sukti diržą; suko sau apie galvą, vis greičiau ir greičiau. Kampuota žalvarinė sagtis skriejo ratu net švilpdama. Melonija žingtelėjo prie storulio, maždaug penkiasdešimties metų vyriškio; jo plaukai buvo reti, pražilę, nemažas pilvas pūpsojo atsikišęs į priekį. Kurį laiką storulis stovėjo nejudėdamas, stebėjo besiartinančią Meloniją. Diržas buvo platus, odinis, su aiškiai matomomis prakaito bei tepalo dėmėmis; žalvarinė sagtis – vyro delno didumo; aštriomis briaunomis ji skrodė orą švilpdama kaip šiaurės vėjas – zvimbdama kaip dalgis.

– Ei! – tarė storulis.

– Ei *ką*, žąsine? – paklausė Melonija. Ji staiga nuleido diržą žemiau ir sagtimi trenkė vyriškiui per blauzdą, atplėšė nemažą mėlynų džinsų ir odos gabalą, kuris atrodė kaip sudraskyto dolerio banknoto skiautė. Kai vyriškis pasilenkęs griebėsi už kojų, Melonija sagtimi iš šono žiebė jam į veidą. Jis staiga atsisėdo ir prisidėjo ranką prie skruosto, ant kurio užčiuopė kirstinę žaizdą, maždaug tokio ilgumo ir platumo kaip cigaretė; bet neturėjo kada apie tą žaizdą galvoti, nes tuoj pat gavo sagtimi tiesiai į tarpuakį – smūgis buvo toks smarkus, kad skausmas storulį akimirką net apakino. Viena ranka prisidengęs galvą, kita jis apgraibomis mėgino sučiupti Meloniją, tačiau ji be vargo daužė jį kur pakliūva, todėl jis netrukus prisitraukė kelius prie krūtinės ir abiem rankom užsidengė veidą bei galvą. Kurį laiką sagtis akėjo jam nugarą; paskui Melonija liovėsi mušusi jį sagtimi – toliau pliekė kitu diržo galu, per šlaunis ir per užpakalį. Atrodė, kad niekada nenustos.

– Ar pikape yra rakteliai, žąsine? – paklausė tarp smūgių.

– Taip! – sušuko storulis, bet Melonija prieš nueidama dar keletą kartų jam užvožė. Diržą, kurį jau buvo neblogai įvaldžiusi, ji pasiėmė sau – žingsniavo atgal per pirmąjį sodą, smailiuoju diržo galu vis šmaukštelėdama per kokį obuolį.

Vyriškis, vardu Čarlis, atgavo sąmonę, bet nė nekrustelėjo ir neatmerkė akių.

– Ar ji nuėjo, Čarli? – po kurio laiko paklausė storulis, nes jis irgi nejudėjo ir tebebuvo užsimerkęs.

– *Tikiuosi*, – tarė Čarlis; bet nė vienas iš vyrų nepasijudino, kol išgirdo, kad Melonija užvedė automobilį.

Jai galvoje dar šmėstelėjo mintis, kad turėtų jaustis dėkinga daktarui Larčui, kadaise suradusiam darbą, kurį dirbdama išmoko vairuoti, bet ilgai ji apie tai negalvojo. Apgręžusi pikapą, nuvažiavo atgal į obuolių prekyvietę, kur brigadininkas labai nustebo ją pamatęs.

Ji brigadininkui pasakė prie iškabą dažančių moterų, kad du jo vyrai mėgino ją išprievartauti. Ta moteris, kuri ranka rašė kainas, buvo vieno iš užpuolikų, storulio, žmona. Melonija brigadininkui pasakė, kad jis galėtų išmesti tuodu vyrus ir patikėti jų darbą jai.

– Galiu daryti viską, ką jie daro dviese, ir daug geriau negu jie, – tarė Melonija.

O jeigu ne, pasakė ji brigadininkui, jis galįs kviesti policiją, ir ji policininkams papasakosianti, kaip buvo užpulta. Moteris, kurios vyras puolė Meloniją, išbalo ir nepratarė nė žodžio, tačiau kita brigadininkui pakartojo, ką buvo sakiusi anksčiau:

– Kažkokia valkata. Kurių galų jos klausaisi?

– Galiu daryti ir visa tai, ką darai tu, – pasakė Melonija tai moteriai. – Ypač tai, ką darai gulėdama ant nugaros. Atrodo, kad aukštielninka esi niekam tikusi, – pridūrė ir staiga mostelėjo smailiuoju diržo galu tos moters link; ši atšoko, tarsi tai būtų ne diržas, o gyvatė.

– Ei, čiagi Čarlio diržas, – tarė brigadininkas.

– Taigi, – pasakė Melonija. Kai ištarė šį Homero Velzo mėgstamą žodį, jos akys vos nepaplūdo ašaromis. – Čarlis jį pametė, – pridūrė ji. Nuėjusi prie pikapo, pasiėmė savo ryšulį – keletą daiktelių, suvyniotų į ponios Grogan paltą. Diržą panaudojo ryšuliui suveržti, kad niekas neišbyrėtų.

– Negaliu išmesti tų vyrukų, – pasakė jai brigadininkas. – Jie čia dirba visą gyvenimą.

– Tai kvieskite policiją, – tarė Melonija.

– Ji tau grasina, – pasakė brigadininkui storulio žmona.

– Taigi, – tarstelėjo Melonija.

Brigadininkas Meloniją patogiai įkurdino sidro namuose.

– Gali čia pagyventi, bent jau kol pasirodys skynėjai, – pasakė jis. – Nežinau, ar norėsi būti su jais. Kartais atvažiuoja su moterimis, kartais su vaikais, bet jei bus tik vyrai, nemanau, kad norėsi čia pasilikti. Jie negrai.

– Šiaip ar taip, kol kas bus gerai, – tarė Melonija apsidairydama.

Lovų čia buvo mažiau negu Vortingtonų sidro namuose, be to, anaiptol ne taip švaru ir tvarkinga. Jorko ūkis buvo daug mažesnis ir skurdesnis už Vandenyno Vaizdo sodus, ir niekas čia labai nesirūpino, kad migrantų būstas būtų įrengtas skoningai; Jorko ūkis neturėjo savo Olivijos Vortington. Jorko ūkio sidro namuose tvyrojo aitresnis acto kvapas, o siena už spaustuvo buvo aplipusi sudžiūvusių išspaudų gumulėliais – nelyginant obelų šašligės gumbais. Virtuvei atitvertoje pastato dalyje nebuvo normalios viryklės, tik maža elektrinė viryklėlė, dėl kurios nuolat perdegdavo seni saugikliai. Visi saugikliai – ir siurblio, ir smulkintuvo, ir silpnų paluby spingsinčių lempučių – buvo vienoje dėžėje; šaldytuvo lemputė nedegė – ką gi, bent jau ne taip aiškiai buvo matyti pelėsiai.

Visa tai puikiai tiko Melonijai, lemtingai prisidėjusiai prie daugelio aptriušusių kambarių ir apleistuose, ir gyvenamuose Sent Klaudo pastatuose istorijos.

– Tie Vandenyno Vaizdo sodai – tas ūkis, kurio ieškai... Kodėl tu jo ieškai? – paklausė brigadininkas.

– Ieškau savo vaikino, – pasakė jam Melonija.

„Ji turi *vaikiną*?" – mintyse nusistebėjo brigadininkas.

Jis nuvažiavo pažiūrėti, kaip laikosi tie du vyrai. Storulis, kurį žmona palydėjo į ligoninę (nors ir neištarė jam nė žodžio, po to įvykio nekalbėjo su juo ilgiau negu tris mėnesius), sėdėjo gana ramiai, kol jam buvo siuvamos žaizdos, bet labai susijaudino, kai brigadininkas pasakė, kad apgyvendino Meloniją sidro namuose ir priėmė ją padirbėti – bent jau kol bus nuimtas derlius.

– Priėmei ją į darbą! – sušuko storulis. – Ji tikra žudikė!

– Tai tu, po velnių, verčiau prie jos nelįsk, – pasakė brigadininkas. – Jei kabinėsies, turėsiu tave išmesti – jau ir dabar ji manęs vos neprivertė to padaryti.

Storuliui buvo lūžusi nosis, o žaizdoms susiūti prireikė iš viso keturiasdešimt vienos siūlės; trisdešimt septyniomis buvo susiūtas veidas ir dar keturiomis – liežuvis, kurį jis įsikando.

Kitam vyriškiui, Čarliui, siūlių reikėjo mažiau, tik keturių – susiūti žaizdai ausyje. Bet Melonija jam buvo sulaužiusi du šonkaulius, kai ant jo užšoko; be to, jam buvo sukrėstos smegenys – juk ji trypė jam ant galvos; nugarą žemiau juosmens jam tarpais sutraukdavo tokie baisūs raumenų spazmai, kad jis visą derliaus sezoną negalėjo lipti ant kopėčių.

– Saugok Dieve! – pasakė Čarlis brigadininkui. – Nenorėčiau susipažinti su tuo šunsnukiu, kuris yra jos *vaikinas*.

– Tiesiog nelįsk jai į akis, – patarė jam brigadininkas.

– Ar ji tebeturi mano diržą? – paklausė Čarlis.

– Jei prašysi, kad grąžintų, turėsiu tave išmesti. Nusipirk naują diržą, Čarli, – tarė brigadininkas.

– Nieko aš jos neprašysiu, – burbtelėjo Čarlis. – Juk ji nesakė, kad jos vaikinas atvažiuos čia, ar ne? – paklausė brigadininko. Šis atsakė manąs, kad jeigu Melonija ieško savo vaikino, tai tas vaikinas, matyt, jai nepranešė, kur išvyko; jis tikriausiai ją metė.

– Ir tepadeda jam Dievas, jeigu jis ją metė, – tarė brigadininkas – ir dar keletą kartų tai pakartojo.

– Na, – pasakė obuolių prekyvietėje dirbanti moteris, pavadinusi Meloniją valkata, – jeigu tu pats turėtum tokią draugę, ar nemėgintum nuo jos pasprukti?

– Pirmiausia, – tarė brigadininkas, – aš *neturėčiau* tokios draugės. O jei turėčiau, niekada jos nepalikčiau – neišdrįsčiau.

Jorko ūkio sidro namuose – kažkur toliau į krašto gilumą nuo Jork Harboro, į vakarus nuo Ogunkvito, už kelių šimtų pakrantės mylių nuo Homero Velzo – Melonija atsigulusi klausėsi pelių skleidžiamų garsų. Jos tai bėgiojo, tai kažką graužė. Pirma pelė, išdrįsusi perbėgti Melonijos čiužinio kojūgalį, taip gavo į kailį Čarlio diržo sagtimi, kad perskrido per keturias viena prie kitos sustatytas lovas ir tyliai dunkstelėjo į sieną. Melonija greitai prišokusi ją paėmė – pelė buvo negyva, sulaužytu stuburu. Parėmusi nenudrožtu pieštuku, Melonija pasodino užmuštą pelę ant savo naktinio staliuko – ant apverstos obuolių dėžės, kurią paskui pastūmė prie lovos kojūgalio. Ji tikėjosi, kad negyva pelė bus savotiškas totemas, atbaidys kitas peles, ir iš tikrųjų – keletą valandų jokia pelė nedrumstė Melonijai ramybės. Išsitiesusi ant lovos, Melonija prie silpnos šviesos skaitė *Džeinę Eir* – iš visų pusių apsupta tuščio ir tamsaus vaisius nokinančio sodo.

Ji dar du kartus perskaitė tą vietą netoli dvidešimt septinto skyriaus pabaigos, kur rašoma: „Anksčiau susidarytos pažiūros, seni nusistatymai yra tas ramstis, kuriuo galiu pasikliauti, – ir jo aš griebsiuosi“.

Perskaičiusi tuos žodžius, Melonija užvertė knygą ir išjungė šviesą. Drąsiai gulėjo ant nugaros, plačiomis šnervėmis traukdama į save aitrų obuolių acto kvapą. „Tokiu pat oru kvėpuoja ir Homeras Velzas“, – galvojo. Prieš užmigdama, nors jos klausėsi tik pelės, ji dar sušnibždėjo: „Labanakt, Saulele“.

Kitą dieną lijo. Visur – nuo Kenebankporto iki Krismas Kouvo. Pūtė toks smarkus šiaurės rytų vėjas, kad prie Heiveno klubo prišvartuotų laivų vėliavos, nors permerktos lietaus,

kaip strėlės rodė į krantą ir be perstojo pliaukšėjo – tas garsas buvo toks pat monotoniškas kaip ir Rėjaus Kendalo žvejybinio katerio trynimasis į prie jo prieplaukos kraštų pritvirtintas senas gumines padangas.

Rėjus atrodė pasirengęs visą dieną praleisti po Dejerio traktoriumi pastate, vadinamame Antruoju; jis keitė kolektorių, protarpiais numigdamas. Tokiose vietose visada miegodavo geriausiai; po dideliais, pažįstamais mechanizmais. Dar nė sykio nebuvo demaskuotas; kartais jo kojos iš po transporto priemonės kyšodavo taip keistai išskėstos, kad galėdavai pamanyti, jog jis negyvas – pervažiuotas arba priplotas. Kuris nors iš ūkio darbininkų, pamatęs jį ir persigandęs, paklausdavo: „Rėjau? Ar čia tu?“ Tada Rėjus Kendalas, kaip ir daktaras Larčas, kai būdavo pažadinamas iš eterio svaigulio, pabusdavo ir atsiliepdavo: „Čia. Aš čia“.

„Tai bent darbelis, a?“ – sakydavo susirūpinęs darbininkas.

„Taigi, – pritardavo Rėjus. – Tai bent darbelis, tikrai.“

Lietus pylė kaip iš kibiro, nuo vandenyno pūtė toks stiprus vėjas, kad kirai pasitraukė toliau į sausumą. Jorko ūkyje jie susibūrė apie sidro namus ir savo klykavimu pažadino Meloniją; Vandenyno Vaizdo soduose kirai sutūpė ant skardinio sidro namų, kur vėl dirbo valytojų bei dažytojų brigada, stogo.

Greisė Linč, kaip visada, dirbo juodžiausią darbą – šveitė tūkstančio galonų talpos sidro rezervuarą; ji klūpėjo toje cisternoje, ir energingas, tarytum slapukiškas jos brūkšėjimas šepečiu atrodė panašus į kažin kokio gyvūnėlio, mėginančio susisukti gūžtą ar ko nors užėsti, krebždesį. Rukšna Haidas išėjo iš sidro namų, susigalvojęs, anot jo žmonos, Florensos, „dar vieną iš piršto išlaužtą priežastį“. Rukšnai pasirodė, kad atsilaisvino transporterio ventiliatoriaus diržėlis, todėl jis tą diržėlį nuėmė ir pasakė vežąs Rėjui Kendalui, kad šis pažiūrėtų, ką galima padaryti.

– Ir ką gi Rėjus darys su atsilaisvinusiu ventiliatoriaus diržėliu? – paklausė Rukšnos Florensa. – Užsakys naują arba išpjaus gabalą šito – taip?

– Tikriausiai, – atsargiai tarė Rukšna.

– O kam tau šiandien reikia transporterio? – paklausė Florensa.

– Tiesiog nuvešiu diržėlį Rėjui! – irztelėjo Rukšna.

– Nenori persidirbti, ar ne? – tarė Florensa, ir Rukšna iššlepsėjo į lietų; sėsdamas į pikapą, dar nusišypsojo ir mirktelėjo Homerui Velzui.

– Mano vyras toks tinginys! – linksmai pasakė Florensa.

– Taip dar neblogai, palyginti su kai kuriais kitais, – tarė Irena Titkomb – ir visi nejučia sužiuro į tūkstančio galonų cisterną, kurioje karštligiškai darbavosi Greisė Linč.

Irena su Florensa, kantrios ir įgudusios, dažė durų bei langų rėmus sidro namų miegamajame. Homeras Velzas, Didžioji Dotė Taft ir jos sesutė, Debra Petigru, gražino virtuvę – platesniais, ne tokiais atsargiais potėpiais.

– Tikiuosi, dėl manęs nesijaučiate suvaržyti, – pasakė Didžioji Dotė Taft Debrai ir Homerui. – Nesu jūsų prižiūrėtoja, ar dar kas. Jei norite pasiglamžyti – prašom!

Debra Petigru tarsi kiek sutriko ir pyktelėjo, Homeras droviai nusišypsojo. Pagalvojo, kad labai keista: du ar tris kartus nueini į pasimatymą – nieko daugiau nedarai, tik bučiuojiesi ir gal truputį pasičiupinėji – ir visi jau ima su tavimi šnekėti taip, lyg tau visą laiką tik *tai* ir terūpėtų. Homerui dabar daug labiau rūpėjo cisternoje lindinti Greisė Linč negu Debra Petigru, stovinti prie pat jo ir dažanti tą pačią sieną. Priėjęs šalia virtuvės durų įtaisytą elektros jungiklį, Homeras Didžiosios Dotės Taft paklausė, ar jam pačiam dažyti sieną aplinkui, ar paprašyti, kad tai padarytų Florensa su Irena – gražiau, mažesniais teptukais.

– Dažyk viską, ir jungiklį, – pasakė Didžioji Dotė Taft. – Kasmet taip darom. Tiesiog stengiamės, kad viskas atrodytų nauja ir švaru. Nesivaržom, kas ką kruopščiau nudažys.

Šalia jungiklio ant sienos kabėjo smeigtuku prismeigtas rašomojo popieriaus lapas – mašinėle spausdintas tekstas jame buvo vos įžiūrimas, per ilgą laiką išblukintas saulės, šviečian-

čios pro jokiomis užuolaidomis nepridengtus virtuvės langus. Tai buvo kažkoks sąrašas; jo apačia, maždaug ketvirtadalis puslapio, nuplėšta; kad ir koks tai buvo sąrašas, aišku, kad ne visas. Homeras išlupo iš sienos smeigtuką ir jau norėjo popierių suglamžyti ir mesti į šiukšlių statinę, bet staiga jo dėmesį patraukė pirma sąrašo eilutė:

SIDRO NAMŲ TAISYKLĖS

„*Kokios* taisyklės?“ – galvojo Homeras, skaitydamas, kas parašyta toliau. Taisyklės buvo sunumeruotos.

1. Nedirbkite su obuolių smulkintuvu ar spaustuvu, jei esate išgėrę.
2. Nerūkykite lovose ir nedeginkite žvakių.
3. Nelipkite ant stogo, jei esate išgėrę – ypač naktį.
4. Išplaukite koštuvus tą pačią dieną ar naktį, kai jie buvo naudojami.
5. Nuimkite rotacinį filtrą iš karto, kai tik baigiate spausti sultis, ir švariai nuplaukite vandeniu iš žarnos, KOL IŠSPAUDOS ANT JO DAR DRĖGNOS!
6. Nesineškite butelių, kai lipate ant stogo.
7. Net jeigu jums labai karšta (ar esate išgėrę), neikite miegoti į šaldyklą.
8. Atiduokite pirkinių sąrašą grupės vyresniajam iki septintos valandos ryto.
9. Ant stogo tuo pat metu neturėtų sėdėti daugiau negu šeši žmonės.

Gal buvo ir dar keletas taisyklių, bet Homeras negalėjo jų perskaityti, nes lapo apačia buvo nuplėšta. Homeras padavė tą apdraskytą lapą Didžiajai Dotei Taft.

– Kodėl čia tiek daug rašoma apie stogą? – paklausė Debros Petigru.

– Nuo stogo matyti vandenynas, – paaiškino Debra.

– Ne dėl to, – pasakė Didžioji Dotė Taft. – Naktimis galima įžiūrėti Keip Keneto apžvalgos ratą ir atrakcionų parko šviesas.

– Didelis čia daiktas! – tarė Homeras Velzas.

– Man irgi atrodo, kad nieko ypatingo, – pasakė Didžioji Dotė Taft, – bet juodukams patinka.

– Kartais jie visą naktį prasėdi ant stogo, – tarė Debra Petigru.

– Kartais ten pasigeria ir nukrinta, – iš miegamojo riktelėjo Florensa Haid.

– Daužo ten butelius ir susipjausto, – pridūrė Irena Titkomb.

– Na, ne visada, ne kasnakt, – pasakė Didžioji Dotė Taft.

– Vieną naktį kažkuris iš jų taip pasigėrė ir suprakaitavo, dirbdamas prie spaustuvo, kad tiesiog išsijungė šaldykloje, o iš ryto pabudo gavęs plaučių uždegimą, – pasakojo Debra Petigru.

– Na, negali taip ir karto gauti plaučių uždegimo, – paprieštaravo Homeras Velzas. – Viskas daug sudėtingiau.

– *Atsiprašau*, – suirzusi tarė Debra.

– Šiaip ar taip, niekas nekreipia dėmesio į tas taisykles, – pasakė Didžioji Dotė Taft. – Olivija kasmet jas surašo, ir kasmet niekas nekreipia dėmesio.

– Visi skynėjai, kiek jų čia buvo, elgiasi kaip vaikai, – tarė Florensa Haid. – Jei Olivija jiems kasdien nepirktų maisto, jie badautų.

– Jie nieko nemoka daryti organizuotai, – pareiškė Irena Titkomb.

– Kartą vienas iš jų įkišo ranką į smulkintuvą, – prisiminė Didžioji Dotė Taft. – Ne tik savo suknistą plaštaką – visą ranką.

– Fui! – pasibaisėjo Debra Petigru.

– Taigi, jo ranka tikrai buvo „fui“, – tarė Florensa Haid.

– Kiek siūlių? – paklausė Homeras Velzas.

– Tu labai smalsus, pastebėjai? – pasakė Debra Petigru.

– Na, jie niekam nekenkia, tik patys sau, – filosofiškai tarė Irena Titkomb. – Kas čia tokio, kad jiems patinka prisigerti ir ristis nuo stogo? Juk niekas dar nežuvo, ar ne?

– Kol kas dar ne, – pasigirdo spigus, plonas Greisės Linč balselis. Tie jos žodžiai nuskambėjo neįprastai reikšmingai, nes ji kalbėjo iš tūkstančio galonų cisternos dugno. Priblokšti keisto jos balso, juolab kad ji labai retai prisidėdavo prie pokalbių, visi staiga nutilo.

Kiekvienas tylomis dirbo savo darbą, kai žaliuoju furgonu atvažiavo Volis – atvežė Luizę Tobi su kibiru ir šepečiu; ją išleidęs jis paklausė kitų, ar niekam nieko nereikia – daugiau šepečių? dažų?

– Nieko, tik pabučiuok mane, meiluti, – tarė Florensa Haid.

– Tik nusivežk mus į kiną, – pridūrė Didžioji Dotė Taft.

– Tik pasipiršk man, *pasipiršk*! – riktelėjo Irena Titkomb.

Voliui išeinant visi juokėsi. Buvo jau beveik priešpiečių metas, ir visi žinojo, kad Pupulė Luizė darbe pasirodė itin vėlai. Paprastai ji atvažiuodavo su Herbu Fauleriu, daugmaž laiku. Šįryt Luizė atrodė ypač surūgusi ir kurį laiką niekas jos nekalbino.

– Na, gal tau mėnesinės, ar kas, bet vis tiek gali pasakyti „labas rytas“, – galiausiai tarė Didžioji Dotė Taft.

– Labas rytas, – pasakė Luizė Tobi.

– Vajetau! – nusišaipė Irena Titkomb. Debra Petigru kumštelėjo Homerui į pašonę; kai jis atsigręžė, ji jam mirktelėjo. Nieko daugiau nenutiko, kol užvažiavo Herbas Fauleris ir vėl pasisiūlė visus nuvežti į Drinkvoterio kelio užkandinę pavalgyti priešpiečių.

Homeras žvilgtelėjo į cisterną, bet Greisė Linč net neiškišo galvos; ji toliau sau krebždėjo cisternos dugne. Vis tiek nebūtų priėmusi Faulerio kvietimo. Homeras pagalvojo, kad gal jam reikėtų važiuoti, pabėgti nuo Greisės Linč, bet buvo nusprendęs apžiūrėti sidro namų stogą – norėjo rasti tą vietą, kuri taip paslaptingai žibėjo mėnesienoje; o dabar, kai per-

skaitė sidro namų taisykles ir sužinojo, kad nuo stogo matyti vandenynas – ir Keip Keneto apžvalgos ratas! – dar labiau įsigeidė ten užlipti. Nors ir per lietų.

Jis drauge su kitais išėjo į lauką, – tikėdamasis, kad Greisė Linč pamanys, jog jis irgi išvažiavo, – ir tik prie automobilio Herbui Fauleriui pasakė, kad pasilieka. Tai pasakęs pajuto, kaip Herbas kyštelėjo pirštą jam į mėlynų džinsų kišenę, vieną iš priekinių, o paskui, kai Herbas su moterimis nutolo, pažiūrėjęs į tą kišenę, pamatė gumytę. Tai, kad kišenėje turėjo prezervatyvą, buvo dar viena priežastis, dėl kurios Homeras skubinosi ropštis ant sidro namų stogo.

Netikėtai ten pasirodęs, jis pergąsdino kirus; pats irgi persigando, kai jie staiga triukšmingai pakilo į orą; anksčiau nebuvo pastebėjęs, kad jie susispaudę tupi kitoje stogo šlaito pusėje – pasislėpę nuo vėjo. Stogas per lietų buvo slidus; lipdamas aukštyn Homeras turėjo abiem rankom kabintis į rifliuotos skardos griovelius ir statyti kojas vieną prie kitos. Gerai, kad šlaitas nebuvo labai status, kitaip Homeras išvis nebūtų įstengęs užlipti. Jis nustebo, radęs keletą senų 2x4 colių storio lentgalių, prikaltų prie stogo kraigo į vandenyno pusę. „Suoliukai!“ – pagalvojo. Na ir kas, kad pakrypę; ant jų sėdėti vis tiek buvo patogiau negu ant skardos. Jis sėdėjo lietuje ir mėgino įsivaizduoti, koks gražus būna vaizdas, bet per tokią audrą negalėjo įžiūrėti tolimiausių sodų; vandenyno išvis nebuvo matyti, ir Homeras turėjo spėlioti, kur giedromis naktimis žybčioja Keip Keneto apžvalgos rato ir atrakcionų parko šviesos.

Visas permerktas lietaus, jis jau rengėsi lipti žemyn, kai pamatė peilį. Didelį spyruoklinį peilį, įbestą į gretimą lentgalį ant stogo kraigo; to peilio rankena, padaryta iš rago imitacijos, dviejose vietose buvo įskilusi ir perlūžo perpus, kai Homeras ją suėmė, norėdamas ištraukti ašmenis iš suoliuko. Tikriausiai todėl tą peilį kažkas ir paliko ant stogo. Kai rankena įskilo, ašmenys kaip reikiant nebesulįsdavo į vidų; tokio peilio negali saugiai nešiotis – be to, ašmenys buvo surūdiję. Homeras

matė, kad surūdijęs visas stogas, nelikę nė vieno blizgančio plotelio, nuo kurio tąnakt, kai jis žiūrėjo pro Volio kambario langą, būtų galėjusi atsispindėti mėnulio šviesa. Paskui jis pastebėjo stiklo šukes; kai kurios, didesnės, buvo įstrigusios rifliuotos skardos grioveliuose. „Turbūt kuri nors iš jų ir žibėjo mėnesienoje", – pagalvojo Homeras.

Alaus ir romo, ir viskio, ir džino butelių šukės... Homeras mėgino įsivaizduoti juodaodžius vyrus, geriančius naktį ant stogo, bet jau buvo kiaurai permerktas lietaus ir sužvarbęs nuo vėjo. Atsargiai slinkdamas stogo šlaitu žemyn – prie to krašto, nuo kurio, atrodė, bus saugiausia nušokti ant žemės, – jis dar įsipjovė ranką, nesmarkiai, atsirėmęs į kažkokią šukę. Kol grįžo į vidų, iš žaizdelės bėgo kraujas – gana daug kraujo, nors žaizdelė buvo nedidelė; Homeras pagalvojo, kad gal joje liko įsmigęs koks stiklo gabaliukas. Greisė Linč tikriausiai išgirdo Homerą skalaujant žaizdelę virtuvės kriauklėje (gal girdėjo ir jo žingsnius ant stogo). Homero nuostabai, Greisė tebebuvo tūkstančio galonų cisternoje.

– Padėk man, – šuktelėjo ji. – Negaliu išlipti.

Ji melavo; tiesiog norėjo jį prisivilioti prie cisternos krašto. Tačiau našlaičiai būna patiklūs; gyvenimas prieglaudoje labai paprastas; kad apgautum našlaitį, pakanka bet kokio melo, be jokių ypatingų gudrybių. Homeras Velzas prie sidro rezervuaro artinosi sunerimęs, bet nedvejodamas. Nustebo pajutęs, kokios miklios ir stiprios liesos Greisės rankos, sučiupusios jį už riešų; jis vos neprarado pusiausvyros – vos nebuvo įtrauktas į cisterną; būtų užvirtęs ant Greisės Linč. Greisė buvo išsirengusi nuogai, tačiau Homerui didesnį įspūdį padarė atsikišę jos kaulai negu tos nuogo kūno dalys, kurių jis neturėjo matyti. Ji atrodė kaip išbadėjęs gyvūnėlis, laikomas, galima sakyti, humaniškuose spąstuose; daugmaž humaniškuose, nors iš mėlynių nesunku buvo suprasti, kad jos šeimininkas ją muša – dažnai ir negailestingai. Didžiausios mėlynės tamsavo ant jos klubų ir šlaunų; ant žastų buvo matyti ryškiai raudonos su violetiniu atspalviu nykščių žymės; dar viena mėlynė – gelsvai žalia, iš

pažiūros ypač skausminga – buvo ant vienos iš mažyčių jos krūtų.

– Paleisk mane, – tarė Homeras Velzas.

– Žinau, kas daroma ten, iš kur tu atvažiavai! – sušuko Greisė Linč, tebelaikydama jį už riešų ir traukdama prie savęs.

– Taigi, – pasakė Homeras Velzas. Jis ėmė vieną po kito atlupinėti jos pirštus, bet ji cisternos siena vikriai palypėjo aukštyn ir skaudžiai įkando jam į viršutinę plaštakos pusę. Jis turėjo ją atstumti, gal būtų užgavęs, jei staiga abu nebūtų išgirdę, kad prie sidro namų taškydamas balas žaliuoju furgonu privažiavo Volis. Greisė Linč paleido Homerą ir puolė rengtis. Volis per smarkiai pliaupiančią liūtį nelipo iš furgono, tik pamaigė signalą; Homeras išbėgo į lauką pažiūrėti, ko jam reikia.

– Greičiau lipk! – riktelėjo Volis. – Važiuojam vaduoti mano kvailo tėvo – kažko prisidirbo pas Sanborną.

Homeras Velzas, užaugęs pasaulyje, kuriame niekas neturėjo tėvo, apstulbo išgirdęs, kad žmogus, turintis tėvą, vadina jį kvailu, nors tai ir buvo tiesa. Ant furgono keleivio sėdynės buvo padėtas nemažas krepšys 'Gravenštainų'; Homeras, kartu su Voliu Drinkvoterio keliu važiuodamas į Sanborno universalinę, laikė obuolius ant kelių. Parduotuvės savininkai, Mildreda ir Bertas Sanbornai, buvo vieni iš seniausių Senio bičiulių; jis drauge su jais abiem lankė mokyklą ir kurį laiką netgi susitikinėjo su Mile (kai dar nepažinojo Olivijos ir kai Milė dar nebuvo ištekėjusi už Berto).

Tito metalo dirbinių ir santechnikos prekių krautuvė buvo greta Sanborno universalinės; kai Volis su Homeru įvažiavo į Harts Roką, Vorenas Titas, santechnikas, stovėjo Sanborno parduotuvės prieangyje ir niekam neleido eiti į vidų.

– Gerai, kad tu čia, Voli, – tarė Vorenas, kai vaikinai užbėgo į prieangį. – Nežinau, kokia širšė įgėlė tavo tėvui.

Parduotuvėje Homeras su Voliu pamatė, kad Mildreda ir Bertas Sanbornai laiko Senį – bent jau kol kas – užspeitę nišoje tarp lentynų su įvairiomis bakalėjos prekėmis; Senis atrodė jau spėjęs išbarstyti ant grindų ir ant savęs visus miltus ir cukrų,

kiek tik galėjo pasiekti. Matydamas jį pakliuvusį į spąstus, Homeras prisiminė Greisę Linč.

– Kas atsitiko, tėte? – paklausė tėvą Volis. Mildreda Sanborn, pamačiusi Volį, lengviau atsiduso, tačiau Bertas ir dabar nenuleido akių nuo Senio.

– Atsitiko tėte, – tarė Senis.

– Įsiuto neradęs šunų ėdalo, – pasakė Voliui Bertas, vis dar nenukreipdamas žvilgsnio nuo Senio; atrodė, jog Bertas tikrai bijo, kad Senis gali staiga pulti į kitą parduotuvės kampą ir viską ten išgriauti.

– Kam tau prireikė šunų ėdalo, tėte? – paklausė Volis.

– Šunų ėdalo tėte, – pakartojo Senis.

– Jis berods neprisimena, Voli, – tarė Bertas Sanbornas.

– Mes jam sakėm, kad jis neturi šuns, – pridūrė Mildreda.

– Prisimenu, kaip tave tvarkiau, Mile! – sušuko Senis.

– Va, ir vėl, – tarė Bertas. – Seni, Seni, – švelniai pasakė jis. – Juk mes tavo draugai.

– Turiu pašerti Margį, – pareiškė Senis.

– Margis – šuo, kurį jis turėjo, kai buvo mažas, – paaiškino Voliui Milė Sanborn.

– Jei Margis iki šiol būtų gyvas, Seni, – pasakė Bertas Sanbornas, – jis būtų senesnis už mus.

– Senesnis už mus, – pakartojo Senis.

– Važiuojam namo, tėte, – tarė Volis.

– Namo tėte, – pasakė Senis, bet leidosi Homero su Voliu vedamas prie furgono.

– Sakau tau, Voli, čia ne dėl girtumo, – tarė Vorenas Titas, atidaręs jiems šonines furgono dureles. – Neužuodžiu, kad būtų išgėręs, šįkart tikrai ne.

– Čia kažkas kita, Voli, – pasakė Bertas Sanbornas.

– Kas tu toks? – paklausė Senis Homero.

– Aš Homeras Velzas, pone Vortingtonai, – tarė Homeras.

– Pone Vortingtonai, – pakartojo Senis.

Jie tylėdami važiavo kokias penkias minutes, paskui Senis staiga sušuko:

– Visi užsičiaupkit!

Vandenyno Vaizdo soduose Olivija pasitiko furgoną prie paradinių durų; nekreipdama dėmesio į Senį, ji tarė Voliui:

– Nežinau, ko jis prisigėrė šįryt, nebent degtinės; nieko neužuodžiau, kai išvažiavo. Nebūčiau leidusi imti automobilio, jei būčiau mačiusi, kad girtas.

– Manau, čia kažkas kita, mama, – pasakė Volis. Homero padedamas jis nuvedė Senį į miegamąjį, nuavė jam batus ir įkalbėjo atsigulti ant lovos.

– Žinai, kartą išdulkinau Milę, – pasigyrė sūnui Senis.

– Neabejoju, tėte, – tarė Volis.

– Išdulkinau Milę! Išdulkinau Milę! – sušuko Senis.

Volis mėgino Senį palinksminti humoristiniu eilėraštuku; Senis buvo įkalęs Voliui į galvą daugybę tokių nepadorių eilėraštukų, limerikų, tačiau dabar pats sunkiai juos prisimindavo, netgi kai Volis deklamuodavo kartu su juo, eilutę po eilutės.

– Prisimeni Kento grafienę, tėte? – paklausė tėvą Volis.

– Žinoma, – pasakė Senis, bet daugiau neištarė nė žodžio.

„Kento grafienė – vargšė tikra!“ – pradėjo Volis, tačiau Senis tik klausėsi. „Jos skylutė baisiai kreiva“, – tarė Volis.

– Kreiva? – pakartojo Senis.

Volis pamėgino deklamuoti iš naujo, po dvi eilutes:

Kento grafienė – vargšė tikra!
Jos skylutė baisiai kreiva...

– Baisiai kreiva! – riktelėjo Senis.

Kento grafienė – vargšė tikra!
Jos skylutė baisiai kreiva.
Vargšė grafienė raudoti pratrūko:
„Man tikrai jau reikia plaktuko,
Kad sugrūsčiau savo skylutėn vyro galiuką“.

„Dievulėliau“, – galvojo Homeras Velzas. Bet Senis atrodė suglumęs; daugiau nebepravėrė burnos. Volis su Homeru paliko jį vieną, pamanę, kad jis užmigo.

Apačioje Homeras Velzas Olivijai ir Voliui pasakė manąs, jog tai kažkokia nervų sistemos liga.

– Nervų sistemos? – tarė Olivija.

– Ką tai reiškia? – paklausė Volis.

Staiga jie išgirdo Senio riksmą antrame aukšte.

– Galiuką! – šaukė jis.

Homeras Velzas, pats turįs įprotį kartoti sakinių pabaigas, suprato, jog tai, kad Senis šitaip kartoja žodžius, nėra normalu. Tas įprotis buvo pirmas simptomas, kurį jis aprašė, pasakodamas apie Senį Vortingtoną laiške daktarui Larčui. „Jis viską kartoja“, – rašė Homeras. Be to, dar pridūrė, kad ponas Vortingtonas lyg ir pamiršta paprasčiausių daiktų pavadinimus; prisiminė, kaip sykį Senis sutrikęs nutilo, prašydamas Volį cigaretės, – jis tik rodė pirštu į viršutinę Volio švarko kišenėlę. „Jam turbūt užkrito žodis „cigaretė“, – rašė Homeras Velzas. Homeras buvo pastebėjęs ir tai, kad kai paskutinį kartą vežė Senį į Sanborno parduotuvę kažko nusipirkti, jis nesugebėjo atsidaryti daiktadėžės. Be to, Senis turėjo labai keistą įprotį nuolat kažką rankioti nuo savo drabužių. „Tarsi jam atrodytų, kad jie apsivėlę kokiu purvu, plaukais ar pūkeliais, – rašė Homeras Velzas. – Bet iš tikrųjų nieko ant jų nėra.“

Olivija Vortington Homerą patikino, jog šeimos gydytojas, kažkoks išvėpėlis, senesnis net už daktarą Larčą, neabejoja, kad keistas Senio elgesys susijęs tik su „alkoholio vartojimu“.

– Daktaras Perkinsas per senas, kad dar galėtų ką nors gydyti, mama, – pasakė Volis.

– Daktaras Perkinsas priėmė tave, kai gimei. Manau, jis žino, ką daro, – tarė Olivija.

– Galiu lažintis, kad gimiau nesunkiai, – nusijuokė Volis.

Homeras Velzas irgi galėjo lažintis, kad Volis gimė nesunkiai; Homerui atrodė, kad Volis į viską pasaulyje žiūri kaip į savaime suprantamą dalyką – ne kaip savanaudis ar pernelyg

išlepintas vaikas, o kaip Meino princas, Naujosios Anglijos karalius; Volis buvo tiesiog gimęs tam, kad vadovautų.

Daktaro Larčo laiškas Homerui Velzui buvo toks įspūdingas, kad Homeras tučtuojau parodė jį poniai Vortington.

„Tai, ką tu aprašei, Homerai, panašu į progresuojančių psichikos sutrikimų sindromą, – rašė daktaras Larčas. – Yra vos kelios panašios ligos, kuriomis gali sirgti tokio amžiaus žmogus. Sakyčiau, kad veikiausiai tai bus Alcheimerio priešlaikinė senatvinė silpnaprotystė; tai gana reta liga; paskaičiau apie ją viename iš savo įrištų *Naujosios Anglijos medicinos žurnalo* komplektų.

Įsivaizduojamų pūkelių rankiojimą nuo drabužių neurologai vadina *karfologija*. Kai vis blogėja atmintis, o tai būdinga Alcheimerio ligai, žmogus ima dažnai kartoti, kas jam sakoma. Tai vadinama *echolalija*. Net paprasčiausių daiktų, tokių kaip cigaretė, ligonis kartais negali įvardyti todėl, kad jų neatpažįsta. Tai *anomija*. Įgyto sugebėjimo atlikti tikslingus judesius, pavyzdžiui, atidaryti daiktadėžę, praradimas – irgi įprastas Alcheimerio ligos požymis, *apraksija*.

Turi įkalbėti ponią Vortington nuvežti vyrą pas neurologą. Žinau, kad Meine tikrai yra bent vienas neurologas. Aš tik spėju, jog tai Alcheimerio liga".

– *Alcheimerio* liga? – tarė Olivija Vortington.

– Nori pasakyti, jog tai *liga* – tai, kas jam darosi? – paklausė Homerą Volis.

Automobilyje, veždamas tėvą pas neurologą, Volis apsiverkė.

– Atleisk, tėte, – pasakė. Bet Senis atrodė labai patenkintas.

Kai neurologas patvirtino daktaro Larčo diagnozę, Senis Vortingtonas nesitvėrė džiaugsmu.

– Aš sergu! – išdidžiai, netgi linksmai, šaukė jis. Tarsi kas nors jam būtų pranešęs, kad jis pagijo; iš tikrųjų liga, kuria jis sirgo, buvo neišgydoma. – Aš *sergu*! – Jį apėmė euforija.

Tikriausiai jis jautė didžiulį palengvėjimą, bent jau kurį laiką, kai sužinojo, jog nėra paprastas girtuoklis. Olivijai irgi

taip palengvėjo, kad ji net pravirko, įsikniaubusi Voliui į petį; Homerą ji spaudė glėbyje ir bučiavo, kaip dar niekas nebuvo jo bučiavęs nuo tada, kai jis ištrūko iš seselės Andželos ir seselės Ednos rankų. Ponia Vortington vis dėkojo Homerui ir dėkojo. Olivijai (nors ji jau seniai nebejautė Seniui jokios meilės, jeigu išvis kada nors nuoširdžiai jį mylėjo) buvo labai svarbu tai, kad sužinojusi apie ligą, ji vėl galėjo Senį gerbti. Ji jautėsi neapsakomai dėkinga Homerui ir daktarui Larčui, nes jų pastangomis Senis atgavo savigarbą – ir susigrąžino dalį ankstesnės jos, Olivijos, pagarbos.

Visa tai prisidėjo prie ypatingos nuotaikos, apėmusios visus tuo laiku, kai Senis mirė – vasaros pabaigoje, prieš pat derliaus nuėmimą; palengvėjimo jausmas užgožė sielvartą. Kad Senis Vortingtonas netoli mirties, visi matė jau senokai; o tai, kad atėjus laikui jis sugebėjo numirti garbingai – „nuo tikros ligos“, kaip sakė Bertas Sanbornas, – buvo maloni staigmena.

Harts Roko ir Harts Heiveno gyventojai, žinoma, ne iš karto įsiminė tos ligos pavadinimą – Alcheimerio pavardė nebuvo įprasta Meino pajūryje penktajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje. Vandenyno Vaizdo sodų darbininkams ji atrodė ypač sunki; vieną dieną Rėjus Kendalas ją supaprastino.

– Senis serga Alo Hamerio liga, – paskelbė jis. Alo Hamerio! Dabar visiems viskas buvo aišku.

– Tikiuosi, kad ji neužkrečiama, – tarė Didžioji Dotė Taft.

– Gal turi būti turtingas, kad ja užsikrėstum? – garsiai mąstė Rukšna Haidas.

– Ne, tai nervų sistemos liga, – tikino juos Homeras Velzas, tačiau niekas kitas, be jo paties, nesuprato, ką tai reiškia.

Taigi vyrai ir moterys, Vandenyno Vaizdo soduose besirengiantys derliaus nuėmimui, po kurio laiko jau turėjo naują priežodį. „Verčiau pasisaugok, – sakydavo Herbas Fauleris, – kad neužsikrėstum Alo Hamerio liga.“

Kai Luizė Tobi pavėluodavo į darbą, Florensa Haid (arba Irena Titkomb, arba Didžioji Dotė Taft) jos klausdavo: „Kas atsitiko? Ar tau mėnesinės, ar Alo Hamerio liga?“ Kai Greisė

Linč pasirodydavo apšlubusi arba su aiškiai matoma mėlyne, garsiai niekas nieko jai nesakydavo, bet visi galvodavo: „Vakar, matyt, apsirgo Alo Hamerio liga".

– Manau, tau reikėtų tapti daktaru, – kartą pasakė Volis Homerui Velzui, – neabejotinai turi įgimtą polinkį.

– Daktaras Larčas yra tikras daktaras, – tarė Homeras Velzas, – o aš – beduinas.

Prieš pat derliaus nuėmimą – sidro namų miegamajame jau pamerkusi ką tik nuskintų gėlių, ant švaraus popieriaus lapo mašinėle surašiusi taisykles (beveik tas pačias, kurias surašydavo ir ankstesniais metais) ir prismeigusi jas smeigtuku šalia elektros jungiklio prie virtuvės durų – Olivija Vortington pasiūlė beduinui namus.

– Man visada liūdna, kai Volis išvažiuoja į koledžą, – pasakė ji Homerui. – O šįmet, kai nebėra Senio, bus dar liūdniau. Labai norėčiau, kad pasiliktum, jei manai, kad čia būsi laimingas, Homerai. Galėtum gyventi Volio kambaryje. Būčiau ne viena namuose naktį ir turėčiau su kuo pasišnekėti rytais. – Olivija kalbėjo nusisukusi nuo Homero, žiūrėdama pro išsikišusį pusapvalį Vortingtonų virtuvės langą. Pro jį buvo matyti besisūpuojantis pripučiamasis čiužinys, ant kurio Senis plūduriuodavo baseine, bet Homeras nežinojo, ar Olivija žiūri būtent į tą čiužinį.

– Nežinau, ar tai patiktų daktarui Larčui, – tarė Homeras.

– Daktaras Larčas norėtų, kad tu kada nors įstotum į koledžą, – pasakė Olivija. – Aš irgi. Mielai pasiteiraučiau, ar Keip Keneto vidurinės mokyklos mokytojai sutiktų su tavimi padirbėti – įvertinti tavo žinias ir pasakyti, ko tau dar reikėtų pasimokyti. Tavo labai... *keistas* išsilavinimas. Žinau, jog daktaras Larčas pageidautų, kad mokytumeisi visų gamtos mokslų. – (Homeras suprato, jog Olivija prisimena tai skaičiusi kažkuriame daktaro Larčo laiške.) – Ir lotynų kalbos, – pridūrė ji.

– Lotynų kalbos, – pakartojo Homeras Velzas. Čia tai jau *tikrai* daktaro Larčo sumanymas. *Cutaneus maximus*, galvojo Homeras Velzas, *dura mater*, o ką jau kalbėti apie *umbilicus*. – Daktaras Larčas nori, kad tapčiau gydytoju, – pasakė Homeras poniai Vortington. – Bet aš nenoriu.

– Manau, jis nori, kad *galėtum* tapti gydytoju, jei vis dėlto persigalvosi, – tarė Olivija. – Berods rašė „lotynų arba graikų".

„Juodu, regis, kaip reikiant susirašinėjo", – pagalvojo Homeras Velzas, bet nepasakė nieko daugiau, tik tarstelėjo:

– Man patinka dirbti ūkyje.

– Na, aš, be abejo, noriu, kad dirbtum čia ir toliau, – patikino jį Olivija. – Man reikia tavo pagalbos – ypač kol nuimsime derlių. Nemanau, kad turėtum lankyti visų dalykų pamokas; reikės pasišnekėti su mokyklos vadovybe, bet neabejoju, kad jie į tavo mokymąsi žiūrės kaip į savotišką eksperimentą.

– Eksperimentą, – pakartojo Homeras Velzas. Turbūt viskas, ko imasi beduinas, yra savotiškas eksperimentas.

Jis galvojo apie sulūžusį peilį, kurį rado ant sidro namų stogo. Gal tas peilis tam ir buvo ten paliktas, kad jis jį rastų? Ir butelių duženos, ta šukė, kuri žybčiojo, kai jis, negalėdamas užmigti, žiūrėjo pro Volio kambario langą; gal tos stiklo šukės bliksėjimas ant stogo buvo kažkoks jam duodamas ženklas?

Homeras parašė laišką daktarui Larčui – paprašė Larčo leidimo pasilikti Vandenyno Vaizdo soduose. „Mielai pasirinksiu biologiją, – rašė Homeras Velzas, – ir kitus gamtos mokslus. Bet ar būtinai turiu mokytis lotynų kalbos? Juk ta kalba niekas nebešneka."

„Ir kada gi jis pasidarė toks visažinis?" – stebėjosi Vilburis Larčas; kita vertus, jis suprato, jog vis dėlto gal ir gerai, kad Homeras Velzas *nemoka* nei lotynų, nei graikų kalbos – daugelio medicinos terminų pagrindo. „Tokių kaip *aortos koarktacija*", – galvojo daktaras Larčas. Kartais tai būna palyginti nesunki įgimta širdies yda, pacientas ją gali tiesiog išaugti; kai ligonis jau Homero amžiaus, ūžesys gali būti pradingęs

ir tik labai kvalifikuotas gydytojas rentgeno nuotraukoje gal pastebėtų šiokį tokį aortos susiaurėjimą. Kai yda nedidelė, neretai vienintelis simptomas būna padidėjęs kraujospūdis viršutinėse galūnėse. „Taigi nesimokyk lotynų kalbos, jei nenori", – galvojo Vilburis Larčas.

O dėl įgimtos širdies ydos, kuri būtų *tinkamiausia* Homerui Velzui, tai daktaras Larčas buvo linkęs pasirinkti plautinio kamieno vožtuvo stenozę. „Nuo kūdikystės, ir ankstyvoje vaikystėje, Homero Velzo širdies ūžesys buvo aiškiai girdimas", – rašė daktaras Larčas – jam reikėjo tokio įrašo, be to, jis norėjo pažiūrėti, kaip tai atrodys. „Dabar, kai Homerui jau dvidešimt vieneri, – parašė kitoje vietoje, – ankstesnio jo širdies ūžesio beveik negirdėti; tačiau plautinio kamieno vožtuvo susiaurėjimas vis dar matomas rentgeno nuotraukoje." Larčas žinojo, kad tas susiaurėjimas gali būti vos įžiūrimas; Homero širdies ydą ne kiekvienas gydytojas ir pastebėtų – tai buvo svarbiausia. Tiesiog reikėjo, kad ta yda būtų.

„Nesimokyk nei lotynų, nei graikų, jeigu nenori, – parašė daktaras Larčas Homerui Velzui. – Juk čia laisva šalis, ar ne?"

Homeras Velzas nebežinojo nė ką manyti. Kartu su daktaro Larčo laišku, tame pačiame voke, jis gavo ir daktaro Larčo jam persiųstą Snoujo Medouzo laišką. Vilburio Larčo nuomone, Snoujis buvo kvailys, „bet atkaklus".

„Sveikas, Homerai, čia aš – Snoujis", – rašė Snoujis Medouzas. Toliau paaiškino, jog dabar jis jau Robertas Mašas – „iš Bangoro Mašų; esam didelė baldų šeima".

„Baldų šeima?" – nesuprato Homeras Velzas.

Snoujis pasakojo apie viską: kaip susipažino su savo svajonių mergina ir ją vedė, kaip nusprendė ne mokytis koledže, o iš karto užsiimti baldų verslu, koks laimingas jaučiasi, kad ištrūko iš Sent Klaudo; toje vietoje Snoujis dar pridūrė, jog tikisi, kad Homeras irgi „ištrūko".

„Beje, kas girdėti apie Fazį Stouną? – norėjo žinoti Snoujis Medouzas. – Senis Larčas sako, kad Faziui puikiai sekasi. Norėčiau jam parašyti, jei žinai adresą."

„Fazio Stouno *adresą*! – galvojo Homeras Velzas. – Ir ką tas „senis Larčas“ turėjo galvoje, sakydamas, kad Faziui „puikiai sekasi“? Puikiai sekasi *kas*?“ Homeras Velzas nieko nesuprato, bet Snoujui Medouzui parašė, kad Faziui tikrai puikiai sekasi, kad jis kažkur nukišęs Fazio adresą, dabar negalįs rasti, ir kad obuolių auginimas – labai naudingas sveikatai ir malonus darbas. Be to, Homeras pridūrė, kad kol kas nesirengia apsilankyti Bangore, tačiau būtinai susiras „baldininkus Mašus“, jei kada nors ten nuvyks. Baigdamas laišką parašė nepritariąs Snoujo nuomonei, kad „savotiškas buvusių auklėtinių susitikimas Sent Klaude“ būtų kaip tik tai, ko reikia; jo įsitikinimu, daktarui Larčui toks sumanymas tikrai nepatiktų. Homeras prisipažino, kad ilgisi seselės Andželos ir seselės Ednos, ir, žinoma, paties daktaro Larčo. „Bet ar nebūtų geriau, jei ten negrįžtume? Argi ne tam ir reikalingos prieglaudos? – klausė Homeras Velzas Snoujo Medouzo. – Argi ne tam, kad būtų pamirštamos?“

Paskui Homeras parašė laišką daktarui Larčui.

„Ką reiškia tas pasakymas, kad Faziui Stounui „puikiai sekasi“? Puikiai sekasi KAS? Žinau, kad Snoujis Medouzas visiškas mulkis, bet jei rengiatės jam kažką skiesti apie Fazį Stouną, ar nemanote, jog turėtumėte tai papasakoti ir man?“

„Papasakosiu, kai bus laikas“, – pavargęs galvojo Vilburis Larčas; jam darėsi neramu. Daktaras Gingričas ir ponia Gudhol paėmė viršų globos taryboje; taryba reikalavo, kad Larčas paklausytų daktaro Gingričo patarimo – rašytų ataskaitas apie tai, kaip sekasi (ar nesiseka) kiekvienam įvaikintam našlaičiui įtėvių namuose. Jei šis papildomas kanceliarinis darbas daktarą Larčą pernelyg vargintų, taryba jam rekomenduojanti priimti ponios Gudhol siūlytą jauną administratorių. „Ar man dar neužtenka viso to, ką rašau dabar?“ – galvojo Larčas. Jis ilsėjosi vaistinėje; įkvėpė šiek tiek eterio ir stengėsi susikaupti. „Gingričas ir Gudhol, – tarė pats sau. – Gingholas ir Gudrič, – murmėjo panosėje. – Ričholas ir Ginggud! Gudgingas ir Holrič!“ – Pabudo nuo savo krizenimo.

— Ko ten taip įsilinksminote? — griežtai paklausė seselė Andžela, sustojusi koridoriuje prie vaistinės durų.

— Gudbolzas ir Ding Dong! — šūktelėjo jai Vilburis Larčas.

Jis nuėjo į seselės Andželos kabinetą, pasiryžęs atkeršyti. Buvo kai ką sumanęs dėl Fazio Stouno. Paskambino į Bodeno koledžą (kur Fazis Stounas turėjo sėkmingai įgyti pirmą mokslo laipsnį) ir į Harvardo universiteto Medicinos fakultetą (kur, kaip Larčas numatė, Faziui labai gerai, tiesiog puikiai seksis studijuoti). Bodeno archyvo tarnautojams Larčas pasakė, kad Sent Klaudo našlaičių prieglaudos rėmėjai paaukojo nemažai pinigų kokio nors vaikino ar merginos — ypač gerai besimokančio studento, ne tik norinčio, bet ir pasirengusio atsidėti darbui Sent Klaude, — studijų medicinos fakultete išlaidoms apmokėti. Gal daktaras Larčas galėtų peržiūrėti išrašus iš neseniai Bodeno koledžą baigusių absolventų, toliau studijuojančių mediciną universitete, studijų knygelių? Harvardo universiteto Medicinos fakulteto archyvarams Larčas papasakojo šiek tiek kitokią istoriją; jam ir ten, be abejo, reikėjo peržiūrėti išrašus iš studijų knygelių, tačiau rėmėjų pinigai dabar buvo skirti jauno gydytojo akušerio, rašančio mokslinį darbą, stipendijai.

Tai buvo pirma Vilburio Larčo išvyka nuo tada, kai jis vijosi Klarą; jis pirmą kartą po Pirmojo pasaulinio karo miegojo ne prieglaudos vaistinėje; bet jam būtinai reikėjo pažiūrėti, kaip atrodo Bodeno koledžo ir Harvardo universiteto Medicinos fakulteto studijų knygelių išrašų blankai. Tik taip jis galėjo sukurti išrašą F. Stounui; paprašė leidimo pasinaudoti rašomąja mašinėle ir šiek tiek popieriaus — „jei duotumėte tuščią išrašo blanką, man būtų lengviau“ — ir dėjosi užsirašąs kelių jį sudominusių kandidatų pavardes bei duomenis apie jų kvalifikaciją. „Matau tikrai nemažai tinkamų, — pasakė ir Bodeno koledže, ir Harvardo universitete, — tačiau neįmanoma dabar žinoti, ar kuris nors iš jų galės gyventi Sent Klaude. Mūsų prieglauda labai nuošali“, — prisipažino, dėkodamas už pagalbą

ir atiduodamas išrašus (Fazio studijų knygelės išrašas jau buvo ten, kur ir turėjo būti, prie raidės S).

Grįžęs į Sent Klaudą, daktaras Larčas nusiuntė laiškus į Bodeno koledžą ir Harvardo universiteto Medicinos fakultetą – paprašė kelių geriausių absolventų studijų knygelių išrašų kopijų; pranešė nusprendęs pasirinkti vieną iš jų. Kartu su kitomis jam buvo atsiųsta ir Fazio studijų knygelės išrašo kopija.

Lankydamasis Harvardo Medicinos fakultete, Larčas Kembridžo pašto skyriuje Fazio vardu išsinuomojo abonentinę dėžutę. Dabar parašė tenykščiam pašto viršininkui ir paprašė visą F. Stouno gaunamą korespondenciją siųsti į Sent Klaudą. Pašto dėžutės adresas turėjo praversti ir jaunajam daktarui Stounui nusprendus nesipriešinti aistringam potraukiui dirbti misionieriaus darbą užsienyje. Paskui Larčas Kembridžo adresu išsiuntė tuščią voką ir laukė, kol jis grįš.

Kai vokas grįžo – kai jau buvo aišku, kad viskas parengta kaip reikia, – Larčas sukūrė kitą F. Stouno bei jo įtėvių (kuriuos pavadino Ymzais) istorijos dalį ir nusiuntė globos tarybai, pridėjęs ir Fazio adresą. Ataskaitoje apie Kerlį Dėjų Larčui išvis nieko nereikėjo išgalvoti, tik buvo nemalonu rašyti tą vardą: Rojus Rinfretas. Apie Snoujį Medouzą, kaip ir apie daugumą kitų, jis irgi parašė tiesą, nors ir nesusilaikė garsiai nenusijuokęs, kai pasakojo apie „baldininkus Mašus"; o dėl Homero Velzo, tai turėjo gerai pagalvoti, kaip reikėtų aprašyti Homero širdies ydą.

Globos taryboje nebuvo nė vieno širdies ligų specialisto, nė vieno rentgenologo, netgi nė vieno chirurgo; tik senutėlis bendrosios praktikos gydytojas, kuris, daktaro Larčo įsitikinimu, išvis niekada nieko neskaitydavo. Daktaro Gingričo Larčas nelaikė gydytoju; jam atrodė, kad psichiatrai apskritai yra tuščia vieta; o ponią Gudhol jis neabejojo galėsiąs priblokšti keliais paprasčiausiais medicinos terminais.

Larčas tarybai prisipažino (juk visi jaučia pasitenkinimą, kai kas nors atvirai pasisako prasikaltęs), jog pačiam Homerui kol

kas dar nieko nepasakojo apie jo širdį; sakė suprantąs, kad gal ir be reikalo delsia, tačiau teisinosi bijojęs, kad, berniukui ėmus jaudintis, nepablogėtų jo būklė, ir norėjęs, kad jaunuolis, gyvenantis nebe prieglaudoje, prieš sužinodamas pavojingą tiesą įgytų daugiau pasitikėjimo savimi, – tačiau dabar jis jau ketinąs pasakyti Homerui tą tiesą, netrukus. Be to, Larčas tarybai rašė Vortingtonus *perspėjęs*, kad Homero širdis ne visai sveika; kad jie jį labiau saugotų; tačiau daugiau nieko nei apie ūžesį, nei apie plautinio kamieno vožtuvo stenozę jis jiems neaiškinęs. Mielai atsiųsiąs detalią ligos istoriją tarybai, jei reikia. Larčui buvo smagu įsivaizduoti ponią Gudhol, besistengiančią ką nors įžiūrėti rentgeno nuotraukoje.

Laiško pabaigoje Larčas dar pridūrė manąs, kad tarybos prašymas siųsti ataskaitas apie tai, kaip sekasi įvaikintiems našlaičiams, buvo puikus sumanymas; jam labai patikę tas ataskaitas rašyti; tikrai nereikia administratoriaus, galinčio dirbti tokį darbą. Priešingai: daktaras Larčas patikino tarybą jaučiąs, jog ta „maloni užduotis" suteikė jam „papildomų jėgų" – nes mintis, kad reikia aprašyti, kaip gyvena įvaikinti našlaičiai, jau seniai kirbėjo jam galvoje. „Ir galiausiai trenkė kaip perkūnas iš giedro dangaus", – galvojo Larčas.

Pervargęs jis pamiršo apipjaustyti naujagimį, kurį seselė Andžela jau buvo parengusi tai operacijai. Moterį, atvykusią darytis aborto, palaikė gimdyve, kurios kūdikį priėmė praėjusią dieną, todėl pasakė, kad jos vaikelis sveikas ir puikiai jaučiasi. Paskui netyčia apsipylė veidą eteriu ir turėjo prasiskalauti akį.

Vėliau jis baisiai susierzino dėl to, kad buvo užsakęs per daug prezervatyvų – jų prisikaupė devynios galybės. Nuo to laiko, kai išvažiavo Melonija, niekas tų gumyčių nebevogė. Pagalvojęs apie Meloniją, Larčas sunerimo ir dėl to dar labiau įpyko.

Grįžęs į seselės Andželos kabinetą, jis parašė ataskaitą, tikrą, apie Deivido Koperfildo šveplavimą; bet nė žodžiu neužsiminė apie tai, kad Deividą Koperfildą priėmė ir vardą jam

davė Homeras Velzas. Ataskaitoje apie kitą našlaitį, Stirfortą, Larčas kai ką išgalvojo – parašė, jog Stirfortas gimė taip lengvai ir greitai, kad seselės Edna ir Andžela sugebėjo jį priimti be gydytojo pagalbos. Apie Smoukį Fildsą Larčas rašė tiesą: tas vaikas slapta kaupia maisto atsargas (apskritai šis bruožas būdingesnis mergaitėms negu berniukams), be to, Smoukį ima kankinti tokia nemiga, kokia, kiek Larčas pamena, nekankino nė vieno Sent Klaudo našlaičio „nuo Homero Velzo laikų“.

Prisiminęs tuos laikus, Larčas apsiašarojo, bet šiaip taip susitvardęs dar parašė, kad ir jis, ir ponia Grogan nerimauja dėl Marijos Agnesės Kork: nuo tada, kai išvyko Melonija, mergaitei dažnai pasireiškia depresija. Gryną tiesą jis papasakojo ir apie Meloniją, tik nusprendė verčiau neužsiminti apie vandališkus jos išpuolius. Apie Mariją Agnesę Larčas rašė: „Gal ji tariasi paveldėjusi buvusią Melonijos padėtį, tačiau jai trūksta tokio valdingumo, koks paprastai būna būdingas stiprioms, dominuojančioms asmenybėms, linkusioms vaidinti lyderio vaidmenį“. Larčas neabejojo, kad tam mulkiui daktarui Gingričui tai turėtų patikti. „Vaidmenį“, – garsiai, niekinamai tarė jis. Tarsi našlaičiai drįstų svaigintis fantazijomis, kad jie vaidina vienokį ar kitokį vaidmenį.

Kažkokio impulso pagautas Larčas nuėjo į vaistinę ir pripūtė du prezervatyvus. „Juk turiu šituos daiktus kaip nors sunaudoti“, – pagalvojo. Rašikliu, kuriuo buvo žymimi skalbiniai, jis ant vieno prezervatyvo užrašė GINGRIČAS, ant kito – GUDHOL. Paskui pasiėmė tuos linksmus balionus ir leidosi ieškoti seselės Andželos ir seselės Ednos.

Rado jas mergaičių skyriuje, geriančias arbatą su ponia Grogan.

– A-ha! – tarė Larčas, baisiausiai nustebindamas moteris, įpratusias mergaičių skyriuje jį matyti tik vakarais, ateinantį skaityti eilinės *Džeinės Eir* porcijos, ir pirmą kartą matančias jį mojuojantį joms prieš nosis dviem aprašinėtais prezervatyvais.

– Daktaras Gingričas ir ponia Gudhol, kaip suprantu! – pasakė Larčas nusilenkdamas. Paskui paėmė skalpelį ir susprog-

dino prezervatyvus. Antrame aukšte, tiesiai virš to kambario, Marija Agnesė Kork išgirdo pokštelėjimus ir išsigandusi atsisėdo lovoje, kurioje gulėjo apimta depresijos. Ponia Grogan taip apstulbo, kad negalėjo ištarti nė žodžio.

Kai daktaras Larčas, palikęs moteris prie arbatos puodelių, išėjo atgal į ligoninę, pirma galiausiai prabilo seselė Edna.

– Vilburis tiek daug dirba, – atsargiai tarė ji. – Argi ne keista, kad jis dar randa laiko pažaisti?

Ponia Grogan tebesėdėjo netekusi žado, o seselė Andžela pareiškė:

– Manau, senis suvaikėjo.

Seselė Edna, išgirdusi tuos žodžius, berods pasijuto įskaudinta; ji labai oriai padėjo arbatos puodelį ant lėkštutės ir tik tada tyliai tarė:

– Tikriausiai nuo eterio.

– Ir taip, ir ne, – pasakė seselė Andžela.

– Manai, kad ir dėl Homero Velzo? – paklausė ponia Grogan.

– Taip, – tarė seselė Andžela. – Ir nuo eterio, ir dėl Homero Velzo, ir todėl, kad paseno, ir dėl tų naujų tarybos narių. Dėl visko. Dėl to, kad dirba Sent Klaude.

– Ir dėl to, kas atsitiko Melonijai, – pasakė ponia Grogan, bet vos ištarusi Melonijos vardą, ji paplūdo ašaromis. Antrame aukšte gulinti Marija Agnesė Kork, išgirdusi tą vardą, irgi apsiverkė.

– Homeras Velzas grįš, aš žinau, – tarė seselė Andžela, tačiau taip pat pratrūko raudoti. Seselė Edna turėjo guosti ir ją, ir ponią Grogan.

– Na, na, neverkit, – ramino jas seselė Edna, bet pati galvojo: „Kur mums rasti tą jauną vaikiną ar merginą, kad mumis visais čia rūpintųsi?“

– Viešpatie, – pradėjo ponia Grogan. Marija Agnesė Kork viršuje nulenkė galvą ir sudėjo rankas; tam tikru kampu spausdama delnus vieną prie kito, ji dar galėdavo pajusti dalelę to skausmo, kurį jautė, kai jai buvo lūžęs raktikaulis. – Vieš-

patie, – meldėsi ponia Grogan, – padėk mums išgyventi šią dieną, kol pailgės šešėliai ir ateis vakaras, kol nutils pasaulio triukšmas, pasibaigs gyvenimo šurmulys ir bus padaryti visi darbai.

Tą vakarą, tamsoje, tarsi pritardama dejuojančiai pelėdai, seselė Edna pati sau sušnibždėjo: „Amen", klausydamasi, kaip daktaras Larčas eina nuo lovos prie lovos ir bučiuoja visus berniukus – net Smoukį Fildsą, slepiantį maisto atsargas jau gerokai pasmirdusioje lovoje ir tik apsimetantį, kad miega.

Sukdamasis apžvalgos ratu, pakilęs aukštai virš atrakcionų parko ir Keip Keneto paplūdimio, Homeras Velzas mėgino įžiūrėti sidro namų stogą, tačiau buvo tamsu, be to, sidro namuose nedegė joks žiburėlis – ir net jei būtų buvusi skaisčiausia diena, kokią tik galima įsivaizduoti, net jei sidro namai būtų buvę apšviesti, jie, šiaip ar taip, buvo per toli. Nuo sidro namų stogo galėjai matyti ryškiausias atrakcionų parko ir ypač aiškiai pastebimas apžvalgos rato šviesas; o atvirkštinio matomumo nebuvo jokio.

– Noriu būti lakūnas, – tarė Volis. – Noriu skraidyti, tikrai. Jei turėčiau lakūno pažymėjimą ir nuosavą lėktuvą, galėčiau purkšti sodus – nusipirkčiau „kukurūzinuką", bet išdažyčiau kaip naikintuvą. Juk šitaip nepatogu kratytis su tais suknistais purkštuvais paskui tuos suknistus traktorius, aukštyn ir žemyn per tas suknistas kalvas.

Kendės tėvas, Rėjus, tą akimirką kaip tik tai ir darė; Rukšna Haidas sirgo, todėl Everetas Taftas, brigadininkas, buvo paprašęs Rėjaus tąnakt pavairuoti purkštuvą – juk Rėjus puikiai žinąs, kaip tas prietaisas veikia. Tai buvo jau paskutinis purškimas prieš derliaus sezoną; taigi kažkur apačioje, po apžvalgos ratu, pakrantės žalumą gaubiančioje tamsoje Reimondas Kendalas su Vernonu Linču purškė Vandenyno Vaizdo sodus.

Kartais purkšdavo Volis; Homeras dar tik mokėsi tai daryti. Retkarčiais purkšdavo ir Herbas Fauleris, bet Herbas neno-

rėdavo dirbti to darbo naktimis. („Nakčiai turiu malonesnį užsiėmimą“, – sakydavo.) Purkšti sodus naktį daug geriau, nes vakarais aprimsta vėjas, ypač palei vandenyną.

Volis šįkart nepurškė, nes tai buvo jo paskutinė naktis namuose; anksti rytą jis turėjo išvykti į koledžą.

– Prižiūrėk Kendę, kai manęs nebus. Gerai, Homerai? – paprašė Volis, kai juodu kybojo virš uolėtos pakrantės ir perpildyto Keip Keneto paplūdimio; kur ne kur mirkčiojo paskutinių prie vandenyno surengtų vakarėlių laužai; paskui ratas nusileido.

Kendė šįmet Kamdene baigs privačią internatinę mergaičių mokyklą; ji beveik kiekvieną savaitgalį parvažiuos namo, o Volis iš Orono grįš tik per Padėkos dieną ir per Kalėdas, ir kai bus vasaros atostogos.

– Gerai, – tarė Homeras Velzas.

– Jeigu skraidyčiau... kare... – kalbėjo Volis. – Noriu pasakyti, *jeigu* įstočiau į kariuomenę ir *jeigu* būčiau lakūnas, *jeigu* skraidyčiau bombonešiu, labiau norėčiau pilotuoti B-24 negu B-25. Man labiau patiktų skraidyti *strateginiu* negu *taktiniu* bombonešiu, bombarduoti daiktus, o ne žmones. Nenorėčiau kare skraidyti naikintuvu. Juk tada reikėtų šaudyti žmones.

Homeras Velzas nesuprato, apie ką Volis šneka; Homeras nesekė karo įvykių – nežinojo naujienų. B-24 buvo sunkus keturmotoris bombonešis, naudojamas strateginiams objektams – tiltams, naftos perdirbimo gamykloms, kuro saugykloms, geležinkeliams – bombarduoti. Iš tokių bombonešių bombos krisdavo ant priešo pramonės įmonių, o ne ant kareivių. Bombarduoti kareivius buvo B-25, vidutinio sunkumo taktinio bombonešio, darbas. Volis domėjosi karu – labiau negu botanika (ar kitais dalykais, kuriuos studijavo Meino universitete). O Homeras dėl karo – tada Meine dar vadinto „karu Europoje“ – išvis nesuko sau galvos. Paprastai dėl karų jaudinasi žmonės, turintys šeimas.

„Ar beduinai kada kariauja? – galvojo Homeras Velzas. – Jei vis dėlto kariauja, ar jiems tai atrodo labai svarbu?“

Homeras nekantriai laukė derliaus nuėmimo pradžios; norėjo greičiau susipažinti su migrantais, pamatyti negrus. Net pats nežinojo kodėl. Ar jie kaip našlaičiai? Niekur nepritampantys? Nepakankamai *naudingi*?

Kadangi Homeras mylėjo Volį, nusprendė negalvoti apie Kendę. Pasiryžo tvirtai laikytis savo apsisprendimo, iš dalies todėl, kad jautėsi pakylėtas – sėdėjo apžvalgos rato kabinoje. Be to, juodu su Voliu jau buvo sudarę vakaro planą; Homeras Velzas – našlaitis, įpratęs viską daryti nustatyta tvarka, – mėgo iš anksto žinoti, ką veiks vakare; nors būtent toks vakaro planas jo labai nedžiugino.

Jis nuvežė Volį, Senio „Kadilaku", į Kendalo omarų ūkį, kur laukė Kendė. Ten Kendę su Voliu ir paliko. Rėjus keletą valandų purkš sodus, taigi Kendė ir Volis prieš jam grįžtant norėjo niekieno netrukdomi atsisveikinti. Homeras pasiims Debrą Petigru ir nusiveš į Keip Keneto įvažiuojamąjį kino teatrą; jie pirmą kartą ten lankysis be Kendės ir Volio; Homeras galvojo, ar nepasikeis „čia liesk, o čia neliesk" taisyklės, kai juodu su Debra bus vienudu. Eidamas tiksliai numatyta trajektorija, kad nepasiektų įsiutę Petigru šeimos šunys, Homeras jautėsi nusivylęs savimi, nes jam iš tiesų nelabai ir rūpėjo, ar Debra sutiks „tai" daryti, ar ne. Vienas ypač sportiškas šuo garsiai kaukštelėjo dantimis Homerui prie pat veido, bet ant kaklo užnerta grandinė berods prismaugė tą žvėrį ore; jis šaižiai sucypęs staiga žnektelėjo ant krūtinės ląstos ir ne iš karto atsistojo ant kojų. „Kam žmonės laiko šunis?" – stebėjosi Homeras.

Šįkart buvo rodomas vesternas; jį žiūrėdamas Homeras padarė išvadą, kad važiuoti per visą šalį senovine gurguole galėjo nebent kokie nelaimių ieškantys pamišėliai; Homerui atrodė, kad prieš tokią kelionę reikėtų bent jau dėl kai ko susitarti su indėnais. Filme niekas dėl nieko nesitarė; Homerui irgi nepavyko susitarti dėl Herbo Faulerio gumyčių – kurias jis „dėl visa ko" nešiojosi kišenėje – panaudojimo. Debra Petigru šįkart su juo elgėsi gerokai laisviau, bet iš esmės jos nusistatymas buvo toks pat tvirtas kaip visada.

– Ne! – suriko ji.

– Tik nereikia šaukti, – tarė Homeras Velzas, patraukdamas ranką nuo uždraustos vietos.

– Na, tu jau antrą kartą taip padarei, – griežtai pasakė Debra – iš jos balso buvo aišku, jog ji neabejoja, kad gerai suskaičiavo (ir kad gerai elgiasi).

Tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt kažkelintaisiais metais Meine Homeras Velzas turėjo pripažinti, kad galima glamonėtis ir bučiuotis; taisyklės leidžia ir šiek tiek „pasičiupinėti“; tačiau to, ką jis darė su Melonija, – ką jam berods siūlė daryti Greisė Linč ir ką darė Kendė su Voliu (bent jau anksčiau, vieną kartą tai tikrai), – viso to daryti negalima.

„Bet kaip Kendė išvis galėjo pastoti?“ – galvojo Homeras Velzas, glausdamas sau prie krūtinės drėgną Debros Petigru veidelį. Jos plaukai kuteno jam nosį, tačiau jis pakėlęs galvą dar šiaip taip matė indėnų žudynes. Kai Herbas Fauleris šitaip uoliai svaido visiems prezervatyvus, išmėto daugiau, negu daktaras Larčas išdalija moterims Sent Klaude, kaip galėjo Volis būti toks neatsargus ir ją apvaisinti? Juk Volis taip gerai *viskuo aprūpintas*; Homeras Velzas niekaip nesuprato, kurių galų Volis apskritai domisi karu. Bet ar gali našlaitis jaudintis dėl to, kad yra išlepintas arba kad nepatyrė jokių išmėginimų? Ar našlaičiui kada būna nuobodu arba sunku nustygti vietoje? Gal tokia dvasinė būsena – tam tikra prabanga? Homeras prisiminė, kad Kerliui Dėjui būdavo nuobodu.

– Miegi, Homerai? – paklausė Debra Petigru.

– Ne, – atsakė jis. – Aš tik galvojau.

– Apie ką? – pasidomėjo Debra.

– Kodėl Volis su Kende tai daro, o mes ne?

Išgirdusi tą klausimą, Debra Petigru tarytum sunerimo a bent jau nustebo, kad Homeras taip tiesiai apie tai prakalbo atsakydama ji atsargiai rinko žodžius.

– Na, – filosofiškai tarė. – Jie vienas kitą myli... Volis s Kende. Ar ne?

– Taigi, – pasakė Homeras Velzas.

– Na, tu niekada nesakei, kad myli... mane, – pridūrė Debra. – Ir aš nesakiau, kad myliu... tave.

– Taigi, – tarė Homeras. – Vadinasi, pagal taisykles žmonės negali to daryti, jeigu vienas kito nemyli?

– Pamėgink suprasti taip, – pasakė Debra Petigru, prikąsdama apatinę lūpą. Kaip ji ir manė, apie tai kalbėti buvo labai sunku. – Jeigu tu merginą myli ir staiga atsitinka nelaimė... turiu galvoje, jei mergina pastoja, tada, *jeigu* vienas kitą mylite, judu susituokiate. Volis su Kende vienas kitą myli, ir jeigu jiems netyčia taip atsitiktų, jie susituoktų.

„Galbūt, – galvojo Homeras Velzas, – gal *kitą* kartą." Bet jis nepasakė nieko daugiau, tik tarstelėjo:

– Suprantu.

„Tai štai kokios taisyklės! – pagalvojo. – Taip yra todėl, kad gali atsitikti nelaimė, mergina gali pastoti ir pora gali nenorėti kūdikio. Dievulėliau, nejaugi viskas dėl to?"

Homeras dar pasvarstė, ar nereikėtų išsitraukti kišenėje laikomos gumytės ir parodyti Debrai Petigru. Jeigu ji tikrai tvirtina, kad nepageidaujamas nėštumas yra vienintelė priežastis, dėl kurios negalima to daryti, tai ką mano apie Herbo Faulerio nuolat siūlomą alternatyvą? Tačiau jeigu jis šitaip ją įkalbinės, ar ji nepamanys, kad jis nori pasakyti, jog lytinis artumas visada gali būti labai paprastai paaiškinamas – ir išvis yra paprastas dalykas? O gal tik jam atrodo, kad lytinis artumas – paprastas dalykas?

Ekrane ant ieties tabalavo keli skalpai; dėl Homerui Velzui nesuprantamų priežasčių indėnai vis šėlo, niekaip neatsidžiaugdami ta ietimi, tarsi ji būtų kokia brangenybė. Staiga kažkas strėle prismeigė kažkokio kavalerijos karininko ranką prie medžio; vargšas vyriškis šiaip taip (dantimis ir kita ranka) ištraukė strėlę iš medžio kamieno, bet ji tebestyrojo jo plaštakoje, pervėrusi ją kiaurai. Prie kavalerijos karininko artinosi kažkoks indėnas su tomahauku; atrodė, kad karininkui jau galas, juo labiau kad jis atkakliai stengėsi atlaužti pistoleto gaiduką kaip tik tos rankos nykščiu, kuri buvo perverta strėlės.

„Kodėl jis to nedaro sveikąja ranka?“ – stebėjosi Homeras Velzas. Bet karininkas vis dėlto pajudino nykštį ir – pagaliau – atlaužė pistoleto gaiduką. Tai matydamas Homeras Velzas padarė išvadą, kad strėlė pervėrė plaštaką nepažeisdama vidurinio nervo atšakos, inervuojančios nykščio raumenis. „Žmogeliui pasisekė“, – pagalvojo Homeras Velzas, kai kavalerijos karininkas nušovė besiartinantį indėną – pataikė tiesiai į širdį. Homeras Velzas neabejojo, kad į širdį, nes indėnas akimirksniu krito negyvas. Keista, kad Homeras taip ir matė prieš akis Grėjaus *Anatomijoje* pavaizduotos plaštakos paveikslėlius, daug aiškiau negu filmą.

Jis parvežė Debrą namo ir nuoširdžiai atsiprašė, kad negali palydėti iki durų; vienas iš šunų lakstė palaidas, nutraukęs grandinę; jis pašėlusiai lojo, vis atsiremdamas letenomis į vairuotojo pusės langą (kurį Homeras dar spėjo užsukti). Šuo šnopavo, taškė seiles ir barškino dantimis į stiklą; stiklas taip aprasojo ir buvo toks išterliotas, kad Homeras apgręždamas „Kadilaką“ beveik nieko nematė.

– Liaukis, Edi! – rėkė tam šuniui Debra Petigru, kai Homeras jau važiavo tolyn. – Prašau tavęs, Edi, liaukis, *būk geras*! – Bet šuo vis tiek vijosi „Kadilaką“ dar kokią mylią.

„Edi?“ – galvojo Homeras Velzas. Ar seselė Andžela nebuvo taip pavadinusi vieno iš našlaičių? Lyg ir buvo; tačiau tą berniuką kažkas, matyt, netrukus įsisūnijo – taip ir turėtų būti.

Kai Homeras pagaliau privažiavo Kendalo omarų ūkį, Rėjus jau buvo namuose. Jis virė arbatą ir prikišęs prie arbatinio šildėsi raukšlėtas, suskirdusias rankas – jo nagai buvo atpleišėję, o panagės, kaip visų mechanikų, beviltiškai įjuodusios nuo tepalo.

– Nagi, tik pažiūrėkit, kas išliko gyvas po seanso! – tarė Rėjus. – Geriau prisėsk ir išgerk su manimi arbatos. – Homeras matė, kad Kendė su Voliu susiglaudę stovi ant prieplaukos. – Balandėliai šalčio tikriausiai nejaučia, – pasakė Rėjus Homerui. – Berods niekaip negali atsisveikinti.

Homerui buvo malonu išgerti arbatos ir pasėdėti su Rėjumi; Rėjus jam patiko, be to, jis ir pats jautėsi Rėjui patinkąs.

– Ko šiandien išmokai? – paklausė jo Rėjus. Homeras jau norėjo pasakoti apie įvažiuojamojo kino teatro taisykles, bet paskui suprato, kad Rėjų turbūt domina ne tai.

– Nieko, – tarė Homeras Velzas.

– Ne, galiu lažintis, kad kažko išmokai, – pasakė Rėjus. – Tu nuolat mokaisi. Žinau, nes ir aš toks buvau. Vos pamatęs, kaip kas daroma, išmoksti ir pats tai daryti; tik tai ir turėjau galvoje.

Rėjus buvo Homerą išmokęs pakeisti tepalą ir sutepti alyva automobilio detales, valyti žvakes, reguliuoti uždegimo laiką, palaikyti reikiamą kuro lygį ir subalansuoti ratus; kartą jis vaikinui parodė, kaip paveržiama sankaba, ir – didžiausiai Rėjaus nuostabai – Homeras viską įsiminė. Rėjus Homerą pamokė ir kaip pareguliuoti vožtuvus, kaip pakeisti universalųjį lankstą. Per vieną vasarą Homeras Velzas apie mechaniką sužinojo daugiau, negu apie ją išmanė Volis. Bet Rėjui patiko ne tik Homero rankų mitrumas; Rėjus jautė pagarbą vienatvei, o Homeras, kaip našlaitis, jo supratimu, turėjo būti ganėtinai vienišas.

– Po perkūnais, – tarė Rėjus, – galvą dedu, kad nėra nieko, ko negalėtum išmokti. Nieko, ko neprisimintų tavo rankos, jeigu bent kartą prie to prisilietė, kad ir kas tai būtų.

– Taigi, – šypsodamasis pasakė Homeras Velzas. Jis prisiminė puikiai subalansuotus plėtiklius su Daglaso antgaliais; kaip lengva juos laikyti tarp nykščio ir smiliaus, tiesiog atrėmus kotelį į didžiojo piršto pagalvėlę. Toks plėtiklis juda tik tada, kada tu nori, ir būtent taip, kaip reikia. Ir kaip tiksliai viskas daroma; makšties skėtikliai būna kelių dydžių; visada galima parinkti kaip tik tokį, koks tinka. Ir kaip gerai gali jį pritaikyti šiek tiek pasukdamas nedidelę veržlytę; į anties snapą panašus skėtiklis laiko makštį praskėstą *kaip tik tiek*, kiek reikia.

Homeras Velzas, kuriam jau buvo dvidešimt vieneri, sėdėjo prie stalo, traukdamas į save karštos arbatos garus, ir laukė, kada prasidės jo gyvenimas.

Su Voliu „Kadilaku“ grįždamas į Vandenyno Vaizdo sodus – žiūrėdamas, kaip gražios vandens skalaujamos Harts Heiveno uolos pamažu užleidžia vietą šiurkštesniam ne tokio tvarkingo Harts Roko peizažui, – Homeras tarė:

– Vis galvoju... bet nesakyk, jei nenori apie tai kalbėti... Aš tik nesuprantu, kaip čia atsitiko, kad Kendė pastojo. Turiu omeny, negi tu nesisaugojai?

– Žinoma, kad saugojausi, – atsakė Volis. – Buvau užsimovęs vieną iš Herbo Faulerio gumyčių, bet ji buvo su skylute.

– Su skylute?

– Nedidele, bet mačiau, kad prakiurusi... supranti, varvėjo.

– Bet kokia skylutė pakankamai didelė, – pasakė Homeras.

– Taigi, – tarė Volis. – Kai jis viską taip nešiojasi, gal koks aštrus daiktas ir pradūrė kišenėje.

– Tikiuosi, dabar nebesinaudoji Herbo mėtomomis gumytėmis, – pasakė Homeras Velzas.

– Tai jau ne, – tarė Volis.

Kai Volis miegojo – ramiai kaip princas, atitolęs nuo viso pasaulio kaip tikras karalius, – Homeras Velzas tyliai išlipo iš lovos, susirado savo kelnes, išsitraukė iš kišenės gumytes, vieną nusinešė į vonios kambarį ir iš čiaupo pripylė šalto vandens. Skylutė buvo maža, bet pradurta labai tiksliai – iš prezervatyvo galo bėgo plona, tačiau nenutrūkstama vandens srovelė. Segtuku pradurta skylutė būtų buvusi mažesnė, o vinimi – didesnė. „Gal Herbas Fauleris pradūrė ją smeigtuku, arba kompaso rodyklės smaigaliu?“ – galvojo Homeras Velzas.

Šiaip ar taip, skylutė buvo pradurta tyčia – pačiame prezervatyvo gale, per patį vidurį. Pagalvojęs apie Herbą Faulerį, badantį tokias skylutes, Homeras Velzas krūptelėjo. Prisiminė pirmą matytą embrioną, kurį rado eidamas atgal nuo krosnies, – lyg nukritusį iš dangaus. Mintyse vėl išvydo ištiestas nužudyto vaisiaus iš Trijų Mylių Krioklių rankytes. Ir jau gelstančią žalią mėlynę ant Greisės Linč krūties. Gal ir Greisės

kelionė į Sent Klaudą prasidėjo nuo vieno iš Herbo Faulerio prezervatyvų?

Sent Klaude Homeras buvo matęs sielvartą ir daugybę paprastesnių nelaimingumo išraiškų – ir depresiją, ir norą viską griauti. Jis žinojo, kas yra niekšiškumas ir neteisybė. „Bet čia jau tikras blogis, argi ne? – mąstė Homeras Velzas. – Ar aš kada anksčiau esu matęs blogį?“ Prisiminė moterį su ponio lyties organu burnoje. „Ką reikia daryti, kai atpažįsti blogį?“ – galvojo.

Jis žiūrėjo pro Volio kambario langą – tačiau tamsoje, savo vaizduotėje, matė erozijos išėstą, vis dar neapsodintą kalvos šlaitą už Sent Klaudo prieglaudos ligoninės ir berniukų skyriaus; ir tankų, nors ir nukentėjusį, garsą sugeriantį mišką kitapus upės, nusinešusios jo širdgėlą dėl Fazio Stouno. Jei Homeras būtų mokėjęs ponios Grogan maldelę, gal būtų pamėginęs sukalbėti ją, o dabar norėdamas nusiraminti jis meldėsi *Deivido Koperfildo* keturiasdešimt trečio skyriaus pabaigos žodžiais. Kadangi iki knygos pabaigos dar buvo dvidešimt skyrių, tie žodžiai skambėjo, ko gero, ne taip įtikimai, kaip turėtų skambėti malda, ir Homeras juos tarė lyg abejodamas – ne tikėdamas, jog tie žodžiai teisingi, o tarsi stengdamasis, kad jie būtų teisingi; gal, jeigu jis vis kartos ir kartos tuos žodžius, jie po kurio laiko jau atrodys teisingi – *jam*, Homerui Velzui:

> Aš buvau pasitraukęs į šalį, kad pamatyčiau, kaip praslenka pro mane tų dienų reginiai. Jie jau dingo, ir aš vėl grįžtu prie savo pasakojimo.

Bet visą tą naktį jis gulėjo negalėdamas užmigti, nes „tų dienų reginiai“ *nebuvo* dingę. Kaip ir siaubingas mažytes skylutes prezervatyvuose, praeities reginius buvo sunku pamatyti – ir suprasti, ką jie reiškia, – tačiau jie vis tiek buvo čia pat.

Iš ryto Volis nenoromis išvyko į Orono mieste esančio universiteto koledžą. Kitą dieną Kendė išvažiavo į privačią mokyklą Kamdene. Skynėjų brigados atvykimo į Vandeny-

no Vaizdo sodus išvakarėse Homeras Velzas – aukščiausias ir vyriausias Keip Keneto vidurinės mokyklos mokinys – nuėjo į pirmą baigiamosios klasės biologijos pamoką. Jo draugė Debra Petigru turėjo nuvesti jį į laboratoriją; Homeras pakeliui pasiklydo ir įžengė į kabinetą, ant kurio durų buvo parašyta „Medžio darbai".

Baigiamosios klasės biologijos vadovėlis buvo B. A. Benslio *Praktinė triušio anatomija*; kitus mokinius to vadovėlio tekstas ir iliustracijos baugino, o Homerą Velzą, kai jis pamatė tą knygą, apėmė ilgesys. Homeras net pats nustebo suvokęs, kaip jam trūksta daktaro Larčo aptrintos Grėjaus *Anatomijos*. Benslio vadovėlis Homerui iš pirmo žvilgsnio pasirodė nelabai vykęs; Grėjus pradeda nuo skeleto, o Benslis – nuo minkštųjų audinių. Tačiau biologijos mokytojas, ponas Hudas, buvo ne toks jau kvailas, nors ir panašus į lavoną; Homeras Velzas apsidžiaugė, kai jis pareiškė, jog neketina tiksliai laikytis vadovėlio tvarkos, – dėstyti kursą, kaip ir Grėjus, jis pradėjo nuo kaulų. Pamatęs, jog viskas bus taip, kaip jam įprasta, Homeras nusiramino ir su malonumu apžiūrėjo seną, pageltusį triušio skeletą. Klasė nuščiuvo; kai kurie mokiniai atrodė aiškiai pasibjaurėję. „Kas bus, kai jie prieis prie šlapimo ir lyties organų sistemos?" – galvojo Homeras Velzas, permesdamas akimis tobulus kaulelius; bet ir ši mintis jį gerokai sukrėtė. Jis pajuto, jog nekantraudamas laukia vargšo triušio šlapimo ir lyties organų nagrinėjimo.

Triušio kaukolę Homeras matė iš šono; mintyse pasitikrino, ar prisimena jos dalių pavadinimus, – jam tai buvo taip lengva: smegeninė dalis, akiduobinė, nosikaulis, kaktinė dalis, apatinis žandikaulis, viršutinis žandikaulis – *maxilla*, *premaxilla*. Kaip puikiai jis prisiminė Klarą ir kitas negyvėles, iš kurių tiek daug išmoko!

Dėl Klaros, tai ji galiausiai atgulė poilsio tokioje vietoje, kokios pati gal nebūtų pasirinkusi, – Sent Klaudo kapinės

buvo apleistoje miestelio dalyje. Daktaras Larčas, vadovavęs Klaros laidotuvėms, dar pagalvojo, jog ta vieta, ko gero, kaip tik tinkama, nes Klara ir pati buvo apleista – neabejotinai daugiau apžiūrinėta ir tyrinėta negu mylėta.

Seselė Edna persigando, pamačiusi išgabenamą karstą, bet seselė Andžela ją patikino, kad naktį tikrai nemirė nė vienas iš našlaičių. Ponia Grogan kartu su daktaru Larču lydėjo karstą į kapines; Larčas ją pasikvietė, nes žinojo, kaip ji džiaugiasi kaskart, kai tik randa progą sukalbėti savo maldelę. (Sent Klaude nebuvo nei pastoriaus, nei kunigo, nei rabino; jei kas pageidaudavo Šventraščio žodžių, jų ištarti atvažiuodavo kuris nors dvasininkas iš Trijų Mylių Krioklių. Kad Vilburis Larčas vis labiau stengiasi nuo visų atsiskirti, liudijo ir jo nenoras ką nors kviestis iš Trijų Mylių Krioklių; jis nusprendė, kad geriau bus ponia Grogan – jeigu jau būtinai reikia klausytis poterių.)

Tai buvo pirmos laidotuvės, per kurias Vilburis Larčas verkė; ponia Grogan suprato, kad jis ašaroja ne dėl Klaros. Larčas nebūtų laidojęs Klaros, jei būtų tikėjęsis, kad Homeras Velzas kada nors sugrįš.

– Ką gi, jis *klysta*, – pasakė seselė Andžela. – Net šventasis gali suklysti. Homeras Velzas *grįš*. Čia jo namai – nesvarbu, ar jam tai patinka, ar ne.

„Gal nuo eterio?“ – galvojo daktaras Larčas. Turėjo omenyje, ar tik ne nuo eterio vis aiškiau suvokia iš anksto žinąs, kas atsitiks. Pavyzdžiui, jis nuspėjo, kad gaus laišką, kuris buvo adresuotas F. Stounui ir persiųstas iš Fazio abonentinės dėžutės.

– Ar čia kažkoks žiaurus pokštas? – paklausė seselė Andžela, vis vartydama rankose voką.

– Aš paimsiu, duokite man, – tarė daktaras Larčas. Tai buvo globos tarybos laiškas, kaip Larčas ir tikėjosi. Štai kodėl jie liepė jam rašyti tas ataskaitas apie tolesnį įvaikintų našlaičių gyvenimą, štai kam jiems reikėjo jų adresų! Larčas suprato, kad taryba jį tikrina.

Laiško pradžioje Faziui buvo širdingai linkima sėkmės; toliau parašyta, jog taryba nemažai apie jį žino iš daktaro Larčo, bet viliasi galėsianti dar kai ką sužinoti apie Fazio „išgyvenimus Sent Klaude“ – savaime suprantama, tai, kuo jis norėtų su jais „pasidalyti“.

Raginimas papasakoti apie „išgyvenimus Sent Klaude“ Vilburiui Larčui pasirodė lyg užuomina apie kažkokį paslaptingą įvykį. Pamatęs pridėtą anketą, Larčas įsiuto, nors jam buvo įdomu spėlioti, kuriuos klausimus sugalvojo nuobodusis daktaras Gingričas, o kurie išplaukė iš šiurpą keliančios ponios Gudhol sąmonės. Be to, daktarui Larčui buvo smagu įsivaizduoti, kaip Homeras Velzas, Snoujis Medouzas, Kerlis Dėjus – ir visi kiti našlaičiai – užpildys tokią kvailą anketą, bet jis pats to neatidėliotino darbo ėmėsi kuo rimčiausiai. Stengėsi, kad Fazio Stouno atsakymai į anketos klausimus būtų nepriekaištingi. Norėjo būti tikras, kad globos taryba niekada nepamirš Fazio Stouno.

Iš viso buvo penki klausimai. Kiekvienas iš jų pagrįstas ta pačia klaidinga prielaida, kad visi našlaičiai buvo įvaikinti sulaukę bent penkerių ar šešerių metų. Matydamas šią bei kitas kvailybes, Vilburis Larčas padarė išvadą, kad daktaras Gingričas ir ponia Gudhol bus gana silpni priešininkai.

1. Ar Sent Klaude buvote tinkamai prižiūrimas? (Atsakydamas parašykite, ar kada jautėte, kad su jumis elgiamasi ypač meiliai, arba ypač pamokomai; ir būtinai mums praneškite, jei kada nors jautėtės skriaudžiamas.)
2. Ar Sent Klaude buvo reikiama medicininė priežiūra?
3. Ar buvote deramai parengtas naujam gyvenimui įtėvių namuose? Ar manote, kad įtėviai jums parinkti rūpestingai ir tinkamai?
4. Ar galėtumėte pasiūlyti, kaip galima būtų geriau tvarkyti Sent Klaudo prieglaudos reikalus ir jai vadovauti? (Mus ypač domina, ar nemanote, kad jums viskas būtų klojęsi sklandžiau, jei prieglaudoje gyvenantis personalas būtų

buvęs jaunesnis ir energingesnis – arba jo tiesiog būtų buvę daugiau?)

5. Ar buvo stengiamasi kasdienį prieglaudos gyvenimą priartinti prie aplinkinės bendruomenės gyvenimo?

– *Kokios* bendruomenės? – suriko Vilburis Larčas. Jis stovėjo prie seselės Andželos kabineto lango, įsistebeilijęs į pliką kalvos šlaitą, kurį Volis norėjo apsodinti obelimis. „Kodėl jie negrįžo ir nepasodino čia tų idiotiškų medžių, bent jau kad suteiktų malonumo man?“ – mąstė Larčas.

– Kokios *bendruomenės*? – vėl sušuko iš visos gerklės.

„O, taip, – pagalvojo, – aš galėjau paprašyti stoties viršininko, kad pamokytų našlaičius tikybos – papasakotų jiems apie siaubingą sumaištį, apie benames sielas, užplūdusias visą dangų. Galėjau to garbingo džentelmeno paprašyti, kad jis parodytų vaikams apatinių katalogus.

Galėjau pakviesti tą vaikus mušančią šeimynėlę iš Trijų Mylių Krioklių, kad jie kartą per savaitę atvažiuotų čia pamokyti mano globotinių. Galėjau užlaikyti kelias abortų darytis atvykusias moteris ir paprašyti, kad jos mums visiems atvirai pasakytų, kodėl būtent dabar nenori turėti vaikų; arba galėjau pakviesti sugrįžti keletą motinų – gal jos būtų mažyliams paaiškinusios, kodėl juos čia paliko! Būtų buvusi puiki pamoka! O Dieve, – galvojo Vilburis Larčas, – kokia *bendruomenė* mes galėjome būti, jei tik aš būčiau buvęs jaunesnis ir *energingesnis*!

Taip, aš klydau, – dar pagalvojo; ir kokią valandą ar dvi graužėsi, prisimindamas kai kurias padarytas klaidas. – Jei tik būčiau mokėjęs sukonstruoti gerą kvėpavimo aparatą, jei būčiau galėjęs Faziui kur nors gauti kitus plaučius!

Gal Homeras Velzas jiems parašys, kad nesijautė „deramai parengtas“, kai pirmą kartą pamatė ant kalvos šlaito gulintį gemalą. Ir kaip aš galėjau Homerą parengti tam, ką jis patyrė Trijų Mylių Kriokliuose, ir pas Dreiperius Votervilyje, ir kai vanduo nunešė Vinklus? Kokią dar turėjau išeitį? – galvojo Vilburis Larčas. – Ko gero, galėjau jo *nemokyti*.“

„Į šį pasaulį ateiname tam, kad būtume naudingi, – parašė Vilburis Larčas (Fazio Stouno vardu) globos tarybai. – Visada geriau ką nors *daryti*, negu kritikuoti, – rašė jaunasis idealistas Fazis Stounas. – Geriau imtis kokios nors veiklos, negu tuščiai stovėti šalia."

„Drąsiau, Fazi!" – galvojo daktaras Larčas.

Taigi Fazis Stounas įsidrąsinęs globos tarybai papasakojo, kad Sent Klaudo prieglaudos ligoninė tiesiog pavyzdinė. „Žiūrėdamas į Larčą aš ir panorau tapti gydytoju, – rašė Fazis. – Tas senukas, Larčas – jis visus įkvepia darbui. Ką jau kalbėti apie energiją: senasis daktaras žvitrus kaip paauglys.

Gerai pagalvokite, ar verta į Sent Klaudą siųsti jaunus žmones; Larčas juos ten taip prispaus prie darbo, kad jie, ko gero, susirgs. Visai nusikamuos ir po mėnesio išeis į pensiją!

Gal manote, kad senosios seselės nebepajėgia suktis kaip reikiant? Galiu jums pasakyti, kad kai seselė Andžela pamėtėja beisbolo kamuoliuką, jautiesi taip, lyg dalyvautum olimpinėse žaidynėse. Užsiminėte apie *meilumą* – ką gi, jos pačios meiliausios. Nuolat spaudžia glėbyje, bučiuoja, bet moka ir įkrėsti proto.

Klausiate apie *priežiūrą*, – toliau rašė Fazis Stounas. – Ar kada jautėtės stebimi pelėdų? Kaip tik tokios yra seselė Edna ir seselė Andžela – tikros *pelėdos*, niekas nepraslysta pro jų akis. Beje, kai kurios mergaitės sakydavo, kad ponia Grogan sužino, ką jos iškrės, anksčiau, negu jos pradeda išdykauti – kai pačios dar nė nenujaučia, ką tuoj padarys!

O dėl *bendruomenės*... – rašė Fazis Stounas. – Sent Klaudo bendruomenė buvo išties nepaprasta. Na, aš prisimenu, kad žmonės išlipdavo iš traukinio ir kopdavo į kalvą tiesiog apžiūrėti prieglaudos – tikriausiai todėl, kad mes buvom tokia pavyzdinė bendruomenė, tuose kraštuose. Prisimenu tuos žmones, ateinančius ir išeinančius, ateinančius ir išeinančius, – jie ateidavo pažiūrėti į mus, tarsi mes būtume buvę vienas iš Meino stebuklų."

„Vienas iš Meino stebuklų?" – pagalvojo Vilburis Larčas, stengdamasis kaip nors susitvardyti. Netikėtas vėjo gūsis pro

atvirą seselės Andželos kabineto langą į vidų įnešė šiek tiek juodų krosnies dūmų; pajutęs tuos dūmus, Larčas atsipeikėjo. „Gal gana, – pagalvojo. – Nereikia per daug įsijausti."

Po tokių milžiniškų pastangų jis kiek pailsėjo vaistinėje. Seselė Edna vienąkart užsuko pažiūrėti, ar jam viskas gerai; jai Vilburis Larčas buvo vienas iš Meino stebuklų, ir ji dėl jo nerimavo.

Larčas ir pats pasijuto truputį sunerimęs, kai pabudo. „Kur dingo laikas? Kebliausia tai, kad aš dar turiu *išsilaikyti*!" – pagalvojo. Jis galėjo perrašyti istoriją, bet negalėjo paveikti laiko; datų nepastumdysi; laikas eina savu tempu. Net jeigu pavyktų įkalbėti Homerą Velzą mokytis tikrame medicinos fakultete, tam prireiktų laiko. Praeis dar keleri metai, kol Fazis Stounas baigs mokslus. „Turiu išsilaikyti tol, kol Fazis gaus diplomą ir galės mane pakeisti", – galvojo Vilburis Larčas.

Jis panoro vėl išgirsti ponios Grogan maldelę, todėl į mergaičių skyrių skaityti *Džeinės Eir* nuėjo šiek tiek anksčiau negu visada. Koridoriuje slapta pasiklausė, kaip ponia Grogan meldžiasi, ir nusprendė jos paklausti, ar ji nesutiktų kasvakar sukalbėti savo maldelės ir berniukų skyriuje; paskui pagalvojo, ar berniukai nesutriks, išgirdę ponios Grogan maldelę iš karto po Meino princų ir Naujosios Anglijos karalių palaiminimo, arba prieš. Daktaras Larčas jautė, kad kartais ir jam pačiam galvoje viskas susimaišo.

– Paskui maloningai suteik mums saugią pastogę, palaimingo poilsio vietą, – meldėsi ponia Grogan, – ir galiausiai lauktą ramybę.

„Amen", – mintyse tarė Vilburis Larčas, Sent Klaudo šventasis, jau peržengęs septintą dešimtį, įjunkęs į eterį ir jaučiąs, kad nuėjo ilgą kelią ir ne ką trumpesnį dar turės nueiti.

Perskaitęs Sent Klaudo globos tarybos atsiųstą anketą, Homeras Velzas nė pats gerai nesuprato, kodėl jam pasidarė neramu. Žinoma, daktaras Larčas ir moterys sensta, bet jie

jam visada atrodė senyvi. Be abejo, Homerui galvoje šmėstelėjo mintis, kas bus, kai daktaras Larčas visai susens, tačiau ta mintis jam kėlė tokį nerimą, kad jis tuoj pat įkišo anketą ir voką su atgaliniu globos tarybos adresu tarp *Praktinės triušio anatomijos* puslapių. Be to, kaip tik tą dieną atvažiavo migrantai; Vandenyno Vaizdo soduose prasidėjo derliaus nuėmimas ir Homeras Velzas buvo labai užsiėmęs.

Jis su ponia Vortington sutiko skynėjų brigadą prekyvietėje ir palydėjo juos į jiems parengtą būstą sidro namuose – daugiau negu pusė darbininkų jau buvo skynę obuolius Vandenyno Vaizdo soduose, taigi patys žinojo kelią, o brigadininką ponia Vortington vadino senu pagalbininku. Homerui jis pasirodė labai jaunas. Ponia Vortington pirmą kartą pati bendravo su skynėjais ir jų brigadininku; anksčiau darbininkų samdymas, susirašinėjimas su jais, buvo viena iš Senio Vortingtono pareigų, ir Senis visada sakydavo, kad jeigu metai iš metų turi gerą brigadininką, tai tas brigadininkas pats ir samdo skynėjus, ir deramai prižiūri juos, kol nuimamas derlius.

Jis buvo vardu Arturas Rouzas; atrodė, kad jam maždaug tiek pat metų kiek ir Voliui – tik truputį daugiau negu Homerui, – bet iš tikrųjų jis, matyt, buvo vyresnis; brigadai vadovavo jau penkerius ar šešerius metus. Kažkada Senis Vortingtonas parašė ankstesniam brigadininkui, kuris skynėjams vadovavo nuo senų laikų, kiek tik Olivija galėjo prisiminti, ir Arturas Rouzas atsakydamas į tą laišką pranešė, kad dabar jis bus brigadininkas. „Senasis bosas, – rašė Arturas Rouzas, – jau mirtinai pavargo ir nebegali keliauti.“ Paskui paaiškėjo, kad senasis brigadininkas buvo paprasčiausiai miręs, bet Arturas Rouzas dirbo išties puikiai. Jis atsivežė tiek skynėjų, kiek reikėjo, ir tik keletas iš jų ilgainiui metė darbą arba pabėgo, arba praleido daugiau negu porą darbo dienų todėl, kad per daug gėrė. Griežtai prižiūrimi darbininkai pernelyg smarkiai nesipešdavo – netgi kai su jais gyvendavo viena ar dvi moterys. Ir netgi kai tarp darbininkų būdavo koks vaikas, jis elgdavosi kaip pridera. Kartais kuris nors iš skynėjų nukrisdavo nuo

kopėčių, bet niekada niekas nebuvo smarkiai susižeidęs. Visada pasitaikydavo nelaimingų atsitikimų prie obuolių spaustuvo, – tačiau tai juk skubinas darbas, dažnai dirbamas vėlai vakare, kai vyrai jau pavargę ar šiek tiek išgėrę. Be to, kaip ir galima buvo nuspėti, retkarčiais dėl kai kurių darbininkų nevikrumo ar girtumo nutikdavo ir viena kita nedidelė nelaimė, susijusi su savotišku ritualu ant sidro namų stogo.

Tvarkydama ūkio reikalus Olivija Vortington itin pamėgo dienos metą ir ėmė labai įtariai žiūrėti į nakties sutemas; ji laikėsi nuomonės, jog dažniausiai žmonės į bėdą patenka todėl, kad per vėlai eina gulti.

Olivija Arturui Rouzui buvo pranešusi, kad Senis mirė ir kad nuo šiol skynėjų brigados samdymu Vandenyno Vaizdo soduose teks rūpintis jai. Laišką ji nusiuntė įprastu adresu – į abonentinę dėžutę Pietų Karolinos Grino miestelyje – ir Arturas Rouzas tučtuojau jai atrašė: pareiškė užuojautą ir patikino, kad skynėjai atvyks kaip visada, laiku, ir jų bus tiek, kiek reikia.

Savo žodžio jis laikėsi. Jo vardą Olivija Vortington tik užrašydavo ant voko ir ant kasmet siunčiamų kalėdinių atvirukų („Linksmų švenčių, Arturai!“); šiaip nei ji, nei kas nors kitas niekada nevadindavo jo Arturu. Homerui Velzui niekas neaiškino kodėl, bet tikriausiai tam, kad būtų lengviau išlaikyti geram brigadininkui būtiną autoritetą, jis visiems buvo *ponas* Rouzas.

Olivija aiškiai parodė, koks jis visų gerbiamas, pristatydama jį Homerui Velzui.

– Homerai, – tarė Olivija, – čia ponas Rouzas. O čia Homeras Velzas, – pridūrė Olivija.

– Džiaugiuosi galėdamas susipažinti, Homerai, – pasakė ponas Rouzas.

– Homeras tapo geru mano pagalbininku, – meiliai tarė Olivija.

– Malonu tai girdėti, Homerai! – pasakė ponas Rouzas. Jis smarkiai spūstelėjo Homerui ranką, bet neįprastai greitai ją

paleido. Buvo apsirengęs ne ką geriau negu kiti skynėjai, ir laibas, kaip dauguma jų; tačiau nors ir apdriskęs, jis kažkaip sugebėjo atrodyti stilingai. Jo švarkas, nors purvinas ir apiplyšęs, vis dėlto buvo dvieilis kostiuminis švarkas su ruoželiais, kuriuo vilkėdamas kažkas kažkada tikriausiai atrodė elegantiškas, be to, ponas Rouzas vietoj diržo per liemenį buvo užsijuosęs tikrą šilkinį kaklaraištį. Jo batai irgi buvo geri, o kai dirbi ūkyje, geri batai – gyvybiškai svarbus dalykas; jie buvo seni, bet gerai sutepti tepalu, su pakaltais naujais puspadžiais, iš pažiūros patogūs ir puikiai išsilaikę. Pono Rouzo kojinės derėjo prie visos aprangos. Švarkas buvo su kišenėle laikrodžiui, joje ponas Rouzas turėjo auksinį laikrodį – einantį, nesugedusį – ir vis žvilgčiojo į jį, tarsi laikas jam būtų buvęs labai svarbus. Ponas Rouzas buvo taip švariai nusiskutęs, kad galėjai pamanyti, jog jam išvis nereikia skustis; jo veidas atrodė kaip glotnus tamsiausio, nepasaldinto karčiojo šokolado luitas; burnoje jis meistriškai pirmyn ir atgal stumdė mažytį skaisčiai baltą mėtinį saldainiuką, nuo kurio aplink jį nuolat sklisdavo gaivus kvapas.

Ponas Rouzas šnekėjo ir judėjo lėtai – paprastai, tačiau apdairiai; jo ir kalbėsena, ir gestai buvo kaip kuklaus ir santūraus žmogaus. Bet matydamas jį stovintį ramiai ir nekalbantį, galėjai nujausti, koks jis greitas ir kaip pasitiki savimi.

Buvo karšta bobų vasaros diena; švelnus jūros vėjelis pūtė per silpnai, kad pasiektų tolokai nuo vandenyno esančią obuolių prekyvietę. Ponas Rouzas su ponia Vortington kalbėjosi stovėdami obuolių prekyvietės aikštelėje, tarp stovinčių ir važiuojančių ūkio transporto priemonių; kiti skynėjai laukė automobiliuose – kurių langų stiklai buvo nuleisti, o į šonus barbeno ištisas juodų pirštų orkestras. Iš viso buvo septyniolika skynėjų ir virėjas – Olivija lengviau atsiduso, pamačiusi, kad šįmet nebus nei moterų, nei vaikų.

– Labai gražu, – pasakė ponas Rouzas, apie sidro namuose pamerktas gėles.

Ponia Vortington išeidama palietė prie sienos šalia virtuvės elektros jungiklio prismeigtą popieriaus lapą su taisyklėmis.

– Ir būkite malonus, priminkite visiems taisykles, gerai? – paprašė.

– O, taip, aš išmanau taisykles, – šypsodamasis tarė ponas Rouzas. – Visi ateikite pažiūrėti pirmo spaudimo, Homerai, – pasakė, kai Homeras Olivijai atidarė furgono dureles. – Neabejoju, kad yra ir įdomesnių dalykų – žiūrite filmus, ir taip toliau... bet jei turėsite laiko, ateikite pažiūrėti, kaip išspausime šiek tiek sulčių sidrui. Kokį tūkstantį galonų, – droviai pridūrė ponas Rouzas ir subrūkšėjo kojomis, lyg susigėdo taip pasigyręs. – Mums reikės tik aštuonių valandų ir kokių trijų šimtų bušelių obuolių, – pasakė. – Ir bus tūkstantis galonų, – išdidžiai pakartojo.

Kai Homeras su Olivija Vortington jau važiavo atgal į prekyvietę, Olivija tarė:

– Ponas Rouzas dirba kaip reikiant. Jeigu ir visi kiti būtų kaip jis, būtų gerai.

Homerui jos kalbos tonas pasirodė keistokas. Jis, be abejo, matė, kad Olivija žavisi ponu Rouzu ir jam pritaria – ir netgi yra prie jo prisirišusi, – bet jos balse buvo juntamas šaltukas, iš kurio paprastai galima suprasti, kad žmogus laikosi kažkokio seno ir tvirto nusistatymo.

Melonijai pasisekė: tarp į Jorko ūkį atvykusių skynėjų buvo dvi moterys ir vaikas; Melonija jautė, kad gali toliau saugiai gyventi sidro namuose. Viena iš atvykėlių buvo skynėjo žmona, o kita – jos motina ir brigados virėja; jaunesnioji moteris skynė obuolius kartu su vyrais, o senutė rūpinosi maistu ir prižiūrėjo vaiką – kuris buvo toks tylus, kad jo niekas beveik ir nepastebėdavo. Dušo kabina buvo tik viena, ir ta lauke – įrengta už sidro namų, ant šlakbetonio bloko, senoje vynuogėmis apsodintoje pavėsinėje, kurios pinučiai, veikiami darganų, at-

rodė jau gerokai apipuvę. Moterys prausdavosi pirmos, kiekvieną vakarą, ir niekam neleisdavo į jas žvilgčioti. Skynėjų brigadininkas – atvykęs su žmona – buvo romus žmogus; jis neprieštaravo, sužinojęs, kad Melonija gyvens sidro namuose kartu su jo brigada.

Visi jį vadino Geriau; tą pravardę jis buvo gavęs todėl, kad nuolatos, kad ir ką darydamas, vis šnekėdavo, kad geriau darytų ką nors kita. Jo autoritetas buvo ne toks neginčijamas, bent jau ne toks pritrenkiantis, kaip pono Rouzo; niekas Jorko ūkio skynėjų brigadininko nevadino *ponu* Geriau. Jis buvo ištvermingas, bet ne itin greitas skynėjas, tačiau į jo sąskaitą visada būdavo įrašoma daugiau negu šimtas bušelių per dieną; Melonijai pakako vienos dienos, kad išsiaiškintų, jog kiti skynėjai jam moka savotišką komisinį mokestį. Jie atiduodavo jam kas dvidešimtą savo priskintų obuolių bušelį.

– Šiaip ar taip, – paaiškino Geriau Melonijai, – juk aš suradau jiems darbą.

Jis mėgo šnekėti, kad jo imamas mokestis, tokiomis aplinkybėmis, „visai nedidelis“, bet niekada neužsimindavo, kad ir Melonija jam kiek nors skolinga.

– Šiaip ar taip, tau aš darbo nesuradau! – kartą linksmai pasakė jai.

Trečią darbo dieną Melonija jau priskynė aštuoniasdešimt bušelių; be to, kai pirmą kartą buvo spaudžiamas sidras, ji padėjo pilstyti jį į butelius. Tačiau Melonija jautėsi nusivylusi; ji spėjo visų paklausinėti, ar kas ką žino apie Vandenyno Vaizdo sodus, bet niekas nieko nebuvo girdėjęs.

Gal todėl, kad į viską žiūrėjo ne taip ciniškai kaip Melonija, Homeras Velzas tik po kelių dienų pastebėjo, kad ponas Rouzas iš savo brigados ima tam tikrą mokestį. Ponas Rouzas dirbo sparčiau už visus kitus skynėjus, nors tarytum ir neskubėdavo – ir niekada nenumesdavo nė vieno obuolio ant žemės, niekada jų nesudaužydavo drobiniu skynėjo krepšiu bumbsėdamas į kopėčių skersinius. Ponas Rouzas galėjo pats priskinti maždaug šimtą dešimt bušelių per dieną, bet

jo įprastiniai šimtas penkiasdešimt ar šimtas šešiasdešimt bušelių – kad ir kaip greitai jis dirbo – Homero supratimu, buvo labai jau daug. Kaip komisinį mokestį jis ėmė tik kas keturiasdešimtą kitų priskintą bušelį, bet jo brigadoje buvo penkiolika žmonių ir visi per dieną priskindavo ne mažiau kaip po aštuoniasdešimt bušelių. Pats ponas Rouzas labai greitai priskindavo kokį pustuzinį bušelių, o paskui kurį laiką tiesiog ilsėdavosi arba žiūrėdavo, ar gerai dirba kiti skynėjai.

– Taip neskubėk, Džordžai, – perspėdavo. – Sudaužysi obuolius. Kam jie tada bus tinkami?

– Tik sidrui, – atsakydavo Džordžas.

– Taigi, – toliau šnekėdavo ponas Rouzas. – Jei obuoliai bus tinkami tik sidrui, gausi tik po penkis centus už bušelį.

– Gerai, – sakydavo Džordžas.

– Žinoma, – pritardavo jam ponas Rouzas, – viskas bus gerai.

Trečią dieną lijo, todėl niekas obuolių neskynė; per lietų obuoliai slysta iš rankų, gali paslysti ir patys skynėjai, be to, šlapi vaisiai paprastai labiau apdaužomi.

Homeras nuėjo pažiūrėti, kaip Rukšna Haidas su ponu Rouzu, stovėdami atokiau, kad nebūtų aptaškyti, vadovauja pirmam spaudimui. Du vyrus jie buvo pastatę prie spaustuvo, dar du pilstė sidrą į butelius; beveik kas valandą tuos darbininkus pakeisdavo kiti. Rukšna žiūrėjo tik vieno: ar nekreivai sudėtos spaustuvo lentos, ar taip, kaip reikia. Kai jos sudėtos kreivai, viskas gali nueiti niekais – trys bušeliai obuolių, aštuoni ar dešimt galonų sidro ir išspaudų, kaip vientisa masė išsitaško visur aplinkui. Prie spaustuvo dirbantys vyrai ryšėjo gumines prijuostes; pilstytojai buvo apsiavę guminiais batais. Obuolių smulkintuvo zvimbimas Homerui Velzui priminė garsus, kuriuos jis tardavosi girdįs Sent Klaude – kurtinantį pjūklų geležčių žviegsmą, aidėjusį ir jo sapnuose, ir kai jis negalėdavo užmigti. Siurblys šliurpsėjo, išleidžiamasis vamzdis išspjovė sėklų, žievelių, sutrinto obuolių minkštimo ir netgi kirmėlių (jeigu jų buvo) tyrę. Ta tyrė atrodė panaši į tai, ką

seselė Andžela ramiai vadino vėmaliukais. Iš po spaustuvu esančio didelio kubilo sidras per rotacinį filtrą tekėjo į tūkstančio galonų talpos rezervuarą, kuriame Greisė Linč visai neseniai Homerui buvo pasirodžiusi visa savo grožybe.

Per aštuonias įtempto darbo valandas pavyko išspausti tūkstantį galonų sidro. Ant juostinio transporterio sustatyti buteliai barškėdami keliavo tiesiai į šaldyklą. Vyriškiui, pravarde Šaka, buvo pavesta vandeniu iš žarnos išplauti rezervuarą ir praskalauti rotacinį filtrą; Šaka jis buvo pramintas todėl, kad vikriai įsikardavo į didelius medžius – ir su panieka žiūrėjo į kopėčias. Kitas vyriškis, pravarde Didvyris, plovė koštuvus; Rukšna Haidas Homerui pasakė, kad tas juodukas kadaise tikrai buvo lyg ir didvyris. „Tik tiek ir žinau. Jis čia atvažiuoja metai iš metų, bet seniau buvo didvyris. Tik vieną kartą“, – pridūrė Rukšna, tarsi tai, kad to vyriškio didvyriškumas pasireikšdavo nedažnai, būtų buvusi savotiška gėda, nustelbianti jo per akimirką pelnytą šlovę.

– Tau tikriausiai buvo nuobodu, – tarė Homerui ponas Rouzas, ir Homeras pamelavo – pasakė, kad buvo įdomu; nors aštuonios valandos šalia obuolių spaustuvo tikrai yra keliomis valandomis per daug, kad galėtum išlaikyti susidomėjimą. – Turi ateiti naktį, kad iš tikrųjų pajustum, kas tai yra, – šnekėjo ponas Rouzas. – Šįkart dieną spaudėm tik todėl, kad lijo. Kai visą dieną skini, paskui visą naktį spaudi, tada tai *pajunti*. – Jis mirktelėjo Homerui, tarsi būtų jam atskleidęs kokią savo gyvenimo paslaptį; paskui padavė Homerui puodelį sidro. Homeras sidrą gurkšnojo visą dieną, bet šis puodelis jam buvo paduotas iškilmingai – lyg būtų nuskambėjęs koks tostas, susijęs su sidro spaudimu naktį. Taigi Homeras paėmė jam siūlomą puodelį ir gurkštelėjo. Jam iš akių ištryško ašaros; į sidrą buvo įpilta tiek daug romo, kad Homeras jautė, jog jo veidą nuplieskė raudonis, o skrandis degte dega. Nieko daugiau nesakydamas ponas Rouzas paėmė puodelį ir pasiūlė keletą likusių gurkšnių vyriškiui, pravarde Šaka, kuris makte-

lėjo gėrimą vienu mauku, nė neprisukęs pro žarnos gale esantį purkštuką trykštančio vandens.

Kraudamas keletą didelių sidro butelių į furgoną, Homeras Velzas matė, kaip Rukšna Haidas padavė puodelį vyriškiui, vadinamam Didvyriu, – visa tai ramiai stebėjo ponas Rouzas, taip niekam ir neparodęs, kur laiko romą. Žiūrėdamas į poną Rouzą, Homeras Velzas staiga prisiminė kažkur skaitytą žodžių junginį: „įgimtas sugebėjimas viską slėpti“; Homeras nė nenutuokė, iš kur tie žodžiai. Gal iš kurio nors Čarlzo Dikenso ar Šarlotės Brontė romano – tikrai ne iš Grėjaus *Anatomijos* ir ne iš Benslio *Praktinės triušio anatomijos*.

Visi pono Rouzo judesiai buvo tikslingi – seniau Homeras manė, jog ta savybė būdinga tik daktarui Larčui; be abejo, daktaras Larčas turėjo ir nemažai kitokių savybių, kaip ir ponas Rouzas.

Obuolių prekyvietėje derliaus nuėmimo darbai buvo trumpam sustoję, sutrukdyti lietaus, į kurį Didžioji Dotė Taft bei kitos moterys niauriai žvelgė stovėdamos savo vietose palei pakavimo konvejerio juostą.

Atrodė, kad niekas labai nesidžiaugia Homero atvežtu sidru. Pirmasis sidras, kaip ir reikėjo tikėtis, buvo prėskas ir pernelyg vandeningas – išspaustas, kaip kasmet, iš ankstyvųjų ‘Makų’ ir ‘Gravenštainų’. Rukšna Haidas Homerui iš karto pasakė, kad gero sidro iki spalio nebūna, ir ponas Rouzas oriai linktelėdamas galvą tai patvirtino. Geram sidrui reikia vėliausiai skinamų obuolių – ‘Auksaspalvių delikatesinių’, ir ‘Žieminių bananinių’, ir dar ‘Boldvinų’ arba ‘Rusvųjų’.

– Iki spalio sidras lyg be dvasios, – tarė Didžioji Dotė Taft, apatiškai užsitraukdama cigaretės.

Homeras Velzas, klausydamasis vangaus Didžiosios Dotės Taft balso, ir pats pasijuto kažkoks atbukęs. Nėra nei Volio, nei Kendės, o triušio anatomija – po Klaros – vieni niekai; migrantai, kurių jis taip laukė, pasirodė esą paprasčiausi darbininkai; visas gyvenimas – vien darbas. Gal jis suaugo nė

nepastebėjęs *kada*? Išgyveno pereinamąjį laikotarpį nepatyręs nieko nepaprasto?

Keturias dienas Vandenyno Vaizdo soduose oras buvo labai palankus skinti obuoliams; galiausiai Rukšna Haidas pasakė, kad naktį reikės spausti sultis sidrui, ir ponas Rouzas vėl pakvietė Homerą ateiti į sidro namus pažiūrėti, „koks tai jausmas". Homeras ramiai papietavo su ponia Vortington ir tik padėjęs jai suplauti indus pranešė ketinąs eiti į sidro namus žvilgtelėti, kaip spaudžiamos sultys, – gal galės būti naudingas; jis žinojo, kad jie ten išsijuosę dirba jau dvi ar tris valandas.

– Koks tu geras darbininkas, Homerai! – pritariamai pasakė jam Olivija.

Homeras Velzas gūžtelėjo pečiais. Naktis buvo vėsi, giedra; toks oras geriausias 'Makintošams' – šiltos, saulėtos dienos ir vėsios naktys. Nebuvo taip šalta, kad Homeras, pėsčiomis artėdamas prie sidro namų, neužuostų obuolių kvapo; nebuvo ir taip tamsu, kad būtų reikėję eiti žvyrkeliu; jis žingsniavo tiesiai per laukus. Kadangi ėjo ne keliu, prie sidro namų prisiartino niekieno nepastebėtas.

Kurį laiką pastovėjo, kur nesiekė iš spaudyklos plieskianti šviesa, pasiklausė iš vidaus sklindančių garsų, prie spaustuvo dirbančių vyrų balsų, juoko – ir darbininkų murmesio bei kikenimo ant sidro namų stogo. Homeras Velzas klausėsi ilgokai, bet galiausiai suvokė, kad kai juodukai nesistengia, kad juos suprastų baltasis, jis išvis negali pagauti, apie ką jie šneka, – netgi ką sako ponas Rouzas, aiškiu, ramiu, bet tvirtu balsu vis įsiterpiantis į pokalbį.

Tą naktį sidras buvo spaudžiamas ir Jorko ūkyje, bet Melonijai tai nerūpėjo; ji nesistengė suprasti nei sidro gamybos subtilybių, nei juodukų žargono. Jų brigadininkas, Geriau, jai aiškiai pasakė, jog vyrai nenori, kad ji dirbtų prie spaustuvo ar pilstytų sidrą į butelius; tada jie prarastų dalį papildomo užmokesčio. Melonija, šiaip ar taip, buvo pavargusi nuo skynimo. Ji gulėjo ant savo lovos sidro namų miegamajame ir skaitė

Džeinę Eir; kitame kambario gale miegojo vienas vyriškis, bet Melonijos stalinės lempos šviesa jam netrukdė – jis buvo prisigėręs per daug alaus; vienintelio gėrimo, kurį Geriau darbininkams leisdavo gerti. Alus buvo laikomas šaldykloje, šalia patalpos, kurioje stovėjo spaustuvas, taigi vyrai obuolių sultis spaudė gurkšnodami alų ir šnekėdamiesi.

Draugiška moteris, Sandra, – ji buvo Geriau žmona, – sėdėjo ant lovos netoli Melonijos ir mėgino pataisyti vieno iš darbininkų kelnių užtrauktuką. Tas darbininkas, vardu Semis, kitų kelnių neturėjo; jis kartkarčiais vis išlįsdavo iš spaudyklos pažiūrėti, kaip Sandrai sekasi, – per didelės, išsipūtusios trumpikės jam buvo kone iki atsikišusių kelių, o plikos blauzdos atrodė kaip diržingi vynmedžio stiebai.

Sandros motina, – kurią visi vadino Ma ir kuri virė valgį visai brigadai, maitino visus paprastai, bet sočiai, – kaip didelis kupstas gulėjo lovoje šalia Sandros, užsiklojusi ne tik savo, bet ir dar keliomis antklodėmis. Jai nuolat būdavo šalta, bet daugiau ji niekuo nesiskundė.

Semis įėjo į miegamąjį siurbčiodamas alų, lydimas spaudykloje tvyrančio sutrintų obuolių kvapo; plikos jo kojos buvo aptaškytos obuolių sultimis.

– Kai tavo tokios kojos, nesistebiu, kad nori greičiau atgauti kelnes, – tarė Sandra.

– Gal jau atiduosi? – paklausė Semis.

– Pirma, tavo užtrauktukas sugnybęs medžiagą. Antra, tu beveik išplėšei jį iš kelnių, – pasakė Sandra.

– Ir ko gi taip skubėjai atsisegti užtrauktuką? – paklausė Ma, nė nekrustelėdama po antklodžių kauge.

– Velniai griebtų! – tarė Semis. Jis grįžo į spaudyklą.

Retkarčiais, kai obuolių smulkintuve kas nors strigtelėdavo – koks storas kotelis ar į vieną vietą susigrūdusios sėklos, – pasigirsdavo garsas, panašus į medžio gumbą sunkiai įveikiančio diskinio pjūklo žviegimą. Kai taip atsitikdavo, Ma sakydavo: „Štai, nebėr kažkieno rankos“. Arba: „Kažkam nutraukė galvą. Prisisriaubė alaus ir įkrito“.

Nepaisydama viso to, Melonija skaitė. Ji nemanė esanti nedrauginga. Abi moterys nuo tada, kai pamatė, kad ji nesikabinėja prie vyrų, elgėsi su ja maloniai. Vyrai ją gerbė, nes ji gerai dirbo, – ir dar todėl, kad ji buvo praradusi vaikiną, tarytum paženklinta netekties žyme. Jie Meloniją vis paerzindavo, tačiau tikrai nenorėjo nuskriausti.

Kartą Melonija, kalbėdamasi su vienu iš vyriškių, šiek tiek pamelavo, labai sėkmingai, ir jos melas, kaip ji ir tikėjosi, netrukus pasklido. Tas vyriškis buvo pramintas Trečiadieniu, Melonijai niekas neaiškino kodėl, – ji ir neklausė, nes jai nerūpėjo. Trečiadienis vis prie jos pristodavo, norėdamas ką nors daugiau sužinoti apie tuos Vandenyno Vaizdo sodus, kurių ji ieško, ir apie vaikiną, kurį tikisi surasti.

Melonijos kopėčios įstrigo vaisiais apkibusioje obelyje ir ji stengėsi jas ištraukti, nenupurtydama obuolių ant žemės; Trečiadienis mėgino jai padėti, kai Melonija staiga tarė:

– Mano kelnės ankštokos, ar ne?

Trečiadienis žvilgtelėjo į ją ir pasakė:

– Taip, tikrai.

– Matai viską, kas yra kišenėse, taip? – paklausė Melonija.

Trečiadienis vėl greitai ją nužvelgė ir pamatė tik vieno keistos pjautuvo formos daikto kontūrus – tai buvo šiek tiek prasegtas raginis plaukų segtukas, po siaurais, apiplyšusiais džinsais įsispaudęs Melonijai į šlaunį. Tas pats, kurį Marija Agnesė pasivogė iš Kendės, o Melonija – iš Marijos Agnesės. Melonija tikėjosi, kad kada nors jos plaukai bus pakankamai ilgi ir ji galės tuo segtuku juos susisegti. O kol kas nešiojosi jį kaip kišeninį peilį, dešinėje džinsų kišenėje.

– Kas ten? – paklausė Trečiadienis.

– Peilis varpoms trumpinti, – tarė Melonija.

– *Koks* peilis? – pasibaisėjo Trečiadienis.

– Girdėjai, – pasakė Melonija. – Labai mažas ir aštrus – tik tam ir tinkamas.

– Kam? – paklausė Trečiadienis.

– Nurėžia varpos galiuką, – tarė Melonija. – Labai greitai ir lengvai – tik patį galiuką.

Jeigu Jorko ūkio skynėjai būtų buvę tokie žmonės, kokie mėgsta nešiotis peilius, kas nors gal būtų paprašęs Melonijos parodyti tą peilį varpoms trumpinti – kad žinovai galėtų deramai jį įvertinti. Bet niekas neprašė; ir berods visi gerai įsiminė tą istoriją. Kartu su kitomis kalbomis, sklindančiomis apie Meloniją, ji tarytum patvirtino nerimą keliančią Jorko ūkio darbininkų nuojautą: su Melonija verčiau neprasidėti. Prie Melonijos net alaus mėgėjai elgdavosi padoriai.

Vienintelė nemaloni to, kad Jorko ūkio skynėjai sidrą spausdavo pliaupdami alų, pasekmė buvo dažnas jų šlapinimasis; Melonija tuo piktindavosi tik tada, kai jie šlapindavosi pernelyg arti sidro namų.

– Ei, nenoriu to girdėti! – šaukdavo ji pro langą, išgirdusi, kad kažkas jau paleido čiurkšlę. – Ir vėliau nenorėsiu užuosti! Pasitrauk nuo pastato. Kas yra – gal bijai tamsos?

Sandrai ir Ma patiko, kad Melonija taip drausmina vyrus, ypač tas savotiškas refrenas; išgirdusios, kad kažkas šlapinasi, jiedvi sutartinai sušukdavo: „Kas yra? Gal bijai tamsos?“

Nors visi pakęsdavo Melonijos atšiaurumą, kartais ja netgi žavėdavosi, niekam nepatiko tai, kad ji vakarais skaito. Be jos, daugiau niekas nieko neskaitė, ir ji ne iš karto suprato, kad skaitydama, jų nuomone, elgiasi nedraugiškai ir kad jie dėl to jaučiasi labai įžeisti.

Kai tą naktį vyrai baigė spausti sidrą ir visi sugulė į lovas, Melonija kaip visada paklausė, ar niekam netrukdo jos stalinės lempos šviesa.

– *Šviesa* netrukdo, – atsakė Trečiadienis.

Pasigirdo pritariamas murmesys, ir Geriau tarė:

– Prisimenate Kameroną?

Visi nusijuokė; Geriau Melonijai paaiškino, kad Kameronas, daugelį metų dirbęs Jorko ūkyje, buvo toks mažvaikis, kad jam būtinai turėdavo degti šviesa, visą naktį, kitaip jis negalėdavo miegoti.

– Manė, kad ateis kažkokie žvėrys ir jį suės, jeigu jis išjungs lempą! – pridūrė Semis.

– Kokie žvėrys? – paklausė Melonija.

– Kameronas nežinojo, – atsakė kažkuris iš vyrų.

Melonija toliau skaitė *Džeinę Eir*, ir po kurio laiko Sandra tarė:

– Mums trukdo ne *šviesa*, Melonija.

– Taigi, – pasakė kažkas iš toliau. Melonija iš karto nieko nesuprato, bet paskui pamatė, kad jie visi lovose pasisukę į ją ir paniūromis ją stebi.

– Gerai, – tarė ji. – Tai kas jums nepatinka?

– Apie ką tu skaitai? – pasidomėjo Trečiadienis.

– Taigi, – pasakė Semis. – Kuo ta knyga tokia ypatinga?

– Paprasčiausia knyga, – tarė Melonija.

– Labai putiesi, kad moki skaityti, a? – paklausė Trečiadienis.

– Ką? – nesuprato Melonija.

– Gal, jeigu ta knyga tau taip patinka, – įsiterpė Geriau, – ji patiktų ir *mums*.

– Norite, kad paskaityčiau garsiai? – paklausė Melonija.

– Kadaise man skaitydavo knygas... – tarė Sandra.

– Tik jau ne aš! – šuktelėjo Ma. – Ir ne tavo tėvas!

– Aš ir nesakau, kad jūs! – atšovė Sandra.

– Negirdėjau, kad kas kam skaitytų, – pasakė Semis.

– Aha, – pasigirdo kažkieno balsas.

Melonija matė, kad kai kurie vyrai, pasirėmę ant alkūnių, laukia, kada ji skaitys. Net Ma po savo antklodžių kauge apsivertė ant kito šono – atsigręžė į Meloniją.

– Visi nutilkit, – sukomandavo Geriau.

Melonija pirmą kartą gyvenime išsigando. Po visų pastangų ir sunkios kelionės ji staiga pasijuto taip, lyg būtų vėl atsidūrusi prieglaudos mergaičių skyriuje – nė pati to nesuvokdama. Tačiau tai dar buvo ne viskas. Pirmą kartą žmonės iš jos kažko tikėjosi; ji žinojo, ką *Džeinė Eir* reiškia jai, bet kaip visa tai suvoks jie? Anksčiau ji skaitė tą knygą vaikams, kurie buvo

tokie maži, kad nesuprasdavo nė pusės žodžių, nesugebėdavo sutelkti dėmesio ir išgirsdavo tik sakinių pabaigas, tačiau tie vaikai buvo našlaičiai – įpratę kas vakarą klausytis garsiai skaitomos knygos; našlaičiams svarbiausia, kad viskas būtų daroma įprasta tvarka.

Melonija *Džeinę Eir* skaitė trečią ar ketvirtą kartą ir jau buvo perskaičiusi daugiau negu pusę. Ji tarė:

– Skaitau du šimtai aštuntą puslapį. Jau daug visko atsitiko.

– Tiesiog skaityk, – pasakė Semis.

– Gal reikėtų pradėti iš pradžių, – pasiūlė Melonija.

– Skaityk, ką skaitai pati sau, – švelniai paragino ją Geriau.

Melonijos balsas dar niekada taip nedrebėjo, bet ji ėmė skaityti:

„Vėjas stūgavo aukštame medyje, šakomis apsivijusiame vartus".

– Ką reiškia „apsivijusiame"? – paklausė Trečiadienis.

– Kaip pavėsinių augalai, – paaiškino jam Melonija. – Kurių šakos kabo tau virš galvos, kaip vynmedžių arba rožių.

– Tokioj pavėsinėj mūsų dušas, – tarė Sandra.

– A, – pasakė kažkuris iš vyrų.

„Bet kelias, kiek galėjau matyti, – toliau skaitė Melonija, – į kairę ir į dešinę, buvo tuščias ir nykus..."

– Ką tai reiškia? – paklausė Semis.

– „Nykus" reiškia *nejaukus*, – tarė Melonija.

– Kaip „dykas", juk žinot, ką reiškia „dykas", – pasakė Geriau, ir visi pritariamai sumurmėjo.

– Netrukdykit! – šuktelėjo Sandra

– Na, mes turim suprasti, – tarė Trečiadienis.

– Tiesiog užsičiaupkit, – pasakė Ma.

– Skaityk, – paragino Geriau Meloniją, ir ji mėgino skaityti toliau.

„...kelias... tuščias ir nykus. Tik retkarčiais, mėnuliui išlindus, nuslinkdavo juo debesų šešėliai ir suboluodavo ilga balkšva nekintanti linija be jokio judančio taškelio."

– Nekin... kokia? – pasigirdo kažkieno balsas.

– „Nekintanti“ reiškia vienoda, nesikeičianti, – paaiškino Melonija.

– Žinau, – tarė Trečiadienis. – Supratau.

– Užsičiaupk! – riktelėjo Sandra.

Infantili ašara... – pradėjo Melonija, tačiau tuoj pat liovėsi skaičiusi.

– Nežinau, ką reiškia „infantili“, – pasakė. – Nebūtina suprasti kiekvieną žodį.

– Gerai, – tarė kažkuris iš darbininkų.

„Infantili ašara ištryško man iš akių – nusivylimo ir apmaudo ašara: susigėdusi ją nubraukiau...“

– Va, čia jau mes suprantam, kas tai yra, – pasakė Trečiadienis.

„... Aš vis lūkuriavau...“ – skaitė Melonija.

– *Ką* tu darei? – paklausė Semis.

– Laukiau. „Lūkuriuoti“ reiškia laukti! – griežtai tarė Melonija ir skaitė toliau: „...mėnulis visiškai pasislėpė padangių menėse, aklinai užsitraukęs tirštų debesų užuolaidas; naktis ėjo vis tamsyn...“

– Darosi baisoka, – tarstelėjo Trečiadienis.

„...vėtra ginė lietaus debesis.“ Melonija klausytojams nė nežinant pakeitė žodį „štormas“ žodžiu „vėtra“. „Kad tik greičiau sugrįžtų! Kad tik greičiau sugrįžtų!“ – sušukau, pagauta kažkokios slogios nuojautos.“ Čia Melonija staiga nutilo; jos akys paplūdo ašaromis, ir ji nebematė, kas parašyta toliau. Gana ilgai niekas nepratarė nė žodžio.

– *Kas* ją pagavo? – galiausiai paklausė išsigandęs Semis.

– Nežinau! – kūkčiodama tarė Melonija. – Kažkokia baimė... tikriausiai.

Kurį laiką visi nuščiuvę pagarbiai žiūrėjo į raudančią Meloniją, paskui Semis pasakė:

– Čia turbūt kažkoks siaubo romanas.

– Kurių galų tu jį skaitai prieš miegą? – draugiškai paklausė Melonijos susirūpinęs Geriau, bet Melonija tylėdama išsitiesė ant lovos ir išjungė stalinę lempą.

Kai jau buvo užgesintos visos šviesos, Melonija pajuto, kad Sandra prisėdo ant lovos šalia jos; jei tai būtų buvusi Ma, lova būtų įdubusi smarkiau.

– Jei klaustum manęs, sakyčiau, kad mesk iš galvos tą vaikiną, – tarė Sandra. – Jeigu nepasakė, kur galėtum jį rasti, jis, šiaip ar taip, niekam tikęs. – Niekas nebuvo glostęs Melonijai smilkinių nuo tada, kai tai darė ponia Grogan Sent Klaudo prieglaudos mergaičių skyriuje; Melonija staiga suvokė, kad labai pasiilgo ponios Grogan, ir kurį laiką negalvojo apie Homerą Velzą.

Kai visi sumigo, ji vėl užsižiebė stalinę lempą; nors kai kam *Džeinė Eir* gal ir galėjo pasirodyti nevykusi, Melonijai ta knyga buvo kaip tik – visada padėdavo – ir Melonija jautė, kad jai reikia jos pagalbos, ypač dabar. Ji perskaitė dar kokių dvidešimt puslapių, bet mintys apie Homerą Velzą vis tiek sukosi jai galvoje. „Aš turiu išsiskirti su jumis visam gyvenimui, – perskaitė Melonija, apimta siaubo. – Turiu pradėti naują gyvenimą tarp svetimų žmonių, svetimoje aplinkoje." Suvokusi tą tiesą, ji užvertė knygą, visam laikui. Pakišo ją po savo lova Jorko ūkio sidro namų miegamajame; vėliau ten ir paliko. Jei būtų perskaičiusi Homero Velzo ypač mėgstamą ištrauką iš *Deivido Koperfildo*, kurią jis nuolat kartodavo sau mintyse, kaip kokią viltingą maldą, būtų išmetusi ir *Deividą Koperfildą*. „Aš buvau pasitraukęs į šalį, kad pamatyčiau, kaip praslenka pro mane tų dienų reginiai." „Tuščios svajonės!" – būtų pagalvojusi Melonija. Ji žinojo, kad visi „tų dienų reginiai" prilipę prie jos ir Homero tvirčiau negu šešėliai. Taigi Melonija užmigo su ašaromis akyse – jau netekusi vilties, tačiau nepraradusi ryžto, tamsoje tebeieškodama Homero Velzo.

Ji nebūtų jo įžiūrėjusi tą naktį – jis buvo taip gerai pasislėpęs, kur nesiekė iš Vandenyno Vaizdo sodų sidro spaudyklos plieskianti šviesa. Niekas nebūtų jo pastebėjęs net jeigu jis būtų nusičiaudėjęs arba parvirtęs, nes visus garsus gožė obuolių smulkintuvo ir siurblio keliamas triukšmas. Homeras akimis sekė žėrinčius raudonus cigarečių taškelius, čia švysčiojančius,

čia sustingstančius vienoje vietoje virš sidro namų stogo. Sušalęs jis užėjo į vidų pažiūrėti, kaip spaudžiamos sultys, ir gurkštelėti sidro su romu.

Ponas Rouzas berods apsidžiaugė jį pamatęs; jis padavė Homerui puodelį su gėrimu, kuriame buvo labai mažai sidro, ir juodu drauge stebėjo darnų siurblio bei obuolių smulkintuvo darbą. Vyriškis, vardu Džekas, kuriam per gerklę ėjo baisus randas, – atrodė keista, kad šitaip sužeistas žmogus išliko gyvas, – reikiama linkme nukreipė išleidžiamąjį vamzdį. Kitas juodukas, vadinamas Apelsinu, ėmė tekinti sultis – visas paniro į tykštančius purslus, apimtas laukinio pasitenkinimo; Apelsinu jis buvo pramintas todėl, kad kartą mėgino nusidažyti plaukus ir jie pasidarė oranžiniai, – dabar tos spalvos nebebuvo likę nė žymės. Gerokai trūktelėję romo, Džekas su Apelsinu dirbo kaip pašėlę, nėmaž nekreipdami dėmesio į aplinkui teškančią sutrintų obuolių pliurzę, tačiau Homeras jautė, kad ponas Rouzas, kuris atrodė blaivus, vis dar kontroliuoja padėtį – prižiūri ir žmones, ir įrenginius, viską valdo taip pat tvirtai kaip anksčiau.

– Pasistenkim užbaigti iki vidurnakčio, – ramiai pasakė ponas Rouzas. Džekas užspaudė sklendę, kad nepliūptelėtų išspaudos; Apelsinas svertu perkėlė spaustuvą į vietą.

Kitame spaudyklos kampe du vyriškiai, kurių Homeras Velzas nepažinojo, sparčiai pilstė sidrą į butelius. Staiga vienas iš jų ėmė juoktis, prajuko ir jo porininkas – taip garsiai, kad ponas Rouzas riktelėjo:

– Kas ten taip juokinga?

Vienas iš tų vyriškių paaiškino, kad jam iš burnos iškrito cigaretė, tiesiai į sidro cisterną; tai išgirdę net Džekas su Apelsinu suprunkštė juokais, Homeras Velzas nusišypsojo, bet ponas Rouzas tyliai tarė:

– Tada geriau tuoj pat ją išgriebk. Kol neužteršė sidro.

Vyrai nuščiuvo; buvo girdėti tik spaudyklos įrenginių žviegsmas ir kliurksėjimas.

– Nagi, – pakartojo ponas Rouzas. – Išgriebk.

Cigaretę pametęs vyriškis spoksojo į tūkstančio galonų cisterną; ji buvo pripildyta tik iki pusės, bet vis tiek atrodė kaip koks plaukimo baseinas. Vyriškis nusiavė guminius batus, bet ponas Rouzas tarė:

– Ne tik batus. Nusirenk *nuogai*, tada nusiprausk po dušu – ir paskubėk. Mums reikia dirbti.

– Ką? – pasipiktino vyriškis. – Tikrai nesirengsiu ir nesiprausiu vien tam, kad čia paplaukiočiau!

– Tu gi visas purvinas, – pasakė ponas Rouzas. – Paskubėk.

– Ei, pats ir skubėk, – atšovė vyriškis ponui Rouzui. – Jei nori ištraukt tą nuorūką, gali sau graibyti.

Tada prabilo Apelsinas.

– Kuo tu užsiimi? – paklausė jis prasikaltusio vyriškio.

– Ei... *ką*? – nesuprato vyriškis.

– Kuo užsiimi? – pakartojo Apelsinas.

– Sakyk, kad užsiimi obuolių skynimu, biče, – patarė prasikaltėliui Džekas.

– Sakyti *ką*? – paklausė tas vyriškis.

– Tiesiog sakyk, kad užsiimi obuolių skynimu, biče, – tarė Apelsinas.

Tą akimirką ponas Rouzas paėmė Homerą už parankės ir pasakė:

– Turi pažiūrėti, koks vaizdas atsiveria nuo stogo, drauguži.

Homero alkūnę ponas Rouzas spaudė tvirtai, bet švelniai. Labai gracingai išsivedė jį iš spaudyklos, paskui pro virtuvės duris į lauką.

– Žinai, kuo dažniausiai užsiima ponas Rouzas, biče? – dar išgirdo Homeras Apelsino balsą.

– Jis darbuojasi peiliu, biče, – tarė Džekas.

– Juk nenori stoti peilis prieš peilį su ponu Rouzu, – pasakė Apelsinas.

– Skini obuolius – ir skink, ir viskas bus gerai, biče, – protino prasikaltėlį Džekas.

Homeras paskui poną Rouzą kopėčiomis jau lipo ant stogo, kai išgirdo sušniokščiant dušą; dušo kabina buvo viduje – ne tokia atvira kaip Jorko ūkyje. Vyrų ant stogo beveik nebuvo matyti, tik cigaretės, bet Homeras, nepaleisdamas pono Rouzo rankos, ėjo palei kraigą prikalta stora lenta tolyn, kol juodu rado dvi geras sėdynes.

– Visi pažįstat Homerą, – pasakė ponas Rouzas vyrams ant stogo. Šie sveikindamiesi kažką neaiškiai sumurmėjo. Čia, viršuje, buvo ir Didvyris, ir Šaka, ir kažkoks vyriškis, vardu Vilis, ir dar du ar trys darbininkai, kurių Homeras nepažinojo, ir senasis virėjas, pravarde Juodoji Keptuvė. Virėjo figūra buvo troškintuvo pavidalo; jam turėjo būti nelengva užsiropšti iki sėdynės ant stogo.

Kažkas padavė Homerui alaus butelį, tačiau tas butelis buvo šiltas ir pilnas romo.

– Vėl sustojo, – pasakė Šaka, ir visi sužiuro į vandenyną.

Naktiniai Keip Keneto žiburiai blikčiojo prie pat horizonto, kai kurie visai neįžiūrimi – buvo matyti tik jų atspindžiai, ypač tų žibintų, kurie švietė virš vandens, – tačiau aukštas apžvalgos ratas spindėjo visu ryškumu. Jis nesisuko – vieni žmonės, matyt, sėdosi į vietas, kiti lipo lauk.

– Gal nebekvėpuoja, – tarė Šaka, ir visi tai išgirdę nusijuokė.

Kažkas pasakė, kad gal nebebezda, ir visi įsikvatojo dar garsiau.

Paskui Vilis pareiškė:

– Kai pernelyg priartėja prie žemės, *turi* sustoti, mano manymu.

Atrodė, kad visi rimtai apmąsto jo žodžius.

Kai apžvalgos ratas vėl ėmė suktis, ant sidro namų stogo susėdę vyrai pagarbiai atsiduso.

– Va, ir vėl! – tarė Didvyris.

– Kaip žvaigždė, – žavėjosi Juodoji Keptuvė, senasis virėjas. – Atrodo šalta, bet jei prieisi per arti, nudegins – ji karštesnė už liepsną!

– Ten apžvalgos ratas, – pasakė Homeras Velzas.

– Ten *kas*? – nesuprato Vilis.

– *Koks* ratas? – paklausė Šaka.

– Apžvalgos ratas, – pakartojo Homeras Velzas. – Ten Keip Keneto atrakcionų parkas ir apžvalgos ratas. – Ponas Rouzas alkūne bakstelėjo Homerui į pašonę, bet Homeras nieko nesuprato. Gana ilgai nė vienas iš vyrų nepratarė nė žodžio; kai Homeras žvilgtelėjo į poną Rouzą, šis vos pastebimai papurtė galvą.

– Kažką apie tai jau esu girdėjęs, – tarė Juodoji Keptuvė. – Toks berods buvo Čarlstone.

– Vėl sustojo, – pasakė Didvyris.

– Išleidžia keleivius – kurie *sukosi*, – paaiškino Homeras Velzas. – Paskui susėda kiti.

– Žmonės *sėdi* ant to daikto? – paklausė Šaka.

– Tu manęs nemulkink, Homerai, – tarė Didvyris.

Homeras vėl pajuto bakstelėjimą į pašonę, ir ponas Rouzas draugiškai pasakė:

– Jūs visi tokie nemokyti – Homeras iš jūsų šaiposi.

Kai butelis su romu buvo paleistas per rankas, ponas Rouzas tiesiog perdavė jį greta sėdinčiam juodukui.

– Nejaugi Homero vardas jums nieko nereiškia? – paklausė jis vyrų.

– Kažkur šitą vardą girdėjau, – tarė Juodoji Keptuvė.

– Homeras buvo garsiausias pasaulio pasakotojas! – pamokomai pasakė ponas Rouzas. Vėl stuktelėjęs Homerui į šonkaulius, jis pridūrė: – *Mūsų* Homeras irgi neblogai seka pasaką.

– Velniai griebtų! – po kurio laiko pasigirdo kažkieno balsas.

– Koks ten, sakei, ratas, Homerai? – paklausė Šaka.

– Apžvalgos, – tarė Homeras Velzas.

– Taigi! – nusišiepė kažkuris iš vyrų. Visi prunkštelėjo.

– Sumautas *apžvalgos* ratas! – pasakė Didvyris. – Neblogai.

Vienas iš vyrų, kurių Homeras nepažinojo, nusirito nuo stogo. Visi palaukė, kol jis žnektelėjo ant žemės, paskui ėmė jį šaukti.

– Ar tu ten gyvas, šikniau? – paklausė Juodoji Keptuvė.

– Aha, – atsiliepė tas vyriškis, ir visi nusikvatojo.

Išgirdęs vėl sušniokščiant dušą, ponas Rouzas suprato, kad pilstytojas išgriebė cigaretę ir nusiplauna nuo kūno sidrą.

– Vili ir Didvyri, judu dabar pilstysit, – paliepė ponas Rouzas.

– Aš pilsčiau anąkart, – suniurzgė Didvyris.

– Vadinasi, tu jau įgudęs, – tarė ponas Rouzas.

– Aš pabūsiu prie spaustuvo, – pasisiūlė kažkuris iš vyrų.

– Džekui su Apelsinu neblogai sekasi, – pasakė ponas Rouzas. – Tegu dar kiek padirbėja.

Homeras jautė, kad jam derėtų lipti nuo stogo kartu su ponu Rouzu. Juodu vienas kitam prilaikė kopėčias; ant žemės ponas Rouzas Homerui labai rimtai tarė:

– Turi suprasti, – sušnibždėjo. – Jie nenori žinoti, kas ten per daiktas. Kas jiems iš to, kad žinos?

– Gerai, – pasakė Homeras Velzas ir dar ilgokai stovėjo šešėlyje, kur nesiekė iš spaudyklos plieskianti šviesa. Dabar, geriau įsiklausęs į jų dialektą, tarpais jau suprato, apie ką šneka juodukai ant stogo.

– Vėl sustojo, – išgirdo Šakos balsą.

– Aha, susėda *keleiviai*! – pasakė kažkuris iš vyrų, ir visi nusijuokė.

– Žinot, gal ten koks kariuomenės objektas, – tarė Juodoji Keptuvė.

– Kokios kariuomenės?

– Mes jau beveik kariaujam, – pasakė Juodoji Keptuvė. – Girdėjau.

– Po velnių! – nusikeikė kažkuris iš vyrų.

– Gal kažkas, kad matytų lėktuvai, – toliau spėliojo Juodoji Keptuvė.

– Kieno lėktuvai? – paklausė Didvyris.

– Va, ir vėl, – tarė Šaka.

Homeras Velzas per sodus grįžo į Vortingtonų namą; pasijuto sujaudintas, kai pamatė, kad ponia Vortington jam paliko laiptinėje uždegtą šviesą; pastebėjęs šviesos ruoželį po jos miegamojo durimis, jis tyliai tarė:

– Labanakt, ponia Vortington. Aš grįžau.

– Labanakt, Homerai, – atsakė ji.

Jis kurį laiką dar žiūrėjo pro Volio kambario langą. Būdamas taip toli, negalėjo matyti, kaip reagavo juodukai ant sidro namų stogo, kai Keip Keneto apžvalgos ratas buvo sustabdytas nakčiai – kai mirktelėjusios užgeso visos šviesos. „Ką tie vyrai sako apie *tai*?“ – galvojo Homeras.

Galbūt jiems atrodė, kad apžvalgos ratas atskrido iš kitos planetos, o kai šviesos užgeso, jie, ko gero, pamanė, kad jis išskrido atgal.

„Tas ratas tikriausiai būtų labai patikęs ir Faziui Stounui, – mąstė Homeras Velzas. – Ir Kerliui Dėjui, ir mažajam Koperfildui! Būtų buvę smagu pasisukti juo su Melonija, tik vieną kartą – paklausyti, ką ji būtų pasakiusi. Daktarui Larčui tas ratas nepadarytų didelio įspūdžio. Ar yra kas nors, ko daktaras Larčas nežinotų?“

Iš ryto ponas Rouzas nusprendė pailsinti stebuklingas savo rankas ir pavaikščioti tarp medžių; jis priėjo prie Homero, kuris sode, vadinamame Keptuve, dirbo kontrolieriumi – skaičiavo ant plokščios priekabos kraunamas vieno bušelio talpos obuolių dėžes, pažymėdamas, kiek bušelių kuris skynėjas priskynė.

– Norėčiau, kad parodytum man tą ratą, – šypsodamasis pasakė ponas Rouzas.

– Apžvalgos ratą? – paklausė Homeras Velzas.

– Jei gali, – tarė ponas Rouzas. – Tik nereikia apie tai šnekėti.

– Taigi, – pasakė Homeras Velzas. – Ilgai neatidėliokim, nes paskui atšals oras ir tas ratas bus uždarytas iki pavasario. Tikriausiai jau ir dabar gana šalta juo suktis.

– Nežinau, ar norėsiu suktis, kol nemačiau, – tarė ponas Rouzas.

– Be abejo, – pasakė Homeras.

Ponia Vortington leido jam važiuoti žaliuoju furgonu, bet kai jis prie sidro namų paėmė poną Rouzą, visus pagavo smalsumas.

– Turim kai ką patikrinti tolimajame sode, – pasakė vyrams ponas Rouzas.

– Apie kokį tolimąjį sodą jis čia šneka? – paklausė Didvyrio Juodoji Keptuvė, kai Homeras su ponu Rouzu sulipo į furgoną.

Homeras Velzas prisiminė, kaip sukosi apžvalgos ratu su Voliu. Dabar buvo daug šalčiau, be to, ponas Rouzas, kol juodu važiavo į Keip Kenetą, atrodė kažkoks prislėgtas, o paskui, kai abu pėsčiomis ėjo per atrakcionų parką, išvis keistai užsisklendė savyje. Vasarotojų minios nebebuvo; jau nebeveikė kai kurie atrakcionai.

– Nesijaudinkite, – pasakė Homeras ponui Rouzui. – Suktis apžvalgos ratu visiškai nepavojinga.

– Man neramu ne dėl rato, – tarė ponas Rouzas. – Ar daug čia matai mano spalvos žmonių?

Homeras žmonių akyse iki tos akimirkos nebuvo pastebėjęs jokio priešiškumo; kaip našlaičiui, jam visada atrodydavo, kad žmonės spokso būtent į jį, – todėl jis ir nesijautė kaip nors ypatingai stebimas eidamas per parką su ponu Rouzu. Tačiau dabar atkreipė dėmesį į žvilgsnius ir pajutęs skirtumą suprato, jog našlaičiai dažnai klysta manydami, kad visi varsto juos akimis.

Kai Homeras su ponu Rouzu priėjo prie apžvalgos rato, nebuvo jokios eilės, bet juodu turėjo palaukti, kol baigs suktis anksčiau susėdę žmonės. Kai ratas sustojo, Homeras su ponu Rouzu įlipo ir atsisėdo drauge, ant vienos sėdynės.

– Galim sėsti atskirai, jei norite, – pasakė Homeras Velzas.

– Ne, gerai bus taip, – tarė ponas Rouzas. Kai ratas ėmė suktis, jis sėdėjo nė nekrustelėdamas, įsitempęs, sulaikęs kvėpavimą, kol jų sėdynė atsidūrė beveik pačiame viršuje.

– Štai ten mūsų sodai, – parodė Homeras Velzas, bet ponas Rouzas sustingęs žiūrėjo tiesiai į priekį, tarsi viso apžvalgos rato stabilumas būtų priklausęs nuo jame sėdinčių žmonių sugebėjimo išlaikyti pusiausvyrą.

– Kodėl žmonės tai daro? – negyvu balsu paklausė ponas Rouzas.

– Manau, jiems tiesiog patinka suktis, grožėtis vaizdais, – tarė Homeras Velzas.

– Man patinka vaizdas nuo stogo, – pasakė ponas Rouzas. Kai sėdynė jau leidosi žemyn, jis dar tarstelėjo: – Gerai, kad šiandien nieko daug nevalgiau.

Kai jie atsidūrė prie pat žemės ir vėl ėmė kilti į viršų, apačioje jau buvo susispietusi didoka minia – tačiau tie žmonės nestovėjo tvarkingai išsirikiavę, laukdami savo eilės. Kartu su Homeru ir ponu Rouzu sukosi tik dvi porelės ir vienas berniukas; sėdynei vėl pakilus į patį viršų, Homeras staiga suvokė, jog žmonės apačioje susibūrė paspoksoti į poną Rouzą.

– Atėjo pažiūrėt, ar negrai skraido, – tarė ponas Rouzas, – bet aš nesijudinsiu iš vietos – nesuteiksiu jiems progos pasidžiaugt. Atėjo pažiūrėt, ar nesulūš šitas daiktas, keldamas negrą... o gal nori pamatyt, kaip aš apsivemsiu.

– Tik nieko nedarykit, – paprašė Homeras Velzas.

– Taip man visi pataria visą gyvenimą, vaike, – tarė ponas Rouzas. Sėdynei ėmus leistis žemyn, ponas Rouzas pasilenkė į priekį – gana pavojingai, daugiau, negu reikėjo, – ir didingu lanku nusivėmė ant apačioje stovinčios minios. Žmonės siūbtelėjo į šalis, bet ne visi spėjo pasitraukti.

Kai Homeras su ponu Rouzu vėl atsidūrė prie pat žemės, apžvalgos ratas buvo sustabdytas, kad sublogavęs žmogus galėtų išlipti. Minia buvo išsilaksčiusi, likęs tik vienas ypač smarkiai aptaškytas vaikinas. Kai Homeras Velzas su ponu Rouzu jau

ėjo iš apžvalgos rato aikštelės, tas vaikinas žengė jų link ir kreipėsi į poną Rouzą:

– Regis, jūs *tyčia* tai padarėte.

– Kas gali tyčia apsivemti? – atsakė ponas Rouzas; jis nė nestabtelėjo, ir Homeras stengėsi nuo jo neatsilikti. Apvemtas vaikinas buvo maždaug Homero amžiaus. „Jam tikriausiai reikia ruošti pamokas, – pagalvojo Homeras Velzas, – jeigu dar mokosi mokykloje, šįvakar tikrai nelaisvas."

– Manau, kad jūs tyčia, – pasakė tas vaikinas ponui Rouzui, ir šis tai išgirdęs sustojo.

– Kuo tu užsiimi? – paklausė jis vaikino.

– Ką? – nesuprato vaikinas, bet Homeras Velzas jau žengė tarp jo ir pono Rouzo.

– Mano draugui bloga, – tarė Homeras Velzas. – Geriau prie jo nelįsk.

– Tavo *draugui*! – sušuko vaikinas.

– Paklausk manęs, kuo aš užsiimu, – pasakė jam ponas Rouzas.

– Ir kuo gi jūs užsiimate, *pone*? – rėkte išrėkė vaikinas.

Homeras akimirksniu pasijuto vikriai pastumtas į šalį; jis matė, kad ponas Rouzas su apvemtu vaikinu jau stovi kone susirėmę krūtinėmis. Pono Rouzo iškvepiamas oras, beje, nedvokė rūgščiais vėmalais. Ponas Rouzas kažkaip buvo spėjęs įsidėti į burną mėtinį saldainuką; jo akys, kurios atrodė priblėsusios, kai jam darėsi bloga, dabar vėl buvo budrios. Vaikinas lyg ir nustebo, taip netikėtai atsidūręs prie pat pono Rouzo; jis buvo šiek tiek aukštesnis ir daug stambesnis už poną Rouzą, tačiau iš pažiūros nelabai pasitikėjo savimi.

– Taigi klausiu: „Ir kuo gi jūs užsiimate, pone?" – pakartojo vaikinas, ir ponas Rouzas nusišypsojo.

– Aš vemiu! – kukliai tarė ponas Rouzas. Kažkas minioje susijuokė; Homeras Velzas staiga pajuto didžiulį palengvėjimą; ponas Rouzas šypsojosi taip, kad ir apvemtas vaikinas išdrįso šyptelėti. – Atsiprašau, jei pataikiau ant tavęs, – mandagiai pasakė ponas Rouzas.

– Niekis, – tarstelėjo vaikinas ir pasisuko eiti.

Žengęs kelis žingsnius, vaikinas nustebęs atsigręžė į poną Rouzą, bet ponas Rouzas, sučiupęs Homerą Velzą už parankės, jau skubėjo tolyn. Homeras matė, kad vaikino veidas ištįsęs iš baimės ir nuostabos. Flanelinė vaikino striukė, nors vis dar užsegta užtrauktuku, plaikstėsi plačiai prasiskyrusi – vienu žaibišku peilio rėžiu perrėžta nuo apykaklės iki juosmens. Buvo išlaksčiusios visos vaikino marškinių sagos. Vaikinas nieko nesuprasdamas žiūrėjo čia į save, čia į poną Rouzą, kuris nė negrįžtelėjo; paskui vaikinas leidosi jaukiai apsupamas minios.

– Kaip jūs tai padarėte? – paklausė Homeras pono Rouzo, kai juodu jau buvo prie furgono.

– Rankos turi būti greitos, – tarė ponas Rouzas. – Peilis aštrus. Bet iš tikrųjų tai daroma akimis. Akys sulaiko jų akis, kad jos nematytų rankų.

Matydamas perrėžtą vaikino striukę Homeras prisiminė Klarą ir skalpelį, kuris neklysta. Klysta ranka. Homerui širdis sustingo krūtinėje, ir jis važiavo per greitai.

Kai Homeras išsuko iš Drinkvoterio kelio ir juodu su ponu Rouzu per sodus lėkė sidro namų link, ponas Rouzas tarė:

– Matai? Aš buvau teisus, ar ne? Kokia jiems – obuolių skynėjams – nauda iš to, kad žinos, kas ten per ratas?

„Tikrai, jokios naudos, – galvojo Homeras Velzas. – Ir kokia iš to būtų nauda Melonijai arba Kerliui Dėjui, arba Faziui – ar šiaip kokiam beduinui?“

– Ar aš teisus? – primygtinai klausė ponas Rouzas.

– Taigi, – atsakė Homeras Velzas.

8. *LIKIMAS BELDŽIASI*

Po derliaus nuėmimo Jorko ūkio brigadininkas paprašė Meloniją pasilikti ilgiau ir padėti naikinti peles.

– Turim jas pričiupti, kol žemė dar neįšalo, kitaip jos karaliaus soduose visą žiemą, – paaiškino brigadininkas.

Vyrai barstė užnuodytas avižas ir užnuodytus kukurūzus aplink obelis ir pylė tiesiai į pelėnų urvelius.

„Vargšės pelės", – galvojo Melonija, bet keletą dienų mėgino dirbti tą darbą. Aptikusi pelėno urvelį, ji stengdavosi jį paslėpti; niekada nepildavo ten nuodų. Negana to, ji tik apsimesdavo, kad barsto avižas ir kukurūzus aplink medžius; jai nepatiko nuodų kvapas. Ji išberdavo juos į purvą ant kelio ir prisisemdavo į maišelį smėlio bei žvyro, kurį paskui ir barstydavo.

– Gerai praleiskite žiemą, pelės, – šnibždėdavo Melonija.

Sidro namuose darėsi labai šalta; šeimininkai davė Melonijai malkomis kūrenamą krosnelę, kurios dūmus ji išleisdavo pro miegamojo langą; kūrenantis tai krosnelei, tualete neužšaldavo vanduo. Tą rytą, kai pamatė, kad užšalo lauko dušas, Melonija nusprendė keliauti toliau. Ji tik kelias akimirkas apgailestavo, kad negali pasilikti ir išgelbėti daugiau pelių.

– Jeigu ieškai kito sodininkystės ūkio, – įspėjo ją brigadininkas, – žinok, kad nerasi, kas samdytų žmones žiemą.

– Žiemą norėčiau padirbėti mieste, – tarė Melonija.

– Kokiame mieste? – paklausė brigadininkas. Melonija gūžtelėjo pečiais. Nedidelį savo daiktų ryšulėlį buvo patikimai suveržusi Čarlio diržu; ponios Grogan palto rankovės Melonijai siekė tik iki pusės dilbių, be to, tas paltas jai vos suėjo per pečius ir klubus, bet vis tiek atrodė, kad juo vilkėdama

ji jaučiasi visai patogiai. – Meine nėra tikrų miestų, – pasakė jai brigadininkas.

– Man nereikia labai didelio miesto, kad pasijusčiau kaip mieste, – tarė Melonija.

Brigadininkas stebėjo ją žingsniuojančią keliu – maždaug iki tos vietos, kurią ji buvo priėjusi, kai jis atsisveikino su ja aną kartą. Buvo tas metų laikas, kai medžiai stovi pliki, dangus atrodo kaip švininis, o žemė po kojomis kasdien darosi vis kietesnė, – tačiau dar nesninga; jeigu ir atūžia kokia pūga, tai sniegas ilgai nesilaiko.

Staiga brigadininkas kažkodėl labai panoro išvykti drauge su Melonija; jis pats nustebo apygarsiai burbtelėjęs:

– Tikiuosi, kad greitai pasnigs.

– Ką? – paklausė viena iš obuolių prekyvietėje dirbančių moterų.

– Iki pasimatymo! – šūktelėjo brigadininkas Melonijai, bet ši jam nieko neatsakė.

– Pagaliau atsikratėm, – tarė kažkuri iš moterų.

– Pasileidėlė, – metė kita.

– Ir kodėl gi ji pasileidėlė? – griežtai paklausė brigadininkas. – Gal matėt ją su kuo nors miegančią?

– Ji tik valkata, – pareiškė viena iš moterų.

– Ji bent jau *įdomi*, – atšovė brigadininkas.

Moterys smalsiai jį nužvelgė, paskui viena tarė:

– Ar tik nebūsi jos įsižiūrėjęs?

– Galvą guldau, kad norėtum būti tas vaikinas, kurio ji ieško, – pasakė kita. Tai išgirdusios visos prekyvietėje dirbančios moterys pašaipiai sukrizeno.

– Nieko jūs nesuprantat! – pyktelėjo brigadininkas. – Tikiuosi, kad ji niekada neras to vaikino... jo labui! – pasakė. – Ir jos pačios, – dar pridūrė.

Moteris, kurios storulis vyras kėsinosi išprievartauti Meloniją, nusisuko, nenorėdama klausytis to pokalbio. Ji atsidarė ant stalo greta kasos aparato stovintį didžiulį bendrą termosą – ketino įsipilti kavos; bet kavos ten nebuvo. Iš ter-

moso pabiro užnuodytos avižos ir kukurūzai. Jei Melonija iš tikrųjų būtų norėjusi kurią nors iš moterų nunuodyti, nuodų būtų dėjusi mažiau. Visi suprato, jog tokiu poelgiu ji tik stengėsi kažką pasakyti; prekyvietės moterys žiūrėjo į užnuodytus grūdus netardamos nė žodžio, tarsi mėgindamos burti iš kaulų.

— Dabar matot, ką turiu galvoje? — paklausė brigadininkas. Iš ant prekystalio stovinčios pintinės jis paėmė obuolį ir atsikando nemažą kąsnį; obuolys buvo per vėlai nuskintas, todėl jau kiek apšalęs ir toks miltingas, kad brigadininkas tučtuojau kąsnį išspjovė.

Eiti keliu, vedančiu pajūrio link, buvo labai šalta, bet sparčiai žingsniuodama Melonija truputį apšilo; kadangi tuo keliu niekas nevažiavo, ji, šiaip ar taip, turėjo eiti pėsčia. Pagaliau pasiekusi palei vandenyną nutiestą greitkelį, netrukus pamatė automobilį. Jos paimti sustojo išblyškęs, bet linksmas vaikinas, vairuojantis medžio plokščių prikrautą sunkvežimį.

— „Jarmuto dažai ir šelakas“, jūsų paslaugoms, — tarė Melonijai tas vaikinas; jis buvo šiek tiek jaunesnis už Homerą Velzą ir — Melonijos nuomone — iš pažiūros ne tiek daug visko patyręs. Sunkvežimis dvokė medžio beicu, laku ir kreozotu. — Esu medienos apdorojimo meistras, — išdidžiai pasakė vaikinas.

„Geriausiu atveju pardavėjas, — pagalvojo Melonija. — O gal tik prekių išvežiotojas.“ Ji nusišypsojo nepraverdama lūpų, stengdamasi nerodyti nuskeltų dantų. Vaikinas neramiai pasimuistė — laukė, kad ji ką nors pasakytų pasisveikindama. „Galiu bet ką priversti nerimauti per mažiau negu minutę“, — pagalvojo Melonija.

— Eee... Kur tu važiuoji? — paklausė vaikinas. Sunkvežimis taškydamas purvą lėkė tolyn.

— Į miestą, — atsakė Melonija.

— Į kurį miestą? — paklausė vaikinas.

Dabar Melonija šypsodamasi pravėrė lūpas — sunerimęs vaikinas įsistebeilijo į gerokai nukentėjusią jos burną.

— Tai tu man pasakyk, — tarė Melonija.

– Man reikia į Batą, – bailiai išlemeno vaikinas. Melonija išpūtė akis, tarsi jis būtų kalbėjęs apie kažkokį batą, kurį jam reikia apsiauti.

– Batą, – pakartojo ji.

– Tai toks lyg ir miesto pavadinimas, – paaiškino jai medienos apdorojimo meistras.

Tai buvo Klaros miestas! Daktaras Larčas arba Homeras Velzas Melonijai būtų iš karto pasakę – Klara į Sent Klaudą atvažiavo iš Bato! Bet Melonija to nežinojo, jai ir nerūpėjo; galvodama apie Klarą, ji visada jautė nemalonų pavydą. Homero Velzo santykiai su Klara buvo intymesni negu su Melonija. Tačiau Melonijai tikriausiai būtų buvę įdomu sužinoti, kad nuvažiavusi į Batą ji bus daug arčiau Vandenyno Vaizdo sodų, negu buvo, kai dirbo Jorko ūkyje, – ir kad kai kurie Bato gyventojai, ko gero, yra šį tą girdėję apie Vandenyno Vaizdo sodus; šiaip ar taip, daugelis žmonių Bate jai tikrai būtų galėję nusakyti kelią į Harts Heiveną arba Harts Roką.

– Tu nori važiuoti į Batą? – atsargiai paklausė Melonijos sunerimęs vaikinas.

Melonija jam vėl parodė nuskeltus dantis; ne nusišypsojo, o tiesiog išsišiepė kaip įsiutęs šuo.

– Taip, – tarė ji.

Volis namo parvažiavo Padėkos dienai; Kendė rudens pradžioje namuose praleido keletą savaitgalių, bet Homeras taip ir nesugalvojo, kaip galėtų jai pasiūlyti susitikti be Volio. Volis nustebo sužinojęs, kad Homeras su Kende nesimatė; iš to, kaip Kendė sutriko, kai Volis išreiškė nuostabą, Homeras suprato, kad ir ji suko galvą, kaip galėtų jį pakviesti kur nors susitikti. Tačiau dabar kas penkiolika minučių reikėjo laistyti kalakutą ir dar dengti stalą, be to, Olivija taip džiaugėsi, kad namai vėl pilni, jog paprasčiausiai nebuvo laiko nesmagiai jaustis.

Reimondas Kendalas Padėkos dienos pietus su Vortingtonais valgė ne pirmą kartą, bet anksčiau šventėje visada pusiau

sąmoningai dalyvaudavo ir Senis; dabar Rėjus keletą minučių stengėsi elgtis gal netgi pernelyg mandagiai, kol galiausiai apsiramino ir ėmė su Olivija šnekėtis apie ūkio reikalus.

– Tėtis elgiasi kaip per pasimatymą, – virtuvėje pasakė Kendė Olivijai.

– Jaučiuosi pamaloninta, – tarė Olivija, spustelėdama Kendei ranką ir nusijuokdama. Bet daugiau nebuvo jokių kvailiojimų.

Homeras pasisiūlė supjaustyti kalakutą. Jis taip mikliai darbavosi peiliu, kad Olivija sušuko:

– Homerai, tu turėtum būti chirurgas!

Volis nusijuokė; Kendė žiūrėjo į savo lėkštę, arba į savo rankas ant kelių, o Rėjus Kendalas pasakė:

– Šito vaikio tiesiog auksinės rankos. Kai turi geras rankas, jos visada prisimins darbą, kurį jau dirbo.

– Kaip ir tavo rankos, Rėjau, – tarė Olivija, tais žodžiais nukreipdama visų dėmesį nuo Homero darbavimosi peiliu; Homeras kaip galėdamas greičiau nupjaustė mėsą nuo kaulų.

Volis šnekėjo apie karą. Pareiškė svarstąs, kad gal reikėtų mesti koledžą ir stoti į lakūnų mokyklą.

– Tada, jei prasidėtų karas... na, jeigu ir mes įsiveltume... aš jau mokėčiau skraidyti.

– Tu taip nepadarysi, – pasakė jam Olivija.

– Kodėl tu *nori* taip padaryti? – paklausė Kendė. – Manau, elgiesi savanaudiškai.

– Ką čia kalbi, kodėl *savanaudiškai*? – nesuprato Volis. – Karas juk už tėvynę, aš tarnaučiau tėvynei!

– Tau tai būtų nuotykis, – tarė Kendė. – Todėl ir sakau, kad elgiesi savanaudiškai.

– Kad ir kas būtų, tu taip nepadarysi, – pakartojo Olivija.

– Aš buvau per jaunas, manęs neėmė į aną karą, – pasakojo Rėjus, – o dabar, jei prasidės dar vienas, būsiu jau per senas.

– Tau pasisekė! – tarė Olivija.

– Tikrai, – pasakė Kendė.

Rėjus patraukė pečiais.

– Nežinau, – tarė. – Norėjau eiti į aną karą. Mėginau pameluoti, kad esu vyresnis, bet kažkas mane įskundė.

– Dabar mąstai kitaip, – pasakė Olivija.

– Nesu tuo įsitikinęs, – paprieštaravo Rėjus. – Jei vėl bus karas, bus daug naujų ginklų – kuriama tokia technika, kokią sunku ir įsivaizduoti.

– Aš mėginu įsivaizduoti, – tarė Volis. – Nuolat mintyse matau karą.

– Bet ne mirtį, Voli, – pasakė Olivija Vortington, nešdama kalakuto griaučius į virtuvę. – Nemanau, kad kada būtum mėginęs įsivaizduoti mirtį.

– Taigi, – tarstelėjo Homeras Velzas, nuolat mintyse matantis mirtį. Kendė pažvelgė į jį ir nusišypsojo.

– Gaila, kad neaplankei manęs nė vieną savaitgalį, Homerai, – pasakė.

– Taigi, kodėl neaplankei? – paklausė Volis. – Buvai pernelyg užsiėmęs su Debra Petigru, štai kodėl.

Homeras tik papurtė galvą.

– Pernelyg užsiėmęs su *Praktine triušio anatomija*! – šūktelėjo iš virtuvės Olivija.

– Su *kuo*? – nustebo Volis.

Bet Olivija klydo. Ėmęs lankyti baigiamosios klasės biologijos pamokas, Homeras jau po kokių trijų savaičių suvokė apie tyrinėjamo gyvulėlio kūno sandarą ir jos sąsajas su žmogaus anatomija žinąs daug daugiau už lavoniškąjį mokytoją, poną Hudą.

Kaip Vilburis Larčas galėjo nuspėti, būtent per šlapimo ir lyties organų sistemos nagrinėjimą paaiškėjo, kad ponas Hudas ne ką apie tai teišmano, palyginti su prityrusiu jaunuoju daktaru Velzu. Kalbėdamas apie tris gimdos sklaidos pakopas, ponas Hudas visai susipainiojo. Triušio embrionas gimdoje būna tik trisdešimt dienų; gimsta nuo penkių iki aštuonių jauniklių. Kaip ir daugelis kitų primityvių gyvulėlių, triušis turi dvi visiškai išsivysčiusias gimdas – tokia šio organo sandara vadinama *uterus duplex*. O normali moters gimdos sandara,

kurią Homeras Velzas buvo puikiai išnagrinėjęs, – kai du kiaušintakiai atsiveria į vieną gimdos ertmę, – vadinama *uterus simplex*. Trečia yra tarpinė gimdos sklaidos pakopa – kai du gimdos kūnai iš dalies suaugę; tokia gimda būna kai kurių žinduolių (pavyzdžiui, avių), ji vadinama *uterus bicornis*.

Vargšas ponas Hudas, mėgindamas atskleisti gimdos paslaptis ant kreiduotos klasės lentos, sumaišė *duplex* su *bicornis*; avį pavadino triušiu (ir atvirkščiai). Tai palyginti dar nedidelė klaida; būtų buvę blogiau, jeigu jis būtų manęs, kad moteris turi dvi visiškai išsivysčiusias gimdas, ir suklaidinęs visą klasę; bet, šiaip ar taip, jis suklydo, ir Homeras Velzas tai pastebėjo. Jam pirmą kartą teko pataisyti už jį viršesnį žmogų. „Našlaitis ypač sutrinka ir pasijunta nesaugus, kai atsiduria tokioje padėtyje", – rašė daktaras Vilburis Larčas.

– Atleiskite, pone? – kreipėsi į mokytoją Homeras Velzas.

– Klausau, Homerai, – tarė ponas Hudas. Tam tikroje šviesoje sulysęs jo kūnas atrodė lyg išpreparuotas – kaip daugybė triušių lavonėlių ant mokinių laboratorinių staliukų. Lyg nuluptas, tik dar be kortelės su užrašu. Iš akių galėjai matyti, kad ponas Hudas malonus, kantrus, bet išvargęs; tai buvo vieninteliai ryškesni to žmogaus bruožai.

– Atvirkščiai, pone, – pasakė Homeras Velzas.

– Atsiprašau? – tarė ponas Hudas.

– Triušis turi dvi visiškai išsivysčiusias gimdas, triušio yra *uterus duplex* – ne avies, pone, – pasakė Homeras. – Avies gimdos du kūnai iš dalies suaugę, beveik kaip vienas – avies yra *uterus bicornis*.

Mokiniai laukė, kas bus. Ponas Hudas sumirksėjo; akimirką atrodė kaip driežas, stebintis musę, bet staiga atsitraukė.

– Argi aš ne taip sakiau? – paklausė šypsodamasis.

– Ne, – sumurmėjo mokiniai, – sakėte atvirkščiai.

– Ką gi, vadinasi, suklydau, – beveik linksmai tarė ponas Hudas. – Norėjau pasakyti, kaip sakėte jūs, Homerai.

– Gal aš ne taip supratau, pone, – tarė Homeras, bet klasė suošė:

– Ne, tu supratai teisingai.

Neūžauga, vardu Bakis, su kuriuo Homeras turėjo kartu tyrinėti vieną triušio kūnelį, alkūne bakstelėjo Homerui į pašonę.

– Iš kur tu viską taip moki apie putes? – paklausė.

– Nežinau. Apieškok mane, jei netiki, – tarė Homeras Velzas. Tai buvo Debros Petigru mėgstamas pasakymas. Homeras su Debra žaisdavo savotišką žaidimą. Jis užduodavo jai klausimą, į kurį ji negalėdavo atsakyti. Ji juokdavosi: „Nežinau. Apieškok mane, jei netiki". Ir Homeras Velzas, taręs „gerai", imdavo ją grabinėti. „Ne *čia*!" – šaukdavo Debra, nustumdama jo ranką, bet juokdamasi. Ji visada juokdavosi, ir visada nustumdavo jo ranką. Homeras Velzas niekaip negalėjo prisibrauti prie Debros Petigru *uterus simplex*.

– Prisileistų tik jeigu jai pasipiršččiau, – pasakė jis Voliui, kai juodu vėl buvo kartu Volio kambaryje, tą vakarą po Padėkos dienos.

– Aš taip toli neičiau, brolau, – tarė Volis.

Homeras Voliui nepasakojo, kaip sutrikdė poną Hudą ir kaip tas žmogus po ano atsitikimo, sakytum, pasikeitė. Ponas Hudas visada buvo kaip lavonas, o dabar atrodydavo dar ir neišsimiegojęs, – tarsi būtų ne tik negyvas, bet dar ir persidirbęs; tarsi per naktis kaltų triušio anatomiją, kad daugiau nesupainiotų jokių gimdų. Kita vertus, pervargęs jis buvo gal jau ne toks panašus į lavoną, bet tik todėl, kad nuovargis – gyvybės požymis, bent jau viena iš žmogiškumo apraiškų. Ponas Hudas dabar atrodė taip, tarsi lauktų, kada galės išeiti į pensiją, tikėdamasis, kad iki tol išgyvens.

„Kur aš mačiau tokią žmogaus veido išraišką?" – galvojo Homeras Velzas.

Seselė Andžela arba seselė Edna, ar netgi ponia Grogan, būtų galėjusios jam priminti; jos visos tokią žmogaus veido išraišką matydavo nuolat – tokį baisų nuovargį, keistai sumišusį su lūkesčiu, širdį slegiantį nerimą, lyg ir nesuderinamą su vaikišku tikėjimu. Daugelį metų visa tai galima buvo įžvelgti

Vilburio Larčo veide, netgi kai jis atrodydavo visiškai ramus; pastaruoju metu seselė Andžela ir seselė Edna, ir netgi ponia Grogan, tai matydavo ir savo veiduose.

– Ko mes laukiame? – vieną rytą paklausė seselė Edna seselės Andželos. Atrodė, kad kažkas artėja, kažkas neišvengiamai pasikeis. Gerosios moterys jautėsi taip pat įžeistos dabar jau visiems žinomos Gudhol ir Gingričo anketos, kaip, jų įsitikinimu, turėjo jaustis įžeistas daktaras Larčas; atrodė, kad Larčą neįprastai pralinksmino buvusio Snoujo Medouzo atsakymai; taryba, nusprendusi, kad jie išties pagirtini, atsiuntė Snoujo užpildytą anketą paskaityti ir daktarui Larčui.

Į klausimą, ar Sent Klaude jis buvo „tinkamai prižiūrimas", Snoujis atsakė, kad daktaras Larčas ir seselės nė akimirką neišleisdavo jo iš akių. O dėl „reikiamos medicininės priežiūros", tai Soujis Medouzas patarė tarybai „paprasčiausiai paklausti Fazio Stouno". Snoujo nuomone, daktaras Larčas tiesiog *kvėpavo* už Fazį. „Niekada daugiau negirdėjau, kad taip švokštų plaučiai, – rašė Snoujis Medouzas, – bet Larčas prijungė tą vaiką prie tikrų tikriausio gelbėjimo aparato." Atsakydamas į klausimą, ar įtėviai jam buvo parinkti „rūpestingai ir tinkamai", Snoujis Medouzas pareiškė, kad daktaras Larčas tokius keblius reikalus, kai gali pasikliauti tik nuojauta, tvarko tiesiog genialiai. „Kaip jis galėjo žinoti, kad aš iš karto pritapsiu baldininkų šeimoje? Na, sakau jums, jis žinojo, – rašė globos tarybai Snoujis Medouzas (dabar jau Robertas Mašas). – Suprantate, privati nuosavybė, kai viskas priklauso tau... gal kai kas to nevertintų. Bet noriu jums pasakyti, kad našlaičiui baldai – labai svarbus dalykas."

– Kažkuri iš jūsų, matyt, išmetėt tą berniuką iš rankų ir jis krito ant galvos, – pasakė Vilburis Larčas seselei Ednai ir seselei Andželai, bet jiedvi matė, kad jam labai patiko Snoujo atsakymai.

Tačiau teisybės dėlei taryba Larčui atsiuntė ir ne taip džiaugsmingai užpildytą Kerlio Dėjaus anketą. Rojus Rinfretas iš Butbėjaus tiesiog kunkuliavo pykčiu. „Kai mane įsi-

vaikino vaistininkai, jaučiausi pasirengęs ne ką geriau negu tada, kai man nukirpo virkštelę, – rašė Rojus (Kerlis) Rinfretas. – Gražiausia pasaulyje pora išvažiavo su našlaičiu, kurio išvis nereikėjo įvaikinti, kuris net nenorėjo būti įvaikintas, o mane pasičiupo vaistininkai!“ – skundėsi Kerlis. „Apie kokią priežiūrą galima kalbėti, kai maži vaikai užgriūva ant negyvėlių? – klausė jis tarybos. – Tik įsivaizduokite: tą pačią dieną aš žolėje randu lavoną, mano svajonių įtėviai išsiveža kitą, daktaras Larčas man pasako, kad prieglauda – ne kokia gyvūnėlių parduotuvė, ir netrukus mane pasiima du vaistininkai, kad dirbčiau jų vaistinėje, be jokio užmokesčio. Ir jūs tai vadinate įvaikinimu!“

– Ak tu, koks nedėkingas snarglius! – sušuko seselė Andžela.

– Nagi, Kerli Dėjau, ar tau ne gėda? – Seselės Ednos klausimas taip ir pakibo viskam abejingame ore.

– Jei tas berniūkštis būtų čia, – tarė seselė Andžela, – tikrai persimesčiau jį per kelį!

„O kodėl anketos neužpildė mūsų Homeras Velzas?“ – stebėjosi moterys.

„Tai kas gi čia nedėkingas?“ – pagalvojo Vilburis Larčas, bet prikando liežuvį.

Seselė Andžela savojo prikąsti nesirengė. Ji iš karto parašė laišką Homerui Velzui; daktaras Larčas būtų supykęs, jei būtų tai sužinojęs. Seselė Andžela viską išdėstė be užuolankų. „Ta anketa – mažiausia, ką tu gali padaryti, – rašė ji Homerui. – Mums visiems čia reikia paramos. Kad ir kaip puikiai leidi laiką (bent jau man taip atrodo), nedrįsk pamiršti, kad gali būti naudingas. Nepamiršk, kur tavo namai. Ir jei kartais sutiktum kokį jauną gydytoją ar seselę, kurie mums prijaustų, manau, supranti, kad turėtum mus jiems rekomenduoti – ir juos mums. Juk žinai, mes nejaunėjam.“

Mielas Homerai, – rašė daktaras Larčas kitą dieną išsiųstame laiške, – aš sužinojau, kad globos taryba mėgina bendrauti su kai kuriais anksčiau Sent Klaude gyvenusiais našlaičiais ir prašo užpildyti kvailą anketą. Atsakyk į jų klausimus, kaip tau patinka, bet, būk geras, būtinai atsakyk. Ir nenustebk, jei gausi iš jų kitokių, galbūt tau nerimą sukelsiančių laiškų. Turėjau būti atviras, pasakodamas jiems apie našlaičių sveikatą. Tiesa, nemačiau prasmės pranešti, kad „praradau" Fazį Stouną, sirgusį kvėpavimo takų liga, – Faziui iš tokio mano prisipažinimo juk vis tiek nebūtų jokios naudos, – bet papasakojau tarybai apie tavo širdį. Pamaniau, jei man kada kas atsitiktų, turėtų būti kas nors, kas žino. Atleisk, kad anksčiau tau nieko nesakiau apie tavo sveikatos būklę. Dabar apie tai rašau todėl, kad geriau pagalvojęs supratau, jog nenoriu, kad apie tavo širdį tau pirmas papasakotų kas nors kitas. Taigi: NESIJAUDINK! To, kas tau yra, aš net nevadinčiau širdies liga; tas sutrikimas toks nedidelis; ankstyvoje vaikystėje tavo širdies ūžesys buvo aiškiai girdimas, bet paskutinį kartą tikrindamas – kai tu miegojai, tikriausiai neprisimeni – įsitikinau, kad jis beveik visiškai išnykęs, ir aš vis delsiau, nenorėjau apie tą tavo širdies sutrikimą tau nieko sakyti, kad be reikalo nesijaudintum. (Jaudinimasis galėtų pabloginti tavo būklę.) Tai, kas tau yra (ar buvo), vadinama plautinio kamieno vožtuvo stenoze, bet BŪK GERAS, NESIJAUDINK! Tai menkniekis, arba beveik menkniekis. Jei norėsi sužinoti daugiau, galėsiu tau viską paaiškinti. Dabar aš tik bijojau, kad neimtum sielotis, išgirdęs kokią nesąmonę iš tos kvailos globos tarybos. Noriu tau pasakyti, kad tu turi tik vengti ypatingų sukrėtimų ir pernelyg didelės įtampos, o šiaip gali gyventi normalų gyvenimą.

„Normalų gyvenimą? – galvojo Homeras Velzas. – Aš – beduinas, kuriam sutrikusi širdis, o daktaras Larčas man sako, kad galiu gyventi normalų gyvenimą? Aš įsimylėjęs savo geriausio – vienintelio – draugo merginą, bet ar čia ir yra tai, ką

Larčas pavadintų „ypatingu sukrėtimu"? O ką jausdavau bendraudamas su Melonija, jei ne „pernelyg didelę įtampą"?"

Kiekvieną kartą, kai tik Homeras Velzas prisimindavo Meloniją (tai būdavo nedažnai), jis jos ilgėdavosi; paskui supykdavo ant savęs. „Kodėl turėčiau jos ilgėtis?" – nesuprasdavo. Jis stengėsi negalvoti apie Sent Klaudą; kuo ilgiau buvo toli nuo prieglaudos, tuo sunkesnis jam atrodė tenykštis gyvenimas, – tačiau apie tai susimąstęs jis ilgėdavosi ir to gyvenimo. Ir seselės Andželos, ir seselės Ednos, ir ponios Grogan, ir daktaro Larčo; ilgėdavosi visų. Ir pykdavo ant savęs už tai, kad ilgisi; jo širdis jam nedavė nė menkiausio ženklo, iš kurio jis būtų galėjęs suprasti, kad gyvenimas Sent Klaude ir yra toks, kokio jis trokšta.

Homerui patiko gyventi Vandenyno Vaizdo soduose. Jis svajojo apie Kendę ir gyvenimą su ja. Kai ji vėl išvažiavo į Kamdeną, jis stengėsi apie ją negalvoti; o kadangi negalėjo galvoti apie Volį, negalvodamas apie Kendę, jam gerokai palengvėjo, kai Volis išvyko į Oroną, – nors jis Volio ilgėjosi visą tą rudenį.

„Kai našlaitis prislėgtas, – rašė Vilburis Larčas, – jam norisi meluoti. Meluodamas bent jau esi labai užsiėmęs, turi nuolat būti viskam pasirengęs, nes staiga pasijunti atsakingas už tai, kas nutiks dėl tavo melo. Kai meluoji, turi būti budrus, negali užsimiršti, kad tavo melas neišaiškėtų. Našlaičiai patys nepasirenka savo likimo; juos sunkiausia įtikinti, kad ir kitų žmonių gyvenimas kartais pakrypsta ne taip, kaip jie norėtų.

Kai meluoji, manaisi galįs kai ką nulemti savo gyvenime. Našlaičius nuolat ima pagunda meluoti. Aš tai žinau, – toliau rašė daktaras Larčas. – Žinau, nes ir pats jiems meluoju. Man patinka meluoti. Kai meluoji, jautiesi apgavęs likimą – ir savo, ir visų kitų."

Taigi Homeras Velzas užpildė anketą; jo atsakymai į klausimus buvo tikra odė Sent Klaudui. Kaip vieną iš daugelio mėginimų „kasdienį prieglaudos gyvenimą priartinti prie aplinkinės bendruomenės gyvenimo" jis paminėjo apleistų Sent

Klaudo pastatų „rekonstrukciją". Be to, jis pamelavo seselei Andželai, tačiau tai buvo nedidelis melas – taip meluojama, kad kiti žmonės jaustųsi geriau. Homeras jai parašė, kad pametė gautą anketą – tik todėl iki šiol neužpildė. Gal taryba atsiųsianti jam dar vieną? (Gavęs antrą anketą, jis žinos, kad laikas išsiųsti tą, kurią jau turi taip kruopščiai užpildęs, – taigi atrodys, kad į klausimus jis atsakė spontaniškai, iš anksto nieko neapgalvojęs.)

Rašydamas laišką daktarui Larčui, Homeras stengėsi neišsiduoti, kad nerimauja. Taip, jis būsiąs dėkingas, jei galėsiąs daugiau sužinoti apie plautinio kamieno vožtuvo stenozę. Ar daktaras Larčas, pavyzdžiui, nemanąs, kad jam, Homerui, reikėtų kas mėnesį tikrintis? (Daktaras Larčas, be abejo, atsakė esąs įsitikinęs, jog tai nebūtina.) Gal yra kokių požymių, iš kurių pats Homeras galėtų suprasti, kad kažkas negerai; gal jis kaip nors pats galėtų pasiklausyti, ar vėl nepasigirs širdies ūžesys? (Daktaras Larčas patarė jam nusiraminti; nes tai geriausia, ką jis galįs padaryti, – tiesiog nusiraminti.)

Stengdamasis nusiraminti Homeras prismeigė atliekamą anketą – tą, kurios neužpildė, – prie Volio kambario sienos, šalia elektros jungiklio; taigi klausimai apie našlaičių gyvenimą Sent Klaude atsidūrė panašioje vietoje kaip ir popieriaus lapas su niekam nerūpinčiomis taisyklėmis, kasmet prisegamas prie sienos sidro namuose. Eidamas pro šalį Homeras vis žvilgtelėdavo į tuos klausimus, į kuriuos atsakydamas taip puikiai melavo, – jam, pavyzdžiui, kiekvieną kartą, kai įeidavo į Volio kambarį arba iš jo išeidavo, būdavo labai malonu pamąstyti apie tai, „kaip galima būtų geriau tvarkyti Sent Klaudo prieglaudos reikalus ir jai vadovauti".

Dabar naktimis nemigos kankinamas Homeras klausydavosi naujos muzikos; plikos obelų šakos, nuo kurių jau buvo nuskinti visi obuoliai, garsiai barškėjo, vis užkliudydamos viena kitą gruodžio pradžios vėjyje: taukšt, paukšt. Gulėdamas lovoje – žiūrėdamas į ryškius kaulo spalvos mėnesienos nušviestų ant krūtinės sunertų savo rankų kontūrus – Homeras Velzas

galvodavo, kad medžiai gal stengiasi nusipurtyti nuo šakų sniegą, nors sniego dar nėra.

Gal medžiai žinojo, kad tuoj prasidės karas, bet Olivija Vortington apie tai negalvojo. Ji metai iš metų, kiekvieną žiemą, girdėdavo tokį sodo barškėjimą; matydavo medžių šakas, kai jos būdavo plikos, paskui pasipuošusios sniego nėriniais, paskui vėl plikos. Dabar pakrantės vėjai trapų sodą purtė taip smarkiai, kad vienas kitą pliekiantys medžiai buvo panašūs į visokiausiomis pozomis sustingusius ginklais žvanginančius kareivius, tačiau Olivija tai buvo mačiusi ir girdėjusi jau daugybę kartų, todėl nesuprato, kad artinasi karas. Gal šį gruodį medžiai jai ir atrodė ypač pliki, bet Olivija manė, jog taip yra todėl, kad ji pirmą kartą sulaukė žiemos be Senio.

„Suaugę žmonės neieško pranašingų ženklų įprastuose dalykuose, – rašė daktaras Vilburis Larčas *Trumpoje Sent Klaudo istorijoje*, – o našlaitis nuolat tikisi išvysti kokį nors ženklą."

Homeras Velzas, žiūrėdamas pro Volio kambario langą, nuplikusiame sode tikėjosi išvysti ateitį – ne tik savo, bet ir Kendės, ir Volio. Kažkur ten, tarp tų sušalusių šakų, tikrai buvo galima įžvelgti ir daktaro Larčo ateitį – ir netgi Melonijos. „O kokia bus Dievo darbo ateitis?" – galvojo Homeras Velzas.

Sent Klaude nebuvo matyti jokių artėjančio karo ženklų; ir tai, kas įprasta, ir kas neįprasta, ten gožė kasdieniai darbai bei įpročiai. Nėštumas *baigdavosi* kūdikio gimimu arba abortu; našlaitis būdavo įvaikinamas arba laukdavo, kada bus įvaikintas. Kai būdavo sausa ir šaldavo be sniego, vėjo nešiojamos pjuvenos dirgindavo Sent Klaudo gyventojams akis, nosis ir gerkles; pjuvenų ore nebūdavo tik kurį laiką po to, kai pasnigdavo. Per atlydį sniegas aptirpdavo ir susigumuliavusios pjuvenos imdavo dvokti kaip šlapias kailis; kai spustelėdavo šaltis, pjuvenos vėl pasirodydavo – vėl sausos, kažkaip išlindusios į sniego paviršių, – ir vėl visiems perštėdavo akys, varvėdavo nosys, visi kosėdavo ir krenkšdavo.

– Pasidžiaukime kartu su Smoukiu Fildsu, – iškilmingai pasakė daktaras Larčas berniukų skyriuje. – Smoukis Fildsas rado šeimą. Labanakt, Smouki.

– Labanakt, Šmouki! – tarė Deividas Koperfildas.

– Lanakt! – sušuko mažylis Stirfortas.

„Labanakt, mažasis maisto kaupėjau“, – mintyse pasakė seselė Andžela. Kad ir kas jį įsisūnijo, ji žinojo, jog tie žmonės netrukus susivoks, kad reikia rakinti šaldytuvą.

Tą gruodžio rytą įsitaisiusi prie lango, pro kurį Melonija kadaise žiūrėdavo į pasaulį, – kartais pareikšdama savo nuomonę apie tai, ką mato, kartais ne, – Marija Agnesė Kork stebėjo nuo geležinkelio stoties įkalnin ateinančias moteris. „Jos neatrodo nėščios“, – galvojo Marija Agnesė.

Ant plikos kalvos, kurią Volis Vortingtonas įsivaizdavo apsodintą obelimis, Deividas Koperfildas mėgino per pirmąjį šlapią sniegą tempti kartoninę dėžę. Toje dėžėje pirmiau buvo keturi šimtai sterilių higieninių paketų; Koperfildas tai žinojo, nes pats juos išėmė – ir įkėlė į dėžę mažąjį Stirfortą, kalvos papėdėje. Netoli viršūnės jis suprato, kad gal negerai padarė. Jam buvo baisiai sunku vilkti Stirfortą į kalną, be to, nuo berniuko svorio – ir todėl, kad sniegas buvo šlapias, – dėžės dugnas sukežo. Koperfildas jau abejojo, ar tokios savotiškos rogės apskritai slys žemyn, net jeigu jam pavyks užboginti tą kiuženą į patį viršų.

– Labanakt, Smouki! – dainavo Stirfortas.

– Usišiaupk, kvėsa, – burbtelėjo Deividas Koperfildas.

Daktaras Larčas buvo labai pavargęs. Jis ilsėjosi vaistinėje. Pilkoje žiemos šviesoje ir baltos vaistinės sienos atrodė pilkšvos, ir akimirką Larčas nesusigaudė, kuris dabar paros metas – ir metų laikas. „Nuo šiol, – galvojo jis, – nieko nedarysiu be priežasties. Nežengsiu nė vieno nereikalingo žingsnio.“

Mintyse jis vėl išvydo reikiamu kampu pakreiptą makšties skėtiklį ir pro jį puikiai matomą gimdos kaklelį. Kieno gimdos kaklelį? Net užsimigdęs eteriu Larčas dešinės rankos nykščiu ir smiliumi užveržė veržlytę, tvirtai laikančią pražiodyto

skėtiklio dalis, ir pastebėjo stulbinamai šviesių gaktos plaukų garbanėlę, prilipusią prie jo riešo plaukelių. Ta garbanėlė buvo tokia šviesi, kad jis ją vos įžiūrėjo ant blyškios savo odos. Kai papurtė riešą, lengvutė garbanėlė tiesiog pakibo ore. Apsvaigęs nuo eterio, jis ištiesė ranką ir, kad kiek, būtų ją pagriebęs. „Taip – *jos* gimdos kaklelis, – galvojo Vilburis Larčas. – Kuo ji ten vardu?“

– Jos vardas kaip lėlės, – garsiai pasakė Larčas. – Kendė! – staiga prisiminė. Ir ėmė juoktis. Seselė Edna, kuri kaip tik ėjo pro vaistinę, sulaikiusi kvapą klausėsi jo juoko. Bet nors ji nekvėpavo, nuo eterio garų senos jos akys paplūdo ašaromis. Nuo eterio garų ir nuo pjuvenų. Ir dar todėl, kad aplinkui buvo daugybė našlaičių – galvodama apie kai kuriuos iš jų, seselė Edna dažnai apsiašarodavo.

Ji atidarė laukujes ligoninės duris, kad į koridorių įeitų bent kiek gryno oro. Matė, kaip svyruodama nuo kalvos leidžiasi kartoninė dėžė; seselė Edna prisiminė, kad anksčiau toje dėžėje buvo sterilūs higieniniai paketai, bet nežinojo, kas joje dabar. Suprato, kad kažkas sunkaus, nes dėžė žemyn slydo netolygiai, vis stabčiodama. Tarpais ji čiūžtelėdavo greičiau, kiek pašliuoždavo beveik už nieko neužkliūdama, tačiau netrukus, užvažiavusi ant kokio akmens ar pliko, patižusiu sniegu nepadengto kalvos plotelio, staiga pakrypdavo į šoną ir kone sustodavo. Pirmas mažas kūnelis, kūlvirsčia išvirtęs iš tos dėžės ir nuriedėjęs šlaitu žemyn, buvo Stirfortas; seselė Edna jį pažino iš per didelių pirštinių ir megztos kepurės, vis užslenkančios jam ant akių. Kurį laiką jis į pakalnę ritosi beveik neatsilikdamas nuo dėžės, bet galiausiai jį sustabdė didelis plikos sušalusios žemės lopas. Seselė Edna žiūrėjo, kaip mažasis Stirfortas kopia atgal į viršų pasiimti pamestos pirštinės.

Kitas, didesnis kūnelis, irgi išlėkęs iš dėžės, neabejotinai buvo Deividas Koperfildas; jis žemyn riedėjo abiem rankom įsikibęs į nemažą sutežusio kartono gabalą. Dėžė skriedama į pakalnę visai suiro.

– Sūdas! – sušuko Deividas Koperfildas. Seselė Edna pagalvojo, kad kai jis toks šveplas, bent jau ne taip šlykščiai skamba jo keiksmai.

– Uždarykite tas duris, – tarė daktaras Larčas, pasirodęs koridoriuje seselei Ednai už nugaros.

– Aš tik norėjau įkvėpti gryno oro, – kandžiai pasakė seselė Edna.

– Nejaugi? – nusišiepė Vilburis Larčas. – O aš pamaniau, kad mėginate sušaldyti negimusius kūdikius.

„Gal kada nors taip ir bus daroma", – dingtelėjo į galvą seselei Ednai. Jai tikrai buvo įdomu, kaip tai bus daroma ateityje.

Gruodžio mėnesį pripučiamasis čiužinys, ant kurio mėgo plaukioti Senis Vortingtonas, tebeplūduriavo baseine; vėjo gainiojamas iš vieno galo į kitą, jis traiškė ploną kaip nėriniai ledą, vis aptraukiantį baseino pakraščius. Olivija su Homeru iš baseino jau buvo išleidę maždaug trečdalį vandens, kad jis nepersipildytų, kai ims lyti lietūs ir tirpti sniegas.

Senio čiužinys, tik truputį pabliūškęs atšalus orui, suko ir suko ratus baseine kaip žirgas be raitelio; šuoliais lėkė, kur tik jį nešė vėjas. Olivija kasdien žiūrėdavo į jį pro virtuvės langą, ir Homeras vis galvojo, kada ji pagaliau pasakys, kad reikėtų to čiužinio atsikratyti.

Vieną savaitgalį namo iš Kamdeno parvažiavo Kendė; Homeras visai sutriko, nežinodamas, kaip turėtų su ja elgtis. Penktadienis jam buvo nekokia diena, jis niekaip negalėjo apsispręsti. Į biologijos pamoką nuėjo anksčiau laiko, tikėdamasis įkalbėti poną Hudą, kad šis arba duotų jam skrosti kitą triušį, arba leistų laboratorinį darbą atlikti drauge su kuriuo nors kitu mokiniu, ne su tuo mažvaikiu Bakiu. Bakis sugebėdavo sumaigyti triušio vidurius vos prie jų prisilietęs, be to, Homerą tiesiog iš proto varė įkyrus ir kvailas to mulkio domėjimasis visokių gyvūnėlių dauginimosi organais. Pastaruoju metu

Bakis vis nesiliovė šnekėjęs apie tai, kad sterblinių gyvūnų patelės turi po dvi makštis.

– Dvi skylės! Ar tu įsivaizduoji? – paklausė Bakis Homero.

– Taip, – tarė Homeras Velzas.

– Tik tiek tegali pasakyti? – nustebo Bakis. – Negi nesuvoki? Jei būtum žiurkėnas, galėtum dulkinti patelę *kartu su savo draugeliu*!

– Kodėl man tai turėtų patikti? – nesuprato Homeras.

– Dvi putės! – užsidegęs pasakė Bakis. – Tu visai neturi vaizduotės.

– Manau, kad netgi žiurkėnams neįdomu tai, apie ką čia šneki, – tarė Homeras Velzas.

– Tai ir norėjau pasakyti, kvaily, – karščiavosi Bakis. – Šitoks švaistymas – duoti dvi putes žiurkėno patelei! Matei, kaip jie bėga, įsilipę į tuos savo ratukus? Tikri bepročiai! O tu ar nekuoktelėtum, jei žinotum, kad tavo svajonių mergina turi dvi putes, bet jai vis tiek tai nerūpi?

– Mano svajonių mergina, – garsiai ištarė Homeras Velzas. Homerui atrodė, jog pakankamai beprotiška ir tai, kad jo svajonių mergina turi du ją mylinčius vaikinus.

Taigi jis anksčiau laiko nuėjo į biologijos pamoką prašyti mokytojo arba kito triušio, arba kito porininko vietoj to pamišėlio Bakio.

Jų klasėje, kai Homeras ten nuėjo, dar buvo nesibaigusi geografijos pamoka; o kai mokiniai išsiskirstė, Homeras pamatė, kad ant lentos tebekaba išvynioti didžiuliai pasaulio žemėlapiai.

– Gal galėčiau pažiūrinėti žemėlapius, iki savo pamokos? – paprašė Homeras geografijos mokytojo. – Paskui suvyniosiu.

Taigi jis liko vienas, akis į akį su pasauliu, ir pirmą kartą galėjo atidžiai jį apžiūrėti – visą pasaulį, nors ir labai netikroviškai išplotą ant klasės lentos. Kiek paieškojęs rado Meiną, kuris jam pasirodė labai mažas. Netrukus pamatė ir Pietų Karoliną; ilgai stebeilijo į ją neatitraukdamas akių, tarsi būtų tikėjęsis įžiūrėti,

kurioje vietoje yra ponas Rouzas ir kiti migrantai. Homeras buvo prisiklausęs šnekų apie Vokietiją; ją rado lengviau negu Meiną. Nustebo pamatęs, kokio didumo iš tikrųjų yra Anglija; iš Čarlzo Dikenso knygų jam buvo susidaręs įspūdis, kad ji daug didesnė.

O vandenynas, kuris atrodydavo toks neapmatomas, kai Homeras žvelgdavo į jį nuo Rėjaus Kendalo prieplaukos... na, pasaulio vandenynai buvo dar didesni, negu jis įsivaizdavo. Tačiau Sent Klaudo, kuris užėmė tiek daug vietos Homero gyvenime, Meino žemėlapyje išvis nebuvo įmanoma rasti. Homeras jo ieškojo pasiėmęs geografijos mokytojo didinamąjį stiklą, kai staiga suvokė, kad jam už nugaros visa jo klasė, susirinkusi į biologijos pamoką, jau sėdi suoluose. Ponas Hudas į jį žiūrėjo kažkaip keistokai.

– Ieškai savo triušio, Homerai? – paklausė ponas Hudas. Klasei tas jo pajuokavimas baisiai patiko, ir Homeras suprato, kad – bent jau šiandien – jam tikrai nepavyks atsikratyti Bakio.

– Tu tik pagalvok, – pašnibždomis tarė Bakis, pamokai jau baigiantis. – Jei Debra Petigru turėtų dvi skylutes, į vieną iš jų gal tave ir įsileistų. Dabar matai, kaip tai būtų naudinga?

Mintys apie dvi makštis, deja, neišėjo Homerui iš galvos per visą penktadienio vakaro pasimatymą su Debra Petigru. Bate buvo rodomas filmas su Fredu Asteru, tačiau, kad ten nukaktum, važiuoti reikėjo kone valandą, į vieną pusę; be to, ką Homeras Velzas išmanė apie šokius? Jam tai nerūpėjo. Debros vis kviečiamas, jis jau keletą kartų buvo atsisakęs drauge su ja lankyti šokių pamokas; ir dabar galvojo, kad jeigu ji taip nori pamatyti tą filmą su Fredu Asteru, gali važiuoti su kuo nors iš savo šokių klasės. Jau darėsi per šalta paprasčiausiai sėdėti automobilyje prie vandenyno. Olivija mielai leisdavo Homerui į pasimatymus važiuoti furgonu. Netrukus turėjo būti įvestas degalų normavimas, taigi Homeras tikėjosi, kad pagaliau pasibaigs tas nepaliaujamas važinėjimas.

Jis nusivežė Debrą Petigru į Keip Keneto atrakcionų parką. Neveikiantis, neapšviestas apžvalgos ratas mėnesienoje atrodė kaip kokia atraminė konstrukcija pirmam pasaulyje raketos startui – arba kaip kažkokio dinozaurų laikų gyvūno griaučiai. Homeras mėgino Debrai papasakoti, kaip ponas Rouzas darbuojasi peiliu, bet jai rūpėjo tik Fredas Asteras; taigi Homeras nusprendė, jog veltui aušintų burną, pasakodamas gerą istoriją, kai Debra tokia surūgusi. Juodu nuvažiavo į Keip Keneto įvažiuojamąjį kino teatrą, kuris buvo „uždarytas žiemai"; galėjai pamanyti, kad Homeras su Debra kartoja kažkieno jau išgyvento meilės romano scenas – išgyvento seniai, ne praėjusią vasarą; tai turėjo būti ankstesnės kartos žmonių romanas.

– Nesuprantu, kodėl tau nepatinka šokiai, – pasakė Debra.

– Aš irgi nesuprantu, – tarė Homeras Velzas.

Buvo dar anksti, kai jis parvežė Debrą į namus Kenet Kornerse, kur žiemą gyveno jos šeima; tie patys visą vasarą matyti niršūs šunys dabar buvo čia, užsiauginę tankesnį kailį, nuo karšto kvėpavimo apšerkšnijusiais snukiais. Debra su Homeru anksčiau buvo šnekėję, kad vasarnamyje prie Drinkvoterio ežero galėtų surengti lyg ir vakarėlį; tiesa, namas ten nešildomas, ir jie nedegtų šviesų, kad kas nepamanytų, jog įsilaužė vagys, ir nepraneštų policijai; tačiau nepaisant visų tų nepatogumų, būtų tikrai malonu pasijusti niekieno neprižiūrimiems. „Kam to reikia?" – galvojo Homeras Velzas. Jis žinojo, kad vis tiek neprisibrautų prie Debros Petigru – net jeigu ji turėtų dvi makštis. Drauge praleidę nuobodų penktadienio vakarą ir dabar žiūrėdami, kaip nuo šunų šnopavimo sniego kristalėliais apsitraukia furgono vairuotojo pusės langas, juodu apie tokį viliojantį vakarėlį nebešnekėjo.

– Tai ką veiksim rytoj vakare? – atsidususi paklausė Debra.

Homeras stebėjo, kaip vienas iš šunų graužia šoninio vaizdo veidrodėlį.

– Na, ketinau užsukti pas Kendę – ji parvažiavo namo iš Kamdeno, – tarė Homeras. – Nebuvau su ja susitikęs nė vieną savaitgalį, visą šį rudenį, o Volis prašė, kad ja pasirūpinčiau.

– Susitiksi su ja be Volio? – paklausė Debra.

– Taip, – atsakė Homeras. Furgono nosis buvo tokia trumpa ir buka, kad aplinkui puldinėjantys šunys lengvai galėjo pasiekti priekinį stiklą – jiems net nereikėjo ropštis ant variklio dangčio. Vienas didelis šuo, letenomis užkabinęs valytuvą, atlaužė jį atgal ir paskui su trenksmu paleido; valytuvas atrodė sulinkęs; buvo aišku, kad jis gerai nebepriglus prie stiklo.

– Matysi ją vieną, – tarė Debra.

– Arba su tėvu, – pasakė Homeras.

– Žinoma, – tarstelėjo Debra Petigru, lipdama iš furgono. Ji kiek per ilgai laikė atidarytas dureles. Vienas iš šunų – smailia galva, panašus į dobermaną – kaip kulka puolė į vidų; buvo įlindęs iki pusės, sunkia krūtine užsigulęs ant keleivio sėdynės, seilės iš apšerkšnijusio jo snukio varvėjo ant pavarų dėžės, kai Debra sugriebė jį už ausies ir garsiai cypiantį ištempė lauk.

– Viso gero, – tyliai tarė Homeras – nušluostęs putotas šuns seiles nuo pavarų svirties bumbulo, kai furgono durelės jau buvo užtrenktos.

Jis du kartus pravažiavo pro Kendalo omarų ūkį, bet nepamatė nieko, iš ko būtų galėjęs suprasti, kad Kendė tikrai namuose. Kai savaitgalį Kendė sumanydavo parvažiuoti namo, ji sėsdavo į traukinį; paskui, sekmadienį, Rėjus automobiliu nuveždavo ją į Kamdeną. „Užsuksiu pas ją rytoj – šeštadienį“, – pagalvojo Homeras.

Kai Kendė pasakė, jog norėtų pažiūrėti filmą su Fredu Asteru, Homeras neprieštaravo.

– Visada norėjau pamatyti tą Fredą Asterą, – tarė. Šiaip ar taip, į Batą juk buvo galima nukakti mažiau negu per valandą.

Važiuodami tiltu per Kenebeko upę, jie matė keletą didelių laivų vandenyje ir dar keletą sausajame doke; upės pakrantėje buvo išsidriekusi Bato laivų statykla – ritmiškas plaktukų taukšėjimas ir kitoks metalo skambesys aidėjo net šeštadienį. Iki filmo dar buvo daug laiko. Homeras su Kende ieškojo Rėjaus nupasakoto italų restorano – nors nežinojo, ar tas restoranas

ten tebėra; Reimondas Kendalas Bate paskutinį kartą buvo lankęsis prieš daugybę metų.

Penktajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje Bato mieste žvilgsnį – ypač pašaliečio – labiausiai traukė laivų statykla, ir laivai, aukštesni už statyklos pastatus, ir Kenebeko upės krantus jungiantis tiltas. Batas buvo darbininkų miestas, kaip Melonija netrukus pastebėjo.

Ji susirado darbą laivų statykloje; tą žiemą pradėjo dirbti prie surinkimo konvejerio – kartu su kitomis moterimis, tarp kurių buvo ir vienas kitas kokių nors fizinių trūkumų turintis vyras, plušėjo slankiąsias detales gaminančio fabriko antrame aukšte. Slankioji detalė, kuriai Melonija atidavė visas savo jėgas pirmą darbo mėnesį, buvo šešiakampio formos krumpliaratis, panašus į pusę išilgai perkirsto kumpio; Melonija nežinojo, kur yra konvejeris, prie kurio kažkas knibinėja kitą to kumpio pusę. Kiekvienas ant slenkančios konvejerio juostos padėtas krumpliaratis priešais Meloniją gulėdavo lygiai keturiasdešimt penkias sekundes, paskui keliaudavo toliau, o jo vietoje atsirasdavo kitas. Krumpliaračių sandūros buvo pilnos tepalo; galėjai įkišti pirštą į tą tepalą, iki antro sąnario. Visas darbas buvo į tepalo pilną krumpliaračio sandūrą įdėti šešis guolio rutuliukus; reikėjo spausti kiekvieną rutuliuką į tepalą, kol pajusdavai, kad jis atsirėmė į dugną; krumpliaračio sandūroje kaip tik tilpdavo šeši rutuliukai. Svarbiausia buvo neišsitepaluoti abiejų rankų; švaria ranka lengviau sugraibydavai švarius rutuliukus, tokio pat didumo, kokio būna žaisliniai stiklo rutuliukai. Be to, reikėjo žiūrėti, kad visi šeši rutuliukai būtų nepriekaištingi – visiškai apvalūs ir glotnūs; be jokių įdubų ar prilipusių metalo atplaišėlių. Paprastai vienas iš dviejų šimtų rutuliukų būdavo netinkamas; dienai baigiantis netinkamus rutuliukus reikėdavo atiduoti meistrui. Jei neturėdavai nė vieno, meistras sakydavo, kad nepakankamai atidžiai juos apžiūrėjai.

Dirbti buvo galima sėdomis arba stovint; Melonija išmėgino abi šias pozas ir per dieną jas kaitaliodavo. Konvejerio juosta buvo per aukštai, kad galėtum patogiai sėdėti, ir per

žemai, kad būtų geriau dirbti atsistojus. Kai stovėdavai, nugarą įskausdavo vienoje vietoje, o kai atsisėsdavai – kitoje. Melonija nežinojo ne tik kas, ką ir kur daro kitai krumpliaračio pusei, bet ir kam tas krumpliaratis reikalingas. Negana to, jai visa tai ir nerūpėjo.

Po dviejų savaičių Melonija jau buvo pripratusi prie nusistovėjusios tvarkos: nuo dvidešimt šešių iki dvidešimt aštuonių sekundžių sugaišdavo įkišdama rutuliukus ir ne daugiau kaip dešimt sekundžių – atrinkdama kitus šešis gerus rutuliukus. Ji įsigudrino laikyti keletą rutuliukų sterblėje (kai sėdėdavo) arba peleninėje (ji nerūkė), kai stovėdavo; taigi visada turėdavo čia pat kitą rutuliuką, jei bent vienas išslysdavo jai iš rankos. Kol priartėdavo kitas krumpliaratis, ji galėdavo pailsėti, nuo dvylikos iki keturiolikos sekundžių; per tą laiką spėdavo žvilgtelėti į žmogų, dirbantį greta jos kairėje pusėje, paskui į kaimyną dešinėje, paskui užsimerkdavo ir suskaičiuodavo iki trijų, kartais iki penkių. Ji pastebėjo, kad žmonės prie konvejerio dirba dvejopai. Kai kurie darbininkai šešis gerus rutuliukus atsirinkdavo tuojau pat, vos baigę knibinėti ankstesnį krumpliaratį; kiti palaukdavo, kol priartės kitas krumpliaratis. Melonijai nė vienas iš šių būdų neatrodė visiškai geras.

Greta Melonijos dirbanti moteris apie tai pasakė:

– Vieni esame išrankūs, kiti atkaklūs.

– Aš nei tokia, nei tokia, arba ir tokia, ir tokia, – tarė Melonija.

– Na, manau, tau būtų lengviau, mieloji, jei apsispręstum, – pasakė ta moteris, vardu Doris. Ji turėjo tris vaikus; viena jos veido pusė tebebuvo graži, o kitą bjaurojo gyvaplaukiais apaugęs apgamas. Per dvylikos ar keturiolikos sekundžių pertraukėles tarp krumpliaračių Doris rūkydavo.

Iš kitos pusės greta Melonijos dirbo pagyvenęs vyriškis, sėdintis invalido vežimėlyje. Jam blogiausia buvo tai, kad jis negalėjo pasiimti ant grindų nukritusių rutuliukų, be to, kai kurie iš jų likdavo užtiesalo, kuriuo jis užsiklodavo kelius, raukšlėse arba įstrigdavo vežimėlio mechanizme, tada vežimė-

lis baisiai barškėdavo, kai tas vyriškis važiuodavo išgerti kavos arba valgyti priešpiečių. Jis buvo vardu Volteris.

Tris ar keturis kartus per dieną Volteris sušukdavo: „Sušikti rutuliukai!"

Kai kas nors susirgdavo, darbininkai prie surinkimo konvejerio būdavo perrikiuojami ir Melonija nebebūdavo įsprausta tarp Volterio ir Doris. Kartais ji atsidurdavo prie Trojaus, kuris buvo aklas. Jis *apčiuopomis* tikrindavo, ar rutuliukai geri, ir tvarkingai kišdavo juos į tirštą nematomą tepalą. Trojus buvo tik truputį vyresnis už Meloniją, bet jau seniai dirbo laivų statykloje; regėjimo jis neteko per nelaimingą atsitikimą, kai buvo suvirintojas, todėl laivų statykla privalėjo duoti jam darbą visam gyvenimui.

– Bent jau šiuo požiūriu esu saugus, – sakydavo Trojus, tris ar keturis kartus per dieną.

Kartais Melonija dirbdavo greta maždaug jos amžiaus merginos, smulkios, bet vaidingos panelės, vardu Lorna.

– Būna ir nemalonesnių darbų, – vieną dieną pareiškė Lorna.

– Kokių, pavyzdžiui? – paklausė Melonija.

– Čiulpti buldogams, – tarė Lorna.

– Aš apie tai neišmanau, – pasakė Melonija. – Bet galiu lažintis, kad kiekvienas buldogas vis kitoniškas.

– Tai kodėl tada vyrai visi vienodi? – paklausė Lorna. Melonija nusprendė, kad Lorna jai patinka.

Lorna sakė, kad septyniolikos metų buvo ištekėjusi, „už vyresnio vyriškio", bet iš to nieko neišėjo. Jis dirbo automobilių remonto dirbtuvėje, buvo mechanikas, „maždaug dvidešimt vienerių". „Jis mane vedė, nes aš buvau pirma, su kuria jis permiegojo", – pasakė Lorna Melonijai.

Melonija Lornai papasakojo, kad ją nuo jos vaikino atskyrė „turtinga pana, kuri tiesiog įsibrovė tarp mūsų"; Lorna pripažino, jog tai „blogiausia".

– Bet aš manau, jog atsitiko vienas iš dviejų dalykų, – šnekėjo Melonija. – Arba jis jos dar nedulkino, nes ji jo nepri-

sileidžia, tada jis jau suprato, ko jam trūksta. Arba ji leidosi dulkinama – ir tokiu atveju jis jau suprato, ko jam trūksta.

– Cha! Tikrai! – tarė Lorna. Atrodė, kad Melonija jai irgi patinka.

– Turiu keletą draugų, – vėliau pasakė Lorna Melonijai. – Valgom picą, vaikštom į kiną, supranti. – Melonija linktelėjo; nieko panašaus ji dar nebuvo dariusi. Lorna buvo plona, o Melonija stora, Lorna kaulėta, o Melonija kūninga; Lorna išbalusi, šviesiaplaukė, o Melonija tamsaus gymio ir tamsesnių plaukų; Lorna iš pažiūros buvo trapi ir nuolat kosėjo, o Melonija ir atrodė beveik tokia stipri, kokia žinojo esanti, ir jos plaučiai buvo kaip dumplės. Tačiau abi moterys jautė, jog tinka viena kitai.

Kai Melonija su Lorna paprašė, kad jodviem būtų leista dirbti gretimai, jų prašymas buvo atmestas. Valdžia laikėsi nuomonės, kad jeigu draugės, ypač mėgstančios paplepėti, pernelyg daug bendraus prie konvejerio, sumažės darbo našumas. Taigi šalia Lornos Melonija galėdavo dirbti tik tada, kai darbininkai būdavo perrikiuoti, kam nors susirgus. Kitomis dienomis ji turėdavo kęsti kvailą Doris pamokslavimą ir Ratuotajam Volteriui, kaip visi jį vadino, iš rankų vis krintančių rutuliukų barškėjimą. Tačiau prievarta atskirta nuo Lornos darbo vietoje, Melonija dar labiau prie jos prisirišo; tas prisirišimas buvo abipusis. Vieną šeštadienį jos abi pareiškė norą dirbti viršvalandžius ir drauge triūsė visą popietę.

Maždaug tuo laiku, kai Homeras Velzas su Kende tiltu per Kenebeko upę važiavo į Bato centrą, Lorna įmetė guolio rutuliuką Melonijai į tarpą tarp krūtų, po darbiniais marškiniais. Taip jiedvi patraukdavo viena kitos dėmesį.

– Centre rodo filmą su Fredu Asteru, – pasakė Lorna, čiaumodama kramtomąją gumą. – Nori pažiūrėt?

Nors jos balsas nebuvo toks išlavintas ir neskambėjo taip pakiliai kaip daktaro Larčo, ponia Grogan labai stengėsi, kad

naujiena, kurią turėjo pranešti, padarytų mergaitėms pageidaujamą įspūdį.

– Pasidžiaukime kartu su Marija Agnese Kork, – pasakė ji. Buvo girdėti visuotinis šniurkščiojimas, bet ponia Grogan kalbėjo toliau: – Marija Agnesė Kork rado šeimą. Labanakt, Marija Agnese!

Pasigirdo prislopintos dejonės, keistas garsas, tarsi kažkuri iš mergaičių būtų užsikimšusi burną pagalve, kelios kaip visada sielvartingai sukūkčiojo.

– *Pasidžiaukime* kartu su Marija Agnese Kork! – maldaujamai tarė ponia Grogan.

– Eik šikt, – atsklido kažkieno balsas iš tamsos.

– Man skaudu girdėti tave taip sakant, – tarė ponia Grogan. – Kaip skaudu mums visoms! Labanakt, Marija Agnese! – dar šūktelėjo ponia Grogan.

– Labanakt, Marija Agnese, – pasakė viena iš mažylių.

– Būk atsargi, Agnese! – pro ašaras išlemeno kažkuri iš vyresniųjų.

„Dievulėliau, žinoma! – pagalvojo ponia Grogan; jos skruostais jau sruvo ašaros. – Žinoma, būk atsargi."

Larčas ponią Grogan įtikinėjo, kad tie įtėviai ypač tinkami tokiai didelei mergaitei kaip Marija Agnesė. Tai buvo jauni sutuoktiniai, perkantys, parduodantys ir restauruojantys antikvarinius daiktus; pernelyg užsiėmę, kad galėtų prižiūrėti kūdikį, bet kupini energijos ir noro bendrauti su vyresniu vaiku – savaitgaliais ir vakarais. Jaunoji žmona sakėsi buvusi labai artima savo jaunesniajai sesutei ir pasiilgusi „mergaitiškų pašnekesių". (Ta jos sesutė, matyt, ištekėjo už svetimšalio ir išvyko gyventi į užsienį.)

Be to, Vilburiui Larčui Batas atrodė labai geras miestas: Larčas visada draugiškai susirašinėjo su Bato ligoninėje dirbančiu patologu; iš ten atvažiavo senoji Klara. Taigi Larčas manė, jog labai gerai, kad Marija Agnesė Kork išvyko į Batą.

Marija Agnesė buvo jau labai pripratusi prie savo vardo, todėl įtėviai jai leido jį pasilikti – ne tik Mariją Agnesę, bet

ir Kork. Šiaip ar taip, jie buvo Kolahanai; „Kork“ juk derėjo prie „Kolahan“, argi ne? Ponios Grogan supratimu, visa tai buvo pernelyg naujoviška, nors ji jautėsi patenkinta, galvodama apie tai, kad jos duotu vardu mergaitė bus vadinama visą gyvenimą.

Tedas ir Patė Kolahanai pageidavo, kad Marija Agnesė Kork į juos žiūrėtų kaip į draugus. Pirmą kartą jaunieji sutuoktiniai draugiškai su Marija Agnese pasielgė nusivesdami ją pažiūrėti filmo – ji pirmąsyk ėjo į kiną. Tedas ir Patė buvo sportiška pora, jie manė, kad gyvena gana arti Bato kino teatro ir gali nueiti ten pėsčiomis; eiti reikėjo ilgai, pakeliui Tedas su Pate Marijai Agnesei rodė, kuo iš esmės skiriasi fokstrotas nuo valso. Šaligatvis gruodžio mėnesį buvo purvinas ir šlapias, tačiau Tedas su Pate norėjo, kad Marija Agnesė būtų pasirengusi išvysti žavųjį Fredą Asterą.

Prie Kenebeko upės pūtė drėgnas, šaltas vėjas ir Marija Agnesė pajuto, kad jai maudžia raktikaulį; kai ji mėgino bent kiek pašokti drauge su Kolahanais, lūžio vietoje kažkas tarsi ėmė klibėti, paskui tvinkčioti; paskui nutirpo. Šaligatvis buvo toks slidus, jog Marija Agnesė vos neparvirto, – kad išsilaikytų ant kojų, ji atsirėmė į kažkokio purvino žalio furgono sparną. Patė nuvalė jai paltą. Prie kino teatro būriavosi žmonės, blėstančioje šviesoje pirko bilietus. Ant stumdomųjų furgono durų Marija Agnesė Kork išvydo jau matytą monogramą su obuoliu – raides V.V. ir užrašą: VANDENYNO VAIZDO SODAI. Pirmą kartą tokią emblemą ji buvo mačiusi ant „Kadilako“ – prie jo stovėjo alkanų našlaičių eilė; Marija Agnesė prisiminė tolėliau lūkuriavusią gražiąją merginą ir tokį pat gražų vaikiną, kuris dalijo maistą. „Jie *čia*! – dingtelėjo Marijai Agnesei. – Tie gražūs žmonės, kurie išsivežė Homerą Velzą!“ Pagalvojusi, kad Homeras gal dar su jais, Marija Agnesė ėmė dairytis aplinkui.

Homerui su Kende nepavyko rasti Rėjaus išgirto italų restorano; juodu užėjo du ar tris italų restoranus, visuose buvo galima pasivaišinti pica ir sumuštiniais su jūros gėrybėmis, ir

alumi, bet visi atrodė sausakimši laivų statyklos darbininkų, nebuvo nė kur atsisėsti. Homeras su Kende užvalgė picos furgone ir anksti nuėjo į kino teatrą.

Prie bilietų kasos atsisegęs piniginę, Homeras Velzas suvokė, kad pirmą kartą atsisegė ją lauke – pučiant žiemos vėjui. Jis atsuko vėjui nugarą, bet palaidi banknotai vis tiek pleveno; Kendė iš abiejų pusių pridengė jo piniginę delnais, tarsi saugodama liepsną, kad neužgestų, todėl ji ir suspėjo pirma sučiupti Homero branginamą savo pačios gaktos plaukų kuokštelį, kai jis išskrido iš piniginės ir prikibo jai prie palto rankogalio. Jie abu griebė tą kuokštelį (Homeras net išleido iš rankų piniginę), bet Kendė buvo greitesnė. Keli ploni, šviesūs plaukeliai gal ir nusklendė pavėjui, tačiau kitus Kendė tvirtai suspaudė saujoje – Homeras tuoj pat delnu apėmė jos plaštaką.

Juodu pasitraukė toliau nuo bilietų kasos; nedidelė žmonių eilutė pro juos judėjo kino teatro link. Kendė tebelaikė suspaudusi savo gaktos plaukus, o Homeras nepaleido jos rankos – nenorėjo, kad ji atgniaužtų delną ir pažiūrėtų, ką turi saujoje; bet Kendei nė nereikėjo žiūrėti. Kendė žinojo, ką laiko suspaudusi; suprato tai ir iš Homero veido išraiškos, ne tik kad atpažino savo gaktos plaukus.

– Norėčiau pasivaikščioti, – sušnibždėjo ji.

– Taigi, – tarė Homeras Velzas, vis dar nepaleisdamas jos rankos. Nusisukę nuo kino teatro, juodu ėmė žingsniuoti į pakalnę, Kenebeko upės link. Kendė žiūrėjo į upę ir rėmėsi į Homerą Velzą.

– Gal tu koks kolekcionierius? – pasakė ji gana tyliai, bet stengdamasi, kad upės šniokštimas neužgožtų jos balso. – Gal renki gaktos plaukus? – pridūrė. – Ten dirbdamas tikrai galėjai tai daryti.

– Ne, – tarė Homeras.

– *Žinau*, kad čia gaktos plaukai, – pasakė Kendė, sukiodama tvirtai suspaustą kumštį, stengdamasi ištraukti iš Homero gniaužto. – Ir jie *mano*, taip?

– Taip, – prisipažino Homeras Velzas.

— Tik mano? — paklausė Kendė. — Tu pasilikai tik mano?

— Taip, — tarė Homeras.

— Kodėl? — paklausė Kendė. — Nemeluok.

Homeras dar niekada nebuvo ištaręs tų žodžių: „Aš tave myliu". Nemanė, kad bus taip sunku juos ištarti. Jis, be abejo, nesuprato, kodėl jam staiga taip neįprastai suspaudė širdį, — tikriausiai tą didelio krūtinėje esančio raumens spazmą iš karto susiejo su daktaro Larčo neseniai pranešta žinia; tai, ką Homeras jautė, buvo tik meilė, bet jis tarėsi jaučiąs plautinio kamieno vožtuvo stenozę. Jis paleido Kendės kumštį ir abiem rankom griebėsi už krūtinės. Buvo matęs, kaip darbuojamasi krūtinkaulio sekatoriumi, — žinojo, kaip daromas skrodimas, — bet jam dar niekada nebuvo taip sunku kvėpuoti.

Atsisukusi į jį ir pamačiusi jo veidą, Kendė nesusilaikė — nejučia atgniaužė abu delnus ir čiupo jį už rankų; šviesių gaktos plaukų kuokštelis nuskrido pavėjui; žvarbaus oro srovė nunešė jį tolyn, virš upės, į tamsą.

— Širdis? — paklausė Kendė. — O Dieve, nieko nesakyk — būk geras, net negalvok apie tai!

— Širdis, — tarė Homeras. — Žinai apie mano širdį?

— Ir tu žinai? — nustebo Kendė. — Tik nesijaudink! — pridūrė lyg supykusi.

— Aš tave myliu, — sugargė Homeras Velzas, tarsi tai būtų paskutiniai jo žodžiai.

— Taip, žinau — negalvok apie tai, — tarė Kendė. — Dėl nieko nesijaudink. Aš irgi tave myliu.

— *Tikrai*? — paklausė Homeras.

— Taip, taip, ir Volį, — pasakė Kendė. — Myliu ir tave, ir Volį — tik nesijaudink, net negalvok apie tai.

— Iš kur žinai apie mano širdį? — paklausė Homeras Velzas.

— Visi žinom, — atsakė Kendė. — Ir Olivija žino, ir Volis.

Kai Homeras Velzas tai išgirdo, jam viskas pasirodė dar įtikimiau negu tada, kai perskaitė, ką laiške atseit tarp kitko pranešė daktaras Larčas; Homero širdis vėl ėmė daužytis lyg pašėlusi.

– Negalvok apie savo širdį, Homerai! – tarė Kendė, spausdama jį glėbyje. – Nesijaudink nei dėl manęs, nei dėl Volio – dėl nieko.

– Tai apie ką man galvoti? – paklausė Homeras Velzas.

– Tik apie gerus dalykus, – pasakė jam Kendė. Paskui, pažvelgusi Homerui į akis, ji staiga tarė: – Negaliu patikėti, kad pasilikai mano plaukus! – Bet pamačiusi, kaip jis susiraukė, greitai pridūrė: – Na, turiu galvoje, viskas gerai – aš suprantu... tikriausiai. Nesijaudink ir dėl to. Gal tai ir keistoka, bet tikrai romantiška.

– Romantiška, – tarė Homeras Velzas, apkabinęs savo svajonių merginą – bet tik apkabinęs. Jis neabejojo, kad liesti ją kaip nors daugiau jam draudžiama, pagal visas taisykles, todėl stengėsi apsiprasti su širdies skausmu kaip su, daktaro Larčo žodžiais tariant, dažnai pasitaikančiu normalaus gyvenimo simptomu. „Toks ir yra normalus gyvenimas", – galvojo Homeras, laikydamas Kendę glėbyje, kol juodu po truputį gaubė tamsa ir ant upės besileidžiantis tirštas nakties rūkas.

Tokį vakarą nė vienas iš jųdviejų nebuvo nusiteikęs žavėtis miuziklu.

– Kaip šoka Fredas Asteras, galėsime pažiūrėti kitą kartą, – filosofiškai pasakė Kendė.

Norėdami pasijusti saugūs, jie skubėjo į įprastą vietą, ant Reimondo Kendalo prieplaukos, – žinojo, kad, kai ten sėdėdami sužvarbs, galės su Rėjumi išgerti arbatos. Žaliuoju furgonu jie grįžo į Harts Heiveną; niekas iš juos pažįstančių žmonių nematė jų nei atvažiuojančių, nei išvažiuojančių.

Kino teatre, kur buvo rodomas filmas su Fredu Asteru, Marija Agnesė Kork suvalgė per daug spragintų kukurūzų; jos įtėviai manė, kad vargšė mergaitė taip jaudinasi todėl, kad pirmą kartą atėjo į kiną; ji tiesiog negalėjo nusėdėti vietoje. Daugiau žiūrėjo į žiūrovus, negu į ekrane šokančius aktorius; bliksinčioje tamsoje įdėmiai tyrinėjo kiekvieną veidą. Tikėjosi pamatyti tuos gražuolius, tą merginą su vaikinu, – ir galbūt Homerą Velzą. Todėl nustebo, minioje pastebėjusi veidą

žmogaus, kurio mažame savo pasaulėlyje kaip tik labiausiai ir pasigesdavo; išvydusi tą tamsų, stambų veidą, Marija Agnesė staiga pajuto tokį smarkų skausmą toje vietoje, kur buvo lūžęs raktikaulis, kad spragintų kukurūzų dėžutė taip ir išslydo jai iš rankų.

Melonija tarsi bokštas sėdėjo šalia įžūlios šviesiaplaukės merginos, vardu Lorna, – dunksojo krėsle kaip autoritetinga ir iš visko besišaipanti nuolatinė kino lankytoja, kaip iš prigimties viskuo nepatenkinta surūgusi kino kritikė, nors ji irgi pirmą kartą buvo kino teatre. Net pilkoje projektoriaus šviesoje Marija Agnesė Kork iš karto pažino seną savo skriaudėją, buvusią mergaičių skyriaus valdovę ir smogikę.

– Gal daugiau nebevalgyk tų kukurūzų, brangute, – pasakė Patė Kolahan Marijai Agnesei, kuri atrodė taip, tarsi jai gerklėje būtų įstrigęs spragintas kukurūzo grūdas.

Visą laiką, kol baigėsi lengvabūdiška to vakaro pramoga, Marijos Agnesės žvilgsnis vis krypo į įspūdingiausią salėje sėdinčią žiūrovę; Marijai Agnesei Kork atrodė, kad Melonija šokių aikštelėje galėtų sutrinti Fredą Asterą į miltus, sulaužyti visus grakštaus jo kūno kaulelius – galėtų palikti jį paralyžiuotą, vieną kartą sušokusi su juo valsą.

– Matai kažką iš pažįstamų, mieloji? – paklausė Marijos Agnesės Tedas Kolahanas. Jis pamanė, jog vargšė mergaitė taip prisikimšo kukurūzų, kad nebegali kalbėti.

Vestibiulyje, vaiduokliškoje neono šviesoje, Marija Agnesė prie Melonijos priėjo lyg sapnuodama, nejausdama kojų – tarsi valdingosios Melonijos akivaizdoje vėl apimta ankstesnio transo.

– Labas, – tarė ji.

– Ar man sakai, maže? – paklausė Lorna, bet Marija Agnesė šypsojosi tik Melonijai.

– Labas, čia *aš*! – pasakė Marija Agnesė.

– Tai ištrūkai? – tarstelėjo Melonija.

– Mane įsidukrino! – paaiškino jai Marija Agnesė Kork. Tedas su Pate šiek tiek nervindamiesi stovėjo šalia jos; jie

nenorėjo trukdyti, bet bijojo išleisti ją iš akių. – Čia Tedas ir Patė, – pasakė Marija Agnesė. – Čia mano draugė, Melonija.

Melonija tarytum nežinojo, ką daryti, kai jie atkišo rankas sveikintis. Įžūlioji mergšė, vardu Lorna, nustebusi sumirksėjo – storai išdažytos jos blakstienos prilipo prie odos, viena akis taip ir liko plačiai atmerkta.

– Čia mano draugė, Lorna, – sutrikusi tarė Melonija.

Visi pasisveikino ir toliau stovėjo sustoję rateliu. „Ko ta snarglė iš manęs nori?" – galvojo Melonija.

Tada Marija Agnesė ir paklausė:

– Kur Homeras?

– Ką? – nesuprato Melonija.

– Homeras Velzas, – tarė Marija Agnesė. – Argi jis ne su tavimi?

– Kodėl taip manai? – nustebo Melonija.

– Tie gražūs žmonės su automobiliu... – buvo besakanti Marija Agnesė.

– *Kokiu* automobiliu? – paklausė Melonija.

– Na, ne su tuo pačiu, ne su tuo gražiu automobiliu, bet ant šito durelių irgi buvo obuolys – niekada nepamiršiu to obuolio, – tarė Marija Agnesė.

Melonija uždėjo savo dideles, sunkias rankas Marijai Agnesei ant pečių; Marija Agnesė, slegiama tokio svorio, pasijuto kone sminganti į grindis.

– Apie ką čia šneki? – paklausė Melonija.

– Mačiau seną automobilį, bet jis buvo su tokiu pat obuoliu, – pasakė Marija Agnesė. – Pamaniau, kad jie atvažiavo į kiną, tie gražūs žmonės – ir Homeras. Ir kai pamačiau tave, pamaniau, kad jis tikrai čia.

– Kur buvo tas automobilis? – paklausė Melonija, stipriais nykščiais spausdama abu Marijos Agnesės raktikaulius. – Parodyk man tą automobilį!

– Kažkas negerai? – įsikišo Tedas Kolahanas.

– Nelįsk į svetimus reikalus, – pasakė jam Melonija.

Tačiau furgono nebebuvo. Drėgname šaltyje, stovėdama ant pažliugusio šaligatvio ir spoksodama į tuščią vietą prie betoninio kelkraščio, Melonija Marijos Agnesės paklausė:

– Ar tikrai matei, kad ten *tas* obuolys? Su dviem V ir užrašu: VANDENYNO VAIZDO SODAI.

– Taip, – tarė Marija Agnesė. – Tik automobilis ne tas pats, senas furgonas, tačiau tą obuolį aš atpažinčiau bet kur. Tokio daikto nepamirši.

– Ai, užsičiaupk, – irzliai pasakė Melonija. Ji stovėjo ant šaligatvio krašto, rankomis įsisprendusi į klubus, išpūtusi šnerves; tarytum uodė orą – kaip šuo, besistengiantis iš kvapo suprasti, kas buvo įsibrovęs į jo teritoriją.

– Kas yra? – paklausė Lorna. – Tavo vaikinas buvo čia su ta turtinga merga?

Sunerimę Tedas ir Patė Kolahanai norėjo greičiau vestis Mariją Agnesę namo, bet Melonija sustabdė juos benueinančius. Ji įkišo ranką į ankštų savo džinsų kišenę ir ištraukė raginį plaukų segtuką, kurį Marija Agnesė buvo pasivogusi iš Kendės, o Melonija vėliau pasiėmusi sau. Dabar Melonija padavė tą segtuką Marijai Agnesei.

– Turėk, – pasakė Melonija. – Tu jį pasiėmei, jis tavo.

Marija Agnesė suspaudė rankoje segtuką, tarsi tai būtų koks medalis už drąsą, už narsumą vieninteléje kovoje, kuri Melonijai atrodė verta pagarbos.

– Tikiuosi, dar pasimatysim! – šuktelėjo Marija Agnesė Melonijai, jau sėlinančiai tolyn: sprunkantis Homeras Velzas galėjo būti čia pat, už kampo.

– Kokios spalvos buvo tas furgonas? – dar paklausė Melonija.

– Žalias! – atsakė Marija Agnesė. – Tikiuosi, dar pasimatysim! – pakartojo.

– Gal kada ką girdėjot apie Vandenyno Vaizdo sodus? – riktelėjo Melonija Kolahanams; šie nebuvo nieko girdėję. Argi žmonėms, prekiaujantiems antikvariniais daiktais, rūpi obuoliai?

– Ar galiu kada nors tave aplankyt? – paklausė Melonijos Marija Agnesė.

– Dirbu laivų statykloj, – pasakė mergaitei Melonija. – Jei ką sužinosi apie Vandenyno Vaizdo sodus, gali ateit.

– Tu nežinai, ar jis buvo čia, – vėliau tarė Melonijai Lorna. Kai jiedvi gėrė alų. Melonija nešnekėjo. – Be to, nežinai, ar toji turtinga merga vis dar su juo.

Jiedvi stovėjo ant rūko apgaubtos Kenebeko upės kranto, netoli pensiono, kuriame Lorna gyveno; ištuštinusios alaus butelį, mesdavo jį į upę. Melonijai visada sekėsi mėtyti daiktus į vandenį. Veidą ji laikė užvertusi aukštyn; tebeuostė vėją – galėjai pamanyti, kad tuoj aptiks nuskridusį Kendės gaktos plaukų kuokštelį.

Homeras Velzas irgi atnašavo aukas vandeniui. *Pliumpt!* – sakė sraigės, kurias jis mėtė nuo Rėjaus Kendalo prieplaukos; vandenynas jas prarydavo beveik be garso. *Pliumpt! Pliumpt!*

Kendė su Homeru sėdėjo atrėmę nugaras į prieplaukos gale priešpriešiais įkaltus kampinius stulpus. Jei abu būtų ištiesę kojas į priekį, vienas kito link, jų padai, ko gero, būtų susilietę, bet Kendė sėdėjo šiek tiek sulenkusi kelius – taip, kaip Homeras Velzas buvo matęs sėdint daugybę moterų, ginekologinėje kėdėje.

– Viskas gerai? – tyliai paklausė Kendė.

– Kas gerai? – nesuprato Homeras.

– Tavo širdis, – sušnibždėjo Kendė.

Ką Homeras galėjo žinoti?

– Tikriausiai, – tarė jis.

– Bus gerai, – pasakė Kendė.

– Kas bus gerai? – paklausė Homeras Velzas.

– Viskas, – skubiai tarė Kendė.

– Viskas, – pakartojo Homeras Velzas. – Aš tave myliu – tai gerai. Ir tu myli mane, ir Volį – tai irgi gerai? Taigi.

– Pagyvensim – pamatysim, – pasakė Kendė. – Kad ir kas būtų, pagyvensim – pamatysim.

– Taigi.

– Aš irgi nežinau, ką daryti, – bejėgiškai tarė Kendė.

– Turime elgtis taip, kaip reikia, – pasakė Homeras Velzas.

Ir Volis norėtų pasielgti taip, kaip reikia, ir daktaras Larčas daro tai, ką manosi turįs daryti. Jei esi pakankamai kantrus ir gali tiesiog palaukti, po kurio laiko turėtų paaiškėti, kaip reikia elgtis. Argi ne? Šiaip ar taip, našlaitis juk nieko daugiau ir negali padaryti, tik palaukti ir pažiūrėti, kas bus.

– Aš moku būti kantrus, – tarė Homeras Velzas.

Ir Melonija mokėjo būti kantri. Ir Rėjus Kendalas prie lango virš prieplaukos – jis irgi buvo kantrus. Mechanikas turi būti kantrus; turi palaukti, kol kas nors suges, kad galėtų tai sutaisyti. Rėjus įdėmiai žiūrėjo į tarpą tarp dukters ir Homero Velzo kojų; tas tarpas atrodė visai nedidelis; Rėjus daug kartų buvo matęs dukterį ant prieplaukos Volio glėbyje, stebėdavo Kendę su Voliu ir anksčiau, kai jie sėdėdavo ant prieplaukos nesiliesdami kojomis.

Žiūrėdamas pro langą, Rėjus galvojo, kad jie – trys geri vaikai. Bet jis buvo mechanikas; ne toks kvailas, kad kištųsi. Kai reikės, jis viską sutvarkys; jam buvo gaila jų – visų.

– Galiu tave rytoj nuvežti į mokyklą, – pasakė Homeras.

– Tėtis nuveš, – tarė Kendė. – Manau, jam tai patinka.

Olivija Vortington žvilgtelėjo į ant naktinio stalelio stovintį laikrodį ir išjungė stalinę lempą; pagalvojo, kad su Debra Petigru Homeras niekada taip ilgai neužtrukdavo. Olivijai nebuvo sunku įsivaizduoti, kaip Kendę traukia Homeras Velzas; Olivija gerbė Homerą už darbštumą. Ji matė, kad jis viską išmoksta geriau – ir apie triušį, ir visa kita! – negu išmokdavo Volis; be to, ji žinojo, kad jis patikimas ir geras draugas. Širdyje Olivija virte virė. Jautėsi plėšoma prieštaringų jausmų, kaip dažnai būna tėvams ir motinoms: ji nuoširdžiai palaikė sūnų – netgi norėjo jį perspėti, kaip nors jam padėti, – kita vertus, suprato, kad Volį gal ir reikėtų pamokyti. „Tik gal ne *šitaip*“, – galvojo Olivija.

– Ką gi, ačiū Dievui, kad jie – trys geri žmonės! – pasakė ji garsiai. Išgirdusi savo balsą tuščiame name, labai nustebo ir visiškai išsibudino. Pagalvojo, kad gal nurims išgėrusi karšto šokolado; o kai grįš Homeras, galės drauge išgerti ir jis.

Tačiau virtuvėje Olivija apstulbo išvydusi, kaip vaiduokliškai atrodo pro tirštą rūką besismelkiančios debesuotos mėnesienos nušviestas baseine paliktas pripučiamasis čiužinys. Jis buvo sustingęs prie baseino krašto, pusiau išlindęs iš vandens, tarsi ne čiužinys, o tik tamsiai pilka, šešėliuota jo nuotrauka. Sukrėsta tokio vaizdo, Olivija nusprendė, kad jau gana prisižiūrėjo į tą čiužinį. Ji apsiavė auliniais batais, ant naktinių marškinių užsivilko ilgą žieminį paltą. Išėjusi į vidaus kiemą, pasijuto nejaukiai, nes ten buvo sugedęs žibintas; užsižiebė tik lemputės baseine, po vandeniu; Olivija nustebo pamačiusi, kad vanduo baseine pagaliau užšalo. Todėl čiužinys ir atrodė taip keistai sustingęs. Jis buvo sukaustytas – kaip kokia statula, kaip tarp ledo lyčių pakliuvęs laivas. Tvirtai įsikibusi į baseino kraštą, Olivija bato kulnu nedrąsiai padaužė ledą, bet kai trūktelėjo čiužinį į save, jis nepajudėjo iš vietos. Olivija pagalvojo, kad jei mėgins užlipti ant ledo, tuoj pat įsmuks.

Kaip tik tada grįžo Homeras. Olivija jį pasišaukė, kai išgirdo, kad furgonas privažiavo prie paradinių durų.

– Ką man su juo daryti? – paklausė Homeras Olivijos, turėdamas omenyje čiužinį.

– Tiesiog ištrauk iš ten, – pasakė ji.

– O paskui?

– Išmesk, – tarė Olivija. – O aš per tą laiką išvirsiu tau karšto šokolado.

Homeras galynėjosi su čiužiniu. Ledas atrodė per silpnas, kad išlaikytų žmogaus svorį, bet čiužinį laikė tvirtai. Homeras pasielgė protingai: atsargiai užlipo ant čiužinio, tikėdamasis, kad jame dar yra pakankamai daug oro ir jis nenuskęs, kai atitrūks nuo ledo. Užlipęs atsiklaupė ir lingavo pirmyn atgal, kol pajuto, kad ledas aplink čiužinį ima lūžinėti. Paskui sūpuodamasis dar kiek padidino properšą, tada užsiropštė ant

baseino krašto ir ištraukė čiužinį iš vandens. Čiužinys tebebuvo aplipęs ledo gabalais; toks sunkus, kad Homeras turėjo tempti jį per žemę. Kai pagaliau nuvilko prie šiukšlių statinių, dar reikėjo išleisti orą, nes pripūstas čiužinys į statinę netilpo. Kamštelis buvo visai užrūdijęs, o tvirto brezentinio čiužinio aptraukalo Homeras neįstengė perplėšti net šokinėdamas ant jo abiem kojomis.

Jis nuėjo į sodininko pašiūrę ir susirado dideles žirkles, kuriomis buvo karpomos gyvatvorės; plonesne ašmenų dalimi pradūrė čiužinyje skylę ir įkirpo brezentą – į veidą tvokstelėjo užsistovėjęs, guma padvisęs oras, drėgnas ir šlykščiai dvokiantis; o kai Homeras praplėšė skylę plačiau, tas oras apgaubė jį iš visų pusių – neįprastai šiltas šaltoje naktyje, ir neįprastai smardus. Jis atsidavė ne tik senais lietaus permerktais sportbačiais, bet ir kažkokiais puvėsiais, todėl Homeras į perrėžtą čiužinį žiūrėjo bjaurėdamasis, kaip į plyšusią žarną. Sukimšęs jį į vieną iš šiukšlių statinių, Homeras nuėjo į didįjį namą, kur jo laukė atlygis, karštas šokoladas, tačiau net ir nusiplovęs rankas jautė, kad jos tebesmirda. Pauostė, įbedęs nosį į sulenktą delną; taip, smirda. Staiga jis prisiminė, koks tai kvapas: taip dvokdavo jo rankos, kai jis nusimaudavo gumines pirštines.

– Kaip laikosi Kendė? – paklausė Olivija.

– Gerai, – tarė Homeras Velzas.

Juodu gurkšnojo karštą šokoladą. „Kaip motina su sūnumi“, – galvojo ir vienas, ir kitas. „Antra vertus, *ne* kaip motina su sūnumi“, – dingtelėjo ir vienam, ir kitam.

– O kaip *tu*? – paklausė Olivija po kurio laiko.

– Puikiai, – atsakė Homeras Velzas, nors iš tikrųjų pagalvojo: „Pagyvensiu – pamatysiu“.

Vilburis Larčas, kvėpuojantis eterio garais ir stebintis vaistinės palubėje švysčiojančias žvaigždes, žinojo, kokia tai prabanga; kai žmogus gali tiesiog palaukti ir pažiūrėti, kas bus. „Net jeigu dar truputį pagyvensiu, – galvojo Larčas, – mane

juk gali sučiupti." Gydytojas, nelegaliai darantis abortus, pasikliauja sėkme. Larčas žinojo, kad per ilgai dirba šį darbą. „Kokia tikimybė, kad kas nors mane įskųs anksčiau, negu aš visa tai baigsiu?" – mąstė senukas.

Vos prieš dieną jis buvo įsigijęs naują priešą – tai buvo jau aštuntą mėnesį nėščia moteris, tvirtinusi, kad jai dar tik ketvirtas mėnuo. Larčas turėjo atmesti jos prašymą. Kai moteris apimdavo isterija, jis dažniausiai tiesiog palaukdavo, kol jos apsiramins; tas, su kuriomis reikėdavo elgtis griežčiau, pavesdavo prižiūrėti seselei Andželai; seselė Edna geriau mokėjo palaikyti ką nors už rankos. Po kurio laiko moterys nurimdavo. Jei Larčas manydavo, kad viena ar kita atvyko pavėluotai, – jeigu jausdavo, jog turi atsisakyti daryti abortą, – jam paprastai pavykdavo tą moterį įtikinti, kad Sent Klaude ji bus saugi; kad jis priims kūdikį ir suras jam namus, ir kad tai bus geriau, ne taip rizikinga, negu daryti vėlyvą abortą.

Bet šios moters jis neįtikino. Nebuvo jokio isterijos priepuolio. Kaustoma senos neapykantos, moteris atrodė beveik rami.

– Tai štai kaip – jūs nedarysite, – pasakė ji.

– Atleiskite, – tarė daktaras Larčas.

– Kiek norite? – paklausė moteris. – Galiu sumokėti.

– Jei galėtumėte kiek nors paaukoti našlaičių prieglaudai, būtume dėkingi, – pasakė Larčas. – Jei kas negali, tada viskas nemokama. Ir abortai, ir gimdymai. Visada džiaugiamės, jei kas bent kiek paaukoja. Jei neturite kur eiti, galite pagyventi čia. Ilgai laukti nereikės.

– Tiesiog pasakykite, ką turiu padaryti, – tarė moteris. – Norite, kad su jumis pasidulkinčiau? Gerai, pasidulkinsiu.

– Noriu, kad pagimdytumėte šį kūdikį ir leistumėte man surasti jam namus, – pasakė Vilburis Larčas. – Tai viskas, daugiau nenoriu nieko.

Tačiau moteris žiūrėjo į jį tarsi jo nematydama. Paskui šiaip taip išsibraškino iš seselės Andželos kabinete stovinčio minkšto krėslo. Įdėmiai pažvelgė į ant daktaro Larčo rašomojo

stalo gulintį prespapjė; tai buvo sunkus makšties skėtiklis, bet juo galėjai prispausti didelę popierių krūvą, be to, dauguma būsimų įtėvių nežinodavo, kas tai per daiktas. Ši moteris, per vėlai atvykusi darytis aborto, neabejotinai žinojo, kas tai; ji stebeilijo į skėtiklį lyg netikėtai pajutusi sąrėmius. Paskui žvilgtelėjo į langą, tarytum ketindama (kaip pasirodė daktarui Larčui) pro jį sviesti tą prespapjė lauk.

Staiga moteris paėmė makšties skėtiklį į rankas ir nutaikė jo žiotis į Larčą, tarsi tai būtų ginklas.

– Jūs dar pasigailėsite, – pasakė.

Dabar, apdujęs nuo eterio, Vilburis Larčas prieš akis vėl matė tą moterį, nusitaikiusią į jį makšties skėtikliu. „Kodėl aš pasigailėsiu?“ – galvojo jis.

– Aš gailiuosi, – ištarė garsiai.

Seselė Edna, koridoriumi ėjusi pro šalį, – ji amžinai eidavo pro šalį, – mintyse pasakė: „Tau atleista; aš tau atleidžiu“.

Buvo sekmadienis, apniūkęs – kaip paprastai. Tas pats filmas su Fredu Asteru, kuriuo džiaugėsi Bato gyventojai, buvo rodomas ir Orone, o Meino universiteto studentai penktajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje dar nebuvo tokie cinikai, kad negalėtų patirti malonumo jį žiūrėdami. Volis su keliais draugais irgi nuėjo į kiną. Popietinis seansas nebuvo pertrauktas dėl žinių, sutrikdžiusių visą pasaulį. Fredui Asterui niekas netrukdė šokti toliau, ir jis sau šoko, taigi žiūrovai naujieną išgirdo tik filmui pasibaigus, iš raminamai veikiančios kino teatro tamsos išėję į pavakario prieblandą Orono miesto centre.

Kendę tėvas vežė atgal į Kamdeną. Reimondas Kendalas ypač didžiavosi radijo imtuvu, kurį buvo sukonstravęs savo „Ševroletui“; per tą imtuvą viskas buvo girdėti daug aiškiau negu per įprastinius to laiko automobilių radijo imtuvus, be to, Rėjus turėjo ir paties pasidarytą lanksčią anteną. Kendė

su tėvu naujieną išgirdo nė kiek ne vėliau negu kiti Meino gyventojai; išgirdo ją nuskambančią garsiai ir aiškiai.

Olivija radiją visada laikydavo įjungtą, taigi ji buvo viena iš tų žmonių, kuriems viską reikia išklausyti keletą kartų, kad iš tikrųjų išgirstų. Ji kepė obuolių pyragą, virė obuolių košę ir į radiją dėmesį atkreipė tik todėl, kad pranešėjas kalbėjo labai jau neįprastu, neramiu balsu.

Homeras Velzas buvo Volio kambaryje, skaitė *Deividą Koperfildą* ir galvojo apie rojų – „... tą dangų virš manęs, kur paslaptingame ateities gyvenime aš galbūt dar mylėsiu ją nežinoma žemėje meile ir pasakysiu jai, kaip kovojau su savimi, kai mylėjau ją čia". Homeras Velzas galvojo, kad labiau norėtų mylėti Kendę *čia*, žemėje, kai Olivija staiga pertraukė jo apmąstymus.

– Homerai! – sušuko Olivija, užvertusi galvą į viršų. – Kur yra Perl Harboras?

Homeras tikrai negalėjo to žinoti; Homeras Velzas visą pasaulį buvo matęs tik vieną kartą, ir žiūrėjo į jį neilgai – ir pasaulis tada buvo išplotas ant klasės lentos. Jis vos rado Pietų Karoliną; Homeras nežinojo ne tik kur yra Perl Harboras, bet ir *kas* tai yra.

– Nežinau! – riktelėjo Homeras žemyn.

– Na, japonai jį ką tik subombardavo! – sušuko Olivija.

– Turite galvoje, lėktuvais? – paklausė Homeras Velzas. – Iš dangaus?

– Aišku, kad iš dangaus! – surėkė Olivija. – Geriau ateik čia ir paklausyk.

– Kur yra Perl Harboras? – paklausė Kendė savo tėvo.

– Ššš! – nutildė ją Reimondas Kendalas. – Jei paklausysim, gal pasakys.

– Kaip jie galėjo šitaip užpulti? – paklausė Kendė.

– Matyt, kažkas nedirbo savo darbo, – tarė Rėjus.

Pirmieji pranešimai buvo iškraipyti. Kažkas pasakė, kad puolama Kalifornija, o gal į ją jau įsiveržta. Daugelis klausytojų

nieko nesuprato nuo pat pradžių; jie manė, kad Perl Harboras yra Kalifornijoje.

– Kur tie Havajai? – paklausė ponia Grogan. Jie visi gėrė arbatą su sausainiais ir klausėsi radijo, ieškojo muzikos, kai staiga išgirdo tą žinią.

– Havajai yra Ramiajame vandenyne, – pasakė Vilburis Larčas.

– O, tai labai toli, – tarė seselė Edna.

– Nepakankamai toli, – pasakė daktaras Larčas.

– Bus dar vienas karas, ar ne? – paklausė seselė Andžela.

– Manau, jis jau prasidėjo, – tarė Vilburis Larčas; tuo tarpu Volis – kurį šis karas palies labiausiai – tebežiūrėjo, kaip šoka Fredas Asteras; Fredas vis šoko ir šoko, o Volis galvojo, kad galėtų žiūrėti į tą grakštų šokėją valandų valandas.

Melonija su Lorna radijo klausėsi Lornos pensiono svetainėje. Į tą pensioną buvo priimamos tik moterys; vienos gyventojos buvo jau apysenės, kitos – kaip Lorna – neseniai išsiskyrusios. Šią sekmadienio popietę svetainėje radijo klausėsi beveik vien senutės.

– Reikėtų tiesiog subombarduoti Japoniją, – pareiškė Melonija. – Be jokio terliojimosi – kad visa ta šalis išlėktų į orą.

– Žinai, kodėl japonai tokie prisimerkę? – paklausė Lorna. Melonija ir visos senutės ištempė ausis. – Todėl, kad jie nuolat masturbuojasi – ir vyrai, ir moterys. Be perstojo.

Moterys kiek patylėjo – iš mandagumo arba todėl, kad buvo priblokštos; arba dėl abiejų priežasčių. Melonija tylėjo iš mandagumo.

– Čia toks juokas? – po kurio laiko pagarbiai paklausė ji draugės.

– Žinoma, kad juokas! – sušuko Lorna.

– Aš, ko gero, nesuprantu, – prisipažino Melonija.

– Na, kodėl japonai prisimerkę? – paklausė Lorna. – Todėl, kad jie nuolat masturbuojasi. – Ji žvilgtelėjo į Meloniją.

– Aš taip ir išgirdau, – tarė Melonija.

– Todėl, kad jie užsimerkia kiekvieną kartą, kai baigia! – pasakė Lorna. – Jų vokai pavargsta nuo tokio markstymosi. Todėl jie ir nebegali plačiai atmerkti akių! Supratai? – pergalingai paklausė Lorna.

Vis dar drovėdamasi dėl savo dantų, Melonija šiaip taip, sučiaupusi lūpas, nusišypsojo. Jei kas būtų matęs pensiono svetainėje drebančias išsigandusias senutes, vargu ar būtų supratęs, kas joms sukėlė tokią baimę: žinia, kad užpultas Perl Harboras, ar Lorna su Melonija.

O jaunasis Volis Vortingtonas, kuriam taip knietėjo tapti didvyriu, šoko Orono gatvėse, kur ir išgirdo pranešimą. Prezidentas Ruzveltas tą dieną pavadins „niekšybės diena", tačiau tai buvo ne tik niekšybės diena Voliui, kurio kilni, nuotykių išsiilgusi širdis troško skraidyti lėktuvu B-24, „Išlaisvintoju": sunkiu keturmotoriu bombonešiu, naudojamu tiltams, naftos perdirbimo gamykloms, kuro saugykloms, geležinkeliams ir kitiems strateginiams objektams bombarduoti. Tą „niekšybės dieną" bombonešis B-24, „Išlaisvintojas", kažkur jau laukė, kada jaunasis Volis Vortingtonas išmoks juo skraidyti.

Žmonės Harts Heivene ir Harts Roke visada šnekėjo, kad Volis turi viską: pakankamai pinigų, grožio, žavesio, gerą širdį ir svajonių merginą, – bet jam netrūko ir drąsos, ir tų savybių, kurios jaunystėje pavojingiausios: optimizmo ir veržlumo. Volis buvo linkęs rizikuoti viskuo, ką turi, kad tik jam būtų leista pilotuoti lėktuvą, galintį skraidinti jo širdyje tiksinčią bombą.

Į tarnybą karinėse oro pajėgose Volis stojo prieš Kalėdas, bet švenčių dienas dar galėjo praleisti namie. Karinėms oro pajėgoms prireiks daugiau negu metų, kad išmokytų Volį nuožmaus padangių karo meno.

– Iki to laiko, – pasakė jis Olivijai ir Kendei Vandenyno Vaizdo sodų didžiojo namo virtuvėje, – visi mūšiai tikriausiai pasibaigs. Galėsiu sakyti, kad tokia jau mano laimė.

– Tai *tikrai* būtų didžiausia laimė, – tarė Olivija. Kendė linktelėjo galvą.

– Taigi! – iš kito kambario sušuko Homeras Velzas. Jis tebemąstė apie tai, kad yra atleistas nuo medicininės apžiūros; pakako daktaro Larčo nuomonės apie Homero širdies būklę. Medicininė apžiūra buvo privaloma tik žmonėms, kurie priklausė pirmai sveikatos grupei. Homeras Velzas priklausė ketvirtai. Šeimos gydytojo teigimu, Homeras sirgo įgimta plautine stenoze; Homero „šeimos gydytojas“ buvo daktaras Larčas, kurio laišką vietos konsultacinė medikų komisija laikė pakankamu pagrindu tam, kad Homerui karo prievolė būtų atidėta; Larčas, beje, buvo ir vienas iš tos komisijos narių.

– Kalbinau ją tuoktis, bet ji nesutinka, – pasakė Homerui Volis bendrame jųdviejų kambaryje. – Sakė, kad lauks manęs, bet kol kas netekės. Sakė, kad nori būti mano žmona, o ne našlė.

– Čia ir yra tai, ką tu vadini „pagyvensim – pamatysim“? – paklausė Homeras Kendės kitą dieną.

– Taip, – tarė Kendė. – Daug metų maniau, kad tekėsiu už Volio. Tu pasirodei antras. Aš turiu palaukti ir pažiūrėti, kas bus, kad galėčiau apsispręsti dėl tavęs. Be to, dar šitas karas. Turiu pažiūrėti ir kuo baigsis karas.

– Tačiau tu jam pažadėjai, – pasakė Homeras Velzas.

– Taip, – tarė Kendė. – Argi tai ne tas pats, kas palaukti ir pažiūrėti? Ar esi kam nors ką nors pažadėjęs – nuoširdžiai – ir tą pažadą sulaužęs? – Homeras Velzas staiga nevalingai susigūžė, tarsi Kendė būtų jį pavadinusi „Saulele“.

Per Kalėdų pietus Reimondas Kendalas, norėdamas nutraukti nejaukią tylą, tarė:

– Aš būčiau pasirinkęs povandeninį laivyną.

– Ir galiausiai taptumėte omarų maistu, – nusijuokė Volis.

– Nieko tokio, – pasakė Rėjus. – Juk dabar jie maitina mane.

– Lėktuve yra didesnė galimybė išlikti gyvam, – tarė Volis.

– Taip, *galimybė*, – nusišiepė Kendė. – Kam tau reikia būti ten, kur turėsi tik *galimybę*?

– Geras klausimas, – piktai pasakė Olivija. Ji taip smarkiai trenkė sidabrinę šakutę, kuria dėliojo mėsą, į negilią pailgą lėkštę, kad net žąsis, regis, krūptelėjo.

– Galimybės pakanka, – tarė Homeras Velzas; jis ne iš karto suvokė, kokiu tonu kalba. – Galimybė juk ir yra viskas, ką turime, argi ne? Ir ore, ir po vandeniu, ir čia, nuo pat tos akimirkos, kai gimstame.

„Arba nuo tos akimirkos, kai negimstame", – dar pagalvojo; dabar atpažino tą kalbėseną – taip kalbėdavo daktaras Larčas.

– Niūrokas požiūris į gyvenimą, – tarė Olivija.

– Maniau, kad tu mokaisi anatomijos, – pasakė Homerui Volis; Homeras žvilgtelėjo į Kendę, ši nusuko akis į šalį.

Volis buvo vienam mėnesiui, sausiui, išsiųstas į Merilendo valstijoje esantį Fort Midą. Iš ten jis nenuilsdamas rašė tiesiog pasibaisėtinus laiškus – ir motinai, ir Homerui, ir Kendei, ir netgi Rėjui, – bet tuose laiškuose niekada nieko nepaaiškindavo; jeigu ir buvo koks jo apmokymo planas, Volis arba nieko apie tai nežinojo, arba nemokėjo aprašyti. Jis tik nuobodžiai, su visomis smulkmenomis nupasakodavo, ką darė ir apie ką mąstė prieš pradėdamas rašyti laišką; rašė apie maišelį, kurį sugalvojo prikabinti prie savo gulto, kad atskirtų batų tepalą nuo dantų pastos, ir apie geriausio lėktuvo pavadinimo konkursą, per kurį A būrio kariai leido pasireikšti savo vaizduotei. Be to, Volis džiaugėsi, kad iš vieno virėju dirbančio seržanto išmoko daugiau juokingų eilėraštukų, limerikų, negu Senis galėjo prisiminti per keletą paskutinių savo gyvenimo metų. Kiekviename Volio laiške, kad ir kam jis rašė, būdavo ir eilėraštukas; Rėjui tie eilėraštukai patiko, Homerui irgi, o Kendė kaskart supykdavo, Olivija išvis buvo priblokšta. Kendė su Homeru vienas kitam parodydavo Volio atsiųstus limerikus, bet po kurio laiko Homeras suvokė, jog tai Kendę tik dar labiau siutina: eilėraštukai, kuriuos Volis parinkdavo Kendei, buvo

dar pakenčiami, palyginti su tais, kuriuos jis siuntė Homerui. Kendei jis atsiuntė, pavyzdžiui, šį limeriką:

Gyveno jauna dama Ekseteryje,
Tokia graži, kad vyrai vis tiesė kaklus į ją.
O vienas buvo toks drąsus,
Kad, aplenkęs visus kitus,
Išsitraukė stryką ir mojuodamas sveikino ją.

O šį Homerui Velzui:

Gyveno panelė, vardu Brentutė.
Ji turėjo didžiulę putę.
Tokią gilią ir plačią,
Ir tokią aidžią,
Kad jos draugas galėjo girdėt, kaip nuleidžia.

Panašius limerikus Volis siuntė ir Rėjui:

Nepralaužta mergytė iš Toronto miesto,
Sunku ant jos užlipt, kad nenusviestų,
Bet jeigu nenuvirsi
Ir plaukučius praskirsi,
Galėsi jot ant jos, kolei užteks tau ryžto.

Vienas Dievas težino, kokius limerikus Volis siuntė Olivijai. „Iš kur jis gauna pakankamai padorių, kad tiktų motinai?“ – mąstė Homeras gulėdamas ir klausydamasis savo širdies, tą vakarą, kai Volis buvo ką tik išvykęs, o Kendė jau grįžusi į mokyklą. Homeras dar pagalvojo, jog būtų gerai, jeigu jis bent žinotų, ką gali išgirsti.

Dabar Volis buvo išsiųstas į Sent Luisą – į Džefersono kareivines, 17 būrį, 28 mokomąją eskadrilę. Homerui Velzui į galvą atėjo mintis, kad karinėse oro pajėgose viskas suskirstyta visai kaip Grėjaus *Anatomijoje* – tiksliai ir aiškiai, į atskiras

dalis, ir visos turi savo pavadinimus. Homerą Velzą ta mintis veikė raminamai; jam atrodė, kad kai viskas taip smulkiai suskirstyta, Volis bus saugesnis, bet Homeras negalėjo tuo įtikinti Kendės.

– Vieną akimirką jis saugus, o kitą jau ne, – pasakė ji, gūžtelėdama pečiais.

„Rūpinkis Homeru, pagalvok apie jo širdį“, – laiške prašė ją Volis.

„O kas pagalvos apie mano širdį? Taip, aš tebepykstu“, – atrašė jam Kendė, nors jis to neklausė.

Tačiau ir pykdama ant Volio Kendė buvo jam ištikima; ji laikėsi pažado, to savo „pagyvensim – pamatysim“. Pabučiuodavo Homerą, kai juodu susitikdavo ir kai atsisveikindavo, bet niekaip jo neskatino.

– Mes tik geri draugai, – pasakė ji tėvui; irgi neklausiama.

– Matau, – tarė Rėjus.

Tą žiemą soduose dirbti buvo nesunku; dažniausiai reikėdavo genėti medžius. Vyrai pasikeisdami mokė Homerą, kaip tai daroma.

– Didžiausios šakos apipjaustomos, kai oro temperatūra žemesnė už nulį, – pasakė jam Rukšna Haidas.

– Ne taip sunkiasi medžio syvai, kai šalta, – paaiškino Vernonas Linčas, darbuodamasis peiliu.

– Kai šalta, obelys ne taip greitai užsikrečia visokiomis ligomis, – tarė Herbas Fauleris, kuris žiemos mėnesiais daug rečiau mėtė prezervatyvus; gal todėl, kad negalėjo jų išsitraukti nenusimovęs pirštinių; bet Homeras buvo įsitikinęs, kad Herbas pasidarė atsargesnis nuo tada, kai juodu pasikalbėjo apie skylutes.

– Ar būna skylučių? – pakartojo Homero klausimą Herbas. – Na, tikriausiai pasitaiko gamybinio broko.

Bet vėliau jis priėjo prie Homero ir pašnibždomis jam pasakė:

– Ne visi su skylutėmis.

– Tai jūs viską apgalvojate? – paklausė Homeras. – Kurie bus su skylutėmis, kurie be?

– Nieko aš neapgalvoju, – tarė Herbas Fauleris. – Tiesiog kai kurie būna kiauri. Gamybinis brokas.

– Taigi, – pasakė Homeras Velzas, tačiau dabar beveik nebebūdavo apmėtomas prezervatyvais.

Rukšnos Haido žmona, Florensa, vėl buvo nėščia, ir Didžioji Dotė Taft su Irena Titkomb visą žiemą laidė juokelius apie Rukšnos vyrišką galią.

– Nesiartink prie manęs, Rukšna, – sakydavo Didžioji Dotė. – Nedrįsk net gurkštelėt kavos iš mano puodelio. Manau, pakanka tau greta ko nors pakvėpuot, ir ta vargšė jau laukiasi.

– Na, nieko daugiau jis man ir nedarė! – tarstelėdavo Florensa, ir Didžioji Dotė Taft plyšdavo juokais.

– Tik nesugalvok kitų vyrų mokyt, kaip reikia kvėpuot, – įspėjo Rukšną Irena Titkomb.

– Rukšna gali užtaisyt vaiką vien pabučiavęs tave į ausį, – išdidžiai pasakė Florensa Haid; ji neabejotinai džiaugėsi, kad yra nėščia.

– Duokit man ausines! – riktelėjo Pupulė Luizė Tobi. – Duokit slidininko kepurę!

– Kokį tuziną Herbo gumyčių! – tarė Irena Titkomb.

„Ne, šitų tai nereikia“, – pagalvojo Homeras Velzas. Tikriausiai taip Florensa ir pastojo. Homeras stebeilijo į Florensą Haid. Negalėjo atitraukti akių nuo moters, besimėgaujančios nėštumu.

– Garbės žodis, Homerai, – pasakė Didžioji Dotė Taft, – negi niekada nematei kūdikio laukiančios moters?

– Ne, – tarė Homeras Velzas ir nukreipė žvilgsnį kitur. Greisė Linč nustebusi spoksojo į jį. Jis nusuko akis ir nuo jos.

– Jei būčiau tavo amžiaus, – pasakė Homerui Vernonas Linčas, kai juodu genėjo medžius sode, vadinamame Gaidžio Kalva, – stočiau į tarnybą. Padaryčiau kaip Volis.

– Aš negaliu, – tarė Homeras Velzas.

– Našlaičių neima? – paklausė Vernonas.

– Ne dėl to, – paaiškino jam Homeras. – Mano nesveika širdis. Su kažkokia įgimta yda.

Vernonas Linčas nebuvo plepys, tačiau to Homero pasakymo pakako – Vandenyno Vaizdo sodų darbininkai ne tik atleido Homerui už tai, kad jis nestojo į karo tarnybą, bet ir ėmė juo rūpintis. Jie elgėsi su juo būtent taip, kaip daktaras Larčas ir norėjo.

– Žinai, aš neturėjau omeny nieko tokio, – pasakė Homerui Herbas Fauleris. – Dėl to gamybinio broko... Nebūčiau taip šnekėjęs, jei būčiau žinojęs apie tavo širdį.

– Niekis, – tarė Homeras.

O anksti pavasarį, kai jau reikėjo taisyti dėžes bičių aviliams, Aira Titkombas strimgalviais prišoko į pagalbą Homerui, tempiančiam ypač sunkų padėklą.

– Dievulėliau, tik nepersitempk! – sušuko Aira.

– Galiu ir vienas, Aira. Aš stipresnis už tave, – pasakė Homeras, iš pradžių net nesupratęs, kodėl Aira taip susirūpino.

– Girdėjau, kad tavo širdis ne tokia stipri kaip visas kūnas, – tarė Aira.

Motinos dieną Vernonas Linčas Homerą mokė purkšti obelis purkštuvais be niekieno pagalbos. Vernonas primygtinai reikalavo, kad Homeras dar kartą paklausytų, kaip reikia naudotis respiratoriumi.

– Ypač tu, – pasakė Vernonas, – turėtum visada užsidėti šitą daiktą ir žiūrėti, kad jis būtų švarus.

– Ypač aš, – tarė Homeras Velzas.

Netgi Debra Petigru nebepyko ant jo dėl lyg ir neaiškios jo draugystės su Kende. Kai oras sušilo, Homeras su Debra vėl sėdėdavo automobilyje prie vandenyno, o vieną vakarą juodu netgi bučiavosi – ilgais bučiniais – tuščiame Petigru šeimos vasarnamyje prie Drinkvoterio ežero; uosdamas seniai nevėdinto, įšalusio namo kvapą, Homeras prisiminė pirmąsias dienas sidro namuose. Kai jo bučiniai tarsi atvėso, Debra ėmė nekantrauti; o kai jis pernelyg įsiaistrino, ji tarė: „Atsargiau!

Taip labai nesijaudink". Jis buvo neįprastai malonus jaunuolis, kitaip būtų Debrai atrėžęs, kad niekas iš to, ką ji jam leidžia daryti, nekelia nė menkiausios grėsmės jo širdžiai.

Jau buvo pavasaris. Volis turėjo vykti į San Antonijuje, Teksaso valstijoje, esantį Keli Fildą – į oro pajėgų kadetų mokymus (į 2 eskadrilės C būrį); kaip tik tada ir Melonija nusprendė, kad jau pats laikas jai vėl leistis į kelią.

– Gal išprotėjai? – pasakė jai Lorna. – Kuo smarkiau kariausim, tuo daugiau mums bus visokio gero darbo. Dabar šaliai reikia daugiau visko statyti, o ne valgyti daugiau obuolių.

– Man nusispjaut, ko reikia šaliai, – pareiškė Melonija. – Aš ieškau Homero Velzo – ir ieškosiu, kol rasiu.

– Tai ar pamatysiu tave kitą žiemą? – paklausė draugės Lorna.

– Jeigu nerasiu Vandenyno Vaizdo sodų arba Homero Velzo, – atsakė Melonija.

– Vadinasi, pamatysiu, – tarė Lorna. – Tu leidi vyriškiui iš savęs tyčiotis.

– Kaip tik to aš jam ir neleisiu daryti, – pasakė Melonija.

Ponios Grogan paltas atrodė jau nekaip, tačiau Čarlio diržu suveržtas daiktų ryšulėlis dabar buvo gerokai didesnis. Laivų statykloje Melonija užsidirbo pinigų ir nusipirko keletą tvirtų darbininkiškų drabužių bei gerus batus. Kai ji jau rengėsi išvykti, Lorna įteikė jai dovanėlę.

– Seniau megzdavau, – paaiškino Lorna. Ji Melonijai padovanojo vaikišką vilnonę kumštinę pirštinytę – tik vieną, kairės rankos. Ta pirštinytė Melonijai buvo per maža, bet labai gražių spalvų. – Mezgiau vaikeliui, kurio taip ir nesusilaukiau, per trumpai buvau ištekėjusi, – pasakė Lorna. – Dešinės nebaigiau. – Melonija nustebusi žiūrėjo į pirštinytę, kurią laikė ant delno; ji buvo labai sunki – pilna Lornos iš laivų statyklos nugvelbtų guolių rutuliukų. – Čia atsakantis ginklas, – paaiškino Lorna, – jei kartais sutiksi didesnį šiknių negu tu pati!

Gavusi tokią dovaną, Melonija net apsiašarojo; išsiskirdamos moterys stipriai apsikabino. Melonija iškeliavo iš Bato neatsi-

sveikinusi su Marija Agnese Kork, kuri būtų padariusi bet ką, kad tik jai įtiktų, kuri visų savo mokyklos draugų – ir visų į Tedo ir Patės Kolahanų krautuvėlę senienų apžiūrėti ateinančių žmonių – klausinėjo, ar jie yra ką girdėję apie sodininkystės ūkį, vadinamą Vandenyno Vaizdo sodais. Tikėdamasi, kad ką nors apie tai sužinojusi susidraugaus su Melonija, Marija Agnesė Kork niekada nesiliaus klausinėjusi. Kai Melonija išvyko iš Bato, Lorna staiga pajuto, kaip baisiai ilgisi draugės, ir susigriebė, kad nuolat visų teiraujasi, kur yra Vandenyno Vaizdo sodai – tarsi mėginimas tai sužinoti būtų tokia pat būtina jos ištikimybės ir draugiškumo Melonijai apraiška kaip ir to vilnonio ginklo dovanojimas.

Taigi dabar Homero Velzo ieškojo jau trys moterys.

Tą vasarą Volis Teksaso valstijoje buvo perkeltas iš San Antonijaus į Koulmaną. „Gerai būtų, kad kas paskelbtų karą Teksasui, – rašė jis Homerui. – Tada bent žinotume, kodėl mus čia laiko.“ Volis tvirtino, kad skraido nuogas, tik su trumpikėmis ir kojinėmis – nes daugiau niekuo neįmanoma vilkėti, kai taip nežmoniškai karšta.

– Kur jis manosi vykstąs? – piktinosi Kendė, kalbėdamasi su Homeru. – Nejaugi tikisi, kad ten bus puikus klimatas? Juk jis išvyksta į *karą*! – Homeras sėdėjo priešais ją ant Rėjaus Kendalo prieplaukos; jų pokalbis kaip visada neigiamai veikė sraigių populiaciją.

Vėsioje, cementinėmis grindimis, Keip Keneto vidurinės mokyklos klasėje Homeras išsivyniodavo pasaulio žemėlapį; mokykloje dažniausiai būdavo tik sargas, kuris geografiją išmanė ne ką geriau negu Homeras Velzas. Taigi Homeras vasarą vienas tyrinėdavo tas pasaulio vietas, į kurias, jo manymu, galėjo būti siunčiamas Volis.

Kartą jį šitaip bežiūrintį į žemėlapį užklupo ponas Hudas. Galbūt ponas Hudas į savo senąją klasę atėjo apimtas nostal-

gijos, o gal jau buvo laikas užsakyti triušius kitiems mokslo metams.

– Tikriausiai stosi į kariuomenę? – paklausė Homero ponas Hudas.

– Ne, pone, – tarė Homeras. – Mano nesveika širdis – sergu *plautinio kamieno vožtuvo stenoze.*

Ponas Hudas įsistebeilijo Homerui į krūtinę; Homeras žinojo, kad mokytojas paprastai mato tik savo triušius – ir tuos, beje, nelabai aiškiai.

– Tau buvo širdies ūžesys, nuo pat gimimo? – paklausė ponas Hudas.

– Taip, pone, – atsakė Homeras.

– O dabar tas ūžesys dar girdėti?

– Nelabai, dabar jau ne.

– Tai tavo širdis ne tokia jau nesveika, – padrąsinamai tarė ponas Hudas.

Bet kaip Homeras Velzas galėjo poną Hudą laikyti kompetentingu žmogumi? Juk ponas Hudas painiojo gimdas; neskyrė triušių nuo avių.

Netgi migrantai nuimti derliaus tais metais atvyko kitokie – vieni jau pagyvenę, kiti per jauni; vyrai pačiame jėgų žydėjime buvo paimti į karo tarnybą – visi, išskyrus poną Rouzą.

– Šįmet beveik nebuvo iš ko rinktis skynėjų, – pasakė jis Olivijai. – Labai jau daug kvailių mano, kad įdomiau kariauti negu skinti obuolius.

– Taip, žinau, – tarė Olivija. – Jau man tai galite nepasakoti.

Tąkart su skynėjais atvažiavo ir moteris, kurią ponas Rouzas vadino Mama, nors ji atrodė per jauna, kad būtų kurio nors iš jų motina. Ji berods buvo visiškai atsidavusi ponui Rouzui ir tik jo klausė; Homeras iš karto tai suprato, nes ta moteris darė, ką norėjo: kartais skindavo obuolius, kai norėdavo, arba kai ponas Rouzas jai liepdavo; kartais virdavo valgį, bet ne kiekvieną vakarą ir ne visiems. Kartais ji sutemus netgi sėdėdavo ant stogo, tačiau tik tada, kai kartu su ja sėdėdavo ir ponas

Rouzas. Ji buvo aukšta, apkūni, viską darė lėtai, tarytum iš anksto gerai apgalvodama, todėl jos judesiai atrodė nusižiūrėti nuo pono Rouzo; be to, ji nuolat šypsojosi, ramiai, lyg ir šiek tiek niekinamai – visai kaip ponas Rouzas.

Homeras stebėjosi, kad ir dabar, kai pasirodė ta moteris, miegamajame niekas nepertvarkyta; ji turėjo atskirą lovą, greta pono Rouzo, bet jųdviejų lovos nuo kitų nebuvo atitvertos nei užuolaidomis, nei kaip nors kitaip. Tiesa: kartkarčiais, važiuodamas pro sidro namus, Homeras matydavo, kad visi skynėjai, išskyrus poną Rouzą ir jo moterį, stoviniuoja kieme arba sėdi ant stogo. Tai tikriausiai ir būdavo laikas, kurį ponas Rouzas su ta moterimi leisdavo vienudu; dėl tų pasibuvimų dviese ponas Rouzas visiems, matyt, duodavo tokius pat aiškius nurodymus kaip ir dėl viso kito.

Vasaros pabaigoje buvo uždrausta žiebti pakrantės žiburius; naktimis nebegalėdavai matyti nei apžvalgos rato, nei jokių kitaip vadinamų stebuklingų šviesų, bet nors viskas ir būdavo užtemdyta, skynėjai vis tiek lipdavo ant stogo. Jie sėdėdavo tamsoje ir žiūrėdavo į tamsą, o ponas Rouzas sakydavo: „Buvo štai ten – daug aukštesnis už šitą stogą ir ryškesnis už visas žvaigždes, net jei sustumtum visas žvaigždes vienon vieton. Sukdavos ir sukdavos, – šnekėdavo ponas Rouzas; šalia, atsišliejusi į jį, sėdėdavo aukšta, apkūni moteris, virš stogo kraigo pritariamai linksėdavo juodos galvos. – Dabar ten, po vandenynu, pilna visokių daiktų – su bombom, povandeniniais ginklais. Tie daiktai mato, kai įsižiebia koks žiburys, šviesos pritraukia bombas – kaip magnetai metalą. Viskas įvyksta automatiškai".

– Nėr žmonių, kurie paspaudžia gaiduką? – kartą paklausė kažkuris iš skynėjų.

– Gaidukų nėr, – atsakė ponas Rouzas. – Viskas daroma automatiškai. Bet žmonių yra. Jie ten prižiūri tuos daiktus, kad gerai veiktų.

– Ten, po vandenynu, yra žmonių? – paklausė kažkas iš tamsos.

– Žinoma, – tarė ponas Rouzas. – Daugybė žmonių. Ir visi labai galvoti. Nutaiko tuos daiktus taip, kad gali jus matyt.

– Sausumoj?

– Žinoma, – pasakė ponas Rouzas. – Jie gali jus matyt bet kur.

Pasigirdo darnus atodūsis – atrodė, kad ant stogo atsikvėpė choristai, prieš pradėdami dainuoti kitą dainą. Volio miegamajame Homeras galvojo, jog labai keista, kad pasaulis tuo pat metu ir kuriamas, ir naikinamas.

Daktaras Larčas būtų jį patikinęs, jog tai anaiptol nėra keista. Sent Klaude visus labiausiai nervino cukraus kortelės ir kitų maisto produktų normavimas, o šiaip beveik niekas ir nebuvo pasikeitę dėl karo. („Arba dėl to, ką kai kas seniau vadino didžiąja depresija", – galvojo Vilburis Larčas.)

„Mes esame našlaičių prieglauda; teikiame šias paslaugas; mes nesikeičiame – jei tik mums leidžiama nesikeisti", – mąstė daktaras Larčas. Kai beveik netekdavo vilties, kai nebegalėdavo atsispirti eterio svaiguliui, kai amžiaus našta atrodydavo neįveikiama kliūtis, o pavojus, kad neteisėta jo veikla netrukus bus nutraukta, pasidarydavo taip pat aiškiai įžiūrimas kaip niūriame rudens nakties danguje tamsuojantys eglių siluetai, Vilburis Larčas išsigelbėdavo galvodamas: „Aš myliu Homerą Velzą ir apsaugojau jį nuo karo".

Homeras Velzas nesijautė apsaugotas. Ar gali žmogus, įsimylėjęs ir nepatenkintas tuo, kaip atsakoma į jo meilę, jaustis *apsaugotas*? Priešingai, Homerui Velzui atrodė, kad jis išskirtas iš kitų ir pasmerktas ypatingoms kančioms. Joks vaikinas – net ir našlaitis – nėra toks kantrus, kad įsimylėjęs galėtų tiesiog palaukti ir pažiūrėti, kas bus toliau. Be to, nors Vilburis Larčas ir apsaugojo Homerą Velzą nuo karo, netgi Larčas negalėjo sustabdyti Melonijos.

Tais metais per derliaus nuėmimą Volis vėl buvo perkeltas kitur – į Perin Fildą Šermane, Teksaso valstijoje (į pagrindinę mokomąją stovyklą, D būrį), – o Melonija iš vienos vietos į kitą persikėlė penkis kartus. Pinigų ji turėjo pakankamai;

būtų pragyvenusi ir nedirbdama. Įsidarbindavo tai viename, tai kitame ūkyje ir išvykdavo vos tik išsiaiškinusi, kad niekas iš tenykščių darbininkų nėra girdėjęs apie Vandenyno Vaizdo sodus. Ji dirbo sodininkystės ūkyje Harpsvele, paskui Erousike; toliausiai į šiaurę ieškodama darbo buvo nukeliavusi iki Rokporto, toliausiai nuo vandenyno – iki Epltono ir Lisabonos. Dar nukako ir į Viskasetą, išgirdusi, jog ten yra kažkoks Vandenyno Vaizdas; Melonija jį susirado, tačiau tai buvo nuomojamų kambarių namas. Vienas vyriškis, prekiaujantis ledais, Melonijai pasakė matęs kažkokį Vandenyno Vaizdą Frendšipe; bet paaiškėjo, jog tai ten prišvartuoto nebeplaukiojančio burlaivio pavadinimas. Saut Tomastone Melonija apsikumščiavo su vyresniuoju jūros gėrybių restorano padavėju, nes lindo prie visų lankytojų, primygtinai klausinėdama, ar jie yra ką girdėję apie Vandenyno Vaizdo sodus; kumštynes ji laimėjo, tačiau turėjo sumokėti baudą už viešosios tvarkos pažeidimą; jau buvo išleidusi beveik visus pinigus, kai lapkričio pradžioje žingsniavo per Butbėjaus uostą. Vandenynas buvo melsvai pilkas su baltais putotų bangų dryžiais, gražūs vasaros laivai stovėjo sausajame doke, vėjo gūsiuose jau galėjai aiškiai jausti ateinančios žiemos šaltį; visos Melonijos poros, kaip ir žemės, buvo užsivėrusios taip pat tvirtai kaip ir apvilta jos širdis.

Melonija nepažino prie Rinfreto vaistinės saldumynų prekystalio pirkėjams vaisvandenius su ledais pardavinėjančio išblyškusio ir susiraukusio paauglio, užtat jaunasis Rojus Rinfretas – buvęs (ir baisiai nusivylęs) Kerlis Dėjus – ją pažino iš karto.

– Aš buvau Kerlis Dėjus! Prisimeni mane? – susijaudinęs paklausė Kerlis Melonijos. Jis atkišo jai gerą saują nemokamų ledinukų bei kramtomosios gumos gabalėlių ir užsispyrė pavaišinti vaisvandeniais su ledais. – Įdėsiu du kaušelius, savo sąskaita, – pasakė Kerlis; jo įtėviai būtų buvę labai nepatenkinti.

– Vaje, nekas iš tavęs išėjo, – tarė Melonija. Taip sakydama ji nenorėjo Kerlio įžeisti; tai buvo tik užuomina apie ne-

sveikai blyškią jo veido spalvą ir ūgį – Kerlis atrodė nekiek tepaaugęs. Nieko daugiau Melonija neturėjo omeny, tačiau tais žodžiais tarytum praplėšė jau seniai Kerlio Dėjaus širdyje tvinkusį skaudulį.

– Teisybę sakai; nekas, – piktai tarė Kerlis. – Mane išdūrė. Homeras Velzas iš panosės nudžiovė žmones, kuriems turėjau atitekti *aš*.

Savo silpnais dantimis Melonija negalėjo kramtyti gumos, bet vis tiek įsidėjo Kerlio duotus gabalėlius į kišenę; bus dovana Lornai. Kai Melonija čiulpdavo kietus ledinukus, jai baisiai geldavo dantyse ėduonies išėstas skyles, tačiau nepaisydama skausmo, – arba kaip tik todėl, kad skaudėdavo, – ji mėgdavo retkarčiais įsimesti į burną ledinuką; o vaisvandenių su ledais išvis dar nebuvo gėrusi.

Norėdamas parodyti, kaip nekenčia aplinkos, kurioje gyvena, Kerlis Dėjus paleido ant grindų skysto žemuogių sirupo čiurkšlę – pirma apsidairęs, ar tai matys tik Melonija. Padarė tai tarsi mėgindamas purkštuką – prieš įšvirkšdamas sirupo į Melonijai pripiltą gazuoto vandens stiklinę.

– Privilioja skruzdėles, – paaiškino jis; Melonija suabejojo, ar lapkričio mėnesį dar yra skruzdėlių. – Jie nuolat man taip sako, – tarė Kerlis. – „Neprapilk pro šalį, privilios skruzdėles." – Jis dar keletą kartų pašvirkštė sirupo ant grindų. – Noriu privilioti skruzdėles, kad po gabalėlį išnešiotų visą šitą skylę.

– Tai tebesiunti ant Homero Velzo? – klastingai tarė Melonija.

Paskui ji Kerliui pasakė, kad jis galėtų tiesiog paklausinėti – kiekvieno pirkėjo – apie Vandenyno Vaizdo sodus. Kerlis dar nebuvo galvojęs, ką iš tikrųjų padarytų ar pasakytų Homerui Velzui, jei kada netikėtai jį sutiktų; jis buvo pasipiktinęs, bet nekerštingas, be to, staiga aiškiai prisiminė, kaip siautėdavo Melonija. Jam kilo įtarimas.

– Kodėl tu taip nori surasti Homerą? – paklausė Kerlis.

– *Kodėl*? – saldžiu balsu pakartojo jo klausimą Melonija; sunku buvo suprasti, ar jau yra tai apgalvojusi. – O kodėl *tu* norėtum jį surasti, Kerli? – paklausė ji.

– Na, – šiaip taip pratarė Kerlis, – turbūt tiesiog norėčiau jį pamatyti... ir pasakyti, kaip sumautai jaučiausi, kai jis išvažiavo ir paliko mane ten – kai maniau, kad išvažiuoti turėjau aš, o ne jis. – Apie tai pagalvojęs, Kerlis suprato, jog norėtų tik pamatyti Homerą Velzą – gal tam, kad galėtų su juo draugauti, gal ką nors drauge nuveikti. Jis visada žavėjosi Homeru. Jo paliktas jautė apmaudą, bet daugiau nieko. Dabar jis pravirko. Melonija popierine servetėle, kurią buvo gavusi kartu su gazuoto gėrimo stikline, nušluostė jam ašaras.

– Ei, aš žinau, ką turi galvoje, – maloniai pasakė ji. – Žinau, kaip jautiesi. Jis paliko ir mane, supranti? Tikrai, aš tiesiog jo pasiilgau. Tiesiog noriu jį pamatyti.

Kerlio verksmas patraukė vieno iš jo įtėvių dėmesį – pono Rinfreto, vaistininko, įsitaisiusio vaistinės gale, kur buvo pardavinėjami stiprūs vaistai.

– Aš iš Sent Klaudo, – paaiškino Melonija ponui Rinfretui. – Mes visi ten buvom tokie artimi – kai dabar kur nors susitinkam, iš karto sunku susivaldyti. – Ji motiniškai, nors gal truputį per smarkiai, suspaudė Kerlį glėbyje, ir ponas Rinfretas vėl paliko juodu vienus.

– Nepamiršk, Kerli, – sušnibždėjo Melonija, apkabinusi berniuką ir iš lėto jį sūpuodama, tarsi prieš miegą sekdama jam pasaką. – Vandenyno Vaizdo sodai. Paklausinėk žmonių apie Vandenyno Vaizdo sodus. – Kai Kerlis kiek aprimo, ji pasakė jam Lornos adresą.

Grįždama į Batą Melonija tikėjosi, kad vėl galės įsidarbinti laivų statykloje ir kad dabar, kai tiek daug šnekama apie visuotines pastangas organizuoti šalies gynybą, ant surinkimo konvejerio bus visokių daiktų – bus galima dirbti ir kitokį darbą, ne tik kaišioti guolio rutuliukus į kumpio formos krumpliaratį. Apie tai pagalvojusi ji iš ponios Grogan palto kišenės išsitraukė Lornos padovanotą pirštinytę; Melonijai dar

nebuvo tekę panaudoti jos kaip ginklo, tačiau ne vieną naktį ta pirštinytė jai atrodė vienintelė paguoda. „Be to, negaliu sakyti, kad šiuos metus praleidau veltui, – įsikarščiavusi mąstė Melonija ir skaudžiai tėkštelėjo sunkią pirštinytę sau į didelės rankos delną. – Dabar mes tavęs ieškom jau keturiese, Saulele."

Volis tebebuvo laikomas Teksase, bet vėl perkeltas į kitą vietą – į Laboko skraidymo mokyklą (12 kareivines, D3). Ten jis turėjo prabūti lapkritį ir beveik visą gruodį, tačiau Kalėdoms karinių oro pajėgų vadai žadėjo išleisti jį namo.

„Netrukus būsiu šeimos glėbyje!" – rašė Volis Kendei ir Homerui, ir Olivijai – ir netgi Rėjui, kuris prie visuotinių pastangų organizuoti šalies gynybą prisidėjo stodamas į mechanikų pajėgas karo laivų statykloje Kiteryje; Rėjus surinkinėjo torpedas. Jis turėjo nusisamdęs keletą vietinių vaikinukų, dar nebaigusių mokyklos, kad šie jam padėtų kaip nors išlaikyti omarų verslą, o Vandenyno Vaizdo sodų transporto priemones taisydavo savaitgaliais. Dabar jis, apimtas entuziazmo, ant Olivijos virtuvės stalo Olivijai ir Homerui Velzui demonstravo giroskopą.

– Kad suvoktum, kas yra torpeda, – vis kartojo Rėjus, – reikia žinoti, kas yra giroskopas. – Homeras jo klausėsi susidomėjęs, Olivija iš mandagumo – ir dar todėl, kad jautėsi labai priklausoma nuo Rėjaus; ji buvo įsitikinusi, kad jei Rėjus netaisytų visokių Vandenyno Vaizdo mechanizmų, soduose išvis nustotų augę obuoliai.

Kendė dažniausiai būdavo pikta – atrodė, kad ją liūdina visuotinės pastangos prisidėti prie šalies gynybos, nors ji pati buvo savanoriškai pasisiūliusi į pagalbą ir jau išdirbusi nemažai valandų Keip Keneto ligoninėje medicinos seserų padėjėja. Ji pritarė daugelio žmonių nuomonei, jog dabar mokytis koledže būtų „didžiausias išlepimas", ir be vargo įtikino Homerą, kad ir jis turėtų imtis savanoriško darbo ligoninėje, – su tokia patirtimi jis būtų naudingesnis padėjėjas negu dauguma kitų.

– Taigi, – pasakė Homeras.

Nors Homeras ir ne savo valia vėl pusiau apsigyveno ligoninėje, netrukus pajuto, kad jam ten visai neblogai; tik kartais būdavo sunku susilaikyti nepasakius savo, kaip prityrusio žmogaus, nuomonės apie tam tikrus dalykus ir dėtis naujoku, nelabai išmanančiu darbą, kuriam jis su nerimu suvokė esąs gimęs. Net medicinos seserys į padėjėjus žiūrėjo iš aukšto, o gydytojai – Homerui buvo pikta tai matyti – apskritai pūtėsi prieš visus žmones ligoninėje, ypač prieš pacientus.

Nei Kendei, nei Homerui nebuvo leidžiama švirkšti pacientams vaistų ar duoti tablečių, bet juodu turėjo dirbti ir kitus darbus, ne tik kloti lovas, išpylinėti antis, trinti ligoniams nugaras, juos maudyti ir šiaip, iš draugiškumo, bėgioti šen ir ten, vykdyti visokius pavedimus, dėl kurių modernioje ligoninėje nuolat buvo girdėti nepaliaujamas šlepsėjimas. Kai ką jiedviem buvo pavesta daryti, pavyzdžiui, gimdymo palatoje; tenykščių akušerių darbas Homerui nepadarė įspūdžio. Savo sugebėjimais jie toli gražu neprilygo daktarui Larčui, o kartais Homeras matydavo, kad jie neprilygsta ir jam. Daktaras Larčas Homerui dažnai prikišdavo, kad jis nemoka lašinti eterio; dabar Homeras negalėjo net įsivaizduoti, ką senasis gydytojas sakytų ar darytų išvydęs, kaip nemokšiškai pacientai eteriu migdomi Keip Keneto ligoninėje. Sent Klaude Homeras buvo matęs daug moterų, apsvaigintų taip nesmarkiai, kad operuojamos jos galėdavo kalbėtis; Keip Keneto ligoninės pooperacinėse palatose ligoniai, šiaip taip bundantys po eteriu sukeltos narkozės, gulėdavo lyg pritvoti kokiu vėzdu – jie knarkdavo, jų burnos būdavo prasižiojusios, rankos nukarusios, o skruostų raumenys tokie suglebę, kad kartais net akys, tempiamos jų svorio, atrodydavo pramerktos.

Labiausiai Homeras pykdavo matydamas, kokiomis eterio dozėmis migdomi vaikai, – galėjai pamanyti, kad gydytojai arba anestezuotojai tokie neišmanėliai, jog net nepagalvoja, kad reikėtų atsižvelgti į paciento svorį.

Vieną dieną Homeras su Kende sėdėjo abipus penkiamečio berniuko, bundančio po tonzilektomijos, lovos. Tai buvo medicinos seserų padėjėjų darbas: reikėdavo sėdėti prie ligonių, atsigaunančių po eteriu sukeltos narkozės, ypač jei tai būdavo vaikai, ypač po tonzilių pašalinimo, – pabudę vaikai dažnai išsigąsdavo, jausdavo smarkų skausmą ir šleikštulį. Homeras tvirtino, kad jų taip nepykintų, jeigu jiems būtų lašinama truputį mažiau eterio.

Kartu su Homeru ir Kende pooperacinėje palatoje buvo ir viena iš medicinos seserų; ta, kuri jiedviem labiausiai patiko, – jauna, paprasta, ne itin graži maždaug jų amžiaus mergina. Jos vardas buvo Karolina, ji visada maloniai elgėsi su pacientais ir nenuolaidžiavo gydytojams.

– Nemažai žinai apie eterį, Homerai, – tarė seselė Karolina.

– Man atrodo, čia jo lašinama per daug, kai kuriais atvejais, – sumurmėjo Homeras.

– Ligoninės nėra tobulos, nors ir turėtų tokios būti, – pasakė seselė Karolina. – Gydytojai irgi netobuli, tik manosi tokie esantys.

– Taigi, – tarstelėjo Homeras Velzas.

Galiausiai pabudusiam penkerių metų berniukui labai skaudėjo gerklytę, be to, jis ilgokai žiaukčiojo, tik po kurio laiko šaukštelis grietininių ledų nuslydo jo rykle žemyn ir negrįžo atgal. Viena iš seselių padėjėjų pareigų buvo žiūrėti, kad taip besijaučiantys vaikai nepaspringtų savo vėmalais. Homeras Kendei paaiškino, jog labai svarbu, kad vaikas, dar gerai neatsipeikėjęs po narkozės, *neaspiruotų*, tai yra neįkvėptų, į plaučius jokių skysčių – pavyzdžiui, vėmalų.

– *Neaspiruotų*, – tarė seselė Karolina. – Ar tavo tėvas buvo gydytojas, Homerai?

– Ne visai, – atsakė Homeras Velzas.

Būtent seselė Karolina Homerą supažindino su jaunuoju daktaru Harlou, kuris baisiausiai kankinosi, stengdamasis užsiauginti karčiukus; dėl vis susisukančio pasišiaušusio verpeto jo kakta atrodė per maža, o akys po lapsinčiu šiaudų spalvos

plaukų stogeliu – nerimastingos kaip žmogaus, įdėmiai žvelgiančio iš po skrybėlės graižo.

– O, taip, Velzas – mūsų eterio ekspertas, – nusišiepė daktaras Harlou.

– Užaugau našlaičių prieglaudoje, – pasakė Homeras Velzas. – Dažnai padėdavau kam nors ligoninėje.

– Bet eteriu ligonių pats juk tikrai nemigdydavai? – tarė daktaras Harlou.

– Tikrai ne, – pamelavo Homeras Velzas. Kaip daktaras Larčas buvo pastebėjęs bendraudamas su globos taryba, kai kalbiesi su nemaloniu žmogumi, ypač malonu ką nors pameluoti.

– Per daug nesistenk pasirodyti, – pasakė Homerui Kendė, kai juodu drauge važiavo atgal į Harts Heiveną. – Tau tai netinka, be to, šitaip gali užtraukti bėdą savo daktarui Larčui.

– Kada aš stengiausi pasirodyti? – paklausė Homeras.

– Nesistengei, kol kas, – atsakė Kendė. – Tik nepradėk, gerai?

Homeras paniuro.

– Ir nesiraukyk, – tarė Kendė. – Tai tau irgi netinka.

– Aš tik laukiu ir žiūriu, kas bus, – pasakė Homeras Velzas. – Juk žinai, kaip tai malonu. – Jis išleido ją prie omarų aptvaro; paprastai užeidavo paplepėti su Rėjumi. Tačiau Homeras klydo manydamas, kad Kendė tokia irzli todėl, kad yra jam abejinga, ar dėl nežinia kokių kitų priežasčių; jis nesuprato, kad ir ji pati visiškai sutrikusi.

Ji užtrenkė furgono dureles ir, Homerui nespėjus nuvažiuoti, priėjo prie jo iš kitos pusės. Ženklais paprašė, kad jis atsuktų langą. Tada iki juosmens įlindo į vidų ir pabučiavo Homerą į lūpas, paskui smarkiai, abiem rankom, trūktelėjo jį už plaukų, atlošė jo galvą atgal – ir įkando, gana skaudžiai, į kaklą. Išlįsdama trinktelėjo pakaušį į lango rėmą; jos akys buvo drėgnos; bet nė viena ašara nenuriedėjo per veidą.

– Manai, kad man labai smagu? – paklausė Kendė. – Manai, kad tave erzinu? Manai, kad *žinau*, ar noriu tavęs, ar Volio?

Homeras grįžo į Keip Keneto ligoninę; jam reikėjo imtis darbo, svarbesnio už pelių naikinimą. Vėl buvo tas nelemtas metų laikas, kai naikinamos pelės. Kaip Homeras nemėgo terliotis su nuodais!

Į ligoninę jis atvažiavo tuo pat metu, kai buvo atvežtas jūreivis, nukentėjęs per grumtynes su peiliais; nelaimė įvyko ten, kur dirbo Rėjus – Kiterio karo laivų statykloje; draugeliai tą jūreivį visur tampė uždėję jam laikiną turniketą, jie pritrūko talonų degalams, pasiklydo, nerado kelių ligoninių, buvusių daug arčiau grumtynių vietos negu Keip Keneto ligoninė. Pjautinė žaizda tarp jūreivio nykščio ir smiliaus buvo labai gili – raumenys bei jungiamasis audinys perrėžti beveik iki riešo. Homeras padėjo seselei Karolinai išplauti žaizdą sterilizuotu vandeniu su paprastu baltu muilu. Paskui Homeras nesusilaikė – jis buvo įpratęs autoritetingu balsu duoti nurodymus seselei Andželai arba seselei Ednai.

– Pamatuokite kraujospūdį, kitos rankos, – pasakė jis seselei Karolinai, – manžetę užmaukite ant tvarsčio – kad nenutrintų odos, – pridūrė, nes seselė Karolina, išpūtusi akis, smalsiai žiūrėjo į jį. – Ko gero, reikės laikyti ją užmautą kokį pusvalandį, o gal ir ilgiau, – pasakė Homeras Velzas.

– Aš ir pats galiu duoti nurodymus seselei Karolinai, jei neprieštarauji, – tarė Homerui daktaras Harlou; ir daktaras, ir jo seselė stebeilijo į Homerą Velzą kaip į kokį paprastą gyvulėlį, apdovanotą dieviškomis galiomis; tarsi beveik būtų tikėjęsi, kad Homeras mostelės ranka virš krauju plūstančio jūreivio ir sustabdys nepaliaujamai tekantį kraują taip pat greitai, kaip jį sustabdė turniketas.

– Puikiai dirbi, Velzai, – pasakė daktaras Harlou. Homeras stebėjo, kaip į žaizdą suleidžiama 0,5 procento prokaino ir kaip po to daktaras Harlou ją zonduoja. Homeras Velzas suprato, kad peilis į jūreivio plaštaką smigo iš delno pusės. Jis prisiminė Grėjaus *Anatomiją* ir filmą, kurį žiūrėjo su Debra Petigru: kavalerijos karininkui strėlė pervėrė plaštaką kiaurai, bet, jo laimei, nepažeidė vidurinio nervo atšakos, inervuojan-

čios nykščio raumenis. Homeras matė, kaip jūreivis pajudino nykštį.

Daktaras Harlou toliau apžiūrinėjo žaizdą.

– Čia yra gana svarbi vidurinio nervo atšaka, – iš lėto pasakė jis sužeistam jūreiviui. – Jums pasisekė, jeigu ji neperpjauta.

– Peilis jos neužkliudė, – įsiterpė Homeras Velzas.

– Tikrai, neužkliudė, – tarė daktaras Harlou, pakeldamas akis nuo žaizdos. – Iš kur *tu* žinai? – paklausė Homero Velzo; šis kilstelėjo aukštyn savo dešinės rankos nykštį ir šiek tiek jį pakrutino.

– Ne tik eterio ekspertas, kaip matau, – tarė daktaras Harlou, vis dar pašaipiai. – Neblogai išmanai ir apie raumenis!

– Tik apie tą, – pasakė Homeras Velzas. – Skaitinėdavau Grėjaus *Anatomiją* – šiaip, savo malonumui, – pridūrė.

– Savo *malonumui*? – nustebo daktaras Harlou. – Tada, manau, viską žinai ir apie kraujagysles? Gal pasakytum, iš kurios čia plūsta kraujas?

Homeras Velzas pajuto, kaip seselė Karolina šlaunimi prisilietė jam prie rankos; tai buvo neabejotinai užjaučiamas prisilietimas – ir seselei Karolinai nepatiko daktaras Harlou. Nors Kendė tikrai nebūtų pritarusi, Homeras vėl nesusilaikė:

– Iš vienos delno lanko šakos, – pasakė jis.

– Labai gerai, – nusivylęs tarė daktaras Harlou. – Ir ką man patartum daryti?

– Perriškite, – pasakė Homeras Velzas. – Trečio numerio chromuotu.

– Būtent, – tarė daktaras Harlou. – Čia jau ne iš Grėjaus. – Jis atkreipė Homero Velzo dėmesį į tai, kad peiliu perrėžtos ir *flexor digitorum profundus* bei *flexor digitorum sublimis* sausgyslės. – Ir kurgi jos eina? – paklausė.

– Į smilių, – atsakė Homeras.

– Ar būtina susiūti abi šitas sausgysles? – paklausė daktaras Harlou.

– Nežinau, – tarė Homeras Velzas. – Nelabai išmanau apie sausgysles, – pridūrė.

– Nejaugi! – nusišiepė daktaras Harlou. – Būtina sutvarkyti tik *profundus*, – paaiškino. – Siūsiu antro numerio šilkiniu. Be to, sausgyslių kraštams susiūti man reikės plonesnio.

– Ketvirto šilkinio, – patarė Homeras Velzas.

– Labai gerai, – pasakė daktaras Harlou. – O delno *fascijai*?

– Trečio chromuoto, – tarė Homeras Velzas.

– Vaikinas išmano apie siūles! – pasakė daktaras Harlou seselei Karolinai, kuri neatitraukdama akių žiūrėjo į Homerą Velzą.

– Odą susiūkite ketvirto numerio šilkiniu, – tarė Homeras. – Paskui patarčiau delną sutvarstyti spaudžiamuoju tvarsčiu – pirštus reikėtų sulenkti, kad apimtų suvyniotą vyturą.

– Tai vadinama funkcine padėtimi, – pasakė daktaras Harlou.

– Nežinau, kaip tai vadinama, – tarstelėjo Homeras.

– Gal tu studijavai mediciną, Velzai? – paklausė daktaras Harlou.

– Ne visai, – atsakė Homeras Velzas.

– Tai gal ketini studijuoti?

– Vargu.

Homeras jau buvo beišeinąs iš operacinės, tačiau daktaras Harlou dar sušuko jam pavymui:

– Kodėl tu ne kariuomenėje?

– Mano nesveika širdis, – atsakė Homeras.

– Tikriausiai nežinai, kaip ta liga vadinasi? – tarė daktaras Harlou.

– Taigi, – burbtelėjo Homeras Velzas.

Jis galėjo čia pat išsiaiškinti viską apie savo plautinio kamieno vožtuvo stenozę, jei tik būtų paklausęs; galėjo paprašyti, kad jam padarytų rentgeno nuotrauką, ir išgirsti specialisto nuomonę – jis galėjo sužinoti tiesą. Bet kas gi nori sužinoti tiesą iš nemalonaus žmogaus?

Jis nuėjo paskaityti knygučių vaikams, sveikstantiems po tonzilektomijos. Visos istorijos, kurias skaitė, buvo kvailo-

kos – vaikiškos knygutės Homerui Velzui nedarė įspūdžio. Bet mažieji pacientai po tonzilių šalinimo ligoninėje juk negulėdavo taip ilgai, kad spėtų išklausyti visą *Deividą Koperfildą* ar *Didžiuosius lūkesčius*.

Seselė Karolina Homero paprašė išmaudyti stambų vyriškį, kuriam buvo operuota prostata, ir nutrinti jam nugarą.

– Niekada nenuvertink myžimo malonumo, – pasakė tas storulis Homerui Velzui.

– Nenuvertinsiu, pone, – tarė Homeras ir toliau trynė didžiulį mėsos kalną, kol šis sveikai įraudo.

Olivijos nebuvo namie, kai Homeras grįžo į Vandenyno Vaizdą; tuo laiku ji turėjo stebėti, ar nepasirodys lėktuvai. Stebėtojai sėdėdavo Heiveno klube esančiame vadinamajame jachtų stebėjimo bokšte, bet, kiek Homeras žinojo, dar nė karto nebuvo pastebėję nė vieno lėktuvo. Vyrai (dauguma jų – buvę Senio sugėrovai) priešo lėktuvų siluetus laikė prismeigę prie savo spintelių; moterys buvo parsinešusios tuos siluetus namo ir priklijavusios, pavyzdžiui, prie šaldytuvų durų. Olivija bokšte budėdavo po dvi valandas kiekvieną dieną.

Homeras atidžiai apžiūrėjo lėktuvų siluetus ant Olivijos šaldytuvo.

„Galėčiau išmokti viską apie juos, – galvojo Homeras. – Ir viską, ką tik reikia, apie obuolių auginimą.“ Bet jis žinojo, kad kai ką moka jau dabar, beveik tobulai; moka teikti pagalbą gimdyvėms ir daryti tai, kas daug paprasčiau, – ko pagal taisykles negalima daryti.

Jis mąstė apie taisykles. Tas jūreivis, kuriam perpjauta plaštaka, įsivėlė į grumtynes, kur niekas nepaisė jokių taisyklių. Jei kas susikivirčytų su ponu Rouzu, viskas vyktų pagal pono Rouzo taisykles, kad ir kokios jos būtų. Homeras Velzas pagalvojo, kad susikovęs peiliais su ponu Rouzu, jaustumeisi mirtinai užgnaibytas mažo paukštelio. Ponas Rouzas – tikras menininkas. Jis nurėžtų tik patį nosies galiuką, tik sagą arba spenelį. *Tikrosios* sidro namų taisyklės yra pono Rouzo taisyklės.

O kokios taisyklės svarbiausios Sent Klaude? Kokios yra Larčo taisyklės? Kurių taisyklių daktaras Larčas laikosi, o kurias laužo, arba pakeičia kitomis, – ar tai darydamas tiki savo teisumu? Kendė, be abejo, irgi laikosi tam tikrų taisyklių, tačiau *kieno*? Ar Volis žino, kokios tai taisyklės? O Melonija – ar ji paiso *kokių nors* taisyklių? – galvojo Homeras Velzas.

– Klausyk, – pasakė Lorna. – Vyksta karas, gal nepastebėjai?

– Na ir kas? – tarė Melonija.

– Tas, kad jis tikriausiai kariuomenėje, štai kas! Arba pats stojo į tarnybą, arba jį tuoj paims.

Melonija papurtė galvą.

– Neįsivaizduoju jo kare. Tik jau ne jis. Jis tiesiog neturėtų ten būti.

– Dėl Dievo meilės, – tarė Lorna. – Negi manai, kad visi, kurie atsiduria kare, ir *turėtų* ten būti?

– Jeigu jis ir išvyks, tai būtinai grįš, – pasakė Melonija.

Ledas ant Kenebeko gruodžio mėnesį dar buvo netvirtas; upė tai patvindavo, tai nuslūgdavo, jos vanduo buvo sūrokas, viduryje bangavo pilka neužšalusi juosta. Tačiau netgi Melonija negalėjo nusviesti alaus butelio iki tos per Bato miestą tekančios upės vidurio. Jos mestas butelis dusliai trinktelėjęs atšoko nuo girgždančio ledo ir nuriedėjo atviro vandens ploto link, bet jo nepasiekė. Išgąsdinta žuvėdra striktelėjo ant kojų ir kiek paėjo ledu – kaip senutė, tipenanti per balą, pasikėlusi daugybę įmantrių apatinių sijonų.

– Ne visi grįš namo iš šito karo – tik tai ir norėjau pasakyti, – tarė Lorna.

Volis sunkokai parsigavo namo iš Teksaso. Skrydžiai keletą kartų buvo atidėti, blogas oras, aerodromas uždarytas, – kai Homeras su Kende paėmė Volį Bostone, pirmas dalykas, kurį jis pasakė, buvo tai, kad jis turi tik keturiasdešimt aštuonias

valandas. Bet jis vis tiek buvo laimingas – „vis tiek Volis", kaip vėliau pasakys Kendė, – ypač patenkintas tuo, kad gavo karininko laipsnį.

– Jaunesnysis leitenantas Vortingtonas! – prisistatė Volis Olivijai. Visi apsiverkė, netgi Rėjus.

Kadangi buvo normuojamas benzinas, jie negalėjo kaip paprastai visur važinėti. Homeras vis galvojo, kada Volis norės pabūti vienas su Kende ir kaip jiedviem tai pavyks. „*Jis*, be abejo, to nori, – galvojo Homeras. – O *ji*?"

Kūčių vakarą visi praleido drauge. Niekas niekur nėjo ir pirmąją Kalėdų dieną; namie buvo ir Olivija, ir Rėjus – jis tądien nesurinkinėjo torpedų ir netraukė iš vandenyno bučių. O antrąją Kalėdų dieną Kendė su Homeru jau turėjo vežti Volį atgal į Bostoną.

O, taip, Kendė su Voliu be perstojo glėbesčiavosi ir bučiavosi – tai matė visi. Kalėdų naktį Volio miegamajame Homeras staiga suvokė, jog taip džiaugėsi vėl galėdamas bendrauti su Voliu, kad užsimiršęs beveik ir negalvojo apie tai, kad jau antras Kalėdas švenčia toli nuo Sent Klaudo. Be to, jis tik dabar susigriebė nieko nenusiuntęs daktarui Larčui – net kalėdinio atviruko.

– Man dar reikės pasimokyti skraidyti, – šnekėjo Volis, – bet manau, kad pateksiu į Indiją.

– Į Indiją, – pakartojo Homeras Velzas.

– Skraidysiu Birmos maršrutu, – tarė Volis. – Kad nusigautum iš Indijos į Kiniją, reikia perskristi Birmą. Birmoje japonai.

Homeras Velzas buvo išnagrinėjęs žemėlapius Keip Keneto vidurinėje. Jis žinojo, kad Birma kalnuota, kad Birma apaugusi džiunglėmis. Ten tiek daug visko, kad jei lėktuvą kas pašautų, negalėtum nuspėti, ant ko nukrisi.

– Kaip sekasi su Kende? – paklausė Homeras.

– Puikiai! – atsakė Volis. – Na, pamatysiu rytoj, – pridūrė.

Rėjui ankstį rytą reikėjo važiuoti surinkinėti torpedų; Homeras pastebėjo, kad Volis iš Vandenyno Vaizdo išsiskubino

maždaug tuo laiku, kai Rėjus turėjo išvykti į Kiterį. Homeras ankstyvą rytą praleido su Olivija, nors nelabai galėjo ją paguosti.

– Keturiasdešimt aštuonių valandų tikrai nepavadinčiau grįžimu namo, – šnekėjo ji. – Jis čia nebuvo ištisus metus – argi tai, jo manymu, normalus apsilankymas? Nejaugi kariuomenei atrodo, jog tai normalus apsilankymas?

Kendė su Voliu Homero paimti užvažiavo prieš vidurdienį. Homeras padarė išvadą, kad jiems „pavyko". Bet iš tikrųjų tokių dalykų juk nesužinosi, nebent paklaustum.

– Gal norite, kad pavairuočiau? – pasisiūlė Homeras; jis sėdėjo prie lango, o Kendė – tarp jo ir Volio.

– Kodėl? – nesuprato Volis.

– Na, gal norite laikytis už rankų, – tarė Homeras; Kendė pažvelgė į jį.

– Jau pasilaikėm, – juokdamasis pasakė Volis. – Bet vis tiek ačiū!

Homeras pagalvojo, kad Kendė neatrodo labai linksma.

– Vadinasi, judviem pavyko, ar ne? – paklausė Homeras Velzas jų abiejų.

Kendė sėdėjo įsmeigusi žvilgsnį tiesiai į priekį, dabar jau nesijuokė ir Volis.

– Ką čia šneki, brolau? – tarė jis.

– Aš klausiau, ar judviem pavyko – pasimylėti, turiu galvoje, – pasakė Homeras Velzas.

– Dievulėliau, Homerai, – pasibaisėjo Volis. – Tokių dalykų niekas neklausinėja.

– Taip, mudviem pavyko – pasimylėjom, – tarė Kendė, tebežiūrėdama tiesiai į priekį.

– Tikiuosi, saugojotės, – pasakė Homeras jiems abiem. – Tikiuosi, ėmėtės kokių nors atsargumo priemonių.

– Dievulėliau, Homerai! – sušuko Volis.

– Taip, saugojomės, – tarė Kendė. Dabar ji žiūrėjo į Homerą, nutaisiusi kuo abejingesnį žvilgsnį.

– Ką gi, džiaugiuosi, kad saugojotės, – pasakė Homeras, kreipdamasis į Kendę. – Turėtum būti atsargi – kai myliesi su žmogumi, kuris tuoj skraidys virš Birmos.

– Virš Birmos? – Kendė pasisuko į Volį. – Tu nesakei, kur vyksi. Į Birmą?

– Aš ir pats nežinau, kur vyksiu, – irztelėjo Volis. – Viešpatie, Homerai, kas tau pasidarė?

– Aš myliu jus abu, – pasakė Homeras Velzas. – Ir kadangi jus myliu, turiu teisę klausti visko, kas mane domina; turiu teisę žinoti viską, ką noriu žinoti.

Tais žodžiais jis, kaip sakoma Meine, užrišo visiems burnas. Beveik iki pat Bostono jie važiavo tylėdami, tik Volis – mėgindamas pajuokauti – dar pasakė:

– Nesuprantu, kas tau užėjo, Homerai. Daraisi toks filosofas.

Atsisveikinti buvo nelengva.

– Aš irgi myliu jus abu – juk žinot, – nueidamas pasakė Volis.

– Žinau, kad myli, – tarė Homeras.

Pakeliui į namus Kendė pareiškė Homerui Velzui:

– Nesakyčiau, kad tu „filosofas“, veikiau *ekscentrikas*. Pastaruoju metu elgiesi labai ekscentriškai, mano nuomone. Ir tu *neturi* teisės viską apie mane žinoti – nesvarbu, myli mane ar ne.

– Svarbiausia, kad tu pati žinotum, ar tikrai jį myli, – tarė Homeras. – Ar tu myli Volį?

– Aš užaugau mylėdama Volį, – pasakė Kendė. – Visada jį mylėjau, ir visada mylėsiu.

– Puiku, – tarė Homeras. – Tada viskas aišku.

– Tačiau dabar aš Volio net nebepažįstu, – kalbėjo Kendė. – Geriau pažįstu tave – ir taip pat myliu.

Homeras Velzas atsiduso. „Vadinasi, toliau lauksime ir žiūrėsime, kas bus“, – pagalvojo. Jo jausmai buvo užgauti: Volis nė karto nepaklausė, kaip jo širdis. Tačiau ką jis būtų atsakęs?

Vilburis Larčas, kuris žinojo, kad Homero širdis sveikutėlė, vis mąstė apie tai, *kur* dabar Homero širdis, ir baiminosi, kad ne Sent Klaude.

O Volis išvyko į Kalifornijoje esantį Viktorvilį – į aukštąją skraidymo mokyklą. JAV KARINĖS ORO PAJĖGOS – su tokiais užrašais buvo jo rašomasis popierius. Viktorvilyje Volis praleido kelis mėnesius – visus genėjimo mėnesius, kaip juos prisimins Homeras Velzas. Netrukus po obelų žydėjimo, kai Airos Titkombo bitės pripildė Vandenyno Vaizdo sodus nuostabaus gyvybingumo, Volis buvo išsiųstas į Indiją.

Japonai laikė užėmę Mandalajų. Pirmąsias savo bombas Volis numetė ant Mjindžės geležinkelio tilto. Bėgiai ir pylimas tilto prieigose iš pietų pusės buvo ištaškyti, sugriautas pietinis tilto tarpatramis. Visi lėktuvai ir įgulos saugiai grįžo į bazę. Volis mėtė bombas ir ant pramoninio Mjindžano rajono, bet per tirštus debesis negalėjo gerai matyti, kiek ko sugriauta. Tą vasarą, kai Homeras Velzas vėl baltai dažė sidro namus, Volis bombardavo dambą prie Akiabo ir Švelio tiltą Birmos šiaurėje; vėliau jis sudavė smūgį geležinkelio manevravimo stočiai Prome. Ne be jo pagalbos dešimt tonų bombų buvo numesta ant geležinkelio stoties prie Švebo, plykstelėjo gaisrai sandėliuose Kavline ir Tanbjudzajate. Didžiausią, neišdildomą įspūdį Voliui padarė Jenandžate esančių naftos telkinių bombardavimas; tą vaizdą – liepsnojančius gręžimo bokštus – jis tebematė prieš akis ir skrisdamas atgal, per džiungles ir per kalnus. Visi lėktuvai ir įgulos saugiai grįžo į bazę.

Volis gavo kapitono laipsnį ir, kaip rašė, „lengvą darbelį“.

„Visada būk ypač budrus, jei darbas atrodo lengvas“, – kadaise sakė daktaras Vilburis Larčas Homerui Velzui.

Fort Mide Volis buvo laimėjęs geriausio lėktuvo pavadinimo konkursą; dabar jis pagaliau turėjo progą panaudoti savo sugalvotą pavadinimą; *Likimas beldžiasi* – taip Volis pavadino savo lėktuvą. Po užrašu nupieštas kumštis atrodė labai autoritetingai. Vėliau Kendė ir Homeras Velzas suks galvas, kodėl

Volio sugalvotas lėktuvo pavadinimas buvo ne *Likimas beldžiasi vieną kartą* (arba *du kartus*), o tiesiog *beldžiasi*.

Volis skraidė Indijos–Kinijos maršrutu, virš Himalajų, virš Birmos. Į Kiniją jis gabeno benziną, bombas, artilerijos pabūklus, šautuvus, šaudmenis, drabužius, lėktuvų variklius bei atsargines dalis, maistą; į Indiją parskraidindavo kariškius. Maždaug penkių šimtų mylių skrydis ten ir atgal trukdavo septynias valandas. Šešias iš tų septynių valandų Volis skrisdavo užsidėjęs deguonies kaukę – skristi turėdavo labai aukštai. Virš kalnų aukštai pakilti reikėdavo dėl pačių kalnų, o virš džiunglių – dėl japonų. Himalajų oro srovės bjauriausios pasaulyje.

Kai išskrisdavo iš Asamo, oro temperatūra būdavo šimtas dešimt laipsnių, Farenheito. „Kaip Teksase“, – galvodavo Volis. Lakūnai prie šturvalų sėdėdavo nuogi, tik su trumpikėmis ir kojinėmis.

Sunkiai pakrauti transportiniai lėktuvai į penkiolikos tūkstančių pėdų aukštį turėdavo pakilti per trisdešimt penkias minutes; tada priskrisdavo pirmą siaurukalnę.

Pasiekęs devynis tūkstančius pėdų, Volis apsimaudavo kelnes. Keturiolikos tūkstančių pėdų aukštyje apsivilkdavo kostiumą su vilnoniu pamušalu. Ten būdavo dvidešimt laipsnių šalčio. Kai prasidėdavo lietų sezonas, reikėdavo skristi akluoju skridimu – pasikliaujant vien prietaisais.

Tas oro kelias buvo vadinamas „gyvybės linija“, skrydžiu „per keterą“.

Liepos ketvirtąją pasirodė tokios antraštės:

JANKIAI SUGRIAUNA GELEŽINKELIO TILTĄ BIRMOJE
KINAI SUTRIUŠKINA JAPONUS CHUBĖJAUS PROVINCIJOJE

Štai ką Volis parašė Kendei ir Homerui. Volis darėsi tingus; jis atsiuntė tą patį limeriką jiems abiem:

Bombėjuje vienas jaunuolis
Nusilipdė sau putę iš molio,
Bet kai jo galiukas įkaito,
Molio putė į plytą pavirto –
Nusitrynė odelę šaunuolis.

Tą tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt kažkelintųjų vasarą, kai visi stengėsi, kad pakrantėje degtų kuo mažiau žiburių, buvo laikinai uždarytas Keip Keneto įvažiuojamasis kino teatras; Homerui Velzui tai neatrodė didelė netektis. Kadangi Homeras nebūtų turėjęs kitos išeities, kaip važinėti į kino teatrą su Kende *ir* Debra Petigru, jis džiaugėsi, kad visuotinių pastangų prisidėti prie šalies gynybos dėka neatsidurs tokioje keblioje padėtyje.

Ponas Rouzas Olivijai pranešė, kad negalės surinkti padorios skynėjų brigados ir atvykti nuimti derliaus. „Nes daugelio vyrų nėra, – rašė jis. – Ir dėl kelionės. Turiu galvoje, dėl degalų normavimo."

– Vadinasi, veltui čiustijom sidro namus, – pasakė Olivijai Homeras.

– Joks patobulinimas nebūna veltui, Homerai, – tarė Olivija. Jankių pastangos rasti pateisinimą įtemptam darbui vasaros mėnesiais visada atrodo beviltiškos ir nueina niekais, nes tas greitai pralekiantis metų laikas toks nepaprastai malonus.

Homeras Velzas – medicinos seserų padėjėjas ir sodininkas – pjovė žolę tarp medžių eilių, kai jį pasiekė ta žinia. Alpią liepos dieną jis vairavo „International Harvester" traktorių ir viena akimi stebėjo pjautuvus; nenorėjo užkabinti kokio kelmo ar nulūžusios šakos; todėl iš karto ir nepastebėjo žaliojo furgono, mėginančio užkirsti jam kelią. Vos su juo nesusidūrė. Kadangi traktorius – ir šienapjovės geležtės – kėlė baisų triukšmą, Homeras negirdėjo, ką jam šaukia Kendė, iššokusi iš furgono ir pribėgusi artyn. Prie furgono vairo sėdėjo Olivija, jos veidas atrodė suakmenėjęs.

– Numuštas! – klykė Kendė, kai Homeras pagaliau išjungė variklį. – Jo lėktuvas numuštas – virš Birmos!

– Virš Birmos, – pakartojo Homeras Velzas. Jis nulipo nuo traktoriaus ir apglėbė raudančią merginą. Traktoriaus variklis buvo išjungtas, tačiau tebetrūkčiojo, paskui sudrebėjo, ėmė cakséti; oras aplink jį mirguliavo nuo karščio. „Ko gero, – pagalvojo Homeras Velzas, – oras visada taip mirguliuoja virš Birmos.“

9. VIRŠ BIRMOS

Ir praėjus dviem savaitėms po to, kai Volio lėktuvas buvo numuštas, kapitonas Vortingtonas bei visa *Likimas beldžiasi* įgula tebebuvo dingusiųjų be žinios sąrašuose.

Iš lėktuvo, skridusio tuo pačiu maršrutu, pastebėtas išdegęs – gal per gaisrą, kilusį sprogus nukritusiam lėktuvui, – Birmos džiunglių plotas, maždaug vienos kvadratinės mylios didumo, apie pusiaukelę tarp Indijos ir Kinijos; apžiūrėjus krovinio liekanas nustatyta, jog tai buvo visureigių varikliai, atsarginės dalys ir benzinas. Apie įgulą nežinoma nieko; džiunglės toje vietoje tankios ir, kaip manoma, negyvenamos.

JAV karinių oro pajėgų atstovas pats apsilankė pas Oliviją ir pasakė, jog yra pagrindo tikėtis, kad viskas ne taip jau blogai. Akivaizdu, kad lėktuvas nesprogo ore, ir tai reiškia, kad įgula galbūt turėjo laiko iššokti su parašiutais. Kas galėjo nutikti vėliau, galima tik spėlioti.

Homeras Velzas vis galvojo, kad tai būtų buvęs geresnis pavadinimas tam lėktuvui: *Galima tik spėlioti*. Bet Homeras pritarė Olivijai ir Kendei, tvirtinančioms, kad Volis nežuvo, „tik dingo be žinios“. Kalbėdamiesi vienudu, Homeras su Rėjumi neslėpė maną, jog vilties, kad Volis gyvas, tikrai nedaug.

– Tarkime, kad jis nenukrito kartu su lėktuvu, – pasakė Rėjus Homerui, kai juodu traukė bučius. – Tada jis vidury džiunglių... ir ką ten veikia? Negali leistis surandamas japonų, o japonų ten tikriausiai yra – juk jie numušė lėktuvą, ar ne?

– Gal yra ir kokių vietos žmonių, – tarė Homeras Velzas. – Draugiškų Birmos valstiečių.

– Arba išvis nieko, – pasakė Rėjus Kendalas. – Tik keletas tigrų ir begalė gyvačių, – pridūrė. – Ai, velniai griebtų! Geriau būtų lindęs į povandeninį laivą.

„Jei tavo draugas išliko gyvas po visko, kas jam nutiko, – rašė Vilburis Larčas Homerui Velzui, – tai dabar dar gali susirgti visokiomis Azijos ligomis – daugybe ligų."

Buvo baisu įsivaizduoti Volį kenčiantį, ir nors Homeras aistringai troško Kendės, mintis, kad Volis gal jau negyvas, varė jį į neviltį; Homeras žinojo, jog tokiu atveju Kendė visada manytų, kad labiau mylėjo Volį. Našlaičiams jų idealai dažnai atrodo svarbesni už tikrovę; Homeras troško Kendės, bet norėjo gauti ją *idealiai*. Tam, kad Kendė galėtų pati pasirinkti Homerą, Volis turėjo būti gyvas; ir kadangi Homeras mylėjo Volį, jam dar reikėjo ir Volio pritarimo. Juk jeigu viskas būtų kaip nors kitaip, jie visi jaustųsi einą į kompromisą.

Vilburiui Larčui buvo labai malonu, kad Homeras paprašė jo patarimo – ir ne šiaip dėl ko nors, o dėl romantiškos meilės, tik pamanykite! („Kaip turėčiau elgtis su Kende?" – klausė Homeras.) Senukas visada visiems buvo didelis autoritetas, todėl ir dabar savo nuomonę pareiškė labai autoritetingai. „Nors nieko apie tai nenutuokia!" – pasipiktinusi pasakė seselė Andžela seselei Ednai. Larčas taip didžiavosi tuo, ką parašė Homerui, kad prieš išsiųsdamas parodė laišką senosioms seselėms.

„Nejaugi pamiršai, kaip mes gyvename Sent Klaude? – klausė Homero daktaras Larčas. – Nejaugi taip nuo mūsų nutolai, kad gyvenimas, paremtas kompromisais, tau jau atrodo nepriimtinas? Tau – našlaičiui. Gal nebemoki būti naudingas? Nenuvertink kompromisų; juk ne visada patys nusprendžiame, kaip galėtume būti naudingi. Sakai, kad ją myli, – tada leisk jai tavimi naudotis. Gal ir ne taip viską įsivaizdavai, bet jeigu ją myli, turi duoti jai tai, ko jai reikia, – ir būtent tada, kai ji to nori, o ne kai tau pačiam atrodys, kad atėjo tinkamas laikas. O ką ji gali duoti tau? Tik tai, kas jai liko, – ir jeigu tai ne viskas, ką turėjai galvoje, kas dėl to kaltas? Nejaugi jos neprisileisi, nes ji negali tau atsiduoti šimtu procentų? Dalis jos dabar virš Birmos – ar dėl to atstumsi visa kita? Nejaugi tau būtinai reikia visko arba nieko? Ar taip elgdamasis galėtum sakyti, kad esi naudingas?"

– Nelabai romantiška, – pasakė seselė Andžela seselei Ednai.

– O kada gi Vilburis buvo romantikas? – tarstelėjo seselė Edna.

– Jūsų patarimas labai jau praktiškas, – pasakė seselė Andžela daktarui Larčui.

– Na, tikiuosi, kad praktiškas! – tarė daktaras Larčas, užklijuodamas laišką.

Dabar Homeras per naktis nemiegodavo ne vienas. Keip Keneto ligoninėje jiedviem su Kende labiau patiko naktinė pamaina. Kai tarp begalės darbų pasitaikydavo kokia poilsio valandėlė, jiems būdavo leidžiama pasnausti ant lovų neužkrečiamomis ligomis sergančių vaikų palatoje. Homeras pastebėjo, kad nerimastaujančių vaikų knirkimas jį veikia raminamai, – jų rūpesčiai ir kančios jam buvo įprastas dalykas, girdėdamas jų verkšlenimą, riksmus, kai jie staiga pabusdavo, susapnavę baisų sapną, jis pamiršdavo savo nerimą. O Kendei atrodė, kad naktį ligoninėje užtraukiamos juodos užuolaidos kaip tik tinkamos gedului. Kendei patiko ir reikalavimas niekur nedegti ryškių šviesų – kurio ji su Homeru turėjo laikytis, kai važiuodavo į ligoninę arba iš jos, jeigu jau būdavo sutemę. Tokiais atvejais jie važiuodavo Volio „Kadilaku" – buvo leidžiama įsijungti tik pažibinčius, o „Kadilako" pažibinčiai švietė ryškiausiai. Tačiau tamsūs pakrantės keliai vis tiek atrodydavo beveik neapšviesti; juodu važiuodavo lėtai, kaip per laidotuves. Jei Sent Klaudo geležinkelio stoties viršininkas (buvęs viršininko padėjėjas) kada būtų pamatęs juos prariedančius pro šalį, vėl būtų pamanęs, kad jie važiuoja baltu katafalku.

Rukšna Haidas, kurio žmona, Florensa, laukėsi kūdikio, Homerui sakė esąs įsitikinęs, kad naujagimis turės bent kiek Volio sielos (jeigu Volis tikrai žuvo), – o jeigu jis gyvas, tai kūdikio gimimas reikšiąs, kad Volis ištrūko iš Birmos. Everetas Taftas Homerui šnekėjo, kad jo žmoną, Didžiąją Dotę, kamuoja sapnai, iš kurių neabejotinai galima suprasti, kad Volis iš visų jėgų stengiasi kaip nors susisiekti su Vandenyno Vaizdu. Netgi Rėjus Kendalas, kuris dabar po vandeniu

maždaug tiek pat dėmesio skirdavo omarams ir torpedoms, prisipažino mėginąs ką nors įžvelgti bučiuose – jis norėjo pasakyti, kad, jo manymu, iš vandenyno gelmių ištrauktų spąstų turinys gali būti prasmingas. Rėjui atrodė, kad nepaliestas masalas – ypatingas ženklas; jei omarai (labiau mėgstantys maistą, kuris tikrai negyvas) negriebia masalo, tai, ko gero, reiškia, kad tame masale pasirodė gyva dvasia.

– O aš juk, žinai, nesu religingas, – pasakė Homerui Rėjus.

– Taigi, – tarė Homeras.

Kadangi Homeras Velzas jau daug metų gyveno vis susimąstydamas, ar jo motina kada nors sugrįš jo pasiimti, ar ji bent pagalvoja apie jį, ar ji gyva, ar mirusi, jis lengviau negu visi kiti apsiprato su tuo, kad nieko nežinoma apie Volį. Našlaitis supranta, ką reiškia pasakymas, kad žmogus, kuris jam labai svarbus, tiesiog „dingo be žinios". Olivija su Kende, kurioms atrodė, kad Homeras toks ramus todėl, kad yra abejingas, kartais ant jo supykdavo.

– Aš tik darau, ką dabar visi turime daryti, – kartą pasakė Homeras, reikšmingai pažvelgęs į Kendę. – Aš tik laukiu ir žiūriu, kas bus.

Tų metų Liepos ketvirtąją fejerverkų buvo nedaug; pirma, niekas nenorėjo nusižengti reikalavimui nežiebti ryškių šviesų; antra, bet kokia bombų sprogimų ar pabūklų šūvių imitacija būtų buvusi savotiška nepagarba „saviems vaikinams", drąsiai besikaunantiems tikruose mūšiuose. Naktį Keip Keneto ligoninėje medicinos seserų padėjėjai surengė tylią Nepriklausomybės dienos šventę, kurią pertraukė isteriškas moters, reikalaujančios, kad jaunas ir valdingas, įstatymus gerbiantis daktaras Harlou padarytų jai abortą, riksmas. „Bet juk dabar karas!" – ginčijosi su daktaru ta moteris. Jos vyras buvo ką tik žuvęs; užmuštas Ramiajame vandenyne; kad tai įrodytų, ji turėjo atsinešusi Karo ministerijos atsiųstą telegramą. Tai moteriai buvo devyniolika metų, jos nėštumas – mažiau negu trijų mėnesių.

– Mielai pasikalbėsiu su ja dar kartą, kai ji elgsis protingai, – pasakė daktaras Harlou seselei Karolinai.

– Kodėl ji turėtų elgtis protingai? – paklausė jo seselė Karolina.

Homeras Velzas turėjo pasikliauti savo nuojauta dėl seselės Karolinos; be to, ji jam ir Kendei buvo sakiusi esanti socialistė. „Negana to, aš negraži, – tada dar pridūrė seselė Karolina. Ji sakė tiesą. – Todėl vedybos manęs nedomina. Jei tokia būdama ištekėčiau, iš manęs būtų reikalaujama, kad kaip nors rodyčiau savo dėkingumą – ar bent jau džiaugčiausi, kad man taip pasisekė."

Isterijos apimta moteris niekaip nenurimo, gal todėl, kad seselė Karolina labai ir nesistengė jos raminti.

– Neprašau nieko *slapto*! – šaukė ta moteris. – Kodėl turėčiau gimdyti šį kūdikį?

Homeras Velzas susirado popieriaus lapelį – skiltimis suliniuotą laboratorinių tyrimų blanką – ir per visas skiltis parašė:

VAŽIUOKITE Į SENT KLAUDĄ, PAKLAUSKITE ŽMONIŲ, KUR NAŠLAIČIŲ PRIEGLAUDA.

Jis kyštelėjo tą lapelį Kendei, Kendė – seselei Karolinai, o ši, žvilgtelėjusi, kas parašyta, padavė nėščiai moteriai, kuri tučtuojau liovėsi protestavusi.

Kai ta moteris išėjo, seselė Karolina nusivedė Homerą su Kende į ligoninės vaistinę.

– Pasakysiu, ką paprastai darau, – tarė seselė Karolina, tarsi būtų ant jų supykusi. – Aš visiškai saugiai išplečiu, bet neišgrandau. Tik išplečiu gimdos kaklelį. Darau tai savo virtuvėje, labai atsargiai. Paskui jos, žinoma, turi atvykti į ligoninę, kad darbas būtų užbaigtas. Kai kas gal mano, kad jos mėgino pasidaryti tai pačios, bet nebūna jokio užkrėtimo, jokių sužalojimų; atrodo, kad jos tiesiog persileido. Gimdos kaklelis būna išsiplėtęs, bet gimda neišgrandyta. Tereikia tik gerai viską

išvalyti. Ir tie šikniai turi būti paslaugūs – nes bėga kraujas ir būna aišku, kad moteris kūdikį jau prarado. – Senelė Karolina nutilusi rūsčiu žvilgsniu pervėrė Homerą Velzą. – Tu puikiai išmanai ir apie tai, ar ne?

– Taigi, – tarė Homeras.

– Ir žinai, kaip tai padaryti geriau, negu darau aš?

– Ne kažin kiek geriau. Tiesiog viskas padaroma iki galo, išplečiamas kaklelis ir išgrandoma gimda, ir gydytojas – tikras džentelmenas.

– Džentelmenas, – garsiai suabejojo seselė Karolina. – Kiek kainuoja to džentelmeno paslaugos?

– Jis daro tai nemokamai, – tarė Homeras.

– Aš irgi nemokamai, – pasakė seselė Karolina.

– Daktaras prašo kiek nors paaukoti našlaičių prieglaudai, jei kas gali, – paaiškino Homeras Velzas.

– Kodėl jo iki šiol nesugavo? – paklausė seselė Karolina.

– Nežinau, – atsakė Homeras. – Gal žmonės jaučiasi jam dėkingi.

– Žmonės yra žmonės, – socialistės balsu pareiškė seselė Karolina. – Tu kvailai rizikavai, pasakydamas man. Ir dar kvailiau – rašydamas raštelį tai moteriai. Tu jos net nepažįsti.

– Taip, – nesiginčijo Homeras.

– Tavo daktaras ilgai neišsilaikys, jeigu taip elgsiesi ir toliau, – pasakė seselė Karolina.

– Taigi, – tarė Homeras.

Daktaras Harlou rado juos visus vaistinėje; tik Kendė atrodė prasikaltusi, taigi jis į ją ir įsispoksojo.

– Ką šie du žinovai tau čia pasakoja? – paklausė daktaras Harlou. Jis daug laiko praleisdavo įsisiurbęs akimis į Kendę, kai manydavo, kad niekas to nepastebi, tačiau Homeras Velzas tai matydavo, o seselė Karolina šiuo požiūriu apskritai buvo labai jautri – iš karto pajusdavo, kai kitos moterys kam nors sukeldavo geidulį. Kendė stovėjo lyg netekusi žado, todėl tikrai atrodė kaip prasikaltėlė; daktaras Harlou pasisuko į seselę Karoliną. – Atsikratėte tos isterikės? – paklausė.

– Be abejo, – tarė seselė Karolina.

– Žinau, kad man nepritariate, – pasakė jai daktaras Harlou, – tačiau taisyklės yra ne šiaip sau.

– Taisyklės yra ne šiaip sau, – nesusilaikęs ištarė Homeras Velzas; tie žodžiai nuskambėjo taip kvailai, kad jis tiesiog negalėjo jų nepakartoti. Daktaras Harlou įdėmiai pažvelgė į jį.

– Neabejoju, kad nusimanai ir apie abortus, Velzai, – pasakė daktaras Harlou.

– Nereikia daug proto, kad nusimanytum apie abortus, – pareiškė Homeras Velzas. – Abortą padaryti nesunku.

– Tu taip manai? – karingai paklausė daktaras Harlou.

– Na ką aš galiu žinoti? – tarė Homeras Velzas gūžtelėdamas pečiais.

– Tikrai, ką tu gali žinoti?

– Nedaug, – stačiokiškai vėptelėjo seselė Karolina; tai patiko netgi daktarui Harlou. Net Kendė nusišypsojo. Suglumęs išsišiepė ir Homeras Velzas. „Matote? Darausi protingesnis!" – norėjo pasakyti Homeras, šypsodamasis seselei Karolinai, kuri pažvelgė į jį iš aukšto – taip, kaip seselės galėjo žiūrėti tik į savo padėjėjus. Daktaras Harlou berods pajuto, kad į neoficialią hierarchiją, kuri jam atrodė labai svarbi, ligoninėje žiūrima su visiems privaloma pagarba. Jo veidas tarytum suspindo, lyg aptrauktas savotišku teisuoliškumo ir adrenalino sluoksniu. Homeras Velzas akimirką mėgavosi mintimis apie tai, kas galėtų sukrėsti daktarą Harlou ir jį pažeminti. Taip jį tikriausiai paveiktų pono Rouzo darbavimasis peiliu – Homeras įsivaizdavo, kaip ponas Rouzas peiliu nurengia daktarą Harlou nuogai; galiausiai visi drabužiai, supjaustyti siauromis juostelėmis, gulėtų ant žemės daktarui Harlou apie kulkšnis, tačiau ant nuogo daktaro kūno nebūtų nė menkiausio įbrėžimo.

Praėjus mėnesiui po to, kai japonai numušė Volio lėktuvą, buvo gauta žinių iš *Likimas beldžiasi* įgulos.

„Buvome jau pusiaukelėje į Kiniją, – rašė antrasis pilotas, – kai japai keletą kartų mums trinktelėjo iš nedidelio atstumo. Kapitonas Vortingtonas įsakė įgulai šokti su parašiutais."

Įgulos vadas ir radistas iššoko beveik kartu; antrasis pilotas šoko trečias. Džiunglių lapija viršuje buvo tokia vešli, kad pro ją prasmukęs pirmas žmogus nebematė kitų parašiutų. Visos džiunglės pasirodė esančios baisiai tankios – vadas turėjo ieškoti kitų įgulos narių, tik po septynių valandų rado radistą. Lijo kaip iš kibiro – lašai kurtinamai barbeno į plačius palmių lapus – nė vienas iš vyrų negirdėjo, kaip susprogo lėktuvas. Ore buvo tiek visokių kvapų, kad lėktuvo įgulos taip ir nepasiekė nei degančio benzino dvokas, nei gaisro dūmai. Vyrai net pagalvojo, kad gal lėktuvas per kažkokį stebuklą išsilaikė nesmigęs ir nuskrido tolyn. Žiūrėdami į viršų, jie nieko nematė, nes viską užstojo medžių viršūnės (aptūptos žvilgančių ryškiai žalių balandžių).

Per septynias valandas į įgulos vado kūną buvo įsisiurbę trylika įvairaus didumo dėlių – kurias radistas rūpestingai ištraukė; įgulos vadas nuo radisto nurinko penkiolika dėlių. Juodu pastebėjo, kad lengviausiai dėlių gali atsikratyti prie jų uodegų prikišdami uždegtą cigaretę; tada jos pačios atlimpa nuo kūno. O jeigu jas tiesiog trauki, jos trūksta perpus; tvirti siurbtukai lieka odoje.

Nei radistas, nei įgulos vadas nieko nevalgė ištisas penkias dienas. Kai lydavo, – o lijo beveik be perstojo, – jie gerdavo lietaus vandenį, telkšantį balutėmis ant didelių palmių lapų. Užeidavo ir kitokio vandens, bet jo gerti nedrįso. Kartais vandenyje tardavosi matą krokodilus. Radistas labai bijojo gyvačių, todėl įgulos vadas, pamatęs gyvatę, jam nerodydavo; pats įgulos vadas bijojo tigrų ir sykį vieną lyg ir matė, bet radistas tvirtino, kad jie tik girdėjo tigro riaumojimą, arba kelių tigrų – arba to paties tigro, keletą kartų. Įgulos vadas sakė, kad tas pats tigras penkias dienas sėlino jiems iš paskos.

Abu vyrai skundėsi, kad dėlės juos visai iškankino. Lietus, atsimušdamas į tankų džiunglių stogą, garsiai šniokštė, užtat

nepliaupė vyrams tiesiai ant galvų; tačiau džiunglės buvo taip permirkusios, kad žemyn nuolat kapsėjo dideli vandens lašai, – net kai trumpam apstodavo liję, saulės šviesa pro džiunglių stogą neprasiskverbdavo į apačią, o per lietų tylėję triukšmingi paukščiai, gavę progą pareikšti pasipiktinimą musoniniu klimatu, imdavo plyšoti dar garsiau, negu šniokštė lietus.

Įgulos vadas su radistu neturėjo nė menkiausio supratimo, kur yra Volis ir antrasis pilotas. Penktą dieną jie rado antrąjį pilotą, kuris vietos žmonių kaimelį buvo priėjęs tik viena para anksčiau. Jis atrodė visiškai iščiulptas dėlių – kadangi keliavo vienas, nebuvo kas nudegina tas siurbėles, kurių pats nepasiekė. Jam ant nugaros, per vidurį, dėlių buvo visas kuokštas – įgudę vietos gyventojai jas nuėmė pasvilindami uždegtu bambuko stiebu, kaip kokiu cigaru. Vietos gyventojai buvo birmiečiai, labai draugiški; nors nė vienas iš jų nekalbėjo angliškai, jie aiškiai parodė, kad nėra patenkinti japonų invazija ir kad žino kelią į Kiniją.

Tačiau kur buvo Volis? Antrasis pilotas pasakojo nusileidęs skroblų giraitėje; o bambukų stiebai, kuriuos jis turėjęs kapoti, kad prasibrautų, buvę tokio storumo kaip vyro šlaunis. Jo mačetės ašmenys buvo atšipę ir susiploję, ne ką aštresni negu pentis.

Birmiečiai leido vyrams suprasti, kad jiems nebūtų saugu pasilikti ten, kur yra, ir laukti Volio; keli kaimo žmonės pažadėjo nuvesti antrąjį pilotą, įgulos vadą ir radistą į Kiniją. Rengdamiesi kelionei jie pasitamsino odą trintais figmedžio vaisiais, į plaukus įsirišo po keletą orchidėjų; nenorėjo atrodyti kaip baltieji.

Kelionė pėsčiomis truko dvidešimt dienų. Jie nuėjo du šimtus dvidešimt penkias mylias. Valgio nevirė; kelionės pabaigoje jų ryžiai buvo apipelėję – nuolat pliaupė lietus. Įgulos vadas tvirtino, kad jam visam laikui užkietėjo viduriai; antrasis pilotas sakė tuoj nusibaigsiąs nuo viduriavimo. Radistas tuštinosi kaip triušis, jam penkiolika dienų iš tų dvidešimties buvo šiek tiek pakilusi temperatūra, galvos oda nuo tricho-

fitijos apsitraukė tarsi šalmu. Kiekvienas iš vyrų palengvėjo maždaug keturiasdešimčia svarų.

Pasiekę savo bazę Kinijoje, jie buvo savaitei paguldyti į ligoninę, paskui parskraidinti į Indiją, kur antrasis pilotas vėl turėjo pagulėti ligoninėje, kad būtų nustatyta diagnozė; jis buvo gydomas nuo amebų – niekas nežinojo, kokios tai amebos. Įgulos vadui kažkas buvo sutrikę gaubtinėje žarnoje; jis irgi dar gulėjo ligoninėje. Radistas (su savo trichofitija) grįžo į tarnybą. „Jie paėmė visus mūsų daiktus, kai paguldė mus į ligoninę Kinijoje, – rašė jis Olivijai. – Kai atidavė, viskas buvo sumesta į vieną krūvą. Joje radom keturis kompasus. Mes buvom tik trys, o kompasai – keturi. Kažkuris iš mūsų iššoko iš lėktuvo su kapitono Vortingtono kompasu." Radisto nuomone, geriau buvo nukristi kartu su lėktuvu, negu nusileisti parašiutu toje Birmos dalyje be kompaso.

Rugpjūčio mėnesį Birma oficialiai paskelbė karą Didžiajai Britanijai ir Jungtinėms Valstijoms. Kendė Homerui pasakė, kad jai reikia kitos vietos, kur galėtų pasėdėti, pabūti viena. Sėdėdama ant prieplaukos ji norinti šokti žemyn; pernelyg daug kartų ant tos prieplaukos sėdėjo su Voliu. Jai nė kiek ne geriau nuo to, kad dabar su ja ten sėdi Homeras.

– Žinau vieną tinkamą vietą, – tarė Homeras.

Jam dingtelėjo, kad gal Olivija buvo teisi; gal jie ne be reikalo valė sidro namus. Kai lydavo, Kendė sėdėdavo viduje ir klausydavosi, kaip lašai barbena į skardinį stogą. Ji vis galvodavo, ar džiunglėse lietus lyja taip pat garsiai, o gal dar garsiau, ar salsvas gendančių tik sidrui tinkamų obuolių kvapas bent kiek panašus į troškų papuvusios džiunglių paklotės dvoką. Kai oras būdavo giedras, Kendė sėdėdavo ant stogo. Kartais ji vakarais leisdavo Homerui Velzui jai ten pasakoti visokias istorijas. Gal todėl, kad nebuvo nei šviečiančio apžvalgos rato, nei pono Rouzo, savaip aiškinančio, kas slypi tamsoje, Homeras Velzas Kendei išpasakojo viską.

Tą vasarą Vilburis Larčas vėl ėmė rašyti laiškus Ruzveltams. Jis tiek daug kartų buvo rašęs jiems apsuptas ryškių eterio žvaigždžių, kad dabar net pats nežinojo, ar rašė iš tikrųjų, ar tik įsivaizdavo rašąs. Niekuomet nerašydavo kuriam nors vienam iš Ruzveltų, visada abiem.

Laiškus dažniausiai pradėdavo žodžiais „Mielas pone Prezidente" ir „Miela ponia Ruzvelt", bet kartais norėdavo, kad kreipinys skambėtų neoficialiai, todėl rašydavo: „Mielas Franklinai Delanai Ruzveltai"; sykį net parašė „Miela Eleonora".

Tą vasarą jis į prezidentą kreipėsi paprastai. „Pone Ruzveltai, – rašė Larčas, nusprendęs apsieiti be meilybių, – žinau, jog dabar, kai vyksta karas, tikriausiai esate labai užsiėmęs, tačiau aš pasikliauju Jūsų humanizmu – ir Jūsų atsidavimu neturtingiems, pamirštiems žmonėms, ypač vaikams..." Poniai Ruzvelt Larčas parašė: „Žinau, kad Jūsų vyras tikriausiai labai užsiėmęs, bet gal galėtumėte atkreipti jo dėmesį į vieną neatidėliotiną reikalą – nes tai susiję su moterų teisėmis ir su apverktina nepageidaujamų vaikų padėtimi..."

Vaistinės palubėje akinamai žybčiojo painiai išsidėstę šviesos taškeliai, gal todėl laiškas išėjo pernelyg išraiškus ir nelabai suprantamas.

„Tie patys žmonės, kurie mums sako, kad privalome saugoti dar negimusių kūdikių gyvybę, – jie yra tie patys, kurie berods nebenori saugoti nieko kito, tik save, po to, kai atsitiktinai pradėtas kūdikis jau būna gimęs! Tie žmonės, kurie garsiai šneka, kad myli negimusio kūdikio sielą, – jie net nesistengia bent kiek paaukoti vargšams, padėti tiems, kurie niekam nereikalingi ar engiami! Kaip jie gali pateisinti tokį savo jaudinimąsi dėl vaisiaus ir tokį abejingumą nepageidaujamiems ir skriaudžiamiems vaikams? Jie pasmerkia kitus kančioms dėl atsitiktinio apvaisinimo; pasmerkia vargšus – tarsi vargšai būtų patys kalti, kad yra neturtingi. Vargšai galėtų sau padėti reguliuodami šeimos dydį. Aš maniau, jog teisė laisvai apsispręsti neabejotinai būdinga demokratijai – būdinga Amerikai!

Jūs, Ruzveltai, esate tautos didvyriai! Bent jau aš tai tikrai jus laikau didvyriais. Kaip jūs galite pakęsti antiamerikietiškus, antidemokratinius šios šalies abortų įstatymus?“

Daktaras Larčas jau neberašė, jis garsiai šūkavo vaistinėje. Seselė Edna, priėjusi prie durų, pabarškino į matinį stiklą.

– Argi visuomenė, kuri pasmerkia žmones kančioms dėl atsitiktinio apvaisinimo, yra demokratiška? – riaumojo Vilburis Larčas. – Kas mes – beždžionės? Jei reikalaujate, kad žmonės jaustų atsakomybę už savo vaikus, privalote suteikti jiems teisę apsispręsti, ar jie nori turėti vaikų, ar ne. Ką jūs, žmonės, sau manote? Jūs ne tik bepročiai! Jūs tikri pabaisos! – Vilburis Larčas rėkė taip garsiai, kad seselė Edna turėjo užeiti į vaistinę ir jį papurtyti.

– Vilburi, tave girdi vaikai, – pasakė ji. – Ir motinos. Visi tave girdi.

– Niekas manęs negirdi, – tarė daktaras Larčas. Seselė Edna pastebėjo, kad jam nevalingai trukčioja skruostai, apatinė lūpa suglebusi; Vilburis Larčas tebebuvo apsvaigęs nuo eterio. – Prezidentas neatsako į mano laiškus, – pasiskundė jis seselei Ednai.

– Jis labai užsiėmęs, – pasakė seselė Edna. – Gal net neturi kada skaityti jūsų laiškų.

– O Eleonora? – paklausė Vilburis Larčas.

– O ką Eleonora? – nesuprato seselė Edna.

– Ji irgi neturi kada skaityti laiškų? – Vilburis Larčas kalbėjo verksmingu balsu, kaip vaikas; seselė Edna patapšnojo jam per viršutinę plaštakos pusę, nusėtą rudais šlakais.

– Ponia Ruzvelt irgi labai užsiėmusi, – tarė seselė Edna. – Bet neabejoju, kad kada nors ji jums atsakys.

– Jau daug metų laukiu, – sumurmėjo daktaras Larčas, nusisukdamas į sieną. Seselė Edna leido jam šitaip truputį pasnausti. Turėjo tvardytis, kad jo neliestų; norėjo nubraukti jam nuo kaktos plaukus, kaip dažnai darydavo, ramindama nesuskaičiuojamą daugybę mažylių. Gal jie visi jau pradėjo vaikėti? Gal visi, kaip tvirtina seselė Andžela, darosi vieno-

di, panašūs vienas į kitą netgi fiziškai? Bet kas, pirmą kartą atvykęs į Sent Klaudo prieglaudą, galėjo pamanyti, kad jie vienos šeimos nariai.

Staiga seselę Edną išgąsdino netikėtai į vaistinę įėjusi seselė Andžela.

—Negi baigėsi? —paklausė ji seselės Ednos. —Kas čia darosi? Buvau įsitikinusi, kad užsakiau visą dėžę.

— Dėžę *ko*? — nesuprato seselė Edna.

— Gyvsidabrio tirpalo — raudonojo, — piktai tarė seselė Andžela. — Prašiau tavęs, kad atneštum man raudonojo gyvsidabrio tirpalo — gimdykloje neliko nė lašo.

— Oi, visai pamiršau! — sušuko seselė Edna, apsipildama ašaromis.

Pabudo Vilburis Larčas.

— Žinau, kokie jūs abu užsiėmę, — pasakė jis Ruzveltams, nors pamažu atpažino seselę Edną ir seselę Andželą, tiesiančias į jį savo pavargusias rankas. — Ištikimieji mano draugai, — tarė Vilburis Larčas, tarsi kreipdamasis į didžiulę jam gera linkinčių žmonių minią. —Mano bendražygiai, —kalbėjo toliau, lyg sakydamas rinkiminę kalbą —lyg iš nuovargio prislopusiu balsu, bet vis tiek labai nuoširdžiai prašydamas bičiulių, su tokia pat pagarba kaip ir jis žiūrinčių į Dievo darbą, paramos.

Olivija Vortington sėdėjo Volio kambaryje neužsidegusi šviesos — kad Homeras, jei žvilgtelėtų į namą iš lauko, nepamatytų, jog ji ten. Ji žinojo, kad Homeras su Kende sidro namuose, ir mėgino įsiteigti, jog nesipiktina neabejotinu Homero sugebėjimu paguosti Kendę. (Olivijos jis negalėjo paguosti, anaiptol; tiesą sakant, Homero buvimas šalia — dabar, kai nebuvo Volio, — Oliviją erzino, ir tik todėl, kad buvo tvirto charakterio, ji dar pajėgė sau dėl to priekaištauti; labai retai leisdavo savo susierzinimui prasiveržti į paviršių.) Olivija jokiu būdu nemanė, kad Kendė neištikima, — nebūtų taip pagalvojusi, net jei Kendė būtų visiems paskelbusi, jog meta Volį

ir išteka už Homero Velzo. Olivija puikiai pažinojo Kendę: ji suprato, kad Kendė negalėtų išduoti Volio, nebent patikėtų, kad jis žuvęs, – o tuo Olivija tikrai būtų pasipiktinusi. „*Nejaučiu*, kad jis būtų negyvas!“ – galvojo ji. Ir dar priminė sau, jog Homeras nekaltas dėl to, kad jis yra čia, o Volis – ten.

Kambaryje skraidė uodas; plonas jo zyzimas Oliviją taip nervino, kad ji net pamiršo, kodėl sėdėjo tamsoje; užsidegusi šviesą, ėmė vaikytis tą uodą. Ten, kur dabar yra Volis, uodai tikriausiai siaubingi. Birmos uodai margi (ir daug didesni negu Meino).

Rėjus Kendalas irgi buvo vienas, bet uodai jo labai nekankino. Tylią naktį Rėjus stebėjo, kaip begarsis amalas pakrantėje vis nusižengia reikalavimui nežiebti ryškių šviesų. Rėjus nerimavo dėl Kendės. Jis žinojo, kaip mirus vienam žmogui gali sustoti kito gyvenimas, ir apgailestavo (iš anksto), kad Kendė, ko gero, negalės ramiai gyventi toliau, netekusi Volio. „Ja dėtas, – garsiai ištarė Rėjus, – neatstumčiau kito vaikino.“

Rėjus jautė, kad „kitas vaikinas“ panašesnis į jį; negalima sakyti, kad Homeras Velzas Rėjui patiko labiau negu Volis, – tiesiog Rėjus Homerą geriau suprato. Bet sėdėdamas ant prieplaukos Rėjus nuo jos nenukrapštė nė vienos sraigės; jis žinojo, kiek daug laiko sraigė sugaišta, kol atsiduria ten, kur keliavo.

– Kiekvieną kartą, kai numeti sraigę nuo prieplaukos, – sykį paerzino Rėjus Homerą Velzą, – priverti kažką pradėti gyvenimą iš naujo.

– Gal aš tam kažkam darau paslaugą, – tarė Homeras Velzas, našlaitis. Rėjus turėjo pripažinti, kad jam patinka tas vaikinas.

Stebimas nuo sidro namų stogo, amalas neatrodė toks įspūdingas – nebuvo matyti vandenyno, net kai dangus nušvisdavo ryškiausiai. Tačiau ten žaibas be griaustinio kėlė didesnį nerimą; žiūrėdami į jį, tokį tolimą ir tylų, Kendė su Homeru Velzu galvojo apie karą, kurio negalėjo nei pajusti, nei išgirsti. Jiems karas buvo tik tolimi blyksniai.

– Manau, kad jis gyvas, – pasakė Homerui Kendė. Sėdėdami ant stogo, juodu laikėsi už rankų.

– Man atrodo, kad žuvęs, – tarė Homeras Velzas. Kaip tik tada jie abu pamatė, kad Volio kambaryje užsidegė šviesa.

Tą rugpjūčio naktį medžiai stovėjo aplipę vaisiais, sunkios šakos linko žemyn, obuoliai – visi, išskyrus ryškiai žalius, lyg vaškuotus 'Gravenštainus', – buvo žalsvai rausvi. Žolė tarp medžių siekė kelius; buvo aišku, kad prieš derliaus nuėmimą ją reikės dar kartą nupjauti. Sode, vadinamame Gaidžio Kalva, tąnakt ūkavo pelėda; paskui Kendė su Homeru išgirdo, kaip kitame sode, Keptuvėje, sulojo lapė.

– Lapės gali įlipti į medžius, – tarė Homeras Velzas.

– Ne, negali, – paprieštaravo Kendė.

– Į obelis tai tikrai gali, – tvirtino Homeras. – Volis man sakė.

– Jis gyvas, – sušnibždėjo Kendė.

Amalo blyksnis nušvietė jos veidą, ir Homeras pamatė, kad jai akyse žiba ašaros; jos veidas buvo drėgnas ir sūrus, kai jis ją pabučiavo. Tai buvo virpulingas, nedrąsus pasisiūlymas – tas bučinys ant sidro namų stogo.

– Aš tave myliu, – tarė Homeras Velzas.

– Aš irgi tave myliu, – atsakė Kendė. – Bet jis gyvas.

– Ne, – tarė Homeras.

– Aš jį myliu, – pasakė Kendė.

– Žinau, kad myli, – tarė Homeras Velzas. – Ir *aš* jį myliu.

Kendė nuleido petį žemiau ir priglaudė galvą Homerui prie krūtinės, kad jis negalėtų jos bučiuoti; viena ranka jis laikė ją apkabinęs, o kita jo ranka nuklydo prie jos krūties ir ten pasiliko.

– Taip sunku, – sušnibždėjo Kendė, bet jo rankos nenustūmė. Tolumoje, virš vandenyno, blykčiojo žaibas, šiltas vėjelis vos vos judino obelų lapus ir Kendės plaukus.

Olivija Volio kambaryje akimis sekė uodą, kol jis nuskrido nuo lempos gaubto (ant kurio negalėjo jo užtrėkšti) ir nutūpė

ant baltos sienos virš Homero lovos. Sutrynusi uodą delno apačia, ji nustebo, nes ant sienos liko dešimties centų monetos didumo kraujo dėmė – tas mažas bjaurybė buvo kaip reikiant prisisiurbęs. Olivija paseilino smilių ir atsargiai pridėjo prie dėmės, bet tik dar labiau ją išterliojo. Supykusi ant savęs, ji pakilo nuo Homero lovos ir be jokio reikalo tarsi lygindama rankomis perbraukė per nepaliestą jo pagalvę; suglostė ir nepaliestą Volio pagalvę; paskui užgesino lempą ant naktinio stalelio. Tarpduryje dar stabtelėjo, apžvelgė tuščią kambarį ir išjungė šviesą viršuje.

Homeras Velzas prilaikė Kendę suėmęs už klubų – padėjo jai nulipti žemyn. Juodu, be abejo, žinojo, kad labai nesaugu bučiuotis ant sidro namų stogo; tačiau ant žemės buvo dar pavojingiau. Jie stovėjo susiglaudę, rankas laisvai uždėję vienas kitam ant juosmens – jo smakras lietėsi prie jos kaktos (ji purtė galvą – „Ne, ne", – bet nesmarkiai), – kai staiga abu pamatė, kad šviesa Volio kambario lange užgeso. Remdamiesi vienas į kitą, juodu pasuko į sidro namus, aukšta žolė pynėsi jiems apie kojas.

Dvivėres duris jie uždarė atsargiai, kad netrinktelėtų. Kas galėjo tai išgirsti? Šviesų nusprendė nedegti; kadangi neieškojo jungiklio ant virtuvės sienos, neturėjo progos žvilgtelėti į šalia jo prismeigtas sidro namų taisykles. Tik neryškūs amalo blyksniai rodė jiems kelią į miegamąjį, kur dviem eilėmis stovėjo geležinės lovos su atidengtomis kietomis spyruoklėmis – seni čiužiniai buvo suvynioti kaip kareivinėse ir padėti lovų kojūgaliuose. Vieną Homeras su Kende išsivyniojo.

Toje lovoje buvo miegoję daug laikinų sidro namų gyventojų. Joje buvo susapnuota begalė visokių sapnų. Tylią, vos girdimą dejonę, išsiveržusią iš Kendės galugerklio, beveik užgožė surūdijusių geležinių lovos spyruoklių girgždėjimas; ta prarūgusiame ore pasigirdusi dejonė buvo tokia pat švelni kaip virpančių Kendės rankų, kurios lyg plaštakės nusileido Homerui ant pečių, prisilietimas; o paskui Homeras pajuto, kad jos rankos suspaudė jį smarkiau – jos pirštai smigo jam į

odą. Dabar Kendės dejonė buvo šaižesnė už lovos spyruoklių žviegimą, kone tokia pat garsi kaip Homero šūksnis. O, šis berniukas, apie kurio verksmą Trijų Mylių Kriokliuose kadaise sklido legendos, – koks garsas ištrūko iš jo krūtinės!

Olivija Vortington, visa pastėrusi savo lovoje, klausėsi lyg ir pelėdos ūkavimo ant Gaidžio Kalvos. „Ką ji nori pasakyti šitaip ūkaudama?" – galvojo Olivija. Ji galvojo apie viską, kad tik atitrauktų mintis nuo uodų, zujančių Birmos džiunglėse.

Ponia Grogan gulėjo nesumerkdama akių, staiga išsigandusi dėl savo sielos; iš tikrųjų geroji moteriškė neturėjo ko bijoti. Tai, ką ji girdėjo, buvo tik pelėdos balsas – toks gedulingas ūkavimas.

Vilburis Larčas, kuris berods niekada negalėdavo užmigti, seselės Andželos kabinete įgudusiais, atsargiais pirštais perbraukė per rašomosios mašinėlės klaviatūrą. „Prašau Jūsų, pone Prezidente", – parašė.

Mažasis Stirfortas, alergiškas dulkėms ir pelėsiams, tą naktį kankinosi; jam atrodė, kad nebegali kvėpuoti. Iš lovos lipti jis tingėjo, todėl išsipūtė nosį į pagalvės užvalkaliuką. Seselė Edna, išgirdusi tokį kimų, nerimastingą šnarpštimą, iškart prišoko artyn. Stirforto alergijos priepuoliai nebūdavo labai baisūs, bet prieš jį paskutinis prieglaudoje gyvenęs našlaitis, alergiškas dulkėms ir pelėsiams, buvo Fazis Stounas.

„Jūs jau padarėte tiek daug gero, – rašė Vilburis Larčas Franklinui D. Ruzveltui. – Jūsų balsas per radiją suteikia man vilties. Iš profesijos būdamas gydytojas, aš žinau, kokia klastinga ta liga, kurią Jūs pats nugalėjote. Po Jūsų bet kam kitam, kas užims Jūsų postą, bus gėda, jeigu jis nepadės vargšams, kuriais niekas nesirūpina, – ar bent jau *turėtų* būti gėda..."

Rėjus Kendalas, išsitiesęs ant prieplaukos, tarsi bangų išmestas į krantą, niekaip negalėjo prisiversti atsikelti ir eiti į vidų miegoti. Pajūryje oras retai būdavo šitoks sustingęs; Sent Klaude toks oras buvo įprastas.

„Mačiau Jūsų su žmona nuotrauką – judu nufotografuoti per pamaldas bažnyčioje. Berods episkopalinėje, – rašė Vil-

buris Larčas prezidentui. – Nė nenutuokiu, ką toje bažnyčioje išgirstate apie abortus, bet kai ką Jūs turėtumėte žinoti. Galima sakyti, kad nuo trisdešimt penkių iki keturiasdešimt penkių procentų mūsų šalies gyventojų prieaugio yra neplanuoti, nepageidaujami kūdikiai. Pasiturintys sutuoktiniai paprastai nori turėti vaikų; tik septyniolika procentų turtingų tėvų naujagimių būna nelaukiami. O VARGŠAI? Iš kūdikių, gimstančių skurde gyvenantiems tėvams, nelaukiamų būna net keturiasdešimt du procentai. Pone Prezidente, tai beveik pusė. O dabar juk ne Beno Franklino, kuris (kaip tikriausiai žinote) troško, kad padaugėtų gyventojų, laikai. Jūsų vyriausybės tikslas buvo duoti pakankamai darbo esamiems šalies gyventojams, geriau aprūpinti esamus gyventojus. Tiems žmonėms, kurie gina dar negimusių kūdikių gyvybę, derėtų pagalvoti apie jau gimusių gyvenimą. Pone Ruzveltai, jau kas kas, o Jūs tai tikrai turėtumėte žinoti, kad negimę kūdikiai nėra tokie vargšai, jiems ne taip reikia Jūsų pagalbos kaip *gimusiems*! Prašau Jūsų – pasigailėkite gimusiųjų!“

Olivija Vortington neramiai vartėsi lovoje. „O, pasigailėk mano sūnaus!“ – vis meldė ir meldė Dievą.

Keptuve vadinamame sode į obelį, maždaug iki vidurio, įsilipusi rudoji lapė – atsargiai pritūpusi didžiausiame medžio šakume – pastačiusi ausis ir išpūtusi šnerves, kiek pakėlusi lengvą kaip plunksna uodegą, grobuonies akimis stebėjo, kas darosi aplinkui. Lapė jautė, kad apačioje žemės paviršius virpėte virpa nuo daugybės graužikų, bet į medį ji buvo įsikorusi ne tam, kad pasidairytų, – ji ten įlėkė, kad suėstų paukštį, kurio plunksna dabar styrojo prikibusi tai mažai plėšrūnei prie ūsų ir įsmigusi į rūdžių spalvos barzdelę po smailu snukučiu.

Kendė Kendal prigludo prie Homero Velzo – o, kaip ji prigludo! – kai abu uždusę giliai atsikvėpė, išjudindami šiaip jau nė nekrustelintį orą. Drebančios pelės po sidro namų grindimis ir landose tarp sienų stabtelėjo pasiklausyti, ką daro įsimylėjėliai. Pelės žinojo, kad reikia bijoti pelėdos ir lapės. Bet kas čia per žvėris, kurio skleidžiamas garsas tiesiog stingdo?

Pelėda medžiodama neūkauja, lapė šokdama ant aukos neloja. Koks čia naujas gyvūnas? – galvojo sidro namų pelės. Koks naujas žvėris šitaip įkaitino ir išjudino orą?

Ar nepavojinga būti šalia jo?

Vilburis Larčas laikėsi nuomonės, kad meilė nebūna nepavojinga – niekada. Jam atrodė, jog meilė kalta ir dėl to, kad jis ėmė taip sparčiai silpti – nuo to laiko, kai Homeras Velzas išvyko iš Sent Klaudo. Kaip nedrąsiai jis kartais elgiasi ir kaip staiga suirzta dėl kai kurių dalykų! Seselė Andžela, ko gero, būtų pareiškusi, jog pastaruoju metu jis vis dažniau paniūra arba pratrūksta pykčiu dar ir todėl, kad jau penkiasdešimt metų svaiginasi eteriu ir yra senyvas, o ne vien dėl to, kad nerimastingai myli Homerą Velzą. Ponia Grogan, jei Larčas jos būtų paklausęs, būtų pasakiusi, kad jį labiau kamuoja tai, ką ji vadina Sent Klaudo sindromu, negu meilė; seselė Edna išvis niekada dėl nieko nebūtų kaltinusi meilės.

Bet Vilburis Larčas į meilę žiūrėjo kaip į ligą, dar klastingesnę už poliomielitą, prieš kurį taip drąsiai atsilaikė prezidentas Ruzveltas. Ir kas galėjo priekaištauti Larčui dėl to, kad jis kartais pareikšdavo, jog vadinamieji apvaisinimo padariniai yra „meilės pasekmė“? Nors gerosios jo seselės nuliūsdavo, kai jis imdavo taip kalbėti. Argi jis neturėjo teisės aiškiai pasakyti, ką mano apie meilę? Juk buvo tiek įrodymų – ir apčiuopiami apvaisinimo padariniai, ir su jais susijęs skausmas, ir nenusisekęs daugybės našlaičių gyvenimas, – kuriais daktaras Larčas galėjo pagrįsti savo įsitikinimą, kad meilė – ne ką saugesnis dalykas negu koks virusas.

Net jei būtų matęs, kaip smarkiai vienas prie kito spaudžiasi Kendė Kendal ir Homeras Velzas, – net jei būtų jautęs jų prakaito skonį ir galėjęs paliesti įsitempusius blizgančių jų nugarų raumenis, net jei būtų girdėjęs skausmingą įtampą jų balsuose ir kaip ta įtampa nuslūgsta, – Vilburis Larčas vis tiek nebūtų pakeitęs savo nuomonės. Staiga išvydęs tokią aistrą, jis būtų

tik dar labiau įtikėjęs, jog meilė pavojinga; būtų sustingęs iš siaubo taip pat kaip tos pelės.

Daktaro Larčo manymu, net kai jam pavykdavo pacientes įkalbėti kokiu nors būdu stengtis išvengti nėštumo, mylėtis joms vis tiek nebūdavo saugu.

„Pagalvokime kad ir apie vadinamąjį ciklinį metodą, – rašė Vilburis Larčas. – Čia, Sent Klaude, mes dažnai matome ciklinio metodo padarinius."

Jis turėjo išspausdinęs informacinį lapelį, lengvai įskaitomomis didžiosiomis raidėmis:

DAŽNOS KLAIDOS NAUDOJANTIS PREZERVATYVAIS

Rašė tarytum vaikams; kai kuriais atvejais taip ir būdavo.

1. KAI KURIE VYRAI PREZERVATYVĄ UŽSIMAUNA TIK ANT PATIES VARPOS GALIUKO: TAI KLAIDA, NES PREZERVATYVAS NUSMUNKA. JĮ REIKIA UŽMAUTI ANT VISOS VARPOS, IR TAI DARYTI REIKIA TADA, KAI VARPA PASISTOJUSI.
2. KAI KURIE VYRAI MĖGINA MAUTIS TĄ PATĮ PREZERVATYVĄ DAR KARTĄ: TAI IRGI KLAIDA. NUSIMOVĘ PREZERVATYVĄ, JĮ TUOJ PAT IŠMESKITE! IR GERAI APSIPLAUKITE LYTIES ORGANUS PRIEŠ VĖL PRISILIESDAMI PRIE PARTNERĖS – SPERMATOZOIDAI YRA GYVOS BŪTYBĖS (BENT JAU BŪNA GYVI KURĮ LAIKĄ) IR MOKA PLAUKTI!
3. KAI KURIE VYRAI IŠ ANKSTO IŠIMA PREZERVATYVĄ IŠ APVALKALĖLIO: TADA PREZERVATYVAS PRIEŠ NAUDOJIMĄ BŪNA PER ILGAI VEIKIAMAS ŠVIESOS IR ORO; TODĖL GUMA PERDŽIŪSTA, ATSIRANDA PLYŠELIŲ IR SKYLUČIŲ. TAI KLAIDA! SPERMATOZOIDAI LABAI

MAŽI – JIE GALI PRAPLAUKTI PRO PLYŠELIUS IR SKYLUTES!

4. KAI KURIE VYRAI BŪNA SUSIJUNGĘ SU PARTNERE DAR ILGAI PO TO, KAI JIEMS IŠSIVERŽIA SĖKLA; KOKIA DIDELĖ KLAIDA! VARPA SUMAŽĖJA! KAI JI NEBESTANDI, IR KAI VYRAS GALIAUSIAI JĄ IŠTRAUKIA IŠ PARTNERĖS KŪNO, PREZERVATYVAS GALI VISIŠKAI NUSLYSTI. DAUGUMA VYRŲ TO NET NEPAJUNTA, BET KAIP BAISU! MOTERS KŪNE JŪS PALIEKATE PILNĄ PREZERVATYVĄ, DAUGYBĘ SPERMATOZOIDŲ!

„Yra ir tokių vyrų, – būtų galėjęs pridurti Homeras Velzas, turėdamas galvoje Herbą Fauleri, – kurie dalija kitiems vyrams kiaurus prezervatyvus."

Vandenyno Vaizdo sodų sidro namuose, susispaudę greta iš baimės susitraukusių pelių, Homeras Velzas ir Kendė Kendal negalėjo paleisti vienas kito iš glėbio. Pirma, čiužinys buvo labai siauras – dviese jie ant jo išsiteko tik šitaip sulipę; antra, jie taip ilgai laukė; tiek daug tikėjosi. Be to, jiems abiem tai, kad išdrįso taip susieiti, atrodė itin reikšminga. Jie kartu išgyveno ir meilę, ir sielvartą, nes nė vienas iš jų nebūtų leidęs nei sau, nei kitam mėgautis šia akimirka, jei nebūtų bent iš dalies susitaikęs su Volio mirtimi. Dabar, po suartėjimo, šią svarbią akimirką jausdami, kad galbūt prarado Volį, jie abu tarytum sustingo iš pagarbos jam; todėl jų veidai nebuvo tokie kupini susižavėjimo ir nerūpestingi, kokie būna daugumos įsimylėjėlių veidai po sueities.

Homeras Velzas gulėjo įsikniaubęs Kendei į plaukus ir įsivaizdavo, kad tik dabar baltuoju „Kadilaku" atvažiuoja į Vandenyno Vaizdo sodus; jam atrodė, kad Volis tebeveža jį ir Kendę tolyn nuo Sent Klaudo – kad Volis tebėra už viską atsakingas; Volis neabejotinai buvo tikras geradarys – saugiai atsivežė jį į šį prieglobstį. Pulsas Kendės smilkinyje, švelniai

besiliečiančiame prie tvinksinčio jo paties smilkinio, Homerą beveik taip pat ramino kaip padangų šniokštimas tąsyk, kai didžiulis baltas „Kadilakas" išvadavo jį iš kalėjimo, kuriame jis gimė. Homerui ant skruosto suspindo ašara; jis būtų padėkojęs Voliui, jei būtų galėjęs.

Ir jei tamsoje būtų įžiūrėjęs Kendės veidą, būtų supratęs, jog dalis jos širdies tebėra virš Birmos.

Jie ilgai gulėjo nekrutėdami – kol viena pelė įsidrąsinusi netikėtai perbėgo jiems per nuogas kojas. Homeras Velzas staiga atsiklaupė; po akimirkos suvokė, kad Kendės kūne paliko *pilną prezervatyvą, daugybę spermatozoidų*. Padarė klaidą, apie kurią Vilburis Larčas rašė DAŽNŲ KLAIDŲ NAUDOJANTIS PREZERVATYVAIS sąrašo ketvirtame punkte.

– Ojoi, – tarė Homeras Velzas, kurio pirštai buvo miklūs, jautrūs ir įgudę; jam pakako dešinės rankos smiliaus ir vidurinio, kad ištrauktų pamestą gumytę; padarė tai labai greitai, bet abejojo, ar pakankamai greitai.

Homeras stengėsi Kendei kuo smulkiau paaiškinti, ką reikia daryti, tačiau ji neleido jam užbaigti.

– Manau, mokėsiu apsiplauti, Homerai, – pasakė.

Taigi pirma taip ilgai brendusios jų aistros naktis pasibaigė netikėtai ir greitai, kaip paprastai ir būna, kai imamasi tokių priemonių nepageidaujamam nėštumui išvengti, – galima nėštumo priežastis irgi buvo gana įprasta.

– Aš tave myliu, – dar kartą pasakė Homeras, pabučiavęs Kendę ir palinkėjęs jai labos nakties. Kendė atsisveikindama jį pabučiavo aistringai, bet piktokai, spūstelėjo jam rankas kone įniršusi, tačiau kartu ir susitaikiusi su likimu. Homeras kurį laiką dar pastovėjo automobilių aikštelėje už omarų aptvaro; girdėjo tik įtaiso, prisotinančio vandenį šviežio deguonies, kad omarai ilgiau išliktų gyvi, kliurksėjimą. Oras automobilių aikštelėje atsidavė jūros vandeniu ir tepalu. Vakaro karštis jau buvo atslūgęs. Nuo vandenyno artyn slinko vėsus, drėgnas rūkas; nebebuvo matyti amalo, apšviečiančio, tegu ir neryškiai, vaizdą virš Atlanto.

Homerui Velzui atrodė, kad jis visą gyvenimą nuolat ko nors laukia, o dabar vėl turės palaukti ir pažiūrėti, kas bus.

Vilburis Larčas, jau peržengęs septintą dešimtį, tikras Meino didmeistris, jei kalbėtume apie laukimą, vėl spoksojo į žvaigždėtas vaistinės lubas. Vienas iš eterio teikiamų malonumų buvo tas, kad jo prisikvėpavęs žmogus kartais pasijusdavo pakylėtas ir galėdavo pažvelgti į save iš viršaus; taigi Vilburis Larčas turėjo progą iš toli nusišypsoti savo paties vizijai. Tą vakarą jis palaimino įvaikintą mažąjį Koperfildą, švepliuką.

— Pasidžiaukime kartu su mažuoju Koperfildu, — pasakė daktaras Larčas. — Mažasis Koperfildas rado šeimą. Labanakt, Koperfildai.

Tik dabar, eterio pagražintuose atsiminimuose, tai buvo džiaugsmingas įvykis. Berniukai atsiliepė garsiai ir sutartinai — tarsi Larčas būtų dirigavęs angelų chorui, linksmai išlydinčiam iškeliaujantį Koperfildą. Iš tikrųjų viskas buvo ne taip. Mažiausi našlaičiai labai mėgo Koperfildą; jis buvo, pasak seselės Andželos, „vienytojas" — bendraudami su tuo visada gerai nusiteikusiu švepliuku, ir kiti vaikai pralinksmėdavo, pasijusdavo vieningi. Tą vakarą niekas nepritarė Larčui, kai jis atsisveikino su Koperfildu ir palinkėjo jam labos nakties. Pačiam daktarui Larčui išgyventi Koperfildo išvykimą buvo ypač sunku todėl, kad iš Sent Klaudo išvažiavo ne tik paskutinis našlaitis, kuriam vardą davė Homeras Velzas, bet ir paskutinis iš tų, kurie Homerą pažinojo. Kartu su Koperfildu tarytum pradingo dar viena Homero Velzo dalelė. Mažasis Stirfortas — antras gimęs ir antras gavęs Homero sugalvotą vardą — buvo įvaikintas pirmiau.

Visa laimė, kad daktaras Larčas turėjo eterio! Jo padedamas galėjo pataisyti tai, kas įvyko. Tikriausiai kaip tik todėl, kad buvo veikiamas eterio, jis iš pat pradžių pajuto norą pakeisti Fazio Stouno likimą. Be to, apimtas eteriu sukelto svaigulio,

Larčas daug kartų išgelbėjo Volį Vortingtoną – sprogstantis lėktuvas kažkaip susiklijavo iš dalių ir vėl pakilo į dangų; parašiutas išsiskleidė ir švelnios Birmos oro srovės nunešė Volį į Kiniją. Virš japonų, virš tigrų ir gyvačių, virš siaubingų Azijos ligų – Vilburis Larčas matė Volį sklendžiantį ramiai ir saugiai. Matė ir kokį įspūdį kinams padarė kilni Volio išvaizda – gražus aristokratiškų bruožų veidas. Vėliau kinai padės Voliui susirasti savo bazę, ir jis grįš namo pas savo merginą – to Vilburis Larčas norėjo labiausiai: jis troško, kad Volis vėl būtų su Kende, nes tik tokiu atveju galėjo tikėtis, kad Homeras Velzas grįš į Sent Klaudą.

Nuo to laiko, kai buvo numuštas Volio lėktuvas, praėjus beveik trims mėnesiams, Vandenyno Vaizdo soduose prasidėjo derliaus nuėmimas ir Kendė Kendal suprato, kad yra nėščia. Šiaip ar taip, ji žinojo, kokie būna požymiai; žinojo ir Homeras Velzas.

Tais metais sodus siaubė gana margas skynėjų būrys; tarp jų buvo ir namų šeimininkių bei kareivių nuotakų, kurios nuolat krito iš medžių, ir mokinių, paleistų iš vietos mokyklų, kad padėtų nuimti derlių. Tą tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt kažkelintųjų rudenį net į obuolių skynimą buvo žiūrima kaip į pastangas prisidėti prie šalies gynybos. Olivija paskyrė Homerą vadovauti vidurinės mokyklos mokinių brigadai, o šie vienaip ar kitaip vis apdaužydavo obuolius, todėl Homeras neturėdavo kada ir atsikvėpti.

Kendė dirbo prekyvietėje; Olivijai ji pasakė, jog dažną šleikštulį jai, ko gero, sukelia dyzelinio kuro ir išmetamųjų dujų kvapas, nuolat sklindantis nuo ūkio transporto priemonių. Olivija pareiškė nemaniusi, kad mechaniko ir omarų žvejo duktė gali būti tokia jautri kvapams, ir pasiūlė Kendei dirbti laukuose, gal ten jai būsią geriau, bet Kendė turėjo prisipažinti, jog nekaip jaučiasi ir laipiodama po medžius.

– Nė neįtariau, kad tu tokia lepi, – tarė Olivija.

Olivija per tą derliaus nuėmimą buvo kaip niekada energinga ir dėkojo Dievui, kad turi tiek daug darbo. Bet Homerui Velzui tų metų derliaus nuėmimas priminė mokymąsi laikytis vandenyje stačiomis; jį to buvo išmokiusios Kendė su Olivija. (Olivija tokį plūduriavimą vadino plaukimu vietoje.)

– Aš tiesiog plaukiu vietoje, – pasakė Homeras Kendei. – Negalime palikti Olivijos, kol nenuimtas derlius.

– Jei darbe plėšysiuos kiek tik galiu, – tarė Kendė, – gal persileisiu.

Homeras Velzas žinojo, jog tai nelabai tikėtina.

– O kas, jeigu aš nenoriu, kad tu persileistum? – paklausė Homeras.

– O kas? – nesuprato Kendė.

– O jeigu aš noriu, kad tekėtum už manęs ir gimdytum šį kūdikį?

Juodu stovėjo sandėlyje, prie transporterio juostos galo; Kendė buvo pirma moterų, rūšiuojančių obuolius pagal didumą ir sveikumą, – vienus pakuojančių į dėžes, kitus paliekančių sidrui, – eilėje. Nors ir pasirinkusi vietą eilės pradžioje, kad būtų arčiausiai atdarų durų, Kendė žiaukčiojo.

– Turėsime palaukti ir pažiūrėti, kas bus – tarė Kendė, tąsoma šleikštulio.

– Ilgai laukti negalime, – pasakė Homeras Velzas. – Neturime laiko ilgai žiūrėti.

– Susituokti galėtume ne anksčiau negu po metų, o gal dar vėliau. Aš *noriu* tekėti už tavęs, bet kaipgi Olivija? Turime palaukti.

– Kūdikis nelauks.

– Mes abu žinom, kur reikia važiuoti – kad neturėtume šito kūdikio, – tarė Kendė.

– Arba kad jį turėtume, – pasakė Homeras Velzas. – Juk tai ir mano kūdikis.

– Kaip man pagimdyti kūdikį niekam nežinant, kad pagimdžiau? – paklausė Kendė; ji vėl žiauktelėjo ir Didžioji Dotė Taft iš kito eilės galo atskubėjo pažiūrėti, kas atsitiko.

– Homerai, negi nežinai, kad negražu šitaip stebeilyti, kai jauna mergina vemia? – subarė jį Didžioji Dotė ir milžiniška ranka apkabino Kendę per pečius. – Pasitrauk nuo durų, mieloji, – pasakė. – Verčiau eime į aną galą – ten užuosi tik obuolius. Pro duris smelkiasi traktorių dūmai.

– Na, dar pasimatysime, – sumurmėjo Homeras Kendei ir Didžiajai Dotei.

– Niekas, kai darosi bloga, nenori būti stebimas kitos lyties žmogaus, Homerai, – pasakė Didžioji Dotė.

– Taigi, – tarė Homeras Velzas, našlaitis ir būsimas tėvas.

Meine manoma, kad, kai ką nors žinai, protingiau patylėti negu laidyti liežuvį; tai, kad niekas nešnekėjo, jog Kendė Kendal nėščia, dar nereiškė, kad niekas nieko nepastebi. Meine visi supranta, kad vaikinas merginai visada gali pridaryti bėdos. Kaip jie tada pasielgs – jų reikalas; jeigu jie nori, kad kas nors jiems patartų, turi paprašyti.

„Jei *tu* būtum našlaitis, ką pasirinktum? – kartą parašė Vilburis Larčas *Trumpoje Sent Klaudo istorijoje*. – Našlaitį ar abortą?"

– Abortą, žinoma, – kadaise atsakė Melonija, kai Homeras Velzas jos paklausė. – O tu?

– Aš pasirinkčiau našlaitį, – tarė Homeras.

– Tu tik svajoklis, Saulele, – tada pasakė jam Melonija.

Dabar jam atrodė, kad ji buvo teisi; jis tikrai tik svajoklis. Jis maišė vidurinės mokyklos mokinius vieną su kitu, dažnai pažymėdavo, kad kuris nors iš jų priskynė tiek ir tiek bušelių, nors iš tikrųjų tai būdavo visai ne to vaiko priskintos dėžės. Kartą sulaikė du berniukus, kurie mėtėsi obuoliais, ir suprato turįs juos nubausti, kad būtų pamoka kitiems, – norėjo apsaugoti vaisius ir parodyti savo valdžią. Bet kol nuvežė abu išdykėlius į prekyvietę, kur liepė tiesiog ramiai palaukti ir nieko daugiau nepridirbti, – tą rytą jiedviem nebeleido skinti obuolių, – tarp kitų mokinių užvirė tikras obuolių mūšis; grįžęs į sodą, Homeras turėjo nutraukti karą. Dėžės, jau sukrautos ant plokščios priekabos, buvo apdrabstytos obuolių sėklomis,

o įkaitusios traktoriaus dalys dvokė suskrudusiais obuoliais (kažkas, matyt, mėgino naudotis traktoriumi kaip priedanga). Homeras pagalvojo, kad gal Vernonas Linčas būtų sugebėjęs geriau vadovauti mokinių brigadai. Homerui rūpėjo tik kuo greičiau dėl visko susitarti su Kende.

Dabar ant Rėjaus Kendalo prieplaukos juodu sėdėdavo susiglaudę, bet neilgai – jau darėsi šalta. Abu remdavosi į vieną iš stulpų prieplaukos gale, kur Rėjus anksčiau buvo matęs Kendę sėdinčią su Voliu – daugybę kartų – beveik tokia pat poza (Rėjus tik prisiminė, kad Volis visada sėdėdavo labiau ištiesęs nugarą, tarytum jau prisisegęs lakūno saugos diržais).

Rėjus Kendalas suprato, kodėl įsimylėję Homeras su Kende turi viską gerai apmąstyti, bet jam buvo jų gaila; juk įsimylėjimas neturėtų taip slėgti. Tačiau Rėjus labai gerbė Oliviją ir žinojo, kad būtent dėl Olivijos Homeras su Kende yra priversti taip gedulingai išgyventi savo pačių meilės istoriją. „Jums reikėtų tiesiog kur nors išvažiuoti“, – pro langą pasakė Rėjus Homerui ir Kendei; ištarė tai labai tyliai, be to, langas buvo uždarytas.

Homeras baiminosi, kad jeigu primygtinai reikalaus, kad Kendė už jo tekėtų – ir gimdytų jųdviejų kūdikį, – ji, ko gero, visiškai jį atstums. Be to, jis jautė, kad Kendė bijo Olivijos; Kendė, savaime suprantama, nenorėjo darytis antro aborto – Homeras žinojo, kad ji tuoj pat už jo ištekėtų ir gimdytų jųdviejų kūdikį, jei manytų, kad galės išsisukti nepasakiusi tiesos Olivijai. Kendei nebuvo gėda, kad Olivija ją smerks už tai, kad ji nepakankamai myli Volį, – tiesiog paaiškėjo, kad Kendės tikėjimas (jog Volis gyvas) nebuvo toks tvirtas kaip Olivijos. Juk dažnai būna taip, kad vienturčio sūnaus motina ir jauna jo mylimoji viena į kitą žiūri kaip į varžovę.

Daug didesnis netikėtumas (Homero nuomone) buvo tai, ką jis suprato įsigilinęs į savo paties jausmus. Jis jau seniai žinojo, kad myli Kendę ir kad jos nori; o dabar dar suvokė, kad – labiau negu Kendės – nori jos vaiko.

Juodu buvo tik dar viena keblioje padėtyje atsidūrusi pora, kuriai maloniau puoselėti visokias iliuzijas negu pažvelgti į tikrovę.

– Kai bus nuimtas derlius, – pranešė Homeras Kendei, – važiuosime į Sent Klaudą. Pasakysiu, kad jiems manęs ten reikia. Juk tikriausiai taip ir yra. Kadangi vyksta karas, niekas kitas nekreipia į juos dėmesio. Tu tėvui gali paaiškinti, jog tikiesi taip padėti savo šaliai. Olivijai abu pasakysime, kad jaučiame pareigą būti ten, kur mūsų tikrai reikia – kur būsime naudingesni.

– Tu nori, kad gimdyčiau šį kūdikį? – paklausė Kendė.

– Noriu, kad gimdytum *mūsų* kūdikį, – atsakė Homeras Velzas. – O kai jis bus gimęs, kai judu sustiprėsite, grįšime čia. Tavo tėvui, ir Olivijai, pasakysime – arba parašysime, – kad vienas kitą įsimylėjome ir susituokėme.

– Ir kad kūdikį pradėjome prieš tai? – paklausė Kendė.

Homeras Velzas, kuris virš užtemdytos Meino pakrantės matė tikras žvaigždes – ryškias ir šaltas, – viską įsivaizdavo labai aiškiai.

– Pasakysime, kad kūdikis įvaikintas, – tarė jis. – Pasakysime, kad jautėme ir tokią pareigą – prieglaudai. Šiaip ar taip, aš iš tikrųjų jaučiu, tam tikra prasme, – pridūrė.

– Mūsų kūdikis įvaikintas? – nustebo Kendė. – Tai turėsime kūdikį, kuris manys, kad yra našlaitis?

– Ne, – tarė Homeras. – Turėsime savo kūdikį, ir jis žinos, kad yra mūsų. Mes tik *sakysime*, kad jis įvaikintas... tik dėl Olivijos, tik kurį laiką.

– Vadinasi, meluosime, – pasakė Kendė.

– Taigi, – tarė Homeras Velzas. – Kurį laiką meluosime.

– Gal... kai grįšime su kūdikiu... gal mums nereikės meluoti, kad jį įsivaikinome. Gal tada galėsime pasakyti tiesą, – garsiai mąstė Kendė.

– Gal, – tarstelėjo Homeras. „Gal visas gyvenimas yra tik laukimas ir žiūrėjimas, kas bus“, – pagalvojo. Jis priglaudė lūpas Kendei prie sprando, nosimi įsikniso jai į plaukus.

– Jei matysime, kad Olivija gali su tuo susitaikyti, jei matysime, kad ji gali apsiprasti su ta mintimi... dėl Volio, – pridūrė Kendė, – tada mums nereikės meluoti, kad kūdikį įsivaikinome, ar ne?

– Taigi, – tarė Homeras Velzas. „Kodėl ji taip jaudinasi dėl melavimo?“ – galvojo, suspaudęs tyliai verkiančią Kendę glėbyje. Ar tiesa, kad Vilburis Larčas neatsimena jo motinos? Ar tiesa, kad ir seselė Andžela, ir seselė Edna nieko apie ją neatsimena? Gal tai ir buvo tiesa, bet Homeras Velzas tikrai nebūtų jiems priekaištavęs, net jei būtų žinojęs, kad jie meluoja; jeigu jie pamelavo, tai tik tam, kad jį apsaugotų. Jeigu jie atsimena jo motiną, ir jo motina buvo tikra pabaisa, argi ne geriau, kad jie meluoja? Našlaičiai ne visada nori išgirsti tiesą.

Jei Homeras būtų sužinojęs, kad Volis mirė jausdamas baisų skausmą arba kamavosi labai ilgai, – kad Volis buvo kankinamas arba sudegė gyvas, arba kad jį suėdė koks nors žvėris, – Homeras, be abejo, būtų melavęs. Jei Homeras Velzas būtų buvęs istorikas (ne tikras, tik mėgėjas), jis būtų buvęs toks pat revizionistas kaip Vilburis Larčas – būtų stengęsis, kad viskas galų gale baigtųsi gerai. Homeras Velzas, kuris Vilburiui Larčui visada sakydavo, kad tik jis, Larčas, yra tikras gydytojas, buvo tikresnis gydytojas, negu manėsi esąs.

Pirmą vakarą, kai buvo spaudžiamas sidras, jis prie obuolių spaustuvo ir smulkintuvo dirbo su Rukšna Haidu ir Everetu Taftu; Didžioji Dotė ir jos sesutė, Debra Petigru, pilstė sidrą į butelius. Debra paniuro sužinojusi, kad turės taip terliotis; ji vis skundėsi, kad nuolat apsitaško ir apsipila; ją nervino ir tai, kad šalia buvo Homeras Velzas, su kuriuo ji jau kuris laikas nesikalbėjo, – Debra suprato, kad Kendė su Homeru labai suartėjo, drauge išgyvendami sielvartą, negana to, ji neabejotinai jautė, kad Kendė su Homeru drauge patiria ir kažkokį malonumą. Šiaip ar taip, į Homero pasiūlymą būti tik draugais Debra reagavo nedidžiadvasiškai. Debros priešiškumas Home-

rą gerokai suglumino; jis pamanė, kad greičiausiai yra kokia nors visiškai suprantama priežastis, dėl kurios ji taip elgiasi, tik jis, daug metų gyvenęs prieglaudoje, nesugeba to suvokti. Homerui atrodė, jog Debra jį visada tik tiek ir teprisileisdavo, kiek galima prisileisti draugą. Tai kodėl ji dabar taip įsiuto išgirdusi, kad jis nieko daugiau ir neprašo?

Rukšna Haidas Homerui ir Everetui Taftui pareiškė, kad šį sezoną naktį sidrą jis spaudžia pirmą ir paskutinį kartą, nes nori būti namuose su Florensa. „Dabar, kai ji jau galudienė“, – pasakė Rukšna.

Kai sidrą spausdavo ponas Rouzas, prarūgusiame ore juntama žmonių nuotaika būdavo visai kitokia. Pirma, darbas eidavosi greičiau; sidro spaudimas būdavo tarytum kokios varžybos. Antra, visi, veikiami pono Rouzo autoriteto, jausdavosi įsitempę, – be to, žinodami, kad gretimame kambaryje miega, arba stengiasi užmigti, pavargę skynėjai, vyrai prie obuolių smulkintuvo ir spaustuvo dirbdavo apimti to skubėjimo (ir tobulumo) jausmo, kurį galima pajusti tik ant išsekimo ribos.

Kuo labiau Debra Petigru šlapo, tuo pastebimesnis darėsi būsimas jos apkūnumas; abiejų seserų pečiai buvo vienodai aptakūs, o matydamas paglebusias Debros žastų apačias, galėjai nuspėti, kad po kurio laiko jos rankos apaugs tokiais pat tirtančių riebalų gumbais, kokiais buvo aptekusi Didžioji Dotė. Tarsi mėgdžiodamos viena kitą, seserys prakaitą nuo akių braukė bicepsais – nenorėjo liesti veidų nuo saldaus sidro limpančiomis rankomis.

Po vidurnakčio Olivija atvežė šalto alaus ir karštos kavos. Kai ji išvažiavo, Rukšna Haidas tarė:

– Ta ponia Vortington labai rūpestinga moteriškė – ne tik atveža mums atsigert, bet ir leidžia pasirinkt, ko norim.

– Nebėr Volio, nebėr ir jos, – pasakė Everetas Taftas. – Tikras stebuklas, kad ji išvis mus prisiminė.

„Kad ir ką man lemta patirti, kad ir kas manęs laukia, – galvojo Homeras, – aš nesitrauksiu.“ Jis jautė, kad pagaliau pradės gyventi; kelionė, į kurią ketino leistis, atgal į Sent Klaudą, iš

tikrųjų turėjo būti jo išsilaisvinimas iš Sent Klaudo. Jis turės kūdikį (o gal ir žmoną); jam reikės kur nors įsidarbinti.

„Žinoma, aš pasiimsiu medelių ir juos pasodinsiu“, – toliau galvojo Homeras – tarsi medeliai būtų buvę viskas, ko reikėjo Sent Klaudui, tarsi juos pasodindamas jis būtų galėjęs pateisinti Vilburio Larčo lūkesčius.

Derliaus nuėmimui jau einant į pabaigą, dangus vis pilkėjo ir soduose būdavo tamsoka netgi dieną, nors pro plikus medžius prasiskverbdavo daugiau šviesos. Ant sunkiai pasiekiamų šakų vis dar kybojo susiraukšlėję obuoliai – iškart galėjai matyti, kad skynėjai buvo neprityrę. Sent Klaude žemė jau buvo įšalusi. Homeras suprato, kad medelių turės atvažiuoti kitą kartą. Pasodins juos pavasarį; ir kūdikis gims pavasarį.

Ir Homeras, ir Kendė Keip Keneto ligoninėje dabar dirbdavo tik naktimis. Tas dienas, kai Rėjus surinkinėdavo torpedas, Homeras praleisdavo su Kende, jos kambaryje virš omarų aptvaro.

Dabar, kai Kendė jau buvo nėščia, juodu mylėdavosi be jokių suvaržymų. Nors ji nedrįso jam prisipažinti – kol kas dar ne, – Kendei patiko mylėtis su Homeru Velzu; su juo ji patirdavo daug didesnį malonumą negu anksčiau, su Voliu. Bet ji negalėjo prisiversti garsiai pasakyti, kad kai kas dabar *geriau negu su Voliu*; nors mylėtis su Voliu jai nebūdavo taip malonu kaip su Homeru, ji abejojo, ar Volis buvo dėl to kaltas. Juk ji su Voliu niekada neturėjo laiko pasijusti taip laisvai.

„Atvažiuoju su ta mergina, – parašė Homeras daktarui Larčui. – Ji gimdys mano kūdikį – nebus nei aborto, nei našlaičio.“

– *Laukiamas* kūdikis! – sušuko seselė Andžela. – Mes turėsime *laukiamą* kūdikį!

– Nors ir neplanuotą, – tarė Vilburis Larčas, pro seselės Andželos kabineto langą įdėmiai žiūrėdamas į lauke aukštyn kylančią kalvą, tarsi ta kalva būtų staiga iškilusi prieš jį kaip dar viena kliūtis. – Ir gal jis pagaliau pasodins tuos nelemtus medžius, – pasakė daktaras Larčas. – Kam jam tas kūdikis?

Kaip jis, turėdamas kūdikį, mokysis koledže – arba medicinos fakultete?

– Argi jis kada rengėsi mokytis medicinos fakultete, Vilburi? – paklausė seselė Edna.

– Žinojau, kad jis grįš! – šūkavo seselė Andžela. – Jo vieta čia, su mumis!

– Taip, čia, – tarė Vilburis Larčas. Jis nevalingai, ir berods nelengvai, ištiesė nugarą, įtempė kelius, atkišo į priekį rankas ir šiek tiek praskėtė pirštus – tarytum būtų rengęsis paimti kažkokį sunkų daiktą. Seselė Edna net krūptelėjo, pamačiusi jį taip stovintį, – staiga prisiminė nužudytą vaisių iš Trijų Mylių Krioklių, tą negyvą kūdikį, kurį tokia maldaujama poza buvo paguldęs Homeras Velzas.

Olivijai Vortington Homeras pasakė:

– Turiu išvažiuoti. Gaila, kad kaip tik dabar, kai artėja Kalėdos ir užplūsta atsiminimai... bet yra kai kas, ką buvau beveik pamiršęs, vienas žmogus... Tiesą sakant, netgi ne vienas, o jie visi – ten, Sent Klaude. Ten niekas nesikeičia. Jiems visada reikia tų pačių dalykų, o dabar, kai vyksta karas ir visi stengiasi prisidėti prie gynybos, Sent Klaudas, manau, išvis niekam neberūpi. Ir daktaras Larčas juk nejaunėja. Turėčiau būti naudingesnis, negu esu čia. Dabar, kai derlius jau nuimtas, čia nesijaučiu pakankamai užsiėmęs. Sent Klaude darbo visada per akis.

– Tu – puikus vaikinas, – tarė Olivija Vortington, bet Homeras nuleido galvą. Jis prisiminė, ką ponas Ročesteris sakė Džeinei Eir:

„Bijokite sąžinės graužimo, kai ima pagunda nusidėti, panele Eir: sąžinės graužimas apnuodija gyvenimą“.

Homeras su Olivija Vandenyno Vaizdo virtuvėje kalbėjosi ankstyvą lapkričio rytą; Olivija buvo dar nesusišukavusi, nepasidažiusi. Pilkoje šviesoje, pilku veidu ir pilkais plaukais, ponia Vortington Homerui atrodė senesnė. Ji tempė arbatžolių

maišelio virvutę – sunkė paskutinius arbatos lašus, ir Homeras negalėjo atitraukti akių nuo viršutinėse jos plaštakų pusėse pūpsančių gumbuotų venų. Ji visada per daug rūkydavo, rytais visada kosėdavo.

– Kendė važiuoja su manimi, – pasakė Homeras Velzas.

– Kendė – puiki mergina, – tarė Olivija. – Judu elgsitės labai kilniai, jei dabar – kai galėtumėte džiaugtis gyvenimu – būsite su niekam nereikalingais vaikais ir mėginsite juos paguosti. – Arbatžolių maišelį juosianti virvutė buvo taip įtempta, kad Homerui staiga dingtelėjo, jog ji tuoj perrėš maišelį pusiau. Olivijos balsas skambėjo labai oficialiai – tarytum ji per kokią premijų įteikimo ceremoniją būtų kalbėjusi apie didvyriškumą, už kurį žmones verta apdovanoti. Ji iš paskutiniųjų stengėsi nekosėti. Kai virvutė galiausiai perrėžė arbatžolių maišelį, keli išmirkę lapukai prilipo prie Olivijos nesuvalgyto minkštai virto kiaušinio trynio; kiaušinis buvo įstatytas į porcelianinį indelį, kurį Homeras Velzas kartą palaikė žvakide.

– Nežinau nė kaip jums atsidėkoti už viską, ką dėl manęs padarėte, – pasakė Homeras. Olivija Vortington tik papurtė galvą; jos pečiai buvo įsitempę, smakras pakeltas, nugara bauginamai tiesi. – Man labai gaila dėl Volio, – pridūrė Homeras Velzas. – Olivijai gerklėje tarsi kas krustelėjo, bet jos kaklo raumenys tebebuvo sustingę.

– Jis tik dingęs be žinios, – tarė Olivija.

– Taigi, – pasakė Homeras Velzas ir uždėjo ranką Olivijai ant peties. Ji niekuo neparodė, ar ta ranka ją slegia, ar ramina, tik paskui truputį pasuko galvą ir priglaudė skruostą prie Homero plaštakos; taip juodu kurį laiką ir sėdėjo, tarytum pozuodami kokiam senosios mokyklos dailininkui – arba fotografui, laukiančiam neįmanomo dalyko: kad išlįstų lapkričio saulė.

Olivija primygtinai siūlė Homerui važiuoti baltuoju „Kadilaku".

– Ką gi, – pasakė Kendei ir Homerui Rėjus, – manau, labai gerai jums abiem, kad būsite drauge. – Rėjus nusivylė pamatęs,

kad nei Homero, nei Kendės tas jo pasakymas nepradžiugino; kai „Kadilakas“ jau važiavo iš greta omarų aptvaro esančios aikštelės, Rėjus dar šūktelėjo: – Ir pamėginkite bent kiek *pasilinksminti*! – Bet vargu ar jie jį išgirdo.

Kas gi važiuoja į Sent Klaudą linksmintis?

„Juk iš tikrųjų manęs niekas neįsisūnijo, – galvojo Homeras Velzas. – Aš neišduodu ponios Vortington; ji niekada nesakė, kad yra mano motina.“ Nors tai ir buvo tiesa, Homeras su Kende važiuodami beveik nesikalbėjo.

Kuo toliau jie važiavo į šiaurę, į krašto gilumą, tuo mažiau lapų matė ant medžių; Skouhegane jau buvo šiek tiek sniego, žemė panėšėjo į seniai nesiskutusio senuko veidą. Blančarde, ir Ist Moksyje, ir Moksi Gore sniego buvo daugiau, o Dešimties Tūkstančių Akrų kelyje jie turėjo visą valandą laukti, nes skersai kelio gulėjo nugriuvęs medis. Jis buvo gerokai aplūžęs ir apneštas sniegu, panašus į parvirtusį dinozaurą. Muz Riveryje ir Mizeri Gore, ir Tomhegane sniego jau buvo tiek, kad atrodė, jog jis nebenutirps. Kelkraščiuose stirksojo valytuvo sustumtos smailos pusnys – tokios aukštos, kad Homeras su Kende nematė palei kelią stovinčių namų, tik galėjo suprasti, kur jie yra, išvydę iš kaminų rūkstančius dūmus arba pusnyse, vienur kitur apmyžčiotose teritoriją žyminčių šunų, prakastus siaurus takelius.

Olivija ir Rėjus, ir Rukšna Haidas Homerui su Kende buvo atidavę atliekamus talonus degalams. Juodu nusprendė važiuoti automobiliu, nes manė, jog bus malonu turėti kuo retkarčiais ištrūkti iš Sent Klaudo – nors trumpam, – tačiau kai pasiekė Blek Repidzą ir Homeras ant užpakalinių padangų užvyniojo grandines, abu suprato, kad žiemos keliais (o žiema buvo tik prasidėjusi) beveik negalės važinėtis.

Jeigu jie būtų paklausę, daktaras Larčas būtų jiems pataręs neimti automobilio. Būtų pasakęs, kad niekas neatvyksta į Sent Klaudą tam, kad retkarčiais ištrūktų pasivažinėti; ir dar būtų juokais pridūręs, kad, jeigu jie jau taip norės, bet kada galės traukiniu pavažiuoti iki Trijų Mylių Krioklių.

Kadangi keliai buvo prasti, diena ne per šviesiausia, negana to, už Elenvilio pradėjo snigti, į Sent Klaudą jie atvažiavo jau sutemus. Pro mergaičių skyrių įkalnin ropojančio baltojo „Kadilako" žibintai apšvietė dvi moteris, pėsčiomis einančias žemyn, geležinkelio stoties link, – jiedvi nusuko veidus nuo šviesos. Atrodė, kad abi sunkiai laikosi ant kojų; viena buvo be šaliko, kita be skrybėlės; krintančios snaigės žibintų šviesoje mirguliavo, tarsi tos moterys būtų mėčiusios į viršų žėrinčius deimantus.

Homeras Velzas sustabdė automobilį ir nuleido langą.

– Gal galėčiau jus pavėžėti? – paklausė moterų.

– Tai kad ne į tą pusę važiuojat, – tarė viena iš jų.

– Galiu apsisukti! – šūktelėjo Homeras. Kai moterys nieko neatsakiusios nuėjo tolyn, jis privažiavo prie šalia berniukų skyriaus esančios ligoninės durų ir išjungė žibintus. Sniegas, krintantis priešais šviesų vaistinės langą, buvo toks pat, koks krito tą naktį, kai Homeras grįžo į Sent Klaudą pabėgęs iš Votervilyje gyvenusių Dreiperių namų.

Larčas su abiem seselėmis šiek tiek pasiginčijo, kol sutarė, kur Homeras su Kende miegos. Larčas pareiškė, kad Kendė turėtų miegoti mergaičių skyriuje, o Homeras – ten, kur miegodavo seniau, su kitais berniukais, tačiau moterys tai išgirdusios šoko prieštarauti.

– Jie gi įsimylėjėliai! – pasakė seselė Edna. – Savaime aišku, kad miega kartu!

– Na, aišku, kad *miegojo*, – tarė Larčas. – Tačiau tai dar nereiškia, kad turi kartu miegoti ir čia.

– Homeras sakė, kad ketina ją vesti, – priminė jam seselė Edna.

– Ketina, – burbtelėjo Vilburis Larčas.

– Manau, visiems būtų malonu, jei čia miegotų pora, – pasakė seselė Andžela.

– Man atrodo, – atrėžė Vilburis Larčas, – mes kaip tik todėl ir turime tiek daug darbo, kad žmonės per dažnai miega poromis.

– Jie gi įsimylėjėliai! – pasipiktinusi pakartojo seselė Edna.

Taigi lemiamą žodį tarė moterys. Kendė su Homeru miegos kambaryje su dviem lovomis mergaičių skyriaus pirmame aukšte; kaip jie tas lovas sustatys – jų pačių reikalas. Ponia Grogan sakėsi esanti labai patenkinta, kad mergaičių skyriuje gyvens vyras, nes kartais mergaitės skundžiasi, kad kažkas slankioja aplinkui arba slapta jas stebi; bus labai gerai, jei naktį netoliese bus savas vyriškis.

– Be to, – pasakė ponia Grogan, – aš ten vienui viena, o jūs čia trise.

– Bet *miegame* visi po vieną, – pareiškė daktaras Larčas.

– Na, Vilburi, – tarė seselė Edna, – gal nereikėtų tuo taip didžiuotis.

Olivija Vortington, viena Volio kambaryje, žiūrėjo į dvi lovas, Homero ir Volio; abi lovos buvo ką tik perklotos, ant abiejų pagalvių – nė mažiausios raukšlelės. Ant naktinio staliuko tarp lovų stovėjo nuotrauka – Kendė moko Homerą plaukti. Kadangi vaikinų kambaryje nebuvo peleninės, Olivija po beveik surūkytos cigaretės gale kyburiuojančiais pelenais laikė pakišusi sulenktą laisvos rankos delną.

Reimondas Kendalas, vienas virš omarų aptvaro, žvelgė į nuotraukų triptichą – lyg savotišką altorėlį – ant naktinio staliuko, šalia galinių veržliarakčių rinkinio. Vidurinėje nuotraukoje buvo jis pats, dar visai jaunas; sėdėjo iš pažiūros nepatogiame krėsle, ant kelių pasisodinęs žmoną; ji laukėsi Kendės; krėslui tikrai buvo iškilęs pavojus. Kairėje pusėje stovėjo Kendės mokyklos baigimo nuotrauka, dešinėje – Kendės su Voliu; juodu laikė nukreipę vienas į kitą teniso raketes, kaip ginklus. Homero Velzo nuotraukos Rėjus neturėjo; jam pakakdavo pro langą žvilgtelėti į savo prieplauką, kad įsivaizduotų Homerą; kiekvieną kartą, kai tik žiūrėdavo į prieplauką ir galvodavo apie Homerą Velzą, Rėjui ausyse pasigirsdavo į vandenį krintančių sraigių pliumpsėjimas.

Seselė Edna rūpinosi, kad neatšaltų Homerui su Kende palikta šiokia tokia vakarienė; puodą su valgiu, nors ir menkoku, ji buvo įdėjusi į instrumentų sterilizatorių ir kartkartėmis vis žvilgčiojo, ar viskas gerai. Ponia Grogan mergaičių skyriuje kalbėjo maldą ir nematė, kaip „Kadilakas" užvažiavo ant kalvos. Seselė Andžela gimdymo palatoje skuto moterį, kuriai jau buvo nubėgę vandenys.

Homeras su Kende praėjo pro tuščią ryškiai apšviestą vaistinę; įkišo nosis į tuščią seselės Andželos kabinetą. Homeras nebuvo toks kvailas, kad su Kende lįstų į gimdymo palatą, kai ten dega šviesa. Juodu girdėjo miegamajame knygą skaitančio daktaro Larčo balsą. Nors Kendė buvo tvirtai įsikibusi į jo ranką, Homeras Velzas staiga panoro paskubėti – kad nepražiopsotų prieš miegą skaitomos istorijos.

Rukšnos Haido žmona, Florensa, pagimdė sveiką berniuką – devynių svarų ir dviejų uncijų – tuoj po Padėkos dienos, kurią Olivija Vortington ir Reimondas Kendalas šventė Vandenyno Vaizdo soduose, gana oficialiai ir tyliai. Paskui Olivija į savo namus pasikvietė visus ūkio darbininkus; Rėjaus paprašė padėti priimti svečius. Rukšna Haidas Oliviją vis tikino, kad jo kūdikis yra neabejotinas ženklas, jog Volis gyvas.

– Taip, žinau, kad jis gyvas, – ramiai pasakė Rukšnai Olivija.

Jai ta diena nebuvo labai sunki, nors ji ir užtiko Debrą Petigru Volio kambaryje, sėdinčią ant Homero lovos ir žiūrinčią į nuotrauką, kurioje Kendė mokė Homerą plaukti. Negana to, išvedusi iš Volio kambario Debrą, Olivija netrukus ten rado Greisę Linč, irgi sėdinčią ant Homero lovos, toje pačioje Debros išsėdėtoje vietoje. Tačiau Greisė stebeilijo ne į nuotrauką, o į Sent Klaudo globos tarybos atsiųstą anketą, kurios Homeras taip ir neužpildė, – paliko prismeigtą prie Volio kambario sienos, tarsi tai būtų nerašytos taisyklės.

Didžioji Dotė Taft virtuvėje pratrūko verkti, pasakodama Olivijai apie vieną iš savo sapnų. Everetas ją radęs per miegus šliaužiančią miegamojo grindimis vonios kambario link.

– Aš neturėjau kojų, – pasakė Olivijai Didžioji Dotė. – Kaip tik tą naktį, kai gimė Florensos berniukas, pabudau be kojų... bet iš tikrųjų nepabudau, tik sapnavau, kad iš manęs nieko neliko, žemiau juosmens.

– Bet tu vis tiek norėjai į tualetą, – pertraukė žmonos pasakojimą Everetas Taftas. – Kitaip kurių galų būtum šliaužiojusi ant grindų?

– Svarbiausia, kad aš buvau sužeista, – piktai atkirto vyrui Didžioji Dotė.

– O, – tarė Everetas Taftas.

– Svarbiausia, – pasakė Olivijai Rukšna Haidas, – kad mano kūdikis gimė sveikutėlis, o Didžioji Dotė sapnavo, jog negali vaikščioti. Juk suprantate, Olivija? Manau, Dievas nori mums pasakyti, kad Voliui viskas gerai – kad jis gyvas, tik sužeistas.

– Jis turbūt sužeistas, ar kažkas panašaus, – išlemeno Didžioji Dotė, apsipildama ašaromis.

– Be abejo, – netikėtai tarė Olivija. – Visada taip maniau. – Tai išgirdę visi krūptelėjo – net Rėjus Kendalas. – Jeigu jis nebūtų sužeistas, jau būtų mums ką nors apie save pranešęs. Jei būtų negyvas, aš žinočiau, – pasakė Olivija. Ji padavė savo nosinę Didžiajai Dotei Taft ir nuo beveik surūkytos cigaretės prisidegė kitą.

Sent Klaude Padėkos diena buvo toli gražu ne tokia mistiška, ir maistas ne toks geras, bet visi neblogai pasilinksmino. Vietoj balionų daktaras Larčas seselei Andželai ir seselei Ednai davė prezervatyvų, ir jiedvi – nors labai nemėgo to darbo – juos pripūtė ir pamirkė dideliuose induose su žaliais ir raudonais maistiniais dažais. Kai dažai išdžiūvo, ponia Grogan ant prezervatyvų užrašė našlaičių vardus, o Homeras su Kende tuos ryškius balionus išslapstė po visą prieglaudą.

– Ieškosim gumyčių, – pasakė Vilburis Larčas. – Reikėjo pasilaikyti šį sumanymą Velykoms. Kiaušiniai tokie brangūs.

– Neatsisakysime kiaušinių per Velykas, Vilburi, – pasipiktino seselė Edna.

– Turbūt ne, – pavargusiu balsu tarė daktaras Larčas.

Olivija Vortington buvo atsiuntusi dėžę šampano. Vilburis Larčas šampano dar niekada nebuvo net ragavęs – jis apskritai negerdavo, – tačiau pajutęs, kaip nuo burbuliukų įsitempė gomurys, atsivėrė nosiaryklė, o akys tarytum išsausėjo, bet ėmė aiškiau matyti, jis pagalvojo, jog tai labai panašu į tų lengvučių garų, kuriais buvo įpratęs kvėpuoti, poveikį. Larčas gėrė ir gėrė. Net padainavo našlaičiams dainelę, kurią Pirmojo pasaulinio karo metais buvo girdėjęs dainuojant prancūzų kareivius. Ji buvo ne ką tinkamesnė vaikams negu prezervatyvai, bet mažyliams – kadangi jie nesuprato prancūziškai ir nieko nežinojo apie seksą – ta prancūziška dainelė (nešvankesnė už visus Volio Vortingtono eilėraštukus) atrodė labai linksma ir juokinga, o žali ir raudoni prezervatyvai – kaip tikri balionai.

Net seselė Edna šiek tiek įkaušo; šampanas ir jai buvo naujiena, nors ji kartais į karštą sriubą įsipildavo chereso. Seselė Andžela negėrė, tačiau pasidarė labai jausminga – galiausiai abiem rankomis apsikabino Homero kaklą ir ėmė jį bučiuoti, vis tvirtindama, kad Sent Klaude, kai nebuvo Homero, visų nuotaika buvo pastebimai kritusi ir kad Homerą, matyt, atsiuntė gailestingasis Dievas, kad visus čia atgaivintų.

– Bet Homeras juk čia nepasiliks, – žagsėdamas pratarė Vilburis Larčas.

Visi žavėjosi Kende, kurią netgi daktaras Larčas vadino „mūsų angeliškąja savanore“, apie kurią ponia Grogan kasdien tupinėjo kaip apie tikrą savo dukterį. Seselė Edna apie jaunuosius įsimylėjėlius plazdeno kaip peteliškė apie lempą.

Padėkos dieną daktaras Larčas su Kende net paflirtavo – truputį.

– Dar niekada nemačiau tokios gražios merginos, norinčios terliotis su klizmomis, – pasakė Larčas, plekšnodamas Kendei per kelį.

– Aš nelepi, manęs nepykina, – tarė Kendė.

– Čia mes negalime būti lepūs, – atsiraugėjęs suvebleno Larčas.

– Bet galėtume būti bent kiek jautresni, ar ne? – pareiškė nepasitenkinimą seselė Andžela. Larčas nei jos, nei seselės Ednos dar nė karto nebuvo pagyręs už tai, kad jiedvi neatsisako terliotis su klizmomis.

– Žinoma, aš norėjau, kad jis studijuotų mediciną, taptų gydytoju, grįžtų į prieglaudą ir pakeistų mane, – garsiai pasakė Kendei Vilburis Larčas – tarsi Homeras nebūtų sėdėjęs čia pat, kitapus stalo. Larčas vėl paplekšnojo Kendei per kelį. – Bet viskas gerai! – tarė. – Juk visiems labiau norėtųsi užtaisyti vaiką tokiai merginai kaip tu – ir auginti obuolius! – Jis dar kažką pasakė prancūziškai ir išgėrė dar vieną taurę šampano. – Žinoma, – pašnibždėjo Kendei, – jam nebūtina stoti į medicinos fakultetą, kad galėtų dirbti gydytoju *čia*. Tik turės išmokti atlikti dar kelias procedūras. Po velnių! – sušuko Larčas, rodydamas į kalakutą valgančius našlaičius; kiekvienas iš jų priešais savo lėkštę buvo pasidėjęs ryškiai nudažytą prezervatyvą, tarsi lentelę su vardu. – Juk čia nebloga vieta vaikams auginti. Be to, jeigu Homeras kada prisiruoš apsodinti tą nelemtą šlaitą, galėsite čia auginti ir obuolius.

Kai daktaras Larčas užmigo prie stalo, Homeras Velzas jį nunešė į vaistinę. Būdamas toli nuo Sent Klaudo, Homeras vis pagalvodavo, ar daktaras Larčas dar visai nenuprotėjo. Nebuvo ko paklausti. Ponia Grogan ir seselė Edna, ir ypač seselė Andžela gal ir pripažintų, kad Larčas kuoktelėjo, – kad jam atsisuko varžtelis, kaip pasakytų Rėjus Kendalas; kad jo smegenys nuseko, kaip sakydavo Volis, – tačiau ir ponia Grogan, ir abi seselės vis tiek gintų daktarą Larčą. Homeras suprato, jog joms atrodo, kad jis, Homeras, per ilgai buvo toli nuo jų ir prarado

sugebėjimą deramai viską vertinti. Laimė, kad per tą laiką, kol buvo išvykęs, Homeras neprarado akušerio įgūdžių.

Nėščios moterys švenčių nepaiso. Traukiniai važiuoja kitu laiku, bet vis tiek važiuoja. Buvo jau po šeštos vakaro, kai ta moteris atvyko į Sent Klaudą; stoties viršininkas, nors paprastai to nedarydavo, palydėjo ją iki ligoninės durų, nes jai jau buvo prasidėjusi antra gimdymo fazė – vaisiaus dangalai plyšę, sąrėmiai reguliarūs. Homeras Velzas per gimdyvės tarpvietę stengėsi apčiuopti kūdikio galvutę, kai seselė Andžela jam pranešė, kad daktaras Larčas pernelyg girtas, jog būtų galima jį pažadinti, ir kad seselė Edna irgi užmigo. Homerui nerimą kėlė tai, kad tarpvietė atrodė jau smarkiai išsipūtusi, o moterį dar nelabai veikė eteris, nors dozė buvo nemaža.

Homeras turėjo prilaikyti kūdikio galvutę, kad tarpvietė neplyštų; mediolateralinį pjūvį Homeras nusprendė daryti ties septinta valanda, jei įsivaizduotume laikrodžio ciferblatą. Šitaip prapjauti makšties angą, Homero manymu, buvo saugiau, nes tokį pjūvį, jei reikia, galima daryti daug ilgesnį negu medialinį.

Kai tik užgimė kūdikio galvutė, Homeras, įkišęs pirštą, apčiupinėjo jo kakliuką – patikrino, ar neapsisukusi virkštelė; tačiau gimdymas buvo nesunkus, tuoj pat pasirodė abu kūdikio petukai. Homeras dviejose vietose perrišo ir per vidurį perkirpo virkštelę. Paskui, dar nenusivilkęs operacinio chalato, nuėjo į vaistinę pažiūrėti, ar daktaras Larčas jau atsigauna po Padėkos dienos šampano dozės. Larčas buvo pripratęs prie to, ką patirdavo iš eterio pasaulio grįždamas į pasaulį be narkozės, bet nežinojo, kas būna, kai baigiasi girtuokliavimas ir prasideda pagirios. Išvydęs Homerą Velzą, vilkintį kruvinu gydytojo chalatu, Vilburis Larčas pamanė esąs išgelbėtas.

– O, daktaras Stounas, – tarė jis Homerui, tiesdamas ranką sveikintis, pasipūtėliškai ir ceremoningai, kaip paprastai su kolegomis sveikinasi medikai.

– Daktaras *kas*? – nustebo Homeras Velzas.

– Daktaras Stounas, – pasakė Vilburis Larčas atitraukdamas ranką, aiškiai pajutęs pagirias. Jo gomurys buvo toks apsinešęs, kad jis galėjo tik kartoti tą patį: – Fazis Stounas, Fazis Stounas, Fazis Stounas.

– Homerai? – tarė Kendė, kai juodu gulėjo vienoje iš dviejų jų kambaryje mergaičių skyriuje stovinčių lovų. – Kodėl daktaras Larčas sako, jog tau nebūtina stoti į medicinos fakultetą, kad galėtum dirbti gydytoju čia?

– Gal jis turi galvoje, kad pusė darbo čia, šiaip ar taip, daroma neteisėtai, – pasakė Homeras Velzas. – Tai ar yra prasmės būti diplomuotu gydytoju?

– Bet juk niekas nepriims tavęs į darbą, jei nebūsi diplomuotas gydytojas, ar ne? – paklausė Kendė.

– Daktaras Larčas gal priimtų, – tarė Homeras Velzas. – Aš kai ką moku.

– Kad ir kaip ten būtų, tu *nenori* dirbti čia gydytoju – taip? – paklausė Kendė.

– Teisybė, nenoriu, – tarė Homeras. „Ką jis ten šnekėjo apie Fazį Stouną?“ – galvojo jau migdamas.

Homeras tebemiegojo, kai daktaras Larčas palinko prie Padėkos dienos gimdyvės ir apžiūrėjo makšties angos pjūvį. Seselė Andžela pasakojo, kaip kas buvo daroma, nuosekliai ir smulkiai, bet iš tikrųjų Larčui jos pasakojimo nereikėjo, nors ir buvo malonu klausytis; apžiūrėjęs ir pačiupinėjęs gražiai gyjančius audinius, jis jau žinojo viską, ką norėjo sužinoti. Homeras Velzas neprarado pasitikėjimo savimi; jo rankos tebėra miklios.

Be to, jis įsitikinęs savo teisumu, kaip visi daug nuoskaudų patyrę jaunuoliai; Homero Velzo nekankina abejonės, kurios galėtų sušvelninti jo panieką žmonėms, taip susigadinusiems gyvenimą, kad net nenorintiems savo pradėtų vaikų. Vilburis Larčas būtų jam pasakęs, kad jis elgiasi kaip arogantiškas jaunas daktariūkštis, kuris pats niekada nesirgo, – kuris užsikrėtęs įprasta jaunų gydytojų liga, liguistai pučiasi prieš *visus* pacientus. Bet Homeras turėjo tobulos santuokos ir šeimos

viziją, kuria gynėsi tarsi kokiu vėzdu; jis buvo labiau įsitikinęs, kad eina teisingu keliu, negu galėjo būti įsitikinę sutuoktiniai, švenčiantys šešiasdešimt penktąsias vedybų metines.

Homeras tikriausiai manė, kad, jo supratimu, tyra jo sąjunga su Kende bus apsupta švytinčia šventumo aureole ir juodu su savo kūdikiu į Harts Heiveną ir Harts Roką grįš nutvieksti iš toli matomos skaisčios atlaidumo šviesos. Jam turbūt atrodė, kad geri jo ir Kendės ketinimai spindės taip ryškiai, kad ir Olivija, ir Rėjus, ir visi kiti viską žinantys, bet nieko nesakantys žmonės bus tiesiog apakinti. Homeras su Kende, matyt, įsivaizdavo, kad jų vaikas – pradėtas meilės, nustelbusios graužatį dėl žuvusio ar „tiesiog dingusio be žinios" Volio, akimirką – bus sutiktas kaip iš dangaus nusileidęs angelas.

Taigi tą žiemą Sent Klaude jie mėgavosi gyvenimu tarytum jauni sutuoktiniai. Jiems pirmą kartą buvo taip smagu būti naudingiems. Vis apvalėjanti žavi jauna moteris nesibodėjo jokio darbo; jos grožis ir energingumas įkvėpdavo mergaičių skyriuje gyvenančias našlaites. Daktaras Larčas nusprendė Homerą dar pamokyti pediatrijos – nes akušerio darbą Homeras, Larčo manymu, dirbo nepriekaištingai, o prie abortų atkakliai tvirtino nekišiąs rankų. Toks tvirtas jo nusistatymas glumino net Kendę, kuri vis prašydavo:

– Paaiškink man dar kartą, kaip čia yra: tu nesakai, kad nepritari, bet pats niekada neprisidėsi prie to, kas tau atrodo negerai.

– Taigi, – sakydavo Homeras Velzas; jo nekankino abejonės. – Tu supratai teisingai. Daugiau nėra ko aiškinti. Manau, jog abortai turėtų būti prieinami visoms moterims, kurios to nori, bet *aš* nenorėčiau to daryti. Negi taip sunku tai suprasti?

– Nesunku, – tarstelėdavo Kendė, tačiau netrukus vėl imdavo klausinėti: – Tau atrodo, jog tai negerai, bet vis tiek manai, kad įstatymai turėtų tai leisti... taip?

– Taip, – sakydavo Homeras Velzas. – Man atrodo, jog tai negerai, bet manau, kad kiekvienas žmogus turėtų apsispręsti

pats. Kas gali būti asmeniškiau už norą turėti vaiką arba jo neturėti?

– Nežinau, – kartą tarė Kendė, nors jai į galvą atėjo mintis, kad ji su Homeru Velzu tiesiog „nusprendė", jog Volis žuvęs; o juk tai ypač asmeniška.

Nuo penkto Kendės nėštumo mėnesio juodu ėmė miegoti atskirose lovose, bet jas sustūmė ir stengdavosi pasikloti taip, kad atrodytų kaip viena plati lova, – tai buvo nelengva, nes prieglaudoje nebuvo patalynės dvigulei lovai.

Ponia Grogan norėjo Homerui su Kende tokią patalynę padovanoti, bet pati negalėjo nupirkti, nes neturėjo savų pinigų, todėl vis galvojo, ar atrodytų keista, jei tokia patalynė būtų nupirkta našlaičių prieglaudai.

– Labai keista, – pasakė Larčas ir uždraudė tai daryti.

„Kituose pasaulio kraštuose žmonės perka patalynę dvigulėms lovoms, – rašė Vilburis Larčas *Trumpoje Sent Klaudo istorijoje*. – Čia, Sent Klaude, mes apsieiname be jos – tiesiog apsieiname."

Vis dėlto tai buvo geriausios Kalėdos Sent Klaude. Olivija atsiuntė daugybę dovanų; be to, ir Kendė – pirma nėštumu besidžiaugianti moteris, kiek tik jie galėjo atsiminti, – visiems buvo kaip dovana. Jie turėjo kalakutą ir kumpį, ir daktaras Larčas su Homeru Velzu susirungė mėsos pjaustymo varžybose, kurias, visų manymu, laimėjo Homeras. Jis kalakutą supjaustė greičiau negu Larčas kumpį.

– Na, kalakutus pjaustyti lengviau negu kiaules, – pasakė Larčas. Širdyje jis buvo labai patenkintas, kad Homeras taip mikliai darbuojasi peiliu.

Homeras dažnai pagalvodavo apie tai, kad išsimiklino kitokiomis aplinkybėmis negu ponas Rouzas. Jam atrodė, kad jei ponas Rouzas būtų mokęsis, būtų galėjęs tapti puikiu chirurgu.

– Būtų galėjęs, – sumurmėjo sau panosėje Homeras, dar niekada nesijautęs toks laimingas.

Jis buvo naudingas, įsimylėjęs — ir mylimas — ir laukė kūdikio. „Ko daugiau galima norėti?" — galvojo Homeras, sukdamasis kasdienių darbų rate. Kiti žmonės gal svajoja išsiveržti iš kasdienybės, o našlaičiai trokšta, kad gyvenimas tekėtų įprasta vaga.

Žiemos viduryje, siaučiant pūgai, kai moterys mergaičių skyriuje, pas ponią Grogan, gėrė arbatą, o daktaras Larčas geležinkelio stotyje asmeniškai priekaištavo stoties viršininkui dėl praganytos sulfanilamidinių preparatų siuntos, prie ligoninės durų pasirodė pilvo dieglių suriesta, kraujuojanti moteris. Seselė Karolina būtų pasakiusi, jog tai moteriai kažkas „išplėtė, bet neišgrandė"; kad ir kas jai išplėtė gimdos kaklelį, buvo matyti, jog tai padaryta gana saugiai. Dabar reikėjo tik gerai viską išgrandyti; Homeras to ir ėmėsi, vienas. Tarp išgrandų išvydęs aiškiai atpažįstamą mažytį „apvaisinimo padarinių" gumulėlį, Homeras akimirką susimąstė. „Kokių keturių mėnesių", — pagalvojo, žvilgtelėjęs į tą gumulėlį ir tuoj pat jį išmetęs.

Naktį, liesdamas Kendę, bet jos nepažadindamas, Homeras stebėjosi, kaip ramiai ji miega, ir galvojo apie tai, kad gyvenimas Sent Klaude atrodo neribotas nei laiko, nei erdvės atžvilgiu, visada vienodas; niūrus, tačiau kupinas globos ir užuojautos, ir kažkodėl tarytum saugesnis negu gyvenimas Harts Roke arba Harts Heivene — tikrai ne toks pavojingas kaip gyvenimas virš Birmos. Tą naktį Homeras atsikėlė ir nuėjo į berniukų skyrių; didžiuliame berniukų miegamajame turbūt ieškojo savo praeities, bet rado daktarą Larčą, prieš miegą iš eilės bučiuojantį visus berniukus. Homeras tada pamanė, jog daktaras Larčas taip bučiuodavo ir jį, kai jis buvo mažas; Homerui nė mintis neatėjo į galvą, kad tie bučiniai, netgi dabar, iš tikrųjų skirti jam. Tais bučiniais daktaras Larčas bučiavo Homerą Velzą.

Tą pačią naktį ant pliko, neapsodinto kalvos šlaito — apsitraukusio stora patirpusio ir vėl sušalusio sniego pluta — Home-

ras pamatė lūšį. Buvo trumpam išėjęs į lauką; išvydęs bučinius, norėjo įkvėpti gaivaus oro. Tai buvo kanadinė lūšis – tamsiai pilka ant pilkšvo mėnesienos nušviesto sniego, nuo jos sklido toks smarkus laukinės katės dvokas, kad Homeras net žiauktelėjo ją užuodęs. Jusli plėšrūnė kažkur sėlino stengdamasi nenutolti daugiau kaip per vieną šuolį nuo saugaus miško. Eidama skersai kalvos, lūšis staiga ėmė slysti; niekaip negalėjo nagais įsikibti į sniego plutą, negana to, šlaitas toje vietoje buvo ypač status. Iš dulsvos mėnesienos laukinė katė iščiuožė į ryškesnę šviesą ties seselės Andželos kabineto langu; negalėdama sustoti, šonu vis slydo žemyn. Atsidūrė daug arčiau prieglaudos, negu šiaip būtų drįsusi prieiti, šaltame ore pasklido nuo jos tvoskiantis kraupus mirties kvapas. Visiškai bejėgė ant ledo, lūšis atrodė persigandusi ir susitaikiusi su likimu; iš nuožmių geltonų jos akių ir iš to, kaip ji slysdama purkštavo, buvo matyti, kad ji ir įsiutusi, ir apimta nevilties; galiausiai ji atsitrenkė į ligoninės sieną, taip ir nespėjusi ant sukietėjusio sniego rasti atramos kojoms. Pašokusi piktai sušnypštė, žiūrėdama į Homerą Velzą, tarsi Homeras būtų kaltas dėl to, kad ji ne savo noru nučiuožė nuo kalvos.

Lūšies ūsai buvo apšerkšniję, ausys su styrančiais plaukų šepetėliais aplipusios ledo karoliukais. Baisiausiai išsigandusi, ji mėgino bėgti įkalnin, tačiau nepasiekusi kalvos vidurio vėl ėmė slysti žemyn, vėl nenoromis priartėjo prie našlaičių prieglaudos. Antrą kartą iš kalvos papėdės kabarodamasi į viršų, lūšis jau garsiai švokštė; šįkart ji bėgo įstrižai, tarpais slystelėdama, bet šiaip taip išsilaikydama ant kojų, ir pagaliau nėrė į puresnį sniegą, į mišką – visai ne toje vietoje, kur norėjo; tačiau dabar lūšis jau skuodė bet kur, kad tik atsiplėštų nuo tamsios ligoninės.

Homeras Velzas, įsistebeilijęs į mišką, kuriame pradingo lūšis, nepuoselėjo iliuzijų, kad jam ištrūkti iš Sent Klaudo bus lengviau.

Tų metų kovo pradžioje tarytum prasidėjo pavasaris; visame Meine po šlapiu sniegu aižėjo išlinkęs upių ledas, tvenkiniai pokšėjo kaip patrankos – taip garsiai, kad net paukščiai pakildavo į orą, – o didesniuose, toli nuo vandenyno esančiuose ežeruose ledo luitai dejavo, girgždėjo ir traškėjo nelyginant geležinkelio manevravimo stotyje vienas į kitą besitrankantys prekiniai vagonai.

Bato mieste, drauge su Lorna nuomojamame bute, Meloniją pažadino Kenebeko upė – jos ledas rietėsi po skysta sniego pliurza ir neišlaikęs skilinėjo, šiurpiai ir aidžiai; tai išgirdusi viena iš senyvų pensiono gyventojų staiga atsisėdo lovoje ir suriko iš baimės. Melonija prisiminė naktis, kai gulėdavo savo lovoje Sent Klaudo prieglaudos mergaičių skyriuje, o kovo ledo lytys brūžuodavosi slinkdamos pasroviui nuo Trijų Mylių Krioklių. Ji atsikėlė ir nuėjo į Lornos kambarį pasišnekėti, bet Lorna buvo mieguista ir nenorėjo keltis; Melonija įsitaisė lovoje šalia draugės.

– Ten tik ledas, – sušnibždėjo Lorna. Taip jiedvi su Melonija, besiklausydamos netikro pavasario garsų, tapo meilužėmis.

– Noriu pasakyti tik vieną dalyką, – tarė Lorna Melonijai. – Jeigu būsim pora, turėsi liautis ieškojusi to savo Homero. Arba tau reikia manęs, arba jo.

– Man reikia tavęs, – pasakė Lornai Melonija. – Tik niekada manęs nepalik.

Nuolatinė pora, našlaičių idealas; bet Melonija nežinojo, kur pasidės jos įniršis. Jeigu ji nebeieškos Homero Velzo, ar nustos apie jį galvojusi?

Visur buvo per daug sniego; trumpas atlydys nepasiekė įšalusios žemės, o kai temperatūra nukrito ir vėl ėmė snigti, ledas ant upių sparčiai sutvirtėjo. Seno malūno tvenkinys už Sent Klaudo našlaičių prieglaudos tapo spąstais žąsims. Atodrėkio suklaidintos žąsys leidosi ant ištižusio sniego, manydamos, jog tai atviras vanduo; sniego pliurza per naktį sukietėjo ir plėvėtos žąsų kojytės liko įstrigusios lede. Kai

Homeras Velzas rado tas žąsis, jos stovėjo kaip statulos – apneštos ką tik iškritusiu sniegu, lyg akmeninės tvenkinio sergėtojos. Jau nebuvo galima padaryti nieko kita, kaip iškirsti jas iš ledo ir nuplikyti verdančiu vandeniu; nupešti pavyko nesunkiai, nes jos buvo gerokai apšalusios. Ponia Grogan kepdama tas žąsis – nuolat badydama, kad išbėgtų taukai – niekaip negalėjo atsikratyti jausmo, kad jas tik sušildo prieš išleisdama į pavojingą kelionę.

Buvo jau balandis, kai Trijų Mylių Kriokliuose ledas pagaliau pajudėjo ir upė Sent Klaude išėjo iš krantų; vanduo užliejo buvusio viešnamio pusrūsį ir taip smarkiai skalavo apatines sijas, kad salono baras su žalvarine atrama kojoms prasmego kiaurai grindis ir pro skylę atraminėje sienoje išplaukė į upę. Geležinkelio stoties viršininkas, visur įžiūrintis pranašingus ženklus, matė jį nuplaukiantį ir baimindamasis, kad stoties pastatui iškilo kažkoks pavojus, dvi naktis iš eilės nakvojo savo kabinete.

Kendė buvo tokia stora, kad vargiai galėdavo užmigti. Tą rytą, kai pamatė, kad kalva jau plika, Homeras Velzas išmėgino žemę: kastuvas sulindo beveik per pėdą, kol pasiekė įšalą, – reikėjo lukteleti, kol atitirps dar šeši coliai, kad galima būtų sodinti obelis, bet Homeras nedrįso ilgiau atidėlioti kelionės į Harts Roką pasiimti medelių. Bijojo, kad paskui nebūtų išvykęs, kai Kendė gimdys.

Olivija nustebo jį pamačiusi ir išgirdusi, jog jis norėtų iškeisti „Kadilaką" į vieną iš pikapų, kad galėtų vežtis medelius.

– Noriu pasodinti įprastinį keturiasdešimties iš keturiasdešimties sodą, – pasakė Homeras Olivijai. – Pusė medžių turėtų būti 'Makai', gal dešimt procentų 'Raudonųjų delikatesinių' ir dar dešimt ar penkiolika 'Kortlendų' ir 'Boldvinų'.

Olivija jam priminė, kad reikėtų įterpti ir keletą 'Šiaurės žvalgų', ir 'Gravenštainų'– obuolių pyragams. Paskui ji paklausė, kaip laikosi Kendė, kodėl neatvažiavo drauge; jis atsakė, kad Kendė pernelyg užsiėmusi. (Ji ten visiems labai patinka, vaikai lipte limpa prie jos.) Bus sunku išvykti, kai ateis laikas,

prisipažino Homeras Olivijai; jie ten tokie naudingi – jų ten taip reikia. Nuolat.

– Na, net ir vieną laisvą dieną, tokią kaip ši, labai sunku ištaikyti, – tarė Homeras.

– Nori pasakyti, jog čia nenakvosi? – paklausė Olivija.

– Neturiu laiko, – atsakė Homeras, – bet mes abu grįšime, kai reikės vežti bites.

– Tai bus apie Motinos dieną, – priminė jam Olivija.

– Taigi, – tarė Homeras Velzas; jis pabučiavo Oliviją, kurios oda buvo vėsi ir atsidavė pelenais.

Rukšna Haidas su Herbu Fauleriu padėjo jam pakrauti pikapą.

– Ketini pasodinti visą keturiasdešimties iš keturiasdešimties sodą pats vienas? – paklausė Rukšna. – Žiūrėk, kad žemė būtų atšilusi.

– Žiūrėk, kad tau atlaikytų nugara, – pridūrė Herbas Fauleris. – Žiūrėk, kad nenutrūktų pimpalas.

– Kaip Kendė? – paklausė Homero Didžioji Dotė Taft. „Beveik tokia pat stora kaip tu“, – pagalvojo Homeras.

– Puikiai, – atsakė. – Tik labai užsiėmusi.

– Tai jau tikrai, – tarė Debra Petigru.

Kūrykloje, po omarų cisterna, Rėjus Kendalas montavo nuosavą torpedą.

– Kam? – paklausė Homeras.

– Tiesiog noriu pažiūrėti, ar sugebėsiu, – pasakė Rėjus.

– Bet į ką jūs šausite? – paklausė Homeras. – Ir iš ko ją paleisite?

– Sunkiausia sukonstruoti giroskopą, – paaiškino Rėjus. – Šaudyti nesunku – sunku *nutaikyti*.

– Nesuprantu, – tarė Homeras Velzas.

– Na, tu tik paklausyk, – pasakė Rėjus. – Sodini obelų sodą prie kažkokios našlaičių prieglaudos. Judu ten gyvenate jau penkis mėnesius, tačiau mano duktė pernelyg užsiėmusi, kad užsuktų bent dieną paviešėti pas mane. Aš irgi kai ko nesuprantu.

– Grįšime maždaug tada, kai žydės sodai, – susigėdęs tarė Homeras.

– Gražus metų laikas, – pasakė Rėjus.

Važiuodamas atgal į Sent Klaudą, Homeras vis galvojo, ar Rėjus taip nedraugiškai elgėsi, arba slapukavo, tyčia. Galiausiai nusprendė, kad visiškai aišku, ką Rėjus norėjo pasakyti: „Jeigu jūs nuo manęs kažką slepiate, tai ir aš jums nieko nepasakosiu".

– Torpedą! – aiktelėjo Kendė, kai Homeras grįžo su medeliais. – Kam?

– Pagyvensim – pamatysim, – tarė Homeras Velzas.

Daktaras Larčas padėjo jam iškrauti medelius.

– Kažkokie nupiepę, ar ne? – pasakė Larčas.

– Kokius aštuonerius ar dešimt metų daug vaisių ant jų nebus, – paaiškino jam Homeras.

– Tada vargu ar aš spėsiu jų paragauti, – tarė Vilburis Larčas.

– Na, – pasakė Homeras, – nors kol kas ir be obuolių, įsivaizduokite, kaip šitie medžiai atrodys ant kalvos.

– Atrodys nupiepę, – burbtelėjo Vilburis Larčas.

Netoli kalvos viršūnės žemė tebebuvo įšalusi; Homeras negalėjo pakankamai giliai įsmeigti kastuvo. O apačioje jo iškastos duobės tuoj pat prisipildė vandens, tekančio žemyn iš miškų, kuriuose vis dar tirpo sniegas. Negalėdamas medelių iš karto pasodinti, Homeras nerimavo, kad nepradėtų pelėti jų šaknys ir kad jų neapgraužtų pelės, – bet labiausiai jį erzino tai, kad jis negalėjo pageidaujama seka, tiksliai, išdėstyti savo gyvenimo įvykių. Jis norėjo medelius pasodinti anksčiau, negu Kendė pagimdys. Norėjo, kad kūdikiui gimus kalvos šlaitas jau būtų apželdintas.

– Ką aš tau padariau, kad tu tapai toks liguistai tvarkingas? – kartą paklausė Vilburis Larčas.

– Chirurgas turi būti tvarkingas, – atsakė Homeras Velzas.

Tik balandžio viduryje Homerui pagaliau pavyko iškasti duobes ir pasodinti sodą – jis tai padarė per tris dienas; po to,

kaip ir Kendė, visą naktį blaškėsi, vartėsi lovoje, negalėdamas patogiai įsitaisyti, nes jam nežmoniškai maudė nugarą. Tai buvo pirma šilta pavasario naktis; po sunkia žiemine antklode Homeras su Kende gerokai sukaito; kai Kendei nubėgo vandenys, akimirką juodu net pamanė, jog tai prakaito balutė.

Homeras pro berniukų skyriuje esančias duris nuvedė Kendę į ligoninę. Ten seselė Edna ėmėsi rengti ją gimdymui, o Homeras nuėjo pasikalbėti su daktaru Larču, laukiančiu seselės Andželos kabinete.

—*Aš* priimsiu šitą kūdikį, —pasakė Larčas. —Kartais geriau, kai nesi labai artimai susijęs. Tėtušiai gimdykloje tik trukdo. Jei nori ten būti, nesikišk.

— Gerai, —tarė Homeras Velzas. Jis neįprastai tripinėjo, nenustygdamas vietoje, daktaras Larčas jam nusišypsojo.

Seselė Edna buvo su Kende, o seselė Andžela padėjo daktarui Larčui nusišveisti rankas. Homeras jau buvo užsidėjęs kaukę, kai išgirdo kažkokį bruzdesį berniukų miegamajame. Su kauke ant veido jis nuėjo pažiūrėti, kas darosi. Vienas iš Džonų Larčų ar Vilburių Volšų buvo atsikėlęs, išėjęs į lauką ir šlapinosi prie šiukšlių statinės —gana garsiai. Tai darydamas išbaidė didelį šiukšles knaisiojusį meškėną ir pats to meškėno taip išsigando, kad net privarė pižamos kelnes. Homeras mėgino ramiai viską išsiaiškinti; norėjo greičiau grįžti į gimdyklą.

— Naktį geriau šlapintis viduje, —pasakė jis visam kambariui. — Kendė dabar gimdo kūdikį.

— Kas bus tas kūdikis? —paklausė vienas iš berniukų.

— Arba berniukas; arba mergaitė, —pasakė Homeras Velzas.

— Kokį vardą jam duosi? —pasidomėjo kitas našlaitis.

— Man pačiam vardą davė seselė Andžela, — tarė Homeras.

— Ir man! —pasigirdo keli balseliai.

— Jei bus mergaitė, pavadinsiu ją Andžela, — pasakė Homeras Velzas.

— O jei berniukas?

– Jei berniukas, jo vardas bus Andželas, – tarė Homeras. – Tai tas pats vardas, tiktai gale dar pridėčiau „s".

– Andželas? – paklausė kažkuris iš našlaičių.

– Taip, – pasakė Homeras Velzas ir pabučiavo visus berniukus, linkėdamas jiems labos nakties.

Kai jis jau ėjo iš miegamojo, kažkuris vaikas dar paklausė:

– Ar tu jį čia paliksi?

– Ne, – sumurmėjo Homeras Velzas, vėl užsidėjęs kaukę.

– Ką? – sušuko našlaičiai.

– Ne, – jau aiškiau pasakė Homeras, timptelėjęs kaukę žemyn.

Gimdykloje buvo karšta. Oras atšilo netikėtai; kadangi niekas nebuvo įstatęs į langus tinklelių, Larčas neleido jų atidaryti.

Sužinojusi, kad kūdikis, šiaip ar taip, bus pavadintas jos vardu, seselė Andžela taip paplūdo ašaromis, kad Larčas galiausiai liepė jai pasikeisti kaukę. Seselė Edna buvo per žema, kad pasiektų prakaitą ant Larčo kaktos, todėl negalėjo gerai jo nuvalyti. Kai pasirodė kūdikio galvutė, vienas Larčo prakaito lašas užlašėjo tiesiai jam ant smilkinio – vaikelis, sakytum, buvo pakrikštytas dar ne visai gimęs – ir Homeras Velzas staiga pagalvojo, jog tai labai panašu į Deivido Koperfildo gimimą su marškinėliais.

Kadangi petukai neišlindo taip greitai, kaip Larčui norėjosi, jis abiem rankomis suėmė kūdikį už smakriuko bei pakaušėlio ir, iš pradžių truputį palenkęs žemyn, vienu sklandžiu į viršų nukreiptu judesiu ištraukė pirma užpakalinį petuką. Homeras Velzas, prikandęs lūpą, pritariamai linktelėjo, kai išlindo ir priekinis petukas – ir visas naujagimio kūnelis.

– Andželas! – pranešė seselė Edna Kendei, kuri vis dar šypsojosi, apsvaigusi nuo eterio. Seselė Andžela, jau kiaurai permirkiusi ir kitą kaukę, turėjo nusigręžti.

Tik po to, kai pasišalino placenta, daktaras Larčas pasakė, kaip kartais sakydavo: „Puiku!" Paskui, kaip dar niekada ne-

buvo daręs, jis pabučiavo Kendę – nors ir per kaukę – tiesiai į tarpą tarp plačiai atmerktų nuo eterio apspangusių akių.

Kitą dieną snigo ir snigo – siautė pikta balandžio pūga, tarytum pasiryžusi žūtbūt užlaikyti žiemą, – ir Homeras susirūpinęs žvelgė į savo ką tik pasodintą obelų sodą; silpnučiai, apsnigti medeliai jam atrodė panašūs į vargšes žąsis, ne laiku nusileidusias į malūno tvenkinį.

– Liaukis nerimavęs dėl tų medžių, – pasakė Homerui Vilburis Larčas. – Jie dabar jau auga patys.

Augo ir Andželas Velzas – aštuonių svarų ir septynių uncijų – nei našlaitis, nei aborto auka.

Iki gegužės buvo likusi tik viena savaitė, tačiau Sent Klaude dar baltavo tiek sniego, kad negalėjai sakyti, jog prasidėjo purvo sezonas. Homeras Velzas buvo nupurtęs kiekvienos obelaitės kiekvieną šakelę; pastebėjęs pelių pėdsakus aplink vieną iš pažiūros ypač silpną 'Žieminę bananinę', sode pribarstė užnuodytų avižų ir kukurūzų. Visi medeliai buvo su metalinėmis movomis ant lieknų kamienų. Elniai jau buvo apgraužę arčiausiai miško pasodintą 'Makų' eilę. Homeras elniams padėjo druskos luitą – nunešė toliau į mišką, tikėdamasis, kad jį radę elniai ten ir pasiliks.

Kendė žindė ir prižiūrėjo Andželą, kurio bambutės šašas jau buvo sudžiūvęs ir nukritęs, apipjaustymo žaizdelė užgijusi. Homeras pats apipjaustė sūnų.

– Tau reikia praktikuotis, – pasakė jam daktaras Larčas.

– Norite, kad praktikuočiausi apipjaustydamas savo sūnų? – paklausė Homeras.

– Tebūna tai vienintelis kartas, kai tu jam sukelsi skausmą, – tarė Vilburis Larčas.

Rytais langų stiklai iš vidaus tebebūdavo apledėję. Homeras priglausdavo pirštą prie stiklo ir laikydavo, kol pirštas pasidarydavo ryškiai raudonas, drėgnas ir šaltas, o paskui juo liesdavo Kendę – šitaip ją pažadindavo, kai ji nelabai reaguodavo į

švelnesnius jo prisilietimus prie dygaus jos gaktos kauburėlio. Homeras su Kende džiaugėsi, kad vėl abu telpa vienoje lovoje ir kad Andželui užtenka vietos tarp jų, kai Kendė jį žindo, ir kad kartais iš Kendės krūtų tekantis pienas juos pabudina anksčiau, negu pasigirsta Andželo verksmas. Jie abu jautė, kad niekada nebuvo laimingesni. Na ir kas, kad dangus, nors jau artėjo gegužė, tebebuvo tamsiai pilkas kaip lapkričio mėnesį ir tarpais dar krisdavo šlapdriba? Kas, kad paslaptis, kurią jie stengėsi išlaikyti Sent Klaude, negalėjo būti saugoma amžinai – kad tą paslaptį jau seniai buvo perpratę pusė nuovokesnių Harts Heiveno ir Harts Roko gyventojų? Meino žmonės į akis iškart nelenda; jie pirmiau leidžia tau atsipeikėti.

Kas antrą dieną Andželas Velzas būdavo iškilmingai sveriamas, visuomet vaistinėje, – seselė Andžela užrašydavo duomenis, daktaras Larčas su Homeru paeiliui maigydavo Andželo pilvuką, stebeilydavo Andželui į akis, žiūrėdavo, ar Andželas tvirtai sugriebia pirštą.

– Prisipažinkite, – per vieną tokią kūdikio svėrimo ceremoniją pasakė Kendei su Homeru seselė Edna. – Jums čia patinka.

Tą dieną Sent Klaude oro temperatūra buvo maždaug nulinė; nuo pat ryto kritęs šlapias sniegas vėliau virto šaltu lietumi. Tą dieną Harts Roke Olivija Vortington irgi turėjo paslaptį. Jei Homeras su Kende būtų buvę atviresni, gal Olivija būtų jiems iškart atskleidusi savo paslaptį; būtų čiupusi telefono ragelį ir jiems paskambinusi. Tačiau Meino žmonės nemėgsta telefono, išrasto, matyt, storžieviams; ypač kai pranešama svarbi žinia, telefonas užklumpa žmogų nepasirengusį. Gavęs telegramą, tu dar turi pakankamai laiko susivokti, kas darosi ir kaip reikėtų reaguoti. Olivija savo paslaptį Homerui su Kende pasiuntė telegrafu; taigi jie visi turėjo šiek tiek laiko.

Pirma tą telegramą perskaitė Kendė. Ji mergaičių skyriuje, apsupta pulko susižavėjusių našlaičių, žindė Andželą, kai ponia Grogan įteikė jai telegramą, kurią vienas iš stoties viršininko liokajų pagaliau prisirengė atnešti. Buvo aišku, kad Kendę

ta telegrama baisiai sukrėtė: ji staiga padavė Andželą poniai Grogan, nors jis dar neatrodė pasisotinęs. Ponia Grogan apstulbo pamačiusi, kad Kendė net nepasitaisė liemenėlės – tik užsisagstė palaidinukę ir, nepaisydama blogo oro, išlėkė į lauką ir bėgte pasileido berniukų skyriuje esančios ligoninės durų link.

Homeras tuo metu kaip tik klausė daktaro Larčo, ar šis nemanąs, kad jis (Homeras) galėtų šio to pasimokyti nagrinėdamas savo širdies rentgenogramą. Vilburis Larčas susirūpinęs galvojo, ką reikėtų atsakyti, kai pro duris įgriuvo Kendė.

Olivija Vortington – tikra jankė – žinojo, kiek kainuoja telegrama, kiekvienas žodis, tačiau įsijautusi į tai, ką norėjo pranešti, ji, matyt, nebesitvardė; rašė toli gražu ne taip lakoniškai, kaip galima buvo tikėtis.

VOLIS RASTAS GYVAS /TAŠKAS/
SVEIKSTA PO ENCEFALITO CEILONE /TAŠKAS/
IŠLAISVINTAS IŠ RANGŪNO BIRMOJE /TAŠKAS/
TEMPERATŪRA DEVYNIASDEŠIMT DU
LAIPSNIAI* /TAŠKAS/
SVORIS ŠIMTAS PENKI SVARAI** /TAŠKAS/
PARALYŽIUOTAS /TAŠKAS/
MYLIU OLIVIJA

– Šimtas penki svarai, – pratarė Homeras Velzas.

– *Gyvas*, – sušnibždėjo Kendė.

– Paralyžiuotas, – pasakė seselė Andžela.

– Encefalitas, – tarė Vilburis Larčas.

– Kaip *gali* jo temperatūra būti devyniasdešimt du laipsniai, Vilburi? – paklausė seselė Edna.

Daktaras Larčas nežinojo; ir nedrįso spėlioti. Tai buvo viena iš tų smulkmenų, kurios paaiškės negreitai. Kapitonui Vorting-

* 92° F= 33,3° C
** 47,6 kg

tonui – maždaug prieš dešimt mėnesių iššokusiam iš lėktuvo virš Birmos – daug kas paaiškės tik po daugelio metų.

Kai jis iššoko, lietus lijo taip smarkiai, kad Voliui atrodė, jog parašiutas, slegiamas vandens lašų, sunkokai išsiskleidė. Tačiau lėktuvas riaumojo labai arti; Volis net išsigando, kad bus per anksti patraukęs virvelę. Jis bijojo bambukų, – buvo prisiklausęs istorijų apie ant jų stiebų pasivėrusius lakūnus, – bet išvengęs bambukų nusileido tikmedyje, kurio šaka perrėžė jam petį. Gal jis susitrenkė galvą į medžio kamieną, o gal jam labai skaudėjo petį; šiaip ar taip, jis neteko sąmonės. Buvo jau tamsu, kai atsipeikėjo; negalėdamas įžiūrėti, ar toli žemė, Volis nedrįso iškart išsilaisvinti iš parašiuto virvių, nusprendė palaukti ryto. Paskui susileido per daug morfino – kad neskaudėtų peties – ir tamsoje pametė švirkštą.

Skubėdamas šokti iš lėktuvo, Volis nespėjo susirasti mačetės; iš ryto ilgokai vargo, kol perpjovė parašiuto virves, – įmautėje prie kulkšnies turėjo tik durtuvą ir galėjo darbuotis tik viena ranka. Kai jau leidosi žemyn, metalinis jo asmens ženklas užkibo už kažkokio vijoklio; kadangi Volis buvo susižeidęs petį, jis negalėjo nei išlaikyti viso savo svorio viena ranka, nei atkabinti ženklo, todėl jį prarado; grandinėlė nutrūkdama dar įpjovė jam kaklą, be to, jis nusileido ant paparčiais apaugusio ir sudžiūvusiais palmių lapais apkritusio seno tikmedžio rąsto. Rąstas pariedėjo į šalį ir Volis pasitempė kulkšnį. Supratęs, kad pliaupiant musoniniam lietui nežinos, kur rytai, o kur vakarai, jis apsičiupinėjo ir pamatė, kad neturi kompaso. Į žaizdą ant kaklo įtrynė šiek tiek sulfanilamido miltelių.

Volis nė nenutuokė, kur galėtų būti Kinija; ėjo ten, kur augmenija atrodė ne tokia tanki. Šitaip keliaudamas po trijų dienų ėmė manyti, kad arba džiunglės retėja, arba jis įgudo per jas brautis. Kinija buvo į rytus nuo Volio, o jis ėjo į pietus; Kinija buvo aukščiau – už kalnų – o Volis ieškojo slėnių. Ten, kur jis buvo, slėniai driekėsi į pietvakarius. Volis neklydo tik dėl vieno dalyko: džiunglės tikrai retėjo. Be to, darėsi šilčiau. Volis kasnakt įlipdavo į kokį nors medį ir miegodavo tarpuša-

kyje. Tarp didžiulių susisukusių figmedžių kamienų – panašių į milžiniškas gumbuotas medines virves – miegoti būdavo patogiausia, bet Volis buvo ne pirmas tai suvokęs gyvas padaras. Vieną naktį gretimo figmedžio tarpušakyje, Volio akių aukštyje, krapštinėjosi leopardas – ieškojo erkių. Volis pasekė leopardo pavyzdžiu ir taip pat rado kelias erkes. Dėlių jis jau nebemėgino išsitraukyti.

Kartą matė pitoną – nedidelį, kokių penkiolikos pėdų. Pitonas gulėjo ant uolos ir kažką rijo – kažkokį maždaug skaliko didumo ir formos gyvūnėlį. Volis pamanė, jog tai greičiausiai beždžionė, nors neprisiminė, kad būtų bent vieną matęs. Džiunglėse jis, be abejo, matė daug beždžionių, tik buvo tai pamiršęs; jis karščiavo. Norėjo pasimatuoti temperatūrą, tačiau termometras jo pirmosios pagalbos vaistinėlėje buvo sudužęs.

Tą dieną, kai išvydo per upę plaukiantį tigrą, Volis pastebėjo ir uodus; klimatas keitėsi. Upė, skersai kurios plaukė tigras, tekėjo jau platesniu slėniu; ir miškas jau darėsi kitoks. Volis rankomis pasigavo žuvį ir suvalgė jos kepenis, žalias; paskui kepėsi kačių didumo varles, bet jų kojos labiau atsidavė žuvimi negu tos varlių kojelės, kurių jis prisiminė kadaise ragavęs. Gal todėl, kad nebuvo įtrintos česnaku.

Jis valgė ir kažkokį vaisių, kurio minkštimas buvo panašus į mango, tačiau be jokio skonio; nuo to vaisiaus jo burna liko tarytum pripelėjusi, jis visą dieną vėmė ir visas virpėjo, krečiamas drebulio. Upė, kurioje Volis matė tigrą, ėjo vis platyn; per liūtį patvinęs vanduo tekėjo smarkia srove; Volis nusprendė pasistatyti plaustą. Prisiminė plaustus, kuriuos buvo susikonstravęs norėdamas paplaukioti po Drinkvoterio ežerą, ir net apsiverkė pagalvojęs, kad pasidaryti plaustą iš bambukų ir vijoklių bus daug sunkiau negu iš dervingų pušų ir virvių – ir dar keleto lentų bei vinių. Be to, žali bambukų stiebai gerokai daugiau sveria. Plaustas ne tik kad leido vandenį – jis vos laikėsi nenugrimzdęs, ir Volis žinojo, kad negalės jo pakelti, jeigu reikės kur pernešti.

Aplinkui jis matė vis daugiau uodų, ypač kai upė pasidarė dar platesnė, srovė sulėtėjo ir plaustas vos slinko į priekį. Volis neturėjo nė menkiausio supratimo, kiek dienų jau plaukia pasroviui ir kada aiškiai pajuto, kad karščiuoja; vėliau sakys, jog maždaug tada, kai išvydo ryžių laukus ir naminius buivolus. Ilgainiui jis prisimins, kad mojavo ryžių laukuose dirbančioms moterims; jos atrodė baisiai nustebusios.

Pamatęs ryžių laukus, Volis tikriausiai suprato, kad visą laiką keliavo ne į tą pusę. Jis buvo atsidūręs pačiame Birmos, kuri yra ilgauodegio aitvaro pavidalo, centre; daug arčiau Mandalajaus negu Kinijos, o Mandalajų laikė užėmę japonai. Bet Volis turėjo šimtą keturis laipsnius karščio*; jis tiesiog plaukė pasroviui; kartais upė jam akyse susiliedavo su ryžių laukais. Atrodė labai keista, kad ir vyrai, ir moterys segi ilgus sijonus, tačiau tik vyrai prisidengę plaukus; ant galvų jie dėvėjo tarytum kokius krepšius, apvyniotus ryškiaspalvėmis šilkinėmis juostomis. Moterys buvo be jokių galvos apdarų, tačiau daugelis prisikaišiusios į plaukus gėlių. Ir vyrai, ir moterys plaukus buvo susipynę į kasas. Galėjai pamanyti, jog tie žmonės nuolat valgo, bet iš tikrųjų jie tiktai kramtė betelio palmių sėklas. Jų dantys buvo dėmėti, o lūpos atrodė taip, tarsi jie būtų gėrę kraują, tačiau tai buvo tik betelio palmių syvai.

Visi būstai, kuriuose tie žmonės slėpė Volį, buvo panašūs — vienaaukščiai namukai šiaudiniais stogais, ant bambukinių polių; visos šeimos valgydavo lauke, atviruose priebučiuose. Voliui jie duodavo ryžių ir arbatos, ir daug visokių patiekalų su aštriais prieskoniais. Kai karštis nukrito, Volis paragavo *panthay khowse* (makaronų su vištiena) ir *nga sak kin* (žuvies kukulių su kariu). Tai buvo pirmi žodžiai, kurių jo gelbėtojai birmiečiai mėgino jį išmokyti, bet Volis nesuprato, apie ką jie šneka; jis manė, kad *nga sak kin* yra vyriškio, atsinešusio jį nuo plausto ir tvirtai laikiusio jo galvą, kol moteris, to vyriškio žmona, rankomis jį valgydino, vardas. Moteris buvo nuostabiai

* 104° F= 40° C

maža ir vilkėjo plona balta palaidinuke; jos vyras palietė tą palaidinukę ir pasakė, kaip tai vadinama, norėdamas Volį dar bent kiek pamokyti savo kalbos.

—*Aingyis*, —tarė vyriškis, ir Volis pamanė, jog tai jo žmonos vardas. Nuo jos sklido toks pat kvapas kaip ir iš šiaudais dengtų namelių vidaus — ji kvepėjo kartūnu ir citrinų žievelėmis.

Juodu buvo tokia maloni pora, *Nga Sak Kin* ir *Aingyis*; Volis garsiai kartojo jų vardus ir šypsojosi. Jie irgi jam šypsojosi, ponas Žuvies Kukuliai Su Kariu ir jo žmona, ponia Palaidinukė. Nuo jos dvelkiantis aromatas buvo lipniai saldus kaip jazmino žiedų; ir tarytum citrusinis, kaip bergamotės.

Kai Volis karščiavo, jo kaklas ir nugara buvo lyg sustingę, o kai temperatūra nukrito ir jis liovėsi vėmęs, —kai jam nebeskaudėjo galvos ir nebekrėtė visą kūną purtantis šaltis, kai jis net nebejautė šleikštulio, —tada suvokė, kad yra paralyžiuotas. Tuo laiku tai buvo tik vangus apatinių ir viršutinių galūnių paralyžius. („Spazminis paralyžius“, — būtų pasakęs Vilburis Larčas.) Volio rankos ir kojos styrojo atsikišusios į šalis ir jis negalėjo jų pajudinti; dvi ar tris savaites Volis kliedėjo, o kai vėliau mėgino kažką pasakyti, žodžius tarė neaiškiai ir lėtai. Jam buvo sunku valgyti, nes be perstojo virpėjo lūpos ir liežuvis. Jis negalėjo šlapintis, birmiečiai turėjo įkišti jam kateterį — ploną, grublėtą bambuko ūglį, — kad jis kaip nors ištuštintų pūslę.

Be to, jis buvo nuolat gabenamas iš vienos vietos į kitą. Visada vandeniu. Kartą matė keletą dramblių; jie iš miško tempė rąstus. Upės paviršių vis raibino vėžliai ir kažkokios juodos gyvatės, ir vandens hiacintai, tarpais nusidriekdavo betelio palmių syvai —tamsesnės raudonos spalvos negu kraujas Volio šlapime.

—*Nga Sak Kin*? — klausė Volis. —*Aingyis*?

Kur jie dingo? Nors gelbėtojų veidai aplink Volį vis keitėsi, atrodė, kad jie jį supranta. „Ta pora tikriausiai iš didelės šeimos“, — galvojo Volis.

– Aš paralyžiuotas, ar ne? – klausė jis mažučių, dailių vyrų ir moterų, kurie nuolat šypsojosi. Viena moteris ištrinko ir sušukavo jam plaukus; visa jos šeima žiūrėjo, kaip Volio plaukai džiūsta saulėje, – sausėdami jie sutvisko ir vis šviesėjo: kokį įspūdį jiems tai darė!

Jie jam davė apsirengti ilgą, ploną baltą palaidinukę. „*Aingyis*", – pasakė. „O, ji man atsiuntė dovaną!" – pagalvojo Volis. Paskui jie pridengė šviesius jo plaukus tamsiu peruku – su vaškuota kasa, kurią suraitė jam ant viršugalvio ir apkaišė gėlėmis. Vaikai krizeno. Vėliau gelbėtojai nuskuto jam veidą, taip spausdami skustuvą, kad oda degte degė; nuskuto ir kojas – žemiau kelių, tik blauzdas, kyšančias iš po ilgo sijono, kurį jis buvo verčiamas segėti. Jie norėjo, kad jis atrodytų kaip moteris. Kad būtų saugus, įsimaišęs tarp jų. Kadangi jo veidas buvo toks dailus, jie nusprendė, kad bus lengviau padaryti iš jo moterį negu vyrą; tobula birmietė turi būti be krūtų.

Kaip apmaudu, kad jie nebuvo atsargesni, kai kišo jam kateterį, – šiaip atrodė labai rūpestingi. Bambuko ūglis ne visada būdavo švarus; jo nelygumai kėlė skausmą, bėgdavo kraujas, bet infekcija kilo dėl nešvaros. Dėl tos infekcijos Volis taps nevaisingas. Sėklidės prielipas, būtų galėjęs paaiškinti jam Vilburis Larčas, yra kaip vienas susisukęs vamzdelis, kuriame bręsta iš sėklidės iškeliavę spermatozoidai. Epididimitas (sėklidės prielipo uždegimas) užkerta spermatozoidams kelią į sėklinį lataką. Volio sėklidžių prielipų latakai, kilus uždegimui, užako visam laikui.

Birmiečiai neklydo, Volį reikėjo kateterizuoti, – tik jie netinkamai tai darė. Jam susilaikė šlapimas, išsipūtė pūslė – jie norom nenorom turėjo kaip nors padėti jam nusišlapinti. Kartais Volis pagalvodavo, ar nebūtų galima to padaryti ne taip skausmingai, ar bambuko ūglis švarus, – bet ką jis galėjo jiems pasakyti? „*Aingyis*", – sakydavo. „*Nga Sak Kin?*" – klausdavo jų.

Po kelių mėnesių jis išgirdo sprogінėjant bombas. „Iravadis", – paaiškino jam birmiečiai. Iš lėktuvų bombomis buvo

apmėtomi palei Iravadį nusidriekę naftos telkiniai. Volis suprato, kur atsidūrė. Seniau ir jis bombarduodavo tuos telkinius. Pirmiau, negu išgirdo bombardavimą, Volis (kaip visada perrengtas moterimi) buvo nugabentas pas gydytoją į Mandalajų. Jam peršėjo akys, nes veidas buvo įtrintas kario košele, kad parusvėtų. Bet iš arti, su tomis mėlynomis akimis ir aristokratiška nosimi, jis vis tiek nebūtų nieko apkvailinęs. Mandalajuje matė daug japonų. Gydytojas nelabai galėjo jam paaiškinti, kuo jis serga. Jis Voliui angliškai pasakė:

— Japoniškas B uodas.

— Man įkando japoniškas uodas? — paklausė Volis. „Bet kas per daiktas tas *B* uodas?" — galvojo. Jis jau galėjo šlapintis be kateterio, tačiau infekcija buvo padariusi savo juodą darbą.

Tuo laiku, kai Volis išgirdo bombardavimą palei Iravadį, jo rankos nebebuvo suparalyžiuotos — jis vėl galėjo jas judinti — ir kojų spazmas jau buvo praėjęs; jos liko nevaldomos, tačiau tai buvo jau kitoks — glebusis — paralyžius, nelabai simetriškas (kairė Volio koja buvo labiau apmirusi negu dešinė). Jo pūslė funkcionavo normaliai, viduriai irgi, jei nekalbėtume apie aštrių prieskonių poveikį; lytinis pajėgumas, kiek Volis galėjo suprasti, neatrodė sutrikęs.

— Encefalitas nepažeidžia autonominės nervų sistemos, — paaiškino Kendei ir Homerui Velzui Vilburis Larčas.

— Ką tai reiškia? — paklausė Kendė.

— Tai reiškia, kad Volis gali gyventi normalų lytinį gyvenimą, — pasakė Homeras Velzas; jis nežinojo, kad Volis persirgo epididimitu. Volis galės gyventi normalų lytinį gyvenimą, bet jo spermoje bus per mažai spermatozoidų. Jis galės patirti orgazmą, jam išsiverš sėkla — nes nemažą spermos dalį sudaro prostatos, esančios gerokai toliau pasroviui, sekretas. Volis gyvens lytinį gyvenimą, tik niekada negalės pradėti savo kūdikio.

Tada dar nė vienas iš jų nė neįtarė, kad Volis tapo nevaisingas; jie žinojo tik kad jis sirgo encefalitu.

Volis juo užsikrėtė nuo uodų. Tai buvo japoniškasis B encefalitas, gana plačiai paplitęs Azijoje karo metais.

– Sukelia artropodų pernešamas virusas, – paaiškino Vilburis Larčas.

Liekamasis glebusis apatinių galūnių paralyžius – nedažnas šios ligos padarinys, bet gana gerai žinomas ir aprašytas. Pastebima daug pakitimų galvos smegenų audinyje, o stuburo smegenų pažeidimai atrodo beveik tokie pat, kokie būna sergant poliomielitu. Inkubacinis laikotarpis trunka maždaug savaitę, ligos įsigalėjimo laikotarpis – savaitę arba dešimt dienų; gijimas labai lėtas, raumenų traukuliai kartais praeina tik po kelių mėnesių.

– Atsižvelgdami į tai, kad šaltinis yra paukščiai, turime pripažinti, jog tai nemenka liga, – pasakė Vilburis Larčas seselei Ednai ir seselei Andželai. Uodas virusą pasigauna iš paukščių ir perneša žmonėms bei kitiems dideliems gyvūnams.

Volis buvo tokio dailaus veido ir netekęs tiek daug svorio: todėl jie ir perrengė jį moterimi. Japonus birmietės ir traukė, ir baugino – ypač padaungų genties moterys daugybės žalvarinių žiedų ištemptais kaklais. Tai, kad Volis buvo moteris, ir dar invalidė, darė jį neliečiamą. Be to, žmonės jo šalinosi ir todėl, kad gelbėtojų pastangų dėka jis atrodė kaip kokia mišraus kraujo eurazijietė.

Kai lietų sezonas baigėsi, spalio mėnesį, jie upe toliau keliavo arba naktimis, arba Volį nuo saulės pridengę skėčiu – ir dar storiau aptepę jam veidą kario košele. Voliui baisiausiai įgriso žuvies kukuliai su kariu, tačiau jis vis tiek nuolat jų prašė – bent jau birmiečiai taip manė; jie vien tais kukuliais jį ir maitino. Kliedėdamas Volis vis kartojo Kendės vardą. Vienas iš valtininkų kartą pasidomėjo, apie ką jis šneka.

– Kendė? – mandagiai paklausė tas valtininkas. Tądien jie plaukė sampanu; Volis gulėjo po demblių stogeliu ir žiūrėjo, kaip valtininkas irkluoja.

– *Aingyis*, – tarė Volis. Jis norėjo pasakyti, kad Kendė irgi tokia – gera moteris, žmona.

Valtininkas linktelėjo galvą. Kitame upės uoste – Volis nežinojo kur, gal Jandūne – birmiečiai jam davė dar vieną ploną baltą palaidinukę.

– Kendė! – pasakė valtininkas. Volis pamanė, jog ta palaidinukė jam duodama kaip dovana Kendei. Jis nusišypsojo; snūduriuodamas toliau plaukė pasroviui. Atrodė, kad smaili laivelio nosis uodžia kelią. Voliui tai buvo kvapų šalis – tarsi aromatingas sapnas.

Vilburis Larčas puikiai įsivaizdavo Volio kelionę. Į tokias keliones jis leisdavosi apsvaigęs nuo eterio. Drambliai ir naftos telkiniai, ryžių laukai ir krintančios bombos; apsirengęs kaip moteris, nuo juosmens paralyžiuotas – Larčas ten buvo; jis buvo lankęsis visur. Nesunkiai įsivaizdavo ir Rangūną, ir naminius buivolus. Kai įkvėpdavo eterio, jo sapnuose, kaip ir tikrovėje, britų slaptieji agentai gabeno amerikiečių lakūnus per Bengalijos įlanką. Volis per Birmą keliavo taip pat, kaip dažnai keliaudavo Vilburis Larčas. Juoduosius serbentus primenantis petunijų kvapas rungėsi su mėšlo dvoku, iki pat kelionės pabaigos.

Per Bengalijos įlanką Volis buvo skraidinamas mažu lėktuvėliu su britų lakūnu ir sinhalų įgula. Vilburis Larčas jau daug kartų buvo taip skridęs.

– Moki šnekėti sinhališkai? – paklausė lėktuvą pilotuojantis anglas Volio, sėdinčio antrojo piloto vietoje. Lakūnas atsidavė česnakais ir ciberžole.

– Net nežinau, kas tai per kalba, – tarė Volis. Užsimerkęs jis tebematė baltus, lyg vaškinius laukinių citrinmedžių žiedus; tebematė džiungles.

– Pagrindinė Ceilono kalba, vyruti, – pasakė lakūnas. Jis dar kvepėjo arbata.

– Mes skrendam į Ceiloną? – paklausė Volis.

– Negalima blondino laikyti Birmoj, vaikine, – tarė anglas. – Negi nežinai, kad Birmoj pilna japonų? – Bet Voliui buvo maloniau prisiminti savo draugus birmiečius. Jie jį išmokė daryti *saliam* – žemai nusilenkti, pridėjus dešinę ranką

prie kaktos (visada dešinę); tai toks rytietiškas pasisveikinimas. Be to, kai jis sirgo, kas nors priešais jį nuolat judindavo *punkah* – didžiulę kabančią vėduoklę, kuria vėduojama tampant virvę (ją paprastai tampo tarnas).

– *Punkah*, – pasakė Volis anglų lakūnui.

– Ką tai reiškia, vaikine? – paklausė lakūnas.

– Čia taip karšta, – tarė Volis, ji ėmė miegas; jie skrido labai žemai, mažytis lėktuvėlis buvo tarsi orkaitė. Pro česnakais trenkiančio lakūno prakaito kvapą prasiskverbė santalmedžio aromatas.

– Buvo devyniasdešimt du laipsniai, amerikietiški, kai išskridom iš Rangūno, – pasakė anglas. Jis jautė pasitenkinimą sakydamas „amerikietiški“ vietoj „Farenheito“, bet Volis to nepastebėjo.

– Devyniasdešimt du laipsniai! – tarė Volis. Jam atrodė, jog tai pirmas tikras dalykas, už kurio galima užsikabinti, kaip sakoma Meine.

– Kas atsitiko kojoms? – atsainiai paklausė anglas.

– Japoniškas B uodas, – paaiškino Volis. Britų lakūnas staiga surimtėjo; jis pamanė, kad Volis kalba apie lėktuvą – kad japoniškas B uodas yra Volio lėktuvą numušusio priešų naikintuvo pavadinimas.

– Negirdėjau apie tokį, vaikine, – prisipažino lakūnas. – Maniau, kad jau visus esu matęs, bet kas ten supaisys tuos japus.

Visi sinhalų įgulos nariai buvo nuo galvos iki kojų išsitepę kokoso aliejumi, vilkėjo sarongais ir ilgais marškiniais be apykaklių. Du iš jų kažką valgė, vienas šaižiai spygavo į radijo mikrofoną; lakūnas neapsikentęs griežtai subarė radistą ir šis akimirksniu nuleido balsą.

– Sinhalų kalba pasibaisėtina, – pasakė lakūnas Voliui. – Kaip kačių kniaukimas per morčių.

Kai Volis neatsiliepė į tą jo pajuokavimą, anglas paklausė, ar jis kada buvo Ceilone. Tačiau Volis nieko neatsakė – atrodė užsisvajojęs, – taigi anglas kalbėjo toliau:

— Mes ne tik pasodinom pirmuosius kaučiukmedžius ir įveisėm suknistas kaučiuko plantacijas — mes juos išmokėm virti arbatą. Jie mokėjo ją auginti, taip, bet visoj suknistoj saloj negalėjai gauti puodelio normalios arbatos. O dabar jie įsigeidė būti nepriklausomi.

— Devyniasdešimt du laipsniai, — šypsodamasis tarė Volis.

— Taigi, pasistenk pailsėti, vaikine, — pasakė lakūnas. Atsirūgęs Volis burnoje pajuto cinamono skonį; užsimerkęs matė išsiskleidžiančius serenčius — tarsi žvaigždes.

Staiga visi trys sinhalai sušneko, tuo pačiu metu. Pirma kažką pasakydavo radijas, paskui tie trys, vienu balsu.

— Sumauti budistai, visi, — paaiškino lakūnas. — Jie net meldžiasi per tą savo sumautą radiją. Štai toks ir yra Ceilonas. Du trečdaliai arbatos ir vienas trečdalis kaučiuko bei maldų, — pasakė anglas. Jis užrėkė ant sinhalų ir šie pritilo.

Kažkur virš Indijos vandenyno, kai jau tuoj turėjo pasimatyti Ceilonas, lakūnas netikėtai sunerimo dėl kažkokio netoliese pasirodžiusio lėktuvo.

— Melskitės *dabar*, velniai jus griebtų, — riktelėjo jis sinhalams, kurie jau buvo sumigę. — Tas japoniškas B uodas... — kreipėsi anglas į Volį. — Kaip jis atrodo? — paklausė. — O gal pričiupo tave iš užpakalio?

Bet Volis nieko neatsakė, tik tarstelėjo:

— Devyniasdešimt du laipsniai.

Po karo Ceilonas taps nepriklausoma valstybe; nuo to laiko praėjus dar dvidešimt ketveriems metams, šalis pasivadins Šri Lanka. Tačiau Volis prisimins tik baisų karštį. Galima sakyti, kad Volio parašiutas tarytum ir nenusileido ant žemės; tam tikra prasme visus tuos dešimt mėnesių Volis ir išbuvo pakibęs virš Birmos — tiesiog sklendė virš jos. Volio atsiminimai apie tai, kas jam nutiko, bus painesni už eteriu apsisvaiginusio žmogaus klejones. O koks jis grįš iš karo, — nevaisingas, paralyžiuotas, suglebusiomis kojomis, — jau buvo susapnavusi Didžioji Dotė Taft.

Sent Klaude buvo trisdešimt keturi laipsniai šilumos*, kai Homeras Velzas, nuėjęs į geležinkelio stotį, viršininkui diktavo telegramą Olivijai. Jis negalėjo jai paskambinti ir su ja kalbėdamas *šitaip* pameluoti. Be to, juk ir Olivija atsiuntė jiems telegramą. Tikriausiai ir ji dėl tam tikrų priežasčių nenorėjo kalbėtis telefonu. Telegramą Olivijai Homeras diktavo beveik neabejodamas, kad ir Olivija, ir Rėjus supranta, ką jis su Kende čia daro, todėl jo telegramoje buvo juntamas šioks toks oficialumas. Toks oficialumas paprastai pastebimas tik tada, kai kalbama nemandagiai, o Homeras Velzas buvo mandagus.

TESAUGO DIEVAS JUS IR VOLĮ /TAŠKAS/
KADA JĮ PAMATYSIME /TAŠKAS/
MUDU SU KENDE TUOJ GRĮŠIME NAMO /
TAŠKAS/
AŠ ĮSISŪNIJAU BERNIUKĄ /TAŠKAS/
MYLIU HOMERAS

– Kaip įtėvis, jūs lyg ir per jaunas, ar ne? – pasakė stoties viršininkas.

– Taigi, – tarstelėjo Homeras Velzas.

Kendė paskambino tėvui.

– Praeis kelios savaitės, o gal ir mėnesiai, kol bus galima jį pargabenti, – pasakė jai Rėjus. – Jis turi priaugti svorio, kad galėtų taip toli keliauti, be to, jie tikriausiai dar darys tyrimus – ir nepamiršk, kad dar nesibaigė karas.

Kitame laido gale Kendė tik verkė ir verkė.

– O kaip *tu* laikaisi, mieloji? – paklausė Rėjus Kendalas.

Štai tada Kendė ir galėjo jam pasakyti, kad neseniai pagimdė Homero kūdikį, bet ji tik tarė:

– Homeras įsivaikino vieną iš našlaičių.

Reimondas Kendalas kurį laiką tylėjo, paskui paklausė:

* 34°F= 1,1°C

– Tiesiog vieną iš našlaičių?

– Kūdikį, berniuką, – pasakė Kendė. – Žinoma, aš irgi padėsiu. Mes, galima sakyti, įsivaikinom tą kūdikį kartu.

– Kartu? – tarė Rėjus.

– Jo vardas Andželas, – pasakė Kendė.

– Tesaugo jį Dievas, – tarė Rėjus. – Ir judu.

Kendė vėl pravirko.

– Tai, sakai, įsivaikino, a? – dar paklausė dukters Rėjus.

– Taip, – tarė Kendė Kendal. – Vieną iš našlaičių.

Kendė liovėsi maitinusi kūdikį krūtimi, seselė Edna ją pamokė naudotis pientraukiu. Andželui perėjimas prie maitinimosi pieno mišinėliais nepatiko ir jis keletą dienų kaprizijosi. Kendė irgi buvo viskuo nepatenkinta. Kai Homeras pasakė, kad jos gaktos plaukai jau bus beveik ataugę, kai reikės grįžti į Harts Heiveną, ji atšovė:

– Dėl Dievo meilės, kas gi – be tavęs – matys, ar mano gakta plaukuota, ar ne?

Ir Homeras atrodė įsitempęs.

Jį jau nervino daktaro Larčo kalbos apie tai, kad ateityje jis turėtų tapti gydytoju. Larčas Homerui primygtinai įsiūlė naujutėlaitę Grėjaus *Anatomiją*; be to, dar padovanojo klasikinę Grinhilo *Ginekologiją* ir britų šedevrą – *Moterų ligas*.

– Dievulėliau, – tarė Homeras Velzas. – Aš juk tėvas ir ketinu auginti obuolius.

– Tu beveik nepriekaištingai dirbi akušerio darbą, – pasakė jam Larčas. – Tau tik reikės dar truputį pasimokyti ginekologijos – ir, žinoma, pediatrijos.

– Gal galiausiai tapsiu omarų žveju, – tarė Homeras.

– Užprenumeruosiu tau *Naujosios Anglijos medicinos žurnalą*, – toliau kalbėjo daktaras Larčas. – Ir *Amerikos gydytojų asociacijos žurnalą*, ir *Chirurgiją, ginekologiją ir akušeriją*...

– Gydytojas esate jūs, o ne aš, – pavargusiu balsu tarė Homeras Velzas.

– Kaip jautiesi? – paklausė Homero Kendė.

– Kaip našlaitis, – atsakė Homeras. Juodu gulėjo tvirtai apsikabinę, bet nesimylėjo. – O kaip *tu* jautiesi? – paklausė Homeras.

– Nežinosiu, kol jo nepamačiau, – nuoširdžiai pasakė Kendė.

– O ką žinosi, kai pamatysi? – paklausė Homeras.

– Ar myliu jį, ar tave, ar abu, – atsakė Kendė. – O gal ir tada nežinosiu nieko daugiau, negu žinau dabar.

– Vadinasi, kaip visada: pagyvensim – pamatysim, ar ne? – tarė Homeras.

– Juk nemanai, kad turėčiau pasakyti jam dabar, kai jis dar ten? – atšovė Kendė.

– Ne, žinoma, nemanau, – švelniai tarė Homeras. Kendė dar tvirčiau suspaudė jį glėbyje; ji vėl pravirko.

– O, Homerai, – sudejavo. – Kaip jis gali sverti tik šimtą penkis svarus?

– Neabejoju, kad priaugs šiek tiek svorio, – pasakė Homeras, bet staiga visas sudrebėjo; Volio kūnas buvo toks stiprus. Homeras prisiminė, kaip Volis pirmą kartą nusivežė jį prie vandenyno; bangos į krantą plakėsi neįprastai smarkiai, ir Volis jį perspėjo, kad reikia saugotis povandeninės priešsrovės. Volis paėmė jį už rankos ir parodė jam, kaip galima panerti po bangomis arba ant jų plaukti. Juodu visą valandą vaikštinėjo paplūdimiu, neblaškomi Kendės; ji deginosi.

– Nesuprantu, kaip žmonės gali šitaip kvailai tysoti prieš saulę, – pasakė Volis Homerui, kuris buvo tos pat nuomonės. – Arba ką nors darai saulėje ir šiek tiek įdegi, arba darai ką nors kita – bet ką nors vis tiek darai. Tai svarbiausia.

Juodu rinko kriaukles ir akmenėlius – kaip pajūrio bastūnai, ieškantys ko nors įdomaus. Homeras buvo sužavėtas vandens ir smėlio nugludintų akmenėlių bei kriauklių nuolaužų švelnumo.

– Štai kur daug visko patyręs daikčiukas, – tarė Volis, duodamas Homerui vieną ypač glotnų kriauklės gabalėlį, be jokių aštrių kraštų.

– Patyręs, – pritarė Homeras.

Paskui Volis, rodydamas seną, švelnų akmenuką, pasakė:

– O čia gyvenime visko matęs akmuo.

Dabar Homeras galvojo apie tai, kad aistra, kurią jis pajuto Kendei, pakeitė viską, netgi natūralų akmenėlių ir kriauklių gludinimo procesą. Jeigu juodu su Voliu vėl nuvažiuotų į tą paplūdimį, ar vėl vaikštinėtų palei vandenį, ką nors rankiodami, ar meilė moteriai neišvengiamai iškreiptų net pačius paprasčiausius jų išgyvenimus drauge? „Nejaugi jis tik penkias minutes buvo mano draugas, – galvojo Homeras Velzas, – o varžovas bus visą likusį gyvenimą?"

Ant kalvos šlaito pasodinto sodo priežiūrą Homeras patikėjo seselei Ednai. Jis jai paaiškino, kad vielinio tinklo movos ant kamienų turi būti užvyniotos ne per standžiai, kad medeliai galėtų augti, – bet ir ne per laisvai, kad kamienais nelaipiotų pelės. Be to, Homeras seselei Ednai dar parodė, kaip reikia ieškoti šaknis graužiančių pelėnų urvelių.

Visi atsibučiavo su Kende, net Vilburis Larčas, kuris, atkišęs ranką atsisveikinti su Homeru, lyg ir sutriko, kai Homeras, nekreipdamas dėmesio į tą jo ištiestą ranką, suspaudė jį glėbyje ir pabučiavo į diržingą kaklą. Seselė Edna verkė nesivaržydama. Kai tik pikapas pradardėjo pro mergaičių skyrių, Vilburis Larčas užsidarė vaistinėje.

Buvo sekmadienis, taigi Reimondas Kendalas knebinėjo savo torpedą, kai Homeras parvežė Kendę namo. Kendė Homerui pasakė, kad gal tik kitą rytą išdrįs susitikti su Olivija, tačiau ją apėmė netikėta panika, kai Homeras su Andželu nuvažiavo tolyn. Ji jau nebeturėjo pieno, bet žinojo, kad vis tiek pabus tuo pačiu laiku kaip ir jos kūdikis, nors jo verksmą girdės tik Homeras. Be to, juk šitiek naktų buvo praėję nuo tada, kai ji miegodavo viena.

Kitą dieną ji Homerui pasakė:

– Turime ką nors sugalvoti, kad abu galėtume būti su juo. Na, dar prieš pasakydami Olivijai – ką jau kalbėti apie Volį – turime *abu* juo rūpintis, jį matyti. Man sunku ištverti be jo.

– O man sunku be tavęs, – tarė Homeras Velzas.

Jis buvo našlaitis, trumpiau negu mėnesį turėjęs šeimą ir nepasirengęs jos nebeturėti.

Kai Homeras su Andželu parvažiavo į Vandenyno Vaizdo sodus, Olivija jį sutiko kaip motina: apkabino abiem rankom, ir pabučiavo, ir apsiverkė.

– Parodyk man tą kūdikį – oi, koks meilutis! – sušuko. – Ir kas tau čia užėjo? Juk tu toks jaunas, ir vienui vienas.

– Na, kūdikis irgi buvo vienui vienas, – sumurmėjo Homeras. – Be to, Kendė man padės jį prižiūrėti.

– Žinoma, – tarė Olivija. – Ir aš padėsiu. – Ji nunešė Andželą į Volio kambarį, ir Homeras nustebo, pamatęs ten vaikišką lovelę – ir daugiau visokių kūdikiui reikalingų daiktų, vienam mažyliui, negu būtų buvę įmanoma surinkti, kruopščiai apieškojus visą Sent Klaudo prieglaudą – ir berniukų, ir mergaičių skyrius.

Virtuvėje Homero laukė daugybė buteliukų – pieno mišinėliams. Olivija buvo nupirkusi net specialų puodą čiulptukams sterilizuoti. Skalbinių spintoje vystyklų buvo daugiau negu pagalvių užvalkaliukų, paklodžių ir rankšluosčių. Homeras pirmą kartą gyvenime pasijuto įvaikintas. Jis persigando pamatęs, kad Olivija jį myli.

– Manau, judu su Andželu turėtumėte įsikurti Volio kambaryje, – pasakė Olivija; buvo matyti, kad ji seniai viską apgalvojusi. – Volis negalės laipioti laiptais, todėl aš valgomąjį pertvarkau į miegamąjį – valgyti galėsime virtuvėje, o prie valgomojo juk yra terasa, kurioje malonu pasėdėti, kai gražus oras. Nuo terasos bus nutiestas nuožulnus takelis iki grindinio aplink baseiną, kad būtų galima važinėtis vežimėliu.

Apkabinęs verkiančią Oliviją, Homeras jautė, kaip jį slegia nauja kaltė, tarytum staiga užpuolusios sutemos, tas senas, bet kaskart vis kitoks sąžinės graužimas, kurio ponas Ročesteris Džeinei Eir sakė bijoti, nes jis „apnuodija gyvenimą“.

Antrą gegužės savaitę Homeras dirbo petys į petį su Aira Titkombu – vežė į sodus bites. Buvo pati žydėjimo pradžia, Motinos dienos išvakarės*, kai jie išgabeno avilius. Tais metais visi prisiminė Motinos dieną; niekas nepamiršo Olivijos. Namai buvo pilni dovanėlių ir obelų žiedų, kai kurie ūkio darbininkai Motinos dienos proga atnešė dovanų ir Homerui – jiems atrodė labai juokinga, kad jis įsivaikino kūdikį.

– Tik pamanykite, tu pats sau turi savo kūdikį! – pasakė Didžioji Dotė Taft.

Obuolių prekyvietėje, kur buvo perdažomi prekystaliai, visi apžiūrinėjo du kūdikius – Andželą Velzą bei Florensos ir Rukšnos Haidų berniuką, Pitą. Pitas Haidas, palyginti su Andželu Velzu, atrodė kaip tešlos gabalas – buvo labai jau ramaus būdo ir putlaus veidelio, tarytum be kaulų.

– Na, Homerai, tavo Andželas – tikras angelas, – sakydavo Florensa Haid, – o mano Pitas – tiesiog Pitas.

Prekyvietės moterys Homerą nuolat erzindavo; jis tik šypsodavosi. Debra Petigru ypač verždavosi palaikyti ant rankų Andželą Velzą; ji ilgai ir įdėmiai žiūrėdavo į kūdikio veidelį, o paskui pareikšdavo esanti įsitikinusi, kad berniukas bus labai panašus į Homerą. „Tiktai gal aristokratiškesnis“, – pridurdavo. Pupulė Luizė vis šnekėjo, jog mažylis „toks mielas, kad sunku ir apsakyti“. Kartais, kai Homeras dirbdavo lauke, Andželą pasaugodavo Olivija arba kuri nors iš prekyvietės moterų, bet dažniausiai savo kūdikį prižiūrėdavo Kendė.

– Mes, galima sakyti, įsivaikinom jį drauge, – paaiškindavo ji. Taip dažnai tai kartodavo, kad Olivija net pasakė, jog Kendė tam vaikeliui tokia pat motina kaip ir Homeras; todėl Olivija Motinos dienos proga – lyg norėdama pajuokauti – įteikė dovanėlę ir Kendei. O bitės visą tą laiką dirbo savo darbą, nešė žiedadulkes iš Keptuvės į Gaidžio Kalvą, ir pro plyšius tarp avilių apkalų jau sunkėsi medus.

Vieną rytą ant laikraščio kampo Homeras Velzas pamatė Olivijos ranka pieštuku parašytą pastabą, virš dienos antraš-

* JAV Motinos diena švenčiama antrą gegužės sekmadienį.

čių, – bet kuri iš jų galėjo sukelti Olivijai norą pareikšti savo nuomonę. Tačiau Homeras kažkodėl pamanė, kad tie žodžiai parašyti jam.

NEPAKENČIAMAS APGAUDINĖJIMAS

– buvo parašiusi Olivija.

O Kendė vieną naktį atsitiktinai nugirdo, ką pasakė Rėjus. Lempa jos miegamajame buvo užgesinta; visiškoje tamsoje ji išgirdo tėvą sakant: „Tai nėra blogai, bet nėra ir gerai". Iš pradžių Kendė pamanė, kad jis kalba telefonu. Bet kai vėl nugrimzdo į miegą, ją pažadino atidaromų ir tuoj pat uždaromų durų garsas, ir ji suprato, kad iki tol Rėjus sėdėjo jos kambaryje – kalbėjosi su ja, kai ji miegojo, tamsoje.

Kartais vakarais, kai buvo pats obelų žydėjimas, Kendė Homerui sakydavo:

– Tu, tėveli, pervargęs.

– Tikrai! – žavėdamasi pritardavo jai Olivija.

– Šiai nakčiai paimsiu šitą vaikutį iš tavęs, – sakydavo Kendė, o Homeras šypsodavosi, stengdamasis neišsiduoti, koks yra įsitempęs. Jis pabusdavo vienas Volio kambaryje, jausdamas, kad Andželui tuoj prireiks buteliuko. Įsivaizduodavo, kaip Reimondas Kendalas keliasi šildyti pieno mišinėlio, o Kendė savo lovoje laiko buteliuką pakreipusi taip, tarsi maitintų kūdikį krūtimi.

Detales savo torpedai Rėjus buvo pasivogęs iš Kiterio karo laivų statyklos; ir Homeras, ir Kendė žinojo, kaip jis jas gavo, tačiau tiktai Kendė Rėjui dėl to priekaištaudavo.

– Jie net nenujaučia, kiek klaidų aš pastebiu jų darbe, – kartą pasakė Rėjus. – Vargu ar jie galėtų mane sučiupti.

– Bet kam tau jos reikia? – paklausė Kendė tėvo. – Man nepatinka, kad čia laikai bombą – ypač kai namuose yra kūdikis.

– Na, kai įsitaisiau torpedą, – paaiškino Rėjus, – dar nieko nežinojau apie kūdikį.

– Dabar jau žinai, – tarė Kendė. – Kodėl jos nepaleidi – į kokį nors tolimą daiktą?

– Kai bus parengta, paleisiu, – pasakė Rėjus.

– Į ką šausite? – paklausė Reimondo Kendalo Homeras.

– Nežinau, – atsakė Rėjus. – Gal į Heiveno klubą – kai jie dar kartą man papriekaištaus, kad gadinu vaizdą.

– Man neramu, kai nežinau, *kam* tu ką darai, – pasakė Kendė tėvui, kai juodu buvo vieni.

– Štai kaip viskas yra, – lėtai pratarė Rėjus. – Aš tau pasakysiu, su kuo ją galima palyginti – torpedą. Su Volio grįžimu namo. Žinai, kad jis grįžta, bet negali numatyti, kuo tai baigsis.

Vėliau Kendė paklausė Homero, ką, jo manymu, norėjo pasakyti Rėjus.

– Nieko jis nenorėjo tau pasakyti, – tarė Homeras. – Jis tik stengiasi ką nors iš tavęs išgauti – nori, kad *tu* jam pasakytum.

– O kas, jei viskas taip ir bus, kaip yra dabar? – paklausė Kendė Homero, kai juodu pasimylėjo sidro namuose – kurie dar nebuvo išvalyti ir parengti kitam derliaus sezonui.

– Kaip yra dabar, – pakartojo Homeras Velzas.

– Taip, – tarė Kendė. – Kas bus, jeigu mes lauksime ir lauksime? Ar ilgai galėsime taip laukti? Turiu galvoje, po kurio laiko laukti mums gal bus jau lengviau negu pasakyti?

– Kada nors vis tiek turėsime pasakyti, – tarė Homeras Velzas.

– Kada? – paklausė Kendė.

– Kai Volis grįš namo, – pasakė Homeras.

– Kai jis grįš paralyžiuotas ir sverdamas mažiau už mane, – tarė Kendė. – Ar *tada* mes jam viską išklosime? – paklausė.

„Gal yra dalykų, kurių lengvai nesutvarkysi?“ – galvojo Homeras Velzas. Jis prisiminė skalpelį, jo svorį; skalpelio nereikia spausti – atrodo, kad jis pjauna savaime, – bet privalai jį tinkamai valdyti. Jį paėmęs turi kaip nors judinti. Kai dirbi su skalpeliu, jėgos nereikia, reikia tikslių judesių.

– Turime žinoti, ką darysime toliau, – tarė Homeras Velzas.

– O jeigu nežinome? – paklausė Kendė. – Jeigu žinome tiktai ko nenorėtume prarasti? Kas, jeigu lauksime ir lauksime?

– Nori pasakyti, kad niekada nežinosi, ar myli jį, ar mane? – paklausė jos Homeras.

– Viskas gali dar labiau susipainioti ir todėl, kad jam manęs reikės, – tarė Kendė. Homeras uždėjo ant jos ranką – ant ataugusių jos gaktos plaukų, beveik tokių pat, kokie buvo.

– Ar nemanai, kad ir man tavęs reikės? – paklausė. Ji pasivertė ant kito šono, atsuko jam nugarą – bet versdamasi paėmė jo ranką iš ten, kur jis ją laikė, ir prispaudė sau prie krūties.

– Turėsime palaukti ir pažiūrėti, kas bus, – pasakė ji.

– Ateis toks laikas, kai aš nebelauksiu, – tarė Homeras Velzas.

– Koks laikas? – paklausė Kendė. Kadangi Homero ranka buvo ant jos krūties, jis pajuto, kad ji sulaikė kvėpavimą.

– Kai Andželas bus jau pakankamai didelis ir reikės jam pasakyti arba kad jis yra našlaitis, arba kas yra jo tėvai, – tarė Homeras. – *Tas* laikas. Nenoriu, kad Andželas manytų, jog yra įvaikintas. Noriu, kad jis žinotų, kas jo motina ir kas tėvas.

– Dėl Andželo aš nesijaudinu, – pasakė Kendė. – Andželas bus labai mylimas. Jaudinuosi dėl mudviejų.

– Ir dėl Volio, – pridūrė Homeras.

– Mes išprotėsime, – tarė Kendė.

– Neišprotėsime, – pasakė Homeras. – Turime rūpintis Andželu ir pasistengti, kad jis jaustųsi mylimas.

– O kas, jeigu *aš* nesijausiu mylima, arba *tu*... kas tada? – paklausė Kendė.

– Iki tol palauksime, – tarė Homeras Velzas. – Tiesiog palauksime ir pažiūrėsime, kas bus, – pridūrė kone kerštingai. Virš jųdviejų papūtė pavasario vėjelis, aplinkui paskleisdamas šleikščiai salsvą supuvusių obuolių dvoką. Tas dvokas buvo beveik toks pat smarkus kaip amoniako; Homeras Velzas juo

taip pasišlykštėjo, kad net atitraukė ranką nuo Kendės krūties ir delnu užsidengė nosį bei burną.

Žinių tiesiai iš Volio Kendė sulaukė tik vasarą. Ji gavo laišką – pirmą nuo to laiko, kai buvo numuštas Volio lėktuvas, prieš metus.

Volis šešias savaites išgulėjo Maunt Lavinijos ligoninėje Ceilone. Iš ten buvo išleistas tik kai priaugo penkiolika svarų, kai nebedrebėjo jo raumenys ir sunormalėjo dėl prastos mitybos sutrikusi kalbėsena, kai jis vėl galėjo šnekėti nenuklysdamas į beprasmes fantazijas. Laišką Kendei Volis parašė iš kitos ligoninės, iš Niu Delio; per mėnesį Indijoje buvo priaugęs dar dešimt svarų. Jis rašė, kad įprato gerti arbatą su cinamonu ir kad ligoninėje nuolat girdėti sandalų šlepsėjimas.

Gydytojai žadą išleisti jį į ilgą kelionę namo, kai jis svers šimtą keturiasdešimt svarų ir bus išmokęs keletą pagrindinių pratimų, būtinų reabilitacijai. Dėl cenzūros Volis Kendei negalėjo rašyti, kokiu maršrutu jį ketinama parsiųsti namo, tačiau tikėjosi, jog cenzoriai supras, kad jis – kadangi yra paralyžiuotas – būtinai turi jai pranešti, jog lytinis jo pajėgumas „visiškai normalus". Cenzoriai tai praleido. Volis dar nežinojo, kad yra nevaisingas; žinojo tik tai, kad sirgo šlaplės uždegimu ir kad tas uždegimas jau praėjo.

„Kaip laikosi Homeras? Aš jo taip pasiilgau!" – rašė Volis.

Tačiau ne ta laiško dalis sugniuždė Kendę. Ją taip pribloškė pati laiško pradžia, kad visa kita buvo tik kančių tęsinys.

„Aš taip bijau, kad tu nenorėsi tekėti už invalido", – pradėjo laišką Volis.

Gulėdama viengulėje savo lovoje, tai užliūliuojama, tai pažadinama potvynio bangų, Kendė žiūrėjo į motinos nuotrauką ant naktinio staliuko. Jai dabar taip norėjosi pasikalbėti su motina, bet ji savo motinos negalėjo net atsiminti, gal todėl prisiminė pirmą vakarą, kai atvažiavo į našlaičių prieglaudą. Daktaras Larčas berniukams skaitė *Didžiuosius Lūkesčius*. Kendė niekada nepamirš to sakinio, kurį išgirdo su Homeru įėjusi į miegamąjį.

„Pabudau neatsikratęs jausmo, kad esu pasigailėtinas“, – garsiai perskaitė Vilburis Larčas. Nežinia, ar daktaras Larčas buvo iš anksto nusprendęs, kad ties ta vieta tą vakarą baigs skaityti, ar tik tada pamatė Kendę su Homeru Velzu, stovinčius tarpduryje, – su ryškia koridoriuje plieskiančios plikos elektros lemputės šviesos aureole virš galvų, – ir staiga nutilo todėl, kad neberado eilutės, kurią skaitė. Šiaip ar taip, jausmas, kad yra pasigailėtina, Kendę persmelkė vos atvykusią į Sent Klaudą; tai buvo jos tąkart girdėtos istorijos prieš miegą pradžia ir pabaiga.

10. PENKIOLIKA METŲ

Penkiolika metų jiedvi buvo pora: Lorna su Melonija. Nė viena nekeitė savo įpročių. Buvusios moterų pensiono maištininkės dabar gyveno geriausiuose kambariuose – su vaizdu į upę – ir buvo namo komendantės, todėl mokėjo mažesnį nuomos mokestį. Melonija buvo naginga. Laivų statykloje ji išmoko montuoti vandentiekio bei elektros linijas ir dabar buvo viena iš trijų etatinių elektrikų. (Kiti du buvo vyrai, bet prie Melonijos jie nelindo; niekas nedrįsdavo jos užkabinti.)

Lorna pasidarė šeimyniškesnė. Jai trūko susikaupimo, kad laivų statykloje galėtų dar ko nors išmokti, bet iš darbo ji neišėjo. „Pasilik bent jau dėl pensijos", – patarė jai Melonija. Tiesą sakant, Lornai patiko monotoniškas darbas prie surinkimo konvejerio, be to, ji buvo gudri: dažnai užsirašydavo dirbti viršvalandžių, už kuriuos gaudavo didesnį atlyginimą, – Lorna mielai dirbdavo neįprastu laiku, jei tik galėdavo dirbti mažiau. Melonija nerimaudavo, kai ji ilgai negrįždavo namo.

Lorna darėsi vis moteriškesnė. Ji ne tik kad vilkėdavo suknelėmis (netgi darbe) ir daugiau dažėsi bei kvepinosi (ir stengėsi nesustorėti); net ir jos balsas, kadaise buvęs šiurkštokas, pastebimai sušvelnėjo, be to, ji vis dažniau šypsodavosi (ypač kai jai būdavo dėl ko nors priekaištaujama). Melonijai atrodė, kad Lorna darosi vis nuolankesnė.

Kaip pora, jiedvi beveik nesipešdavo, nes Lorna nesipriešindavo. Per penkiolika metų ji pastebėjo, kad Melonija nurimsta, jeigu jai nusileidi; jei bent kiek priešiniesi, Melonija nesiliauja puolusi.

– Tu visai nekovoji, – kartais skųsdavosi Melonija.

– Tu už mane daug didesnė, – koketiškai sakydavo Lorna.

Labai švelnus pasakymas. Tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt kažkelintaisiais, kai Melonijai buvo keturiasdešimt su viršum (niekas tiksliai nežinojo, kiek jai metų), ji svėrė šimtą septyniasdešimt penkis svarus. Jos ūgis buvo penkios pėdos ir aštuoni coliai, krūtinės apimtis – beveik penkiasdešimt colių; taigi ji vilkėdavo vyriškais marškiniais (dideliais; mažesnė negu septyniolikos colių apykaklė jai būdavo per siaura; kadangi jos rankos buvo trumpos, ji visada turėdavo pasiraitoti rankoves). Jos liemens apimtis buvo trisdešimt šeši coliai, o kojų ilgis iš vidinės pusės – tik dvidešimt aštuoni (todėl ji raitodavo ir kelnių klešnes arba prašydavo Lornos, kad jas patrumpintų). Melonijai visos kelnės taip aptempdavo šlaunis, kad kanto tuoj nelikdavo nė žymės, o sėdynė visada būdavo gerokai apsmukusi – Melonija nebuvo storašiknė, jos klubai nekrito į akis, kaip daugumos vyrų. Melonijos pėdos buvo mažos ir nuolat skaudėdavo.

Per penkiolika metų Melonija tik vieną kartą buvo suimta – už tai, kad sukėlė muštynes. Tiesą sakant, iš pradžių ji buvo apkaltinta užpuolimu, bet galiausiai nubausta tik už viešosios tvarkos pažeidimą. Ji buvo vienos Bato picerijos moterų tualete, kai kažkoks studentėlis pamėgino užkalbinti Lorną. Pamatęs vėl į savo vietą šalia Lornos prie baro atsisėdusią Meloniją, jis Lornai pašnibždėjo:

– Vargu ar galėsiu ką surasti tavo draugei.

Tikriausiai jau buvo įsisvajojęs apie dviejų porų pasimatymą.

– Kalbėk garsiau! – pasakė jam Melonija. – Šnibždėtis nemandagu.

– Sakiau, kad vargu ar galėsiu surasti vaikiną *tau*, – drąsiai išrėžė studentėlis.

Melonija apkabino Lorną ir delnu suėmė jos krūtį.

– Vargu ar surasčiau aviganį, kuris tau ramiai pastovėtų, – tarė studentėliui.

– Sušikta vištgaidė, – mestelėjo šis nueidamas. Manėsi pasakęs tai pakankamai tyliai – tik kad padarytų įspūdį kitame baro gale sėdintiems laivų statyklos darbininkams; jis negalėjo žinoti, kad tie vyrai – Melonijos bendradarbiai. Jie palaikė studentėlį, o Melonija metaliniu servetėlių dėklu sulaužė jam nosį.

Melonija mėgdavo užmigti įkniaubusi didžiulį savo veidą į standų nuogą Lornos pilvuką; Lorna visada iškart pajausdavo, kad Melonija užmigo, nes pasikeisdavo jos kvėpavimas, virpinantis Lornos gaktos plaukus. Per penkiolika metų Lorna tik vieną naktį turėjo paprašyti, kad draugė, dar nespėjusi įmigti, patrauktų savo sunkią galvą.

– Kas yra? Skauda pilvą? – paklausė Melonija.

– Ne, aš nėščia, – atsakė Lorna. Melonija iš pradžių pamanė, kad ji juokauja, bet Lorna, pajutusi šleikštulį, nuėjo į vonią vemti.

Kai ji grįžo į lovą, Melonija tarė:

– Noriu pamėginti kaip nors tai suprasti, ramiai. Mudvi penkiolika metų gyvenom kaip sutuoktinių pora, o dabar tu nėščia. – Lorna susirietė į kamuoliuką, apsiglėbusi vieną iš pagalvių; kita pagalve prisidengė galvą. Jos veidas ir pilvas, ir lytiniai organai buvo apsaugoti, bet ji vis tiek drebėjo; paskui pravirko. – Tikriausiai nori man pasakyti, – toliau kalbėjo Melonija, – kad kai dulkinasi dvi moterys, tam, kad kuri nors iš jų pastotų, turi praeiti daug daugiau laiko, negu tada, kai moteris dulkinasi su vyru. Taip? – Lorna nieko neatsakė; ji tik žliumbė. – Penkiolika metų – maždaug *tiek* laiko. Turi praeiti penkiolika metų, kad pastotų moteris, kuri dulkinasi su kita moterimi. Oho, kaip ilgai reikia stengtis! – tarė Melonija.

Ji priėjo prie lango ir pažvelgė į Kenebeką; pro vasarą sulapojusius medžius upės beveik nebuvo matyti. Prieš pradėdama dėti daiktus, Melonija palaukė, kol šiltas vėjelis nudžiovino prakaitą, išmušusį jai kaklą bei krūtinę.

– Būk gera, neišeik – nepalik manęs, – paprašė Lorna; ji susirietusi tebegulėjo ant lovos.

– Dedu *tavo* daiktus, – tarė Melonija. – Juk nėščia ne aš. Man nereikia niekur eiti.

– Neišvaryk manęs, – verkšleno Lorna. – Primušk, bet neišvaryk.

– Važiuok traukiniu į Sent Klaudą. Kai išlipsi, pasiklausk, kur našlaičių prieglauda, – pasakė draugei Melonija.

– Tik su vienu tokiu vyriškiu – tik su vienu, tik vieną kartą! – verkė Lorna.

– Ne, – nukirto Melonija. – Nuo vyriškio pastoji *greitai*. O nuo moters – po penkiolikos metų.

Sudėjusi Lornai daiktus, Melonija priėjo prie lovos ir papurtė draugę, mėginančią pasislėpti po antklode.

– Po penkiolikos metų! – sušuko Melonija. Ji purtė ir purtė Lorną, bet daugiau nedarė jai nieko. Paskui net palydėjo ją į geležinkelio stotį. Lorna atrodė baisiai susitaršiusi; buvo ankstyvas alsios vasaros dienos rytas.

– Turiu pasiklausti, kur našlaičių prieglauda? – lyg apkvaišusi išlemeno Lorna. Melonija padavė jai jos lagaminėlį ir dar didelę kartoninę dėžę.

– Atiduok šitą senai moteriškei, pavarde Grogan, jeigu ji dar gyva, – paliepė. – Nieko nesakyk, tik atiduok. O jeigu ji jau mirusi arba kur nors išsikrausčiusi... – buvo besakanti Melonija, bet staiga nutilo. – Ne, taip negali būti, – tarstelėjo. – Ji arba tebėra ten, arba mirusi; jeigu mirusi, parvežk dėžę atgal. Atiduosi man, kai ateisi pasiimti likusio savo šlamšto.

– Likusio šlamšto? – nesuprato Lorna.

– Aš tavęs neapgaudinėjau. Buvau ištikima kaip šuo, – pasakė Melonija, tikriausiai garsiau, negu norėjo, nes traukinio palydovas labai keistai į ją pažvelgė – kaip į šunį. – Ko vėpsai, smirdžiau? – paklausė Melonija palydovo.

– Traukinys tuoj išvyks, – burbtelėjo šis.

– Būk gera, neišvaryk, – sušnibždėjo Lorna Melonijai.

– Tikiuosi, tavyje sėdi tikras pabaisa, – pasakė draugei Melonija. – Tikiuosi, jis sudraskys tave į gabalus, kai bus krapštomas lauk.

Lorna tarsi pastumta pargriuvo vagone tarp sėdynių eilių, o Melonija taip ir paliko ją gulinčią. Palydovas padėjo Lornai atsistoti ir pasodino į vietą; pro pajudėjusio traukinio langą jis matė nueinančią Meloniją. Bežiūrėdamas staiga pasijuto drebąs beveik taip pat smarkiai kaip Lorna.

Melonija galvojo apie Lorną, atvykstančią į Sent Klaudą, – ten bus tas šiknius stoties viršininkas (ar jis ten tebedirba?), paskui ji ilgai kops į kalvą, su savo lagaminu ir didžiule poniai Grogan gabenama dėže (ar Lorna pajėgs?). Ar senis tuo dar užsiima? Melonija penkiolika metų nepyko, tačiau dabar vėl buvo išduota ir galvojo apie tai, kaip greitai ją vėl apėmė pyktis; tarytum paaštrėjo visi jos pojūčiai. Ji vėl panūdo skinti obuolius.

Melonija nustebo suvokusi, kad galvodama apie Homerą Velzą nejaučia noro jam atkeršyti. Ji prisiminė, kaip iš pradžių džiaugėsi, susidraugavusi su Lorna, – iš dalies todėl, kad galėjo Lornai pasiguosti, išpasakoti, ką padarė Homeras. Dabar Melonija pasijuto norinti pasiguosti Homerui Velzui – dėl to, ką padarė Lorna.

„Ta suskė, – pasakytų ji Homerui. – Jei tik pasipainiodavo kas nors su pūpsančiu tarpkoju, ji negalėdavo atplėšti akių.“

„Taigi“, – tarstelėtų Homeras, ir juodu drauge nuverstų kokį namą – tiesiog nustumtų į praeitį. Kai praeina daug laiko, norisi pamatyti žmones, kurie tave pažinojo; būtent su jais norisi pasikalbėti. Kai praeina pakankamai daug laiko, būna nebesvarbu, ką jie tau padarė.

Taip Melonija mąstė kokią minutę, o paskui, toliau galvodama apie Homerą Velzą, panoro jį nudėti.

Grįžusi iš Sent Klaudo, Lorna užsuko į pensioną pasiimti savo daiktų ir rado juos tvarkingai sudėtus į viename kambario kampe sustatytas dėžes; Melonija buvo darbe, taigi Lorna pasiėmė savo daiktus ir išėjo.

Vėliau jiedvi matydavosi maždaug kartą per savaitę – laivų statykloje arba picerijoje, kurioje lankėsi visi laivų statyklos darbininkai; susitikusios abi elgdavosi mandagiai, bet nesišnekėdavo. Tik vieną sykį Melonija užkalbino Lorną.

– Ta senutė, Grogan – ar ji dar gyva? – pasidomėjo Melonija.

– Aš juk neparvežiau dėžės atgal, ar ne? – atšovė Lorna.

– Tai atidavei jai? – paklausė Melonija. – Ir nieko nepasakojai?

– Tik paklausiau, ar ji dar gyva, ir viena iš seselių pasakė, kad gyva; tada padaviau dėžę tai seselei – jau išeidama, – tarė Lorna.

– O daktaras? – paklausė Melonija. – Senis Larčas – ar jis dar gyvas?

– Nebelabai, – atsakė Lorna.

– Velniai rautų! – tarė Melonija. – Ar skaudėjo?

– Truputį, – atsargiai murmtelėjo Lorna.

– Gaila, – pasakė Melonija. – Turėtų skaudėti smarkiai.

Pensione, kur ji dabar buvo vienintelė komendantė, Melonija iš seno elektrikų katalogo išsitraukė pageltusį vietos laikraščio straipsnį su nuotrauka. Paskui nuėjo į antikvariatą, kuriame senienomis prekiavo bukaprotė jos garbintoja, Marija Agnesė Kork; įtėviai su ja elgėsi gerai, netgi patikėjo jai šeimos parduotuvę. Melonija Marijos Agnesės paprašė parinkti tam iš laikraščio iškirptam straipsniui su nuotrauka tinkančius rėmelius ir Marija Agnesė labai džiaugėsi, galėdama pasiūlyti kaip tik tai, ko Melonijai reikėjo. Tai buvo tikri karalienės Viktorijos laikų rėmeliai iš Bato laivų statykloje remontuoto laivo. Marija Agnesė iš Melonijos už tuos rėmelius paėmė daug mažiau, negu jie iš tiesų kainavo, nors Melonija buvo turtinga. Elektrikai gauna gerą atlyginimą, o Melonija laivų statykloje visu etatu dirbo penkiolika metų; kaip pensiono komendantė, ji buvo beveik atleista nuo nuomos mokesčio. Automobilio ji neturėjo, o drabužius pirkdavo tik Semo kariuomenės ir laivyno vyriškų drabužių parduotuvėje.

Labai simboliška tai, kad rėmeliai buvo iš tikmedžio – iš tokio medžio, koks visą naktį laikė Volį Vortingtoną pakibusį ore virš Birmos, – nes laikraščio straipsnis buvo apie kapitoną Vortingtoną, ir nuotraukoje Melonija – prieš penkiolika

metų – iškart atpažino Volį. Straipsnyje buvo rašoma vien apie stebuklingą numušto (ir paralyžiuoto) lakūno, apdovanoto „Purpurinės širdies“* medaliu, išgelbėjimą. Melonijai ta istorija atrodė panaši į prasto ir netikroviško nuotykių filmo siužetą, bet nuotrauka jai patiko – ir ta straipsnio dalis, kurioje buvo parašyta, kad Volis – vietos didvyris, Vortingtonas iš tų Vortingtonų, kuriems jau daug metų priklauso Harts Roke esantys Vandenyno Vaizdo sodai.

Savo miegamajame, pensiono kambaryje Bato mieste, Melonija pasikabino į antikvarinius rėmelius įdėtą laikraščio straipsnį su nuotrauka virš lovos. Tamsoje ji mėgdavo galvoti apie tai, kad jis yra ten – virš jos galvos, tarytum praeitis. Jai tai patikdavo taip pat, kaip ir žiūrėti į Volio nuotrauką dienos šviesoje. Be to, tamsoje ji dažnai iš lėto, skiemenimis ištardavo to didvyrio pavardę.

„Vortingtonas“, – pasakydavo garsiai. Arba : „Vandenyno Vaizdas“; tarti šį pavadinimą buvo dar labiau įpratusi. „Harts Rokas“, – kartais pridurdavo Melonija, spjaute išspjaudama trumpus žodžius.

Priešaušrio valandomis, kurios nemigos kankinamiems žmonėms būna pačios sunkiausios, Melonija šnibždėdavo: „Penkiolika metų“. O prieš užmigdama pirmo į miegamąjį įsismelkusio blankios šviesos spindulėlio paklausdavo: „Ar tu dar ten, Saulele?“ Kai galvojame apie laiko tėkmę, sunkiausia apsiprasti su mintimi, kad žmonės, kurie mums kadaise buvo svarbiausi, kartais atsiduria už kadro.

Homeras Velzas penkiolika metų buvo atsakingas už tai, kad būtų laiku surašomos ir pakabinamos sidro namų taisyklės. Kasmet, kai išdžiūdavo naujai išdažytos sienos, prismeigti lapą su taisyklėmis būdavo paskutinis jo darbas sidro namuose. Kai kuriais metais rašydamas taisykles jis mėgindavo pajuokauti;

* JAV medalis sužeistajam mūšyje.

kartais stengdavosi, kad jos atrodytų surašytos nerūpestingai; gal anksčiau kai kas įsižeisdavo dėl griežto Olivijos tono, o ne dėl pačių taisyklių, ir migrantai jų niekada nepaisydavo todėl, kad būdavo užgaunama jų savigarba.

Pačios taisyklės labai nesikeitė. Rotacinį filtrą, šiaip ar taip, reikėjo plauti. Ir būtinai reikėjo darbininkus perspėti, kad išgėrę neužmigtų šaldykloje. Be to, nors Keip Keneto apžvalgos ratas buvo jau seniai nugriautas ir pakrantėje dabar žibėdavo tiek šviesų, kad žiūrėdamas nuo sidro namų stogo galėdavai pamanyti, jog tolumoje plyti didžiulis miestas, migrantai vis tiek sėdėdavo ant stogo, ir prisigerdavo, ir krisdavo žemyn, ir Homeras Velzas jų prašydavo (arba jiems liepdavo) to nedaryti. Jam atrodė, kad taisyklės niekada neprašo; taisyklės *liepia*.

Bet jis stengdavosi surašyti sidro namų taisykles taip, kad jos skambėtų draugiškai. Mėgindavo jas išdėstyti tarsi pasakodamas, kas kada atsitiko. „Per daugelį metų ant sidro namų stogo yra nutikę nelaimių – taip būna dažniausiai naktį, ypač tada, kai žmonės, sėdėdami ant stogo, nemažai išgeria. Būtų geriau, jei gertumėte abiem kojomis stovėdami ant žemės“, – rašydavo Homeras.

Tačiau popieriaus lapas su taisyklėmis kasmet apsitrindavo, būdavo apiplėšomas ir kaip nors panaudojamas – pavyzdžiui, ant jo būdavo surašomi būtiniausi pirkiniai, visada su daugybe klaidų.

KUKURŪZŪ MILTŪ
PAPRASTŪ MILTŪ

– buvo parašyta skersai Homero taisyklių vienais metais.

Kartais ant vienišo prie sienos prismeigto popieriaus lapo kažkas, tikriausiai nelabai raštingas, prirašinėdavo visokių užgaulių patarimų bei pasityčiojimų.

„Nesidulkinkit ant stogo!“ arba „Smaukykitės tik šaldykloj!“

Volis Homerui sakė, kad tik ponas Rouzas moka rašyti; taigi visi tie pokštai, įžeidimai ir pirkinių sąrašai – pono Rouzo darbas; bet Homeras nebuvo tuo įsitikinęs.

Kiekvieną vasarą ponas Rouzas parašydavo Voliui ir Volis ponui Rouzui pranešdavo, kiek reikės skynėjų, – tada ponas Rouzas duodavo žinią, kiek jų atsiveš ir kada jie atvyks (apytikriai). Niekada nebūdavo jokių sutarčių – tik trumpas, patikimas pono Rouzo pažadas.

Keletą vasarų ponas Rouzas atvyko su moterimi – stambia, švelnia ir ramia, visur besinešiojančia jos klubą apsižergusią mažą mergytę. Kai ta mergytė paaugo ir jau būtų galėjusi lakstydama aplinkui prisidaryti bėdos (ji buvo maždaug Andželo Velzo amžiaus), ponas Rouzas nei jos, nei tos savo moters nebeatsiveždavo.

Penkiolika metų vienintelis nuolat su ponu Rouzu atvykstantis migrantas buvo Juodoji Keptuvė, virėjas.

– Kaip laikosi jūsų mergytė? – klausdavo Homeras Velzas pono Rouzo – kasmet, kai vėl nepasirodydavo nei jo moteris, nei duktė.

– Auga, kaip ir jūsų berniukas, – atsakydavo ponas Rouzas.

– O jūsų ponia? – domėdavosi Homeras.

– Ji prižiūri mergytę, – sakydavo ponas Rouzas.

Tik vieną kartą per penkiolika metų Homeras Velzas pamėgino su ponu Rouzu pasikalbėti apie sidro namų taisykles.

– Tikiuosi, niekas dėl jų neįsižeidžia, – pradėjo pokalbį Homeras. – Aš už tai atsakingas – aš jas surašau, kasmet – ir jei kas įsižeistų, tikiuosi, jūs man pasakytumėte.

– Niekas neįsižeidžia, – šypsodamasis tarė ponas Rouzas.

– Čia tik šiaip tokios taisyklės, – toliau kalbėjo Homeras.

– Tikrai, – pasakė ponas Rouzas. – Tik šiaip.

– Bet man neramu dėl to, kad berods niekas nekreipia į jas dėmesio, – galiausiai tarė Homeras.

Ponas Rouzas, kurio ramus veidas ir po daugelio metų atrodė nė kiek nepasikeitęs, o kūnas tebebuvo toks pat laibas ir lankstus, švelniai pažvelgė į Homerą.

– Mes turim ir savo taisykles, Homerai, – pasakė.

– Savo taisykles, – pakartojo Homeras Velzas.

– Dėl daug ko, – tarė ponas Rouzas. – Pavyzdžiui, dėl to, kiek mes galim būti susiję su jumis.

– Su manimi? – paklausė Homeras.

– Su baltaisiais, – pasakė ponas Rouzas. – Turim savo bendravimo su jumis taisykles.

– Suprantu, – tarė Homeras, bet iš tikrųjų nesuprato.

– Ir grumtynių su peiliais, – pasakė ponas Rouzas.

– Su peiliais, – pakartojo Homeras.

– Tarpusavio, – pridūrė ponas Rouzas. – Viena taisyklė yra ta, kad negalim smarkiai vienas kito supjaustyt. Kad nereikėtų ligoninės, nereikėtų policijos. Galim vienas kitam įpjaut, bet nesmarkiai.

– Suprantu, – tarė Homeras.

– Ne, nesuprantat, – pasakė ponas Rouzas. – Jūs to *nematot* – tai svarbiausia. Mes galim vienas kitą sužeist peiliais, tačiau tik taip, kad jūs nematytumėt – kad niekad nežinotumėt, jog mes susipjaustėm. Dabar suprantat?

– Taigi, – tarė Homeras Velzas.

– Ką dar pasakysit, be to savo „taigi“? – šypsodamasis paklausė ponas Rouzas.

– Tik būkite atsargūs ant stogo, – patarė jam Homeras.

– Nieko labai blogo ten negali nutikt, – pasakė jam ponas Rouzas. – Daug blogesnių dalykų atsitinka ant žemės.

Homeras Velzas vėl buvo besakąs „taigi“, bet staiga suvokė, kad negali kalbėti; ponas Rouzas savo buku, kampuotu smiliumi bei nykščiu buvo sugriebęs jį už liežuvio. Burnoje Homeras pajuto keistą – tarytum dulkių – skonį; pono Rouzo ranka buvo tokia greita, kad Homeras net nepamatė, kaip tai įvyko, – anksčiau jis nemanė, kad iš tikrųjų galima sugauti kitą žmogų už liežuvio.

– Sugavau, – šypsodamasis tarė ponas Rouzas; ir paleido Homero liežuvį.

Homeras šiaip taip išlemeno:

– Jūs labai greitas.

– Taigi, – tarstelėjo ponas Rouzas. – Pats greičiausias.

Volis Homerui vis skųsdavosi, kad kasmet baisiai nukenčia sidro namų stogas. Kas dveji ar treji metai reikėdavo tą stogą iš naujo apskardinti arba taisyti hidroizoliaciją, arba pakeisti nutekamuosius vamzdžius.

— Kuo tai, kad jis turi savo taisykles, susiję su jo nenoru paisyti mūsiškių? — klausė Volis Homero.

— Nežinau, — sakė Homeras. — Parašyk jam laišką ir paklausk.

Bet niekas nenorėjo įžeisti pono Rouzo; jis buvo patikimas brigadininkas. Jo dėka derliaus nuėmimo darbai — ir obuolių skynimas, ir sulčių spaudimas — visada eidavo kuo sklandžiausiai.

Kendė, tvarkanti piniginius Vandenyno Vaizdo sodų reikalus, tvirtino, kad visas išlaidas, kad ir kiek jų būna, kai reikia taisyti sidro namų stogą, su kaupu atperka pono Rouzo patikimumas.

— Tas tipas kaip koks gangsteris, — kartą pasakė Volis, bet neatrodė labai nepatenkintas. — Na, aš iš tikrųjų net nenoriu žinoti, kaip jis priverčia visus tuos skynėjus elgtis kaip pridera.

— Bet jie tikrai elgiasi visai padoriai, — tarė Homeras.

— Jis puikiai dirba, — pareiškė Kendė. — Tegu laikosi savo taisyklių.

Homeras Velzas nusuko akis į šalį; jis žinojo, kad visos taisyklės, Kendės manymu, tėra slapti susitarimai.

Prieš penkiolika metų ir juodu susigalvojo sau taisykles — tikriau sakant, jas sugalvojo Kendė (Volis dar nebuvo grįžęs). Homeras su Kende stovėjo sidro namuose (kai Andželas jau buvo gimęs, vieną iš tų vakarų, kai Andželą prižiūrėjo Olivija). Jie buvo ką tik pasimylėję, bet nesijautė laimingi; kažkas buvo negerai. Ir bus negerai visus penkiolika metų, tačiau tą vakarą Kendė pasakė:

— Dabar dėl kai ko susitarkime.

— Gerai, — tarė Homeras.

— Kad ir kas atsitiktų, Andželą turėsime abu.

– Žinoma, – sutiko Homeras.

– Noriu pasakyti, tu būsi jo tėvas – galėsi turėti jį kaip tėvas, kada tik norėsi. O aš turėsiu jį kaip motina, kada tik man reikės.

– Visada, – tarė Homeras Velzas, bet kažkas buvo negerai.

– Na, kad ir kas atsitiktų – nesvarbu, ar aš būsiu su tavimi, ar su Voliu, – pasakė Kendė.

Homeras kurį laiką tylėjo. Paskui paklausė:

– Tai tu linksti prie Volio?

– Niekur aš *nelinkstu*, – atšovė Kendė. – Stoviu čia, šalia tavęs, ir mudu mėginam susitarti dėl tam tikrų taisyklių.

– Nežinojau, jog tai bus taisyklės, – tarė Homeras Velzas.

– Mes abu turėsime Andželą, – pasakė Kendė. – Abu su juo gyvensime. Būsime jo šeima. Niekas niekur neišsikraustys.

– Net jei tu būsi su Voliu? – kiek patylėjęs pratarė Homeras.

– Atsimeni, ką man sakei, kai norėjai, kad gimdyčiau Andželą? – paklausė Kendė.

Homeras Velzas staiga sunerimo.

– Primink, – paprašė.

– Sakei, kad jis ir tavo kūdikis – kad jis *mūsų*. Kad aš negaliu viena nuspręsti jo negimdyti – būtent tai turėjai galvoje, – tarė Kendė.

– Taip, – pasakė Homeras. – Atsimenu.

– Ką gi, jeigu jis buvo mūsų tada, tebėra mūsų ir dabar – kad ir kas atsitiktų, – pakartojo Kendė.

– Tuose pačiuose namuose? – paklausė Homeras Velzas. – Net jei pasirinksi Volį?

– Kaip šeima, – pasakė Kendė.

– Kaip šeima, – tarė Homeras Velzas. Tas žodis jį tiesiog pakerėjo. Našlaitis taip ir lieka vaikas, visam laikui; našlaičiai nemėgsta pasikeitimų, nenori niekur kraustytis; našlaičiams patinka nusistovėjusi tvarka.

Penkiolika metų Homeras Velzas žinojo, kad sidro namų taisyklių tikriausiai yra tiek pat kiek juose kada nors gyvenu-

sių žmonių. Bet jis vis tiek kasmet prie sienos prismeigdavo naują taisyklių lapą.

Globos taryba penkiolika metų nesėkmingai stengėsi kuo nors pakeisti daktarą Larčą; jie nerado žmogaus, norinčio dirbti tą darbą. Buvo trokštančių tuoj pat pulti nesavanaudiškai tarnauti savo artimui, bet buvo ir egzotiškesnių vietų negu Sent Klaudas, kur reikėjo tokių pasišovėlių paslaugų – kur, be kita ko, jie galėjo dar ir kankintis. Globos taryba nesugebėjo į Sent Klaudą privilioti ir jokios naujos medicinos sesers; jiems nepavyko pasamdyti net administratoriaus.

Kai daktaras Gingričas išėjo į pensiją, – bet ne iš tarybos, iš tarybos jis neišeis niekada, – jam į galvą šovė mintis, kad gal reikėtų pačiam užimti gydytojo vietą Sent Klaude, tačiau ponia Gudhol atkreipė jo dėmesį į tai, kad jis ne akušeris. Daktaro Gingričo, kaip psichiatro, praktika Meine niekada nebuvo labai sėkminga, bet dabar jis nustebo ir šiek tiek įsižeidė pamatęs, kad poniai Gudhol malonu jam tai priminti. Ponia Gudhol ir pati jau buvo pensinio amžiaus, tačiau ta stropuolė nieku gyvu neketino pasitraukti. Vilburiui Larčui buvo devyniasdešimt su viršum, ir ponia Gudhol galvojo vien apie tai, kaip čia greičiau išgrūdus jį į pensiją, kol jis nenumirė; ji suprato, kad jausis pralaimėjusi, jei Larčas numirs tebedirbdamas gydytoju.

Neseniai – gal norėdamas pagyvinti tarybos veiklą – daktaras Gingričas buvo pasiūlęs kitą posėdį surengti viename ne sezono metu ištuštėjusiame Ogunkvito viešbutyje, o ne kurio nors tarybos nario kabinete Portlende, kur paprastai būdavo posėdžiaujama.

– Bus tokia lyg ir išvyka, – pasakė jis. – Vandenyno dvelksmas, ir visa kita.

Tačiau tądien lijo. Orui atšalus, mediena buvo susitraukusi; pro langų ir durų plyšius prasismelkęs smėlis grikšėjo po kojomis; ir užuolaidos, ir rankšluosčiai, ir patalynė – viskas buvo smėliuota. Nuo vandenyno pučiantis vėjas nešė lietaus lašus

po stogu, todėl niekam nesinorėjo sėdėti verandoje. Viešbučio administracija pasiūlė tarybai posėdžiauti pailgame, tamsiame, tuščiame valgomajame; posėdis vyko po sietynu, kurio niekas nemokėjo užžiebti – nė vienas iš tarybos narių nerado reikiamo jungiklio.

Labai simboliška, kad aptarti Sent Klaudo reikalus jie mėgino buvusioje šokių salėje, mačiusioje ir geresnių laikų, – viešbutyje, kuris ne sezono metu buvo taip apmiręs, jog bet kas, juos ten išvydęs, galėjo pamanyti, kad jiems paskirtas karantinas. Tiesą sakant, kaip tik tokia mintis pirmiausia ir atėjo į galvą juos prabėgomis pamačiusiam Homerui Velzui; Homeras su Kende buvo vieninteliai kiti ištuštėjusio viešbučio svečiai. Juodu turėjo išsinuomoję kambarį pusdieniui; buvo atsitrenkę taip toli nuo Vandenyno Vaizdo norėdami būti tikri, kad niekas jų neatpažins.

Dabar Homerui su Kende jau reikėjo išvykti. Jie stovėjo verandoje; Kendė nugara rėmėsi Homerui į krūtinę, o jis laikė ją apglėbęs; abu žiūrėjo į vandenyną. Atrodė, kad Homerui malonu jausti, kaip vėjas plaiksto Kendės plaukus jam ant veido, ir berods nė vienas iš jų nekreipė dėmesio į lietų.

Ponia Gudhol viešbutyje pažvelgė pro aplytą langą ir susiraukė, išvydusi blogą orą ir gamtos stichijai iššūkį metančią jauną porelę. Poniai Gudhol niekas niekada neatrodydavo pakankamai normalu. Kaip tik todėl jai užkliuvo ir Larčas; ne visi, kuriems per devyniasdešimt, būna iškaršę, su tuo ji galėjo sutikti, bet Larčas, jos nuomone, buvo tikrai nenormalus. Dabar ji pagalvojo, kad net jeigu šitie jaunuoliai būtų susituokę, vis tiek neturėtų šitaip viešai rodyti savo jausmų, – be to, ponios Gudhol dėmesį jie traukė dar ir todėl, kad visai nepaisė lietaus.

– Negana to, – staiga pasakė ponia Gudhol daktarui Gingričui, kuris nė nenumanė, apie ką ji galvoja, ir negalėjo sekti jos minčių, – galvą guldau, kad jie nesusituokę.

Daktarui Gingričui tuodu jaunuoliai pasirodė liūdnoki. Gal jiems reikia psichiatro, o gal jie liūdi dėl blogo oro – gal ketino kur nors plaukti?

– Pagaliau supratau, kas jis, – tarė ponia Gudhol daktarui Gingričui, manančiam, kad ji kalba apie jaunąjį vyriškį, Homerą Velzą. – Jis – nepraktikuojantis homoseksualistas, – pareiškė ponia Gudhol. Ji turėjo omenyje daktarą Larčą, kuris dieną naktį neišeidavo jai iš galvos.

Daktaras Gingričas, nors ir gerokai nustebintas tokio, jo manymu, aklo ponios Gudhol spėjimo, vėl susidomėjęs pažvelgė į jaunąjį vyriškį. Tikrai: negalima sakyti, kad jis tą merginą glamonėja; atrodo kiek nutolęs.

– Jei mums pavyktų jį nutverti, tuoj pat ištrenktume, – pasakė ponia Gudhol. – Žinoma, vis tiek reikėtų surasti ką nors, kas norėtų užimti jo vietą.

Daktaras Gingričas visai susipainiojo. Jis suprato, jog vargu ar poniai Gudhol rūpi, kad kas nors užimtų to jaunuolio vietą verandoje; taigi ji, matyt, tebegalvoja apie daktarą Larčą. Bet jei daktaras Larčas iš tikrųjų „nepraktikuojantis homoseksualistas", tai ką darant jį galima nutverti?

– Jei nutvertume jį *būnant* homoseksualistu, nors jis to nepraktikuoja? – atsargiai paklausė daktaras Gingričas; ponia Gudhol suirzdavo dėl menkiausio nieko.

– Juk aišku, kad jis iškrypęs, – piktai nukirto ji.

Daktarui Gingričui per daugybę metų, kai jis tarnavo Meino žmonėms dirbdamas psichiatru, nė karto nebuvo kilęs noras kam nors priklijuoti „nepraktikuojančio homoseksualisto" etiketę, nors tokį pasakymą jis girdėdavo dažnokai; paprastai taip šnekėdavo koks nors žmogus, besiskundžiantis kito žmogaus keistumu. O dėl ponios Gudhol, tai ji nekentė visų vienišų vyrų. Tai neatrodė normalu. Ji nekentė ir viešai besimeilinančių jaunų porelių, arba nesusituokusių, ir juo labiau tų, kurios ne tik kad viešai meilindavosi, bet dar ir būdavo nesusituokusios; ponią Gudhol siutino ir daugelis šiaip jau visai normalių dalykų. Nors daktaras Gingričas, kaip ir ponia Gudhol, nuoširdžiai troško kuo nors pakeisti daktarą Larčą ir visą Sent Klaudo personalą, jam į galvą smilktelėjo mintis, kad ponia Gudhol turėjo būti jo pacientė – tada jis tikriausiai būtų galėjęs dar keletą metų neiti į pensiją.

Kai tuodu jaunuoliai įėjo į viešbutį, ponia Gudhol juos nutvilkė tokiu žvilgsniu, kad mergina neišlaikiusi nusisuko.

– Matėte, kaip ji iš gėdos net nusigręžė? – vėliau paklaus daktaro Gingričo ponia Gudhol.

Tačiau jaunasis vyriškis privertė ponią Gudhol nuleisti akis. „Tiesiog pervėrė ją žvilgsniu!“ – susižavėjęs pagalvojo daktaras Gingričas. Tai buvo vienas iš geriausių „žudančių“ žvilgsnių, kokius tik daktaras Gingričas buvo matęs; jis nejučia nusišypsojo jaunajai porai.

– Matei tą porą? – paklausė Kendė Homero, kai juodu jau važiavo atgal į Vandenyno Vaizdą.

– Vargu ar jie susituokę, – tarė Homeras Velzas. – Jei susituokę, tai nekenčia vienas kito.

– Gal kaip tik todėl aš ir pamaniau, kad jie – sutuoktiniai, – pasakė Kendė.

– Jis man pasirodė kvailokas, o ji – visiškai pamišusi, – tarė Homeras.

– Jie tikrai susituokę, – patikino jį Kendė.

Niūriame, aptriušusiame Ogunkvito viešbučio valgomajame, be perstojo pliaupiant lietui, ponia Gudhol pasakė:

– Tai tiesiog nenormalu. Daktaras Larčas, ir tos nusenusios seselės – viskas. Jei artimiausiu laiku nepavyks nusamdyti kokio naujo, šį tą sugebančio žmogaus, manau, reikės ten siųsti prižiūrėtoją – bet ką, kad apsidairęs mums bent jau praneštų, kaip viskas blogai.

– Gal ne taip blogai, kaip mums atrodo, – pavargusiu balsu tarė daktaras Gingričas. Jis matė, kaip jaunoji porelė išvyko iš viešbučio, ir jį buvo apėmęs liūdesys.

– Tegu kas nors ten nuvažiuoja ir pažiūri, – pasakė ponia Gudhol; virš nedidelės, žilos jos galvos kabojo tamsus sietynas.

Paskui, pačiu laiku – visų nuomone – Sent Klaude pasirodė nauja seselė. Tikras stebuklas buvo tai, kad apie prieglaudą ji berods sužinojo pati. Visi ją vadino sesele Karolina; ji buvo labai naudinga; jos pagalbos prireikė ir tada, kai buvo atgabenta Melonijos dovana poniai Grogan.

– Kas čia? – paklausė ponia Grogan. Kartoninė dėžė buvo tokia sunki, kad ponia Grogan vos galėjo ją pakelti; seselė Edna su sesele Andžela į mergaičių skyrių tą dėžę nešė dviese. Buvo tvanki vasaros popietė, bet seselė Edna prieš tai, kadangi tądien nepūtė nė menkiausias vėjelis, dar purškė obelis.

Daktaras Larčas atėjo į mergaičių skyrių pažiūrėti, kas supakuota toje dėžėje.

– Nagi, greičiau, atidarykite, – pasakė jis poniai Grogan. – Negaliu kažin kiek čia gaišti.

Ponia Grogan nežinojo, kaip įsilaužti į tą dėžę, apvyniotą viela, špagatu ir dar lipniąja juostele, – tarsi koks laukinis žmogus būtų mėginęs supakuoti kokį žvėrį. Galiausiai buvo nuspręsta į pagalbą pasikviesti seselę Karoliną.

„Ir ką gi mes darytume be seselės Karolinos?“ – pagalvojo Larčas. Iki tos poniai Grogan adresuotos dėžės atgabenimo seselė Karolina buvo vienintelė didelė dovana, atsiųsta į Sent Klaudą; Homeras Velzas ją atsiuntė iš Keip Keneto ligoninės. Homeras Velzas žinojo, kad seselė Karolina pritaria dirbantiems Dievo darbą, ir įkalbėjo ją važiuoti ten, kur jos atsidavimu bus labai džiaugiamasi. Bet ir seselei Karolinai buvo nelengva išpakuoti Melonijos dovaną.

– Kas ją paliko? – paklausė ponia Grogan.

– Kažkokia moteris, vardu Lorna, – tarė seselė Andžela. – Anksčiau nebuvau jos mačiusi.

– Aš irgi, – pasakė Vilburis Larčas.

Pagaliau dėžę pavyko atidaryti, bet ne kas tepaaiškėjo. Joje buvo milžiniškas paltas, poniai Grogan gerokai per didelis. Atliekamas paltas iš pasiūtų kareiviams, tarnaujantiems Aliaskoje; su gobtuvu ir kailine apykakle; toks sunkus, kad jį apsivilkusi ponia Grogan pasijuto kone priplota prie grindų, – vos išlaikydama pusiausvyrą, ji svirduliavo kaip bebaigiantis suktis vilkelis. Palte buvo daugybė visokių slaptų kišenių, tikriausiai ginklams arba katiliukui bei valgomiesiems įrankiams susidėti.

– Arba nukirstoms priešų rankoms ir kojoms, – pasakė Vilburis Larčas.

Ponia Grogan, prasmegusi didžiuliame palte ir visa išpilta prakaito, tarstelėjo:

– Nieko nesuprantu.

Paskui vienoje kišenėje užčiuopė pinigus. Ištraukusi keletą palaidų banknotų ir juos suskaičiavusi, ji staiga prisiminė, kad kaip tik tiek pinigų iš jos pavogė Melonija, kai bėgo iš Sent Klaudo – pasiėmusi ir jos paltą – prieš daugiau negu penkiolika metų.

– O Dieve! – sušuko ponia Grogan ir apalpo.

Seselė Karolina nubėgo į geležinkelio stotį, tačiau Lornos traukinys jau buvo išvykęs. Atgaivinta ponia Grogan verkė ir verkė.

– O, mano meilutė! – raudojo ji; visi ją ramino, netardami nė žodžio; Larčas ir seselė Andžela, ir seselė Edna puikiai prisiminė, kad Melonija buvo kokia tik nori, bet tikrai ne „meilutė". Larčas pasimatavo paltą, tačiau ir jam tas paltas buvo per didelis ir per sunkus; juo apsivilkęs Larčas kurį laiką svirdinėjo aplinkui ir baisiausiai išgąsdino vieną iš mergaičių skyriaus mažylių, atėjusią į vestibiulį pažiūrėti, ko verkia ponia Grogan.

Larčas kai ką rado kitoje palto kišenėje: keletą nukirptų ir susuktų kažkokio varinio laido galiukų ir izoliuotas žnyples vielai kirpti, guma aptrauktomis rankenomis.

Eidamas atgal į berniukų skyrių, Larčas pašnibždėjo seselei Andželai:

– Galvą dedu, kad ji apiplėšė kažkokį elektriką.

– Stambų elektriką, – tarė seselė Andžela.

– Ei, judu, – subarė juos seselė Edna. – Šiaip ar taip, tai šiltas paltas – ji bent jau nešals.

– Gaus širdies priepuolį, jei visur jį tampys, – pasakė daktaras Larčas.

– *Aš* galėčiau jį vilkėti, – įsikišo seselė Karolina. Larčas ir senosios jo seselės tik dabar suvokė, kad seselė Karolina ne tik jauna ir energinga, bet ir didelė bei stipri – anaiptol ne tokia šiurkšti ir vulgari, bet šiaip jau šiek tiek panaši į Meloniją

(„jei Melonija būtų buvusi marksistė, – pagalvojo Vilburis Larčas, – ir tikras angelas“).

Nuo to laiko, kai Homeras Velzas su Kende išsivežė iš Sent Klaudo savo sūnelį, Larčui būdavo sunku net mintyse ištarti žodį „angelas“. Jam apskritai netilpo galvoje, kaip Homeras gyvena. Visus penkiolika metų Vilburis Larčas stebėjosi, kad tai trijulei – Homerui, Kendei ir Voliui – kažkaip pavyko susiderinti; bet jis nežinojo, kaip jiems tai pavyko, ir kokia kaina. Larčas, be abejo, matė, kad Andželas buvo laukiamas kūdikis, kad jis labai mylimas ir gerai prižiūrimas, – kitaip Larčas nebūtų galėjęs tylėti. Tačiau jam buvo labai sunku tylėti dėl viso kito. Kaip jie dėl visko susitarė?

„Bet kas aš toks, kad garsiai kalbėčiau apie žmonių santykių garbingumą? – galvojo Larčas. – Aš, su savo išgalvotomis istorijomis, su savo pramanyta širdies yda – su savo Faziu Stounu.“

Ir kas jis buvo toks, kad tiesiai paklaustų, kokie jų lytiniai santykiai? Nėjaugi turėjo sau priminti, kad miegojo su jaunos merginos motina ir rengėsi jos dukters cigaro skleidžiamoje šviesoje? Kad leido numirti moteriai, kuri, norėdama užsidirbti pinigų, įsikišo į burną ponio lyties organą?

Larčas pro langą žiūrėjo į ant kalvos augantį obelų sodą. Tą tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt kažkelintųjų vasarą medžiai vešėte vešėjo; dauguma obuolių buvo žalsvi ir rausvi, o lapai – ryškiai, tamsiai žali; visos obelys tokios aukštos, kad seselė Edna beveik nebepasiekdavo jų nupurkšti indišku purkštuvu. „Reikėtų paprašyti seselės Karolinos, kad perimtų rūpinimąsi sodu“, – pagalvojo daktaras Larčas. Jis pasirašė sau raštelį ir paliko rašomojoje mašinėlėje. Tokiame karštyje jautėsi mieguistas. Nuėjo į vaistinę ir išsitiesė ant lovos. Nusprendė, kad vasarą, kai visi langai atviri, gali šiek tiek pasididinti dozę.

Paskutinį kartą ponas Rouzas Vandenyno Vaizdo sodų skynėjų brigadai vadovavo tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt kažkelintųjų vasarą, kai Andželui Velzui buvo penkiolika metų. Visą tą vasarą Andželas nekantriai laukė kitos vasaros – kai jam bus šešiolika ir jis jau galės gauti vairuotojo pažymėjimą. Iki to laiko jis tikėjosi susitaupysiąs pakankamai pinigų – vasarą dirbdamas soduose ir padėdamas nuimti derlių – ir nusipirksiąs sau pirmą automobilį.

Jo tėvas, Homeras Velzas, nuosavo automobilio neturėjo. Į miestą apsipirkti arba savanoriškai padirbėti Keip Keneto ligoninėje Homeras važiuodavo kuriuo nors iš ūkio automobilių. Dažnai galėdavo imti ir senąjį „Kadilaką" su Voliui įtaisytu rankiniu stabdžiu bei akceleratoriumi; Kendė turėjo savo automobilį – citrinos geltonumo visureigį, kuriuo Andželą mokė vairuoti, kuris taip pat patikimai važiuodavo ir per sodus, ir vieškeliais.

– Aš išmokiau tavo tėvą plaukti, – vis sakydavo Andželui Kendė. – Manau, galiu išmokyti tave vairuoti.

Andželas, be abejo, jau mokėjo vairuoti visas ūkio transporto priemones. Mokėjo ir pjauti žolę, ir purkšti medžius, ir valdyti automobilinį krautuvą su šakėmis. Vairuotojo pažymėjimas buvo tiesiog būtinybė, oficialus leidimas daryti tai, ką Andželas jau ir taip puikiai darė ūkyje.

Būdamas penkiolikos metų, Andželas atrodė daug vyresnis. Tikrai būtų galėjęs važinėtis po visą Meiną niekam neužkliūdamas. Jau buvo matyti, kad jis bus aukštesnis už savo apskritaveidį, berniukiškos išvaizdos tėvą (tos vasaros pradžioje juodu buvo visiškai vienodo ūgio), be to, Andželas suaugęs atrodė ir todėl, kad jo veidas buvo pastebimai kampuotas; jau ryškėjo net šioks toks barzdos šešėlis. Jo paakių tamsumas nebuvo liguistas, tik pabrėžė išraiškingas tamsias akis. Tėvas su sūnumi juokais šnekėdavo, jog tamsius paakius Andželas „paveldėjo". „Tu paveldėjai mano nemigą", – sakydavo Homeras Velzas sūnui, kuris vis dar manė, kad yra įvaikintas.

– Neturėtum *jaustis* įvaikintas, – kartą pasakė jam tėvas. – Juk iš tikrųjų turi du tėvus ir motiną. Dauguma žmonių geriausiu atveju turi tik tėvą ir motiną.

Kendė jam buvo kaip motina, o Volis kaip antras tėvas – arba mylimas, ekscentriškas dėdė. Andželas niekada kitaip ir negyveno, tik su jais. Per penkiolika metų jam neteko patirti jokių permainų, netgi tokių kaip kraustymasis į kitą kambarį; kiek jis galėjo prisiminti, viskas visada buvo taip pat.

Jis gyveno buvusiame Volio kambaryje – tame, į kurį Volis kadaise priėmė Homerą. Andželas nuo kūdikystės turėjo tikrą berniuko kambarį: užaugo tarp Volio teniso bei plaukimo varžybose laimėtų prizų, žiūrėdamas į nuotraukas, kuriose buvo Kendė su Voliu (kai Volis dar vaikščiojo savomis kojomis), ir netgi į tą, kurioje Kendė mokė Homerą plaukti. Volio „Purpurinė širdis" (kurią Volis atidavė Andželui) kabėjo ant sienos virš Andželo lovos; ja buvo pridengtas keistai išterliotas piršto atspaudas – Olivijos piršto atspaudas, likęs toje vietoje, kur ji vieną naktį sutrynė uodą, tą pačią naktį, kai sidro namuose buvo pradėtas Andželas Velzas. Dabar, praėjus penkiolikai metų, tą sieną jau reikėjo perdažyti.

Homeras buvo įsikūręs galiniame kambaryje, buvusiame Vortingtonų miegamajame; pirmiau ten buvo Olivijos kambarys, ten mirė Senis. Pati Olivija mirė Keip Keneto ligoninėje, dar nepasibaigus karui, kai Volis dar nebuvo parsiųstas namo. Ji sirgo vėžiu, neoperuotinu, kuris po diagnostinės operacijos labai greitai išplito.

Homeras, Kendė ir Rėjus paeiliui lankė ją ligoninėje; kuris nors iš jų turėdavo prižiūrėti Andželą, bet Olivija niekada nebūdavo paliekama viena. Vėliau Homeras su Kende kartais sakydavo – tik vienas kitam, kalbėdamiesi vienudu, – kad viskas gal būtų buvę kitaip, jei Volis būtų spėjęs sugrįžti į Valstijas iki Olivijos mirties. Dėl rizikingos Volio sveikatos būklės ir papildomų sunkumų, susijusių su kelione karo metu, buvo nuspręsta jam nepranešti, kad Olivija serga vėžiu; nuslėpti nuo jo savo ligą norėjo ir pati Olivija.

Galiausiai Olivijai ėmė vaidentis, kad Volis grįžo. Jai buvo leidžiama tiek daug skausmą malšinančių vaistų, kad per kelis paskutinius susitikimus su Homeru ji jau kalbėjo kaip su Voliu. Homeras jai dažnai skaitydavo – ištraukas iš *Džeinės Eir* ir iš *Deivido Koperfildo*, ir iš *Didžiųjų lūkesčių*, – bet liovėsi tai daręs, kai pastebėjo, kad Olivija nebegali sutelkti dėmesio. Pirmus keletą kartų, kai Olivija Homerą palaikė Voliu, Homeras net nesuprato, su kuo ji manosi kalbanti.

– Turi jam atleisti, – pasakė Olivija. Jai pynėsi liežuvis. Ji paėmė Homero ranką, bet nelaikė jos suspaudusi, tik pasidėjo sau ant kelių.

– Jam atleisti? – nustebo Homeras Velzas.

– Taip, – tarė Olivija. – Jis tiesiog negali susilaikyti – taip ją myli, jam taip jos reikia.

Su Kende Olivija kalbėjo aiškiau:

– Jis bus invalidas. Be to, neteks manęs. Jeigu neteks ir tavęs, kas juo rūpinsis?

– Aš visada juo rūpinsiuos, – pasakė Kendė. – Ir Homeras, ir aš – mes juo rūpinsimės.

Olivija buvo apsvaigusi nuo vaistų, bet ne taip, kad nepajustų Kendės atsakymo dviprasmiškumo ir juo nesipiktintų.

– Negalima skaudinti arba apgaudinėti žmogaus, kuris ir taip jau įskaudintas ir apgautas, Kende, – tarė ji. Kimšte prikimšta vaistų, Olivija elgėsi visiškai laisvai. Juk ne ji turėjo jiems pasakyti, kad kai ką žino; tai jie privalėjo jai papasakoti, ką nuo jos slepia. O kol kas Olivija galėjo toliau versti juos spėlioti, ką ji žino.

Homerui Olivija pasakė:

– Jis – našlaitis.

– Kas? – paklausė Homeras.

– *Jis*, – pasakė Olivija. – Nepamiršk, kaip našlaičiui visko reikia. Jis pasiims viską. Juk jis iš ten, kur neturėjo nieko. Vos pamatęs, ką gali turėti, pasiims viską, ką mato. Sūnau, – pridūrė Olivija, – nieko nekaltink. Kaltinimai tave pražudys.

– Taip, – tarė Homeras Velzas, laikydamas Oliviją už rankos. Kai palinko prie jos paklausyti, kaip ji kvėpuoja, ji pabučiavo jį, tarsi jis būtų Volis.

– Kaltinimai tave pražudys, – pakartojo Olivijos žodžius Homeras, kalbėdamasis su Kende, kai Olivija jau buvo mirusi. – „Bijokite sąžinės graužimo", – dar pasakė Homeras Velzas, gerai įsiminęs pono Ročesterio perspėjimą.

– Nereikia man tavo *citatų*, – atšovė Kendė. – Svarbiausia, kad jis grįžta namo. Ir net nežino, kad mirė jo motina. Ką jau kalbėti... – buvo besakanti Kendė, bet staiga nutilo.

– Ką jau kalbėti, – tarė Homeras Velzas.

Kendė su Voliu susituokė nepraėjus nė mėnesiui nuo tada, kai Volis grįžo į Vandenyno Vaizdą; Volis svėrė šimtą keturiasdešimt septynis svarus, Homeras Velzas per visą bažnyčią stūmė jo vežimėlį prie altoriaus. Kendė su Voliu įsikūrė vietoj valgomojo įrengtame miegamajame didžiojo namo pirmame aukšte.

Homeras Velzas netrukus po to, kai grįžo Volis, parašė laišką Vilburiui Larčui. Olivijos mirtis (kaip rašė Homeras) Kendę su Voliu „susaistė" patikimiau negu Volio paralyžius ar kažin koks Kendę kamuojantis išdavystės ir kaltės jausmas.

„Kendė teisi: nesijaudink dėl Andželo, – atrašė Homerui Velzui Vilburis Larčas. – Andželui meilės netrūks. Kodėl jis turėtų jaustis kaip našlaitis, kai iš tikrųjų tai netiesa? Jeigu tu jam būsi geras tėvas, o Kendė – gera motina, ir jeigu jį mylės dar ir Volis, negi manai, kad jis ilgainiui pasiges tiesiog *žinojimo*, kas yra jo, kaip sakoma, *tikrasis* tėvas? Sunkiausia dėl to bus ne Andželui. Sunkiausia bus tau. Tu norėsi, kad jis žinotų, jog esi tikras jo tėvas; to reikės *tau*, o ne jam. Didžiausias keblumas yra tas, kad tu jausi poreikį tai pasakyti. Ir tu, ir Kendė. Judu juo didžiuositės. Dėl savęs, o ne dėl Andželo, norėsite jam pasakyti, kad jis ne našlaitis."

Sau, arba kaip dar vieną *Trumpos Sent Klaudo istorijos* pastraipą, Vilburis Larčas parašė: „Čia, Sent Klaude, mums neramu tik dėl vieno dalyko. Dėl našlaičio, kurio vardas Homeras Velzas. Jis – tikra problema, kad ir kur nukeliautų“.

Be akių tamsumo ir gebėjimo į viską žvelgti mąsliu, lyg nutolusiu žvilgsniu, kartu ir budriu, ir svajingu, Andželas Velzas daugiau lyg ir niekuo nebuvo labai panašus į savo tėvą. Jis niekada nelaikė savęs našlaičiu; žinojo, kad yra įvaikintas ir kad tėvas jį atsivežė iš ten, iš kur atvyko ir pats. Be to, Andželas žinojo, kad yra mylimas; visada tai jautė. Na ir kas, kad jis Kendę vadino Kende, Homerą – tėčiu, o Volį – Voliu?

Ši vasara buvo antra, kai Andželas Velzas jau pajėgė nešioti Volį – aukštyn kokiais nors laiptais arba tolyn nuo kranto, kur lūžta bangos, arba iš sekliojo baseino galo į vežimėlį. Homeras Andželui buvo parodęs, kaip šis turi nunešti Volį iki didesnių bangų, kai jie atvažiuoja į paplūdimį. Volis plaukiojo geriau už juos visus, bet jam reikėdavo kaip nors nusigauti, kur pakankamai gilu, kad galėtų arba plaukti ant bangos, arba po ja panerti.

– Tu tik žiūrėk, kad bangos netampytų jo seklumoje, – paaiškino sūnui Homeras.

Buvo keletas taisyklių, kaip reikia elgtis su Voliu (Andželas jau seniai buvo pastebėjęs, kad viskas daroma pagal tam tikras taisykles). Nors ir kaip gerai Volis plaukiojo, jam niekada nebūdavo leidžiama plaukioti vienam, taigi Andželas Velzas jau nežinia kelintą vasarą kaip asmens sargybinis saugodavo Volį kiekvieną kartą, kai jis sumanydavo apiplaukti kelis ratus ar tiesiog paplūduriuoti baseine. Volis su Andželu vandenyje, kur atrodydavo panašūs į ūdras ar ruonius, vienas prie kito liesdavosi beveik taip pat dažnai kaip ir sausumoje. Galynėdamiesi ir vienas kitą murkdydami juodu taip įsišėldavo, kad Kendė kartais imdavo nerimauti dėl jų abiejų.

Voliui vienam nebūdavo leidžiama ir vairuoti automobilio; „Kadilake“ buvo įtaisytos rankinio valdymo svirtys, bet kas

nors turėdavo sulankstyti vežimėlį ir padėti jį į automobilio galą arba iš ten išimti. Pirmieji sulankstomi invalidų vežimėliai buvo gana sunkūs. Kartais Volis, vilkdamas savo kūną, po pirmą namo aukštą vaikščiodavo su metaline vaikštyne, tačiau jo kojos buvo tik kaip ramsčiai; neįprastose vietose jam reikėdavo vežimėlio, – o jei gruntas būdavo nelygus, ir stūmiko.

Stūmikas dažnai būdavo Andželas; būtent jis dažniausiai būdavo ir „Kadilako" keleivis. Nors Homeras su Kende gal būtų piktinęsi, jei būtų žinoję, Volis Andželą jau seniai buvo išmokęs vairuoti „Kadilaką".

– Su rankiniu valdymu daug lengviau, vaikine, – sakydavo Volis. – Nereikia laukti, kol kojos bus pakankamai ilgos, kad pasiektum pedalus.

Čia buvo visai kas kita, negu tai, ką Andželui pasakė Kendė, žadėdama jį išmokyti vairuoti visureigį.

– Kai tik tavo kojos bus pakankamai ilgos, kad pasiektum pedalus, – tarė ji, bučiuodama Andželą (Kendė jį bučiuodavo nuolat, kai tik turėdavo bent menkiausią dingstį), – išmokysiu tave vairuoti.

Kai pagaliau atėjo tas laikas, Kendė nė nepagalvojo, kad Andželą mokyti taip lengva todėl, kad jis jau daug metų vairuoja „Kadilaką".

– Kai kurios taisyklės yra geros taisyklės, vaikine, – sakydavo Volis berniukui, jį bučiuodamas (tai Volis darydavo dažnai, ypač vandenyje). – Bet kai kurios – tiesiog taisyklės. Jas tenka atsargiai sulaužyti.

– Kaip kvaila, kad vairuotojo pažymėjimą gausiu tik kai man sueis šešiolika, – kartą pasakė Andželas tėvui.

– Taigi, – tarė Homeras Velzas. – Reikėtų daryti išimtį vaikams, augantiems ūkiuose.

Kartais Andželas žaisdavo tenisą su Kende, bet dažniau atmušinėdavo kamuoliukus Voliui, kuris net sėdėdamas smūgiuodavo taip pat puikiai kaip seniau. Klubo nariai iš pradžių kiek paburbėdavo dėl vežimėlio vėžių degtu moliu nubarstytoje aikštelėje – bet Heiveno klubas būtų buvęs ne Heiveno

klubas, jei nebūtų pakentęs vieno ar kito Vortingtono ekscentriškumo. Volis pastatydavo vežimėlį kurioje nors vietoje, kad nejudėtų, ir penkiolika ar dvidešimt minučių smūgiuodavo tik iš dešinės; Andželas turėdavo atmušti kamuoliuką tiksliai jam. Paskui Volis pasukdavo vežimėlį kitaip ir smūgiuodavo tik iš kairės.

– Iš tiesų čia geresnė treniruotė tau negu man, vaikine, – sakydavo Andželui Volis. – Aš tai jau tikrai netobulėju. – O Andželas tobulėjo; jis žaidė daug geriau negu Kendė, todėl jai, kaip motinai, kartais net būdavo skaudu, kai pajusdavo, kaip Andželas nuobodžiauja žaisdamas su ja.

Homeras Velzas teniso nežaidė. Niekada nemėgo jokių žaidimų, net futbolo Sent Klaudo prieglaudos valgykloje, – nors kartais sapnuodavo, kad atmušinėja seselės Andželos paduodamą kamuoliuką; jos smūgius atmušti visada būdavo sunkiausia. Homeras Velzas neturėjo jokių laisvalaikio pomėgių – jis tik sekiodavo paskui Andželą, tarsi būtų buvęs koks sūnaus gyvulėlis, šuniukas, laukiantis, kol šeimininkas su juo pažais. Keletą metų juodu mėgo tamsoje mėtytis pagalvėmis. Bučiuodavo vienas kitą, linkėdami labos nakties, o paskui kokia nors dingstimi visą tą ritualą dar pakartodavo – ir kaskart vis kitaip žadindavo vienas kitą rytais. Kartais Homerui viskas įgrisdavo, bet jis visada būdavo užsiėmęs. Ir toliau savanoriškai dirbo Keip Keneto ligoninėje; tam tikra prasme jis, dirbdamas medicinos seserų padėjėju, tebesistengė padėti savo šaliai, kaip karo metais. Ir jau seniai skaitė įvairią medicinos literatūrą. Daugybė *Amerikos gydytojų asociacijos žurnalo* ir *Naujosios Anglijos medicinos žurnalo* numerių visuomet būdavo po ranka, šūsnimis sukrauti didžiajame Vandenyno Vaizdo sodų name ant stalų bei knygų spintose. Kendei labai nepatiko *Amerikos akušerijos ir ginekologijos žurnalo* iliustracijos.

– Man čia juk reikia ko nors, kas lavina protą, – teisindavosi Homeras Velzas, kai Kendė imdavo piktintis pernelyg vaizdinga jo lektūra.

– Taip, tik man atrodo, kad Andželui nederėtų to matyti, – sakydavo Kendė.

– Jis žino, kad aš kai ką apie tai išmanau, – kartą pasakė Homeras.

– Tegu žino, aš neprieštarauju, tik tegu nežiūrinėja paveikslėlių, – tarė Kendė.

– Nereikia versti vaiko manyti, jog tai kažin kokia paslaptis, – įsikišo Volis, nusprendęs palaikyti Homerą.

– Būtų taip pat negerai, jeigu jam tai atrodytų juokinga arba šlykštu, – ginčijosi Kendė.

– Man tai *neatrodo* nei paslaptinga, nei juokinga, nei šlykštu, – tarė Andželas; tą vasarą jam buvo penkiolika metų. – Tai tiesiog įdomu.

– Tu gi dar net nesusitikinėji su mergaitėmis, – juokdamasi pasakė Kendė ir pasinaudojo proga jį pabučiuoti. Bet kai bučiuodama palinko prie sūnaus, ant jo kelių staiga pamatė didžiulę straipsnio apie makšties operacijas iliustraciją. Toje iliustracijoje buvo parodytos linijos, kur reikia pjauti, kai per radikalią vulvektomiją šalinami išoriniai moters lyties organai ir pirminis auglys.

– Homerai! – sušuko Kendė.

Homeras jau buvo antrame aukšte, itin kukliame savo miegamajame. Jis apskritai gyveno itin kukliai, ant sienų turėjo pasikabinęs tik du daiktus – vieną iš jų vonios kambaryje. Šalia jo lovos buvo prismeigta Volio, apsivyniojusio kaklą lakūno šaliku ir vilkinčio avikailių puskailiniais, nuotrauka. Volis pozavo su *Likimas beldžiasi* įgula; tamsaus lėktuvo sparno šešėlis buvo visiškai užtemdęs radisto veidą, o akinančios Indijos saulės nutviekstas įgulos vado (po kurio laiko mirusio nuo gaubtinės žarnos uždegimo komplikacijų) veidas atrodė kaip balta dėmė; tik Volis ir antrasis pilotas stovėjo tinkamoje šviesoje, nors Homeras buvo matęs ir geresnių jųdviejų nuotraukų. Antrasis pilotas per kiekvienas Kalėdas Voliui atsiųsdavo savo ir tolydžio didėjančios savo šeimos nuotrauką; jis turėjo penkis ar šešis vaikus ir putlią žmoną, bet pats kasmet atrodydavo vis

liesesnis (jam nepavyko visiškai atsikratyti amebų, kuriomis užsikrėtė Birmoje).

Savo vonios kambaryje Homeras prie sienos buvo prismeigęs neužpildytą anketą, atliekamą, – kurios taip ir neišsiuntė Sent Klaudo globos tarybai. Nuo dušo garų susiraukšlėjęs anketos popierius atrodė panašus į pergamentinį, iš kokio daromi lempų gaubtai, bet visi klausimai tebebuvo įskaitomi ir kvaili.

Buvusių namo šeimininkų lova buvo aukštesnė už įprastines (nes Senis Vortingtonas kadaise mėgdavo gulėdamas žiūrėti pro langą); kaip tik dėl tos ypatybės ta lova patiko ir Homerui. Iš taip aukštai jis matydavo baseiną ir sidro namų stogą; tysodavo ant tos lovos valandų valandas, tiesiog žiūrėdamas pro langą.

– Homerai! – šaukė Kendė. – Gal malonėtum ateiti pažiūrėti, ką skaito tavo sūnus?!

Taip jie visi ir šnekėdavo. Kendė, kreipdamasi į Homerą, sakydavo „tavo sūnus“, Volis irgi, o Andželas tėvą vadindavo „tėveliu“ arba „tėčiu“. Toks nepertraukiamas bendravimas truko penkiolika metų – Homeras su Andželu gyveno viršuje, o Volis su Kende apačioje, buvusiame valgomajame. Visi keturi valgydavo drauge.

Kartais sutemus, prieš vakarienę, – ypač žiemą, kai pro plikas medžių šakas būdavo geriau matyti apšviesti nepažįstamų žmonių virtuvių bei valgomųjų langai, – Homeras Velzas mėgdavo kiek pasivažinėti automobiliu. Žiūrėdamas į vakarieniaujančias šeimas, jis vis galvodavo, koks yra tikrasis jų gyvenimas. Sent Klaude viskas buvo lengviau nuspėjama. Ką iš tikrųjų kas gali žinoti apie visas tas prie stalų susėdusias šeimas?

– Mes *esame* šeima. Argi ne tai svarbiausia? – klausdavo Homero Velzo Kendė, kai jai atrodydavo, kad Homeras prieš vakarienę vis ilgiau ir ilgiau važinėjasi po apylinkes.

– Andželas turi šeimą, tikrai puikią šeimą. Taip, tai svarbiausia, – pritardavo jai Homeras.

O kai Volis Kendei sakydavo, koks jaučiasi laimingas, kad jam taip pasisekė, laimingiausias žmogus pasaulyje, – ir kad bet kas mielai atsisakytų kojų, kad tik būtų toks laimingas kaip jis, – tomis naktimis Kendė negalėdavo užmigti; tomis naktimis ji jausdavo Homerą Velzą, kuris irgi nemiegodavo. Būdavo naktų, kai juodu susitikdavo virtuvėje – išgerdavo pieno ir suvalgydavo po gabalėlį obuolių pyrago. Kartais naktimis, kai būdavo šilta, juodu sėdėdavo prie baseino, neliesdami vienas kito; bet kas, matydamas didžiulį tarpą tarp jų, galėjo pamanyti, kad jie susipykę (nors jie pykdavosi retai) arba vienas kitam abejingi (bet jie niekada nebuvo abejingi). Šitaip sėdėdami prie baseino, juodu prisimindavo, kaip sėdėdavo ant Rėjaus Kendalo prieplaukos, kol išdrįso prisiartinti vienas prie kito. Kartais tie atsiminimai juos užplūsdavo pernelyg skaudžiai, – jie ilgėdavosi tos prieplaukos, ilgėdavosi Rėjaus (kuris mirė, kai Andželas dar buvo per mažas, kad galėtų jį atsiminti), – tada vakaras prie baseino būdavo sugadintas ir jie turėdavo grįžti į atskirus savo miegamuosius, kur dar kurį laiką gulėdavo nesumerkdami akių.

Kiek paaugęs (ir kankinamas beveik tokios pat nemigos, kokia kankino jo tėvą) Andželas Velzas dažnai stebėdavo Homerą su Kende, sėdinčius prie baseino, kuris buvo matomas ir pro jo kambario langą. Jei Andželas kada ką ir galvodavo apie tuodu ten sėdinčius žmones, tai tik kodėl tokie seni draugai sėdi taip toli vienas nuo kito.

Reimondas Kendalas mirė netrukus po Volio ir Kendės sutuoktuvių. Jis žuvo, kai susprogo visas jo omarų ūkis; šipuliais išlakstė jo prieplauka, nuskendo žvejybinis kateris, o du seni automobiliai, visiški kledarai, kuriuos jis taisė, sprogimo bangos buvo nunešti per visą aikštelę ir dar gerus dvidešimt penkis jardus tolyn pakrantės greitkeliu – atrodė, kad jie nuvažiavo ten patys. Nuo sprogimo išdužo net didžiulis Heiveno klubo langas, tačiau tai nutiko taip vėlai vakare, kad baras jau buvo uždarytas ir nė vienas iš nuolat ten kiurksančių Heiveno klubo girtuoklių neturėjo progos pamatyti, kaip nuo žemės

paviršiaus pradingsta tai, kas visąlaik badė akis ir gadino Harts Heiveno uosto vaizdą.

Rėjus knebinėjo savo torpedą; nors ir koks genialus mechanikas jis buvo, tąkart apie torpedą, matyt, sužinojo šį tą, ko nežinojo anksčiau. Mylimo žmogaus nelaimė mus dažnai priverčia pajusti kaltę; Kendė gailėjosi, kad nieko nepasakė tėvui apie Homerą ir Andželą Velzą. Mintis, kad Rėjus jau ir taip viską žinojo, jai buvo menka paguoda; iš jo tylėjimo Kendė suprasdavo, kad jis nori viską išgirsti iš jos. Tačiau netgi tėvo mirtis Kendės Kendal nepaskatino kam nors apie tai papasakoti.

Gana toli į pietus palei pakrantės greitkelį stovinčių „Pauelo ledų rūmų" automobilių aikštelėje ir aplinkui, ant kelio, mėtėsi negyvi omarai bei jų gabalai. Tai matydamas Herbas Fauleris (niekada neieškantis žodžio kišenėje) senojo pono Pauelo paklausė, ar tik šis nemėgina gaminti naujo skonio ledų.

Tik tą vasarą, kai Andželui Velzui buvo jau penkiolika, Herbas galiausiai metė jam gumytę. Andželas jautėsi šiek tiek net įsižeidęs, kad Herbas nepripažino jo vyru anksčiau. Andželo bičiulis ir bendradarbis, žemas ir storas Pitas Haidas, buvo tik keliais mėnesiais vyresnis (ir toli gražu ne toks subrendęs, daugeliu atžvilgių), bet Andželas žinojo, kad Herbas Fauleris švystelėjo gumytę Pitui Haidui tiesiai į galvą, kai jam buvo vos trylika. Andželas dar gerai nesuvokė, kad Pitas Haidas yra Vandenyno Vaizdo darbininkų vaikas, o jis, Andželas, – nors ir dirba kartu su darbininkais, – darbdavių šeimos narys.

Darbininkai matė, kad visus Vandenyno Vaizdo sodų reikalus tvarko Homeras Velzas. Būtent jis dažniausiai viską prižiūrėdavo. Olivijai tai nebūtų atrodę keista, be to, buvo aišku, kad Kendė su Voliu dėkingi Homerui už tai, kad jis viskam vadovauja. Gal todėl, kad žinojo, jog Homeras atvykęs iš Sent Klaudo, darbininkai jautė, kad jis jiems artimesnis; jis gyveno, pasak Didžiosios Dotės Taft, „gražiajame name", bet buvo toks pat kaip jie. Nė vienas iš darbininkų nesipiktino tuo, kad Homeras yra jų viršininkas, nebent Vernonas Linčas,

kuris apskritai negalėdavo pakęsti jokios valdžios – ypač nuo tada, kai mirė Greisė Linč.

Kendė, kuri domėdavosi darbininkų žmonų gyvenimu, sužinojo, kad Greisė buvo nėščia ir mirė nuo ūminio peritonito, kilusio po nesėkmingo jos pačios mėginimo pasidaryti abortą. Homeras niekaip nesuprato, kodėl Greisė nenorėjo dar kartą nuvažiuoti į Sent Klaudą, bet vis pagalvodavo, kad ji mirė ne veltui. Būtent jos mirtis (ir tai, kad daktaras Harlou jos nė kiek neužjautė) taip paveikė seselę Karoliną, kad ji pagaliau išėjo iš darbo Keip Keneto ligoninėje, kaip Homeras Velzas jau seniai ją ragino padaryti. Seselė Karolina galų gale paklausė jo patarimo ir pasisiūlė dirbti Sent Klaude.

– Mane atsiuntė Homeras Velzas, – pasakė seselė Karolina, prisistačiusi Vilburiui Larčui. Senukas dar nebuvo visiškai praradęs budrumo.

– Ir kam gi jis jus atsiuntė? – paklausė Larčas.

– Aš – medicinos sesuo, – tarė seselė Karolina. – Atvažiavau čia norėdama jums padėti.

– Padėti man daryti *ką*? – paklausė Larčas, nelabai įtikimai apsimesdamas naiviu.

– Aš pritariu Dievo darbui, – jau susierzinusi pareiškė seselė Karolina.

– Reikėjo iš karto taip ir sakyti, – tarė Vilburis Larčas.

„Taigi jis man davė ir kai ką daugiau, ne tik tas obelis, – mąstė senukas. – Vadinasi, iš jo dar galima šio to tikėtis.“

Seselei Andželai ir seselei Ednai taip palengvėjo, kai atvyko seselė Karolina, kad jiedvi net nepavyduliavo. Štai tas jaunas žmogus, su kuriuo gal dar kuriam laikui bus galima atsiginti nuo globos tarybos!

– Naujos medicinos sesers atvykimas neabejotinai pagerino padėtį, – atvirai pasakė tarybai daktaras Gingričas. – Dabar, sakyčiau, nebesijausime slegiami būtinumo tuoj pat ko nors imtis. – (Tarsi jie nebūtų dieną naktį ieškoję žmogaus, galinčio užimti senojo daktaro vietą!)

– Man labiau patiktų, jei ten būtų jaunas gydytojas, o ne jauna medicinos sesuo, – pareiškė ponia Gudhol. – Jaunas gydytojas ir jaunas administratorius. Juk žinote mano nuomonę apie dokumentų tvarkymą; toje prieglaudoje dokumentai tvarkomi, tiesą sakant, keistokai. Bet padėtis pagerėjo, bent jau laikinai; tuo aš galiu patikėti, – tarė ji.

Jei Vilburis Larčas būtų girdėjęs jos žodžius, būtų pasakęs: „Tik duokite man laiko, ponia, ir patikėsite ne tik tuo".

Tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt kažkelintaisiais Vilburiui Larčui buvo devyniasdešimt su viršum. Kartais jo veidas po eterio kauke taip sustingdavo, kad ši laikydavosi kur uždėta net kai ranka jau būdavo nuslydusi prie šono; tik paskui, išjudinta iškvepiamo oro, kaukė nusirisdavo žemyn. Larčas buvo labai sulysęs. Žiūrėdamas į veidrodį arba skrajodamas savo pamėgto eterio debesyje, jis kartais tardavosi virstąs paukščiu. Tik seselė Karolina išdrįsdavo jam papriekaištauti dėl įpročio svaigintis.

– Jau kas kas, o jūs tai tikrai turėtumėte žinoti... – griežtai sakydavo seselė Karolina.

– Kodėl aš tai tikrai? – klausdavo Larčas, nutaisęs naivų veidą. Jam retkarčiais patikdavo ją paerzinti.

– Jūs nekokios nuomonės apie religiją, – kartą pasakė seselė Karolina.

– Tikriausiai, – atsargiai tarstelėjo Larčas. Jis jautė, kad ji jam per jauna ir pernelyg nuovoki.

– Na, kas, jūsų manymu, yra poreikis svaigintis vaistais, jei ne savotiška religija? – paklausė seselė Karolina.

– Aš su niekuo nesiginčiju dėl maldų, – tarė Vilburis Larčas. – Meldimasis yra asmeniškas dalykas – jei kam patinka, tegu meldžiasi. Kam tik nori! Tik kai žmonės prisigalvoja visokių taisyklių... – buvo besakąs Larčas, bet staiga pametė mintį. Žinojo, kad šnekėdama ji kaipmat jį suries. Jis žavėjosi socializmu, bet kalbėtis su socialiste buvo ne ką lengviau negu su kokiu aklatikiu. Larčas buvo daug kartų girdėjęs seselę Ka-

roliną sakant, kad visuomenė, kuri pritaria draudimui daryti abortus, iš tiesų pritaria moterų prievartavimui; kad abortų draudimas – šventeiviška, teisuoliška moterų prievartavimo forma – dar vienas būdas įteisinti moterų patiriamą smurtą. Seselė Karolina ne kartą buvo sakiusi, kad abortai yra žmonėms suteikiama teisė laisvai apsispręsti, o valstybė privalo pasirūpinti, kad jie būtų daromi.

– Kai tik valstybė ims tuo rūpintis, tuoj pradės brukti ir visokias taisykles! – ūmiai išpyškino Larčas. Taip galėjo pasakyti tik jankis – tikras Meino gyventojas. Bet seselė Karolina nusišypsojo. Štai ir vėl įtraukė jį į ginčą; jai visada pavyksta jį užspeisti. Jis ne ką teišmano apie valstybės santvarką, tiesiog yra geras žmogus.

– Geresniame pasaulyje... – ėmė kantriai aiškinti seselė Karolina. Jos kantrumas Larčą kartais įsiutindavo.

– Ne, ne *geresniame* pasaulyje! – suriko jis. – Šitame – *šitame* pasaulyje. Man *šis* pasaulis yra tai, ką turime. Su manimi šnekėkite apie *šį* pasaulį! – Tačiau berėkdamas jis pavargo. Įsinorėjo įkvėpti eterio. Kuo labiau stengdavosi neatsilikti nuo seselės Karolinos, tuo dažniau jam prireikdavo eterio; ir kuo aiškiau jausdavo tą potraukį, tuo teisesnė ji būdavo.

– Oi, negaliu gi aš visada būti teisus, – apgesusiu balsu tarė Larčas.

– Taip, žinau, – užjaučiamai pasakė seselė Karolina. – Kartais net geras žmogus nesuvokia, kad mums reikia visuomenės, reikia tam tikrų taisyklių – galime vadinti tai prioritetais, jeigu jums taip labiau patinka.

– Vadinkite tai, kaip tik norite, – irzliai atkirto Vilburis Larčas. – Aš neturiu laiko tokioms filosofijoms, visokioms valdymo formoms, religijai. Tiesiog neturiu laiko.

Jo pasąmonėje visuomet verkdavo naujagimis; net kai prieglaudoje būdavo taip pat tylu kaip ir keliuose dar išlikusiuose apleistuose Sent Klaudo pastatuose, – net kai niekas netrikdydavo kone vaiduokliškos rimties, – Vilburis Larčas girdėdavo

kūdikių verksmą. Ir jie verkdavo ne dėl to, kad norėdavo gimti; jis žinojo, jog jie verkia todėl, kad gimė.

Tą vasarą ponas Rouzas parašė, kad jis pats „su dukra" tikriausiai atvažiuos bent diena anksčiau už kitus skynėjus, ir kad tikisi, jog sidro namai bus parengti.

– Jau senokai nematėme jo dukters, – pasakė Volis raštinėje šalia obuolių prekyvietės. Everetas Taftas lauke tepė Volio vežimėlio ratus, todėl Volis sėdėjo ant rašomojo stalo – suglebusios jo kojos tabalavo, nukartos žemyn, niekam nereikalingos pėdos buvo apautos nepriekaištingai nublizgintais negiliais odiniais batais, daugiau negu penkiolikos metų senumo.

Kendė žaidė su skaičiavimo mašinėle.

– Manau, jo duktė maždaug Andželo amžiaus, – pasakė ji.

– Taigi, – tarė Homeras Velzas, ir Volis staiga labai taikliai sudavė jam kumščiu – niūktelėjo taip, kaip tik galėjo niūktelėti sėdėdamas. Kadangi Homeras stovėjo atsirėmęs į stalą, o Volis sėdėjo tiesiai, Homeras buvo užkluptas netikėtai, ir smūgis išėjo labai smarkus, tiesiai į skruostą. Tai matydama Kendė taip nustebo, kad nejučia stumtelėjo tolyn skaičiavimo mašinėlę ir ši nukrito nuo stalo kampo. Nukritusi sudužo ant raštinės grindų; Homeras į grindis trenkėsi ne visu svoriu, ne taip garsiai kaip skaičiavimo mašinėlė, bet vis tiek gana skaudžiai. Jis prisidėjo ranką prie skruosto; netrukus tas skruostas patins, paakyje ims ryškėti mėlynė.

– Voli! – šūktelėjo Kendė.

– Mane jau *vemt verčia*! – surėkė Volis. – Gal įsikąsk kokį kitą žodį, Homerai.

– Dieve mano, Voli, – baisėjosi Kendė.

– Nieko man neatsitiko, – pasakė Homeras, tačiau tebesėdėjo ant grindų.

– Atsiprašau, – tarė Volis. – Bet mane jau varo iš proto – tas tavo „taigi". – Ir nors šiaip šitos klaidos jis nedarė jau keletą metų, dabar staiga kilstelėjo ant rankų – tikriausiai norėjo nu-

šokti nuo stalo ir padėti Homerui atsistoti; Volis pamiršo, kad negali vaikščioti. Jei Kendė nebūtų sugavusi jo už pažastų ir suspaudusi glėbyje, krūtinė prie krūtinės, Volis būtų nukritęs. Homeras vikriai atsistojo ir padėjo Kendei vėl pasodinti Volį ant stalo.

– Atleisk, brolau, – dar kartą atsiprašė Volis. Ir padėjo galvą Homerui ant peties.

Šįkart Homeras susilaikė nepasakęs „taigi". Kendė nuėjo atnešti į rankšluostį įvynioto ledo, kad Homeras galėtų prisidėti prie veido, ir Homeras tarė:

– Viskas gerai, Voli. Viskas gerai. – Volis kiek pasviro į priekį, o Homeras pasilenkė prie jo; juodu susilietė kaktomis. Taip abu ir išbuvo, kol grįžo Kendė su ledo gabalu.

Dažniausiai, visus tuos penkiolika metų, Homerui su Kende atrodydavo, kad Volis viską žino, kad jis su viskuo susitaikęs, tik pyksta, kad jie jam nepasako. Kita vertus, Homeras su Kende manė, kad Voliui taip gal lengviau – kai nereikia prisipažinti, kad jis viską žino. Kokia nemaloni būtų nauja jo padėtis, jeigu jie dabar pasakytų! Juk svarbiausia, kad nieko nesužinotų Andželas, kol Homeras su Kende patys jam papasakos; svarbiausia, kad Andželas tos paslapties neišgirstų iš ko nors kito. Kad ir ką žino Volis, jis nieku gyvu nepasakys Andželui.

Keisčiausia Homerui atrodė tai, kad Volis nė karto nesudavė jam anksčiau.

– Ką visa tai reiškia? – paklausė Homero Kendė, kai jie tą vakarą vienudu sėdėjo prie baseino. Garsiai dūzgė kažkoks, nemažas, lapų graibšte įstrigęs vabzdys; Homeras su Kende girdėjo, kaip jo sparneliai plakasi į šlapius lapus. Kad ir kas tai buvo, jo jėgos jau silpo.

– Gal tikrai visus nervinu, kai nuolat sakau „taigi", – tarė Homeras.

– Volis žino, – padarė išvadą Kendė.

– Tau taip atrodo jau penkiolika metų, – priminė jai Homeras Velzas.

– O tu manai, kad nežino? – paklausė Kendė.

– Manau, kad jis tave myli, ir tu jį myli, – pasakė Homeras. – Manau, jis jaučia, kad mes mylim Andželą. Manau, kad ir Volis myli Andželą.

– Bet ar tau neatrodo, jog Volis supranta, kad Andželas *mūsų*? – paklausė Kendė.

– Nežinau, – tarė Homeras. – Žinau tik tai, kad kada nors turėsime Andželui pasakyti, kad jis mūsų. Manau, Volis supranta, kad aš tave myliu, – pridūrė.

– Ir kad aš tave myliu? – paklausė Kendė. – Ar jis supranta ir tai?

– Tu mane myli tik kartais, – pasakė Homeras. – Nedažnai.

– Kalbu ne apie seksą, – sušnibždėjo Kendė.

– O aš būtent apie tai, – tarė Homeras Velzas.

Juodu buvo atsargūs, ir jiems – jų nuomone – visai neblogai sekėsi. Nuo to laiko, kai Volis grįžo iš karo, Homeras su Kende buvo mylėjęsi tik du šimtus septyniasdešimt kartų – vidutiniškai aštuoniolika kartų per metus, tik pusantro karto per mėnesį; saugojosi kaip įmanydami. Kadangi Kendė primygtinai reikalavo, abu buvo susitarę dėl dar vieno dalyko: kad dėl Volio ir dėl Andželo, – dėl to, ką Kendė vadino šeima, – juodu pasistengs niekada neįkliūti; kad niekada niekas nepasijustų nesmagiai. Jei kas nors ką pamatys, juodu tuoj pat liausis, visam laikui.

Dėl to jie Voliui nieko ir nesakė. Argi Volis neapsiprastų su mintimi, kad jie manė, jog jis žuvo – ne tik dingo be žinios, – ir kad jie buvo vienas kitam reikalingi, ir kad norėjo Andželo? Jie neabejojo, kad Volis galėtų su tuo apsiprasti. Juk visi kaip nors susitaikome su praeitimi. Bet Homeras su Kende jautė, kad Volis nori žinoti, kas vyksta *dabar*, o to jie negalėjo jam sakyti.

Buvo ir dar kai kas, ko jiems reikėjo saugotis. Kadangi Volis buvo nevaisingas, Kendės nėštumas būtų atrodęs pernelyg didelis stebuklas, kad kas patikėtų. Tačiau Volis nevaisingas

tapo ne dėl encefalito, todėl tai, kad negali turėti vaikų, jis sužinojo tik po kelerių metų. Vėliau prisiminė, kokie nešvarūs daiktai buvo kišami jam į šlaplę, bet prisiminė ne iš karto, o po truputį – kaip ir visą kelionę per Birmą. Kai sužinojo, kad jo sėklidžių prielipų latakai užakę, visam amžiui, jam atmintyje iškilo visokios smulkmenos; kartais Volis vaizduodavosi galįs kuo tiksliausiai prisiminti visus kateterius, daugybę bambukų ūglių, kuriais jam buvo nuleidžiamas šlapimas.

Orgazmą Volis jausdavo taip pat kaip ir seniau; jis nuolat tai pabrėždavo, kalbėdamasis su Homeru Velzu. Volis tai vadino „šaudymu"; Homeras buvo vienintelis žmogus, su kuriuo Volis galėdavo pasijuokti iš savo būklės.

– Aš vis dar galiu nusitaikyti, ir šautuvas iššauna, – sakydavo Volis, – ir trenksmas būna kaip reikiant – bent jau man taip atrodo, – pridurdavo. – Tik niekas niekada neranda kulkos.

Retkarčiais Volis prisimindavo, kad kai kuris nors iš birmiečių sampane padėdavo jam nusišlapinti, – už tai jis visuomet jausdavosi labai dėkingas, – kraujas niekada nebėgdavo smarkiai; net kai bambuko ūglis būdavo ne visai tiesus; be to, jo kraujas atrodydavo kažkoks balkšvas, palyginti su tamsiai raudonomis betelio palmių syvų, kuriuos visi spjaudė ant denio, dėmėmis.

Kendė privertė Homerą Velzą pažadėti, kad jeigu ji vėl nuo jo pastos, *jis pats* padarys jai abortą. Juk jai nepavyktų apmulkinti Volio, jei reikėtų dar kartą važiuoti į Sent Klaudą; ji ir *nenorėtų* jo apgaudinėti. Taigi ir dėl šio papildomo rūpesčio – kad Kendė, Dieve gink, nepastotų – juodu mylėdavosi saikingai; negana to, beveik visada tokiomis sunkiomis sąlygomis, kad tai, ko gero, būtų patikę net griežtiesiems Naujosios Anglijos įkūrėjams. Tačiau Vilburis Larčas tam vis tiek nebūtų pritaręs.

Homeras su Kende stengėsi nesielgti visada vienodai, kad niekam nesukeltų įtarimo. (Tarytum visi nebūtų jau seniai jų įtarinėję, kad ir kaip jie elgėsi!) Jie neturėjo susitikimams pasirinkę kokios nors nuolatinės vietos ar savaitės dienos, ar dienos

meto. Žiemos mėnesiais, kai Andželas – po pamokų – veždavosi Volį paplaukioti uždarame privačios berniukų mokyklos baseine, Homeras su Kende kartais galėdavo vienudu praleisti vėlyvą popietę. Bet Homero lovoje, kurioje seniau miegodavo Olivija ir kuri stovėjo buvusių namo šeimininkų miegamajame, juos abu apimdavo prieštaringi jausmai – o Kendės ir Volio lova apskritai buvo tabu. Retkarčiais Homeras su Kende kur nors pavažiuodavo. Sidro namuose prisiglausti galėdavo tik vasaros pabaigoje, kai jie jau būdavo parengti skynėjams; tačiau nuo to laiko, kai Andželas išmoko vairuoti, jam buvo leidžiama važinėtis po sodus – bet kuria iš ūkio transporto priemonių, su sąlyga, kad jis nesiartins prie vieškelių; dažnai kartu su juo važinėdavosi ir jo bičiulis, dručkis Pitas Haidas. Homeras įtarė, kad Pitas su Andželu, pasislėpę sidro namuose, kartkartėmis išgeria alaus, kai tik jiems pavyksta įkalbėti Herbą Faulerį, kad to alaus nupirktų; arba kad jie ten daro tai, kas rūpi visiems penkiolikmečiams: rūko cigaretes. O naktimis, įkliuvę į nemigos spąstus, kur Kendė su Homeru galėjo pasidėti – dabar, kai ir Andželą jau kankino nemiga?

Homeras Velzas žinojo, jog nėra jokio pagrindo baimintis, kad nutiks nelaimė – kad Kendė pastos (tikrai ne, kai jis tiek daug apie tai išmano), – ir kad vargu ar jie kada nors bus sučiupti. Tačiau Homerui buvo labai gaila, kad elgdamiesi taip protingai ir apdairiai juodu su Kende praranda ankstesnę aistrą. Nors Kendė atkakliai reikalavo (ir jis sutiko), Homerui atrodė, jog visai nebūtina rašyti daktarui Larčui ir prašyti (kaip jis padarė) reikiamų instrumentų galimos nelaimės, kurios taip bijo Kendė, padariniams pašalinti.

Ištisus penkiolika metų Homeras Kendę nuolat tikindavo:

– Tu nepastosi. Tai neįmanoma.

– Ar turi viską, ko reikia, jei vis dėlto prireiktų? – vis klausdavo ji.

– Taip, – atsakydavo jis.

Nuo tada, kai Volis jam sudavė, Homeras jau rečiau sakydavo „taigi“. Ir dažnai, jei tas žodis jam vis dėlto išsprūsdavo,

visas nevalingai krūptelėdavo – lyg baimindamasis, kad tuoj vėl pajus smūgį, tarytum visus pašnekovus, kurie tik tą žodį išgirsdavo, jis būtų nervinęs taip pat kaip Volį ir visi būtų buvę tokie pat greiti kaip ponas Rouzas.

Vilburis Larčas neteisingai suprato priežastį, dėl kurios Homeras paprašė instrumentų. Larčas klydo visus penkiolika metų. Jis viską atsiuntė tuojau pat. Siuntinyje buvo ir vidutinio didumo makšties skėtiklis, ir didelis, ir dar vienas, sunkesnis, Auvardo skėtiklis; buvo ir visas plėtiklių su Daglaso antgaliais rinkinys – ir gimdos zondas, ir grandiklis gimdos biopsijai, dvejos repliukės, ir Simo gimdos grandiklių rinkinys, ir vienas Rainštaterio plaunamasis grandiklis. Larčas atsiuntė ir tiek Dakino tirpalo, ir raudonojo gyvsidabrio tirpalo (ir tiek sterilių higieninių paketų), kad Homeras Velzas būtų galėjęs daryti abortus iki kito amžiaus pradžios.

„Aš NEKETINU tuo užsiimti!" – parašė Homeras daktarui Larčui, bet Larčui šiokių tokių vilčių teikė jau vien tai, kad Homeras dabar turėjo reikiamus instrumentus.

Homeras visus instrumentus suvyniojo į vatą bei marlę; paskui įdėjo tą ryšulį į neperšlampamą maišelį, kuriame seniau laikydavo Andželo vystyklus. Taip supakuotus instrumentus – ir raudonąjį gyvsidabrio tirpalą, ir Dakino tirpalą, ir visą šūsnį higieninių paketų – įkišo į patį antrame aukšte esančios skalbinių spintos galą.

Eterį Homeras paslėpė vejos bei sodo priežiūros įrankių pašiūrėje. Eteris degus; Homeras nenorėjo jo laikyti namuose.

Pusantro karto per mėnesį būdamas su Kende, Homeras stebėdavosi, kad spausdami vienas kitą glėbyje (net po penkiolikos metų) juodu vis dar jaučia siautulingą geidulį, kuris neatrodo atvėsęs, net palyginti su pirmu tokiu jų pasimatymu sidro namuose. Tačiau nuo pat tos dienos, kai Melonija Homerui Velzui parodė, kas yra lytiniai santykiai, – o kokie jie turėtų būti, jis patyrė tik per tą trumpą laikotarpį, kurį mintyse vadino savo „vedybiniu gyvenimu" su Kende Sent Klaude, – Homeras laikėsi nuomonės, kad lytiniai santykiai

neką bendra teturi su meile, kad meilė daug aiškiau pastebima ir juntama švelnumo bei rūpinimosi vienas kitu akimirkomis. Kiek daug metų praėjo nuo to laiko (pavyzdžiui), kai jis matydavo Kendę miegančią, kai žadindavo ją rytais; kaip seniai jis stebėdavo ją užmingančią, o pats nemiegodavo, kad galėtų į ją žiūrėti.

Dabar šį švelnumą jis skirdavo Andželui. Kai Andželas buvo mažesnis, Homeras tamsiame jo kambaryje kartais netikėtai susitikdavo su Kende; keletą vakarų juodu netgi stovėjo drauge ir tylėdami, susimąstę žvelgė į miegantį savo vaiką, kaip dažnai daro tėvai. Bet dažniausiai Homeras naktį užmigdavo vienoje iš dviejų tuščių viengulių lovų šalia Andželo lovelės tiesiog klausydamasis sūnaus kvėpavimo; šiaip ar taip, Homeras juk visą vaikystę stengdavosi užmigti kambaryje, kur kvėpuodavo daugybė vaikų.

„Ar įmanoma kada aiškiau pajusti meilę, – galvodavo Homeras, – negu tada, kai žadini vaiką iš ryto? Ir meilę, ir kaltę.“ Tokią meilę Homeras Velzas jautė Andželui; jam atrodė, kad jeigu ir Kendę kartais apima toks jausmas, tai tikriausiai tuomet, kai ji būna su Voliu. Našlaitis malonumą dažniausiai patiria slapčia. Sent Klaude geriausia būdavo jaustis alkanam rytais; valgykloje visada pakakdavo blynų. Dar buvo lytinis pasitenkinimas, tačiau tam reikėdavo gero oro (ir, žinoma, Melonijos); būdavo galima kur nors paklajoti ir ką nors sugriauti (irgi su Melonija, bet kokiu oru); retkarčiais pavykdavo kurį laiką pabūti nuošaliai ir pamąstyti, bet tik kai lydavo (ir tik be Melonijos). Homeras Velzas troško šeimos, tačiau nebuvo išmokytas prisitaikyti prie gyvenimo šeimoje.

Vieną karštą ir snaudulingą tų metų liepos šeštadienio popietę Homeras plaukiojo baseine; jis visą rytą buvo praleidęs soduose – mulčiavo jaunus medelius. Andželas dirbo su juo, o dabar jau buvo išlipęs iš baseino, bet nuo jo dar varvėjo vanduo; Andželas su Voliu mėtėsi beisbolo kamuoliuku. Volis sėdėjo ant pievelės, ant nedidelio kauburėlio priešais baseiną, o Andželas stovėjo ant baseino krašto. Juodu mėtė

kietą kamuoliuką pirmyn ir atgal – nesišnekėdami, susikaupę; Volio, kaip sėdinčio žmogaus, metimai buvo gana smarkūs, bet Andželas smūgiavo energingiau. Kamuoliukas maloniai papsėjo, atsimušdamas į dideles jų pirštines.

Kendė prie baseino priėjo grįždama iš obuolių prekyvietėje esančios raštinės. Ji vilkėjo darbiniais drabužiais – džinsais ir chaki spalvos marškiniais su didžiulėmis kišenėmis bei antpečiais; buvo apsiavusi darbiniais batais, ant galvos užsidėjusi Bostono *Red Sox* kepuraitę su į užpakalį nusuktu snapeliu. (Kendė nuo saulės labiau saugojo plaukus negu veidą, nes vasarą šviesūs jos plaukai galėjo dar labiau pašviesėti, ir tada būtų išryškėjusios žilos sruogos.)

– Žinau, kad vyrai šeštadieniais dingsta iš sodų vidurdienį, – tarė ji, rankomis įsirėmusi į šonus, – bet moterys prekyvietėje dirba iki trijų.

Homeras liovėsi plaukiojęs; kojomis pasiekęs dugną ir stovėdamas iki krūtinės vandenyje, jis žiūrėjo į Kendę. Volis žvilgtelėjo į ją per petį, paskui sviedė kamuoliuką Andželui, o šis atmetė jį atgal.

– Gal nustotumėt mėtęsi, kai aš su jumis kalbu? – pasakė Kendė.

Volis sugniaužė kamuoliuką.

– Ir ką gi tu mums pasakysi? – paklausė.

– Manau, kad šeštadieniais, kol prekyvietėje dar dirba žmonės, jums nederėtų žaisti prie baseino – visi jus girdi, ir tai savotiškai aitrina žaizdą.

– Kokią žaizdą? – paklausė Andželas.

– Kad jūs čia sau žaidžiate ir gyvenate, pasak jų, gražiajame name, o jie turi dirbti, – paaiškino Kendė.

– Pitas nedirba, – tarė Andželas. – Jį kažkas žadėjo nuvežti į paplūdimį.

– Pitas Haidas dar vaikas, – pasakė Kendė. – O jo motina dirba.

– Na, ir aš juk vaikas, ar ne? – žaismingai paklausė Andželas.

– Tiesą sakant, kalbėjau ne apie tave, – tarė Kendė. – Ką sau manot judu? – paklausė ji Homero ir Volio.

– Aš irgi vaikas, – tarstelėjo Volis, vėl mesdamas Andželui kamuoliuką. – Šiaip ar taip, per dienas nieko daugiau ir nedarau, tik žaidžiu. – Andželas nusijuokė ir atmetė kamuoliuką Voliui, bet Homeras Velzas, tebestovėdamas baseine, kur vanduo jam siekė krūtinę, pervėrė Kendę piktu žvilgsniu.

– O *tu* supranti, ką noriu pasakyti, Homerai? – paklausė jo Kendė. Homeras nugrimzdo į vandenį; kurį laiką nekvėpavo, o kai išniro įtraukti oro, Kendė pro virtuvės duris jau ėjo į vidų. Suveriamosios durys garsiai trinktelėjo.

– Nagi, nepyk! – sušuko Volis jai pavymui. – Mes, žinoma, suprantam, ką nori pasakyti!

Tada Homerui tai ir išsprūdo. Jis išspjovė iš burnos vandenį ir tarė Andželui:

– Nubėk, pasakyk mamai, kad jeigu ji persirengs, nusivešime ją į paplūdimį.

Andželas jau buvo pusiaukelėje į namą, kai Homeras staiga suvokė, ką pasakė, o Volis Andželui dar šūktelėjo:

– Pasakyk jai, kad pasikeistų ne tik drabužius, bet ir nuotaiką.

Kai Andželas įėjo į virtuvę, Volis tarė:

– Tikriausiai jis net neatkreipė dėmesio, ką pasakei, brolau.

– Ji jam tikrai kaip motina – todėl nejučia ir imu taip apie ją galvoti, – mėgino teisintis Homeras.

– Neabejoju, kad sunku, – tarė Volis, – negalvoti apie ją taip, kaip norėtųsi.

– Ką? – nesuprato Homeras.

– Ji puikiai moka visus paveikti, ar ne? – paklausė jo Volis. Homeras vėl panėrė galvą po vandeniu – ten buvo vėsiau, lengviau mąstyti.

– Paveikti? – tarė jis išniręs.

– Na, kas nors juk turi žinoti, ką reikia daryti, – pasakė Volis. – Kas nors turi nuspręsti.

Homeras Velzas, pajutęs, kad žodis „Taigi!“ jau veržiasi jam iš gerklės, kaip nesulaikomas oro burbulas, kylantis į baseino paviršių, užsidengė burną delnu ir pažvelgė į Volį, kuris sėdėjo ant vejos kauburėlio, ištiesęs nugarą, beisbolo pirštinę pasidėjęs ant kelių, o kamuoliuką sugniaužęs metimui pakeltoje rankoje. Homeras Velzas suprato, kad jei tas žodis būtų vis dėlto išsprūdęs, kamuoliukas būtų akimirksniu atskriejęs artyn – tikriausiai jam net nespėjus vėl panirti į vandenį.

– Iš dalies ji teisi, – tarė Homeras Velzas.

– Ji visada teisi, – pasakė Volis. – Ir metai jos negadina, ar ne?

– Nė kiek, – pritarė Voliui Homeras, lipdamas iš baseino. Jis įkniaubė šlapią veidą į rankšluostį; užsimerkęs matė plonytes susikryžiuojančias raukšleles Kendės akių kampučiuose ir smulkius šlakus ant jos krūtinės, per daugelį metų atsiradusius nuo saulės. Keletas raukšlių – nedaug, bet gilesnių – buvo ir ant šiaip jau standaus Kendės pilvo; Homeras žinojo, jog tai strijos; jis vis galvodavo, ar Volis supranta, iš kur atsirado tos žymės. Viršutinėse pailgų Kendės plaštakų pusėse pūpsojo išryškėjusios venos, bet ji vis dar buvo graži moteris.

Kai Andželas su Kende išėjo iš namo, – juodu buvo pasirengę važiuoti į paplūdimį, – Homeras atidžiai pažvelgė į sūnų: jam labai rūpėjo, ar Andželas atkreipė dėmesį į tai, kad jis, turėdamas galvoje Kendę, pasakė „mamai“, bet Andželas elgėsi kaip visada, ir Homeras nesuprato, ar sūnus pastebėjo jo klaidą. Paskui Homeras dar pagalvojo, ar reikėtų pasakyti Kendei, kad tą klaidą pastebėjo Volis.

Jie važiavo Kendės citrinos geltonumo visureigiu. Pati Kendė jį ir vairavo; Volis sėdėjo priekyje, ant patogios sėdynės, o Homeras su Andželu gale. Iki pat paplūdimio Volis įdėmiai žiūrėjo pro langą, tarsi pirmą kartą matydamas kelią iš Harts Roko į Harts Heiveną. Homerui Velzui dingtelėjo mintis, kad Volis atrodo kaip ką tik iššokęs iš lėktuvo – virš Birmos. Jo parašiutas išsiskleidė, ir jis dairosi vietos, kur galėtų nusileisti.

Tada Homeras pirmą kartą neabejojo, kad Kendė teisi. „Jis žino, – galvojo Homeras. – Volis žino.“

Obuolių prekyvietė nesikeitė. Ten irgi buvo savotiška šeima. Tik jau be Debros Petigru; jaunesnioji Didžiosios Dotės Taft sesutė ištekėjo už vyriškio iš Niu Hampšyro ir į Harts Roką parvažiuodavo tik per Kalėdas. Per kiekvienas Kalėdas Homeras Velzas veždavosi Andželą į Sent Klaudą. Ankstų pirmosios Kalėdų dienos rytą jie papusryčiaudavo su Kende ir Voliu, išvyniodavo daugybę dovanų; paskui pasiimdavo dar daugiau dovanų ir važiuodavo į Sent Klaudą. Ten nusigaudavo jau baigiantis popietei, arba pavakary, ir drauge su visais valgydavo Kalėdų pietus. Kaip verkdavo seselė Andžela! Seselė Edna apsiašarodavo jiems išvykstant. Daktaras Larčas visada būdavo draugiškas, bet santūrus.

Obuolių prekyvietėje gyvenimas metai iš metų buvo beveik toks pat vienodas kaip ir Sent Klaude – kai kuriais atžvilgiais gal netgi vienodesnis, nes visai nesikeitė ten dirbantys žmonės, o Sent Klaude gyveno vis kiti našlaičiai.

Herbas Fauleris vis dar draugavo su Luize Tobi, kurią visi tebevadino Pupule Luize; jai jau buvo beveik penkiasdešimt; už Herbo ji taip ir neištekėjo (jis jai taip ir nepasipiršo), tačiau ilgainiui įgijo matroniško žavesio, net jos laikysena pasidarė kaip ištekėjusios moters. Herbas Fauleris, nors jau visiškai išsisėmęs, tebejuokavo, taip pat nepadoriai (su tomis savo gumytėmis); jis buvo liesas, žilas, jau pradėjęs septintą dešimtį, su gana įžūliai pūpsančiu pilvuku (nederančiu tokiam sudžiūvėliui); tą pilvuką nešiojo kaip kokį nežinia iš kur nugvelbtą ir nevykusiai po marškiniais paslėptą svetimą daiktą. O Rukšna Haidas buvo labai storas ir visiškai plikas, ir malonus – kaip visada; jo žmona, Florensa, su Didžiąja Dote Taft tebeviešpatavo obuolių prekyvietėje. Tik trumpam pritilusios po Greisės Linč mirties, šiedvi moterys (kurių žastai buvo

tokio storumo kaip kitų žmonių šlaunys) toliau juokino Ireną Titkomb (o ši kikendama vis dar suko į šalį nudegimo rando subjaurotą veido pusę). Everetas Taftas, atlaidžiausias iš visų brigadininkų, berods lengviau atsikvėpė, atsikratęs nemalonios naštos, kai Homeras pradėjo pats samdyti darbininkus derliui nuimti. Vernono Linčo apmaudas buvo beribis, jis jau nebegalėjo piktintis tik tam tikrais dalykais – tokiais kaip Homero vadovavimas ar Greisės mirtis. Jį visą persmelkė pyktis – kunkuliuojantis, nuolatinis ir neslopstantis, nors Vernonui buvo jau šešiasdešimt su viršum.

Homeras Velzas sakydavo, kad Vernonui Linčui galvoje gal yra koks auglys; nedidėjantis, bet nuolat spaudžiantis smegenis ir trukdantis gyventi.

– Tiesiog gadina nuotaiką, kaip blogas oras, a? – juokais pritardavo Homerui bitininkas Aira Titkombas.

Airai buvo šešiasdešimt penkeri, tačiau ant priekabos, ant kurios vežiodavo savo avilius, jis turėjo užsirašęs kitą skaičių: kiek kartų jam įgėlė jo bitės.

– Tik du šimtus keturiasdešimt vieną kartą, – sykį pasakė Aira. – Laikau bites nuo tada, kai man buvo devyniolika, – pridūrė, – taigi išeitų tik penki ir dvi dešimtosios įgėlimo per metus. Neblogai, a? – paklausė Homero.

– Taigi, – sumurmėjo Homeras Velzas ir staiga palenkė galvą, lyg išsigandęs smūgio; visas susigūžė, tarytum nujausdamas, kad tuoj atlėks jam į veidą nutaikytas beisbolo kamuoliukas, švystelėjęs ore kaip pono Rouzo peilis.

Homeras, žinoma, irgi kai ką skaičiavo. Kiek kartų mylėjosi su Kende nuo tada, kai Volis grįžo iš karo; tą skaičių užsirašydavo pieštuku (kad galėtų vėliau ištrinti ir perrašyti) kitoje Volio, pozuojančio su *Likimas beldžiasi* įgula, nuotraukos pusėje. Du šimtus septyniasdešimt kartų – tik keliais kartais daugiau, negu Airai Titkombui įgėlė jo bitės. Homeras nežinojo, kad ir Kendė užsirašo skaičių – irgi pieštuku; „270“ ji buvo užsirašiusi kitoje savo turimo nuotraukos, kurioje moko Homerą plaukti, atspaudo pusėje. Tos nuotraukos ji labai ne-

saugojo, laikė bendrame savo ir Volio vonios kambaryje, kur ją visada šiek tiek užstodavo popierinių nosinių dėžutė ar koks šampūno buteliukas. Olivija prieš mirtį, ir prieš Voliui parvykstant namo, tą gerokai užgriozdintą vonios kambarį dar buvo spėjusi tinkamai įrengti; ten buvo pritaisyti patogūs turėklai, kad Volis galėtų užsėsti ant klozeto bei įlipti į vonią ir iš jos išlipti.

– Štai jums pavyzdinis invalido vonios kambarys, – sakydavo Volis. – Beždžionė čia gerai pasilinksmintų. Yra kur įsisiūbuoti.

O vieną sykį, tą vasarą, grįždami iš paplūdimio jie stabtelėjo prie Harts Heiveno pradinės mokyklos žaidimų aikštelės. Volis su Andželu norėjo pažaisti ant vaikams laipioti pastatytos konstrukcijos. Andželas buvo labai vikrus, o Volio rankos taip išlavėjusios, kad jis tuo daiktu karstėsi tiesiog bauginamai greitai ir grakščiai – kaip kokia šimpanzė; negana to, juodu beždžioniškai ūkavo, žiūrėdami į Homerą ir Kendę, laukiančius automobilyje.

– Du mūsų vaikučiai, – pasakė Homeras savo gyvenimo meilei.

– Taip, mūsų šeima, – šypsodamasi tarė Kendė – žiūrėdama, kaip Volis su Andželu vis lipa ir supasi, lipa ir supasi.

– Bent jau nekiurkso priešais televizorių, – garsiai pasidžiaugė Homeras Velzas, kuris Volį su Andželu visada laikė vaikais. Ir Homerui, ir Kendei atrodė, kad Volis per dažnai žiūri televizorių ir tai blogai veikia Andželą, mėgstantį ką nors pažiūrėti drauge su juo.

Voliui taip patiko televizija, jog jis net nupirko dar vieną televizorių ir įdavė Homerui, kad šis nuvežtų jį į Sent Klaudą. Savaime suprantama, ir vaizdo, ir garso priėmimas ten buvo labai prastas, užtat Makarčio rengiamos apklausos – pirmos laidos, kurias Vilburis Larčas žiūrėjo per televiziją, – gal neatrodė tokios šlykščios, kokios buvo iš tiesų.

„Ačiū Dievui, kad viso to nemačiau ir negirdėjau aiškiai“, – parašė Larčas Homerui.

Seselė Karolina visus tuos metus buvo nekokios nuotaikos. Vis šnekėjo, kad jeigu JAV kariuomenėje tikrai „pataikaujama komunistams“, kaip tvirtina senatorius Makartis, tai gal ir jai reikėtų stoti į karinę tarnybą.

Vilburis Larčas, per ekrane mirgančias šviesias dėmes bei vingiuotas linijas stengdamasis įžiūrėti senatorių Makartį, pareiškė:

– Man jis atrodo kaip girtuoklis. Galvą guldau, kad mirs jaunas.

– Nepakankamai jaunas, kad aš būčiau patenkinta, – tarė seselė Karolina.

Galiausiai jie to televizoriaus atsikratė. Seselė Edna su ponia Grogan jau buvo pernelyg įjunkusios jį žiūrėti, be to, Larčas nusprendė, kad našlaičiams televizija padarytų dar blogesnę įtaką negu organizuota religija.

– Tai vis tiek geriau negu eteris, Vilburi, – niurzgėjo seselė Edna, bet Larčas nenusileido. Jis atidavė televizorių geležinkelio stoties viršininkui, kuris (Larčo nuomone) buvo kaip tik toks asilas, kokiems šitokie išradimai labiausiai reikalingi; gavęs tokį daiktą, žmogus, visą dieną laukiantis traukinių, bent jau turės apie ką galvoti. Būtent Vilburis Larčas buvo pirmas žmogus Meine, aiškiai pasakęs, kas iš tikrųjų yra televizorius: „mulkių dėžė“. Žinoma, Meine – ir ypač Sent Klaude – viskas buvo suvokiama vėliau negu visoje šalyje.

Bet Volis mėgo žiūrėti televizorių, ir Andželas žiūrėdavo kartu su juo, kai tik Kendė su Homeru tam neprieštaraudavo. Volis, pavyzdžiui, sakydavo, kad tokios laidos kaip Makarčio apklausų transliacija Andželui yra puiki mokymo priemonė.

– Jis turi žinoti, – sakydavo Volis, – kad šaliai nuolat gresia pavojus dėl tokių dešiniojo sparno puspročių svaičiojimų.

Nors senatorius Makartis po tų apklausų neteko milijonų žmonių paramos – ir nors senatas jį pasmerkė už „niekinamą“ elgesį su pakomisiu, tyrusiu jo finansinę veiklą, ir už komisijos, nusprendusios, kad jam turėtų būti pareikštas nepasitikėjimas,

užgauliojimą, Sent Klaudo globos tarybai senatorius Makartis padarė gerą įspūdį. Ypač poniai Gudhol ir daktarui Gingričui, kurie pasijuto padrąsinti ir tuoj ėmė piktintis socialistinėmis seselės Karolinos pažiūromis bei ryšiais, metančiais, jų nuomone, rausvą šešėlį ant visos prieglaudos.

Seselės Karolinos atvykimas buvo kiek atvėsinęs globos tarybos įkarštį. Ir ponia Gudhol iš pradžių aprimo, sužinojusi, kad pagaliau kažkoks jaunas žmogus įsibrovė į Sent Klaudą, bet vėliau ji baisiai supyko, kai paaiškėjo, kad seselė Karolina pritaria daktarui Larčui. Tai paskatino ponią Gudhol pasidomėti sesele Karolina, kurios, kaip medicinos sesers, kvalifikacija buvo nepriekaištinga, bet politinė veikla teikė šiokių tokių vilčių. Ponia Gudhol globos tarybai jau daug kartų buvo pareiškusi, kad daktaras Larčas ne tik kad senas, jau peržengęs devintą dešimtį, bet ir nepraktikuojantis homoseksualistas. Dabar ji tarybą įspėjo, kad daktaras Larčas į darbą priėmė jauną komunistę.

—Juk jie visi tokie seni, ji tuoj praplaus jiems smegenis, —pasakė ponia Gudhol.

Daktaras Gingričas, kurio dėmesį vis labiau traukė ponios Gudhol minčių šuoliai, tebesistebėjo sunkiai suvokiamu nepraktikuojančio homoseksualisto įvaizdžiu; staiga jam dingtelėjo, jog tai puikus kaltinimas, kurį galima mesti bet kam, kas bent truputį (arba smarkiai) skiriasi nuo kitų žmonių. Tai geriausias gandas, kokį tik galima apie ką nors paskleisti, nes niekas to negalėtų nei įrodyti, nei paneigti. Daktaras Gingričas gailėjosi, kad pats nesugalvojo tokio kaltinimo —kaip nervinio jaudiklio, — kai dar dirbo psichiatru.

Taigi dabar daktaras Larčas buvo ne tik senas ir homoseksualistas, ir nepraktikuojantis— jam dar iškilo pavojus būti paveiktam jaunos komunistės.

Daktarui Gingričui knietėjo sužinoti, kaip reaguos daktaras Larčas, išgirdęs kaltinimą, kad jis yra nepraktikuojantis homoseksualistas, —nes savo nuomonę apie seselės Karolinos politikavimą daktaras Larčas išsakė labai aiškiai.

– Ji socialistė, o ne komunistė! – pasipiktinęs pareiškė daktaras Larčas tarybai.

„Nėra jokio skirtumo", kaip sakoma Meine – apie daugelį dalykų.

– Pamatysite, – skundėsi Larčas savo seselėms, – netrukus mums bus liepta ką nors viešai pasmerkti.

– Ir ką gi mes smerksime? – susirūpinusi paklausė seselė Edna.

– Gal sudarykime sąrašą? – tarė Larčas.

– Abortų įstatymus, – pasiūlė seselė Andžela.

– Bus sąrašo pradžioje! – pritarė Larčas.

– Dievulėliau! – sudejavo seselė Edna.

– Respublikonus, – nusprendė Vilburis Larčas. – Ir globos tarybą, – pridūrė.

– Vajėzau, – gąsčiojo seselė Edna.

– Kapitalizmą, – pasakė seselė Karolina.

– Čia niekada nė nekvepėjo jokiu kapitalu, – tarė daktaras Larčas.

– Vabzdžius ir šašligę! – pareiškė seselė Edna. Visi nustebę sužiuro į ją. – Ir vikšrus, – pridūrė seselė Edna. – Vien dėl jų turiu purkšti obelis. Dėl visokių vabzdžių, šašligės ir vikšrų.

Po to pokalbio Vilburis Larčas iš vienos sieninės spintos išsitraukė seną juodos odos lagaminėlį, kurį nešiodavosi, kai dirbo Bostono gimdymo namuose; jis nuvežė tą lagaminėlį Trijų Mylių Kriokliuose gyvenančiam batsiuviui, – taisančiam ir moteriškas rankines, ir puošiančiam balnus auksiniais inicialais, – ir paprašė ant senojo lagaminėlio išgraviruoti auksines raides F.S. – Fazis Stounas.

Tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt kažkelintųjų rugpjūčio mėnesį, kai po kelių dienų į Vandenyno Vaizdo sodus jau turėjo atvykti skynėjai, Vilburis Larčas nusiuntė tą gydytojo lagaminėlį Homerui Velzui. Buvo kaip tik tas metų laikas, kai Melonija, kasmet, išeidavo atostogų.

Dauguma laivų statyklos darbininkų, net ir elektrikai, porą savaičių atostogaudavo vasarą ir dar porą – apie Kalėdas, bet

Melonija prašydavo viso mėnesio iš karto, derliaus nuėmimo laiku; jai būdavo malonu skinti obuolius – gal todėl, kad vėl pasijusdavo jauna. Šįmet ji buvo nusprendusi pamėginti įsidarbinti Vandenyno Vaizdo soduose.

Ji ir dabar visur ir visada keliaudavo tik autostopu, ir kadangi vilkėdavo tik vyriškais darbiniais drabužiais, vis dar atrodė kaip valkata; niekam nė į galvą neateidavo, jog ji kvalifikuota laivų statyklos elektrikė ir taupomojoje sąskaitoje turi tiek pinigų, kad panorėjusi galėtų nusipirkti dailų namelį ir porą automobilių.

Kai Melonija pasirodė obuolių prekyvietėje, pirma ją pamatė Didžioji Dotė Taft. Didžioji Dotė su Florensa Haid ant prekystalių dėliojo prekes, nors iš šviežių obuolių kol kas turėjo tik 'Gravenštainų'. Dabar jos daugiausia prekiavo marmeladu, džemu ir medumi. Irena Titkomb triūsė prie pyragų kepimo krosnių. Volis buvo raštinėje; jis kalbėjo telefonu, todėl Melonijos nematė – ji irgi jo nepastebėjo.

Kendė didžiojo namo virtuvėje su vulgariuoju Olivijos broliu, Bakiu Bynu, šnekėjosi apie nekilnojamąjį turtą. Bakis buvo nusipirkęs Rėjui Kendalui priklausiusio Harts Heiveno uosto kyšulio likučius. Ten jis dabar turėjo pasistatęs labai pigų ir aptriušusį jūros gėrybių restoranėlį – vieną iš pirmųjų Meine, kurių klientai aptarnaujami automobiliuose, – tokį, kokiuose jaunos merginos, apsirengusios kaip kokios komandos palaikymo grupės šokėjos, atneša dažniausiai kepto ir dažniausiai jau atšalusio maisto, kurį suryji sėdėdamas automobilyje. Maistas būna sudėtas ant klibančių padėkliukų, prikabinamų prie automobilio durelių atsukus langus. Homeras seniai norėjo nusivežti į tokią maitinimo vietą Vilburį Larčą – jam tiesiog buvo įdomu, ką senukas pasakytų. Tikriausiai ką nors panašaus į tai, ką pasakė apie televizorių ir apie senatorių Džo Makartį.

Naujausias Bakio Byno sumanymas buvo nusipirkti dalį sodo, vadinamo Gaidžio Kalva, ir paskui parduoti tą žemę vieno akro rėželiais – kaip sklypus vasarvietėms su vaizdu į vandenyną.

Kendė jau buvo beveik atmetusi jo pasiūlymą, kai Melonija įžengė į obuolių prekyvietę. Kendei atrodė, kad vieno akro sklypeliai būtų per maži ir kad nieko neįtariantys naujieji žemės savininkai nemaloniai nustebtų, kai virš jų vasarviečių imtų reguliariai, kiekvieną vasarą, sklisti – ir kristi žemyn – chemikalai, kuriais purškiamos obelys. Be to, sklypus nusipirkę ir vasarnamius pasistatę žmonės neabejotinai manytųsi turį teisę laipioti per tvoras ir skintis tiek obuolių, kiek jiems norisi.

– Tu visai kaip Olivija, – nepatenkintas burbėjo Bakis Bynas. – Nesugebi pažvelgti į ateitį.

Tą akimirką Melonija priėjo prie Didžiosios Dotės Taft – ne tik todėl, kad jai pasirodė, jog Didžioji Dotė viskam vadovauja, bet ir dėl to, kad Melonijai visada būdavo smagiau šalia didelių, storų moterų. Didžioji Dotė nusišypsojo, pamačiusi, kokia Melonija stambi; abi moterys atrodė iš anksto nusiteikusios susidraugauti, ir tada Melonija prakalbo – jos balsas kaip griaustinis nuaidėjo pustuštėje patalpoje ir išgąsdino Rukšną Haidą su Vernonu Linču, pylusius vandenį į Dejerio traktoriaus radiatorių. Kai Melonija stengdavosi ką nors pasakyti normaliai, jos balsas būdavo ypač žemas; kai mėgindavo kalbėti aukštesniu balsu, dauguma žmonių manydavo, kad ji šaukia.

– Ar čia dirba vyriškis, vardu Homeras Velzas? – paklausė Melonija Didžiosios Dotės.

– Aišku, kad dirba, – linksmai atsakė Didžioji Dotė. – Tu Homero draugė?

– Kadaise buvau, – tarė Melonija. – Senokai jo nemačiau, – pridūrė gana droviai – bent jau palyginti su įprastiniu Melonijos elgesiu. Nuo tada, kai užmezgė meilės ryšį su Lorna, ji kartais susidrovėdavo, kalbėdamasi su kitomis moterimis; bendraudama su vyrais Melonija pasitikėdavo savimi kaip ir anksčiau.

– Kur Homeras? – paklausė Florensa Haid Rukšnos. Tas spoksojo į Meloniją.

– Iškrauna dėžes Keptuvėje, – atsakė Rukšna Haidas. Jį kažkodėl nupurtė drebulys.

– Atvažiavai tik šiaip, pasimatyti? – paklausė Didžioji Dotė Melonijos, kuri – kaip Dotė iškart pastebėjo – nejučia tai lenkė, tai tiesė pirštus, čia suspausdama kumščius, čia vėl juos atgniauždama.

– Tiesą sakant, atvažiavau padirbėti, – tarė Melonija. – Jau daug kartų esu skynusi obuolius.

– Homeras kaip tik ir samdo skynėjus, – pasakė Didžioji Dotė. – Manau, tau pasisekė – jeigu judu seni draugai.

– Skynėjus samdyti dar per anksti, – įsikišo Vernonas Linčas. Bet Melonija jį taip nužvelgė, kad jis nusprendė verčiau patylėti.

– Važiuok ir pasakyk Homerui, kad kai kas nori su juo pasimatyti, – paliepė Vernonui Didžioji Dotė. – Homeras čia viršininkas.

– Viršininkas? – nustebo Melonija.

Irena Titkomb sukrizeno ir nusuko į šalį savo randą.

– Atvirai kalbant, niekas nežino, kas čia viršininkas, – tarė Irena.

Vernonas Linčas taip paspaudė traktoriaus akceleratorių, kad iš išmetamojo vamzdžio pliūptelėję riebūs, juodi dūmai akimirksniu apgaubė obuolių prekyvietėje stovinčias moteris.

– Jeigu jau čia dirbsi, – pasakė Melonijai Didžioji Dotė, – tai žinok: tas tipas, kuris nulėkė traktoriumi, čia pats didžiausias šiknius.

Melonija gūžtelėjo pečiais.

– Tik vienas? – paklausė, ir Didžioji Dotė garsiai nusikvatojo.

– Oi, mano pyragai! – sukliko Irena Titkomb ir nubėgo prie krosnių. Florensa Haid draugiškai apvedė Meloniją žvilgsniu, o Didžioji Dotė uždėjo mėsingą savo leteną Melonijai ant peties, tarytum jiedvi būtų buvusios senos bičiulės. Irena Titkomb netrukus atlėkė atgal ir pranešė, kad pyragai išgelbėti.

– Tai papasakok, iš kur tu pažįsti Homerą Velzą, – paprašė Melonijos Florensa Haid.

– Iš kur ir nuo kada? – paklausė Didžioji Dotė Taft.

– Iš Sent Klaudo, visada jį pažinojau, – pasakė moterims Melonija. – Jis buvo mano vaikinas, – pridūrė prasišiepdama, parodydama apgadintus dantis.

– Nejaugi? – tarė Didžioji Dotė Taft.

Homeras Velzas su sūnumi Andželu kalbėjosi apie masturbaciją – tikriau sakant, kalbėjo tik Homeras. Per priešpiečių pertrauką juodu buvo įsitaisę po viena iš senųjų Keptuvės obelų; visą rytą abu vežiojo į sodus dėžes – pasikeisdami vairavo traktorių ir iškrovinėjo dėžes iš priekabos. Dabar, kai suvalgė sumuštinius ir Andželas, papurtęs buteliuką, apipurškė tėvą gazuotu vandeniu, Homeras pamėgino tarsi atsitiktinai pradėti pokalbį apie masturbaciją. Kendė Homerui buvo užsiminusi, jog iš žymių ant Andželo paklodžių galima suprasti, kad jau atėjo laikas tėvui su sūnumi pasikalbėti apie vis labiau pastebimą Andželo seksualumą.

– Žinai, kai buvau tavo amžiaus... Sent Klaude... kaip sunku būdavo pasismaukyti, kad niekas nematytų! – pasakė Homeras (jam pačiam atrodė, jog tai nuskambėjo lyg tarp kitko).

Juodu tysojo ant nugarų aukštoje žolėje, po labiausiai vaisiais apkibusia Keptuvės obelimi – saulė negalėjo prasiskverbti pro vešlias, nulinkusias šakas ir daugybę sunkių obuolių.

– Tikrai? – po kurio laiko abejingai tarstelėjo Andželas.

– Aha, – toliau kalbėjo Homeras. – Supranti, aš buvau vyriausias – maždaug tavo amžiaus – ir turėjau, na, lyg ir prižiūrėti visus kitus vaikus. Žinojau, kad jiems dar net neauga gaktos plaukai, kad jie net nenutuokia, kas darosi, kai sukietėja jų maži cipukai.

Andželas nusijuokė. Homeras irgi.

– Tai kaip tau pavykdavo? – kiek patylėjęs paklausė Andželas tėvo.

– Palaukdavau, kol jie visi sumigdavo, o paskui stengdavausi negirgždinti lovos, – pasakė Homeras. – Tačiau tu net neįsivaizduoji, kiek laiko kartais praeina, kol suminga dvylika ar penkiolika berniukų!

Juodu vėl nusijuokė.

– Buvo vienas toks vaikas, jau pakankamai didelis, kad šį tą apie tai suprastų, – pasakojo Homeras. – Manau, jis tada dar tik mėgino šitaip žaisti... ko gero, kai pirmą kartą iš tikrųjų tai padarė, nė nenujautė, kas atsitiks. Ir kai švirkštelėjo... supranti, kai jam išsiliejo sėkla... jis pamanė, kad susižeidė. Tamsoje jam tikriausiai pasirodė, kad bėga kraujas!

Ta istorija buvo grynas prasimanymas, bet Andželui Velzui ji patiko; jis labai supratingai juokėsi, tuo skatindamas tėvą pasakoti toliau.

– Na, jis taip išsigando – vis prašė manęs, kad uždegčiau šviesą, dar sakė, kad kažkas jame sulūžo, – pasakojo Homeras.

– Sulūžo? – paklausė Andželas, ir juodu įsikvatojo.

– Taip! – šūktelėjo Homeras. – Ir kai aš uždegiau šviesą ir jis apsižiūrėjo, tai pasakė: „O Dieve, iššovė!“ Tarsi būtų kalbėjęs apie šautuvą, iš kurio ką tik paleido į save kulką!

Tėvas su sūnumi kurį laiką iš to juokėsi.

Paskui Homeras tarė, jau rimčiau:

– Žinoma, aš mėginau jam viską paaiškinti. Jam buvo nelengva suvokti, kad nieko blogo nepadarė – nes tai normalu; visiškai nekenksminga ir normalu, tik apie tuos dalykus kartais prišnekama visokių nesąmonių.

Dabar Andželas pritilo; gal suprato, kodėl tėvas pasakoja tą istoriją.

– Bet tu tik įsivaizduok mane, mėginantį tam vaikui – jis buvo gerokai jaunesnis už tave – paaiškinti, jog visiškai normalu, kad jis kai ką jaučia, galvodamas apie mergaites, ir apie lytinius santykius, nors dar ilgai neturės progų artimiau bendrauti su mergaitėmis. Arba iš tikrųjų mylėtis, – pridūrė Homeras. Jis buvo kruopščiai apgalvojęs visas pasakojimo

smulkmenas, ir dabar kiek luktelėjo, norėdamas pažiūrėti, ar sūnus suvokė esmę; Andželas, įsikandęs ilgą žolės stiebą, tebegulėjo aukštielninkas ir žiūrėjo į išsiskėtojusį didžiulio medžio kamieną.

Kurį laiką juodu tylėjo, paskui Homeras tarė:

– Gal yra kas nors, ko norėtum mane paklausti – apie bet ką?

Andželas sukikeno; paskui dar truputį patylėjo.

– Taip, – galiausiai pasakė. – Aš vis galvoju, kodėl tu neturi moters – kodėl atrodo, kad jos tau net nerūpi.

Tai buvo ne toks klausimas, kokio Homeras tikėjosi, skatindamas sūnų atvirai pasikalbėti apie lytinio gyvenimo paslaptis, bet netrukus jis suvokė, kad galėjo numatyti, jog Andželas to paklaus, ir kad protingo atsakymo į šį klausimą Andželui neabejotinai reikia labiau negu tiesos apie masturbaciją.

– Aš turėjau draugę, Sent Klaude, – pasakė Homeras. – Ji su manimi elgėsi šiurkštokai. Kartais tiesiog priekabiaudavo. Buvo už mane vyresnė, be to, tada dar ir stipresnė! – pridūrė juokdamasis.

– Tu rimtai? – paklausė Andželas; jis nesijuokė; gulėjo apsivertęs ant pilvo, pasirėmęs alkūnėmis, ir įdėmiai žiūrėjo į tėvą.

– Na, mudu nebuvom labai panašūs, – tarė Homeras. – Tai buvo vienas iš tų atvejų, kai imama mylėtis anksčiau, negu susidraugaujama, kartais išvis nesusidraugaujama... o po kurio laiko nebesinori ir mylėtis. Aš ir pats nežinau, kaip reikėtų vadinti vėlesnius mūsų santykius.

– Nori pasakyti, kad buvo nekokia pradžia? – paklausė Andželas.

– Taigi, – tarė tėvas.

– O kas atsitiko paskui?

– Susipažinau su Voliu ir Kende, – atsargiai pasakė Homeras. – Tikriausiai būčiau vedęs Kendę – jeigu ji nebūtų ištekėjusi už Volio. Ji jau buvo beveik mano mergina, kurį laiką. Kai Volis buvo kare, kai mes nežinojom, ar jis dar gy-

vas, – greitai paaiškino Homeras. – Volis su Kende man visada buvo labai artimi, o paskui – kai jau turėjau tave – pajutau, kad man daugiau nieko ir nereikia.

Andželas Velzas vėl atsigulė ant nugaros ir įsistebeilijo į obels kamieną.

– Tai tau iki šiol lyg ir patinka Kendė? – paklausė. – Daugiau niekas nerūpi?

– Lyg ir, – atsakė Homeras Velzas. – O tu ar pažįsti kokią mergaitę, kuri tau patiktų? – pasidomėjo tikėdamasis, kad pavyks pakeisti pokalbio temą.

– Nė vienos, kuriai aš rūpėčiau, – tarė jo sūnus. – Na, visos mergaitės, apie kurias kartais galvoju, daug vyresnės ir į mane net nežiūri.

– Netrukus viskas bus kitaip, – pasakė Homeras, bakstelėdamas Andželui į pašonę; vaikinukas susirietė, pasivertė ant šono ir bakstelėjo tėvui. – Gana greitai, – toliau kalbėjo Homeras, – mergaitės turės stoti į eilę, kad galėtų į tave žvilgtelėti. – Jis čiupo Andželą už galvos ir juodu ėmė galynėtis. Šitokios imtynės Homerui būdavo proga pajusti artimą fizinį ryšį su sūnumi – nuo to laiko, kai Andželas pasidarė pernelyg drovus, kad leistųsi viešai apkabinamas ir bučiuojamas. Penkiolikos metų berniukui nesinori, kad tėvas suskystų, spausdamas jį glėbyje, o eidamas imtynių juk neprarandi orumo; tai dar buvo galima daryti. Juodu taip smarkiai grūmėsi, ir juokėsi – ir taip garsiai šnopavo, – kad net neišgirdo, kaip prie jų priėjo Vernonas Linčas.

– Ei, Homerai! – griežtai tarė Vernonas, spirtelėdamas po didžiuliu medžiu ant žemės besiraičiojantiems tėvui ir sūnui – tarsi nedrąsiai mėgindamas išskirti susipjovusius šunis. Pamatę jį, stovintį prie pat jų, Homeras su Andželu taip ir sustingo apsikabinę – tarytum būtų buvę užklupti darantys kažką nederama. – Jeigu liausies čia šėliojęs, – tarė Vernonas, – aš tau kai ką pasakysiu.

– Man? – paklausė Homeras Velzas.

– Ten tokia storulė. Sako, kad tave pažįsta. Prekyvietėj.

Homeras nusišypsojo. Jis pažinojo kelias prekyvietėje dirbančias storules; pamanė, kad Vernonas kalba apie Didžiąją Dotę Taft arba Florensą Haid. Net Luizė Tobi per keletą pastarųjų metų buvo gerokai priaugusi svorio.

– Turiu galvoje, *dar viena* storulė, – paaiškino Vernonas. Jis jau ėjo atgal prie traktoriaus. – Sako, kad norėtų skinti obuolius, ir paklausė, ar tu čia dirbi. Ji tave pažįsta.

Homeras iš lėto atsistojo; buvo ką tik persiritęs per išlindusią didžiosios obels šaknį ir užsigavęs šonkaulius. Be to, Andželas jam po marškiniais, ties nugara, buvo prikimšęs žolės.

Dabar Andželas tarė tėvui:

– Storulė, a? Apie storulę man berods nepasakojai?

Kai Homeras atsisagstė marškinius, norėdamas išpurtyti žolę, Andželas bakstelėjo jam į nuogą pilvą. Tada Andželas ir pastebėjo, jog tėvas sensta. Jis tebebuvo tvirtas vyras, labai sustiprėjęs nuo darbo soduose, bet virš jo džinsų diržo jau kyšojo šioks toks pilvukas, o per imtynes sušiauštuose plaukuose žilų sruogų buvo daugiau negu žolės. Homero akių kampučiuose buvo matyti kažkokie niūrūs šešėliai – Andželas pirmą kartą atkreipė į tai dėmesį.

– Tėti? – švelniai tarė Andželas. – Kas ta moteris? – Tačiau tėvas žiūrėjo į jį apimtas panikos; pradėjo sagstytis marškinius, bet kreivai, Andželas turėjo jam padėti. – Juk ne ta priekabiautoja, a? – dar mėgino juokauti Andželas – juodu su tėvu dažnai pajuokaudavo; tačiau dabar Homeras nepravėrė burnos, net nešyptelėjo.

Maždaug pusė dėžių dar nebuvo iškrautos iš priekabos, bet Homeras toliau važiavo kaip patrakęs, vieną kitą dėžę tiesiog pamesdamas pakeliui. Netrukus priekaba ištuštėjo; į prekyvietę Homeras lėkė vieškeliu, nevingiavo per sodus. Vieškeliu galėjo važiuoti greičiau, nors pats visiems ūkio vairuotojams buvo liepęs be reikalo nesiartinti prie vieškelio – kad nebūtų pavojaus susidurti su vasarą paplūdimio link skriejančiais automobiliais.

Vaikams visada neišdildomą įspūdį daro tos svarbios akimirkos, kai jie mato, kaip tėvai nusižengia savo pačių sugalvotoms taisyklėms.

– Manai, kad tai ji? – šūktelėjo Andželas tėvui. Jis išsiskėtęs stovėjo priekaboje, Homerui už nugaros, abiem rankomis įsikibęs į traktoriaus sėdynę. – Prisipažink, kad šiek tiek susijaudinai, – pridūrė vaikinukas, bet Homeras atrodė paniuręs.

Traktorių su priekaba Homeras pastatė prie sandėlių, šalia prekyvietės.

– Gali pradėti krauti, – pasakė sūnui, tačiau taip lengvai Andželo neatsikratė. Vaikinukas paskui jį nuėjo į obuolių prekyvietę, kur Didžioji Dotė, Florensa ir Irena buvo apstojusios didžiulę, nepermaldaujamą Meloniją.

– Čia *ji*, taip? – sušnibždėjo tėvui Andželas.

– Sveika, Melonija, – tarė Homeras Velzas. Sustingusiame vasaros ore kurį laiką nebuvo girdėti nė garselio.

– Kaip laikaisi, Saulele? – galiausiai paklausė Melonija.

– Saulele! – apstulbo Didžioji Dotė.

Net Andželas nejučia garsiai pakartojo tą žodį. Tik įsivaizduokite: jo tėvas – „Saulelė“!

Bet Melonijos žvilgsnis, nors ji tiek metų troško pamatyti Homerą Velzą, dabar įsmigo ne į jį, o į Andželą. Melonija niekaip negalėjo atplėšti akių nuo berniuko. Homeras Velzas, malonios išvaizdos keturiasdešimt kelerių metų vyriškis, jai neatrodė labai panašus į tą Homerą Velzą, kurį ji pažinojo; užtat Andželas ją tiesiog pribloškė. Ji nesitikėjo, kad bus šitaip pakerėta tokio kaip iš akies traukto jos kadaise pažinoto berniuko atvaizdo. Vargšas Andželas kiek sutriko, pervertas banditiško Melonijos žvilgsnio, bet jis buvo tikras jaunas džentelmenas, todėl žaviai nusišypsojo nepažįstamai moteriai.

– Na, kas *tu* toks, tai jau aišku, – pasakė berniukui Melonija. – Atrodai panašesnis į savo tėvą, negu jis pats į save. – Didžioji Dotė ir kitos prekyvietės moterys gaudė kiekvieną Melonijos žodį.

– Malonu, kad matai panašumą, – tarė Homeras Velzas, – bet sūnų aš įsivaikinau.

Nejaugi Homeras Velzas taip nieko ir nesuvokė? Nejaugi ir po daugybės metų, per kuriuos ji patyrė nemažai skaudžių likimo smūgių, apaugo raumenimis ir taukais, buvo išduota ir neabejotinai paseno, žiūrėdamas į nuožmias, liūdnas Melonijos akis jis nemato, kad jos neįmanoma apgauti?

– Įsivaikinai? – tarstelėjo Melonija, neatitraukdama gelsvai pilkų akių nuo Andželo. Ji nusivylė seniausiu savo draugu, po šitiek metų dar mėginančiu jai pameluoti.

Kaip tik tada Kendė – pagaliau atsikračiusi Bakio Byno – įžengė į obuolių prekyvietę, pasiėmė iš ant pirmo prekystalio stovinčio krepšio vieną gravenštainą, atsikando nemažą kąsnį ir pastebėjusi, kad lyg ir niekas nedirba, priėjo prie nedidelės žmonių grupelės.

Kadangi Kendei patogiausia buvo įsibrauti tarp Homero ir Andželo, ji tarp jų ir atsistojo; ir kadangi jos burna buvo pilna šviežio obuolio, jai pasidarė nesmagu, kai pamatė nepažįstamą moterį.

– Labas! – šiaip taip pratarė ji Melonijai, kuri akimirksniu atpažino – Kendės veide – tuos kelis Andželo bruožus, kurių neprisiminė turėjus Homerą Velzą.

– Čia Melonija, – pasakė Homeras Kendei, niekaip negalinčiai nuryti kąsnio. Kadaise, ant sidro namų stogo, Kendė buvo išklausiusi Homero pasakojimą apie Meloniją. – Čia ponia Vortington, – sumurmėjo Homeras Melonijai.

– Malonu susipažinti, – vargais negalais išspaudė Kendė.

– Ponia Vortington? – tarė Melonija, o jos aštrios kaip lūšies akys dabar lakstė tai nuo Andželo prie Kendės, tai nuo Andželo prie Homero Velzo.

Tada iš raštinės į obuolių prekyvietę vežimėliu įvažiavo Volis.

– Tai šiandien niekas taip ir nedirbs? – kaip visada draugiškai paklausė jis. Pamatęs svetimą žmogų, prakalbo mandagiau: – O, labas! – tarė.

– Labas, – atsakė Melonija.

– Čia mano vyras, – sušvankštė Kendė, vis dar pilna burna obuolio.

– Jūsų vyras? – tarė Melonija.

– Čia ponas Vortingtonas, – murmtelėjo Homeras Velzas.

– Visi mane vadina Voliu, – pasakė Volis.

– Mudu su Melonija kartu gyvenome prieglaudoje, – paaiškino Homeras.

– Tikrai? – susidomėjęs tarė Volis Melonijai. – Puiku! – pridūrė. – Tegu jie čia viską tau aprodo. Parodyk jai ir namą, – pasakė Homerui. – Gal norėtum paplaukioti? – paklausė Melonijos, kuri pirmą kartą gyvenime nežinojo nė ką atsakyti. – Dote? – kreipėsi Volis į Didžiąją Dotę Taft. – Suskaičiuok, kiek bušelių 'Gravų' turim sandėlyje. Ten man skambina, nori užsisakyti. – Labai sklandžiai apsukęs vežimėlį, Volis jau riedėjo atgal į raštinę.

– Rukšna žino, kiek turim, – tarė Florensa Haid. – Ką tik ten buvo.

– Tada kas nors pakvieskite Rukšną, kad man pasakytų, – paliepė Volis. – Malonu susipažinti! – dar šūktelėjo Melonijai. – Lik vakarienės!

Kendė vos nepaspringo, bet galiausiai nurijo kąsnį.

– Ačiū! – sušuko Melonija Voliui pavymui.

Į raštinę ir iš jos Volis galėjo važinėti be niekieno pagalbos, nes Everetas Taftas (prieš daugelį metų) buvo nuėmęs slenkstį ir dvivėres duris patvarkęs taip, kad jos varstytųsi į abi puses – kaip senovinių smuklių durys. Taigi Volis pro jas nesunkiai įvažiuodavo ir išvažiuodavo pats vienas.

„Jis čia vienintelis didvyris", – galvojo Melonija, žiūrėdama, kaip siūbuoja paskui vežimėlį užsivėrusios durys; jai buvo sunku susitvardyti, neduoti valios rankoms. Taip norėjosi paliesti Andželą, suspausti jį glėbyje – ji tiek metų trอško, kad Homeras Velzas pakliūtų jai į rankas, tačiau dabar nežinojo, ką norėtų jam padaryti. Jautė, kad net jeigu staiga atsistotų ant visų keturių arba pritūptų, taikydamasi pulti, Homeras

Velzas būtų pasirengęs; ji pastebėjo, kad ir jis sunkiai suvaldo rankas – pirštais tapšnoja sau per šlaunis. Bet skaudžiausia Melonijai buvo iš jo akių suprasti, kad jis jos nemyli; jis atrodė kaip kampe užspeistas žvėris – jo veide, kai juodu vienas kitą pamatė, Melonija neįžvelgė nei džiaugsmo, nei smalsumo. Paskui ji pagalvojo, kad jei tik prasižiotų, pamėgintų ką nors pasakyti, pirmiausia apie berniuką – kad jis tikrai ne našlaitis! – Homeras Velzas sučiuptų ją už gerklės anksčiau, negu ji spėtų išrėžti visą tiesą.

Visi tarytum pamiršo, kad Melonija atvažiavo – be kita ko – tikėdamasi įsidarbinti. Andželas tarė:

– Gal pirmiausia norėtumėte apžiūrėti baseiną?

– Na, plaukti aš nemoku, – atsakė Melonija, – bet būtų įdomu jį pamatyti. – Ji nusišypsojo Homerui, taip neįprastai ir širdingai – aiškiai parodydama savo kraupius dantis, – kad Homeras net sudrebėjo. Obuolys, kurio Kendė tik vieną kartą – tą nelemtą kąsnį – ir tebuvo atsikandusi, kaip koks švino gabalas svėrė suglebusią jos ranką.

– Aš aprodysiu tau namą, – tarė Kendė. – Po to, kai Andželas parodys baseiną. – Nesuvalgytas obuolys iškrito jai iš rankos, ir ji ėmė juoktis iš savęs.

– Aš aprodysiu sodus, – sumurmėjo Homeras.

– Sodų gali man nerodyti, Saulele, – pasakė Melonija. – Aš jau mačiau daugybę sodų.

– O, – tarė Homeras.

– Saulele, – bejausmiu balsu pakartojo Kendė.

Kai jie visi jau ėjo namo bei baseino link, Andželas kumštelėjo tėvui į nugarą; Andželui vis dar atrodė, kad toks netikėtas viešnios apsilankymas – įdomi ir smagi staigmena. Homeras grįžtelėjo į sūnų ir suraukė antakius, bet Andželą tai dar labiau pralinksmino. Kol berniukas Melonijai rodė baseiną – atkeipdamas jos dėmesį į nuožulnų takelį Volio vežimėliui, – Kendė su Homeru jos laukė virtuvėje.

– Ji žino, – pasakė Homeras Kendei.

– Ką? – paklausė Kendė. – Ką ji žino?

– Melonija žino viską, – pareiškė Homeras Velzas, jau kone apimtas transo, lyg būtų prisiuostęs eterio.

– Iš kur ji gali žinoti? – nustebo Kendė. – Ar tu jai pasakei?

– Nebūk juokinga, – tarė Homeras. – Ji tiesiog žino – ji visada viską žino.

– Tai *tu* nebūk juokingas, – pyktelėjo Kendė.

– Volis puikiai plaukioja, – paaiškino Melonijai Andželas. – Kai maudomės vandenyne, jį tik reikia nunešti toliau nuo kranto, už lūžtančių bangų. Aš jau galiu jį nešioti.

– Tu gražus vaikinas, – pasakė Andželui Melonija. – Gražesnis, negu buvo tavo tėvas.

Andželas susidrovėjo; nusisukęs pamatavo baseino vandens temperatūrą.

– Šiltas, – tarė. – Gaila, kad nemokate plaukti. O gal pabūkite sekliajame gale? Arba aš galėčiau pamokyti jus plūduriuoti. Mano tėtį plaukti išmokė Kendė.

– Neįtikėtina, – murmtelėjo Melonija. Ji užlipo ant tramplino ir truputį pasisūpavo; visai nesmarkiai, bet lenta iškart nulinko beveik iki pat vandens. – Lažinuos, kad jeigu įkrisčiau, tu pajėgtum mane išgelbėti, – pasakė Andželui, kuris niekaip nesuprato, ar ta dručkė su juo flirtuoja, ar nori jį išgąsdinti – ar tik šiaip kvailioja, neturėdama ką veikti. Paskui Andželui į galvą atėjo mintis, kad kaip tik tuo ši moteris ir įdomi: į ją žiūrėdamas jauti, kad ji bet kurią akimirką gali nežinia ką padaryti.

– Gal ir pajėgčiau jus išgelbėti, jei skęstumėte, – atsargiai tarė Andželas. Bet Melonija jau traukėsi nuo tramplino galo; ant linguojančios lentos jos eisena atrodė veržli ir spyruokliuojama, kaip stambiųjų kačių šeimos gyvūnų.

– Neįtikėtina, – pakartojo Melonija, apžvelgdama viską aplinkui.

– Gal dabar norite apžiūrėti namą? – paklausė Andželas. Jam šalia Melonijos jau darėsi neramu.

– Tai bent namelis! – pasakė Melonija Kendei, kai ši aprodė jai pirmą aukštą; Homeras nusivedė Meloniją į viršų. Koridoriuje tarp Homero ir Andželo kambarių Melonija Homerui sušnibždėjo: – Oho, tu čia neblogai pasitvarkei. Kaip tau tai pavyko, Saulele? – Kaip ji rijo jį gelsvomis savo akimis! – Ir koks puikus vaizdas! – dar pridūrė, sėdėdama ant plačios lovos ir žiūrėdama pro langą.

Kai Melonija pasakė, kad norėtų užeiti į vonios kambarį, Homeras nulipo žemyn pasišnekėti su Kende, tačiau ten tebesisukiojo Andželas – vis dar džiugiai nusiteikęs ir nesitveriantis smalsumu. Kraupoka tėvo jaunystės draugė berniukui buvo padariusi tikrai neišdildomą įspūdį; anksčiau Andželas vis suko galvą, niekaip nesuvokdamas, kodėl jo tėvas pasirinko tokį vienišiaus gyvenimą, o dabar, kai apsireiškė ta šiurpi praeities šmėkla, jam viskas atrodė daug aiškiau. Jei ši grėsminga moteris buvo pirma tėvo partnerė, tai gal ir galima suprasti (bent jau taip manė Andželas), kodėl tėvas daugiau nebenorėjo užmegzti tokių ryšių.

Melonija berods ilgokai neišėjo iš vonios, ir Homeras Velzas jautėsi jai dėkingas už tą laiką; jis tikėjosi spėsiąs kaip nors įkalbėti Kendę su Andželu grįžti į darbą, palikti jį vieną su Melonija.

– Juk ji nori *įsidarbinti*, – įtaigiai pasakė jis. – Man reikia truputį pasišnekėti su ja, vienam.

– Įsidarbinti, – pratarė Kendė – vėl siaubo perkreiptu veidu, nuo tos minties net sužvairuodama gražiomis savo akimis.

Veidrodžiai Melonijai niekada nebuvo palankūs, o Homero vonios veidrodis pasirodė esąs ypač žiaurus. Melonija greitai apžiūrėjo vaistų spintelę; kai kurias tabletes sumetė į klozetą – šiaip sau, be jokios priežasties. Paskui ėmė iš paprasto metalinio dėklo mėtyti skutimosi peiliukus; niekaip negalėjo liautis, kol išmėtė visus. Kai mėgino vieną paimti nuo grindų, įsipjovė pirštą. Čiulpdama tą pirštą pirmą kartą ir pažiūrėjo į save veidrodyje. Kitoje rankoje laikydama peiliuką, žvelgė

į keturiasdešimt kelerius veide įsirėžusius metus. O, ji niekada neatrodė patraukli, niekada nebuvo miela, užtat buvo labai pavojinga; dabar tokia nebesijautė. Priglaudė skutimosi peiliuką prie vieno padribusio paakio; užmerkė tą akį, tarsi pati ta akis būtų bijojusi išvysti, ką ji tuoj padarys. Bet nepadarė nieko. Po kurio laiko padėjo peiliuką ant prausyklės krašto ir pravirko.

Vėliau rado žiebtuvėlį; tikriausiai jį Homero vonios kambaryje paliko Kendė; Homeras juk nerūko; Volis negali laipioti laiptais. Žiebtuvėliu Melonija kiek patirpdė Homero dantų šepetuko kotelį; į tą vietą, kuri labiausiai suminkštėjo, įstatė skutimosi peiliuką ir palaukė, kol kotelis vėl sustingo. Paskui tvirtai suėmė šepetuką už galvutės ir pagalvojo, jog turi visai neblogą ginklą, nors ir nedidelį.

Tada pamatė prieš penkiolika metų Sent Klaudo globos tarybos atsiųstą anketą; popierius buvo toks senas, jog Melonija jį palietusi išsigando, kad jis neplyštų. Kaip tie klausimai sumaišė jai protą! Ji įmetė dantų šepetuką su įstatytu peiliuku į prausyklę, po akimirkos vėl jį paėmė, kiek palaikiusi įdėjo į vaistų spintelę, paskui iš ten išėmė. Vieną kartą susivėmė ir du kartus nuleido klozeto vandenį.

Antrame aukšte, vonioje, Melonija buvo ilgai. Kai nulipo žemyn, Homeras jos laukė virtuvėje; būdama viena ji kelissyk pakeitė savo nusistatymą – turėjo laiko susivokti, ką iš tikrųjų jaučia, radusi Homerą tokioje aplinkoje, patekusį į tokią, jos supratimu, šlykščią padėtį. Gal kelias minutes ji ir džiaugėsi, kad jį taip sutrikdė, bet nulipusi į pirmą aukštą nebejautė jokio pasitenkinimo; jos nusivylimas Homeru Velzu dabar buvo didesnis net už neblėstantį pyktį – skaudumu kone prilygstantis sielvartui.

– Man kažkodėl atrodė, kad tu užsiimsi kokiais nors geresniais darbais, o ne dulkinsi vargšo invalido žmoną ir apsimetinėsi, jog tavo vaikas yra ne tavo, – pasakė Melonija Homerui Velzui. – Kas jau kas, tik ne tu, našlaitis, – pridūrė.

— Viskas ne visai taip, — buvo bepradedąs teisintis Homeras, bet Melonija papurtė didžiulę savo galvą ir nusuko žvilgsnį į šalį.

— Turiu akis, — tarė. — Matau, kaip čia viskas yra — įklimpai į *mėšlą*. Paprasčiausią viduriniosios klasės mėšlą — visi svetimauja ir meluoja vaikams. Ir tu! Kas galėjo pamanyti? — pareiškė Melonija. Rankas ji laikė kišenėse; paskui ištraukė ir sunėrė už nugaros; po kurio laiko vėl susikišo į kišenes. Kaskart, vos jos rankoms sujudėjus, Homeras krūpčiojo.

Homeras Velzas seniai numanė, kad Melonija gali jį pulti; ji buvo karinga; tačiau tokio puolimo jis nesitikėjo. Vylėsi kada nors — kai ji pasirodys — būsiąs jai lygus, bet dabar suprato niekada neprilygsiąs Melonijai.

— Manai, aš čia tirpstu iš pasitenkinimo tave gėdindama? — paklausė ji. — Manai, visą laiką tavęs ieškojau vien tam, kad sugadinčiau tau nuotaiką?

— Nežinojau, kad manęs ieškai, — pratarė Homeras Velzas.

— Man atrodė, jog tave pažįstu, bet matau, kad klydau, — pasakė Melonija. Žiūrėdamas į ją, Homeras Velzas staiga suvokė, kad ir jis klydo manydamas, jog pažįsta Meloniją. — Visada maniau, kad ilgainiui pasidarysi toks pat kaip senis.

— Kaip Larčas? — paklausė Homeras.

— Žinoma, kaip Larčas! — šiurkščiai atkirto Melonija. — Neabejojau, kad būsi toks... na, toks misionierius. Toks nosį užrietęs geradarys.

— Man Larčas toks neatrodo, — tarė Homeras.

— Nepradėk čia pūstis! — riktelėjo Melonija; mėsingas jos veidas buvo šlapias nuo ašarų. — Nosį tai tu užrietei — dėl to aš neklydau. Bet misionierium netapai. Tu tikras šliužas! Užtaisei vaiką bobai, kurios išvis neturėjai dulkint, ir net nedrįsai pasakyt tiesos savo sūnui. Tai bent misionierius! Labai *drąsus*, ar ne? Mano manymu, Saulele, taip elgiasi šliužas, — rėžė Melonija.

Paskui ji išėjo; nė neužsiminusi apie darbą; Homeras taip ir nespėjo jos paklausti, kaip ji gyveno visus tuos metus.

Jis užlipo į antrą aukštą, užsidarė vonios kambaryje ir išsivėmė; paskui prisileido pilną prausyklę šalto vandens ir panardino galvą, bet vis tiek kažkas joje tebetvinkčiojo. Šimtas septyniasdešimt penki svarai tiesos prislėgė jam veidą, kaklą, krūtinę – jis vos galėjo kvėpuoti, visą kūną pervėrė skausmas. Burnoje buvo likęs vėmalų skonis; Homeras norėjo išsivalyti dantis, bet nepamatęs peiliuko įsipjovė delną. Viršuje, iki juosmens, jis jautėsi beveik toks pat paralyžiuotas, koks, žinojo, Volis jaučiasi apačioje. Siekdamas šalia dušo kabinos durų kabančio rankšluosčio, staiga pastebėjo, kas dar negerai, kas dingo iš vonios kambario: neužpildyta anketa, kurios jis taip ir negrąžino Sent Klaudo globos tarybai. Homerui Velzui nereikėjo ilgai galvoti, kad įsivaizduotų, kaip Melonija gali atsakyti į kai kuriuos klausimus.

Apimtas šios naujos baimės, jis akimirksniu liovėsi gailėjęs savęs. Tučtuojau paskambino į prieglaudą; ten ragelį pakėlė seselė Edna.

– O, Homerai! – sušuko ji, baisiausiai patenkinta, kad girdi jo balsą.

– Tai labai svarbu, – tarė Homeras. – Mačiau Meloniją.

– O, Meloniją! – linksmai riktelėjo seselė Edna. – Ponia Grogan labai apsidžiaugs!

– Melonija turi anketą, – toliau kalbėjo Homeras. – Būtinai pasakykite daktarui Larčui – aš nemanau, kad tai gera žinia. Tą seną globos tarybos anketą.

– Vajetau, – sudejavo seselė Edna.

– Ji, žinoma, gali jos ir nepildyti, – tarė Homeras, – bet, šiaip ar taip, ją turi – ir ten parašyta, kur reikia siųsti, ant to paties lapo. O aš net nežinau, kur ji dabar; nežinau ir iš kur atvyko.

– Ar ji ištekėjusi? – paklausė seselė Edna. – Ar laiminga?

„Dievulėliau“, – pagalvojo Homeras Velzas. Seselė Edna kalbėdama telefonu visada rėkdavo visa gerkle; ji buvo tokia sena, kad tegalėjo prisiminti tik tuos laikus, kai ryšys būdavo labai prastas.

– Tiesiog pasakykite daktarui Larčui, kad Melonija turi anketą. Pamaniau, kad jam reikėtų žinoti, – tarė Homeras Velzas.

– Taip, taip! – sušuko seselė Edna. – Bet ar ji laiminga?

– Nemanau, – pasakė Homeras.

– Vajetau.

– Maniau, ji liks vakarienės, – tarė Volis, patiekdamas kardžuvę.

– O aš maniau, kad ji nori čia įsidarbinti, – pasakė Andželas.

– Kuo ji apskritai užsiima? – paklausė Volis.

– Jei norėjo skinti obuolius, – garsiai pamąstė Kendė, – tai, matyt, ne kažin kuo.

– Vargu ar jai iš tikrųjų reikėjo darbo, – tarė Homeras.

– Ji tik norėjo aplankyti tave, tėti, – pareiškė Andželas; Volis nusijuokė. Andželas Voliui buvo pasakęs, kad Homeras kadaise draugavo su Melonija, ir Voliui tai atrodė labai juokinga.

– Galvą guldau, kad tėvas tau nieko nepasakojo apie Debrą Petigru, vaikine, – tarė Andželui Volis.

– Liaukis, Voli, – sudraudė jį Kendė. – Tai nebuvo rimta.

– Kai ką praleidai, – pasakė tėvui Andželas, pagrūmodamas pirštu.

– Taip, – prisipažino Homeras. – Bet Debra Petigru buvo tik šiaip sau.

– Susitikinėdavom keturiese, – pradėjo pasakoti Andželui Volis. – Tavo seniui paprastai atitekdavo užpakalinė sėdynė.

– Gana, Voli! – tarė Kendė. Homerui ir Andželui ji buvo prikrovusi per daug šparagų; dabar turėjo šiek tiek pasiimti atgal, kitaip nebūtų užtekę Voliui arba jai pačiai.

– Gaila, kad nematei savo senio, kai jis pirmą kartą žiūrėjo filmą, – pasakė Volis Andželui. – Jis nežinojo, kam reikalingi įvažiuojamieji kino teatrai!

– Gal ir Andželas nežino, kam jie reikalingi! – pyktelėjo ant vyro Kendė.

– Aišku, kad žinau! – juokdamasis tarė Andželas.

– Aišku, kad žino! – nusijuokė ir Volis.

– Nežino tik beduinai, – pasakė Homeras Velzas, irgi mėgindamas pajuokauti.

Po vakarienės jis padėjo Kendei suplauti indus; Andželas su Pitu Haidu važinėjosi po sodus; pavakarieniavę berniukai dažnai, beveik kiekvieną vakarą, šitaip žaisdavo – stengdavosi iki tamsos pervažiuoti visus sodus. Sutemus Homeras neleisdavo jiems važinėtis tarp medžių – juo labiau kai soduose jau buvo išdėliotos dėžės obuoliams.

Volis mėgdavo prieblandoje pasėdėti prie baseino. Pro virtuvės langą Homeras su Kende matė jį sėdintį vežimėlyje; jis buvo atlošęs galvą, lyg įsispoksojęs į dangų, bet iš tikrųjų stebėjo virš sodo, vadinamo Gaidžio Kalva, įvijai sklendžiantį vanagą – keletas mažesnių paukščių visaip lindo prie to vanago, skraidžiojo pavojingai arti jo, mėgino jį nuvilioti.

– Laikas jam pasakyti, – tarė Homeras Kendei.

– Ne, būk geras, – paprašė Kendė; ji kyštelėjo ranką Homerui, besidarbuojančiam prie kriauklės, pro pašonę ir įmetė į muiliną vandenį groteles, ant kurių kepė kardžuvė. Grotelės buvo taukuotos ir visos aplipusios suanglėjusiais žuvies gabalėliais, bet Homeras Velzas tuoj pat išsitraukė jas iš vandens – nelaukdamas, kol bent kiek pamirks, – ir ėmė šveisti.

– Laikas visiems viską papasakoti, – pasakė jis. – Daugiau nelauksime ir nežiūrėsime, kas bus.

Stovėdama už jo, Kendė apkabino jį per klubus; įkniaubė veidą jam tarp menčių, bet jis jos neapglėbė – net neatsisuko. Toliau šveitė groteles.

– Mudu viską aptarsime, padarysime taip, kaip tu nori, – tarė Homeras. – Jei norėsi, galėsi būti su manimi, kai aš pasakysiu Andželui; ir aš, jei norėsi, būsiu su tavimi, kai pasakosi Voliui. Kad ir kaip tu norėsi tai padaryti, aš neprieštarausiu, – pridūrė.

Kendė iš visų jėgų spaudė jį glėbyje, bet jis tik šveitė ir šveitė groteles. Ji vėl įkniaubė veidą jam tarp menčių ir įkando į nugarą. Dabar jis turėjo atsisukti; turėjo ją atstumti.

– Kai tu tai padarysi, Andželas manęs nekęs! – sušuko Kendė.

– Andželas negali tavęs nekęsti, – pasakė jai Homeras. – Andželui tu visada buvai tas, kas iš tikrųjų ir esi – gera motina.

Kendė rankose laikė žnyples, kuriomis dėjo į lėkštes šparagus, ir Homerui smilktelėjo mintis, kad ji gali jį pulti, bet ji tik imliojo tas žnyples iš vienos rankos į kitą, čia jas pražiodydama, čia vėl suspausdama.

– Manęs nekęs Volis! – liūdnai tarė Kendė.

– Juk visada man šnekėjai, kad Volis žino, – pasakė Homeras Velzas. – Volis tave myli.

– O tu manęs *nebemyli*, taip? – paklausė Kendė; staiga ji pravirko; metė į Homerą šparagų žnyples, paskui sugniaužė kumščius ir prispaudė juos prie šlaunų. Apatinę lūpą prikando taip smarkiai, kad net ištryško kraujas; kai Homeras norėjo atsargiai nušluostyti Kendei lūpą švaria indų pašluoste, Kendė nustūmė jį šalin.

– Myliu, bet mes jau daromės blogi žmonės, – pasakė Homeras.

Kendė treptelėjo koja.

– Mes *nesam* blogi žmonės! – suriko. – Stengiamės elgtis taip, kaip visiems geriausia, kad nieko neįskaudintume!

– Elgiamės negerai, – tarė Homeras Velzas. – Laikas pasielgti taip, kaip reikia.

Kendė išsigandusi žvilgtelėjo pro langą; anapus baseino, ties giliojo galo kampu, Volio nebebuvo.

– Pasikalbėsime vėliau, – sušnibždėjo ji Homerui. Pagriebusi kažkieno stiklinėje likusį ledo kubelį, prisidėjo prie apatinės lūpos. – Susitiksime prie baseino.

– Negalime apie tai kalbėtis prie baseino, – pasakė Homeras.

– Tada sidro namuose, – šnipštelėjo Kendė; ji visur dairėsi Volio – nežinojo, pro kurias duris jis tuoj įvažiuos.

– Gal negerai būtų susitikti ten, – tarė Homeras Velzas.

— Tiesiog išeik pasivaikščioti! — šiurkštokai paliepė Kendė. — Tu eisi ten vienu keliu, o aš kitu — ir susitiksime, velniai griebtų! — Ji jau buvo spėjusi užsidaryti vonios kambaryje, kai Homeras išgirdo Volį įvažiuojant pro terasos duris.

Kendei labai pravertė speciali vonios įranga, ypač invalido vežimėlio aukštyje įtaisyta prausyklė — kaip kokiame vaikų darželyje, arba Sent Klaudo našlaičių prieglaudoje (staiga prisiminė). Klūpodama ant vonios kambario grindų, Kendė laikė galvą virš prausyklės; atsukusi čiaupą, pakreipė veidą į šoną; šaltas vanduo nenutrūkstama srove bėgo jai ant lūpos.

— Kaip indai? — paklausė Volis Homero, tebešveičiančio groteles.

— Šįkart labai taukuoti, — atsakė Homeras.

— Užjaučiu, — nuoširdžiai tarė Volis. — Kur Kendė?

— Turbūt vonioje.

— O, — tarstelėjo Volis. Jis nuvažiavo į virtuvės kampą, kur ant grindų gulėjo žnyplės ir keli perlūžę šparagų stiebeliai. Pasilenkęs paėmė žnyples ir padavė prie kriauklės stovinčiam Homerui. — Gal nori nulėkti pažiūrėti kelių paskutinių padavimų? — paklausė Homero. — Tegu Kendė suplauna tuos sušiktus indus. — Tai pasakęs Volis išriedėjo iš virtuvės; jis laukė kieme, prie keliuko, kol Homeras automobiliu privažiavo arčiau.

Juodu važiavo Kendės visureigiu, nepakėlę viršaus. Vežimėlio neėmė; tai buvo Mažosios beisbolo lygos rungtynės, per tokias rungtynes Homeras visureigiu privažiuodavo prie pat užribio linijos ir juodu stebėdavo žaidimą sėdėdami automobilyje. Visas miestelis didžiavosi apšviečiama beisbolo aikšte, nors rengti Mažosios lygos rungtynes sutemus atrodė tikra kvailystė; maži vaikais negalėdavo laiku eiti miegoti, be to, aikštės apšvietimas buvo ne toks jau geras — niekas neįžiūrėdavo smūgių iš namų bazės ir tolimų baudos metimų. Mažučiai vidinio lauko žaidėjai pražiopsodavo aukštus padavimus. Bet Voliui patikdavo stebėti žaidžiančius vaikus; kai žaidė Andželas, Volis nepraleido nė vienų rungtynių. Dabar Andželas jau

buvo per didelis žaisti Mažojoje lygoje, o žiūrėti, kaip rungtyniauja kiti, Andželui atrodė nežmoniškai nuobodu.

Kai Homeras su Voliu privažiavo prie aikštės, rungtynės jau buvo beveik pasibaigusios, ir Homeras lengviau atsiduso (jis nemėgo beisbolo). Padavinėjo kažkoks baisiai susirūpinęs drūčkis – taip ilgai taikydamasis, kad galėjai pamanyti, jog laukia, kol visai sutems (arba kol galutinai suges žibintai), ir atmušėjas išvis nebematys kamuoliuko.

– Žinai, ką aš labai norėčiau vėl daryti? – tarė Volis Homerui Velzui.

– Ką? – paklausė Homeras, bijodamas išgirsti atsakymą. Gal Volis norėtų vėl vaikščioti? O gal jis pasakys: „Norėčiau mylėti savo žmoną – štai ką“?

Bet Volis tarė:

– Skraidyti. Labai norėčiau vėl skraidyti. Vėl būti ten. – Volis žiūrėjo ne į beisbolą žaidžiančius vaikus, o į kažką tamsiame danguje, virš aukštų aikštės žibintų. – Aukštai, virš visko, – pasakė. – Būtent toks apimdavo jausmas.

– Niekada to nepatyriau, – tarė Homeras Velzas.

– Dieve mano, tikrai! – sušuko nuoširdžiai apstulbęs Volis. – Tikrai, tu niekada neskraidei! Dievulėliau, tau patiktų. Turime kaip nors paskraidyti. Ir Andželui būtų smagu, – pridūrė. – Labiausiai norėčiau vėl skraidyti.

Kai rungtynės pasibaigė ir juodu važiavo namo, Volis ištiesė ranką, suėmė pavarų perjungimo svirtį ir truktelėjo ją į neutralią padėtį.

– Išjunk variklį, – pasakė Homerui. – Truputį pariedėkim. – Homeras pasuko raktelį ir visureigis toliau sklendė be garso. – Išjunk ir žibintus, – tarė Volis. – Tik trumpam. – Homeras Velzas išjungė ir žibintus. Priešakyje juodu matė didžiojo Vandenyno Vaizdo namo šviesas, be to, abu puikiai žinojo kelią, todėl kurį laiką jautėsi gana saugūs, tamsoje riedėdami į pakalnę, bet paskui sušmėžavo medžiai, užstojo apšviestą namą, kelyje atsirado kažkokia nežinoma dauba. Tą akimirką juodu pamanė, kad pasiklydo, galbūt nulėkė nuo

kelio, tiesiai į tamsią medžių tankmę, taigi Homeras Velzas vėl įjungė žibintus.

– Šiek tiek paskridom, – tarė Volis, kai jie įsuko į prie namo vedantį keliuką; priekyje, ryškioje žibintų šviesoje, suspindo jų paliktas vežimėlis. Kai Homeras nešė Volį iš visureigio į vežimėlį, Volis abiem rankom apsikabino jo kaklą. – Nemanyk, kad nesijaučiu tau dėkingas už viską, ką padarei, brolau, – pasakė Volis Homerui, labai švelniai sodinančiam jį į vežimėlį.

– Ai, liaukis, – tarstelėjo Homeras.

– Ne, aš nejuokauju. Žinau, kiek daug dėl manęs padarei, tik paprastai neturiu progos pasakyti, koks iš tikrųjų esu tau dėkingas, – tarė Volis. Ir pabučiavo Homerą tiesiai į tarpuakį; Homeras atsitiesė, aiškiai susidrovėjęs.

– Tu tai tikrai viską dėl manęs padarei, Voli, – pasakė Homeras, bet Volis tik mostelėjo ranka; jis jau važiavo namo link.

– Tai ne tas pats, brolau, – tarė Volis, ir Homeras nuėjo pastatyti visureigio į vietą.

Tą vakarą, kai Homeras paguldė Andželą į lovą, Andželas pasakė:

– Supranti, tu jau neprivalai kasvakar užeiti manęs apkamšyti.

– Darau tai ne todėl, kad privalau, – tarė Homeras. – Man tai patinka.

– Žinai, apie ką vis galvoju? – toliau kalbėjo Andželas.

– Apie ką? – paklausė Homeras, vėl bijodamas išgirsti atsakymą.

– Manau, tau reikėtų pamėginti susirasti kokią draugę – atsargiai pasiūlė Andželas. Homeras nusijuokė.

– Gal kada nors, kai susirasi tu, susirasiu ir aš, – tarė Homeras.

– Žinoma, galėtume susitikinėti keturiese! – nudžiugo Andželas.

– Mano bus užpakalinė sėdynė, – pareiškė Homeras.

– Gerai, nes aš, šiaip ar taip, norėsiu vairuoti, – sutiko Andželas.

– Netrukus tu jau labiau norėsi daryti ką kita, o ne vairuoti, – pasakė jam tėvas.

– Tikriausiai! – juokdamasis sušuko Andželas. Paskui jis paklausė: – Ar Debra Petigru buvo tokia pat stora kaip Melonija?

– Ne! – atsakė Homeras. – Atrodė putloka, bet tokia stora nebuvo – bent jau tada, kai ją pažinojau.

– Didžiosios Dotės Taft sesuo tikrai negalėjo būti labai smulki, – tarė Andželas.

– Na, aš ir nesakiau, kad ji buvo smulki, – priminė jam Homeras, ir juodu nusikvatojo. Tai buvo viena iš tų linksmų akimirkų, kai Homeras galėjo pasilenkti ir pabučiuoti sūnų – į tarpuakį, kaip jį patį buvo ką tik pabučiavęs Volis. Homerui patikdavo bučiuoti Andželą į tą vietą, nes tada jis užuosdavo sūnaus plaukų kvapą.

– Labanakt, myliu tave, – tarė Homeras.

– Ir aš tave myliu. Labanakt, tėti, – atsakė Andželas, bet kai Homeras jau buvo beeinąs pro duris, Andželas dar paklausė: – Ką tu myli labiausiai?

– Tave, – pasakė sūnui Homeras. – Labiausiai myliu tave.

– O po manęs? – paklausė Andželas Velzas.

– Kendę ir Volį, – atsakė Homeras, stengdamasis abu šiuos vardus ištarti kaip vieną.

– O po jų?

– Na, tikriausiai daktarą Larčą – ir visus juos ten, Sent Klaude.

– O ką tu geriausia esi padaręs? – paklausė Andželas tėvo.

– Geriausia yra tai, kad turiu tave, – švelniai tarė Homeras.

– O dar?

– Na, dar turbūt tai, kad susipažinau su Kende ir Voliu.

– Tiesiog tai, kad su jais susipažinai?

– Taip.

– *Dar?* – primygtinai klausinėjo Andželas.

– Kadaise išgelbėjau vienai moteriai gyvybę, – pasakė Homeras. – Daktaras Larčas buvo išvažiavęs. Tą moterį tampė traukuliai.

– Jau pasakojai, – tarė Andželas. Jam nelabai rūpėjo tai, kad jo tėvas buvo puikiai parengtas daktaro Larčo padėjėjas; apie abortus Homeras sūnui neužsimindavo. – Dar? – paklausė Andželas.

„Pasakyk jam dabar, – mintyse paragino save Homeras Velzas, – papasakok viską.“ Tačiau jis neišdrįso to padaryti, tik tarė:

– Daugiau, tiesą sakant, nieko. Aš ne didvyris. Nesu padaręs nieko labai gero, visiškai nieko.

– Viskas gerai, tėti, – linksmai pasakė Andželas. – Labanakt.

– Labanakt, – tarė Homeras Velzas.

Nulipęs į pirmą aukštą, jis nesuprato, ar Volis su Kende jau miega, ar Volis atsigulė vienas; jų miegamojo durys buvo uždarytos, ir po jomis nebuvo matyti šviesos ruoželio. Bet kažkas buvo palikęs šviesą virtuvėje; tebedegė ir prie paradinių durų vedančio keliuko gale ant stulpo įtaisytas lauko žibintas. Homeras nuėjo į šalia obuolių prekyvietės esančią raštinę peržiūrėti pašto; kai raštinėje degs šviesa, Kendė žinos, kur jis. O jeigu ji jau sidro namuose, jis galės ten eiti tiesiai iš raštinės; tokiu atveju būtų apdairu raštinėje palikti uždegtą lempą – jis užgesins ją tik grįždamas iš sidro namų. Taigi Volis, jei pabus ir pamatys šviesą, pamanys, kad Homeras arba Kendė ten tebedirba.

Radęs siuntinį iš Sent Klaudo, atgabentą tą pačią dieną, kai apsilankė Melonija, Homeras išsigando. Iš pradžių net nenorėjo jo išvynioti. „Turbūt senis atsiuntė man klizmų pūslių!“ – pagalvojo Homeras Velzas. Jis apstulbo, pamatęs juodą odinį gydytojo lagaminėlį; lagaminėlio oda buvo gerokai apsitrynusi ir ištežusi, o žalvarinė sagtis taip patamsėjusi, kad dabar blizgėjo ne ką labiau negu kokio seno balno pavaržų

sagtelės, tačiau kaip tik todėl, kad lagaminėlis buvo toks senas ir nudrengtas, ant jo ypač ryškiai švietė auksiniai inicialai.

F.S.

Homeras Velzas atsegė lagaminėlį ir pauostė jo vidų, giliai įtraukdamas oro; tikėjosi užuosiąs sodrų, vyrišką senos odos aromatą, tačiau jis buvo sumišęs su aitriu, tarsi moterišku eterio kvapu. Kaip tik tada – staiga dvelktelėjus tam kvapui – Homeras Velzas lyg ir pajuto kažkokią daktaro Larčo sukurtos naujos Fazio Stouno esybės dalelę.

„Daktaras Stounas", – garsiai ištarė Homeras, prisiminęs, kaip kartą Larčas kreipėsi į jį kaip į Fazį.

Jis nenorėjo eiti atgal į namą padėti to gydytojo lagaminėlio; kita vertus, nenorėjo ir palikti jo raštinėje; pamanė, kad grįžęs užgesinti šviesos gali jį čia pamiršti. Be to, svarbiausia gero gydytojo lagaminėlio ypatybė yra ta, kad jį labai patogu nešiotis. Todėl Homeras ir pasiėmė jį eidamas į sidro namus. Lagaminėlis, žinoma, buvo tuščias – Homerui tai neatrodė gerai, – taigi jis pakeliui nusiskynė keletą gravenštainų bei porą ankstyvųjų makų ir įsimetė į lagaminėlį. Obuoliai, be abejo, ritinėjosi pirmyn atgal; jausmas buvo ne visai toks, koks turėjo būti. „Daktaras Stounas", – sumurmėjo Homeras kinkuodamas galva, žerglodamas per aukštą žolę.

Kendė jau kurį laiką jo laukė, ganėtinai ilgai, todėl atrodė įdirgusi. Homeras pagalvojo, kad jeigu viskas būtų atvirkščiai – jeigu *ji* norėtų nutraukti tokius santykius, – jis irgi pyktų taip pat, kaip dabar ji.

Jam suspaudė širdį, kai pamatė, kad ji paklojusi vieną iš lovų. Sidro namuose, kur tuoj turėjo atvykti skynėjai, jau buvo išdėliotos švarios paklodės, užvalkalai bei antklodės, lovų kojūgaliuose laukė suvynioti čiužiniai. Kendė buvo paklojusi toliausiai nuo virtuvės durų stovinčią lovą. Be to, ji buvo uždegusi iš namų atsineštą žvakę – nykiame darbininkų miegamajame mirgėjo švelni šviesa, nors tai prieštaravo tai-

syklėms. Neseniai Homeras buvo nusprendęs taisyklių lape ypač pabrėžti punktą dėl žvakių; vienas iš skynėjų, degindamas žvakę, prieš keletą metų buvo sukėlęs nedidelį gaisrą.

PRAŠOM NERŪKYTI LOVOSE – IR NEDEGINTI ŽVAKIŲ!

– taip Homeras užrašė tą taisyklę.

Žvakė švietė blankiai; vargu ar kas galėjo tokią šviesą įžiūrėti iš didžiojo namo.

Kendė nebuvo nusirengusi, bet sėdėjo ant lovos – išsišukavusi plaukus. Jos plaukų šepetys gulėjo ant naktinį staliuką atstojančios apverstos obuolių dėžės; išvydęs tą įprastą, dažnai namuose matomą daiktelį, Homeras Velzas (su juodu daktaro lagaminėliu rankoje) net sudrebėjo – pasijuto kaip bejėgis gydytojas, atėjęs pas ligonę, kuriai nebedaug liko gyventi.

– Man labai gaila, – švelniai tarė jis Kendei. – Mes stengėmės – tikrai stengėmės, – bet visa tai negerai. Bus gerai tik tada, kai pasakysime tiesą. – Jam balsas ėmė kimti nuo tokio pompastiškumo.

Kendė sėdėjo suglaudusi kelius, susidėjusi rankas ant skraito; ji visa virpėjo.

– Tu tikrai manai, kad Andželas jau pakankamai didelis ir jam jau galima visa tai pasakoti? – paklausė ji pašnibždomis, tarsi mirguliuojantis kambarys būtų buvęs pilnas miegančių skynėjų.

– Toks didelis, kad jau smaukosi, jau žino, kam reikalingi įvažiuojamieji kino teatrai... taip, aš manau, kad jis jau pakankamai didelis, – išrėžė Homeras Velzas.

– Nebūk šlykštus, – tarė Kendė.

– Man labai gaila, – pakartojo Homeras.

– Per derliaus nuėmimą visada būna tiek daug darbo, – pasakė Kendė; ji vis pašė savo baltą vasarinę suknelę, tarsi rankiodama kokius pūkelius (nors suknelė buvo švarutėlė); Homeras Velzas prisiminė, kad tokį įprotį turėjo Senis Vor-

tingtonas – kad tai buvo Alcheimerio ligos simptomas ir kad daktaras Larčas netgi žinojo to simptomo pavadinimą. Kaip neurologai vadina tokį rankiojimą? Homeras stengėsi prisiminti.

– Tai palauksime ir pasakysime po derliaus nuėmimo, – tarė Homeras. – Laukėm penkiolika metų. Manau, galim palaukti dar šešias savaites.

Kendė aukštielninka išsitiesė ant siauros lovos – kaip maža mergaitė svetimoje šalyje, laukianti, kol ją kas apklostys ir pabučiuos, linkėdamas labos nakties. Homeras priėjo prie lovos ir nepatogiai atsisėdo ant krašto, ties Kendės liemeniu, o ji uždėjo ranką jam ant kelio. Jis uždengė jos plaštaką savo delnu.

– O, Homerai, – sušnibždėjo Kendė, tačiau jis nepasuko galvos, nepažvelgė į ją. Ji paėmė jo ranką ir pasikišo sau po suknele, ir privertė jį ją paliesti; buvo be apatinių. Jis neatitraukė rankos, bet ir nedarė nieko daugiau – jo ranka kaip koks negyvas daiktas gulėjo ant Kendės kūno. – Kaip tu manai, kas bus? – šaltokai paklausė Kendė, kai pajuto, kad jo ranka negyva.

– Aš nieko nemanau, – atsakė jis.

– Volis mane išmes, – tarė Kendė – ramiai, be jokios savigailos.

– Neišmes, – patikino ją Homeras. – Jeigu išmestų, *aš* tave pasiimčiau – tada būtum su manimi. Kaip tik todėl jis tavęs ir neišmes.

– O ką darys Andželas? – paklausė Kendė.

– Ką norės, – atsakė Homeras. – Manau, jis bus tai su tavimi, kai norės, tai su manimi. – Tuos žodžius buvo sunku ištarti – ir dar sunkiau tai įsivaizduoti.

– Jis manęs nekęs, – tarė Kendė.

– Taip tikrai nebus, – paprieštaravo Homeras Velzas.

Kendė nustūmė jo ranką ir jis pasidėjo tą negyvą daiktą sau ant kelių; po akimirkos Kendės ranka vėl atsidūrė ant jo kelio ir jis švelniai ją suėmė – laikė už riešo, tarsi čiuopda-

mas pulsą. Jam prie kojų pūpsojo obuolių prikrautas aptriušęs gydytojo lagaminėlis – kaip koks susigūžęs grobio tykantis katinas; mirguliuojančiame kambaryje tik tas lagaminėlis ir atrodė savo vietoje – gydytojo lagaminėlį gali neštis kur tik nori; toks daiktas pritinka visur.

– Kur tu važiuosi? – po kurio laiko paklausė Homero Kendė.

– Ar aš turėsiu kur nors išvažiuoti?

– Manau, kad taip.

Homeras Velzas susimąstė, stengdamasis visa tai įsivaizduoti, bet netikėtai išgirdo automobilį. Tikriausiai tą pačią akimirką jį išgirdo ir Kendė, nes ji staiga atsisėdo ir užpūtė žvakę. Juodu apsikabinę sėdėjo ant lovos ir klausėsi, kaip automobilis važiuoja artyn.

Atrodė, jog tai senas automobilis; arba nelabai gerai prižiūrimas; buvo girdėti, kaip kala vožtuvai ir barška kažkokia atkibusi detalė, gal išmetimo vamzdis. Be to, automobilis, matyt, buvo sunkus ir žemas; važiuodamas jis apačia vis brūkščiojo per aukštą gruntkelio vidurį; vairuotojas turėjo gerai žinoti kelią per sodą, nes važiavo neįsijungęs priekinių žibintų, – todėl automobilis ir prišliaužė taip arti nepastebėtas.

Kendė šoko tvarkyti lovos; tamsoje antklodę, užvalkalus ir paklodę sulankstė tikriausiai nelabai lygiai; Homeras jai padėjo suvynioti čiužinį.

– Čia Volis! – sušnibždėjo Kendė; automobilio garsas tikrai atrodė kaip „Kadilako“, kuris (po Reimondo Kendalo mirties) jau buvo šiek tiek pakleręs. Tiesą sakant, Homeras prisiminė, kad senokai kliba „Kadilako“ duslintuvas ir kad jau reikia pareguliuoti rekonstruoto variklio vožtuvus. Be to, „Kadilakas“ buvo pernelyg sunkus ir žemas, netinkamas važinėti duobėtais per sodus vingiuojančiais keliukais.

„Bet kaip Volis būtų pajėgęs?“ – galvojo Homeras Velzas. Volis būtų turėjęs šliaužte šliaužti prie „Kadilako“ (Homeras pats jį pastatė už vieno iš sandėlių, kur kelias per daug akmenuotas ir nelygus, kad galėtum privažiuoti invalido vežimėliu).

— Gal koks čionykštis vaikinas, — pašnibždomis pasakė Homeras Kendei; apie sidro namus nuolat trindavosi keli vietos jaunuoliai; nuošaliais sodų keliukais dažnai važinėdavosi įsimylėjėlių porelės.

Automobilis prirėpliojo prie pat sidro namų sienos. Kendė su Homeru pajuto, kaip priekinis jo buferis įsirėmė į pastatą.

— Čia Volis! — sušnibždėjo Kendė. Kam gi kokiam vietos vaikinui būtų reikėję privažiuoti taip arti? Įkaitęs variklis trūkčiojo dar kurį laiką po to, kai buvo išjungtas degimas. Paskui pasigirdo dzingtelėjimas, ir sunkus automobilis pagaliau nurimo.

Homeras paleido Kendę iš glėbio; norėjo pulti prie durų, bet suklupo, užkliuvęs už gydytojo lagaminėlio; Kendė jį sugriebė ir truktelėjo atgal.

— Neversiu jo *šliaužti* į vidų, — pasakė Homeras Kendei, bet ji niekaip nedrįso išlįsti iš tamsiausio sidro namų kampo. Homeras pasiėmė lagaminėlį ir apgraibomis išėjo į tamsią virtuvę; ieškodamas elektros jungiklio, ranka perbraukė per naują savo paties surašytų taisyklių lapą. Negirdėjo, kada atsidarė automobilio durelės, bet staiga išgirdo tylius balsus; taip ir sustingo, uždėjęs ranką ant jungiklio. „O, Voli, taip negalima!" — pagalvojo. Jeigu jau girdėti balsai, tai Volis, matyt, bus atsivežęs Andželą. Tada Voliui buvo lengviau nusigauti prie „Kadilako" — Andželas galėjo jam jį atvaryti. Nors ir suprasdamas, kaip Volis kankinasi, Homeras supyko ant draugo, įpainiojusio į visa tai Andželą. Bet paskui jam smilktelėjo mintis, kad Andželas, šiaip ar taip, jau seniai įpainiotas. (Dabar jie įjungė priekinius žibintus — kad pasišviestų sau kelią prie durų?)

Homeras ne šitaip norėjo jiems abiem viską papasakoti, bet argi svarbu, kaip tai padarys? Uždegęs šviesą, Homeras Velzas akimirką pasijuto apakintas. Dar pagalvojo, kad stypso sidro namų tarpduryje apšviestas kaip Kalėdų eglutė. Be to, argi ne simboliška, kad būtent šis „Kadilakas" išgelbėjo jį iš Sent Klaudo ir dabar vėl atvažiavo — tam tikra prasme vėl jo

išgelbėti? Nes štai jis čia stovi, su aptrintu gydytojo lagaminėliu rankoje, pagaliau pasirengęs pasakyti tiesą – pasirengęs pradėti gydytis.

Ryškioje šviesoje jis nervingai rankiojo nuo savo drabužių įsivaizduojamus pūkelius. Dabar prisiminė, kaip tai vadina neurologai: karfologija.

Tvirčiau suėmęs daktaro Larčo lagaminėlio rankeną, Homeras įdėmiai žiūrėjo į tamsą. Staiga jam viskas pasidarė aišku – kur jis keliauja. Jis yra tik tas, kas buvo visada: našlaitis, kurio niekas taip ir neįsivaikino. Jam pavyko kuriam laikui ištrūkti iš prieglaudos, tačiau dabar Sent Klaudas teisėtai nori jį susigrąžinti. Žmogus, peržengęs ketvirtą dešimtį, turi žinoti, kur jo namai.

Tik pradėjęs rašyti dar vieną laišką Hariui Trumenui daktaras Larčas prisiminė, kad jau keleri metai prezidentauja Eizenhaueris. Keletą laiškų Ruzveltui Larčas buvo parašęs jau po Ruzvelto mirties, dar daugiau rašė Eleonorai, tačiau Ruzveltai nė karto jam neatsakė. Neatsakė ir Haris Trumenas; dabar Larčas nebegalėjo prisiminti, ar rašė ir poniai Trumen arba Trumeno dukteriai, – šiaip ar taip, neatsakė ir nė viena iš jųdviejų.

Jis stengėsi labai nesigraužti dėl to, kad reikia rašyti Eizenhaueriui; mėgino atmintyje atkurti ankstesnio laiško pradžią. Anąkart kreipėsi: „Gerbiamas Generole“, bet daugiau neprisiminė nieko; kažką rašė apie tai, kad buvo „karinių pajėgų“ gydytojas Pirmajame pasauliniame kare, – bandė pasalomis priartėti prie svarbiausios temos, lyg ir pulti iš sparno. Gal reikėtų parašyti poniai Eizenhauer? Bet parašęs „Miela Meime“ Larčas pajuto, kaip tai kvaila.

„Kokia iš to nauda?“ – galvojo Vilburis Larčas. Tik visiškas pamišėlis gali Eizenhaueriui rašyti apie abortus. Jis išplėšė laišką iš rašomosios mašinėlės; nei iš šio, nei iš to nusprendė, kad prezidento galva visai kaip kūdikio.

Paskui prisiminė, jog Melonija turi anketą. Nėra laiko kvailioti. Tuoj pat pasakė seselei Andželai, kad po vakarienės, kai vaikai jau gulės lovose, bus susirinkimas.

Seselė Andžela pagalvojo, kad Sent Klaude berods dar niekada nebuvo jokio susirinkimo, išskyrus tą nemalonų posėdį su globos taryba, ir jeigu jau vėl reikia visiems susirinkti, tai, matyt, ir šį kartą taryba kaip nors prikišo nagus.

– Vajetau, susirinkimas, – sudejavo seselė Edna; ji visą dieną buvo suirzusi.

Nerimavo ir ponia Grogan. Jai labiausiai rūpėjo, kur bus tas susirinkimas, – tarsi būtų buvę įmanoma jį pražiopsoti arba nerasti, kur jis vyksta.

– Manau, galimų vietų ne tiek jau daug, – patikino ją seselė Karolina.

Vilburis Larčas visą dieną dirbo seselės Andželos kabinete. Tądien negimė nė vienas kūdikis; o vienintelė moteris, atvykusi darytis aborto, buvo maloniai sutikta, įkurdinta, ir jai buvo pasakyta, kad gydytojas abortą padarys rytoj. Vilburis Larčas iš seselės Andželos kabineto neišėjo nei pavalgyti priešpiečių, nei išgerti arbatos, nei dirbti Dievo darbo.

Jis peržiūrėjo ir galutinai pabaigė rašyti Fazio Stouno, to gerojo gydytojo, istoriją; be to, dar rašė nekrologą Homerui Velzui. Vargšė Homero širdis: sunkūs žemės ūkio darbai ir maistas, kuriame daug cholesterolio... „Našlaitis mėgsta mėsą, našlaitis amžinai alkanas“, – rašė Vilburis Larčas.

O daktaras Stounas buvo netipiškas našlaitis. Larčas Fazį Stouną apibūdino kaip niekingą sudžiūvėlį. Šiaip ar taip, kas iš našlaičių kada drįso mesti iššūkį daktarui Larčui? Bet štai atsirado Fazis Stounas, kuris grasina įduosiąs senąjį savo auklėtoją valdžiai! Jis ne tik kad įžūliai kritikuoja daktaro Larčo požiūrį į abortus – Fazis taip tvirtai laikosi savo nusistatymo, kad kelis kartus net pareiškė ketinąs papasakoti visą tiesą apie daktarą Larčą globos tarybai. Be to, dabar uolusis Fazis dar buvo apdovanotas tikro misionieriaus teisuoliškumu, nes Larčas žinojo, kad saugiausia vieta daktarui Stounui dirbti gydytoju bus ten,

kur taryba negalės jo surasti. Taigi Fazis gydė nuo viduriavimo mirštančius Azijos vaikus. Larčas buvo ką tik perskaitęs *Lancete* išspausdintą straipsnį apie tai, kad tame pasaulio krašte vaikai dažniausiai miršta nuo viduriavimo. (Homeras Velzas, nė neįtariantis, kad jo širdis sustojo, irgi perskaitė tą straipsnį.) Visos kitos smulkmenos apie Birmą ir Indiją – be kurių pikti misionieriaus Fazio laiškai Vilburiui Larčui nebūtų atrodę tokie autentiški – buvo iš Larčo kadaise girdėtų pasakojimų apie kankinamas Volio klajones tose šalyse.

Tai buvo nežmoniškai sunki diena daktarui Larčui, dar parašiusiam – ne savo vardu – ir kelis laiškus globos tarybai. Vietoj vakarienės jis mielai būtų įkvėpęs eterio, bet žinojo, kad pavalgęs jausis tvirtesnis per susirinkimą, kurio taip bijo pergąsdintas jo personalas. Tą vakarą mergaičių skyriuje Larčas perskaitė tokią trumpą ištrauką iš *Džeinės Eir*, kad nė viena mergaitė dar nebuvo užmigusi, kai jis išėjo; ir *Deivido Koperfildo* paskaitė tiek nedaug, kad du berniukai ėmė garsiai reikšti nepasitenkinimą.

– Labai gaila, bet Deividui Koperfildui šiandien nieko daugiau nenutiko, – pasakė jiems daktaras Larčas. – Deividui ši diena nebuvo labai svarbi.

Vilburiui Larčui ta diena buvo ypač svarbi, ir ponia Grogan bei seselės puikiai tai matė. Larčas liepė joms visoms ateiti į seselės Andželos kabinetą, tarsi jam būtų buvę ramiau tarp daugybės netvarkingai išmėtytų popierių, šalia aplinkui išdėliotos įspūdingos *Trumpos Sent Klaudo istorijos*. Jis sėdėjo atsirėmęs į savo nustekentą rašomąją mašinėlę, lyg į kokią tribūną.

– Ša! – tarė jis, nes moterys plepėjo. – Ša! – pakartojo, ir tas žodelis nuskambėjo tarytum susirinkimo pirmininko, prašančio laikytis tvarkos, plaktuko trinktelėjimas. – Dabar mes užbėgsim jiems už akių, užkirsim jiems kelią.

Seselė Edna pagalvojo, kad Larčas gal kartais nutykina į geležinkelio stotį kartu su viršininku pažiūrėti per televiziją rodomų vesternų; pati seselė Edna tai darydavo dažnokai.

Rojus Rodžersas jai patiko labiau negu Hopalongas Kesidis, bet ji manė, kad būtų geriau, jeigu Rojus nedainuotų; o labiausiai žavėjosi Tomu Miksu. Vienišo Reindžerio nekentė, tačiau buvo neabejinga Tontui – tokiam geram bičiuliui ir pagalbininkui.

– *Kam* mes užbėgsim už akių? – paklausė karingai nusiteikusi seselė Karolina.

– O *jūs*! – pasakė daktaras Larčas seselei Karolinai, rodydamas į ją pirštu. – Jūs esate geriausias mano ginklas. Jūs paspausite gaiduką. Paleisite pirmą šūvį.

Ponia Grogan, kuri vis baiminosi, kad neprarastų sugebėjimo blaiviai mąstyti, pamanė, jog daktaras Larčas dabar tai jau tikrai kuoktelėjo. Seselei Andželai jau seniai atrodė, kad Larčas po truputį kraustosi iš proto. Seselė Edna jį taip mylėjo, kad negalėjo nešališkai jo vertinti. O seselė Karolina tiesiog norėjo sužinoti, ką visa tai reiškia.

– Gerai, – tarė seselė Karolina. – Pradėkime nuo pradžios. *Ką* turiu nušauti?

– Jūs mane įskųsite, – pasakė jai Larčas. – Jūs atskleisite, ką aš... ką mes visi čia darome.

– Nieku gyvu! – pasibaisėjo seselė Karolina.

Larčas labai kantriai paaiškino, ką yra sumanęs. Juk viskas taip paprasta – *jam* atrodė paprasta, nes jis jau daug metų apie tai galvojo. O moterims buvo sunkoka tai suvokti, todėl jis turėjo iš lėto, žingsnis po žingsnio vesti jas išsigelbėjimo link.

Jie turį daryti prielaidą, kad Melonija užpildys anketą. Ir kad jos atsakymai į klausimus bus jiems nepalankūs – ne dėl to, kad Melonija būtų bloga, kaip Larčas paaiškino poniai Grogan (jau bešokančiai ginti Melonijos), o todėl, kad ji pikta.

– Ji pikta iš prigimties, visada tokia bus, ir net jeigu nenori mums pakenkti, kada nors vis tiek taip supyks – nesvarbu, dėl ko, – kad nuspręs užpildyti anketą. Ir išklos viską, ką žino, – pridūrė Larčas, – nes Melonija, kad ir kokia ji būtų, tikrai ne melagė.

Todėl Larčas ir norįs, kad tai, jog jis daro abortus, taryba pirmiau sužinotų iš ko nors kito. Tik taip jiems galbūt pavyks išsigelbėti. Išdavikė, savaime suprantama, turėtų būti seselė Karolina; ji jauna, palyginti neseniai dirba prieglaudoje; ji kurį laiką, ne per ilgai, kovojo su savo sąžine ir galiausiai nusprendė, kad nebegali tylėti. Ponia Grogan bei senosios seselės buvo įbaugintos ir besąlygiškai paklusdavo gydytojui; seselė Karolina tvirtins, kad jos nekaltos. O dėl pačios seselės Karolinos, tai ji apskritai linkusi priešintis šioje (ar bet kokioje kitoje) visuomenėje valdžią turintiems asmenims. Ji pareikš, kad skundžiasi norėdama apginti moterų teises, – nes netgi seselės neturėtų leistis taip tironiškai valdomos gydytojų; kai gydytojas nusižengia įstatymui, seselė, nors ir negali su juo ginčytis, turi teisę – ir turėtų jausti moralinę pareigą – jį demaskuoti. Larčas buvo įsitikinęs, kad poniai Gudhol patiks tas pasvaičiojimas apie „moralinę pareigą“, – ponia Gudhol neabejotinai manėsi viską daranti vedama moralinės pareigos jausmo, tarsi kokios kelrodės žvaigždės; be to, daktarui Larčui atrodė, jog būtent todėl, kad ją baisiai slegia nepakeliama pareigų našta, ponia Gudhol ir tapo tokia pagiežinga, liūdna.

Seselė Edna ir seselė Andžela Larčo klausėsi kaip maži paukščiukai, laukiantys, kada į lizdą parskris kuris nors iš tėvų; jų kaklai buvo įtraukti į pečius, galvos užverstos į viršų, pravertos burnos tyliai kartojo Larčo tariamus žodžius – tarytum pasirengusios praryti kirminą.

Ponia Grogan jau gailėjosi, kad neatsinešė mezginio; jeigu tokie ir būna susirinkimai, tai būtų gerai, jei daugiau nebereikėtų juose dalyvauti. Bet seselei Karolinai viskas pamažu aiškėjo; ji buvo tikrai drąsi ir politiškai sąmoninga; suvokusi, kad priešas yra globos taryba, seselė Karolina labai atidžiai klausėsi vado, ilgai ir kruopščiai rezgusio planą, kaip galima tą tarybą nugalėti. Tai turėjo būti savotiškas sukilimas, o seselei Karolinai apskritai patiko visokie sukilimai ir revoliucijos.

– Be to, – pasakė jai Larčas, – jums reikia pelnyti tarybos dešiniųjų palankumą; jie vaizduojasi jus raudoną. Turite juos

įtikinti, kad esate krikščionė. Galiausiai jie jums ne tik kad atleis visas kaltes, bet ir norės jus paaukštinti. Norės, kad viskam čia vadovautumėte.

– O *jūs*... – tarė Larčas, rodydamas į seselę Andželą.

– Aš? – išsigando seselė Andžela; bet Larčas žinojo, kad būtent ji turi rekomenduoti Fazį Stouną. Argi ne ji davė jam vardą? Negana to, ji beveik išdrįsdavo pritarti Faziui – kaskart, kai jis, būdamas visiškai teisus, ginčydavosi su daktaru Larču. Fazis tinkamiausias, nes visus čia pažįsta ir myli; jis žino, ko čia labiausiai reikia, ir jo įsitikinimai (dėl abortų) labai panašūs į pačios seselės Andželos.

– *Panašūs*? – nustebo seselė Andžela. – Bet aš manau, kad abortai neturėtų būti draudžiami!

– Žinoma! – tarė Larčas. – Ir jeigu norite, kad Sent Klaude toliau būtų daromi abortai, verčiau apsimeskite, kad palaikote kitą pusę. *Visos*.

– Kuo aš turėčiau apsimesti, Vilburi? – paklausė seselė Edna.

– Apsimeskite, kad jums lyg akmuo nuo širdies nukrito, kai aš įkliuvau, – pasakė jai Larčas. Gal, jei Fazis Stounas grįš, seselės Ednos sąžinė leis jai užmigti. O ponia Grogan galės mažiau melstis; gal jai nebe taip norėsis tai daryti, jeigu čia dirbs tas nuostabiai dorovingas daktaras Stounas.

Bet mes vis tiek *dievinam* daktarą Larčą! – pasakys tarybai seselė Andžela. Vargšas senukas tikėjo savimi ir tuo, ką daro, – ir tais, dėl kurių tai darė. Jis visada buvo nuoširdžiai atsidavęs našlaičiams. Bėda tik ta, kad ši socialinė problema jį visiškai užvaldė, sumaišė jam protą. Kaip mes dabar dėl to sielojamės! Kiek žalos padaryta!

„Iš tikrųjų“, – galvojo seselė Edna; jos burna tebebuvo pražiota, galva nusvirusi. Dabar seselė Edna mylėjo jį dar labiau negu visada. Jis *tikrai* atsidavęs savo našlaičiams; tikrai viską dėl jų padarytų.

– Tačiau kas bus jums, Vilburi, jeigu mes jus įskųsime? – paklausė seselė Edna; raukšlėtu jos skruostu sunkiai nuriedėjo vos įžiūrima ašara.

– Man jau beveik šimtas metų, Edna, – švelniai tarė Larčas. – Manau, eisiu į pensiją.

– Bet niekur neišvažiuosite, ar ne? – sunerimo ponia Grogan.

– Toli nenuvažiuočiau, net jei norėčiau, – pasakė Larčas. Apie Fazį Stouną jis kalbėjo taip įtikinamai – viską taip smulkiai nupasakojo, – kad tik seselė Karolina suprato, koks gali iškilti sunkumas.

– O kas, jeigu Homeras Velzas nenorės grįžti čia ir apsimesti Faziu Stounu? – paklausė ji daktaro Larčo.

– Čia jo namai, – daug negalvodama tarė seselė Andžela; tai, kad Homero Velzo namai yra Sent Klaudo prieglauda, seselei Andželai atrodė toks pat akivaizdus dalykas kaip geras ar blogas oras, – nors pats Homeras visą gyvenimą dėl to kankinosi.

– Bet jis nenori daryti abortų, – priminė senukams seselė Karolina. – Kada paskutinį kartą su juo apie tai kalbėjotės? – paklausė Larčo. – *Aš* tai visai neseniai. Jis neabejoja, kad *jūs* turite teisę daryti abortus – netgi atsiuntė čia mane, kad jums padėčiau. Ir mano, kad tai neturėtų būti draudžiama – pasidaryti abortą. Bet sako, kad jis pats to negalėtų daryti. Jo nuomone, tai vis dėlto žudymas. Jam taip atrodo. Jis taip sako.

– Jis dirba beveik nepriekaištingai, – pavargęs tarstelėjo Vilburis Larčas. Žiūrėdama į juos visus, seselė Karolina pagalvojo, kad jie kaip dinozaurai – ne tik priešistoriniai, bet ir kone sąmoningai per dideli šiam pasauliui. Kaip gali šioje planetoje visko pakakti tokioms būtybėms? Socialistei nederėjo taip mąstyti, tačiau ta mintis neišėjo seselei Karolinai iš galvos ir ji, apžvelgusi senukus, visai nusiminė.

– Homeras Velzas mano, jog tai žudymas, – pakartojo seselė Karolina.

Tai sakydama ji staiga pasijuto kalta dėl to, kad dinozaurai miršta badu; senukai jai atrodė sulysę ir nusikamavę – nors ir didingi.

– O kita išeitis – tiesiog palaukti ir pažiūrėti, kas bus? – paklausė seselė Andžela. Niekas nieko jai neatsakė.

– „Viešpatie, padėk mums išgyventi šią dieną, kol pailgės šešėliai ir ateis vakaras“, – pradėjo tyliai melstis ponia Grogan, bet daktaras Larčas nenorėjo jos išklausyti.

– Jeigu ir yra kokia kita išeitis – nežinau, ar yra, – tai tikrai ne *maldos*, – tarė jis.

– Man malda visuomet buvo išeitis, – atrėmė ponia Grogan.

– Tai viena sau ir melskitės.

Daktaras Larčas iš lėto perėjo nedidelį kambarį. Padavė seselei Andželai jos vardu parašytą laišką globos tarybai. Kitą laišką pakišo seselei Karolinai.

– Tiesiog pasirašykite, – pasakė. – Galite perskaityti, jei norite.

– Betgi jūs *nežinote*, ar Melonija jus įduos, – tarė jam ponia Grogan.

– Argi tai svarbu? – paklausė Larčas. – Pažiūrėkite į mane. Ar daug man liko gyventi? – Moterys nusuko akis. – Nenoriu, kad viską nulemtų Melonija. Arba senatvė, – pridūrė. – Arba eteris, – prisipažino; tai išgirdusi seselė Edna rankomis užsidengė veidą. – Man labiau norisi pabandyti laimę su Homeru Velzu.

Seselė Andžela ir seselė Karolina pasirašė laiškus. Globos tarybai turėjo būti pateikti ir keli Vilburio Larčo ir Fazio Stouno vienas kitam rašyti laiškai; seselė Andžela įdės juos į voką kartu su savo laišku. Taryba supras, kad visos seselės ir ponia Grogan jau yra drauge viską aptarusios. Vilburiui Larčui nereikės eterio, kad užmigtų – tą naktį.

Ponia Grogan, kuri paprastai miegodavo kaip užmušta, tąnakt nesumerkė akių; ji meldėsi. Seselė Edna ilgai vaikštinėjo ant kalvos augančiame obelų sode. Net kai jie visi supuldavo nuimti derliaus, būdavo sunku nuskinti tokią daugybę Homero parūpintų obuolių. Seselė Karolina, kuri (visų nuomone) buvo guviausia, ėmėsi jai pavestos užduoties: susipažinti su visomis uoliojo misionieriaus daktaro Stouno gyvenimo bei studijų smulkmenomis; jei taryba ims klausinėti – taip tikriausiai ir

bus, – kam nors reikės tinkamai atsakyti į jų klausimus. Nors ir jauna ir energinga, seselė Karolina galiausiai turėjo neštis Fazio istoriją į lovą, kur nejučia užmigo, nepriėjusi tos vietos, kurioje buvo rašoma apie vaikų viduriavimą.

Seselė Andžela budėjo. Aborto laukiančiai moteriai ji davė dar vieną tabletę raminamųjų; kitai, tuoj gimdysiančiai, atnešė stiklinę vandens; paskui apklostė vieną iš mažesnių berniukų – tikriausiai susapnavusį baisų sapną; jis gulėjo visiškai nusispardęs, kojas užmetęs ant pagalvės. Daktaras Larčas tą vakarą buvo toks pavargęs, kad nuėjo miegoti nepabučiavęs berniukų; seselė Andžela nusprendė padaryti tai už jį – o gal ir už save. Pabučiavusi paskutinį mažylį, prisėdo ant vienos iš tuščių lovų pailsinti įskaudusios nugaros. Sėdėjo ir klausėsi berniukų kvėpavimo; mėgino prisiminti Homerą Velzą – tokį, koks jis buvo mažas: kaip jis kvėpuodavo, kokia poza miegodavo. Galvodama apie Homerą, seselė Andžela kiek aprimo. Atsižvelgdama į senatvę, eterį ir Meloniją, ji irgi labiau norėjo pabandyti laimę su Homeru Velzu.

– Būk geras, grįžk namo, Homerai, – šnibždėjo seselė Andžela. – Būk geras, grįžk namo.

Tai buvo vienas iš tų nedaugelio atvejų, kai seselė Andžela užmigo budėdama, ir tikrai pirmas kartas, kai ji miegojo berniukų miegamajame. Berniukai apstulbo, iš ryto pamatę ją savo kambaryje; seselė Andžela pabudo pajutusi, kad mažyliai laipioja ant jos, ir turėjo ilgokai juos įtikinėti, jog tai, kad ji buvo užtikta mieganti tarp jų, jokiu būdu nereiškia, kad jų gyvenimo tvarka smarkiai pasikeis. Ji vylėsi, kad sako tiesą. Tačiau vienas ypač mažas ir prietaringas berniukas ja netikėjo; jis buvo įsikalęs į galvą, kad pasaulyje yra kažkokių keistų būtybių, kurias vadino „miškažmogiais“, bet nenorėjo sakyti, kas tai per būtybės; dabar jam atrodė, kad viena iš tų pabaisų per naktį pavertė seselę Andželą našlaite.

– Kai užmiegi, medžio žievė aptraukia tau akis, – paaiškino jis seselei Andželai.

– Dievulėliau, ne! – pasibaisėjo ji.

— Taip, — tarė mažylis. — Ir tada tik medžiai gali tave įsivaikinti.

— Nesąmonė, — pasakė jam seselė Andžela. — Medžiai yra tiesiog medžiai. Ir žievė negali tau padaryti nieko blogo.

— Kai kurie medžiai pirmiau buvo žmonės, — šnekėjo berniukas. — Jie buvo našlaičiai.

— Ne, ne, meiluti. Taip nebūna, — tarė seselė Andžela. Ji pasisodino berniuką ant kelių.

Buvo ankstus rytas, bet seselė Andžela jau girdėjo taukšint rašomąją mašinėlę; daktaras Larčas, matyt, dar turėjo ką pasakyti. Mažylis seselės Andželos glėbyje drebėjo iš baimės; jis irgi klausėsi mašinėlės taukšėjimo.

— Girdi? — sušnibždėjo jis seselei Andželai.

— Mašinėlę? — paklausė ji.

— Ką? — nesuprato berniukas.

— Ten rašomoji mašinėlė, — paaiškino jam seselė Andžela, bet jis papurtė galvą.

— Ne, ten žievė, — pasakė. — Ji lenda į vidų naktį ir iš ryto.

Nors seselei Andželai tebeskaudėjo nugarą, ji nusinešė berniuką į savo kabinetą, kad jis suprastų, iš kur sklinda tas garsas, — kad pamatytų prie rašomosios mašinėlės sėdintį daktarą Larčą, — bet paskui pagalvojo, jog Larčas, sutelkęs visą dėmesį į rašymą, mažyliui, ko gero, atrodo dar baisesnis negu jo įsivaizduojami medžiais pavirtę žmonės.

— Matai? — tarė berniukui seselė Andžela. — Čia rašomoji mašinėlė ir daktaras Larčas. — Larčas rūsčiai sužaibavo akimis, supykęs, kad jam trukdoma dirbti, ir dar kažką burbtelėjo, bet jie neišgirdo ką. — Juk pažįsti daktarą Larčą, ar ne? — paklausė seselė Andžela mažylio.

Bet vaikas laikėsi savo nuomonės. Jis smarkiai apsikabino seselės Andželos kaklą; paskui nedrąsiai ištiesė vieną rankutę ir parodė į rašomąją mašinėlę bei daktarą Larčą.

— Miškažmogis, — sušnibždėjo.

Šįkart Larčo laiškas buvo išties pamokomas; jis rašė Homerui Velzui; viską jam papasakojo. Nemaldavo. Neužsiminė apie tai, kad Fazio Stouno darbas jam atrodo daug svarbesnis negu Homero; nepabrėžė minties, jog abu – ir Homeras Velzas, ir Fazis Stounas – yra apgavikai. Larčas tik parašė esąs įsitikinęs, kad Andželas supras, kodėl tėvas aukojasi. „Jis deramai įvertins tavo norą būti naudingam", – rašė Vilburis Larčas.

„Jaunuoliai žavisi tais, kurie rizikuoja. Jie mano, jog tai didvyriškumas, – tikino Homerą Larčas. – Jei pagal įstatymus būtų leidžiama daryti abortus, galėtum atsisakyti – tiesą sakant, kai tavo tokie įsitikinimai, netgi *turėtum* atsisakyti. Bet kol tai draudžiama, kaip tu gali to nedaryti? Kaip gali leisti sau laisvai apsispręsti, kai yra tiek daug žmonių, neturinčių apsisprendimo teisės? Moterims neleidžiama pačioms apsispręsti. Žinau, kad supranti, jog tai neteisinga, bet kaip tu gali – ne kas kitas, o tu, mokėdamas tai, ką moki, – KAIP TU GALI MANYTI, KAD TURI TEISĘ NEPADĖTI ŽMONĖMS, KURIE NETURI TEISĖS PRAŠYTI PAGALBOS KITUR? Tu privalai jiems padėti, nes moki tai daryti. Tik pagalvok, kas jiems padės, jei tu atsisakysi." Vilburis Larčas buvo toks pavargęs, kad jei būtų leidęs sau užmigti, medžio žievė būtų aptraukusi jam akis.

„Tu įkliuvai į spąstus, – rašė Homerui daktaras Larčas. – Bet ne aš juos paspendžiau – nesistengiau tavęs pagauti. Kadangi abortai draudžiami, moterys, kurioms reikia – ir kurios nori – nutraukti nėštumą, neturi kitos išeities, ir tu – kadangi moki tai daryti – tu irgi neturi kitos išeities. Taigi galima sakyti, kad pažeista tavo teisė laisvai apsispręsti ir visų moterų apsisprendimo teisė. Jei būtų leidžiama daryti abortus, moterys galėtų pačios nuspręsti, kaip nori elgtis, – tu irgi. Galėtum ramia sąžine to nedaryti, nes darytų kas nors kitas. O dabar tu įkliuvęs į spąstus. Ir moterys. Moterys yra aukos, tu irgi.

Tu – geriausias mano kūrinys, – prisipažino Homerui Velzui Vilburis Larčas. – Visa kita buvo tik darbas. Nežinau, ar tu nori ką sukurti, – parašė Larčas, užbaigdamas laišką Home-

rui, – bet žinau, kokį darbą turėtum dirbti. Tu irgi žinai. Tu esi gydytojas."

Tas laiškas iškeliavo kartu su laiškais ir „įkalčiais", siunčiamais globos tarybai; seselė Karolina ne tik nunešė visus laiškus į geležinkelio stotį, bet ir luktelėjo, kol pašto maišas buvo įkeltas į traukinį. Kai traukinys išdundėjo, ji pamatė kažkokią iš pažiūros visiškai pasimetusią jauną moterį, išlipusią iš vagono ne toje bėgių pusėje; stoties viršininkas buvo užsiėmęs, žiūrėjo televizorių, todėl niekas jai neparodė, į kurią pusę reikia išlipti. Seselė Karolina tos apkvaišusios jaunos moters paklausė, ar tik ši neieško našlaičių prieglaudos, ir neapsiriko. Negalėdama – arba nenorėdama – kalbėti, moteris tik linktelėjo galvą ir drauge su sesele Karolina patraukė įkalnin.

Daktaras Larčas kaip tik baigė daryti abortą moteriai, kuri buvo atvykusi praėjusią dieną ir pernakvojusi ligoninėje.

– Atsiprašau, kad priverčiau jus laukti. Tikiuosi, jums buvo patogu, – pasakė jis.

– Taip, visi čia labai malonūs, – tarė moteris. – Netgi vaikai atrodo mieli – kiek jų mačiau. – Daktaras Larčas suglumo, išgirdęs tą „netgi". Kodėl vaikai turėtų atrodyti nemieli? Paskui jis pagalvojo, kad gal išvis nesuvokia, kokį įspūdį Sent Klaudas daro atvykėliams.

Larčas jau ėjo į vaistinę truputį pailsėti, kai seselė Karolina jam atvedė kitą pacientę. Jaunoji moteris vis dar nekalbėjo, todėl Larčui iš pradžių pasirodė įtartina.

– Tikrai žinote, kad esate nėščia? – paklausė jis. Ji linktelėjo. – Antras mėnuo? – mėgino atspėti Larčas. Moteris papurtė galvą; iškėlė tris pirštus. – Trečias, – tarė Larčas, bet moteris patraukė pečiais ir iškėlė keturis pirštus. – Galbūt ketvirtas? – paklausė Larčas. Šįsyk moteris parodė jau penkis pirštus. – Jūsų nėštumas penkių mėnesių? – paklausė Larčas. Dabar ji iškėlė šešis pirštus. – Gal šešių? – nieko nebesuprato Larčas. Moteris vėl patraukė pečiais.

– Ar tikrai esate nėščia? – ėmė iš naujo klausinėti Larčas. Moteris linktelėjo, kad taip. – Nežinote, kiek jau laiko lau-

kiatės? – paklausė Larčas, o seselė Karolina padėjo moteriai nusirengti; ši buvo tokia liesa, kad ir Larčas, ir seselė Karolina iškart pamatė, jog jos nėštumas didesnis, negu jiedviem iš pradžių atrodė. Apžiūrėjęs pacientę, kuri krūpčiojo vos jam prisilietus, be to, turėjo karščio, Larčas tarė: – Gali būti jau septyni mėnesiai. Ko gero, per vėlu, – paaiškino. Moteris papurtė galvą.

Larčas norėjo apžiūrėti ją atidžiau, bet seselė Karolina niekaip neįstengė jos paguldyti reikiama poza. Taigi kol seselė Karolina matavo pacientei temperatūrą, Larčas galėjo tik pridėti ranką jai prie pilvo, kuris buvo kietas kaip akmuo, – kiekvieną kartą Larčui palietus, moteris sulaikydavo kvėpavimą.

– Gal mėginote pati sau ką pasidaryti? – švelniai tarė Larčas. – Gal kaip nors susižalojote? – Moteris sustingo. – Kodėl nekalbate? – paklausė Larčas; moteris papurtė galvą. – Jūs nebylė? – Ji vėl papurtė galvą. – Ar jūs sužeista? – paklausė Larčas. Moteris patraukė pečiais.

Galiausiai seselei Karolinai pavyko ją paguldyti į ginekologinę kėdę.

– Dabar apžiūrėsiu jus iš vidaus, – paaiškino moteriai Larčas. – Čia skėtiklis, – pasakė, rodydamas instrumentą. – Gali būti šaltokas, bet jums neskaudės. – Moteris papurtė galvą. – Ne, tikrai, nieko skaudžiai jums nedarysiu – tik apžiūrėsiu.

– Jos temperatūra – šimtas keturi*, – pašnibždėjo daktarui Larčui seselė Karolina.

– Jums pačiai bus geriau, jei pasistengsite atsipalaiduoti, – pasakė Larčas pacientei; jis jautė, kaip moters kūnas priešinasi skėtikliui. Kai pasilenkė pažiūrėti, jaunoji moteris prašneko.

– Čia ne aš, – tarė. – Nieku gyvu nebūčiau viso to į save susikišusi.

– Viso to? – nustebo Larčas. – Viso *ko*? – Staiga jis pajuto, kad nenori žiūrėti į vidų nežinodamas, ką ten pamatys.

– Ne aš, – pakartojo moteris. – Nieku gyvu nebūčiau taip dariusi.

* 104° F = 40° C

Prisilenkęs prie pat skėtiklio, daktaras Larčas turėjo sulaikyti kvėpavimą. Sepsio bei puvimo dvokas buvo toks smarkus, kad jis būtų pradėjęs žiaukčioti, jei būtų įkvėpęs oro pro nosį ar pro burną; ir įprastos, liepsningos infekcijos spalvos (nors ir apsitraukusios blausiomis išskyromis) žioravo pakankamai ryškiai, kad apakintų kokį pernelyg drąsų ar neįgudusį daktarėlį. Bet Vilburis Larčas vėl ėmė kvėpuoti, lėtai ir ritmingai; tik taip galėjo susitvardyti, kad nedrebėtų ranka. Jis nustebęs žiūrėjo į uždegimo apimtus jaunos moters kūno audinius; atrodė, kad tokia kaitra galėtų sudeginti pasaulį. Dabar supranti, Homerai? – pats savęs paklausė Larčas. Pro skėtiklį tvoskiantis karštis degino jam akį.

11. TAISYKLIŲ LAUŽYMAS

Melonija, į Vandenyno Vaizdo sodus iš Bato atkeliavusi pakeliui važiuojančiais automobiliais, tą pačią dieną taip pat parsigavo namo; nebesiveržė skinti obuolių. Atsitraukė, nusprendusi pagalvoti, kaip dar galėtų praleisti atostogas, – arba prašytis atgal į darbą. Pirmiausia Melonija nuėjo į visų mėgstamą piceriją ir atrodė tokia prislėgta, kad Lorna paliko stuobrį, su kuriuo kiurksojo prie baro, ir prisėdo atitvertoje kabinoje priešais ją.

– Kaip matau, tu jį radai, – pasakė Lorna.

– Jis labai pasikeitęs, – tarė Melonija; ir papasakojo Lornai ką sužinojusi. – Taip šlykščiai pasijutau ne dėl *savęs*, – dar paaiškino. – Na, aš ir nesitikėjau, kad jis pabėgs su manimi, nieko panašaus. Tiesiog jis... maniau, kad jis geresnis, negu yra iš tiesų. Man visada atrodė, kad jis bus tikras didvyris. Tikriausiai tai kvaila, bet jis darė tokį įspūdį – tarytum iš prigimties buvo toks, kokie būna didvyriai. Atrodė daug geresnis už visus kitus, bet dabar aišku, kad visą laiką tik apsimetinėjo.

– Tu gi nežinai visko, kas jam nutiko, – filosofiškai tarė Lorna; Homero Velzo ji nepažinojo, bet jai buvo gaila žmonių, įsipainiojusių į neaiškius lytinius santykius.

Vyriškiui, su kuriuo ji dabar buvo užmezgusi tokius santykius, atsibodo laukti jos prie baro; jis buvo tikras mulkis, vardu Bobas; netrukus jis priėjo prie Melonijos kabinos, kur abi moterys laikėsi už rankų.

– Manau, Homeras toks pasidarė todėl, kad yra vyras, – šnekėjo Melonija. – Pažinojau tik vieną, nedavusį valios savo pimpalui, – ji turėjo galvoje daktarą Larčą, – bet jis buvo įjunkęs į eterį.

– Tu su manim, ar grįžai pas ją? – paklausė Bobas Lornos, tačiau spoksojo į Meloniją.

– Mes tik šnekam, kaip senos draugės, – tarė Melonija.

– Maniau, išėjai atostogų, – pasakė Bobas Melonijai. – Ko neišsinešdini kur toliau, pas žmogėdras?

– Eik, pasismaukyk ant kibiro, – atrėžė jam Melonija. – Varyk, nuleisk kubilan, nuvarvink šaukštelin, – pridūrė, ir Bobas, pernelyg staigiai užsukęs, sulaužė jai ranką. Paskui, keliems laivų statyklos darbininkams nespėjus prišokti jo atitraukti, Bobas trinktelėjo jos galvą į plastikinį stalviršį ir jai lūžo nosis.

Lorna nugabeno draugę į ligoninę, o paskui, kai gydytojai sugipsavo Melonijai ranką ir sustatė – beveik tiesiai – nosies kaulus, parvedė į moterų pensioną, kur, jųdviejų nuomone, ir buvo jų namai: abiejų. Kol Melonija sveiko, Lorna po truputį parsinešė atgal savo daiktus. Po kelių dienų Melonijos veido patinimas atslūgo, pajuodavę paakiai pasidarė žalsvai violetiniai, o maždaug po savaitės pageltonijo.

– Supranti, – pasakė Melonija, kai kartą gulėjo, priglaudusi skaudamą veidą Lornai prie pilvuko, o Lorna viena ranka glostė jai plaukus, – jis buvo toks ypač drąsus berniukas – niekas negalėjo jo priversti sutikti su viskuo, kas vyksta. O dabar pažiūrėk: dulkina invalido žmoną, meluoja savo sūnui.

– Šlykštu, – pritarė jai Lorna. – Gal geriau visa tai pamirškim? – Kai Melonija nieko neatsakė, Lorna paklausė: – Kodėl nenori pareikšti kaltinimo Bobui?

– O jeigu pavyks? – atšovė Melonija.

– Atsiprašau? – nesuprato Lorna.

– O jeigu jį pasodins į kalėjimą arba kur nors išsiųs? – pasakė Melonija. – Tada, kai pasveiksiu, negalėsiu jo rasti.

– O, – tarstelėjo Lorna.

Homeras Velzas neatpažino akinančioje žibintų šviesoje pasigirdusio balso.

– Ką turit tam portfely, Homerai? – paklausė ponas Rouzas. Kelionė iš Karolinų buvo ilga; įkaitęs senutėlis pono Rouzo automobilis skausmingai pokšėjo ir girgždčiojo. – Labai malonu, kad plušat per naktį, gražinat man namą, Homerai, – pridūrė ponas Rouzas. Net kai žengė artyn ir stabtelėjo priešais žibintus, juodas jo veidas tebebuvo beveik neįžiūrimas, bet Homeras pažino jį iš apgaulingai lėtų judesių.

– Pone Rouzai! – sušuko Homeras.

– Pone Velzai, – šypsodamasis tarė ponas Rouzas. Juodu paspaudė vienas kitam ranką, ir Homero širdis kiek aprimo. Kendė vis dar slėpėsi sidro namuose, tačiau ponas Rouzas jautė, kad Homeras ne vienas. Jis įdėmiai žiūrėjo į už apšviestos virtuvės esantį šešėliuotą miegamąjį, kai Kendė, lyg nusikaltusi, išėjo į šviesą.

– Ponia Vortington! – tarė ponas Rouzas.

– Pone Rouzai, – pasisveikino Kendė, šypsodamasi ir spausdama jam ranką. – Kaip tik spėjom, – pasakė Homerui, kumštelėdama jam į pašonę. – Tik prieš akimirką padėjom švarią patalynę, – paaiškino ponui Rouzui, bet ponas Rouzas matė, kad prie sidro namų nėra nei kokio nors lengvojo automobilio, nei sunkvežimio – kad jie atėjo pėsti. Negi būtų ant rankų atnešę visas paklodes ir antklodes?

– Ką tik viską sulankstėm ir išdėliojom, norėjau pasakyti, – melavo Kendė.

Homeras Velzas pagalvojo, kad ponas Rouzas, ko gero, pastebėjo prekyvietės raštinėje degančią šviesą, kai važiavo pro šalį.

– Iki vėlumos dirbom raštinėje, – pasakė Homeras, – ir prisiminėm, kad visa patalynė čia tebėra sukrauta į vieną krūvą.

Ponas Rouzas linktelėjo galvą ir nusišypsojo. Paskui pravirko kūdikis. Kendė net pašoko.

– Rašiau Voliui, kad atsivešiu dukrą, – paaiškino ponas Rouzas, kai jauna moteris, maždaug Andželo amžiaus, išėjo į šviesą su kūdikiu glėbyje.

– Nemačiau tavęs nuo tada, kai buvai mažutė mergytė, – pasakė Homeras Velzas jaunajai moteriai, kuri tik pažvelgė į jį bereikšmiu žvilgsniu; kelionė su mažu vaiku ją, matyt, buvo kaip reikiant išvarginusi.

– Mano dukra, – pristatė moterį ponas Rouzas. – Ir *jos* dukra, – pridūrė. – O čia ponia Vortington, – supažindino, – ir Homeras Velzas.

– Kendė, – tarė Kendė, rankos spustelėjimu sveikindamasi su jaunąja moterimi.

– Homeras, – pasakė Homeras. Jis niekaip negalėjo prisiminti pono Rouzo dukters vardo, todėl dabar paklausė jos pačios. Ji tarytum išsigando ir žvilgtelėjo į tėvą – lyg prašydama, kad jis jai ką paaiškintų ar patartų.

– Rouz, – tarė ponas Rouzas.

Visi nusijuokė – jo duktė irgi. Mažylė liovėsi verkti ir susidomėjusi įsistebeilijo į besijuokiančius žmones.

– Ne, aš klausiau, koks tavo *vardas*! – pasakė Homeras Velzas.

– Rouz ir yra jos vardas, – paaiškino ponas Rouzas. – Kaip jau sakiau.

– Rouz Rouz? – nustebo Kendė. Pono Rouzo duktė nusišypsojo; neatrodė tvirtai tuo įsitikinusi.

– Rouz Rouz, – išdidžiai tarė ponas Rouzas.

Visi vėl nusijuokė; pralinksmėjo ir mažylė, ir Kendė ėmė su ja žaisti, judindama jos pirštukus.

– O kuo *ji* vardu? – paklausė Kendė Rouz Rouz. Šįkart jaunoji moteris atsakė pati.

– Ji dar neturi vardo, – tarė Rouz Rouz.

– Mes dar nesugalvojom, – pridūrė ponas Rouzas.

– Ir gerai, kad neskubate, – pagyrė juos Homeras Velzas. Jis žinojo, kad vardai dažnai parenkami lengvabūdiškai; arba būna laikini, arba – kaip Džonas Vilburis ir Vilburis Volšas – vis tokie patys, sugalvoti žmonių, neturinčių vaizduotės.

– Sidro namuose tikrai nėra visko, ko reikia kūdikiui, – pasakė Kendė Rouz Rouz. – Jei užsuktum pas mus, duočiau

keletą daiktelių, kurie gal praverstų. Palėpėje turime net aptvarėlį, ar ne, Homerai?

– Mum nieko nereik, – maloniai tarė ponas Rouzas. – Gal ji užsuks kitąkart.

– Miegočiau pernakt ir perdien, – žaviai nusišypsojo Rouz Rouz.

– Jei nori, – pasisiūlė Kendė, – galiu pažiūrėti tavo mergytę – kad gerai išsimiegotum.

– Mum nieko nereik, – pakartojo ponas Rouzas. – Bent jau ne šiandien, – pridūrė šypsodamasis.

– Gal norite, kad padėčiau iškrauti daiktus? – paklausė jo Homeras.

– Ne šiandien, – tarė ponas Rouzas. – Ką turit tam portfely, Homerai? – dar pasidomėjo, kai visi atsisveikino ir Homeras su Kende jau ėjo namo.

– Kelis obuolius, – prisipažino Homeras.

– Tai būt keistoka, – nepatikėjo ponas Rouzas. Homeras atsegė lagaminėlį ir parodė jam obuolius.

– Tai jūs obuolių daktaras? – paklausė ponas Rouzas.

Homerui vos neišsprūdo: „Taigi“.

– Jis žino, – tarė Homeras Kendei, kai juodu ėjo atgal į raštinę.

– Aišku, kad žino, – atsakė Kendė. – Bet argi tai svarbu, jeigu jau vis tiek viską nutraukiam?

– Tikriausiai nesvarbu, – sutiko Homeras.

– Kadangi tu jau buvai pasirengęs pasakyti Voliui ir Andželui, – toliau kalbėjo Kendė, – turbūt nebus labai sunku iš tikrųjų tai padaryti.

– Kai nuimsim derlių, – tarė Homeras; jis paėmė Kendę už rankos ir juodu žingsniavo susikabinę, bet paskui pasileido, kai jau matė prekyvietę bei iš raštinės sklindančią šviesą, ir toliau ėjo atskirai.

– Kam tas lagaminėlis? – paklausė Kendė prieš pabučiuodama Homerą ir palinkėdama jam labos nakties.

– Man, – atsakė Homeras Velzas. – Manau, kad man.

Jis užmigo stebėdamasis ypatingu, kaip jam atrodė, pono Rouzo sugebėjimu tvirtai valdyti savo pasaulį – buvo aišku, kad tik nuo jo valios priklausys net ir kada jo dukters dukteriai bus duotas vardas (ką jau kalbėti apie tai, *koks* bus tas vardas)! Homeras pabudo apyaušriu, pasiėmė nuo naktinio staliuko automatinį plunksnakotį ir sunkia širdimi, bet ryžtingai juo apvedžiojo kitoje *Likimas beldžiasi* įgulos nuotraukos pusėje pieštuku užrašytą skaičių. Tamsiu rašalu paryškino skaitmenis; toks užbaigtumas veikė raminamai – tarsi rašalas, kaip tada, kai pasirašoma sutartis, būtų galėjęs susaistyti labiau negu pieštukas. Homeras, be abejo, nežinojo, kad jau pabudusi ir Kendė; jai skaudėjo skrandį, todėl ji bendrame savo bei Volio vonios kambaryje ieškojo kokių vaistų. Kendė irgi pajuto, jog būtina ką nors daryti dėl tų dviejų šimtų septyniasdešimties pasimylėjimų su Homeru nuo tada, kai Volis grįžo iš karo, bet jai to skaičiaus užbaigtumas neatrodė toks svarbus dalykas, koks atrodė Homerui. Užuot apvedžiojusi skaitmenis rašalu, Kendė paėmė trintuką ir nutrynė tą įkaltį nuo nuotraukos, kurioje moko Homerą plaukti, kitos pusės. Paskui jos skrandis apsiramino ir ji vėl užmigo. Net pati stebėjosi, kad jaučiasi visiškai rami, žinodama, jog po derliaus nuėmimo jos gyvenimas (prie kokio yra pripratusi) pasibaigs.

Homeras Velzas nė nemėgino vėl užmigti; nemiga jam nebuvo naujiena; jis žinojo, kad neverta kovoti su tuo, kas šitaip įsisenėję. Pasiėmęs *Naujosios Anglijos medicinos žurnalą*, perskaitė jame išspausdintą straipsnį apie gydymą antibiotikais; jau daug metų domėjosi, kaip vartojamas penicilinas ir streptomicinas. Apie aureomiciną ir teramiciną žinojo mažiau, bet manė, kad antibiotikų veikimą perprasti nesunku. Straipsnyje buvo rašoma apie ribotą neomicino vartojimą; Homeras pasistengė įsidėmėti, kad achromicinas ir tetraciklinas yra tas pats. Paraštėje parašė žodį „eritromicinas“, keletą kartų, kad gerai įsimintų, kaip jis rašomas; daktaras Larčas buvo jį įpratinęs taip daryti, kai reikia įsidėti į atmintį ką nors nauja.

E-R-I-T-R-O-M-I-C-I-N-A-S, – parašė Homeras Velzas – obuolių daktaras, kaip jį pavadino ponas Rouzas. Žurnalo paraštėje užsirašė ir tą keistą pasakymą: „Obuolių daktaras". Ir prieš išlipdamas iš lovos dar brūkštelėjo: „Vėl beduinas".

Iš ryto Kendė pasiuntė Andželą į sidro namus paklausti, ar ko nors nereikia Rouz Rouz kūdikiui: tada Andželas ir įsimylėjo. Jis drovėdavosi savo amžiaus mergaičių; jo amžiaus berniukai, ir šiek tiek vyresni, nuolat erzindavo jį dėl vardo. Jam jau atrodė, kad jis vienintelis Andželas visame Meine. Su mergaitėmis jis nedrįsdavo net susipažinti – bijodavo akimirkos, kai reikės pasakyti savo vardą. Harts Roke ir Harts Heivene bent kiek dailesnės ir labiau savimi pasitikinčios jo klasės mergaitės nekreipdavo į jį dėmesio; joms rūpėjo vyresni berniukai. O tos, kurioms jis lyg ir patiko, buvo neišvaizdžios, suniurusios liežuvautojos, labiausiai mėgstančios plepėti su kitomis į jas panašiomis mergaitėmis, apie save – arba apie tai, ką kuris berniukas kam pasakė. Kiekvieną kartą, kalbėdamasis su kuria nors iš tokių mergaičių, Andželas žinodavo, jog tą patį vakarą viskas bus telefonu persakyta visoms kitoms klasės atstumtosioms. Kitą rytą jos visos iš jo šaipysis – tarsi kokią kvailystę jis būtų leptelėjęs ne kuriai nors vienai, o visoms. Taigi Andželas įprato laikyti liežuvį už dantų. Mokykloje stebėdavo vyresnes mergaites; jam patiko tos, kurios mažiausiai pliurpdavo su draugėmis. Jos jam atrodė labiau subrendusios, tikriausiai jau darančios tai, apie ką nenori pasakoti draugėms.

Šeštajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje Andželo amžiaus mergaitės svajojo apie pasimatymus; o berniukai – kaip ir visais laikais – troško pagaliau „tai" padaryti.

Pono Rouzo duktė buvo ne tik kad egzotiškiausia iš visų Andželo matytų merginų; ji turėjo dukterį – vadinasi, ji „tai" jau darė.

Rytais sidro namuose būdavo šalta ir drėgna; kai Andželas ten atėjo, Rouz Rouz buvo lauke, prieš saulę; ji kibire maudė mažylę Rouz. Mergytė taškėsi, Rouz Rouz šnekino dukterį;

ji negirdėjo, kaip Andželas prisiartino prie pat jos. Kadangi Andželas augdamas daugiau bendravo su tėvu negu su motina, jo turbūt negalėjo nepatraukti toks madoniškas vaizdelis. Rouz Rouz buvo tik keleriais metais vyresnė už Andželą – tokia jauna, kad jos motinystė tiesiog stulbino. Visi jos judesiai ir veido išraiška, kai ji tupinėjo apie savo kūdikį, atrodė kaip suaugusios moters; ir figūra buvo apvali, moteriška. Ji buvo šiek tiek aukštesnė už Andželą. Apskrito, berniukiško veido.

– Labas rytas, – tarė Andželas, baisiausiai išgąsdindamas kibire sėdinčią mažylę Rouz. Rouz Rouz apgaubė dukterį rankšluosčiu ir atsistojo.

– Tu tikriausiai Andželas, – droviai pasakė. Per vieną jos šnervę bei viršutinę lūpą ėjo plonytis randas; buvo įrėžtos ir dantenos, Andželas tai pastebėjo, kai ji šyptelėjo. Vėliau jis pamatys, kad peilis sustojo išmušęs viršutinį iltinį dantį; todėl Rouz Rouz ir šypsojosi tik puse lūpų. Ji jam paaiškins, kad buvo pažeista danties šaknis ir kad dantis po kurio laiko iškrito pats. Pirmą kartą išvydęs Rouz Rouz, Andželas ja taip susižavėjo, kad netgi randas jam atrodė gražus; tai buvo vienintelis matomas jos trūkumas.

– Pamaniau, gal galėčiau tau padėti, jei ko reikia kūdikiui, – tarė Andželas.

– Jai turbūt dygsta dantys, – pasakė Rouz Rouz. – Šiandien kažkokia suirzus.

Iš sidro namų išėjo ponas Rouzas; pamatęs Andželą, jis pamojavo ir nusišypsojo, paskui priėjo artyn ir viena ranka apkabino vaikinuką.

– Kaip laikais? – paklausė. – Berods vis dar augi. Nešiodavaus jį ant galvos, – pasakė dukteriai. – Nuraškydavo obuolius, kurių nepasiekdavau, – paaiškino, meiliai kumštelėdamas Andželui į ranką.

– Tikiuosi, kad dar truputį paaugsiu, – tarė Andželas – ne tiek ponui Rouzui, kiek Rouz Rouz. Kad ji nepamanytų, jog jis jau nustojo augęs; norėjo, kad ji žinotų, jog jis bus aukštesnis už ją, kada nors.

Andželas gailėjosi, kad neapsivilko marškinių; ne todėl, kad būtų jautęsis nepakankamai raumeningas, – tiesiog manė, kad su marškiniais atrodytų labiau subrendęs. Paskui pagalvojo, kad jai gal patinka jo įdegis, ir nebesigraužė, kad atėjo be marškinių; susikišęs rankas į užpakalines džinsų kišenes, ėmė gailėtis, kad neužsidėjo savo mėgstamos beisbolo kepuraitės. Tai buvo Bostono *Red Sox* kepuraitė, iš ryto Andželas turėdavo ją pagriebti vos atsikėlęs – jei tik užsižiopsodavo, ją užsidėdavo Kendė. Jau antrą vasarą juodu vis šnekėjo, kad reikėtų įsigyti dar vieną beisbolo kepuraitę; Kendė privalėjo ją nupirkti, nes prisipažino, jog įplėšė vieną iš prakaitui išgaruoti pramuštų skylučių, grūsdama į ją pieštuką.

Kai būdavo nuimamas derlius, Kendė skaičiuodavo obuolių dėžes, todėl jai reikėdavo pieštuko. Dabar jau antrą derliaus sezoną kontrolieriumi turėjo dirbti ir Andželas, be to, jis jau antrą vasarą vairavo vieną iš traktorių, kuriais obuoliai buvo išvežami iš sodų.

Kai Andželas parėjęs pasakė, kad Rouz Rouz kūdikiui dygsta dantys, Homeras žinojo, ką daryti. Jis liepė Andželui (su Voliu) važiuoti į miestą ir nupirkti kelis čiulptukus, o paskui nusiuntė Andželą atgal į sidro namus – su pakeliu čiulptukų ir buteliu burbono; Volis retkarčiais išgerdavo burbono, bet tik po lašiuką, taigi butelis buvo artipilnis. Homeras Andželui parodė, kaip reikia degtine pavilgyti mažylei Rouz dantenas.

– Tada dantenos nutirpsta ir nebeskauda, – paaiškino Andželas Rouz Rouz. Jis įmerkė rausvą savo pirštą į degtinę, o paskui įkišo mažylei Rouz į burnytę. Iš pradžių bijojo, kad mergytė, kurios akys staiga išsiplėtė ir pasruvo ašaromis, gali užspringti; bet netrukus mažylė Rouz ėmė čiulpti Andželo pirštą – taip įnirtingai, kad kai Andželas norėjo vėl pamirkyti jį burbone, ji net pravirko, reikalaudama to piršto.

– Tu ją nugirdysi, – perspėjo Andželą Rouz Rouz.

– Nenugirdysiu, – patikino ją Andželas. – Aš tik nuskausminu jai dantenas.

Rouz Rouz apžiūrėjo čiulptukus. Tai buvo tarsi guminiai speneliai, panašūs į tuos, kurie maunami ant pieno buteliukų, tik be skylučių ir pritvirtinti prie melsvų plastikinių žiedų – pakankamai didelių, kad kūdikis negalėtų praryti. Andželas Velzas Rouz Rouz paaiškino, kad įprastinių maitinimo čiulptukų tokiu atveju negalima naudoti todėl, kad kūdikis pro skylutę prisitrauktų oro ir imtų raugėti arba jam pūstų pilvuką.

– Iš kur tu taip viską žinai? – šypsodamasi paklausė Rouz Rouz. – Kiek tau metų?

– Beveik šešiolika, – atsakė Andželas. – O tau?

– Maždaug tiek pat, – tarė ji.

Po pietų, kai Andželas vėl atėjo į sidro namus pažiūrėti, kaip sekasi mergytei, mažylė Rouz jau buvo ne vienintelė Rouzų šeimos narė su čiulptuku burnoje. Ponas Rouzas sėdėjo ant sidro namų stogo, ir Andželas matė – iš tolo, nes akį traukė melsvas plastikinis žiedas, – kad ir jis žinda čiulptuką.

– Jums irgi dygsta dantys? – šūktelėjo Andželas. Ponas Rouzas lėtai – kaip darydavo beveik viską – išsiėmė čiulptuką iš burnos.

– Noriu mest rūkyt, – pasakė. – Kai visą dieną turi burnoj spenį, ar dar reik cigaretės? – Jis vėl įsikišo čiulptuką į burną ir plačiai išsišiepė.

Sidro namuose mažylė Rouz buvo užmigusi, su čiulptuku burnytėje, ir Andželas netikėtai užklupo Rouz Rouz trenkančią plaukus. Ji stovėjo palinkusi prie virtuvės kriauklės, nugara į jį; jis nematė jos krūtų, nors aukščiau juosmens ji buvo nuoga.

– Čia tu? – neapibrėžtai paklausė ji neatsigręždama – bet ir neskubėdama prisidengti.

– Atsiprašau, – tarė Andželas, atatupstas žengdamas į lauką. – Turėjau pasibelsti. – Tada ji pašoko ir prisidengė, nors plaukai tebebuvo muiluoti; pirmiau tikriausiai manė, kad į virtuvę įėjo tėvas.

– Aš tik norėjau pažiūrėti, kaip jaučiasi mažylė, – ėmė teisintis Andželas.

– Puikiai, – pasakė Rouz Rouz. – Tu geras daktaras. Mano gelbėtojas, bent jau šiandien. – Ji šypsojosi keista savo šypsena, puse lūpų.

Blizgančių šampūno putų srovelės vinguriavo jai per kaklą, per krūtinę ir per rankšluostį spaudžiančias rankas, sukryžiuotas ant Andželo taip ir nepamatytų krūtų. Andželas Velzas, šypsodamasis, atbulas traukėsi taip toli nuo durų, kad staiga atsitrenkė į senąjį automobilį, pastatytą prie pat sidro namų sienos – tarytum laikantį pastatą, kad nesugriūtų. Tada išgirdo nuo stogo riedant mažą akmenuką, bet kai tas akmenukas pataikė jam į viršugalvį, – nors jis jau buvo nudžiovęs iš Kendės beisbolo kepuraitę ir atsainiai užsidėjęs ant galvos, kad snapelis pridengtų kaktą, – jam gerokai suskaudo. Jis pažvelgė aukštyn, į poną Rouzą, paridenusį akmenuką jo link – labai taikliai.

– Išgąsdinau! – išsišiepęs tarė ponas Rouzas.

Bet iš tikrųjų Andželą buvo pribloškusi Rouz Rouz. Pro obuolių prekyvietę svirduliuodamas atgal į didįjį namą, jis jautėsi tarsi pritrėkštas didžiulio riedulio.

„Kas tos mažylės tėvas? – galvojo Andželas Velzas. – Ir *kur* jis? Kur *ponia* Rouz? Ar ponas Rouzas su dukterimi gyvena vieni?“

Andželas nuėjo į savo kambarį ir ėmėsi rašyti vardų sąrašą – mergaičių vardų. Keletą patinkančių išrašė iš žodyno, paskui pridėjo dar kelis, kurie žodyne buvo praleisti. Kaip dar gali padaryti įspūdį merginai, kuri nesugeba sugalvoti vardo savo dukrytei?

Andželas būtų buvęs tikras išganymas Sent Klaudo prieglaudai, kur moterys, nuolat galvojančios vardus kūdikiams, jau jautėsi išsisėmusios. Dabar tą beveik kasdienį darbą dirbo ir jaunatviškos energijos nestokojanti seselė Karolina, bet jos parenkami tam tikrą politinę potekstę turintys vardai kai kam būdavo ne prie širdies. Jai ypač patiko Karlas (kaip Marksas)

ir Judžinas (kaip Debsas), tačiau Fridrichas (kaip Engelsas) visiems atrodė pasibaisėtinas, todėl ji berniukus galėdavo pavadinti nebent Fredais (bet pati to trumpinio nemėgo). Seselė Andžela paniurzgėdavo ir dėl Normano (kaip Tomasas) – pasak jos, tai buvo ne ką geresnis vardas už Vilburį. Bet nežinia, ar Andželas Velzas būtų su tokiu pat įkarščiu rinkęs kūdikiams vardus, jeigu jam būtų reikėję tai daryti kone kasdien. Noras parinkti tinkamą vardą Rouz Rouz dukrytei atrodė gana keistas – tačiau to galima buvo tikėtis iš pirmą kartą įsimylėjusio vaikinuko.

Abė? – galvojo Andželas Velzas. Alberta? Aleksandra? Amanda? Amelija? Antuanetė? Aurora? „Aurora Rouz", – ištarė garsiai. „Dievulėliau, ne", – nusprendė ir vėl įknibo į abėcėlę. Randas ant jo mylimosios veido buvo toks plonytis, vos pastebimas, – Andželui dingtelėjo mintis, kad jeigu galėtų tą randą pabučiuoti, jis turbūt išnyktų; paskui Andželas ėmėsi raide B prasidedančių vardų.

Betsabė? Beatričė? Berenisė? Bjanka? Bridžita?

Daktarui Larčui buvo iškilusi kitokia problema. Mirusi pacientė neturėjo nieko, iš ko būtų buvę galima sužinoti, kas ji tokia, – į Sent Klaudą ji atsivežė tik liepsnojančią savo infekciją, gausybę nosį užimančių išskyrų, negyvą, bet neištrauktą vaisių (ir keletą į jos kūną sukištų instrumentų, kuriais pati – arba kažkas kitas – mėgino tą vaisių iškrapštyti), ir dar pradurtą gimdą, nenumušamą karštį ir ūminį peritonitą. Pas daktarą Larčą ji atvyko per vėlai, jis nebegalėjo jos išgelbėti, tačiau Larčas vis tiek jautėsi kaltas.

– Ji buvo gyva, kai čia atkeliavo, – pasakė Larčas seselei Karolinai. – Aš turėčiau būti gydytojas.

– Tai ir *būkite*, – tarė seselė Karolina, – ir liaukitės verkšlenęs.

– Aš per senas, – skundėsi Larčas. – Kas nors jaunesnis, greitesnis, gal būtų ją išgelbėjęs.

– Jei taip manote, gal tikrai esate per senas, – pareiškė seselė Karolina. – Nenorite matyti gyvenimo tokio, koks jis yra.

– Koks jis yra, – burbtelėjo Vilburis Larčas ir užsidarė vaistinėje. Jis visada baisiai grauždavosi, jei mirdavo kuri nors pacientė, tačiau šita – seselė Karolina juk matė – buvo beveik mirusi jau tada, kai atvyko.

– Jeigu jis laiko save kaltu netgi tokiu atveju, – pasakė seselė Karolina seselei Andželai, – tai manau, kad jį gal tikrai reikėtų pakeisti – jis *tikrai* per senas.

Seselė Andžela pritarė jos nuomonei:

– Negali sakyti, kad jis ko nors nebesugeba, bet jeigu jam pačiam atrodo, kad nebesugeba, tai jau viskas.

Seselė Edna tame pokalbyje nedalyvavo. Ji nuėjusi stovėjo priešais vaistinės duris ir vis kartojo: „Tu *nesi* per senas, *netiesa*, kad nebesugebi, tu *nesi* per senas“, – bet Vilburis Larčas jos žodžių negirdėjo; jis buvo apsisvaiginęs eteriu, jis keliavo. Buvo labai toli, Birmoje – kurią matė beveik taip pat aiškiai, kaip kadaise matė Volis, nors Larčas (kad ir prisikvėpavęs eterio) nieku gyvu negalėjo įsivaizduoti tokio karščio. Pavėsis, kurį matė po figmedžiais, pasirodė esąs apgaulingas; ten nebuvo vėsu – tik jau ne tuo dienos metu, apie kurį kalbėdami birmiečiai sako, jog tai „laikas, kai nutyla kojos“. Larčas stebėjo ligonius vizituojantį misionierių, daktarą Stouną. Net vidurdienio karštis negalėjo sulaikyti Fazio Stouno, gelbstinčio viduriuojančius vaikus.

Volis Larčo sapną būtų galėjęs papildyti viena kita vaizdingesne smulkmena. Pavyzdžiui, kokie slidūs būna bambukų lapai, kai mėgini eiti įkalnin. O miegamieji dembliai nuolat permirksta nuo prakaito; be to, atrodė (bent jau Voliui), kad Birma – britų morališkai sugadintų teismo pareigūnų, submagistratų, – arba supanašėjusių su britais, arba degančių neapykanta britams, – šalis. Kartą birmiečiai Volį nešė per piktžolėmis apaugusią kiaulių priterštą plynę; seniau kažkoks britas ten turėjo įsirengęs teniso aikštelę. Iš tinklo tenykštis magistratas dabar buvo pasidaręs hamaką. Pati aikštelė,

aptverta aukšta tvora, puikiai tiko kiaulėms auginti; tvora, kadaise sulaikydavusi teniso kamuoliukus, kad nenulėktų į džiungles, dabar buvo kliūtis kiaules sudraskyti besitaikantiems leopardams. Volis prisiminė, kad, kai tąkart stabtelėjo pailsėti, pats magistratas – malonus apskritaveidis vyriškis švelniomis, tvirtomis rankomis – kišo jam į šlaplę kateterį; tai buvo ilga sidabrinė lazdelė kokteiliui maišyti – dar vienas britų paliktas daiktas. Nors magistratas nelabai suprato angliškai, Volis jam paaiškino, kam toks daiktas iš tikrųjų reikalingas.

– Brytai kveili, – pasakė Voliui tas Birmos džentelmenas. – Teip?

– Taip, tikriausiai, – sutiko Volis. Jis pažinojo nedaug britų, bet kai kurie iš jų tikrai atrodė kvailoki, taigi jam nebuvo sunku pritarti tokiai nuomonei – be to, Volis pagalvojo, kad neverta ginčytis su žmogumi, laikančiu kateterį, kad ir kas jis būtų.

Sidabrinė lazdelė buvo nelanksti, ne tokia kaip tikras kateteris; negana to, viršutinis jos galas buvo papuoštas lyg ir kokiu herbu su rūsčiu karalienės Viktorijos veidu per vidurį (šį kartą, stebėdama, kaip naudojamas jos atvaizdu pagražintas daiktas, ji galėjo pasipiktinti).

– Tik brytai tokie kveili, kad sugalvoja deiktą gėrimui meišyti, – kikendamas tarė magistratas. Jis patepė kateterį savo seilėmis.

Volis mėgino nusijuokti, pro ašaras.

Tikriausiai ir daugeliui daktaro Stouno vizituojamų viduriuojančių vaikų susilaikydavo šlapimas, ir daktaras Stounas turėdavo jį išleisti iš išsipūtusių jų pūslyčių; jis tai, be abejo, darė tinkamai, tikru kateteriu. Virš Birmos žvelgiančiomis akimis Vilburis Larčas matė, kad daktaras Stounas tiesiog tobulas, – Fazis Stounas neleis numirti nė vienam pacientui.

Seselė Karolina, suprasdama, jog toks sutapimas – bevardės moters mirtis netrukus po to, kai globos tarybai buvo nusiųsti visi „įkalčiai“, – atrodys tikrai nekaip, nusprendė tuoj pat parašyti laišką Homerui Velzui. Taigi kol daktaras Larčas ilsėjosi vaistinėje, seselė Karolina įnirtingai darbavosi prie rašomosios mašinėlės seselės Andželos kabinete.

„Nebūk veidmainis, – rašė ji. – Tikiuosi, prisimeni, kaip karštai mane įkalbinėjai iš Keip Keneto važiuoti čia, kur manęs labiau reikia, – ir buvai teisus. Nejaugi nesupranti, kad čia reikia ir tavęs, ir ne kada nors, o dabar pat? Manai, kad be tavęs ten neaugs obuoliai? Ką, tavo manymu, taryba paskirs į jo vietą, jei tu nepasisiūlysi? Kokį nors bailį, kuris darys ką liepiamas, vieną iš tų itin atsargių daktarėlių, kuriems nuolat dreba kinkos, – susitraukusį įstatymus gerbiantį pilietį, kuris bus visiškai NENAUDINGAS!"

Ji išsiuntė tą laišką tuo pačiu kartu, kai nuėjo pas stoties viršininką pranešti, kad našlaičių prieglaudoje yra negyvėlė; reikėjo sukviesti visokius pareigūnus. Jau buvo praėję daug metų nuo tos dienos, kai stoties viršininkas prieglaudoje matė lavonus, bet jis žinojo niekada nepamiršiąs tąkart matytų numirėlių – nei savo pirmtako, sekatoriumi atverta krūtine, nei išskrosto negimusio kūdikio iš Trijų Mylių Krioklių.

– Negyvėlė? – paklausė stoties viršininkas. Jis abiem rankom įsikibo į mažo staliuko kraštus; ant to staliuko stovinčiame beveik niekad neišjungiamame televizoriuje mirgėjo susiliejantys, čia atsirandantys, čia vėl išnykstantys vaizdai – stoties viršininkas labiau norėjo matyti juos negu daug ryškesnį reginį: iš praeities vėl išnyrančius lavonus.

– Kažkokia moteris, kuri nenorėjo gimdyti kūdikio, – pasakė jam seselė Karolina. – Visa susimaitojo, mėgindama tą kūdikį iškrapštyti. Pas mus atvažiavo per vėlai, nebegalėjome jai padėti.

Netardamas nė žodžio ir neatitraukdamas akių nuo televizoriaus ekrane mirgančių zigzagų, stoties viršininkas tvirtai laikėsi staliuko, tarsi tai būtų buvęs altorius, o televizorius – jo garbinamas dievas; stoties viršininkas žinojo, kad televizorius jam bent jau neparodys nieko panašaus į tai, ką nupasakojo seselė Karolina, todėl toliau žiūrėjo televizorių, užuot pažvelgęs seselei Karolinai į akis.

Karmen? Cecilija? Čeriti? Klaudija? Konstancija? Kukė? Kordelija? Andželas Velzas pakreipė *Red Sox* kepuraitės snapelį reikiamu kampu; nors anksti rytą buvo vėsoka, marškinių nusprendė nesirengti. Dagmara? – galvojo. Deizė? Doloresa? Dotė?

– Kur eini su mano kepure? – paklausė jo Kendė; ji rinko nuo stalo pusryčių indus.

– Čia *mano* kepurė, – atšovė Andželas jau žengdamas pro duris.

– Meilė akla, – tarė Volis, atstumdamas vežimėlį toliau nuo stalo.

„Ar jis turi galvoje mane, ar Andželą?“ – susimąstė Kendė. Homeras su Voliu nerimavo dėl vaikiško Andželo susižavėjimo Rouz Rouz, bet Kendė manė, kad labai jaudintis neverta, nes tas susižavėjimas toks ir yra: vaikiškas. Kendė žinojo, kad Rouz Rouz – patyrusi mergina, todėl neleis Andželui pernelyg įsijausti. Homeras sakė, kad ne tai svarbiausia. Kendei atrodė, kad Rouz Rouz vėtyta ir mėtyta, o... tačiau Volis tvirtino, jog tai irgi ne svarbiausias dalykas.

– Na, tikiuosi, svarbiausia ne tai, kad ji *juodukė*, – pasakė Kendė.

– Svarbiausia – ponas Rouzas, – tarė Volis. Buvo matyti, kad Homerui vos neišsprūdo: „Taigi!“ „Vyrai amžinai nori viską reguliuoti“, – dingtelėjo Kendei.

Homeras Velzas buvo prekyvietės raštinėje. Tarp gautų laiškų bei laikraščių gulėjo ir jam adresuotas daktaro Larčo laiškas, bet Homeras neperžiūrėjo pašto. Tai buvo Volio darbas; be to, atvyko skynėjai. Netrukus prasidės derliaus nuėmimas – kai tik Homeras viską surikiuos. Jis žvilgtelėjo pro raštinės langą ir pamatė sūnų, be marškinių, šnekantį su Didžiąja Dote Taft. Atidaręs dvivėres duris, Homeras surėkė Andželui:

– Ei, šįryt šalta – apsivilk marškinius!

Andželas jau ėjo už prekyvietės esančių daržinių link.

– Reikia įšildyti traktorių! – pasakė jis tėvui.

– Pirma sušilk pats! – riktelėjo Homeras, tačiau vaikinukas šį rytą jau buvo ganėtinai įkaitęs.

Edita? – klausė savęs Andželas. Ernestina? Esmeralda? Eva! – pagalvojo.

Staiga atsitrenkė į Vernoną Linčą ir šis pervėrė jį virš karštos kavos puodelio žaibuojančiomis akimis.

– Žiūrėk, kur eini, – sušnypštė Andželui Vernonas.

– Feitė! – pasakė jam Andželas. – Felicija! Frančeska! Frederika!

– Asilas, – burbtelėjo Vernonas Linčas.

– Ne, čia tu, – tarė jam Didžioji Dotė Taft. – *Tu* esi asilas, Vernonai.

– Dieve, kaip man patinka derliaus nuėmimas! – džiūgavo Volis, sukdamas ratus aplink virtuvės stalą, kol Kendė plovė indus. – Labiausiai mėgstu šitą metų laiką.

– Aš irgi, – šypsodamasi pasakė Kendė. Ir pagalvojo: „Pagyvensiu dar šešias savaites“.

Šįkart vėl atvažiavo Juodoji Keptuvė, virėjas; Kendei reikėjo skubėti – ji turėjo nuvežti Juodąją Keptuvę apsipirkti. Nuo senų laikų obuolius skindavo ir vyriškis, pravarde Persikas, bet paskui jis kelerius metus nesirodė; Persiku buvo vadinamas todėl, kad jam visiškai nežėlė barzda. Kitą vėl atvykusį juoduką visi pravardžiavo Murzium; jau daug metų niekas nebuvo matęs Murziaus. Vieną naktį sidro namuose jis buvo baisiai supjaustytas; Homeras vežė jį į Keip Keneto ligoninę. Prireikė šimto dvidešimt trijų siūlių; Homeras Velzas tada dar pagalvojo, kad Murzius atrodo kaip kokia naujoviška dešra.

Jį supjaustęs vyriškis seniai pradingo. Tai buvo viena iš pono Rouzo taisyklių; Homero manymu, bene pati svarbiausia sidro namų taisyklė. Draudžiama vieniems kitus žaloti. Gali žmogui įpjauti, kad išgąsdintum, kad parodytum, kas čia viršesnis, bet tik taip, kad neprireiktų ligoninės. Nes tada jau prisistato policija, ir visi sidro namuose pasijunta menki. Vyriškis, supjaustęs Murzių, negalvojo apie bendruomenę.

– Jis tikrai taikės nurėžt man šikną, žinokit, – šnekėjo Murzius, tarytum nustebęs.

– Diletantas, – pasakė ponas Rouzas. – Šiaip ar taip, jo jau nebėr.

Visi kiti skynėjai, išskyrus pono Rouzo dukterį, į Vandenyno Vaizdo sodus atvažiavo pirmą kartą. Ponas Rouzas su Andželu netrukus sutarė, ką per dieną veiks Rouz Rouz su dukryte.

– Ji važinėsis su tavim ir tau padės, – pasakė Andželui ponas Rouzas. – Galės sėdėt ant sparno arba stovėt už sėdynės. Galės važiuot ant priekabos, kol neapkrauta.

– Žinoma! – neprieštaravo Andželas.

– Jeigu turės parnešt vaiką į sidro namus, galės eit pėsčia, – pridūrė ponas Rouzas. – Jokių didelių paslaugų jai nereiks.

– Ne, – tarė Andželas; jam atrodė keista, kad ponas Rouzas šitaip kalba apie dukterį, kai ši stovi šalia, iš pažiūros kiek sutrikusi. Mažylė Rouz – su čiulptuku burnytėje – sėdėjo apsižergusi jos klubą.

– Kartais vaiką pažiūrės Juodoji Keptuvė, – pasakė ponas Rouzas; Rouz Rouz tik linktelėjo.

– Kendė sakė, kad ir ji galėtų pažiūrėti, – pasiūlė Andželas.

– Nereik trukdyt ponios Vortington, – nukirto ponas Rouzas, ir Rouz Rouz papurtė galvą.

Andželas traktorių visada vairuodavo stovėdamas; atsisėdęs ant sėdynės be pagalvėlės (jo manymu, pagalvėlę po užpakaliu galėjo dėtis nebent koks hemorojaus kankinamas senis), nematydavo radiatoriaus dangčio. Todėl bijodavo, kad, jam laiku nepastebėjus, radiatoriuje gali užvirti vanduo ir perkaisti variklis. Bet svarbiausia buvo tai, kad Andželas manydavosi gražiau atrodąs, kai važinėdavo traktoriumi atsistojęs.

Dabar jis džiaugėsi, kad vairuoja „International Harvester"; prieš daugelį metų Reimondas Kendalas to traktoriaus sėdynę buvo įtaisęs ant šarnyro. Taigi Andželas galėjo leisti Rouz Rouz sėdėti – su mažyle Rouz ant kelių arba be jos, – o pats stovėti šalia sukamosios sėdynės ir gana patogiai vairuoti. Čia pat buvo sankabos bei stabdžio paminos ir droselio sklendės rankena.

Avarinio rankinio stabdžio svirtis styrojo šalia Rouz Rouz šlaunies; pavarų perjungimo rankena buvo prie jos kelio.

– Kam tu nešioji šitą seną beisbolo kepurę? – paklausė Andželo Rouz Rouz. – Tavo tokios gražios akys, bet nieks jų nemato. Ir gražūs plaukai, bet irgi nieks nemato. O kakta tavo balta, nes saulė neranda tavo veido. Jeigu nenešiotum šitos kvailos kepurės, tavo veidas būt toks pat rudas kaip ir kūnas.

Tai girdėdamas Andželas, be abejo, padarė išvadą, jog Rouz Rouz patinka, kad jo kūnas rudas, o balta kakta, jos nuomone, nepatraukli, ir kad ji vis dėlto atkreipė dėmesį – nors jis su kepure – į jo akis bei plaukus (ir kad jo akys bei plaukai jai atrodo gražūs).

Pirmą kartą prisikrovęs pilną priekabą obuolių, Andželas neskubėdamas atsigėrė vandens iš sode stovinčio ąsočio; gerdamas beisbolo kepuraitės snapelį nusuko į užpakalį. Paskui ir liko taip ją užsidėjęs, kaip užsideda gaudytojai, – taip pat, kaip nešiodavo Kendė, snapeliu prisidengianti plaukus bei sprandą. Bet Kendei taip pasukta kepuraitė kažkodėl tiko labiau. Pamačiusi šitaip ją užsidėjusį Andželą, Rouz Rouz tarė:

– Dabar atrodai tikrai kvailai, tavo galva kaip kamuolys.

Kitą dieną Andželas leido Kendei pastverti kepuraitę.

Mažylė Rouz čiulpė čiulptuką, kaip trijų arklio galių siurblys, ir Rouz Rouz nusišypsojo Andželui.

– Kur ta graži kepuraitė? – paklausė.

– Pamečiau, – pamelavo Andželas.

– Gaila, – tarė Rouz Rouz. – Buvo graži.

– Maniau, ji tau nepatiko, – nustebo Andželas.

– Nepatiko ant *tavo* galvos, – pasakė Rouz Rouz.

Dar kitą dieną jis atsinešė tą kepuraitę ir uždėjo Rouz Rouz, kai tik ji įsitaisė ant traktoriaus sėdynės. Rouz Rouz atrodė baisiai patenkinta; ji užsimaukšlino kepuraitę taip pat, kaip užsimaukšlindavo Andželas, – ant akių. Mažylė Rouz žvairomis žvilgčiojo į snapelį.

– Tai tu ją pametei, o paskui suradai, a? – paklausė Andželo Rouz Rouz.

– Taigi, – atsakė Andželas.

– Geriau būk atsargus, – patarė jam Rouz Rouz. – Juk nenori susidėt su manim.

Bet Andželas jautėsi pamalonintas ir padrąsintas jau vien todėl, kad ji pastebėjo jo susidomėjimą, – juo labiau kad jis nė pats gerai nežinojo, kaip galėtų tą susidomėjimą išreikšti.

– Kiek tau metų? – vėliau paklausė jis, lyg tarp kitko.

– Maždaug tiek pat, kiek tau, Andželai, – tepasakė Rouz Rouz. Mažylė Rouz, staiga suzmekusi, prigludo jai prie krūtinės; nuo saulės mergytę saugojo balta jūreiviška skrybėlė nulėpusiais kraštais, tačiau mažylės akys po tos skrybėlės graižu atrodė lyg stiklinės – ji buvo labai pavargusi, juk visą dieną čiaumojo čiulptuką. – Netikiu, kad tau vis dar kalas dantys, – pasakė dukrytei Rouz Rouz. Paskui suėmė čiulptuką už melsvo plastikinio žiedo ir ištraukė mergytei iš burnos; pasigirdo pokštelėjimas, tarsi kas būtų atkimšęs vyno butelį; mažylė Rouz išsigando. – Per daug įjunkai, – tarė Rouz Rouz, bet kai mažylė Rouz paleido gerklę, motina vėl įkišo čiulptuką jai į burną.

– Ar tau patinka vardas Gabrielė? – paklausė Andželas.

– Dar niekad tokio negirdėjau, – atsakė Rouz Rouz.

– O Džindžer*?

– Juk tai valgomas daiktas.

– Gal Glorija? – pasiūlė Andželas.

– Gražus, – tarė Rouz Rouz. – Kam?

– Tavo vaikui! – pasakė Andželas. – Galvojau, koks vardas tiktų tavo mergytei. – Rouz Rouz kilstelėjo Bostono *Red Sox* kepuraitės snapelį ir pažvelgė Andželui į akis.

– Kam apie tai galvoji? – paklausė.

– Tiesiog norėjau padėti, – sumišęs tarė Andželas. – Padėti tau išrinkti tinkamą.

– Išrinkti? – nesuprato Rouz Rouz.

– Norėjau padėti tau apsispręsti, – pasakė Andželas Velzas.

* Ginger – imbieras (*angl.*).

Skynėjas, pravarde Persikas, buvo beveik toks pat greitas kaip ponas Rouzas. Jis pylė obuolius iš drobinio maišelio į bušelio talpos dėžę ir staiga įsiterpė į Rouz Rouz ir Andželo pokalbį.

– Ar skaičiuoji, Andželai? – paklausė Persikas.

– Jau pažymėjau, – tarė Andželas.

Kartais, kai gerai nepažinodavo skynėjo, Andželas apžiūrėdavo vaisius – kad įsitikintų, jog jie neapdaužyti; jei rasdavo apdaužytų arba jei būdavo kitų požymių, iš kurių suprasdavo, kad skynėjas pernelyg skuba, tam skynėjui neduodavo didžiausios kainos už bušelį. Bet Andželas žinojo, kad Persikas – geras skynėjas, todėl tik įrašė skaičių į sąrašą, nenulipęs nuo traktoriaus ir nė nežvilgtelėjęs į obuolius.

– Tu gi kontrolierius, ar ne? – paklausė Andželo Persikas.

– Žinoma, aš jau pažymėjau! – patikino jį Andželas.

– Negi nenori manęs pakontroliuot? Verčiau ateik ir pažiūrėk, ar skinu ne kriaušes, ar dar ką, – išsišiepęs tarė Persikas.

Andželas priėjo artyn apžiūrėti obuolių, tada Persikas jam ir pašnibždėjo:

– Juk nenori turėt reikalų su pono Rouzo peiliu. – Ir nuėjo, nešinas savo maišeliu bei kopėčiomis, Andželui nespėjus nieko pasakyti apie jo nuskintus obuolius – kurie, be abejo, buvo sveikutėliai.

Vėl įsitaisęs ant traktoriaus, Andželas įsidrąsino.

– Ar tebesi ištekėjusi už mažylės tėvo? – paklausė jis Rouz Rouz.

– Niekad ir nebuvau ištekėjus, – atsakė ji.

– Ar judu vis dar kartu, su jos tėvu? – dar pasidomėjo Andželas.

– Mažylė neturi tėvo, – pasakė Rouz Rouz. Aš niekad nebuvau *kartu*.

– Man patinka Hiacinta ir Hortenzija, – po kurio laiko tarė Andželas. – Irgi augalų pavadinimai, tiktų prie Rouz.

– Aš turiu ne augalą, turiu mažą mergytę, – nusišypsojo Rouz Rouz.

– Gražus vardas ir Houp*, – pasakė Andželas.

– Houp – ne vardas, – paprieštaravo Rouz Rouz.

– Arba Irisė, – toliau siūlė Andželas. – Bet skambėtų gal truputį pretenzingai, nes irgi gėlė. Arba Izadora.

– Uk! – atsiduso Rouz Rouz. – Geriau jokio vardo, negu bet koks.

– O gal tiesiog Džeinė? – paklausė Andželas Velzas, jau beveik netekęs vilties. – Dženifer? Džesika? Džiuelė? Džilė? Džoisė? Džulija? Džastina?

Staiga Rouz Rouz prisilietė prie jo. Tiesiog uždėjo ranką jam ant šlaunies; tai pajutęs jis vos neužskersavo priekabos – būtų išbarstęs obuolius.

– Nenutilk, – tarė ji. – Net nežinojau, kad yra tiek vardų. Sakyk dar, – paprašė, ragindama jį ranka – švelniai baksnodama, o paskui vėl pasidėjo tą ranką sau ant kelių, kur sėdėjo mažylė Rouz, lyg apkerėta traktoriaus burzgimo bei lingavimo.

– Katerina? Ketlina? Kirsten? Kitė? – pradėjo vardyti Andželas Velzas.

– Dar, – prašė Rouz Rouz, vėl lytėdama jo šlaunį.

– Laura? Lorė? Lavernė? Lavinija? Lėja? Tai reiškia „nuvargusi“, – pasakė. – Lesli? Libė? Loreta? Lusė? Meiblė? Tai reiškia „miela“. Malvina? Tai būtų „glotnus sniegas“, – paaiškino.

– Niekad negyvenau ten, kur yra sniego, – tarė Rouz Rouz.

– Marija? – siūlė Andželas. – Melisa? Vėl augalas... Meivis? Tai reiškia „strazdas“, toks paukštis.

– Nesakyk, ką tie vardai reiškia.

– Mersė? Mersedes?

– Argi tai ne automobilis? – paklausė Rouz Rouz.

– Geras automobilis, – tarė Andželas. – Vokiškas. Labai brangus.

* Hope – viltis (*angl.*).

– Vieną tokį, regis, mačiau, – pasakė Rouz Rouz. – Jie su tokiais lyg ir taikiniais ant kapoto.

– Tai jų emblema, – paaiškino Andželas Velzas.

– Jų *kas*? – nesuprato Rouz Rouz.

– Taip, lyg ir taikinys, tu teisi, – tarė Andželas.

– Pasakyk dar kartą, – paprašė Rouz Rouz.

– Mersedes, – pakartojo Andželas.

– Tinka tik turčiams, ar ne? – paklausė Rouz Rouz.

– Toks automobilis?

– Ir vardas, ir automobilis.

– Na, – tarė Andželas, – automobilis brangus, bet vardas reiškia „gailestingoji Dievo motina".

– Velniop tą vardą! – pyktelėjo Rouz Rouz. – Juk prašiau nesakyt, ką jie reiškia!

– Atsiprašau.

– Kodėl tu visad be marškinių? – paklausė Rouz Rouz. – Argi tau nešalta?

Andželas patraukė pečiais.

– Gali toliau sakyt vardus, kai norėsi, – tarė Rouz Rouz.

Po pirmų keturių ar penkių derliaus nuėmimo dienų pasikeitė vėjas; ėmė pūsti smarkiau, nuo Atlanto, todėl anksti rytą būdavo ypač žvarbu. Andželas dabar rengdavosi trumparankoviais marškinėliais ir ant jų dar užsitempdavo medvilninį sportinį nertinį. Vieną rytą, kai buvo taip šalta, kad Rouz Rouz net nusprendė palikti mažylę Rouz Kendei, Andželas pamatė, kad ji visa virpa, ir davė jai savo nertinį. Rouz Rouz juo vilkėjo visą dieną. Tebebuvo su juo ir vakare, kai Andželas atėjo padėti spausti sidro ir juodu su Rouz Rouz kurį laiką sėdėjo ant sidro namų stogo. Kartu su jais sėdėjo ir Juodoji Keptuvė, jis pasakojo apie tuos laikus, kai naktimis pakrantėje būdavo matyti kažin koks kariškių įrenginys.

– Ten buvo kažkoks slaptas ginklas, – šnekėjo Juodoji Keptuvė. – Ir tavo tėvas, – pasakė Andželui, – sugalvojo jam pavadinimą. Mes visi vos kelnių neprikrovėm, taip persigandom. Sakė, ten toks lyg ir ratas – svaido žmones į mėnulį, ar panašiai.

– Ten buvo apžvalgos ratas, – tamsoje pasigirdo pono Rouzo balsas. – Paprastas apžvalgos ratas.

– Aha, tikrai! – tarė Juodoji Keptuvė. – Vienąsyk tokį mačiau.

– Bet buvo ir dar kažkas, – svajingai pasakė ponas Rouzas. – Paskui tą daiktą panaudojo kare.

– Aha, – pritarė Juodoji Keptuvė. – Į kažką paleido.

Žiūrėdama į pakrantėje mirgančias šviesas, Rouz Rouz pareiškė:

– Kelsiuos gyvent miestan.

– Gal, kai būsi pakankamai suaugus, – tarė ponas Rouzas.

– Gal Atlanton, – toliau kalbėjo Rouz Rouz. – Buvau Atlantoj, – pasakė Andželui, – naktį.

– Ten buvo Čarlstonas, – tarė ponas Rouzas. – Bet gal buvai ir Atlantoj – kitąkart.

– Sakei, kad Atlanta, – nusivylė Rouz Rouz.

– Gal ir *sakiau*, kad Atlanta, – šaipėsi ponas Rouzas, – bet buvo Čarlstonas. – Juodoji Keptuvė nusijuokė.

Tą vakarą Rouz Rouz pamiršo Andželui atiduoti jo nertinį, bet iš ryto, kai tebebuvo šalta, jį grąžino, o pati vilkėjo vienu iš senų pono Rouzo megztinių.

– Šįryt, na, lyg ir turiu savo drabužių, – pasakė, užsimaukšlinusi ant akių beisbolo kepuraitę, dar žemiau negu paprastai. Mažylę Rouz saugojo Juodoji Keptuvė; Andželas tik po kurio laiko pastebėjo mėlynę Rouz Rouz paakyje – baltiesiems sunku iš karto įžiūrėti juodaodžių mėlynes, tačiau jos paakys buvo pamėlęs kaip reikiant.

– Jis sako, kad nieko, jei užsidedu tavo kepurę, bet savo nertinį vilkėk pats, – paaiškino Andželui Rouz Rouz. – Juk sakiau, – pridūrė, – kad geriau su manim nesusidėk.

Tą dieną, kai skynėjai baigė darbą, Andželas užsuko į sidro namus pasišnekėti su ponu Rouzu. Patikino jį, jog neturėjo galvoje nieko neprideramo, kai pasiūlė Rouz Rouz savo nertinį; be to, Andželas dar pasakė, kad jam tikrai patinka pono Rouzo duktė, ir taip toliau. Apie tai kalbėdamas jis baisiausiai

nervinosi, nors ponas Rouzas išliko visiškai ramus. Savaime suprantama, Andželas (kaip ir visi kiti) buvo matęs, kaip ponas Rouzas per kokias tris ar keturias sekundes nulupa obuolio žievelę ir išima šerdį, – niekas neabejojo, kad ponas Rouzas per pusę minutės galėtų nuleisti žmogui visą kraują. Galėtų suraižyti nelaimėlį tokiais plonais rėželiais, kad atrodytų, jog šis taip susipjaustė skusdamasis.

– Kas tau sakė, kad mušu savo dukrą, Andželai? – ramiai paklausė ponas Rouzas. Andželui tai, be abejo, buvo sakiusi pati Rouz Rouz, tačiau dabar Andželas staiga pajuto spąstus. Jis tik pridarys jai bėdos. Ponas Rouzas niekada neleis sau įsivelti į kokius nors nemalonumus su Andželu. Ponas Rouzas žino taisykles: tai *tikrosios* sidro namų taisyklės, skynėjų taisyklės.

– Aš tik pamaniau, kad jūs jai sudavėte, – pasakė Andželas atsitraukdamas.

– Ne aš, – tarė ponas Rouzas.

Prieš pastatydamas traktorių, Andželas dar pasikalbėjo su Rouz Rouz. Pasakė, kad jeigu ji bijo gyventi sidro namuose, gali persikelti pas jį – jo kambaryje yra laisva lova, arba jis galėtų išsikraustyti iš savo kambario ir pertvarkyti jį į svečių kambarį jai ir jos mažylei.

– Svečių kambarį? – nusijuokė Rouz Rouz. Ir pareiškė, kad jis maloniausias iš visų jos pažįstamų vyrų.

Rouz Rouz judesiai buvo tokie apatiški, kaip žmogaus, kuris įpratęs miegoti stovėdamas, – sunkios jos galūnės atrodė visiškai atpalaiduotos, tarsi ji būtų plūduriavusi vandenyje. Jos kūnas buvo tingus, tačiau su ja bendraudamas Andželas visada jausdavo, kad ji gali judėti žaibiškai, jausdavo tokią pat vidinę energiją, kokia sklido nuo jos tėvo, kaip nuo žmogaus sklinda jo kūno kvapas. Šalia Rouz Rouz Andželą krėsdavo drebulys.

Per vakarienę tėvas jo paklausė:

– Kaip tu sutari su ponu Rouzu?

– Man įdomiau, kaip tu sutari su Rouz Rouz, – pasmalsavo Kendė.

– Kaip jis sutaria su ta mergina – tik jo paties reikalas, – įsikišo Volis.

– Taigi, – tarė Homeras Velzas, bet šįkart Volis nuleido tai negirdomis.

– O kaip tau sekasi bendrauti su ponu Rouzu, rūpi mums visiems, Andželai, – toliau kalbėjo Volis.

– Todėl, kad mes tave mylime, – paaiškino Homeras.

– Ponas Rouzas nepadarys man nieko blogo, – pasakė jiems Andželas.

– Žinoma, kad ne! – sušuko Kendė.

– Ponas Rouzas daro, ką nori, – tarė Volis.

– Jis laikosi savų taisyklių, – pridūrė Homeras Velzas.

– Jis muša savo dukterį, – pareiškė Andželas. – Bent jau vieną kartą tai tikrai jai sudavė.

– Tai ne tavo reikalas, Andželai, – įspėjo vaikinuką Volis.

– Teisybė, – pritarė Homeras.

– Tai bus *mano* reikalas! – pasakė Kendė. – Jeigu jis muša tą mergaitę, tuoj išgirs, ką aš apie tai manau.

– Ne, neišgirs, – paprieštaravo Volis.

– Geriau nereikia, – tarė Kendei Homeras.

– Jūs čia man nešnekėkit, kaip turiu elgtis, – atšovė Kendė, ir juodu nutilo; abu puikiai žinojo, kad Kendės neperkalbės.

– Ar tikrai žinai, Andželai? – paklausė Kendė.

– Aš beveik įsitikinęs, – atsakė vaikinukas. – Devyniasdešimt devyniais procentais.

– Turi būti įsitikinęs šimtu procentų, Andželai, tik tada galėsi sakyti, jog viskas taip ir yra, – tarė jam tėvas.

– Taigi, – murmtelėjo Andželas atsistodamas ir paimdamas nuo stalo savo indus.

– Gerai, kad viską išsiaiškinome, – pasakė Volis, kai Andželas buvo virtuvėje. – Gerai, kad visi žinom, kas yra tiesa, – pridūrė, kai Kendė irgi pakilo nuo stalo ir ėmė rinkti indus. Homeras Velzas tebesėdėjo savo vietoje.

Kitą rytą Andželas sužinojo, kad Rouz Rouz niekada nesimaudė vandenyne – kad ji skynė citrusinius vaisius Floridoje

ir persikus Džordžijoje, kad palei rytinę pakrantę važiavo iki pat Meino, bet nė karto net kojos pirštelio nebuvo įkišusi į Atlantą. Niekada nestovėjo ant smėlio.

– Tai jau tikra nesąmonė! – pareiškė Andželas Velzas. – Kurį nors sekmadienį važiuosim į paplūdimį.

– Ko? – paklausė Rouz Rouz. – Manai, kad įdegus gražiau atrodysiu? Ką aš darysiu tam paplūdimy?

– Plaukiosi! – atsakė Andželas. – Vandenyne! Sūriame vandenyje!

– Plaukt aš nemoku, – perspėjo jį Rouz Rouz.

– O, – susizgribo jis. – Na, vandenynu gali mėgautis ir neplaukiodama. Nebūtina bristi, kur vanduo virš galvos.

– Neturiu maudymosi kostiumėlio, – dar pasakė Rouz Rouz.

– O, – akimirką sutriko Andželas. – Nieko baisaus, aš tau gausiu. Kuris nors iš Kendės kostiumėlių tikrai tiks. – Rouz Rouz atrodė truputį nustebusi. Juk aišku, kad visi Kendės kostiumėliai jai būtų ankštoki.

Per priešpiečių pertrauką Rouz Rouz žvilgtelėjo, kaip laikosi mažylė Rouz, palikta su Juodąja Keptuve, o paskui Andželas nusivežė ją į šalia Gaidžio Kalvos augantį jaunų medelių sodą; nuo jų obuolių niekas neskynė, todėl ten nebuvo nė vieno žmogaus. Tolumoje plytėjo sunkiai įžiūrimas vandenynas. Galėjai matyti neįprastai užsibaigiantį horizontą, kažkaip keistai suplokštėjusį dangaus kraštą, – o atsistoję ant traktoriaus, Andželas su Rouz Rouz įžvelgė ir skirtingus melsvus bei pilkšvus atspalvius toje vietoje, kur dangus buvo susiliejęs su vandeniu. Rouz Rouz tai nepadarė įspūdžio.

– Nagi, – įkalbinėjo ją Andželas. – Būtinai turi su manimi ten nuvažiuoti! – Jis truktelėjo ją už rankos – tik juokaudamas, draugiškai, – bet ji staiga suriko; jai nusisukant Andželas delnu netyčia užkliudė jos kryžmenį ir, pažvelgęs į savo ranką, pamatė kraują.

– Man mėnesinės, – pamelavo ji. Net penkiolikos metų vaikinukai žino, kad mėnesinių kraujas paprastai būna ne ant *nugaros*.

Valandėlę juodu bučiavosi; paskui ji parodė jam kai kurias savo žaizdas – bet ne tas, kurios buvo ant šlaunų ir ant užpakalio; dėl tų tai jis turėjo tiesiog pasikliauti jos žodžiais. Savo akimis pamatė tik pjautines žaizdeles jai ant nugaros – įpjovos buvo plonytės, kaip siūleliai; galėjai pamanyti, jog oda suraižyta skustuvu – labai apdairiai, kad visiškai užgytų per vieną ar dvi dienas. Žaizdelės atrodė tik truputį gilesnės negu įdrėskimai; tokios, kad neliktų randų.

– Juk sakiau, – tarė Rouz Rouz Andželui, aistringai jį tebebučiuodama. – Tau nereik su manim susidėt. Aš nesu laisva.

Andželas jai pažadėjo nekalbėti apie tas žaizdeles su ponu Rouzu; tada viskas būtų tik dar blogiau – Rouz Rouz jį įtikino. Be to, jei Andželas norįs nusivežti ją į paplūdimį – kaip nors, kurį nors sekmadienį, – jie abu turį pasistengti su ponu Rouzu elgtis kuo maloniau.

Aiškiausiai visa tai nupasakojo skynėjas, pravarde Murzius, kadaise surinktas iš gabalėlių ir susiūtas šimtu dvidešimt trim siūlėmis. Kartą jis pasakė:

– Jeigu mane būt supjaustęs senis Rouzas, nebūt prireikę nė vienos siūlės. Būč pakraujavęs po pintą per valandą, arba dar mažiau, o kai viskas būt pasibaigę, būt atrodę, kad kažkas tik pakasė man kailį kietu dantų šepetėliu.

Šeštadienį, kai Andželas statė traktorių į vietą, prie jo pasikalbėti priėjo jau ne Persikas, o Murzius.

– Geriau nesusidėk su Rouz Rouz, supranti? Laikykis toliau nuo peilių, Andželai, – pasakė Murzius, viena ranka apkabindamas vaikinuką ir švelniai suspausdamas. Murziui patiko Andželas; jam buvo malonu prisiminti, kad būtent Andželo tėvas laiku nuvežė jį į Keip Keneto ligoninę.

Kai kitą vakarą vėl buvo spaudžiamas sidras, Andželas su Rouz Rouz sėdėjo ant sidro namų stogo ir pasakojo jai apie vandenyną: koks keistas nuovargis juntamas pakrantėje, koks sunkus atrodo oras, kokia migla kartais tvyro vasaros vidurdienį, kaip bangų mūša nugludina aštrius daiktus. Jis šnekėjo apie įprastus dalykus. Kaip mes mėgstame kuo nors gėrėtis

tam, kad gėrėtųsi ir kiti; kaip mums patinka, kai kiti grožisi tuo, ką mato mūsų akimis!

Bet Andželas negalėjo laikyti paslaptyje paties baisiausio, jo manymu, pono Rouzo nusikaltimo. Jis viską papasakojo tėvui ir Kendei su Voliu.

– Jis ją supjaustė? Tyčia? – paklausė Andželo Volis.

– Nėra jokios abejonės, – atsakė Andželas. – Aš tuo įsitikinęs šimtu procentų.

– Neįsivaizduoju, kaip jis galėjo tai padaryti savo dukteriai, – baisėjosi Homeras Velzas.

– O mes dar šnekam, kaip tai puiku: kad ponas Rouzas viskam *vadovauja*, – drebėdama tarė Kendė. – Privalome ko nors imtis.

– Privalome? – sudvejojo Volis.

– Na, juk negalime nekreipti į tai dėmesio! – pasakė jam Kendė.

– Kiti žmonės nekreipia, – tarė Volis.

– Jeigu su juo apie tai šnekėsitės, jis dar labiau ją skriaus, – įspėjo juos Andželas. – Ir ji supras, kad aš jums pasakiau. Man reikia tik jūsų patarimo. Nenoriu, kad ką nors darytumėt.

– Nė neketinau šnekėtis su *juo*, – piktai išrėžė Kendė. – Ketinau pranešti policijai. Negalima pjaustyti savo vaikų!

– Bet ar jai bus geriau, jeigu jis paklius į bėdą? – paklausė Homeras.

– Būtent, – tarė Volis. – Pranešdami policijai mes jai nepadėsime.

– Kaip ir šnekėdamiesi su juo, – pridūrė Andželas.

– Galima tiesiog palaukti ir pažiūrėti, kas bus toliau, – pasakė Homeras Velzas. Kendė per penkiolika metų buvo įpratusi nekreipti dėmesio į tokį jo pasakymą.

– Galėčiau ją pakviesti persikelti pas mus, – pasiūlė Andželas. – Tada ji būtų toliau nuo jo. Turiu galvoje, ji galėtų čia pagyventi, net ir po derliaus nuėmimo.

– Bet ką ji čia veiktų? – paklausė Kendė.

– Aplinkui nėra darbo, – tarė Homeras Velzas. – Po derliaus nuėmimo tai tikrai jokio.

– Kai jie atvažiuoja skinti obuolių, yra vienas dalykas... – atsargiai prabilo Volis. – Na, visi svetingai juos priima, bet jie tik migrantai – laikini gyventojai. Jie turi keliauti toliau. Nemanau, kad negrė su nesantuokiniu vaiku galėtų jaustis pageidaujama Meine. Jeigu čia *apsigyventų*.

Kendė supyko. Ji tarė:

– Voli, per šitiek metų aš čia nė karto negirdėjau, kad kas vadintų juos juočkiais ar šiaip ką bloga apie juos sakytų. Čia juk ne pietinės valstijos, – išdidžiai pridūrė.

– Eik eik, – nusišiepė Volis. – Ne pietinės, nes jie čia negyvena. Jei tik pamėgintų įsikurti, pamatytum, kaip visi pradėtų ją vadinti.

– Netikiu, – tarė Kendė.

– Tada esi kvaila, – pareiškė Volis. – Juk ji kvaila, ar ne, brolau? – kreipėsi į Homerą.

Bet Homeras Velzas žiūrėjo į Andželą.

– Tu įsimylėjai Rouz Rouz, Andželai? – paklausė sūnaus.

– Taip, – prisipažino Andželas. – Ir manau, kad jai patinku... bent jau šiek tiek. – Jis nunešė nuo stalo savo indus ir užlipo į savo kambarį.

– Andželas įsimylėjo tą merginą, – pasakė Homeras Kendei ir Voliui.

– Aišku kaip dieną, brolau, – tarė Volis. – Tik dabar pastebėjai? – Jis vežimėliu išvažiavo į terasą ir apsuko kelis ratus aplink baseiną.

– Ką apie tai manai? – paklausė Homeras Kendės. – Andželas įsimylėjo!

– Tikiuosi, dabar jis geriau mus supras, – atsakė Kendė. – Štai ką aš apie tai manau.

Bet Homeras Velzas galvojo apie poną Rouzą. Ką dar jis gali padaryti? Kokios yra jo taisyklės?

Parriedėjęs į vidų, Volis Homerui pasakė, kad prekyvietės raštinėje jam yra laiškų.

– Vis ketinu paimti juos į namus, – pridūrė Volis, – bet kaskart pamirštu.

– Ir gerai, kad pamiršti, – tarė Homeras. – Šitoks darbymetis. Kadangi vis tiek neturėčiau kada atsakinėti, galiu jų ir neskaityti.

Jau buvo atėjęs ir seselės Karolinos laiškas; jis gulėjo šalia daktaro Larčo laiško, ir Melonijos.

Melonija grąžino Homerui anketą. Neužpildytą; jai tik buvo smalsu, todėl norėjo atidžiau viską peržiūrėti. Kelis kartus perskaičiusi tą anketą, ji galėjo pasakyti, – spręsdama iš klausimų pobūdžio, – kad globos taryba, jos nuomone, rinktinių šiknių kompanija. „Kostiumuotieji“, – taip ji juos vadino.

– Negi nejauti neapykantos kostiumuotiesiems? – paklausė ji Lornos.

– Liaukis, – ramino ją Lorna. – Tu tiesiog nekenti vyrų, visų.

– Ypač kostiumuotųjų, – tarė Melonija.

Skersai anketos, kurios jau niekas nebegalėjo užpildyti, Melonija buvo parašiusi trumpą laiškelį Homerui Velzui.

MIELAS SAULELE,
MANIAU, KAD TU BŪSI DIDVYRIS. SUKLYDAU.
ATSIPRAŠAU, KAD PRIDARIAU NEMALONUMŲ.
TAVE MYLINTI MELONIJA

Homeras Velzas tai perskaitė daug vėliau tą patį vakarą – kai negalėjo užmigti, kaip visada, ir nusprendė atsikelti peržiūrėti laiškų. Jis perskaitė ir daktaro Larčo laišką, ir seselės Karolinos, ir visos abejonės, kurių dar buvo likę dėl auksiniais inicialais F.S. papuošto gydytojo lagaminėlio, prieš aušrą išsisklaidė kartu su nakties tamsa.

Homerui atrodė, kad nereikėtų ir taip jau keblios padėties dar labiau pabloginti ironija; jis nusprendė nesiųsti Melonijos atsakymo į anketą nei Larčui, nei seselei Karolinai. Argi jiems būtų geriau, jei žinotų, kad patys save įdavė, nors galėjo dar keletą metų ramiai pagyventi? Homeras jiems nusiuntė tik vieną trumpą laiškelį, adresuotą abiem. Tas laiškelis buvo labai paprastas ir konkretus.

1. AŠ NESU GYDYTOJAS.
2. MANAU, KAD VAISIUS TURI SIELĄ.
3. MAN LABAI GAILA.

– *Labai gaila?* – pasipiktino Vilburis Larčas, kai seselė Karolina perskaitė jam tą laiškelį. – Jis sako, kad jam labai gaila?

– Žinoma, jis nėra gydytojas, – turėjo pripažinti seselė Andžela. – Visada bus kas nors, ko jis manysis nežinąs; jį nuolat persekios mintis, kad tuoj gali padaryti kokią diletantišką klaidą.

– Kaip tik todėl jis ir būtų geras gydytojas, – pasakė daktaras Larčas. – Diletantiškas klaidas dažniausiai daro gydytojai, kurie vaizduojasi žiną viską. Geras gydytojas taip ir turėtų mąstyti: kad visada yra kažkas, ko jis nežino, kad jis gali netyčia ką nors nužudyti.

– Dabar tai įkliuvom, – sudejavo seselė Edna.

– Jis mano, kad vaisius turi sielą, ar ne? – paklausė Larčas. – Puiku. Jam atrodo, kad padarėlis, gyvenantis kaip žuvis, turi sielą. O kokias sielas, jo manymu, turime mes, vaikštantys šia žeme? Jam derėtų tikėti tuo, ką mato! Jeigu jis nori dėtis Dievu ir mums aiškinti, kas turi sielą, tegu pasirūpina sielomis, su kuriomis gali pasišnekėti! – Larčas šaukte šaukė iš pykčio.

Tada seselė Andžela tarė:

– Taigi. Palauksime ir pažiūrėsime, kas bus.

– Tik jau ne aš, – pareiškė Vilburis Larčas. – Homeras gali sau laukti, o aš negaliu.

Jis sėdo prie rašomosios mašinėlės seselės Andželos kabinete; parašė šį paprastą, konkretų laiškelį Homerui Velzui:

1. TU ŽINAI VISKĄ, KĄ ŽINAU AŠ, IR DAR TAI, KO IŠMOKAI PATS. ESI GERESNIS GYDYTOJAS NEGU AŠ – IR TAI ŽINAI.

2. MANAI, JOG DARYDAMAS TAI, KĄ DARAU, AŠ IMUOSI DIEVO VAIDMENS. BET VAIZDUOJIESI

ŽINĄS, KO NORI DIEVAS. AR TAI NĖRA MĖGINIMAS IMTIS DIEVO VAIDMENS?

3. AŠ NESIGAILIU – DĖL NIEKO, KĄ PADARIAU (ABORTAS, KURIO NEPADARIAU, YRA VIENINTELIS, DĖL KURIO GAILIUOSI). AŠ NESIGAILIU NET IR DĖL TO, KAD TAVE MYLIU.

Paskui daktaras Larčas nuėjo į geležinkelio stotį ir palaukė traukinio; norėjo savo akimis pamatyti, kaip iškeliauja jo laiškas. Vėliau stoties viršininkas, kurį Larčas retai kada teikdavosi pastebėti, prisipažino nustebęs, kai daktaras Larčas į jį kreipėsi; bet kadangi Larčas prakalbo traukiniui jau išvažiavus, viršininkas pamanė, kad jis gal kreipėsi į tolstantį traukinį.

– Sudie, – tarė daktaras Larčas. Tada įkalniui parėjo į prieglaudą. Ponia Grogan jam pasiūlė arbatos, bet daktaras Larčas pasakė esąs pernelyg pavargęs, kad norėtų arbatos; jis norėjo prigulti.

Seselė Karolina su sesele Edna skynė obuolius, ir Larčas kiek palipo į kalvą pasišnekėti.

– Jūs jau per sena obuoliams skinti, Edna, – pasakė Larčas. – Tegu Karolina su vaikais juos nuskina. – Paskui jis truputį paėjėjo su sesele Karolina prieglaudos link. – Jei man reikėtų kuo nors būti, – tarė, – tikriausiai būčiau socialistas, bet aš išvis nenoriu niekuo būti.

Galiausiai jis nuėjo į vaistinę ir užsidarė duris. Lauke oras net ir prasidėjus derliaus sezonui tebebuvo pakankamai šiltas, kad langą dieną galėtum laikyti atvirą; tačiau daktaras Larčas uždarė ir langą. Tai buvo nauja, pilnutėlė eterio skardinė; gal jis pernelyg smarkiai pradūrė ją žiogeliu arba labai jau nekantriai žiogelį pasukiojo. Eteris į kaukę kapsėjo didesniais lašais negu paprastai; Larčo ranka vis slydo nuo marle apvynioto kūgio, bet jam dar buvo negana. Jis truputį pasisuko į sieną; taigi dabar, kai pirštai atsigniaužė, ant nosies ir burnos uždėta kaukė įsirėmė į palangės kraštą. Tokios atramos pakako, kad kaukė nenusiristų jam nuo veido.

Šįkart jis keliavo į Paryžių; kaip ten buvo linksma Pirmojo pasaulinio karo pabaigoje. Jaunąjį gydytoją nuolat glėbesčiavo paryžiečiai. Jis prisiminė, kaip su vienu Amerikos kareiviu – kuriam buvo amputuota koja – sėdėjo kažkokioje kavinėje; visi nuolatiniai jos lankytojai vaišino juos konjaku. Kareivis užgesino savo cigarą konjako taurėje, kurios nebegalėjo išgerti, – kitaip jau nebūtų išsilaikęs ant vienos kojos, ramstydamasis ramentais, – ir Vilburis Larčas giliai įkvėpė to aromato. Visas Paryžius kvepėjo konjaku ir pelenais.

Ir dar kvepalais. Larčas kareivį parvedė namo – jis buvo geras gydytojas, netgi ten, netgi tada. Tąsyk girtam žmogui pabuvo tarsi trečiu ramentu, trūkstama koja. Kaip tik tada prie jų ir prikibo ta moteris. Ji buvo prostitutė, be jokios abejonės, labai jauna ir pastebimai nėščia; Larčas, ne per geriausiai suprantantis prancūziškai, pamanė, kad ji prašo padaryti jai abortą. Jis mėgino jai pasakyti, kad jau per vėlu, kad teks gimdyti tą kūdikį, bet staiga suvokė, kad ji tiktai klausia, ko paprastai klausia visos prostitutės.

– *Plaisir d'amour?* – tarė ji. Vienakojis kareivis jau buvo besuglembąs Larčo glėbyje; taigi ta moteris tik Larčui siūlė „meilės malonumą“.

– *Non, merci,* – burbtelėjo Vilburis Larčas. Tačiau kareivis visai suzmeko; Larčui reikėjo tos nėščios prostitutės pagalbos, kad padėtų jį nešti. Kai juodu parvilko kareivį į jo kambarį, moteris vėl ėmė siūlytis Vilburiui Larčui. Jis turėjo ištiesęs rankas laikyti ją toliau nuo savęs, kad ji neprisiglaustų, bet ji sprūdo iš jo gniaužtų ir kietu pilvu spaudėsi prie jo.

– *Plaisir d'amour!* – vis kartojo.

– *Non, non!* – šaukė jis; ir mojavo rankomis, kad jos neprisileistų. Viena ranka, mosikuodamas pirmyn atgal palei lovą, parvertė eterio skardinę su laisvai įsmeigtu žiogeliu. Ant linoleumu išklotų grindų pamažu plėtėsi balutė; pasklido po lova ir visur aplink jį. Svaigūs garai atėmė jam jėgas – taip pat aitriai kvepėjo ir ta moteris Paryžiuje. Jos kvepalai buvo smarkūs, bet dar smarkesnis jos profesijos tvaikas. Atitrauk-

damas veidą nuo palangės – tada nukrito kaukė – Larčas jau žiaukčiojo.

– Meino princai! – Jis mėgino juos prisišaukti, tačiau neišleido nė garso. – Naujosios Anglijos karaliai! – Larčas tarėsi juos šaukiąs, bet niekas jo negirdėjo, o ta prancūzė dabar atsigulė jam prie šono ir prislėgė jį sunkiu savo pilvu. Ji taip smarkiai spaudė jį glėbyje, kad jis nebegalėjo kvėpuoti, o nuo jos aitrių, svaigių kvepalų jo skruostais riedėjo ašaros. Jam atrodė, kad jis jau vemia; taip ir buvo.

– *Plaisir d'amour,* – sušnibždėjo ji.

– *Oui, merci,* – atsakė jis pasiduodamas. – *Oui, merci.*

Mirties priežastis bus širdies sustojimas dėl ūminio kvėpavimo nepakankamumo įkvėpus vėmalų. Globos tarybos nariai – atsižvelgdami į gautus įkalčius – tarp savęs šnibždėsis, kad tai savižudybė; juk tas žmogus tuoj būtų patekęs į nemalonę. Tačiau visi, kurie buvo jam artimi ir žinojo apie jo įprotį svaigintis eteriu, sakys, jog tai nelaimingas atsitikimas, labai tikėtinas, kai žmogus toks pervargęs. Be abejo, ponia Grogan – ir seselė Andžela, ir seselė Edna, ir seselė Karolina – žinojo, jog jis nesibaimino, kad tuoj „pateks į nemalonę"; jis tiesiog nenorėjo būti nebenaudingas. Juk Vilburis Larčas visada manėsi gimęs tik tam, kad būtų *naudingas.*

Seselė Edna, paskui kurį laiką negalėjusi ištarti nė žodžio, rado jo kūną. Vaistinės durys buvo ne visai sandarios, ir jai smilktelėjo mintis, kad šįkart kvapas ypač smarkus ir kad daktaras Larčas jau išbuvo ten ilgiau negu paprastai.

Ponia Grogan, kuri tikėjosi, kad jis iškeliavo į geresnį pasaulį, mergaičių skyriuje drebančiu išgąsdintos paukštės balsu perskaitė ištrauką iš *Džeinės Eir.*

Našlaičiams patinka, kai laikomasi nusistovėjusios tvarkos, jiems to reikia, – priminė viena kitai moterys.

Seselė Karolina, kuri buvo tvirta kaip uola ir Dikensą laikė sentimentaliu nuoboda, ryžtingai ėmėsi jo kalbos; ji berniukų skyriuje beveik įsijausdama garsiai perskaitė nemažą *Deivido Koperfildo* gabalą. Bet palūžo, kai reikėjo kaip visada palinkėti berniukams labos nakties.

Tuos žodžius ištarė seselė Andžela, pagal visas taisykles.

– Pasidžiaukime kartu su daktaru Larču, – pasakė ji suklususiems vaikams. – Daktaras Larčas rado šeimą. Labanakt, daktare Larčai, – tarė seselė Andžela.

– Labanakt, daktare Larčai! – sušuko vaikai.

– Labanakt, Vilburi! – šiaip taip pratarė seselė Edna, kai seselė Andžela jau kaupė jėgas įprastiniam kreipiniui, o seselė Karolina, tikėdamasi, kad vakaro vėjas nudžiovins jos ašaras, žygiavo pakalnėn, į geležinkelio stotį – pranešti išsigandusiam stoties viršininkui, kad prieglaudoje vėl yra lavonas.

Tas sekmadienis Vandenyno Vaizdo soduose buvo šilta bobų vasaros diena, ir Homeras Velzas stengėsi ką nors sužvejoti. Ne žuvį: Homeras stengėsi sužinoti ką nors daugiau apie pono Rouzo santykius su dukterimi. Abudu vyrai sėdėjo ant sidro namų stogo – beveik nesišnekėdami. Homeras manė, kad tik per daug nemaldamas liežuviu gali ką nors ištraukti iš pono Rouzo.

Apačioje Andželas mėgino išmokyti Rouz Rouz važiuoti dviračiu. Homeras buvo pasisiūlęs nuvežti Rouz Rouz su Andželu į paplūdimį (ir sutartą valandą atvažiuoti jų pasiimti), bet Andželui atrodė labai svarbu, kad juodu su Rouz Rouz jaustųsi savarankiški, – jei tėvas būtų juos nuvežęs, visiems būtų tik dar labiau kritę į akis tai, jog Andželas dar turi sulaukti reikiamo amžiaus, kad gautų vairuotojo pažymėjimą. Iki paplūdimio eiti pėsčiomis buvo per toli, o stabdyti pakeliui važiuojančių automobilių Homeras Andželui neleisdavo; tačiau juodu su Rouz Rouz galėjo tas keturias ar penkias mylias nuvažiuoti dviračiais, juolab kad beveik visas kelias buvo lygus.

Ponas Rouzas ramiai stebėjo pamoką, o Homeras jau jaudinosi, kad tik Rouz Rouz pavyktų; jis žinojo, kaip kruopščiai buvo rengiamasi pasiūlytai išvykai – kaip Andželas tupinėjo apie savo bei Kendės dviračius ir kaip aptarinėjo (su Kende), kuris iš Kendės maudymosi kostiumėlių labiausiai tiktų

Rouz Rouz. Juodu drauge išrinko skaisčiai žalią – su viena rausva įvijai išraityta juosta, panašia į kirpėjo iškabą; Kendė neabejojo, kad tas kostiumėlis Rouz Rouz tiks labiau negu jai pačiai; Kendei jis visada buvo pernelyg laisvas per krūtinę ir per klubus.

– Tikriausiai tai vienas iš tų dalykų, kurių turėtum išmokti, kol esi mažas, – pasakė Homeras Velzas, žiūrėdamas, kaip Andželas moko Rouz Rouz. Andželas vis bėgo šalia kreivuliuojančio dviračio, kurį Rouz Rouz iš paskutiniųjų mėgino suvaldyti. Kai dviratis jau važiuodavo pakankamu greičiu, Andželas jo nebelaikydavo. Rouz Rouz arba nemindavo pedalų – sėdėdavo įsikibusi į dviratį, kol jis beveik sustodavo ir nuvirsdavo ant šono, – arba mindavo kaip pašėlusi, bet nevairuodavo. Ji berods niekaip negalėjo tuo pat metu ir stengtis neprarasti pusiausvyros, ir minti. Jos rankos buvo lipte prilipusios prie vairo; sugebėjimas kartu ir laikyti pusiausvyrą, ir minti pedalus, ir dar vairuoti jai, matyt, kuo toliau, tuo labiau atrodė neįtikimas stebuklas.

– O jūs ar mokat važiuot dviračiu? – paklausė Homero ponas Rouzas.

– Niekada nemėginau, – atsakė Homeras Velzas. – Gal būtų sunkoka, – pridūrė; iš tiesų jam tai atrodė visai lengva. Našlaičių prieglaudoje dviračių nebuvo; sėdę ant jų, vaikai būtų galėję pabėgti. Sent Klaude dviratį turėjo tik geležinkelio stoties viršininkas, bet retai juo važinėdavo.

– Aš irgi niekad nemėginau, – prisipažino ponas Rouzas. Jis akimis sekė dukterį, kuri virtuliuodama stengėsi įveikti nedidelę kalvelę; staiga Rouz Rouz suspigo, dviratis pakrypo skersai, ir ji krito – Andželas Velzas iškart pripuolė padėti jai atsistoti.

Eilė vyrų sėdėjo atsirėmę į sidro namų sieną; vieni gėrė kavą, kiti alų, bet visi žiūrėjo, kaip Rouz Rouz mokosi važiuoti dviračiu. Kai kurie ją drąsino – garsiai rėkaudami, nelyginant aistruoliai per sporto varžybas, – o kiti visą mokymosi procesą stebėjo taip pat ramiai kaip ponas Rouzas.

Pamoka truko jau gana ilgai; plojimai – kiek jų buvo – darėsi retesni ir nebe tokie darnūs.

– Tik neprarask vilties, – tarė Andželas Rouz Rouz.

– Aš ir neprarandu, – atšovė ji. – Argi sakiau, kad prarandu?

– Prisimenate, ką vienąkart man sakėte apie taisykles? – kreipėsi Homeras į poną Rouzą.

– Kokias taisykles? – paklausė ponas Rouzas.

– Na, apie tas taisykles, kurias aš kasmet pakabinu sidro namuose, – paaiškino Homeras. – Jūs tada užsiminėte, jog turite kitų – savų – gyvenimo čia taisyklių.

– A, apie *tas* taisykles, – tarė ponas Rouzas.

– Maniau, norėjote pasakyti, kad pagal jūsų taisykles svarbiausia vieniems kitų nesužeisti – maniau, svarbiausia būti atsargiems, – šnekėjo Homeras. – Mano taisyklės, kaip suprantu, labai panašios.

– Sakykit aiškiai, ką turit galvoj, Homerai, – paprašė ponas Rouzas.

– Ar kas nors skriaudžiamas? – paklausė Homeras. – Turiu omenyje, šįmet – ar yra kokių bėdų?

Rouz Rouz vėl sėdėjo ant dviračio; aiškiai paniurusi; ir ji, ir Andželas jau buvo išmušti prakaito. Homerui pasirodė, kad Rouz Rouz pernelyg smarkiai šokčioja ant sėdynės, tarsi tyčia stengiasi susižeisti; arba taip negaili savęs nekantraudama greičiau išmokti važiuoti ta transporto priemone. Staiga ji krypčiodama nuskriejo nuo kalvelės ir dingo už kelių obelų; Andželas puolė paskui ją.

– Kodėl jie neina pėsčiom? – garsiai pamąstė skynėjas, pravardžiuojamas Persiku. – Jau galėjo būt ten.

– Kodėl kas nors nenuveža jų kokia mašina? – stebėjosi kitas vyriškis.

– Jie nori viską daryt patys, – paaiškino Murzius. Tai išgirdę visi sukrizeno.

– Prašyčiau bent kiek pagarbiau, – tarė ponas Rouzas. Homeras pamanė, kad ponas Rouzas kalba su juo, bet šis tai

pasakė vyrams, kurie kaipmat nustojo juoktis. – Tas dviratis tuoj sulūš, – tarstelėjo ponas Rouzas Homerui.

Rouz Rouz mūvėjo mėlynais džinsais, avėjo kažkokiais sunkiais darbiniais batais ir vilkėjo baltais marškinėliais trumpomis rankovėmis; kadangi ją pylė prakaitas, per marškinėlius buvo matyti maudymosi kostiumo kontūrai bei spalvos: skaisčiai žalia ir rausva.

– Įsivaizduokit, kaip ji mokytųs plaukt, – tarė ponas Rouzas.

Homeras Velzas užjautė Andželą, bet dar labiau jį slėgė kitas rūpestis.

– Taigi norėjau paklausti, ar niekas nieko nesužeidė, – vėl prabilo Homeras. – Kaip ten tos taisyklės?

Ponas Rouzas įkišo ranką į kišenę, iš lėto, ir Homeras jau beveik tikėjosi pamatyti peilį, tačiau ponas Rouzas iš savo kišenės ištraukė ir labai švelniai jam į ranką įspraudė ne peilį – tai buvo sudegusios žvakės galiukas. Tos, kurią Kendė užžiebė, kai rengėsi mylėtis su Homeru sidro namuose. Persigandusi – kai pamanė, kad juos ten užklupo Volis, – ji tą žvakigalį pamiršo.

Homeras dabar sugniaužė tą žvakigalį saujoje ir ponas Rouzas patapšnojo jam per ranką.

– Tai ne pagal taisykles, ar ne? – paklausė Homero ponas Rouzas.

Juodoji Keptuvė kepė kukurūzinę duoną; gardus kvapas iš sidro namų kilo aukštyn ir gaubė stogą, jau šylantį vėlyvo ryto saulėje; netrukus ant stogo bus per karšta.

– Ar jau galima paragaut tos duonos? – visa gerkle sušuko Persikas, kad būtų girdėti virtuvėje.

– Dar ne, – iš vidaus atsiliepė Juodoji Keptuvė. – Ir šitaip nebliūvauk, pažadinsi vaiką.

– Šūdas, – nusikeikė Persikas. Juodoji Keptuvė išėjo į lauką ir įspyrė – nelabai smarkiai – Persikui, atsišliejusiam į sidro namų sieną.

– Kai duona iškeps, nebešnekėsi, kad „šūdas“, ar ne? – grėsmingai tarė Juodoji Keptuvė.

– Aš nieko ir nevadinau šūdu – tik šiaip pasakiau, – ėmė teisintis Persikas.

– Nebliūvauk, – priminė jam Juodoji Keptuvė. Paskui ir jis kurį laiką stebėjo pamoką. – Kaip ten sekas? – paklausė.

– Jie labai stengias, – pasakė Murzius.

– Susigalvojo naują pramogą, – šyptelėjo Persikas; visi nusijuokė.

– Prašyčiau pagarbiau, – tarė ponas Rouzas, ir vyrai pritilo. Juodoji Keptuvė grįžo į vidų.

– Kertam lažybų, kad jis sudegins tą duoną, – tyliai pasiūlė Persikas.

– Jeigu ir sudegins, tai tik todėl, kad sugaišo, atėjęs išspardyt tau užpakalio, – pasakė jam Murzius.

Dviratis sugedo; nebesisuko užpakalinis ratas arba nukrisdavo grandinė.

– Yra kitas, – pasakė Andželas Rouz Rouz. – Pamėgink anuo, kol sutaisysiu. – Taigi kol jis taisė Kendės dviratį, Rouz Rouz turėjo kankintis su vyrišku; be visų kitų nelaimių, ji dar slystelėjo ir, atsitrenkusi į skersinį, užsigavo tarpkojį. Homeras ne juokais susirūpino, pamatęs, kaip ji krito, ir jos paklausė, ar labai skauda.

– Tik nudiegė, – šūktelėjo ji, bet taip ir išbuvo susirietusi, kol Andželas kažką padarė Kendės dviračiui, kad vėl važiuotų.

– Atrodo beviltiškai, – tarė Homeras ponui Rouzui.

– Tai kaip ten tos taisyklės? – paklausė jo ponas Rouzas. Homeras įsidėjo žvakigalį į kišenę. Kurį laiką juodu su ponu Rouzu žiūrėjo vienas į kitą – tai buvo savotiška kova žvilgsniais.

– Man neramu dėl jūsų dukters, – kiek patylėjęs pasakė Homeras Velzas. Abu vyrai vėl stebėjo, kaip Rouz Rouz vis virsta nuo dviračio.

– Dėl jos nesijaudinkit, – tarė ponas Rouzas.

– Ji atrodo nelaiminga, kartais, – šnekėjo Homeras.

– Ji nėra nelaiminga, – paprieštaravo ponas Rouzas.

– O jūs pats dėl jos nesijaudinate? – paklausė Homeras.

– Kai jau pradedi jaudintis, tai gali jaudintis dėl visų, argi ne? – atšovė ponas Rouzas.

Homeras Velzas matė, kad po to trinktelėjimo į skersinį Rouz Rouz tebevarsto diegliai, nes dabar kiekvieną kartą, nukritusi nuo dviračio, ji truputį pastovėdavo rankomis įsirėmusi į kelius ir nulenkusi galvą (tarsi jai skaudėtų pilvą).

Homeras su ponu Rouzu pražiūrėjo akimirką, kai ji prarado viltį. Jie tik pamatė, kad ji bėga tolyn, Keptuve vadinamo sodo link, o Andželas ją vejasi; abu dviračiai buvo palikti.

– Gaila, – tarė Homeras. – Juodu galėjo maloniai pabūti paplūdimyje. Gal man pavyks juos įkalbėti, kad leistųsi nuvežami.

– Nesikiškit, – pasakė ponas Rouzas; Homero supratimu, tas žodis nuskambėjo kaip įsakymas, o ne draugiškas patarimas. – Jiems nereik į jokį paplūdimį, – jau švelniau pridūrė ponas Rouzas. – Jie jauni, patys nežino, kaip linksmintis. Tik pagalvokit, kas gali atsitikt paplūdimy. Jie gali nuskęst. Arba kam nors galėtų nepatikt, kad baltas berniukas su juoda mergaite – ir abu su maudymosi kostiumais. Geriau, kad jie niekur nevažiuotų, – padarė išvadą ponas Rouzas. Buvo aišku, kad prie tos temos jis nebegrįš, nes ūmai paklausė: – Ar jūs laimingas, Homerai?

– Ar aš laimingas? – nustebo Homeras Velzas.

– Kam viską kartojat? – paklausė ponas Rouzas.

– Nežinau, – prisipažino Homeras. – Laimingas, kartais, – atsargiai pasakė.

– Tai gerai, – tarė ponas Rouzas. – O ponas ir ponia Vortingtonai – ar jie laimingi?

– Manau, pakankamai laimingi, dažniausiai, – pasakė Homeras.

– Tai gerai, – tarė ponas Rouzas.

Persikas, išgėręs kelis butelius alaus, nedrąsiai prisiartino prie Andželo dviračio, tarsi tas prietaisas būtų buvęs pavojingas netgi gulėdamas ant žemės.

– Žiūrėk, kad neįkąstų, – perspėjo jį Murzius. Persikas užsėdo ant dviračio ir plačiai nusišypsojo vyrams.

– Kaip jį užvest? – paklausė, ir visi nusijuokė.

Prie sienos sėdėjęs Murzius atsistojo ir priėjo prie Kendės dviračio.

– Einam lenktynių, – pasiūlė Persikui.

– Aha, – tarė Juodoji Keptuvė, pasirodydamas sidro namų tarpduryje. – Pažiūrėsim, kuris pirmas nugriūsit.

– Mano be vidurio, – pasakė Murzius apie Kendės dviratį.

– Kad greičiau važiuotų, – nusprendė Persikas. Jis mėgino su Andželo dviračiu judėti į priekį, kasdamasis kojomis kaip irklais.

– Tu ant to daikto nevažiuoji, tu jį dulkini, – pasakė kažkuris iš vyrų, prajuokindamas visus kitus. Juodoji Keptuvė iš užpakalio prišoko prie Persiko ir ėmė jį stumti.

– Gal pakvaišai?! Liaukis! – surėkė Persikas, bet Juodoji Keptuvė jau buvo taip įsmaginęs dviratį, kad pats nebespėjo bėgti iš paskos.

– Jei norit, kad lenktyniaučiau, ir mane kas nors pastumkit, – paprašė Murzius, ir du vyrai jį taip stumtelėjo, kad jis nuskriejo greičiau už Persiką, jau dingusį kitame sode už kalvos (iš ten pasigirdo jo riksmas).

– Vajėzau! – lėkdamas tolyn dar suklykė Murzius. Jis taip smarkiai mynė pedalus, kad priekinis ratas net pakilo nuo žemės, o paskui dviratis tiesiog išvažiavo Murziui iš po užpakalio. Vyrai jau stūgavo iš juoko; Juodoji Keptuvė pakėlė nuvirtusį Murziaus dviratį; dabar buvo jo eilė pamėginti.

– O jūs mėginsit? – paklausė ponas Rouzas Homero.

Kadangi netoliese nebuvo nei Andželo, nei Kendės ir jie negalėjo jo matyti, Homeras nusprendė, jog verta.

– Žinoma, – tarė Homeras. – Aš po tavęs! – šūktelėjo Juodajai Keptuvei, kuris stengėsi išlaikyti pusiausvyrą; jo kojos vis slydo nuo pedalų. Galiausiai Juodoji Keptuvė nugriuvo ant šono, nė nepajudėjęs iš vietos.

– Čia nesiskaito! – pareiškė Juodoji Keptuvė. – Mėginsiu darsyk.

– O jūs? – paklausė Homeras pono Rouzo.

– Tik jau ne aš, – atsakė ponas Rouzas.

– Vaikas verkia, – pranešė kažkuris iš vyrų.

– Tai eik ir paimk ją, – pasigirdo kitas balsas.

– Aš pats paimsiu, – pasakė vyrams ponas Rouzas. – Pažiūrėsiu vaiką, o jūs čia žaiskit.

Iš už kalvos pasirodė Persikas; jis vedėsi dviratį ir gerokai šlubavo.

– Šitas daiktas įsirėžė į medį, – paaiškino. – Taip ir nusitaikė, kaip į kokį priešą.

– Reikėjo vairuot, – tarė Murzius.

– Tai kad pats vairavo, – skundėsi Persikas. – Manęs neklausė.

Homeras prilaikė Juodąją Keptuvę, kol šis antrąkart užsėdo ant Kendės dviračio.

– Pirmyn! – ryžtingai sušuko Juodoji Keptuvė, bet viena ranka tebebuvo apsikabinęs Homero kaklą; kita spaudė vairą, bet nemynė pedalų.

– Turi minti, kad važiuotum, – pasakė Homeras.

– Pirma turit mane pastumt, – priminė jam Juodoji Keptuvė.

– Kažkas dega! – riktelėjo kažkuris vyriškis.

– Šūdas! Mano duona! – persigando Juodoji Keptuvė. Jis netikėtai virto į vieną pusę, nepaleisdamas Homero kaklo, taigi Homeras pargriuvo kartu su juo – ant dviračio.

– Sakiau, kad jis sudegins tą duoną, – tarė Persikas Murziui.

– Duok man, – paprašė Murzius, imdamas iš Persiko Andželo dviratį.

Du vyrai stūmė Homerą.

– Jau gerai, gerai! – šaukė Homeras, ir jie jį paleido. Tačiau dar nebuvo gerai. Jis staiga suktelėjo į šoną, paskui atgal, vyrų link, ir šie turėjo sprukti jam iš kelio; tada Homeras kažkaip

užskersavo dviratį ir kūlverščiais nuskriejo į vieną pusę – o dviratis į kitą.

Visi juokėsi. Persikas žvilgtelėjo į Homerą Velzą, gulintį ant žemės.

– Kartais nepadeda net ir tai, kad esi baltas! – pasakė Persikas Homerui, ir visi dar garsiau įsikvatojo.

– Padeda, kad esi baltas, dažniausiai, – tarė ponas Rouzas. Jis stovėjo sidro namų tarpduryje, jam už nugaros nuo degančios kukurūzinės duonos kilo dūmų kamuoliai; ant rankų jis laikė dukters dukterį – su tarsi priaugusiu čiulptuku burnytėje. Pasakęs, ką norėjo pasakyti, ir pats ponas Rouzas įsikišo į burną čiulptuką.

Pačioje slėnio gilumoje, Keptuvės dugne, kur būnant atrodydavo, kad vandenynas ne arčiau kaip už šimto mylių, ir kur niekada neužpūsdavo jūros vėjas, Rouz Rouz gulėjo išsitiesusi ant tamsios žolės po obelimi, nuo kurios dar nebuvo nuskinti obuoliai – 'Šiaurės žvalgai'. Šalia Rouz Rouz tysojo Andželas Velzas. Ji leido savo rankai nusvirti jam ant juosmens; jis pirštu labai švelniai braukė jai per veidą, palei rando liniją, nuo jos nosies iki viršutinės lūpos. Kai pasiekė lūpą, ji sulaikė jo ranką ir pabučiavo pirštą.

Ji buvo nusiavusi darbinius batus ir nusimovusi džinsus, bet vis dar su Kendės maudymosi kostiumu ir marškinėliais.

– Vis tiek nebūt buvę gerai tam paplūdimy, – pasakė ji.

– Nuvažiuosime kurią kitą dieną, – tarė Andželas.

– Niekur mes nevažiuosim, – paprieštaravo ji. Juodu kurį laiką bučiavosi. Paskui Rouz Rouz paprašė: – Papasakok dar kartą. – Andželas Velzas pradėjo pasakoti apie vandenyną, bet Rouz Rouz jį pertraukė: – Ne, ne šitą vietą, – pasakė. – Vandenynas man nerūpi. Papasakok, kas toliau, kaip mes visi gyvenam vienam name. Tu ir aš, ir mano mergytė, ir tavo tėvas, ir ponas su ponia Vortingtonai. Ta vieta man patinka, – nusišypsojo ji.

Ir Andželas vėl ėmė ją įtikinėti, jog taip gali būti. Jis esąs įsitikinęs, kad nei jo tėvas, nei Volis, nei Kendė neprieštarautų.

– Tau galvoj negerai, – pasakė Rouz Rouz. – Bet vis tiek pasakok, – pridūrė.

Vietos per akis, tikino ją Andželas.

– Ar nieks neprieštaraus ir dėl vaiko? – paklausė ji; ir užsimerkė; užsimerkusi galėjo šiek tiek geriau įsivaizduoti tai, apie ką šnekėjo Andželas.

Kaip tik tada Andželas Velzas ir tapo rašytoju, nors pats gal to dar nesuvokė. Kaip tik tada pramanyti dalykai jam pasidarė svarbesni negu tikras gyvenimas; tada jis išmoko pavaizduoti tai, kas nėra ir negali būti tikra; tačiau tam, kad būtų įmanoma tuo patikėti, – netgi saulėtą bobų vasaros dieną, – tai reikėjo nupasakoti taip vaizdžiai, kad atrodytų tikriau už viską, kas tikra; tai turėjo skambėti įtikimai. Andželas šnekėjo visą dieną; vis pasakojo ir pasakojo; vakarop jis jau buvo tikrų tikriausias romanų rašytojas. Jo pasakojime Rouz Rouz ir visi kiti gyveno kuo puikiausiai. Niekas dėl nieko neprieštaravo. Viskas ėjosi, kaip sakoma Meine, kaip per sviestą.

Tarpais Rouz Rouz kiek paverkdavo; bet dar dažniau juodu tiesiog bučiuodavosi. Ji tik keletą kartų jį pertraukė, dažniausiai prašydama pakartoti tai, kas jai atrodė ypač sunkiai įtikima.

– Truputį palauk, – stabdydavo ji Andželą. – Geriau pasakyk tai darsyk, aš gal nesupratau.

Į pavakarę juos ėmė pulti uodai, ir Andželui toptelėjo, kad kurį nors vakarą Rouz Rouz galėtų paprašyti Volio papasakoti, kaip atrodė uodai virš ryžių laukų.

„Vandenyno Vaizdo sodų uodas – visiškas niekniekis, palyginti su japonišku B uodu“, – būtų pasakęs jai Volis, bet Andželas, pasakodamas Rouz Rouz savo fantazijas, iki tos vietos nepriėjo. Rouz Rouz jau stojosi, kai neabejotinai smarkus pilvo dieglys, arba skausmas, dar nepraėjęs nuo tada, kai ji krisdama trenkėsi į dviračio skersinį, parbloškė ją ant kelių; Andželas sugriebė ją už pečių.

– Susižeidei ant dviračio, taip? – paklausė.

– Stengiaus, – atsakė ji.

– Ką? – nesuprato Andželas.

– *Stengiaus* susižeist, – paaiškino jam Rouz Rouz, – bet manau, kad nepakankamai.

– Nepakankamai *kam*?

– Kad atsikratyčiau kūdikio.

– Tu nėščia? – paklausė Andželas.

– Vėl, – prisipažino Rouz Rouz. – Turbūt taip ir bus, nuolat, – pridūrė. – Kai kas, matyt, nori, kad be perstojo gimdyčiau vaikus.

– Kas? – nustebo Andželas.

– Nesvarbu, – tarė ji.

– Kažkas, ko čia nėra? – mėgino atspėti Andželas.

– Jis čia, – pasakė Rouz Rouz. – Tačiau tai nesvarbu.

– Vaiko tėvas čia? – paklausė Andželas.

– *Šito* vaiko tėvas – taip, jis čia, – tarė Rouz Rouz, plekšnodama sau per plokščią pilvą.

– Kas jis? – paklausė Andželas.

– Nesvarbu, kas jis, – atšovė Rouz Rouz. – Geriau darsyk papasakok man tą vietą – tik dabar jau tegul būna *du* kūdikiai. Aš ir tu, ir visi kiti, ir *du* kūdikiai, – šnekėjo ji. – Argi nebūt linksma?

Andželas atrodė taip, tarsi ji būtų skėlusi jam antausį; Rouz Rouz jį pabučiavo ir stipriai apkabino – ir prabilo kitokiu balsu.

– Matai? – sušnibždėjo, tebespausdama jį glėbyje. – Mum nebūt buvę gerai tam paplūdimy, Andželai.

– Ar tu nori šito kūdikio? – paklausė jis.

– Noriu to, kurį jau turiu, – tarė ji. – O šito nenoriu! – Sakydama „šito“, ji iš visų jėgų smogė sau į pilvą; ir vėl susilenkė dvilinka; jai, matyt, užėmė kvapą. Žiūrėdamas į ją, gulinčią ant žolės, Andželas nejučia pagalvojo, kad ji susirietusi kaip embrionas.

– Nori mane mylėt, ar man padėt? – paklausė ji.

– Ir tą, ir tą, – nusiminęs išlemeno jis.

– *Ir tą, ir tą* nebūna, – pasakė ji. – Jei nekvailas, užteks, kad man padėsi. Taip lengviau.

– Gali pagyventi pas mane, – vėl pasiūlė Andželas.

– Daugiau man taip nešnekėk! – pyktelėjo Rouz Rouz. – Ir negalvok vardų mano vaikui. Tik padėk.

– Kaip? – paklausė Andželas. – Padarysiu viską, – pridūrė.

– Surask, kas daro abortus, – paprašė Rouz Rouz. – Aš čia negyvenu – nežinau, ko klaust, ir neturiu pinigų.

Andželas manė, kad jo pinigų, kuriuos taupė norėdamas nusipirkti sau pirmą automobilį, turbūt pakaktų abortui, – jis jau turėjo apie penkis šimtus dolerių, – bet didžiausias keblumas buvo tas, kad tuos pinigus jis laikė taupomojo banko sąskaitoje, o patikėtiniai buvo jo tėvas ir Kendė; be jų parašų Andželas negalėjo pasiimti savo santaupų. Be to, kai Andželas užėjo pas Herbą Faulerį, šio žinios apie nelegalius abortus buvo, kaip visada, miglotos.

– Yra kažkoks senas bezdalius, pavarde Hudas, kuris tuo užsiima, – pasakė Andželui Herbas. – Kažkoks į pensiją išėjęs daktaras iš Keip Keneto. Bet jis tai daro savo vasarnamyje prie Drinkvoterio ežero. Tau pasisekė, kad dabar dar beveik vasara. Girdėjau, kad tame savo vasarnamyje jis darbuojasi ir vidury žiemos.

– Gal žinote, kiek tai kainuoja? – paklausė Andželas.

– Daug, – tarė Herbas. – Bet kūdikis kainuotų dar daugiau.

– Ačiū, Herbai, – padėkojo Andželas.

– Sveikinu! – dar pasakė vaikinukui Herbas Fauleris. – Nežinojau, kad tavo gaidukas jau pakankamai ilgas.

– Pakankamai, – drąsiai atšovė Andželas.

Bet atsivertęs telefonų knygą, Andželas pamatė, jog tarp daugybės toje Meino dalyje gyvenančių Hudų nėra nė vieno *daktaro* Hudo, o to tipo vardo Herbas Fauleris nežinojo. Andželas suprato, jog negali skambinti visiems vyrams, kurių

pavardė Hudas, ir kiekvieno klausti, ar jis nedaro abortų. Be to, Andželas turėjo pasišnekėti su Kende ir tėvu, kad galėtų pasiimti pinigų, todėl neatidėliodamas jiems viską apie tai ir papasakojo.

– Dievulėliau, koks geras vaikas tas Andželas! – vėliau šnekės Volis. – Niekada nemėgina nieko nuslėpti. Tiesiog ima ir pasako – kad ir kas tai būtų.

– Ji tau nesakė, kas kūdikio tėvas? – paklausė Andželo Homeras Velzas.

– Ne, nesakė, – papurtė galvą Andželas.

– Gal Murzius, – garsiai mąstė Volis.

– O gal Persikas, – spėliojo Kendė.

– Nesvarbu, kad ji nesako, kas tėvas. Svarbiausia, kad ji nenori to kūdikio, – tarė Homeras Velzas. – Svarbiausia dabar surasti, kas padarytų jai abortą. – Volis su Kende tylėjo; jie neabejojo, kad Homeras tokius dalykus išmano geriausiai.

– Iš kur galėtume sužinoti, kuriam Hudui reikia skambinti, kai telefonų knygoje neparašyta, kuris iš jų gydytojas? – paklausė Andželas.

– Aš žinau kuriam, – tarė Homeras, – tik jis ne gydytojas.

– Herbas sakė, kad į pensiją išėjęs gydytojas, – paprieštaravo Andželas.

– Tas žmogus – į pensiją išėjęs biologijos mokytojas, – paaiškino jam Homeras Velzas; jis puikiai žinojo, apie kurį poną Hudą jie šneka. Homeras dar prisiminė, kad ponas Hudas kadaise triušio patelės gimdas supainiojo su avies, ir staiga pagalvojo: po kiek gimdų, pono Hudo manymu, turi moterys? Ar jis būtų atsargesnis, jei žinotų, kad moteris turi tik vieną?

– Biologijos mokytojas? – nustebo Andželas.

– Ir dar nelabai geras, – tarė Homeras.

– Herbas Fauleris kaip visada nė velnio apie nieką nenutuokia, – pareiškė Volis.

Homeras Velzas net nusipurtė pagalvojęs, apie ką, ko gero, nė nenutuokia ponas Hudas.

– Prie pono Hudo ji nė nesiartins, – nusprendė Homeras. – Turėsi vežtis ją į Sent Klaudą, – pasakė Andželui.

– Bet man atrodo, kad ji nenori gimdyti to kūdikio, – sudvejojo Andželas. – O jeigu vis dėlto pagimdytų, nemanau, kad norėtų palikti prieglaudoje.

– Andželai, – tarė Homeras, – Sent Klaude ji nebūtinai turės gimdyti. Ji ten gali pasidaryti abortą.

Volis vežimėliu važinėjo į priekį ir atgal.

Staiga prabilo Kendė:

– *Aš* ten dariausi abortą, kadaise, Andželai.

– Tu? – apstulbo Andželas.

– Tuomet mudu manėme, – pasakė vaikinukui Volis, – kad kada nors galėsime turėti kitą kūdikį.

– Tada Volis dar buvo sveikas – prieš karą, – paaiškino Kendė.

– Daktaras Larčas tai daro? – paklausė Andželas tėvo.

– Taigi, – linktelėjo Homeras Velzas. Jis pagalvojo, kad Andželą su Rouz Rouz traukiniu į Sent Klaudą reikėtų išsiųsti kuo greičiau; dabar, kai globos tarybai jau buvo pateikti visi „įkalčiai", Homeras nežinojo, ar ilgai daktaras Larčas dar galės dirbti.

– Tuoj pat paskambinsiu daktarui Larčui, – tarė Homeras. – Įsodinsime tave su Rouz Rouz į artimiausią traukinį.

– Arba aš galėčiau nuvežti juos „Kadilaku", – pasisiūlė Volis.

– Tau toks kelias būtų pernelyg tolimas, Voli, – paprieštaravo Homeras.

– Mažylė Rouz galės pabūti čia, su manimi, – pasakė Kendė.

Jie visi nutarė, kad būtų geriausia, jei į sidro namus atsivežti Rouz Rouz ir jos mergytės važiuotų Kendė. Ponas Rouzas galėjo užsipulti dukterį, jei vėlai vakare ten būtų pasirodęs Andželas ir mėginęs išsivežti Rouz Rouz su kūdikiu.

– Su manimi jis nesiginčys, – tarė Kendė. – Tiesiog pasakysiu, kad radau daugybę senų kūdikio drabužėlių ir kad mudvi su Rouz Rouz atrinksime mažylei viską, kas jai tiks.

– Naktį? – nustebo Volis. – Dėl Dievo meilės, ponas Rouzas ne toks kvailas.

– Man nusispjauti, ar jis patikės, – atšovė Kendė. – Aš tik noriu ištraukti iš ten tą mergaitę ir jos vaikelį.

– Ar būtina taip skubėti? – paklausė Volis.

– Deja, būtina, – tarė Homeras Velzas. Jis Kendei su Voliu dar nebuvo pasakojęs nei apie daktaro Larčo prašymą jį pakeisti, nei apie globos tarybai nusiųstus išgalvotus parodymus. Našlaitis ilgainiui išmoksta daug ką nutylėti; našlaitis viską laiko savyje. Jeigu apie ką ir prasitaria, tai labai negreitai.

Kai Homeras paskambino į Sent Klaudą, ragelį pakėlė seselė Karolina; sukrėstos, susisielojusios daktaro Larčo gedinčios moterys buvo nusprendusios, kad seselės Karolinos balsas tvirčiausias, tinkamiausias kalbėti telefonu. Be to, jos visos stengėsi kiek galima daugiau sužinoti apie daktaro Larčo puoselėtus sumanymus ir dar perskaityti jo nežmoniškai storą *Trumpą Sent Klaudo istoriją*. Kiekvieną kartą, kai tik pasigirsdavo telefono skambutis, moterys manydavo, kad jau skambina kažkas iš globos tarybos.

– Karolina? – tarė Homeras Velzas. – Čia Homeras. Noriu pasikalbėti su seniu.

Seselė Andžela ir seselė Edna, ir netgi ponia Grogan, visada mylės Homerą Velzą – nors jis ir atmetė jų prašymą, – o seselė Karolina buvo už jas jaunesnė; ji Homerui nejautė tokios švelnios ir patvarios meilės, kokią jauti, kai pažįsti žmogų nuo pat kūdikystės. Jai atrodė, kad jis išdavė Larčą. Be to, savaime suprantama, dabar buvo netinkamas laikas kviesti prie telefono „senį". Iškart po Larčo mirties seselė Andžela ir seselė Edna, ir ponia Grogan sakė, kad joms neužtenka jėgų paskambinti Homerui; o seselė Karolina tiesiog nenorėjo jam skambinti.

– Ko nori? – nedraugiškai paklausė seselė Karolina. – O gal apsigalvojai?

– Aš dėl sūnaus draugės... – pasakė Homeras Velzas. – Ji viena iš mūsų skynėjų. Jau turi kūdikį be tėvo, o dabar laukiasi antro.

– Tada turės du, – pranešė Homerui naujieną seselė Karolina.

– Karolina! – pyktelėjo Homeras Velzas. – Nesimaivyk! Noriu pasikalbėti su seniu.

– Aš irgi norėčiau su juo pasikalbėti, – atšovė seselė Karolina, keldama balsą. – Larčas mirė, Homerai, – dar pasakė, jau truputį tyliau.

– Nešnekėk nesąmonių, – tarė Homeras Velzas, jausdamas, kaip daužosi širdis.

– Per daug eterio, – paaiškino seselė Karolina. – Sent Klaude niekas nebedirba Dievo darbo. Jei kažkam iš tavo pažįstamų labai reikia, turėsi tai padaryti pats.

Tada ji baigė pokalbį – trenkte nutrenkė ragelį. Homerui net suspengė ausyje; jis vėl išgirdo, kaip trankosi vienas į kitą rąstai, plaukę upe, nunešusia Vinklus. Jam dar nė karto taip smarkiai neperšėjo akys – nuo pat tos nakties Dreiperių kūrykloje, Votervilyje, kai jis rengėsi, nusprendęs pabėgti. Ir nė karto taip baisiai, tokiu gilyn, į plaučius, besismelkiančiu skausmu neskaudėjo gerklė – nuo to vakaro, kai šaukė, sustojęs prie upės, mėgindamas priversti Meino miškus atkartoti Fazio Stouno vardą.

Snoujis Medouzas savo laimę rado baldininkų Mašų šeimoje; Snoujui pasisekė, – pagalvojo Homeras Velzas. Jam atrodė, kad kitiems našlaičiams būtų sunku rasti laimę baldų versle. Pats Homeras turėjo prisipažinti, kad kartais jausdavosi labai laimingas, augindamas obuolius. Jis žinojo, ką būtų pasakęs Larčas: kad jo laimė – ne svarbiausias dalykas, bent jau ne toks svarbus kaip naudingumas.

Homeras užsimerkė ir vėl stebėjo iš traukinio išlipančias moteris. Jos visuomet atrodydavo truputį pasimetusios. Jis matė jas dujinio žibinto apšviestose rogėse – ypač gerai prisiminė, kokie būdavo jų veidai, kai pavažos perrėždavo sniegą ir leisdavo kibirkštis, šliuoždamos per žemę; moterys net krūptelėdavo, išgirdusios tą džeržgesį. O kai miestelio valdžia kurį laiką buvo tokia maloni, jog net pasirūpino, kad važinėtų

autobusai, kokios vienišos atrodydavo tos moterys aklinuose autobusuose, jų veidai už aprasojusio stiklo būdavo blausūs, vos įžiūrimi; Homeras Velzas pro langus jas matydavo taip pat, kaip jos matydavo pasaulį pamažu svaigdamos nuo eterio.

Dabar nuo stoties jos eidavo pėsčios. Homeras matė jas, kopiančias į kalvą; jų buvo daugiau, negu būdavo iš tikrųjų. Ištisa armija, artėjanti prie našlaičių namų ligoninės, ir visų viena žaizda.

Seselės Karolinos lengvai neįveiksi; bet kur dėsis seselė Edna ir seselė Andžela, ir kas bus poniai Grogan? – sunerimo Homeras Velzas. Jis prisiminė neapykantą ir panieką Melonijos akyse. „Jei Melonija būtų nėščia, aš jai padėčiau", – pagalvojo. Ir staiga suvokė, kad gal ir norėtų imtis Dievo vaidmens, retkarčiais.

Vilburis Larčas būtų jam pasakęs, jog neįmanoma *retkarčiais* imtis Dievo vaidmens; jeigu jau nori to imtis, darai tai dažnai.

Susimąstęs Homeras Velzas įkišo ranką į kišenę ir užčiuopė pono Rouzo atiduotą sudegusios žvakės galiuką. „Tai ne pagal taisykles, ar ne?" – tada paklausė ponas Rouzas.

Ant naktinio stalelio, tarp stalinės lempos ir telefono, gulėjo gerokai aptrinta knyga – *Deividas Koperfildas*. Homerui nereikėjo jos atsiversti, kad prisimintų pirmąsias eilutes. „Ar aš pats savo gyvenime tapsiu didvyriu, ar tas vaidmuo teks kam nors kitam – turės parodyti šie puslapiai", – atmintinai pasakė jis.

Jo atmintis buvo išties nuostabi. Jis daug negalvodamas galėjo pasakyti ir kokių dydžių būdavo eterio kaukės, kurias Larčas visada darydavo pats. Narkozės aparatas buvo labai paprastas: Larčas susukdavo kūgį iš drobinio rankšluosčio; tarp rankšluosčio sluoksnių dar įvyniodavo standaus popieriaus, kad kūgis nesuzmektų. Į atvirą smaigalį įkišdavo vatos – kad sugertų eterį. Tokią primityvią kaukę Larčas padarydavo per tris minutes; kaukės būdavo įvairių dydžių – visokiems veidams.

Homerui visuomet labiau patiko gatava Jankauerio kaukė – vielinis samčio formos karkasas, apvyniotas dešimčia ar dvylika marlės sluoksnių. Į tokią Jankauerio kaukę, padėtą ant naktinio stalelio, Homeras įmetė sidro namuose degusios žvakės galiuką. Toje senoje kaukėje jis laikydavo smulkius pinigus, o kartais ir savo laikrodį. Dabar įdėmiai ją apžiūrėjo; joje buvo į jau pablukusį žalią popierėlį įvyniotas kramtomosios gumos gabaliukas ir vėžlio kiauto saga iš jo vilnonio švarko. Marlinis kaukės sluoksnis atrodė pageltęs ir dulkėtas, bet daugiau nieko nereikėjo keisti – tik marlę. Homeras Velzas apsisprendė; jis bus didvyris.

Tada jis nulipo į virtuvę, kur Andželas ratais vežiojo Volį, sėdintį vežimėlyje, – tai buvo savotiškas jųdviejų žaidimas, kurį jie žaisdavo, kai abu nenustygdavo vietoje. Andželas stovėjo ant skersinio vežimėlio gale ir stūmėsi viena koja, lyg važiuodamas paspirtuku; vežimėlis jau lėkė kaip reikiant – daug greičiau, negu galėdavo važiuoti pats Volis. Dabar Volis tik vairavo – vis suko ir suko ratus. Stengėsi neužkliudyti baldų, bet nors jis buvo geras pilotas, ir virtuvė tikrai nemaža, kartais Andželas taip įsismagindavo, kad vežimėlio nebebūdavo galima suvaldyti ir jie į ką nors atsitrenkdavo. Kendė dėl to ant jų pyko, tačiau jie vis tiek šitaip važinėdavosi (ypač kai jos nebūdavo namuose). Volis tai vadino skraidymu; dažniausiai juodu su Andželu „skraidydavo“ apimti nuobodulio. Dabar Kendė buvo išvažiavusi į sidro namus atsivežti Rouz Rouz ir jos mergytės. Taigi Andželas su Voliu išdykavo.

Pamatę, kaip atrodo Homeras, juodu sustojo.

– Kas atsitiko, brolau? – paklausė draugo Volis.

Homeras atsiklaupė šalia vežimėlio ir padėjo galvą Voliui ant kelių.

– Daktaras Larčas mirė, – pasakė, ir Volis laikė jį apkabinęs, kol jis verkė. Neilgai; kiek Homeras atsiminė, Kerlis Dėjus buvo vienintelis našlaitis, verkęs valandų valandas. Nustojęs verkti, Homeras tarė Andželui: – Turiu tau kai ką papasakoti... be to, man reikės tavo pagalbos.

Juodu nuėjo į sodo įrankių pašiūrę, ir Homeras žiogeliu pradūrė vieną ketvirčio svaro talpos eterio skardinukę. Nuo aitrių garų jam ėmė ašaroti akys; jis niekada nesuprasdavo, kaip Larčas gali mėgautis tokia bjaurastimi.

– Jis įjunko į eterį, – pasakė Homeras sūnui. – Bet turėjo itin lengvą ranką. Mačiau pacienčių, kurios apsvaigintos dar galėjo su juo šnekėtis, bet ničnieko nejautė.

Juodu nusinešė eterio skardinukę į viršų ir Homeras Andželui liepė savo kambaryje pakloti laisvąją lovą – pirmiausia patiesti gumuotą paklodę, kurios reikėdavo, kai Andželas dar buvo vystomas kūdikis, o ant jos jau paprastas paklodes (tik švarias).

– Mažylei Rouz? – paklausė tėvo Andželas.

– Ne, ne mažylei, – atsakė Homeras. Kai jis išpakavo instrumentus, Andželas klestelėjo ant kitos lovos ir įsistebeilijo į jį.

– Vanduo užvirė! – apačioje sušuko Volis.

– Prisimeni, kaip tau sakydavau, kad buvau daktaro Larčo *pagalbininkas*? – paklausė Homeras Andželo.

– Taigi, – tarstelėjo Andželas Velzas.

– Na, man puikiai sekėsi – jam padėti. Puikiai. Aš ne koks diletantas, – patikino sūnų Homeras. – Tiesą sakant, tai ir norėjau tau papasakoti, – pridūrė, išsidėliojęs viską, ko reikėjo, kad galėtų apžiūrėti; niekas nebuvo pasenę, viskas atrodė nepriekaištingai.

– Na, – paragino tėvą Andželas Velzas, – pasakok toliau.

Juodu girdėjo, kaip apačioje, pritilusio namo pirmame aukšte, Volis vežimėliu važinėja iš vieno kambario į kitą; Volis tebeskraidė.

Viršuje Homeras Velzas, vyniodamas ant Jankauerio kaukės naują marlės sluoksnį, šnekėjosi su sūnumi. Pradėjo nuo seno pasakojimo apie Dievo ir Šėtono darbą – nuo to, kad, Vilburio Larčo manymu, viskas, ką jie darė, buvo Dievo darbas.

Kendė net krūptelėjo, dangaus fone išvydusi ryškius visureigio žibintų apšviestų vyrų siluetus; jie kiurksojo sutūpę viena eile, kaip didžiuliai paukščiai, ant sidro namų stogo. Kendė pamanė, jog ten tikriausiai įsitaisę visi iki vieno – bet iš tikrųjų ten sėdėjo ne visi. Ponas Rouzas su dukterimi buvo viduje, ir vyrai laukė, kur jiems buvo liepta laukti.

Kai Kendė išlipo iš visureigio, niekas jai nepratarė nė žodžio. Sidro namuose nedegė nė viena lempa; jei žibintai nebūtų apšvietę vyrų ant stogo, Kendė būtų pamaniusi, kad visi jau sugulė miegoti.

– Sveiki! – šūktelėjo Kendė, žiūrėdama į stogą. – Kada nors tas stogas įlūš. – Staiga ji išsigando: jie su ja nešnekėjo. Bet vyrai buvo dar labiau išsigandę negu ji; vyrai nesumojo nė ką sakyti – jie tik žinojo, jog tai, ką ponas Rouzas daro savo dukteriai, yra negerai, o jie patys pernelyg įsibaiminę, kad kaip nors jai padėtų.

– Murziau? – tamsoje pašaukė Kendė.

– Aš čia, ponia Vortington! – iš viršaus atsiliepė Murzius. Kendė priėjo prie to sidro namų kampo, kur stogas buvo arčiausiai žemės; ties ta vieta visi ir kabarodavosi į viršų; ten į stogą buvo atremtos senos skynėjų kopėčios, bet nė vienas iš vyrų dabar neprišoko jų prilaikyti.

– Persikai? – pašaukė Kendė.

– Aš čia, ponia, – atsiliepė Persikas.

– Būkite geri, kuris nors prilaikykite kopėčias, – paprašė Kendė. Murzius su Persiku laikė kopėčias, o Juodoji Keptuvė padavė Kendei ranką, kai ji lipo ant stogo. Paskui vyrai susispaudė, ir Kendė atsisėdo tarp jų.

Ji ne ką tegalėjo įžiūrėti, bet būtų pajutusi, jei Rouz Rouz būtų buvusi ant stogo; o jei ten būtų buvęs ponas Rouzas, Kendė žinojo, kad jis būtų su ja šnekėjęs.

Išgirdusi iš sidro namų sklindantį garsą – jis pasigirdo tiesiai po ja – Kendė iš pradžių pamanė, jog tai kūdikis – guguoja arba pradeda verkti.

– Kai jūsų Volis dar buvo mažas, viskas buvo kitaip – ten, toli, – prašneko Juodoji Keptuvė. – Rodės kaip kita šalis. – Jis neatitraukdamas akių žiūrėjo į mirgančią pakrantę.

Garsas po sidro namų stogu darėsi vis aiškesnis, ir Persikas pasakė:

– Kokia graži naktis, ar ne, ponia?

Naktis tikrai nebuvo graži: atrodė tamsesnė negu kitos, be to, Kendė staiga suprato, kas tai per garsas. Tą akimirką jai šmėstelėjo mintis, kad tuoj susivems.

– Atsargiai, kai stojatės, ponia Vortington! – perspėjo ją Murzius, bet Kendė garsiai sutrepsėjo kojomis; paskui atsiklaupė ir ėmė abiem rankom daužyti stogo skardą.

– Stogas senas, ponia Vortington, – pasakė jai Juodoji Keptuvė. – Žiūrėkit, kad neprasmegtumėt.

– Padėkite man nulipti, nukelkite, – paprašė jų Kendė. Murzius su Persiku laikė ją už rankų, o Juodoji Keptuvė pirmas žengė prie kopėčių. Net eidama stogo šlaitu žemyn, Kendė dar mėgino trypti kojomis.

Lipdama kopėčiomis, ji riktelėjo:

– Rouz! – Nenorėjo šaukti merginos tuo kvailu vardu „Rouz Rouz“; kita vertus, negalėjo prisiversti ištarti „pone Rouzai“. Todėl taip neaiškiai ir pašaukė: – Rouz! – Net pati gerai nežinojo, į kurį iš jų kreipiasi, tačiau sidro namų tarpduryje ją pasitiko ponas Rouzas. Jis dar nebuvo spėjęs apsirengti – tebesisagstė kelnes ir kišosi į jas marškinius. Kendei dingtelėjo, kad jis tarytum liesesnis ir vyresnis, negu atrodydavo anksčiau; be to, šįkart jis tik nusišypsojo, bet nepažvelgė jai į akis, kaip paprastai pažvelgdavo – pasitikėdamas savimi, mandagiai, bet abejingai.

– Nedrįskite su manimi šnekėti, – tarė jam Kendė, bet ką jis galėjo pasakyti? – Jūsų duktė ir jos mergytė važiuos su manimi. – Kendė pro jį įėjo į sidro namus; ieškodama elektros jungtuko, pirštais užčiuopė apiplėšytą taisyklių lapą.

Rouz Rouz sėdėjo ant lovos. Ji buvo jau užsitempusi mėlynus savo džinsus, bet dar jų neužsisagsčiusi, jau apsirengusi

marškinėliais, bet Kendės maudymosi kostiumą laikė ant kelių – neįpratusi vilkėti tokiu drabužiu, skubėdama nesugebėjo į jį įlįsti. Be to, ji buvo spėjusi susirasti tik vieną darbinį batą ir turėjo jį rankoje. Kitas gulėjo po lova. Kendė jį iš ten ištraukė ir užmovė ant reikiamos kojos – Rouz Rouz buvo be kojinių. Paskui Kendė dar surišo jai bato raiščius. Rouz Rouz tiesiog sėdėjo ant lovos, kol Kendė jai apavė bei užrišo ir kitą batą.

– Tu važiuosi su manimi. Ir tavo mažylė, – pasakė merginai Kendė.

– Taip, ponia, – linktelėjo Rouz Rouz.

Kendė paėmė nuo Rouz Rouz kelių savo maudymosi kostiumą ir juo nušluostė jai ašaras.

– Viskas gerai, viskas bus gerai, – tarė Kendė. – Tuoj tau palengvės. Niekas tavęs nebeskriaus.

Mažylė Rouz buvo kietai įmigusi; Kendė atsargiai, kad nepažadintų, paėmė ją ant rankų ir padavė motinai. Rouz Rouz judesiai atrodė kažkokie neryžtingi, todėl Kendė viena ranka ją apkabino, kai jiedvi ėjo iš sidro namų.

– Viskas tau bus gerai, – dar patikino Rouz Rouz Kendė; ji pabučiavo jaunąją moterį į kaklą, ir Rouz Rouz, visa suprakaitavusi, prisiglaudė prie jos.

Ponas Rouzas stovėjo tamsoje tarp visureigio ir sidro namų, o visi kiti vyrai tebesėdėjo ant stogo.

– Jūs grįšit, – tarė ponas Rouzas – sakinio gale nepakeldamas balso; tai buvo ne klausimas.

– Juk sakiau, kad su manimi nešnekėtumėte, – supyko Kendė. Ji padėjo Rouz Rouz su kūdikiu įlipti į visureigį.

– Šnekėjau su savo dukra, – oriai paaiškino ponas Rouzas.

Bet Rouz Rouz nieko neatsakė tėvui. Sėdėjo sustingusi kaip moters su kūdikiu statula, o Kendė apgręžė visureigį ir nuvažiavo tolyn. Kai jiedvi drauge jau ėjo į didįjį namą, Rouz Rouz staiga glustelėjo prie Kendės ir tarė:

– Aš niekaip nieko negalėjau padaryt.

– Žinoma, kad negalėjai, – ramino ją Kendė.

– Jis nekentė šito kūdikio tėvo, – pasakė Rouz Rouz. – Ir nuo tol prie manęs lindo.

– Dabar viskas tau bus gerai, – dar kartą patikino merginą Kendė prieš įsivesdama ją į namus; pro langus jiedvi matė viduje pirmyn ir atgal skraidantį Volį.

– Aš pažįstu savo tėvą, ponia Vortington, – sušnibždėjo Rouz Rouz. – Jis norės, kad grįžčiau.

– Jis tavęs negaus, – pasakė jai Kendė. – Negali priversti grįžti.

– Jis pats susigalvoja taisykles, – tarė Rouz Rouz.

– O šitos tavo gražutės dukrytės tėvas? – paklausė Kendė, prilaikydama duris, kad Rouz Rouz su kūdikiu galėtų įeiti. – Kur jis?

– Mano tėvas jį supjaustė. Jo seniai nebėr, – atsakė Rouz Rouz. – Jis nebenori su manim susidėt.

– O tavo motina? – toliau klausinėjo Kendė, kai jiedvi įėjo į vidų.

– Mirė, – tarė Rouz Rouz.

Kaip tik tada Volis Kendei pasakė, kad mirė ir daktaras Larčas. Pati Kendė, žiūrėdama į dalykiškai nusiteikusį Homerą, nebūtų to supratusi; našlaitis išmoksta tvardytis, viską laikyti savyje.

– Kaip tu? – paklausė Kendė Homero, kai Volis vežiojo mažylę Rouz po pirmą namo aukštą, o Andželas nuvedė Rouz Rouz į jai parengtą savo kambarį.

– Šiek tiek jaudinuosi, – prisipažino Homeras. – Ne dėl to, kad ko nors nemokėčiau; ir tikrai turiu viską, ko reikia. Žinau, kad sugebėsiu tai padaryti. Tiesiog, mano nuomone, tai yra gyvas daiktas – žmogus. Negaliu apsakyti, koks apima jausmas – kai, pavyzdžiui, laikai rankoje grandiklį. Kai palieti gyvus audinius, jie reaguoja... kažkaip, – šnekėjo Homeras, bet Kendė jį pertraukė.

– Gal tau bus lengviau, kai žinosi, kas tėvas, – tarė ji. – Tai ponas Rouzas. Jos tėvas yra kūdikio tėvas... jei dėl to bus bent kiek geriau...

Andželo kambaryje pamačiusi jai paklotą švarutėlę, net šiugždančią lovą ir blizgančius instrumentus, tvarkingai išdėliotus ant gretimos lovos, Rouz Rouz lyg pastėro, bet staiga pasidarė labai šneki.

– Čia jau, kaip matyt, ne juokai, – pasakė mergina, sugniaužusi kumščius ir spausdama juos sterblėje. – Aną išėmė per viršų – ne taip, kaip ji turėjo išlįst, – paaiškino Rouz Rouz. Homeras Velzas matė, kad jai padarytas cezario pjūvis, gal dėl jos amžiaus ir tuometinių kūno matmenų. Bet Homerui nepavyko jos visiškai įtikinti, kad šįkart viskas bus daug paprasčiau. Jam nereikės nieko imti „per viršų".

– Eik, pabūk su Voliu, Andželai, – paliepė vaikinukui Kendė. – Pavežiok mažylę Rouz Volio vežimėliu. Išvartyk visus baldus, jei nori, – pridūrė, bučiuodama sūnų.

– Aha, tu išeik, – paprašė Andželo Rouz Rouz.

– Nebijok, – tarė jai Kendė. – Homeras žino, ką daro. Tu labai gerose rankose. – Ji apiplovė Rouz Rouz raudonuoju gyvsidabrio tirpalu, o Homeras ėmė rodyti merginai instrumentus.

– Čia makšties skėtiklis, – pasakė. – Gali būti šaltokas, tačiau tau neskaudės. Tu išvis nieko nejausi, – patikino. – O čia plėtikliai, – toliau kalbėjo Homeras, bet Rouz Rouz užsimerkė.

– Jūs tai jau darėt, ar ne? – paklausė ji Homero. Jis jau buvo parengęs eterio kaukę.

– Kvėpuok normaliai, – pasakė. Pirmąsyk įkvėpusi to dvoko, ji atmerkė akis ir nusuko veidą nuo kaukės, bet Kendė abiem rankom suėmė Rouz Rouz smilkinius ir labai švelniai pakreipė jos galvą taip, kaip reikėjo. – Paskui kvapas nebeatrodys toks aitrus, – tarė Homeras Velzas.

– Prašau jūsų, pasakykit, ar jūs tai jau darėt? – maldavo Rouz Rouz. Jos balsas iš po kaukės skambėjo dusliai.

– Aš – geras gydytojas, tikrai, – ramino ją Homeras Velzas. – Tu tik atsipalaiduok ir kvėpuok normaliai.

– Nebijok, – Rouz Rouz dar išgirdo sakant Kendę, o paskui eteris atskyrė jos sąmonę nuo kūno.

– Aš važiuoju, – pasakė Rouz Rouz. Ji kalbėjo apie dviratį. Homeras matė, kaip ji pakrutino kojų pirštus. Rouz Rouz pirmą kartą pajuto po kojomis smėlį; paplūdimyje buvo šilta. Prasidėjo potvynis; vanduo apsėmė jai kulkšnis. – Didelis čia daiktas, – sumurmėjo Rouz Rouz. Turėjo galvoje vandenyną.

Homeras Velzas, pakreipęs skėtiklį taip, kad gerai matytų gimdos kaklelį, kišo pirmą plėtiklį, kol gimdos žiomenys atsivėrė kaip iš vidaus į jį žiūrinti akis. Kaklelis atrodė suminkštėjęs, šiek tiek padidėjęs ir apsitraukęs skaidriomis gleivėmis – tokios kvapą užimančios skaisčiai rožinės spalvos, kokią tik Homeras kada buvo matęs. Apačioje po kambarius virtuliuodamas skrajojo vežimėlis – Homeras girdėjo nepaliaujamą mažylės Rouz krykštavimą.

– Pasakyk jiems, kad per daug neįaudrintų to vaiko, – paliepė Homeras Kendei, tarsi ji jau seniai būtų buvusi jo seselė ir jis būtų įpratęs davinėti jai nurodymus, o ji – tiksliai juos vykdyti. Jis stengėsi nekreipti dėmesio į tą erzelynę (ir į Kendės mėginimus juos nutildyti); Homeras stebėjo, kaip atsiveria gimdos kaklelis, kol anga pasidarė pakankamai didelė. Tada jis išsirinko reikiamo dydžio grandiklį. „Po šio pirmo karto, – galvojo Homeras Velzas, – visa tai daryti tikriausiai jau bus lengviau.“ Dabar jis suprato, kad negali imtis Dievo vaidmens blogiausia prasme; jeigu jau ryžosi operuoti Rouz Rouz, kaip galėtų atsisakyti padėti nepažįstamai moteriai? Kaip galėtų atmesti kieno nors prašymą? Tik Dievas gali šitaip nuspręsti. „Aš elgsiuosi taip, kaip jos norės, – galvojo Homeras. – Priimsiu našlaitį arba darysiu abortą.“

Homeras Velzas kvėpavo lėtai ir ritmingai; net pats stebėjosi, kad jam nė kiek nedreba ranka. Pajutęs, kad grandiklis prie kažko prisilietė, jis nė nemirktelėjo; nenusuko akių nuo stebuklo.

Tą naktį Kendė praleido laisvoje lovoje Andželo kambaryje – norėjo būti čia pat, jei Rouz Rouz ko prireiktų, bet Rouz Rouz miegojo kaip užmušta. Kartkarčiais, kai ji praverdavo lūpas, orui veržiantis pro tarpą, kur nebuvo danties, pasigirsdavo tylus švilpčiojimas, tačiau Kendei tai nė kiek netrukdė; ji irgi neblogai nusnūdo.

Andželas miegojo apačioje, įsitaisęs didžiojoje lovoje šalia Volio. Juodu iki vėlumos nesumerkė akių – šnekėjosi. Volis Andželui pasakojo, kaip įsimylėjo Kendę; Andželas jau buvo girdėjęs tą istoriją, bet dabar klausėsi atidžiau – juk jam atrodė, kad įsimylėjo Rouz Rouz. Be to, Volis Andželą įspėjo, kad negalima nekreipti dėmesio į kartais ne visai suvokiamus to pasaulio, kuriame užaugo jo tėvas, poreikius.

– Tai jau seniai aišku, – šnekėjo Volis. – Gali išplėšti Homerą iš Sent Klaudo, bet neišplėši Sent Klaudo iš Homero. O dėl meilės, – dar pasakė Andželui Volis, – tai svarbiausia, kad negalima niekam primesti savo valios. Savaime suprantama, jog tu trokšti, kad žmonės, kuriuos myli, elgtųsi taip, kaip tu nori, arba kaip, tavo nuomone, būtų geriausia jiems patiems, tačiau privalai leisti jiems išgyventi viską, ką jie turi išgyventi. Nevalia į mylimų žmonių gyvenimą kištis labiau, negu galėtum kištis į tų, kurių net nepažįsti. Būna tikrai sunku, – pridūrė Volis, – nes dažnai norisi įsikišti – norisi pačiam viską suplanuoti.

– Sunku, kai nori apsaugoti kitą žmogų ir nesugebi to padaryti, – pasakė Andželas.

– Niekas negali žmonių apsaugoti, vaikine, – tarė Volis. – Juos galima tik mylėti.

Užmigęs Volis vėl jautė, kaip siūbuoja Iravadžio upe plaukiantis plaustas. Vienas draugiškas jį gelbėjantis birmietis siūlėsi jį kateterizuoti. Bambuko ūglį jis pirmiausia įmerkė į rudą vandenį, paskui sausai nušluostė viena iš šilkinių juostų, kuriomis buvo apvyniotas jo ant galvos dėvimas krepšys, ir galiausiai dar apspjovė. „Dabar nori *myžt?*“ – paklausė Volio birmietis.

– Ne, ačiū, – per miegus sumurmėjo Volis. – Dabar nemyšiu, – pasakė garsiai, ir Andželas tai išgirdęs prieš užmigdamas nusišypsojo.

Viršuje, buvusiame namo šeimininkų miegamajame, Homeras Velzas nemiegojo. Jis pasisiūlė naktį prižiūrėti mažylę Rouz. „Nes, šiaip ar taip, nesudėsiu bluosto“, – pasakė. Jau buvo pamiršęs, kaip malonu rūpintis kūdikiu. Kūdikiai Homerui atrodė panašūs į jį patį; jiems amžinai ko nors prireikia vidury nakties. Bet išgėrusi buteliuką pieno, mažylė Rouz užmigo, ir Homeras Velzas vėl liko vienas; tačiau jis vis tiek džiaugėsi, galėdamas žiūrėti į tą mažą mergytę. Juodas jos veidukas lovoje šalia jo buvo ne didesnis už jo kumštį; ji kartkartėmis kilsčiojo rankutes į viršų, ištiesdama ir vėl sulenkdama pirštukus, tarsi mėgindama pagriebti tai, ką matė sapne. Girdėdamas kambaryje kvėpuojant dar vieną žmogų, Homeras Velzas prisiminė miegamąjį Sent Klaudo prieglaudoje, bet jam buvo sunku įsivaizduoti, kaip ten nuskambėjo žinia, kurią reikėjo pranešti.

„Pasidžiaukime kartu su daktaru Larču, – sušnibždėjo Homeras. – Daktaras Larčas rado šeimą. Labanakt, daktare Larčai.“ Jis mėgino atspėti, kuri iš moterų ištarė tuos žodžius. Nusprendė, kad veikiausiai seselė Andžela, todėl jai ir adresavo laišką.

Dabar, kai daktaras Larčas jau buvo miręs, mintis, kad nusenusio nepraktikuojančio homoseksualisto vietą užims kas nors kitas, poniai Gudhol nebeteikė tokio malonumo kaip anksčiau; bet ji džiūgavo galvodama apie tai, kad jį tikriausiai pakeis kaip tik tas jaunas misionierius, kuris taip dažnai jam prieštaraudavo. Daktarui Gingričui atrodė, jog būtų įvykdytas bent šioks toks teisingumas, jei taryba į Larčo vietą paskirtų žmogų, neabejotinai variusį senį iš proto, bet iš tikrųjų daktaras Gingričas ne tiek domėjosi, kuo viskas baigsis Sent Klaude, kiek slapčia tyrinėjo ponios Gudhol psichiką, kurioje įžvelgė sunkiai suvokiamą dorybingumo manijos ir liepsningos neapykantos derinį.

Savaime suprantama, daktaras Gingričas bei kiti tarybos nariai nekantriai laukė, kada galės susipažinti su jaunuoju daktaru Stounu, tačiau daktarui Gingričui ypač rūpėjo pažiūrėti, kaip per tą susitikimą atrodys ponia Gudhol. Poniai Gudhol į veidą buvo įsimetęs tikas – kai kas nors ją labai nudžiugindavo arba supykdydavo, dešinės jos veido pusės raumenys imdavo nevalingai trūkčioti. Daktaras Gingričas įsivaizdavo, koks beveik nuolatinis mėšlungis sutrauks poniai Gudhol žandą, kai ji susitiks su tuo misionieriumi, ir degė noru greičiau tai pamatyti.

„Turite pasistengti laimėti laiko, – rašė Homeras seselei Andželai. – Pasakykite tarybai, kad jums sunku susisiekti su daktaru Stounu, nes jis dabar Indijoje keliauja iš vienos misionierių ligoninės į kitą. Sakykite, kad viena yra Asame, o kita Niu Delyje. Praneškite jiems, kad nesitikite vėl užmegzti ryšio su daktaru anksčiau negu po savaitės ar netgi kelių savaičių, ir kad jis – jeigu apskritai norės užimti gydytojo vietą Sent Klaude – galės atvykti gal tik lapkričio mėnesį."

Homeras Velzas tikėjosi, kad per tą laiką spės viską papasakoti Andželui ir nuimti derlių.

„Privalėsite įtikinti tarybą, kad esate ne tik puikios medicinos seserys, bet ir geros akušerės, ir kad sugebėsite suprasti, kurioms pacientėms būtinai reikia gydytojo, – rašė Homeras seselei Andželai. – Atleiskite, kad prašau tiek daug laiko, bet gal globos tarybai visa tai atrodys įtikimiau, jeigu visi turės manęs laukti. Juk neįmanoma greitai ištrūkti iš Azijos."

Homeras dar paprašė, kad moterys jam atsiųstų turimą Fazio Stouno gyvenimo istoriją ir papasakotų viską, apie ką Larčas galbūt neužsiminė, – nors Homeras tikrai nemanė, kad šventas Larčas būtų ką praleidęs. Paskui Homeras seselei Andželai kiek galėdamas trumpiau parašė, kad mylėjo Larčą „kaip tėvą" ir kad jiems „nereikia bijoti Melonijos".

Vargšui Bobui, kuris sulaužė jai nosį bei ranką, neabejotinai reikėjo bijoti Melonijos, bet Bobas nebuvo tiek protingas, kad jos bijotų. Kai jai nuo rankos buvo nuimtas gipso tvarstis ir

nosis vėl atrodė daugmaž normaliai, Melonija su Lorna vėl ėmė lankytis senosiose, įprastose vietose – ir toje Bato picerijoje, – ir nenaudėlis Bobas vėl prie jų pristojo. Melonija jį nuginklavo droviai nusišypsodama – šiek tiek praverdama lūpas ir parodydama kraupius savo dantis, – o kai Bobas pradėjo stačiokiškai lįsti prie Lornos, Melonija, išsitraukusi žnyples vielai karpyti (paprastą ir patikimą elektrikų įrankį), staiga nukirpo jam viršutinę ausies dalį. Paskui Melonija Bobui dar sulaužė keletą šonkaulių bei nosį ir pritrenkė jį kėde. Ji nebuvo beširdė, ypač jei kalbėtume apie Sent Klaudą, bet visada mokėjo kautis akis už akį, dantis už dantį.

„Mano didvyrė", – šitaip ją pavadino Lorna. Melonijai girdint vartoti tą žodį buvo gana rizikinga, juk ji taip ilgai manė, kad Homeras Velzas yra kaip tik toks, kokie būna didvyriai.

Homeras dabar buvo Rouz Rouz didvyris; visą pirmadienį Rouz Rouz praleido lovoje Andželo kambaryje; Kendė retkarčiais atnešdavo jai jos dukrytę, be to, sukęs apsukęs ją vis lankė Andželas.

– Tau patiks šitas kambarys, – įtikinėjo ją Andželas.

– Tu visai išprotėjai, – pasakė jam Rouz Rouz. – Bet man jis *jau* patinka.

Ta diena buvo grynas nuostolis derliaus nuėmimui; ponas Rouzas nė nesirengė skinti obuolių, o pusei kitų vyrų po griuvinėjimo nuo dviračių skaudėjo visus šonus. Homerui Velzui, kuris niekada taip ir neįvaldys tos siaubingos susisiekimo priemonės, buvo ištinęs kelis, o tarp menčių ryškėjo gero meliono didumo mėlynė. Persikas atsisakė lipti ant kopėčių; jis perdien tik krovė dėžes ant priekabų ir rinko krituolius. Murzius stenėjo ir dūsavo; iš visų mėginusiųjų tik jam vienam pavyko išmokti važiuoti dviračiu. Juodoji Keptuvė pareiškė, jog tokią dieną vertėtų papasninkauti.

Ponas Rouzas berods jau pasninkavo. Jis sėdėjo lauke, prieš menkai bešviečiančią saulę, atsišliejęs į sidro namų sieną, apsisupęs nuo lovos nuimta savo antklode; kojas laikė sukryžiavęs, kaip indėnas, ir su niekuo nesišnekėjo.

– Sako, kad neskins, streikuoja, – pašnibždėjo Persikas Murziui, o šis pranešė Homerui, kad, jo manymu, ponas Rouzas paskelbė ir bado streiką – „ir visokius kitokius streikus".

– Ką gi, turėsime apsieiti be jo, – pasakė vyrams Homeras, bet visi vis taikėsi praselinti pro poną Rouzą, kuris tarsi soste sėdėjo prieš sidro namus.

– Gal įaugo į žemę, kaip medis? – tarė Persikas.

Juodoji Keptuvė ponui Rouzui atnešė puodelį kavos ir šiek tiek šviežios kukurūzinės duonos, bet šis nieko net nepalietė. Tarpais atrodė, kad graužte graužia vieną iš čiulptukų. Diena buvo šaltoka; kai blausi saulė užlįsdavo už debesų, ponas Rouzas užsitraukdavo antklodę ant galvos; tuomet sėdėdavo visiškai užsidengęs ir niekieno nematomas.

– Kaip koks indėnas, – stebėjosi Persikas. – Nenori tartis.

– Jis nori pamatyt savo dukterį, – dienai baigiantis pranešė Homerui Murzius. – Tiek man sakė – nieko daugiau. Tik *pamatyt*. Sakė, kad jos nelies.

– Pasakyk jam, kad gali ateiti į didįjį namą ir pamatyti ją ten, – tarė Murziui Homeras Velzas.

Bet per vakarienę Murzius prie virtuvės durų priėjo vienas. Kendė įsivedė jį į vidų ir pakvietė pavalgyti drauge su jais – Rouz Rouz irgi sėdėjo prie stalo, – tačiau Murzius buvo pernelyg susijaudinęs, kad pasiliktų.

– Jis sako, kad čia neis, – pranešė Homerui. – Liepia jai ateit į sidro namus. Sakė jums pasakyt, kad jie turi savo taisykles. Sakė, kad jūs laužot taisykles, Homerai.

Rouz Rouz prie stalo taip ir sustingo, net liovėsi kramčiusi; norėjo girdėti kiekvieną Murziaus žodį. Andželas mėgino paimti ją už rankos, kuri buvo šalta kaip ledas, bet ji atitraukė savo plaštaką ir susidėjo rankas ant kelių, apsukusi jas servetėle.

– Murziau, – tarė Volis, – tu jam pasakyk, kad Rouz Rouz dabar yra mano namuose ir kad mano namuose mes laikomės *mano* taisyklių. Pasakyk jam, kad jis gali čia ateiti, kada panorės.

– Jis neis, – papurtė galvą Murzius.

– Turiu eit su juo pasimatyt, – prabilo Rouz Rouz.

– Ne, neturi, – paprieštaravo Kendė. – Pasakyk jam, kad pamatys ją čia, arba išvis nepamatys, Murziau, – pridūrė Kendė.

– Gerai, ponia. Aš atvariau dviračius, – dar pasakė Murzius Andželui. – Šiek tiek apdaužyti.

Andželas išėjo į lauką apžiūrėti dviračių; tada Murzius ir įbruko jam peilį.

– Tau šito nereik, Andželai, – tarė vaikinukui Murzius, – bet perduok Rouz Rouz. Sakyk, aš noriu, kad jinai jį paimtų. Šiaip, kad turėtų.

Andželas pažvelgė į Murziaus peilį – didelį, lenktinį, su kaulinėmis kriaunomis nuskeltu kraštu. Tai buvo toks peilis, kokių geležtė atlenkta įsitvirtina, kad neužsilenktų ant pirštų. Geležtė buvo beveik šešių colių ilgumo – tokio peilio kišenėje nepaslėpsi. Ašmenys atrodė per daugelį metų begalę kartų galąsti: nuzulinti, plonutėliai ir labai aštrūs.

– O tau pačiam nereikia, Murziau? – paklausė Andželas.

– Niekada nežinojau, ką su juo veikt, – prisipažino Murzius. – Tik prisidarau bėdos.

– Aš jai perduosiu, – pažadėjo Andželas.

– Pasakyk, kad jos tėvas sako, kad ją myli ir nori tik pamatyt, – paprašė Murzius. – Tik *pamatyt*, – pakartojo.

Andželas pirma apmąstė tai, ką išgirdo, paskui tarė:

– Aš myliu Rouz Rouz, juk žinai, Murziau.

– Aišku, kad žinau, – atsakė Murzius. – Aš irgi ją myliu. Mes visi ją mylim. Visi myli Rouz Rouz – gal ir dėl to jai taip blogai.

– Jei ponas Rouzas nori ją tik pamatyti, tai kam tu jai duodi savo peilį? – paklausė Andželas.

– Šiaip, kad turėtų, – pakartojo Murzius.

Andželas tą peilį Rouz Rouz perdavė po vakarienės, kai juodu sėdėjo jo kambaryje.

– Čia Murzius tau duoda, – paaiškino.

– Žinau, kad Murzius, – pasakė Rouz Rouz. – Žinau, kokį peilį kas turi – kaip kieno peilis atrodo. – Nors Murziaus

peilis buvo ne spyruoklinis, Rouz Rouz jo geležtę atlenkė taip greitai, viena ranka, kad Andželas net pašoko. – Žiūrėk, ką Murzius padarė, – nusijuokė Rouz Rouz. – Šitaip mirtinai išaštrino – pusę ašmenų nutrynė. – Ji užlenkė geležtę, brūkštelėdama bukuoju jos kraštu sau per šlaunį; peilį tarp ilgų pirštų vartaliojo taip mikliai, kad Andželas net nepamatė, kur ji galiausiai tą peilį padėjo.

– Berods daug žinai apie peilius? – paklausė Andželas.

– Iš tėvo, – tarė Rouz Rouz. – Jis viską man rodo.

Andželas atsisėdo ant lovos šalia jos, bet Rouz Rouz į jį pažvelgė gana abejingai.

– Juk sakiau, kad tau nereik su manim susidėt, – kantriai priminė ji. –Niekad negalėčiau tau nieko apie save pasakot. Tu nieko nenori apie mane žinot, patikėk.

– Bet aš tave myliu, – maldavo Andželas.

Švelniai jį pabučiavusi – ir leidusi jam paliesti jos krūtis – Rouz Rouz tarė:

– Andželai, kartais nesvarbu, kad myli.

Paskui pabudo mažylė Rouz, ir Rouz Rouz turėjo pasirūpinti savo dukryte.

– Žinai, kokį vardą aš jai duosiu? – paklausė ji Andželo. – Kendė, – pasakė Rouz Rouz. – Štai kas ji iš tikrųjų: Kendė.

Iš ryto, kadangi derliaus nuėmimas jau ėjo į pabaigą, visi sukilo anksti, bet ne anksčiau už Rouz Rouz. Andželas, kuris visą naktį vaizdavosi saugąs namus, pamatė, kad nebėra Rouz Rouz ir jos dukrytės. Šokę į visureigį, Andželas su Homeru dar prieš pusryčius nulėkė į sidro namus, tačiau, kad ir kur jie tą rytą važiavo, visur Rouz Rouz buvo apsilankiusi pirmiau už juos. Senokai atsikėlę vyrai atrodė sunerimę, o ponas Rouzas jau sėdėjo, tokia pat stojiška poza, ant žolės priešais sidro namus, visas susisupęs į antklodę; buvo matyti tik jo veidas.

– Pavėlavot, – pasakė ponas Rouzas. – Jos seniai nebėr.

Andželas dar įbėgo dirstelėti į vidų, bet nei Rouz Rouz, nei jos dukrytės ten nebuvo likę nė pėdsako.

– Sakė, kad balsuos prie kelio, – paaiškino ponas Rouzas Homerui ir Andželui. Ir parodė autostopo ženklą – nuoga

jo ranka staiga išlindo iš po antklodės, bet po akimirkos vėl buvo paslėpta.

– Aš nieko jai nedariau, – toliau šnekėjo ponas Rouzas. – Nė nepaliečiau, Homerai. Aš tiesiog myliu ją, tai ir viskas. Tik norėjau ją pamatyt – dar kartą.

– Man labai gaila, kad viskas jums taip susiklostė, – tarė jam Homeras Velzas, o Andželas nubėgo ieškoti Murziaus.

– Jinai liepė tau pasakyt, kad tu pats geriausias, – pasakojo vaikinukui Murzius. – Liepė pasakyt, kad tavo tėvas tikras didvyris, o tu – pats geriausias.

– Ar nesakė, kur važiuos?

– Jinai nežinojo, kur važiuos, Andželai. Žinojo tik kad turi išvažiuot.

– Betgi ji galėjo gyventi pas mus! – sušuko Andželas. – Su manimi, – pridūrė.

– Aš žinau, kad jinai apie tai galvojo, – tarė Murzius. – Ir tau reikėtų apie tai pagalvot.

– Aš jau *galvojau* – nuolat apie tai galvoju, – supyko Andželas.

– Man atrodo, tu dar per jaunas, kad apie tai galvotum, Andželai, – švelniai pasakė Murzius.

– Aš ją mylėjau! – riktelėjo vaikinukas.

– Jinai žino, – tarė Murzius. – Ir dar žino, kas jinai yra; bet žino ir kad tu dar nežinai, kas esi.

Ieškodamas jos ir mąstydamas apie ją Andželas po truputį tai supras. Juodu su Kende pakrantės keliu valandą laiko važiuos į pietus; paskui į šiaurę – dvi valandas. Jie žinojo, kad netgi Rouz Rouz jau pakankamai išmano apie Meiną, kad nekeliautų tolyn nuo vandenyno. Be to, jauna juodaodė su kūdikiu glėbyje tarp Meino keliautojų autostopu turėjo atrodyti labai neįprastai; buvo aišku, kad tokiai moteriai susistabdyti automobilį dar lengviau negu Melonijai, – o Meloniją visada kas nors pavėždavo.

Ponas Rouzas toliau sėdėjo kur sėdėjęs, beveik kaip budistas; per priešpiečius jis nė nekrustelėjo, bet po pietų paprašė

Juodosios Keptuvės atnešti jam vandens; o kai vyrai tądien baigė darbą, jis pasišaukė Murzių. Murzius baisiausiai išsigando, tačiau priėjo prie pono Rouzo ir sustojo per kokias šešias pėdas nuo jo.

– Kur tavo peilis, Murziau? – paklausė ponas Rouzas. – Pametei?

– Nepamečiau, – atsakė Murzius. – Bet niekur nerandu, – pridūrė.

– Nori pasakyt, kad jis kažkur čia? – paklausė ponas Rouzas. – Kažkur yra, bet tu nežinai kur?

– Nežinau, – prisipažino Murzius.

– Tau iš jo vis tiek nebuvo jokios naudos, ar ne?

– Niekad nežinojau, ką su juo daryt. – Pavakarys buvo šaltas ir apniukęs, bet Murzių mušė prakaitas; jo rankos lyg negyvos karojo prie šonų.

– Iš kur jinai gavo peilį, Murziau? – paklausė ponas Rouzas.

– Kokį peilį? – tarytum nustebo Murzius.

– Atrodė kaip tavo... kiek mačiau, – tarė ponas Rouzas.

– Aš jai daviau, – prisipažino Murzius.

– Ačiū, kad taip padarei, Murziau, – pasakė ponas Rouzas. – Jeigu jinai balsavo prie kelio, gerai, kad turi peilį.

– Persikai! – suklykė Murzius. – Bėk, pašauk Homerą! – Persikas išėjo į lauką ir įsistebeilijo į poną Rouzą, kuriam nė vienas raumenėlis nevirptelėjo veide; ponas Rouzas į Persiką išvis nekreipė dėmesio. – Keptuve! – sušuko Murzius, kai Persikas nulėkė pakviesti Homero Velzo. Juodoji Keptuvė išpuolė iš sidro namų ir juodu su Murzium atsiklaupę sužiuro į poną Rouzą.

– Nesikarščiuokit, – patarė jiems ponas Rouzas. – Per vėlu, – pasakė. – Nieks dabar jos nebesugaus. Jinai turėjo visą dieną pabėgt, – išdidžiai pridūrė.

– Kurion vieton pataikė? – paklausė pono Rouzo Murzius, bet nei jis, nei Juodoji Keptuvė nedrįso grabalioti po antklode. Juodu tik žiūrėjo į pono Rouzo akis ir sukepusias lūpas.

– Jinai greita su tuo peiliu – greitesnė, negu *tu* kada galėtum būt! – pasakė Murziui ponas Rouzas.

– Žinau, kad greita, – linktelėjo Murzius.

– Beveik pati greičiausia, – toliau šnekėjo ponas Rouzas. – O kas ją išmokė?

– Jūs, – vienu balsu tarė Murzius su Juodąja Keptuve.

– Taigi, – pasakė ponas Rouzas. – Todėl jinai beveik tokia pat greita kaip aš. – Iš lėto, neatsidengdamas – visas, išskyrus veidą, pasislėpęs po antklode – ponas Rouzas atsigulė ant šono ir pritraukė kelius prie krūtinės. – Baisiai atsibodo sėdėt, – paaiškino Murziui ir Juodajai Keptuvei. – Ima miegas.

– Kurion vieton pataikė? – dar kartą paklausė jo Murzius.

– Nemaniau, kad taip ilgai truks, – tarė ponas Rouzas. – Visa diena praėjo, o atrodė, kad bus gana greit.

Visi vyrai stovėjo aplink jį, kai visureigiu atvažiavo Homeras Velzas su Persiku. Ponas Rouzas ne ką begalėjo pasakyti, kai Homeras pasilenkė prie jo.

– Jūs irgi laužot taisykles, Homerai, – sušnibždėjo ponas Rouzas. – Pasakykit, kad žinot, kaip jaučiuos.

– Žinau, kaip jaučiatės, – tarė Homeras Velzas.

– Taigi, – nusišypsojo ponas Rouzas.

Peilis buvo įsmigęs viršutiniame dešiniajame pilvo kvadrante, prie pat šonkaulių krašto. Homeras žinojo, kad ašmenys, nukreipti į viršų, turėjo perrėžti kepenis; iš tokios žaizdos kraujas paprastai bėga – nesmarkiai – valandų valandas. Ponas Rouzas turbūt keletą kartų buvo nustojęs ir vėl pradėjo kraujuoti. Kai perdurtos kepenys, dažniausiai nukraujuojama labai negreitai.

Ponas Rouzas mirė ant Homero rankų, Kendei su Andželu nespėjus atvažiuoti į sidro namus, bet jo duktė jau buvo seniai pabėgusi. Sužeistas ponas Rouzas dar pajėgė į žaizdą įkišti savo peilio geležtę, ir paskutinis dalykas, kurį jis pasakė Homerui, buvo tai, kad vietos valdžiai turėtų būti aišku, jog jis nusidūrė pats. Jeigu nebūtų norėjęs nusižudyti, kam būtų laukęs, kol nukraujuos ir mirs nuo tokios gal ir nemirtinos žaizdos?

– Mano dukra pabėgo, – visiems pareiškė ponas Rouzas. – Ir aš taip graužiaus, kad neišlaikęs ėmiau ir nusidūriau. Geriau sakykit, kad viskas buvo taip. Noriu išgirst, kaip sakot! – paprašė kiek pakeldamas balsą.

– Viskas taip ir buvo, – tarė Murzius.

– Jūs nusidūrėt, – pasakė Persikas.

– Taip ir buvo, – linktelėjo Juodoji Keptuvė.

– Ar girdit, Homerai? – paklausė ponas Rouzas.

Taip Homeras apie tą įvykį ir pranešė policijai, būtent taip visi ir žiūrėjo į pono Rouzo mirtį – kaip norėjo jis pats, pagal sidro namų taisykles. Rouz Rouz, žinoma, sulaužė taisykles, bet visi Vandenyno Vaizdo soduose žinojo, kokias taisykles, bendraudamas su ja, buvo pamynęs ponas Rouzas.

Vieną niūrų rytą, kai derlius jau buvo nuimtas ir nuo vandenyno papūtė smarkus vėjas, sidro namų virtuvės palubėje kabanti elektros lemputė du kartus sumirksėjo ir perdegė; staiga šešėlyje atsidūrę tamsūs išspaudų gumulai, kuriais buvo apdrabstyta visa galinė siena, už obuolių spaustuvo bei smulkintuvo, atrodė kaip juodi medžių lapai, audros įnešti į vidų ir priploti prie sienos.

Vyrai krovėsi menką savo mantą. Ten sukiojosi ir Homeras Velzas – su premijų čekiais – ir Andželas, atvažiavęs atsisveikinti su Murzium ir su Persiku, su Juodąja Keptuve ir su visais kitais. Volis buvo susitaręs, kad kitąmet brigadai vadovaus Juodoji Keptuvė. Volis neklydo, kai sakė, kad iš visų skynėjų tik ponas Rouzas gerai moka skaityti ir šiek tiek rašyti. Murzius Andželui prisipažino visada manęs, jog prie virtuvės sienos prismeigtas taisyklių lapas yra kažkokia pastato elektros įrangos instrukcija.

– Nes visada buvo prie šviesos jungiklio, – paaiškino Murzius. – Maniau, ten parašyta, kaip užsidegt šviesą.

Kiti vyrai, kadangi nemokėjo skaityti, išvis nepastebėdavo, kad ten kabo kažkoks prirašytas popieriaus lapas.

– Murziau, jeigu kartais ją pamatytum... – atsisveikindamas buvo beprašąs Andželas.

– Aš jos nematysiu, Andželai, – pasakė vaikinukui Murzius. – Jos jau seniai nebėr.

Paskui nebebuvo ir visų kitų. Andželas daugiau niekada nebematė nei Murziaus, nei Persiko – apskritai nė vieno iš senųjų skynėjų, išskyrus Juodąją Keptuvę. Netrukus Volis suprato, kad Juodoji Keptuvė – nekoks brigadininkas; jis juk buvo virėjas, ne skynėjas, o reikėjo, kad brigadininkas dirbtų soduose kartu su savo vyrais. Juodoji Keptuvė surinko neblogą skynėjų brigadą, bet nesugebėjo jai vadovauti – tiesą sakant, vėlesniais metais niekas jokiai Vandenyno Vaizdo soduose dirbusiai skynėjų brigadai nemokėjo vadovauti taip, kaip vadovaudavo ponas Rouzas. Kurį laiką Volis samdė prancūziškai kalbančius kanadiečius; šiaip ar taip, Kanada juk netoli Meino, arčiau negu abi Karolinos. Bet kanadiečiai dažnai būdavo karštakošiai alkoholikai, ir Volis nuolat turėdavo vaduoti juos iš kalėjimo.

Vienais metais Volis pasisamdė komuną, tačiau ta brigada atvažiavo su daugybe mažų vaikų. Buvo baisu žiūrėti į kopėčiomis laipiojančias nėščias moteris. Be to, kartą ant viryklės visą dieną virė kažkoks pamirštas puodas; virtuvėje kilo gaisras. O kai vyrai spausdavo sidrą, vaikams leisdavo pliuškentis sulčių cisternoje.

Galiausiai Volis nusprendė samdyti jamaikiečius. Jamaikiečiai buvo draugiški, nekaringi ir geri darbininkai. Jie įdomiai muzikuodavo ir atvirai, bet saikingai mėgaudavosi alumi (ir trupučiu marihuanos). Jamaikiečiai neapdaužydavo obuolių ir niekada nesužeisdavo vienas kito.

Bet po tos paskutinės pono Rouzo vasaros nė vieni Vandenyno Vaizdo soduose dirbę skynėjai – kad ir kas jie buvo – nesėdėdavo ant sidro namų stogo. Jiems net į galvą neateidavo ten sėdėti. Ir niekas prie sienos nebeprismeigdavo popieriaus lapo su taisyklėmis.

Vėlesniais metais vienintelis žmogus, kartais įsitaisantis ant sidro namų stogo, buvo Andželas Velzas; jis ten sėdėdavo todėl, kad jam patikdavo būtent toks tolumoje atsiveriantis

vandenyno vaizdas, ir dar dėl to, kad norėdavo prisiminti tą tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt kažkelintųjų lapkričio dieną, kai tėvas, išvažiavus Murziui bei kitiems skynėjams, pasisuko į jį (juodu buvo vieni sidro namuose) ir tarė:

– Gal pasėdėkim ant stogo? Tau jau laikas sužinoti viską.

– Vėl turi man kai ką papasakoti? – paklausė Andželas.

– Juk sakiau: viską, – tarė Homeras Velzas.

Nors ta lapkričio diena buvo šalta ir nuo vandenyno pūtė sūrus, žvarbus vėjas, tėvas su sūnumi ant stogo sėdėjo ilgai. Šiaip ar taip, tai buvo ilga istorija, ir Andželas dar daug ko norėjo paklausti.

Kendė važiavo pro sidro namus, matė juodu ten sėdinčius ir susirūpinusi pagalvojo, kad jiems tikriausiai labai šalta. Bet ji nepertraukė jų pokalbio; nė nestabtelėjo. Tikėjosi, kad tiesa juos sušildys. Privažiavusi prie daržinės, kuri buvo prie pat obuolių prekyvietės, ji paprašė Evereto Tafto, kad šis padėtų jai užtempti brezentinį visureigio viršų. Tada iškrapštė iš raštinės Volį.

– Ir kurgi mes važiuojam? – paklausė Volis. Kendė apgaubė jį vilnoniu apklotu, tarsi ketindama vežtis į Šiaurės speigratį. – Tikriausiai į šiaurę, – nusprendė Volis, kai ji nieko neatsakė.

– Prie tėvo prieplaukos, – tarė Kendė. Volis žinojo, kad Rėjaus Kendalo prieplauka, kaip ir visa kita, kas jam priklausė, per sprogimą išlakstė į visas puses, į vandenį ir į sausumą; jis prikando liežuvį. Aptriušęs Bakio Byno jūros gėrybių restoranėlis tokiu metų laiku buvo uždarytas; taigi juodu ten galėjo pabūti vieni. Kendė per tuščią stovėjimo aikštelę nuvairavo visureigį ant akmenuotos krantinės – savotiškos dambos, saugančios nuo bangų Harts Heiveno uostą. Ji privažiavo kiek galėdama arčiau vandenyno, prie pat senų tėvo prieplaukos – ant kurios su Voliu kadaise dažnai praleisdavo vakarus – polių.

Paskui, kadangi ten nebuvo įmanoma važiuoti vežimėliu, Kendė kokių dešimt jardų panešė Volį ant rankų, per akmenis bei smėlį, ir pasodino ant palyginti lygaus ir plokščio rantytos

pakrantės kyšulio. Apvyniojusi Volio kojas apklotu, ji atsisėdo jam už nugaros ir išsižergusi apglėbė jį savo kojomis – kad abiem būtų šilčiau. Taip juodu ir sėdėjo, žvelgdami į tą pusę, kur buvo Europa, kaip du vaikai ant rogučių, pasirengę leistis nuo kalno.

– Čia tai bent! – tarė Volis. Kendė padėjo smakrą jam ant peties; jų skruostai susilietė; ji tvirtai apkabino jį, rankomis apėmusi jo rankas bei krūtinę, o kojomis suspaudė sunykusias jo šlaunis.

– Aš tave myliu, Voli, – pradėjo savo pasakojimą Kendė.

Lapkričio pabaigoje, kai buvo nuodijamos pelės, Sent Klaudo globos taryba patvirtino daktaro F. Stouno paskyrimą ligoninėje gyvenančiu gydytoju akušeriu ir naujuoju našlaičių prieglaudos direktoriumi – po to, kai tarybos nariai susipažino su uoliuoju misionieriumi savo būstinėje Portlende, velionio Vilburio Larčo gimtinėje. Daktaras Stounas, kuris atrodė šiek tiek nuvargintas ilgos kelionės iš Azijos ir, pasak jo paties, „kažkokios lyg ir dizenterijos“, tarybai padarė reikiamą įspūdį. Jo elgsena buvo santūri, plaukai žilstelėję, nukirpti labai trumpai, beveik kaip kokio kariškio („indų kirpėjai“, – atsiprašė jis, parodydamas, jog turi šiokį tokį humoro jausmą; iš tikrųjų plaukus jam buvo nukirpusi Kendė). Homeras Velzas buvo nelabai kruopščiai nusiskutęs, apsirengęs švariai, bet nerūpestingai; bendraudamas su pirmąkart matomais tarybos nariais jis nesivaržė, tačiau tarytum skubėjo – kaip žmogus, turintis neatidėliotino darbo ir nesukantis galvos dėl savo išvaizdos; tam juk nelikdavo laiko. Tarybai patiko ir daktaro Stouno pateiktos rekomendacijos – ir kaip gydytojo, ir kaip tikėjimo puoselėtojo; kalbėdama apie pastarąsias dievobaimingoji ponia Gudhol pareiškė neabejojanti, jog visa tai padės daktarui Stounui Sent Klaude neprarasti „dvasinės pusiausvyros“, kurios, kaip ji pastebėjusi, nesugebėjo išlaikyti daktaras Larčas.

Daktaras Gingričas susidomėjęs stebėjo nepaliaujamai trūkčiojantį ponios Gudhol veidą – per visą susitikimą su jaunuoju daktaru Stounu, kuris taip ir neatpažino nei Gingričo, nei Gudhol, kadaise prabėgomis matytų ne sezono metu ištuštėjusiame Ogunkvito viešbutyje. Daktarui Gingričui jaunojo gydytojo veidas pasirodė maloniai pažįstamas, nors jis tikrai negalėjo įžvelgti sąsajos tarp misionieriaus įkarščio ir sielvartingo ilgesio, matyto ano įsimylėjėlio akyse. Poniai Gudhol turbūt tikas sutrikdė regėjimą – ji irgi neatpažino jaunojo vyriškio iš viešbučio – arba tiesiog neįstengė suvokti, kad šitaip vaikams atsidavęs žmogus gali gyventi lytinį gyvenimą.

Homerui Velzui ponia Gudhol ir daktaras Gingričas neatrodė labai svarbūs, todėl jis jų ir neprisiminė; gižlūs, suniurę jų veidai nebuvo kuo nors ypatingi. O pats Homeras, kai būdavo su Kende, atrodydavo ne taip, kaip paprastai.

Kalbėdamas apie abortus, daktaras Stounas nustebino tarybą savo tvirtu įsitikinimu: abortai *turėtų* būti įteisinti. Jis ketinąs visais prideramais būdais to siekti. Kita vertus, daktaras Stounas tarybą patikino, kad, kol abortus daryti draudžiama, jis nieku gyvu nenusižengs įstatymams. Nes apskritai manąs, kad visuomet reikia laikytis taisyklių. Tarybos nariams gerą įspūdį darė daktaro Stouno pasiaukojimas ir išgyventi sunkumai, kuriuos jie tarėsi įžvelgią raukšlelėse aplink tamsias jo akis, – ir dar pūslėta jo nosis bei skruostai, nusvilinti nuožmios Azijos saulės, jam begelbėjant viduriuojančius vaikus. (Iš tikrųjų jis tyčia per ilgai sėdėjo priešais Kendės ultravioletinių spindulių lempą.) Be to, – dėl religinių priežasčių, kurios tarybai, ypač poniai Gudhol, atrodė lengviau suprantamos, – daktaras Stounas pasakė pats niekada nedarysiąs abortų, net jeigu jie būtų įteisinti. „Aš tiesiog negalėčiau“, – ramiai pamelavo. Jei abortai nebebus draudžiami, jis, be abejo, paprasčiausiai siųsiąs tas nelaimingas moteris „pas kurį nors iš tų gydytojų, kurie galės – ir norės – tai daryti“. Buvo aišku, kad daktaras Stounas „tiems gydytojams“ nejaučia simpatijos – ir niekada

nepritarė tokiai žmogaus prigimčiai priešingai daktaro Larčo veiklai, nors jo ir neišdavė.

Neabejotinas daktaro Stouno „krikščioniško pakantumo“ požymis buvo tai, kad, nors ir ilgai pykęsis su daktaru Larču dėl šio keblaus dalyko, jaunasis misionierius Larčo elgesį vertino atlaidžiai – daug atlaidžiau negu taryba. „Visada meldžiausi už jį, – pasakė daktaras Stounas, kalbėdamas apie daktarą Larčą, ir jo akys suspindo. – Ir dabar už jį meldžiuosi.“ Ištarė tai labai jausmingai, gal tebeveikiamas minėtosios „lyg ir dizenterijos“, – ir taryba, kaip jis ir tikėjosi, buvo sujaudinta. Ponios Gudhol veido raumenys visai pašėlo.

O dėl socialistinių seselės Karolinos pažiūrų, tai daktaras Stounas tarybą nuramino sakydamas, jog visa bėda tik ta, kad tos moters troškimas daryti gera buvo nukreiptas – jos jaunystėje – ne visai tinkama linkme. Jis jai kai ką papasakosiąs apie komunistiškai nusiteikusių partizanų darbelius Birmoje, kad jai atsivertų akys. Be to, daktaras Stounas tarybą įtikino, jog abi senosios seselės bei ponia Grogan dar gali keletą metų puikiai padirbėti. „Svarbiausia, kad joms būtų gerai *vadovaujama*“, – pareiškė daktaras Stounas. Kaip daktarui Gingričui patiko tas žodis!

Daktaras Stounas ištiesė rankas, atversdamas delnus į viršų; ponia Gudhol iškart pastebėjo, kad jo plaštakos, kaip gydytojo, pernelyg įdiržusios, – ir pagalvojo, jog šis vaikų gelbėtojas elgėsi labai gražiai, padėdamas tenykščiams žmonėms statyti trobeles, sodinti sodus ar dirbti kitokius sunkius darbus. Sakydamas „vadovaujama“, Homeras Velzas rankas ištiesė kaip dvasininkas, sutinkantis tikinčiuosius, bent jau taip pasirodė tarybai; arba kaip geras gydytojas, pasirengęs suimti gimstančio kūdikio galvutę.

Ir kaip jaudinamai jis po pokalbio, jau išeidamas, palaimino tarybą! Kaip rytietiškai atsisveikino!

– *Nga sak kin*, – tarė jaunasis misionierius.

Ką jis pasakė? Visiems pasidarė smalsu. Volis, be abejo, Homerą išmokė teisingai ištarti tuos žodžius – tai buvo viena

iš nedaugelio birmietiškų frazių, kurias Voliui pavyko gerai nugirsti, nors jis taip ir nesužinojo, ką tai reiškia.

Homeras Velzas nedvejodamas išvertė ką pasakęs – Volis visuomet manė, jog tai kažkieno vardas.

– Tai reiškia, – paaiškino Homeras susižavėjusiai tarybai, – „tesaugo Dievas tavo sielą, kurios joks žmogus tenedrįsta užgauti".

Pasigirdo garsus pritarimo murmesys. Ponia Gudhol sušuko:

– Toks trumpas pasakymas, ir toks reikšmingas!

– Taip, nuostabi kalba, – svajingai tarė daktaras Stounas. – *Nga sak kin*, – pasakė dar kartą. Paskui privertė visus tarybos narius tai pakartoti. Jam buvo malonu įsivaizduoti, kaip jie vėliau šitaip beprasmiškai vienas kitą laimins. Būtų buvę dar maloniau, jeigu jis būtų žinojęs, ką tie žodžiai iš tikrųjų reiškia. Juk labai gražu, kai globos tarybos nariai, kad ir kur susitikę, vienas kitam sako: „Žuvies kukuliai su kariu".

– Berods išsisukau, – pasakė Homeras Voliui, Kendei ir Andželui, kai jie visi didžiajame Vandenyno Vaizdo name valgė vėlyvą vakarienę.

– Nesistebiu, – tarė draugui Volis. – Turiu pagrindą manyti, kad tu visada sugebi išsukti uodegą.

Viršuje, po vakarienės, Andželas žiūrėjo, kaip jo tėvas dedasi daiktus į seną juodą gydytojo lagaminėlį – ir į kelis kitus lagaminus.

– Nesijaudink, tėti, – ramino tėvą Andželas. – Tau viskas bus gerai.

– Tau irgi, – pasakė sūnui Homeras. – Dėl to aš nesijaudinu. – Buvo girdėti, kaip apačioje Kendė stumdo po kambarius Volio vežimėlį. Juodu ten žaidė Volio ir Andželo mėgstamą žaidimą, kurį Volis vadino skraidymu.

– Nagi, – šnekėjo Volis. – Andželas stumia greičiau.

– Greičiau nebegaliu, – juokėsi Kendė.

– Negalvok apie tuos baldus! – patarė jai Volis.

– Būk geras, prižiūrėk Volį, – paprašė Homeras Andželo. – Ir rūpinkis motina.

– Taigi, – tarė Andželas Velzas.

Permainingame Meino ore, ypač debesuotomis dienomis, net Harts Roke buvo juntamas Sent Klaudo artumas; atrodė, kad slegianti Sent Klaudo dvasia tvyro sustingusioje tyloje virš Drinkvoterio ežero, šliuožia jo paviršiumi (kaip beveik nuolat ten šmaižiojančios vandens blakės – čiuožikai). Ir netgi rūke, apgaubiančiame ryškiai žalias prie pat vandenyno plytinčias pasiturinčių Harts Heiveno gyventojų pieveles, ir ore prieš audrą kartais slypėdavo slogus, širdį gniaužiantis jausmas, tarsi vėjo atneštas iš Sent Klaudo.

Kendė, Volis ir Andželas važiuos į Sent Klaudą švęsti Kalėdų, ir per kiekvienas ilgesnes Andželo atostogas; be to, kai Andželas jau turės vairuotojo pažymėjimą, galės pas tėvą lankytis kada panorėjęs, taigi svečiuosis pas jį dažnai.

Bet kai Homeras Velzas vyko į Sent Klaudą, – nors Volis siūlė jam automobilį, – jis važiavo traukiniu. Homeras žinojo, kad automobilio jam ten nereikės, ir norėjo atvykti taip, kaip atvyksta dauguma pacienčių; jis norėjo pats tai patirti.

Lapkričio pabaigoje, kai traukinys dundėjo į šiaurę ir tolyn nuo vandenyno, pasirodė sniegas, o kai įvažiavo į Sent Klaudą, šaltas melsvas sniegas jau buvo storai apklojęs žemę ir lenkė žemyn medžius. Stoties viršininkas, nepatenkintas, kad teko atsiplėšti nuo televizoriaus, semtuvu valė sniegą nuo perono, kai traukinys sustojo. Akimirką stoties viršininkas jau buvo beatpažįstąs Homerą Velzą, tačiau juodas gydytojo lagaminėlis ir neilga barzda jį suklaidino. Homeras barzdą pradėjo augintis nenorėdamas skustuvu gremžti peršinčios odos (kai buvo ultravioletinių spindulių lempa apsisvilinęs veidą), o po kurio laiko, kai šeriai kiek paaugo, nusprendė, kad tokia permaina bus ne pro šalį. Šiaip ar taip, barzda labai tiko prie naujos jo pavardės.

– Daktaras Stounas, – prisistatė Homeras stoties viršininkui. – Fazis Stounas, – pasakė. – Aš čia buvau vienas iš našlaičių. Dabar esu naujasis prieglaudos gydytojas.

– O, aš ir pamaniau, kad jūs man labai matytas! – tarė stoties viršininkas nusilenkdamas ir spausdamas Homerui ranką.

Sent Klaude kartu su Homeru Velzu iš traukinio išlipo tik viena keleivė, ir Homeras iškart suprato, ko ji čia atvažiavo. Tai buvo liesa jauna moteris, apsirengusi ilgais ondatrų kailiniais, kaklą apsivyniojusi šaliku, beveik ant akių užsitraukusi megztą kepurę; ji stoviniavo ant perono – laukė, kol Homeras baigs šnekėtis su stoties viršininku. Jos dėmesį, matyt, patraukė gydytojo lagaminėlis; susitaręs, kad kaip visada stotyje besitrainiojantys vietos stuobriai užbogintų sunkesnį jo bagažą, Homeras pasuko įkalnin, prieglaudos link, pats nešdamasis tik gydytojo lagaminėlį; jaunoji moteris sekė paskui jį.

Taip jie ir kopė į kalvą, moteris tyčia truputį atsilikusi, kol beveik priėjo mergaičių skyrių. Tuomet Homeras stabtelėjo ir palaukė tos moters.

– Ar čia kelias į našlaičių prieglaudą? – paklausė jaunoji moteris.

– Taigi, – atsakė Homeras Velzas. Nuo tada, kai užsiaugino barzdą, jis šypsodamasis kiek persistengdavo; manė, kad pro tankius šerius žmonės neįžiūri, ar jis šypsosi, ar ne.

– Jūs ir esate tas gydytojas? – dar paklausė moteris, žiūrėdama į sniegą ant jųdviejų batų – ir, baugščiai, į gydytojo lagaminėlį.

– Taip, aš – daktaras Stounas, – tarė Homeras, imdamas moterį už parankės ir vesdamasis berniukų skyriuje esančios ligoninės durų link. – Kuo galėčiau padėti?

Taigi jis atvyko, kaip vėliau sakys seselė Edna, drauge atsiveždamas ir Dievo darbą. Seselė Andžela puolė jam ant kaklo ir sušnibždėjo į ausį:

– O, Homerai! Žinojau, kad tu grįši!

– Vadinkite mane Faziu, – taip pat tyliai paprašė jis, nes suprato, kad Homero Velzo (kaip ir Rouz Rouz) seniai nebėra.

Seselė Karolina keletą dienų į jį žiūrėjo įtariai, bet pakako kelių jo padarytų operacijų bei priimtų gimdymų, kad ji įsitikintų, jog jis tikras gydytojas. Be kita ko, dar ir dėl pavardės daktarui Stounui derėjo būti daktaro Larčo įpėdiniu. Juk Stounas* – išties gražiai, svariai, patikimai skambanti pavardė, kaip tik tinkama gydytojui.

O ponia Grogan pasakė, kad jau seniai nejautė tokio malonumo, klausydamasi skaitymo, – nuo pat anų jau sunkiai beatmenamų Homero Velzo laikų. Be to, visoms moterims labai palengvėjo, kai jos pamatė, kad Fazio Stouno beveik nebevargina jokie ankstesni kvėpavimo sutrikimai, kaip Homero Velzo nevargino jo silpna ir pažeista širdis.

Kendė ir Volis Vortingtonai kaip reikiant kibs į sodininkystę. Volis dvi kadencijas bus Meino sodininkų draugijos prezidentas; Kendė vieną kadenciją vadovaus Niujorko ir Naujosios Anglijos obuolių augintojų asociacijai. O Andželas Velzas, kuris bendraudamas su Rouz Rouz suvokė, kas yra meilė ir vaizduotės galia, ilgainiui taps romanų rašytoju.

– Šis vaikinas iš prigimties linkęs fantazuoti, – pasakys Homerui Velzui Volis.

Kendė visada manys, kad romanų rašytojų darbas panašus į Homero Velzo, – nes jai atrodys, kad romanų rašytojas yra tas pats, kas apsimetėlis gydytojas, bet geras gydytojas, šiaip ar taip.

Homeras nesigraužė, atsisakęs savo vardo ir pavardės; pirmiausia todėl, kad tai nebuvo tikroji jo pavardė; be to, būti Faziu buvo taip pat lengva kaip ir Homeru, – taip pat lengva (arba taip pat sunku) būti Stounu kaip ir bet kuo kitu.

Kankinamas nuovargio arba nemigos (arba abiejų) jis ilgėdavosi Andželo arba galvodavo apie Kendę. Kartais jį apimdavo noras vėl nešti Volį per pakrantės bangas arba su juo paskraidyti. Retkarčiais, naktimis, Homerui į galvą įsismelkdavo mintis, kad jį tuoj sučiups, arba jis imdavo nerimastauti, ką darys, kai

* Stone – akmuo (*angl.*).

seselė Andžela ir seselė Edna visai nusens ir nebegalės dirbti nei Dievo darbo, nei jokio kito darbo prieglaudoje. Ir kuo jis galėtų pakeisti ponią Grogan? Kartais, kai būdavo ypač pavargęs, Homeras sapnuodavo, kad abortai jau įteisinti – kad jie pakankamai saugūs ir prieinami visoms moterims, taigi jis gali to nebedaryti (nes padarys kas nors kitas), – bet Homeras retai būdavo toks pavargęs.

Kiek pagyvenęs Sent Klaude, Homeras parašė laišką Kendei ir pranešė, jog tapo socialistu; na, gal ir netapo, bet tikrai jiems prijaučia. Iš šio prisipažinimo Kendė suprato, kad Homeras miega su sesele Karolina, ir nusprendė, jog tai išeis į gera visiems, – tokia įvykių raida turėjo būti palanki ir Homerui, ir seselei Karolinai, ir Kendei.

Homeras Velzas kas vakarą suvokdavo ką nors nauja, skaitydamas *Džeinę Eir*, *Deividą Koperfildą* ir *Didžiuosius lūkesčius*. Jis dabar nusišypsodavo prisiminęs, kad kadaise Dikensą laikė daug geresniu rašytoju negu Brontė. Kai jų abiejų knygos tokios įdomios ir pamokomos, argi svarbu, kuris geresnis? Kaip jis išvis galėjo taip vaikiškai juos lyginti? Homeras vis paskaitinėdavo ir Grėjaus *Anatomiją* – dažniausiai ne todėl, kad jam būdavo įdomu, o norėdamas pasimokyti.

Kurį laiką jam kai ko trūko – Homeras jau ketino tai užsisakyti, kai tai atkeliavo be jokio užsakymo.

– Tarsi pats Dievas būtų atsiuntęs, – pasakė ponia Grogan.

Stoties viršininkas atsiuntė raštelį: geležinkelio stotyje yra lavonas, adresuotas daktarui Stounui. Siuntinys buvo atgabentas iš Bato ligoninės – kaip tik iš ten lavonus gaudavo daktaras Larčas, tais laikais, kai pats juos užsisakydavo. Homeras Velzas neabejojo, kad kažkas suklydo, bet vis tiek nuėjo į stotį pažiūrėti atsiųsto lavono – kad stoties viršininkas be reikalo nesijaudintų.

Homeras į tą negyvą kūną (tinkamai preparuotą) sustingęs stebeilijo taip ilgai, kad stoties viršininkas dar labiau sunerimo.

– Norėčiau, kad jūs arba neštumėtės jį į kalną, arba siųstumėte atgal, – tarė stoties viršininkas, bet Homeras Velzas tik mostelėjo ranka, vydamas tą kvailį šalin; jis norėjo ramiai pažiūrėti į Meloniją.

Lorna Bato ligoninės patologui pasakė, jog velionė pageidavo, kad jos kūnas būtų šitaip panaudotas. Melonija Bato laikraštyje buvo mačiusi nuotrauką ir skaičiusi straipsnį apie daktaro Stouno paskyrimą Sent Klaudo prieglaudos gydytoju. Tada ji Lornos ir paprašė, jei staiga mirtų (taip ir atsitiko – ją nutrenkė elektra), nusiųsti jos kūną daktarui Stounui į Sent Klaudą. „Gal pagaliau būsiu jam bent kiek reikalinga“, – pasakė ji draugei. Homeras, be abejo, prisiminė, kaip Melonija pavyduliaudavo Klarai.

Vėliau jis parašys Lornai; kurį laiką juodu susirašinės. Iš Lornos Homeras sužinos, kad Melonija „prieš tą netikėtą nelaimę buvo palyginti laiminga moteris“; Lornai atrodys, kad kaip tik todėl, kad pernelyg atsipalaidavo, Melonija ir žuvo nuo elektros srovės. „Ji buvo svajoklė“, – rašys Lorna. Homeras žinojo, kad visi našlaičiai mėgsta pasvajoti. „Galiausiai tu tapai jos didvyriu“, – dar pridurs Lorna.

Žiūrėdamas į Melonijos kūną, Homeras suprato, kad nieku gyvu negalėtų juo naudotis norėdamas pasitobulinti; jis iš Bato užsisakys kitą lavoną. Melonija jau ir taip pakankamai buvo naudojamasi.

– Siųsti atgal, daktare? – pašnibždomis paklausė stoties viršininkas.

– Ne, jos namai čia, – tarė Homeras Velzas; jis pasirūpino, kad Melonija būtų užnešta į kalną. Svarbiausia buvo žiūrėti, kad jos šitaip atrodančios nepamatytų ponia Grogan.

Homeras moterims pasakė, kad Melonija norėjo būti palaidota Sent Klaude; taigi jie taip ir padarė – palaidojo ją ant kalvos, po obelimis, kur buvo nežmoniškai sunku iškasti tinkamą duobę (visur raizgėsi medžių šaknys). Kai vargais negalais buvo išrausta ganėtinai didelė ir gili duobė, seselė Karolina atsiduso:

– Nežinau, kas ji tokia, bet su ja tikrai *sunku.*

– Su ja niekada nebuvo lengva, – tarė Homeras Velzas.

(„Čia, Sent Klaude, – rašė Vilburis Larčas, – mes ilgainiui pamilstame tuos, su kuriais sunku.")

Ponia Grogan prie Melonijos kapo sukalbėjo savo mėgstamą kardinolo Niumano maldelę, o Homeras meldėsi savais žodžiais (mintyse), galvodamas apie Meloniją. Jis visada tiek daug iš jos reikalavo, bet ji davė jam dar daugiau, negu jis galėjo tikėtis, – Melonija jį laiku pamokė, parodė jam šviesą. Staiga Homerui dingtelėjo, kad ne jis, o Melonija iš tikrųjų buvo Saulelė. („Pasidžiaukime kartu su Melonija, – pasakė jis mintyse. – Melonija rado šeimą.")

Bet dažniausiai jis mokydavosi atidžiai skaitydamas *Trumpą Sent Klaudo istoriją* (ir gerai apmąstydamas kiekvieną žodį). Kartu su juo nenuilsdamos šitaip laiką leido ir seselė Andžela, ir seselė Edna, ir ponia Grogan, ir seselė Karolina, nes kai tai darydavo, jiems visiems atrodydavo, kad Vilburis Larčas tebėra gyvas.

Tačiau Homeras ne viską suprato: tarp vėlesnių *Trumpos Sent Klaudo istorijos* įrašų buvo prikaišiota daugybė neaiškiai užrašytų keistų minčių, tikriausiai ateidavusių Larčui į galvą, kai jis apsisvaigindavo eteriu. Pavyzdžiui, ką reiškia „su *y*, kaip *klyksmas*"? Be to, labai keista buvo matyti, kad Larčas neįprastai šiurkščiai parašė: „*Aš* įkišau ponio lyties organą jai į burną! *Aš* prie to prisidėjau!" „Kaip jis galėjo taip mąstyti?" – stebėjosi Homeras, nes nė neįtarė, kaip gerai daktaras Larčas pažinojo ponios Ymz dukterį.

Sendamas Homeras Velzas (arba Fazis Stounas) ypač džiaugsis kitu Vilburio Larčo raštuose netikėtai aptiktu įrašu.

„Pasakykite daktarui Stounui, – rašė daktaras Larčas – ir tai buvo pats paskutinis įrašas, paskutiniai Vilburio Larčo žodžiai: – Homero širdis visiškai sveika." Homeras Velzas žinojo, kad ir Vilburio Larčo širdis, nors gal kiek pažeista eterio, šiaip jau buvo tikrai gera.

Seselei Ednai, kuri buvo įsimylėjusi, ir seselei Andželai, kuri nebuvo (bet išmintingai parinko vardus ir Homerui Velzui, ir Faziui Stounui), jų abiejų širdys atrodė be jokių kliaudų – ir daktaro Stouno, ir daktaro Larčo, kurie buvo – jei tokių išvis būna – patys tikriausi Meino princai, Naujosios Anglijos karaliai.

PABAIGA

AUTORIAUS PASTABOS

(p. 53–54) Entonis Trolopas, 1861 m. lankęsis Portlende, Meino valstijoje, ir rašęs apie tai savo *Šiaurės Amerikoje*, suklydo – kaip ir Vilburio Larčo tėvas – pasakodamas, kur turėjo kursuoti laivas *Great Eastern*.

(p. 58–59) Aš dėkingas savo seneliui, daktarui Frederikui C. Irvingui, už šias žinias apie suktų kamuoliukų metiką daktarą Ernstą – ir už ypač medicinišką šio skyriaus kalbą. Mano senelis parašė *Besilaukiančios motinos vadovą*, *Akušerijos vadovėlį* ir knygą *Saugus gimdymas*. Daktaro Ernsto bakterinių infekcijų tyrinėjimais susidomėjo daktaras Ričardsonas, dirbęs Bostono gimdymo namuose, kur Vilburis Larčas atliko internatūrą ir vėliau įsidarbino. Daktaro Ričardsono straipsnis „Antiseptikų vartojimas akušerijoje“ tikrai turėjo patraukti gonorėja sergančio uolaus bakteriologijos studento Vilburio Larčo dėmesį.

Gydytojai akušeriai antiseptikais domėjosi todėl, kad antiseptikai padėdavo užkirsti kelią pačiai pavojingiausiai tais laikais gimdyvėms grėsdavusiai infekcijai – pogimdyminei karštligei. Devintajame devyniolikto amžiaus dešimtmetyje kai kuriuose gimdymo namuose mirdavo maždaug kas aštunta gimdyvė. Dešimtajame dešimtmetyje, kai Vilburis Larčas dar dirbo Bostono gimdymo namuose, motinos turėdavo daugiau šansų išlikti gyvos; ir gydytojų rankos, ir pacientės būdavo apiplaunamos gyvsidabrio dichlorido tirpalu. Prieš išeidamas iš darbo Bostono gimdymo namuose Larčas dar turėjo matyti, kaip nuo antiseptikos pereinama prie aseptikos – tai yra priemonių, kurios „visiškai apsaugo nuo bakterijų“: viskas būdavo sterilizuojama (paklodės, rankšluosčiai, chalatai, marliniai tamponai); instrumentai būdavo virinami.

(p. 59–60) Apie eterio vartojimą: dauguma anestezijos istorijos žinovų pritaria daktaro Šervino B. Nulando nuomonei, kad pirmą kartą dirbtinė nejautra buvo sukelta Masačusetso Centrinėje ligoninėje 1846 m. spalio 16 d., kai Viljamas Mortonas demonstravo, kaip veikia eteris. Daktaras Nulandas rašo: „Viskas, kas prie to vedė, buvo prologas; kas atrodė mažai su tuo susiję, buvo šalutinės siužeto linijos; o po to jau prasidėjo amplifikacija“.

Pasak daktaro Nulando, išmanančių žmonių rankose eteris ir šiais laikais yra viena iš saugiausių žinomų inhaliacinę narkozę sukeliančių medžiagų. Kai koncentracija tik 1 ar 2 %, tai būna lengvi, kvapnūs garai; net prieš trisdešimt metų* nedidelės koncentracijos eterio garais nesmarkiai apsvaigintiems (kartais dar galintiems kalbėti) pacientams buvo padaryta daugybė širdies operacijų.

Kai kurie daktaro Larčo kolegos tais laikais gal būtų rinkęsi azoto suboksidą arba chloroformą, bet Larčas, svaigindamasis pats, pamėgo eterį. Tik visiškas pamišėlis galėtų pats svaigintis chloroformu. Chloroformas dvidešimt penkis kartus nuodingesnis už eterį, greičiau paveikia širdies raumenį, jo labai mažas saugumo koeficientas; net menkiausias perdozavimas gali baigtis širdies ritmo sutrikimu ir mirtimi.

Jei narkozę norima sukelti azoto suboksidu, būtina labai didelė jo koncentracija (bent 80 %), ir visada prasideda didesnė ar mažesnė hipoksija – deguonies badas. Pacientas turi būti itin kruopščiai prižiūrimas, reikia gremėzdiško aparato, be to, pacientą gali ištikti keisto fantazavimo ar juoko priepuolis. Indukcija labai greita.

Eteris – tinkamiausias svaigalas atsargiam narkomanui.

(p. 60–62) Ir šią istoriją išgirdau iš savo senelio, 1910 m. baigusio Harvardo universiteto Medicinos fakultetą. Vėliau senelis tapo Bostono gimdymo namų vyriausiuoju gydytoju ir keletą metų Harvardo universitete buvo Viljamo Lamberto

* Šis romanas parašytas 1985 m. (*Vert.past.*)

Ričardsono akušerijos katedros profesorius. Aš jį prisimenu kaip gerą pasakotoją, retkarčiais mėgdavusį pagąsdinti savo šeimos narius. Kai dar buvo jaunas gydytojas, jis patyrė daug visokių nuotykių, priimdamas naujagimius neturtingų Bostono imigrantų šeimose; kad jį suprastum, reikia turėti galvoje, kad jis buvo gabus ir prityręs, bet dažnai laikydavosi išankstinio nepalankaus nusistatymo.

(p. 63) Pirmą kartą eteris buvo susintetintas 1540 m.; tai padarė dvidešimt penkerių metų prūsų botanikas. Nuo to laiko žmonės rengdavo eterio – o vėliau linksminančių dujų – uostymo vakarėlius. 1819 m. Džonas Daltonas publikavo savo mokslinį darbą apie fizines bei chemines to organinio junginio savybes. Linksminančias dujas mėgo Kolridžas – uostydavo jas vakarėliuose, be to, dažnai dalyvaudavo Hamfrio Deivio eksperimentuose su azoto suboksidu. Poetas neabejotinai buvo mėginęs svaigintis ir eteriu; labai blogai – jam pačiam, -- kad galiausiai pasirinko opijų.

(p. 64–65) Dabar cezario pjūvis – palyginti paprasta operacija: pilvo sienelės pjūvis būna nedidelis, nes gimda atveriama pilvo ertmėje. Bet kai daktaras Larčas dirbo Bostono gimdymo namuose, devintajame ir dešimtajame devynioliktо amžiaus dešimtmetyje, pilvo sienelės pjūvis būdavo beveik pėdos ilgumo; gimda būdavo ištraukiama pro tą įpjovą ir padedama pacientei ant pilvo. „Prapjovus tą didžiulį slyvos spalvos organą, baisia srove kliūstelėdavo vaisiaus vandenys ir kraujas", – rašė mano senelis. Paskui gimda būdavo susiuvama šilkiniais siūlais ir grąžinama į pilvo ertmę; taip pat gydytojas susiūdavo ir pilvo sienelę. Po tokios cezario pjūvio operacijos gijimas būdavo daug sunkesnis, negu būna dabar. Ta operacija Larčo laikais – be komplikacijų – trukdavo kone valandą.

(p.65–66) Šio pasakojimo apie mirtį nuo skorbuto pagrindas – tikras atsitikimas: „Keistas Elinos Byn atvejis", nupasakotas mano senelio. „Trisdešimt penkerių metų netekėjusi moteris iš Naujosios Anglijos" – taip mano senelis apibūdino panelę Byn, kurios būklė (ir mirties priežastis) buvo tokia pat,

kokią aš skyriau vargšei poniai Ymz. Senelis rašė: „Nėštumas kai kurioms moterims nesukelia tokio džiaugsmo, koks tradiciškai siejamas su šia būkle; tiesą sakant, yra moterų, kurios į savo ateitį žvelgia suirzusios ir labai skeptiškai. Tai galima suprasti iš Elinos Byn atvejo".

(p. 68) Vilburio Larčo gimtojoje valstijoje, nuostabiajame Meine, asmuo, padaręs abortą, būdavo baudžiamas kalėjimu vieneriems metams arba tūkstančio dolerių bauda, o kartais ir kalėjimu, ir bauda, -- be to, jei būdavai gydytojas, galėdavai netekti licencijos. 1840 m. Istmano ir Evereto įstatyme mėginimas nutraukti vaiko besilaukiančios moters nėštumą vadinamas nusikaltimu, „nesvarbu, ar tas vaikas jau gyvas, ar dar ne", – ir kokiu būdu tai daroma.

(p. 69) Vietoj raudonojo gyvsidabrio tirpalo* daktaras Larčas galėjo vartoti Dakino tirpalą, nors tikėtina, kad daugiau apie to tirpalo vartojimą jis sužinojo lankydamasis Prancūzijoje per Pirmąjį pasaulinį karą. Kaip tik ten mano senelis sužinojo, kiek daug yra Dakino tirpalo vartojimo būdų ir kaip reikia *débrider* – tai yra apipjaustyti apmirusius žaizdos kraštus; jis tvirtino, kad prancūzai jį puikiai to išmokė.

(p. 73–81) Tam, kad daktarui Larčui dešimtajame devyniolikto amžiaus dešimtmetyje nelegalioje abortų klinikoje griaudėjusi muzika būtų galėjusi pasirodyti „panaši į Malerio *Kindertotenlieder*", jis turėjo būti apdovanotas puikia nuojauta; tą dainų ciklą Maleris parašė 1902 m. Tai ir norėjau pasakyti žodžiais: „Jie, žinoma, negalėjo dainuoti Malerio „Dainų apie mirusius vaikus", tačiau būtent tas dainas Vilburis Larčas tarėsi girdįs".

(p. 81) Taip mano senelis aprašė vienos pacientės, ypač smulkaus sudėjimo moters, vardu Edita Flečer, būklę. Tai moteriai buvo padarytas cezario pjūvis (Bostono gimdymo namuose, 1894 m. liepos 13 d.). Dubuo retai kada būna toks mažas.

* $NaOOCC_6H_4SHgC_2H_5$ – natrio etilmerkuriotiobenzenkarboksilatas. (*Vert.past.*)

(p. 82–83) Ponios V. H. Maksvel knyga *Gydytojos patarimai Jungtinių Valstijų moterims: paprastas ir praktiškas traktatas apie labai svarbius moteriškus dalykus* („Pritaikyta skaityti kiekvienai moteriai“) buvo išleista Niujorke 1860 m. Ponia Maksvel gydė „visas moteriškas ligas, ir dar tas, kuriomis moterys, deja, užsikrečia lengvabūdiškai besilinksmindamos, arba nuo ištvirkaujančių neištikimų vyrų, arba kaip nors kitaip“. (Trumpai tariant, ji gydė venerines ligas.) Be to, ponia Maksvel rašė, kad rūpinasi ir „moterimis... kurios dėl sutrikusios lyties organų veiklos, ar dėl kitų priežasčių, turi ryžtis priešlaikiniam gimdymui“. (Kitaip sakant, ji darė abortus.)

(p. 128) „Naujosios Anglijos mažųjų klajūnų namai“ iš pradžių buvo vadinami „Boldvino mažųjų klajūnų namais“; leidimą juos steigti Masačusetso valstijos valdžia davė 1865 m. Pavadinimas į dabartinį, „Naujosios Anglijos mažųjų klajūnų namai“, buvo pakeistas 1889 m. – daugiau negu prieš dešimt metų iki to laiko, kai Vilburis Larčas įsteigė našlaičių prieglaudą Sent Klaude.

(p. 141) 1928 m. išleistame ginekologijos vadovėlyje (Hovardo Kelio – tais laikais jis buvo laikomas norminiu) vartojamas terminas „išplėtimas ir išgrandymas“. Tikriausiai galima manyti, jog tas terminas trečiajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje buvo įprastas.

(p. 141–142) Mano senelis sakydavo, kad Grėjaus *Anatomija* Prancūzijoje, per Pirmąjį pasaulinį karą, jam buvo tarsi „navigacinis žemėlapis“.

(p. 152) Tai tikslus „išplėtimo ir išgrandymo“, kaip jį nupasakoja daktaras Ričardas Selzeris, chirurgas ir rašytojas, dirbantis Jeilio Medicinos fakultete, aprašymas. (Be daugelio kitų, daktaras Selzeris yra parašęs ir knygas *Mirtinos pamokos: pastabos apie chirurgijos meną* ir *Chirurgijos ritualai*.) Jaučiuosi dėkingas daktarui Selzeriui už tai, kad jis perskaitė šio romano rankraštį, ir už nuoširdžius patarimus – ir ypač už tai, kad jis supažindino mane su daktaru Nulandu, kuris peržiūrėjo viską, kas šiame romane susiję su medicina.

(p. 162) Žinių apie tai, kaip žmogaus kūną ir protą paveikia Alcheimerio liga, sėmiausi iš *Medicinos bei su ja susijusių mokslų istorijos žurnalo* (t. XXXIV, Nr. 3, 1979 m. liepos mėn.): iš daktaro Šervino B. Nulando straipsnio „Zemelvaiso mįslė – interpretacija". Šiam straipsniui surinktą medžiagą daktaras Nulandas pirmiausia pateikė per paskaitą (iš kasmetinio chirurgijos istorijos kurso) Jeilio universiteto Medicinos fakultete. Jis teigia, kad Ignacas Zemelvaisas, daug kančių patyręs pogimdyminės karštligės priežasčių atradėjas, sirgo Alcheimerio liga, o ne nervų sistemos sifiliu; be to, daktaras Nulandas įsitikinęs, kad Zemelvaisas mirė nuo sužalojimų psichiatrinėje ligoninėje – kad jis buvo mirtinai sumuštas prižiūrėtojų. Iš atsiliepimų apie bepročių namus bei kitas psichiškai nesveikų žmonių priežiūros įstaigas matyti, jog tai buvo įprastas dalykas dvidešimto amžiaus pradžioje; net ir dabar kartais pranešama apie tokius atvejus.

(p. 168–169) Pirmos Homero Velzo gelbėtos eklampsijos traukulių tampomos pacientės aprašymo pagrindas – mano senelio knyga *Saugus gimdymas*, skyrius apie eklampsiją. Senelis nagrinėja kažkokios Lusės Nikerson ligos atvejį. Ta moteris 1880 m. mirė nuo eklampsijos; jos būklę dar pablogino tai, kad buvo paspartintas gimdymas, -- vargšės ponios Nikerson laikais tai buvo vienintelis gydytojams žinomas pagalbos būdas.

(p. 169–170) Ir šio gydymo būdo aprašymo pagrindas – mano senelio, daktaro Frederiko C. Irvingo (visų vadinto Fricu), knyga. Senelis rašo, kaip tinkamai 1937 m. buvo gydoma ir galiausiai išgelbėta ponia Meri O'Tul.

(p. 176) Jei kalbėtume apie 1942 m., tai čia mano senelio padarytos išvados. Sifilis – nors tais laikais kaip tik dėl jo labiausiai jaudinosi sveikatos apsaugos įstaigų tarnautojai – kamavo tik du procentus Bostone gyvenusių nėščių moterų. Eklampsijos atvejų būdavo daug daugiau. Tos ligos požymiai pasireiškė aštuoniems procentams visų šalies gimdyvių.

(p. 198–199) Manoma, kad pavasarį dar per anksti vaškuoti obuolių spaustuvų lentas; sultys pradedamos spausti tik rugsėjo mėnesį iš ankstyvųjų 'Makintošų' ir 'Gravenštainų'. Spaustuvo lentos, arba grotelės, yra medinės lentjuostės, ant kurių vyniojami koštuvai. Tos lentos – jos kraunamos viena ant kitos po septynias – gerokai daužosi, o vaškas jas saugo. Trintų obuolių masė, dar vadinama išspaudomis, tarp spaustuvo lentų spaudžiama dviejų tūkstančių svarų jėga. Per aštuonias valandas galima išspausti tūkstantį galonų sidro – iš vieno bušelio obuolių išeina maždaug trys galonai sulčių.

Prieš pirmą spaudimą spaustuvų lentos iš anksto vaškuojamos todėl, kad vėliau, kai prasideda derliaus nuėmimas, niekas nebenori tam gaišti laiko. Sidro spaudykloje, kol nuimamas derlius, darbas verda gal kas antrą naktį, ir kasdien, kai lyja – kai negalima skinti obuolių. Penktajame ir šeštajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje paskutinį kartą obuolių sultys būdavo spaudžiamos sausio mėnesį.

Esu dėkingas savo seniems draugams, Benui ir Piteriui Vagneriams, ir jų motinai, Džinai, už šias bei kitas žinias apie obuolių auginimą. Vagneriams priklauso Eplkresto sodai Hampton Folze, Niu Hampšyro valstijoje, kuriuose aš dirbau, kai buvau jaunas vaikinas; Džina ir velionis jos vyras, Bilas, man davė pirmą mano gyvenime darbą.

(p. 200) Visi sodai turi pavadinimus; paprastai ūkininkai kaip nors pavadina ir savo pastatus. To reikia, kad būtų lengviau duoti trumpus nurodymus, pavyzdžiui: „Dejeriui nuleido padangą, reikia pripūsti Keptuvėje"; arba „Dodžą" palikau Antrajame, nes Volis purškia Sanborne ir jam reikės parvažiuoti namo". Sodininkystės ūkyje, kuriame dirbau, buvo pastatas, vadinamas Antruoju, – nors nebuvo jokio Trečiojo, be to, neprisimenu, kad ten būtų buvęs koks Pirmasis. Daugelio sodų pavadinimai buvo kilę iš ankstesnių tų žemės sklypų savininkų pavardžių. (Dar prisimenu kelias tenykščių žmonių pavardes: Braunas, Itonas, Koburnas, Kurtis.) Vieno sodo pavadinimas buvo Dvidešimt Akrų, kito – Devyniolika,

bet dauguma atrodė paprastesni: Laukas, Šaltinis, Pavasaris, Senas-Naujas (nes tame sode pusė medžių buvo seni, o kita pusė – ką tik pasodinti).

(p. 210) Kiekvienas žmogus, užaugęs prie vandenyno, kaip aš, gali pajusti jūros vėją net Ajovoje (jeigu toks vėjas pučia).

(p. 283–284) Maldelė, kurią ponia Grogan sukalba kiekvieną vakarą, priskiriama kardinolui Džonui Henriui Niumanui, anglų teologui ir rašytojui (1801–1890); girdėjau, kad ta maldelė iš tiesų yra vieno kardinolo Niumano pamokslo dalis. Be to, tai nuo seno buvo mūsų šeimos malda, ją sukalbėjome ir prie mano močiutės iš motinos pusės kapo – kaip jos mėgstamiausią maldą. Mano močiutė, Helena Beits Vinslou, mirė, kai iki jos šimtojo gimtadienio buvo likęs tik mėnuo; linksmybės, artimųjų planuotos tai sukakčiai, neabejotinai būtų ją pribaigusios, jeigu ji būtų iki jų išgyvenusi. Kardinolo Niumano malda turbūt labai veiksminga, bent jau mano močiutei ji tikrai padėdavo – daugybę metų. Močiutė ją dievino. O aš dievinau savo močiutę.

(p. 305–307) Alcheimeris ligą, kurią pavadino priešsenatvine silpnaprotyste, aprašė 1907 m. „Protinių sugebėjimų nykimas“ sergant šia liga pasireiškia palyginti anksti, sutrinka trumpoji atmintis, ligonis nesugeba įsiminti nieko naujo. Be to, Jeilio universitete dirbantis daktaras Nulandas tvirtina, kad vieniems pacientams viskas prasideda nuo asmenybės pokyčių, o kitiems – nuo protinių galių silpnėjimo. Abiem atvejais ligai progresuojant pastebima, kad ligonis darosi vis dirglesnis. Daktaras Nulandas rašo, kad šios ligos kankinamam žmogui sunku prisiminti reikiamą tam tikrų paprastų darbų seką, kad jis vargiai begali suvokti ir išvis nebesugeba kitiems paaiškinti bent kiek painesnių abstrakčių dalykų. Alcheimerio liga sergančių žmonių būklė blogėja labai greitai: vidutiniškai tokie ligoniai nuo tada, kai liga diagnozuojama, dar gyvena maždaug septynerius metus; yra ir išgyvenusių daug ilgiau, bet nemažai būna ir tokių, kurie miršta po kelių mėnesių.

Pastaraisiais metais jau pripažįstama, kad Alcheimerio liga neretai serga ne tik vidutinio amžiaus žmonės – tai ir palyginti dažna senukų, daugeliui kurių seniau būdavo diagnozuojama tik arterioskleroze (arterijų sienelių sustandėjimas), fizinių bei protinių galių nykimo priežastis.

(p. 368) Garsiojoje 1957 m. Paryžiuje pasirodžiusioje knygoje (išleistoje privačiai) buvo septyni šimtai tokių limerikų. Šis limerikas, priskiriamas prie „kūniškųjų", pirmą kartą išspausdintas 1939 m.; anksčiau tikriausiai ėjo iš lūpų į lūpas. Penktajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje, kai Senis su Voliu jį vienas kitam deklamavo, jis turėjo būti tik kelerių metų senumo.

(p. 390) Bendžamino Arturo Benslio *Praktinė triušio anatomija* – tikrai egzistuojanti knyga, 1918 m. išleista Toronto universiteto leidyklos. Benslis rašo aiškiai, dalykiškai; jo knygoje, kurią jis pats vadina „elementariausiu žinduolių anatomijos laboratorinių darbų vadovėliu", triušio anatomijos nagrinėjimas pateikiamas kaip savotiškas įvadas, kad būtų lengviau suprasti žmogaus anatomiją. Benslio vadovėlis ne toks kaip Grėjaus, bet *Praktinė triušio anatomija* – gera tokio pobūdžio knyga. Kaip žmogus, apie anatomiją išmanantis tik „elementariausius" dalykus, aš iš Benslio daug ko išmokau – paskui man buvo gerokai lengviau skaityti Grėjaus vadovėlį.

(p. 404) 'Makintošai' išvesti Kanados Ontarijo provincijoje; ten klimatas beveik toks pat kaip Naujojoje Anglijoje ir kaip Niujorko valstijoje esančiuose Hadsono ir Čempleno slėniuose (kur tie obuoliai ypač gerai derėdavo).

(p. 427–428) *Praktinėje triušio anatomijoje* Benslis aprašo triušio patelės kiaušides bei kiaušintakius ir lygina tai, ką mato, su atitinkamais kitų gyvūnų organais.

(p. 466) Ekseterio limerikas sukurtas 1927–1941 m.; Ekseterio miestelio pavadinimas minimas daugelyje limerikų, nes „Ekseteryje" nesunku rimuoti su žodžiais „seksas su ja" – pavyzdžiui: „Ir pradėjo Džounsas seksą su ja!" (Ypač populiari paskutinė eilutė.) Aš nuolat girdėdavau begales visokiausių

Ekseterio limerikų, nes gimiau ir augau Ekseteryje, Niu Hampšyro valstijoje.

Limerikas apie Brentutę sukurtas 1941 m. Tai klasikinis „kūniškasis limerikas"; jie taip vadinami todėl, kad juose nusakomi vyrų ir moterų lyties organų ypatumai. Kaip šiose eilutėse:

Ir buvo to jauno vaikino pimpalas
Toks didelis, kad net su šonkauliais.

(1944–1951)

Arba garsiajame 1938 m. limerike, kurį viena Prinstono absolventų grupė balsų dauguma išrinko geriausiu:

Gyveno princesė Bulgarijoj,
Kurios krūmas užaugo kaip prerija,
Todėl princas iš Peru,
Atėjęs su strypu geru,
Turėjo putės ieškot su terjeru.

Toronto limerikas parašytas maždaug 1941 m.

(p. 492) Bombėjaus limerikas sukurtas 1879 m. – jis labai senas.

(p. 511) Daktaras Larčas būtų nustebęs, jei būtų sužinojęs, kad niūriai nuteikiantys jo duomenys, kiek vaikų būna nepageidaujami, vis dar atitiko tikrovę ir 1965 m. Daktaras Čarlzas F. Vestofas iš Prinstono Demografinių tyrimų centro, vienas iš 1965 m. šalies gyventojų vaisingumo tyrimo vadovų, padarė išvadą, kad nuo 750 tūkstančių iki milijono vaikų – gimusių susituokusiems tėvams nuo 1960 iki 1965 metų – buvo nepageidaujami. Tai patys kukliausi apskaičiavimai. Net per apklausą daugelis tėvų nenori prisipažinti, kad vienas ar kitas jų vaikas buvo nepageidaujamas. Be to, nebuvo apklausiamos netekėjusios arba vyrų paliktos motinos; niekas neskaičiavo, kiek jų vaikų buvo nepageidaujami. Jei norite apie tai sužinoti daugiau, skaitykite Džeimso Tregerio *The Bellybook* (1972).

Benas Franklinas buvo penkioliktas iš septyniolikos vaikų; savo troškimą, kad kuo greičiau padaugėtų gyventojų, jis išreiškė *Pastabose apie žmonijos prieaugį* (1755).

(p. 534) Šio gimdymo aprašymo pagrindas – Henriko J. Standerio knygos *Viljamso akušerija*, parašytos apie 1936 m., penkioliktas skyrius – „Normalaus gimdymo priežiūra". Tokiu senu šaltiniu rėmiausi norėdamas parodyti, kad Homero metodika, kurios jis išmoko iš daktaro Larčo, gal ir senoviška, – romane Homeras naujagimį priima 1943 metais, – bet visiškai tinkama.

(p. 545) „Aš gimiau su marškinėliais, ir netrukus buvo paskelbta laikraščiuose, kad jie parduodami pačia pigiausia kaina – už penkiolika ginėjų."* Tai ištrauka iš *Deivido Koperfildo* pirmo skyriaus („Aš išvystu pasaulį"). „Marškinėliai" – vaisiaus apvalkalas, plėvė, kuri paprastai plyšta ir yra išstumiama, kai gimdyvė pradeda stangintis; bet kartais, labai retai, ji neplyšta – kūdikis gimsta su visu apvalkalu. Dikenso laikais ta apsauginė plėvė buvo laikoma ženklu, kad vaikas bus laimingas, – dar tiksliau sakant, kad jis niekada nepaskęs. Istorijoje apie Deividą Koperfildą tai galima suprasti kaip užuominą, kad pagrindinis veikėjas gyvenime suras savo kelią, nepražus kaip vargšas Stirfortas (Stirfortas paskendo).

Homerui Velzui, daug kartų skaičiusiam *Deividą Koperfildą*, atrodo, kad prakaito lašelis, kuriuo tarytum pakrikštijamas gimstantis jo kūdikis, turi panašių apsauginių galių. Homero vaikas bus laimingas; Andželas nepaskęs.

(p. 560) Grinhilo *Ginekologija* pirmą kartą buvo išleista 1939 m.; aštuntas *Moterų ligų* (Rokvisto, Kleitono ir Luiso) leidimas pasirodė 1949 m.

Larčas tikriausiai visada po ranka turėdavo ne tik *Naujosios Anglijos medicinos žurnalą*, bet ir *Amerikos gydytojų asociacijos žurnalą* (*The Journal of the American Medical Association* – gydytojai jį vadina *JAMA*), ir *Amerikos akušerijos ir ginekologijos*

* Vertė J. Žakonis.

žurnalą (jame būna ypač vaizdingų iliustracijų), ir *Lancetą* (britų žurnalą), ir *Chirurgiją, ginekologiją ir akušeriją* (*Surgery, Gynecology and Obstetrics*, gydytojų vadinamą *S, G and O*; penktajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje daugelis chirurgų išmanė ir ginekologiją).

TURINYS

Irving, John
Ir32 Sidro namų taisyklės: romanas / John Irving; iš anglų kalbos vertė Daiva Daugirdienė. – Vilnius: Alma littera, 2005. – 760 p. – (XX a. aukso fondas)

ISBN 9955-08-739-0

„Sidro namų taisyklės" (1985 m.) – vienas iš geriausių Džono Irvingo romanų – drąsus ir jausmingas, kupinas komiškų temų.

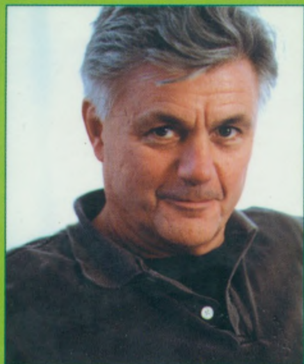
UDK820(73)-3

John Irving
SIDRO NAMŲ TAISYKLĖS
Romanas

Iš anglų kalbos vertė
DAIVA DAUGIRDIENĖ

Korektorė BRONĖ BALČIENĖ
Viršelio dailininkas EDVARDAS JAZGEVIČIUS
Maketavo LIGITA PLEŠANOVA

Tiražas 6000 egz.
Išleido leidykla „Alma littera", A. Juozapavičiaus g. 6/2, 09310 Vilnius
Interneto svetainė: http://www.almalittera.lt
Spaudė AB spaustuvė „Vilniaus spauda". Viršuliškių skg. 80, 05131 Vilnius

„Sidro namų taisyklės" (1985 m.) – vienas iš geriausių Džono Irvingo romanų, gal net pats geriausias. Abortai, vaikų gimimas, šeimos santykiai, seksualumas, incestas, melas – tai tik keletas šio drąsaus ir jausmingo, komiškų detalių kupino kūrinio temų.

Pagrindinis romano veikėjas – našlaitis Homeras Velzas, gimęs ir užaugęs Sent Klaudo prieglaudoje, kur daktaras Vilburis Larčas dirba Dievo darbą: priima našlaičius ir daro abortus – elgiasi taip, kaip nori žiemą vasarą traukiniu atvykstančios nelaimingos moterys. Tiesa, abortus daryti draudžiama, bet daktaras Larčas žino, kas nutinka nepageidaujamų kūdikių atsikratyti mėginančioms jaunoms – ir nelabai jaunoms – moterims, kai joms nepadeda gydytojai, ir koks būna prieglaudose paliktų našlaičių gyvenimas. Daktaras Larčas myli visus savo našlaičius, ypač Homerą Velzą, daug kartų atiduotą galimiems įtėviams, bet vis sugrįžtantį į prieglaudą, nes tai vienintelė vieta, kur jis jaučiasi savas. Ilgainiui Homeras tampa daktaro Larčo padėjėju, Larčas jį moko chirurgijos ir akušerijos, bet Homeras, puikus akušeris, nors ir nebaigęs medicinos mokslų, suvokia negalįs daryti abortų. Netrukus į prieglaudą atvažiuoja įsimylėjėlių pora – Kendė ir Volis. Jie ieško abortus darančio gydytojo ir neabejoja, kad kada nors galės turėti kitą kūdikį. Homeras su Kende ir Voliu, kurio šeima verčiasi sodininkyste, išvyksta prie vandenyno – atsivežti medelių. Tačiau kelionė trunka gerokai ilgiau negu porą dienų. Tik po penkiolikos metų Homero sūnus Andželas, visada manęs, kad yra įvaikintas, sužino tiesą...

Visus penkiolika metų sidro namuose kabo prie sienos prismeigtas popieriaus lapas su taisyklėmis, į kurias niekas nekreipia dėmesio. O kokios taisyklės svarbiausios Sent Klaude? Kokios yra Larčo taisyklės? Ar Volis ką nors žino apie Kendės ir Homero taisykles? Kokias taisykles mes laužome? Ar tai darydami tikime savo teisumu?

Pagal šį romaną Džonas Irvingas parašė scenarijų filmui, už kurį gavo „Oskarą".

ISBN 9955-08-739-0
9 789955 087397

Sidro namų taisyklės

JOHN IRVING

Alma
littera